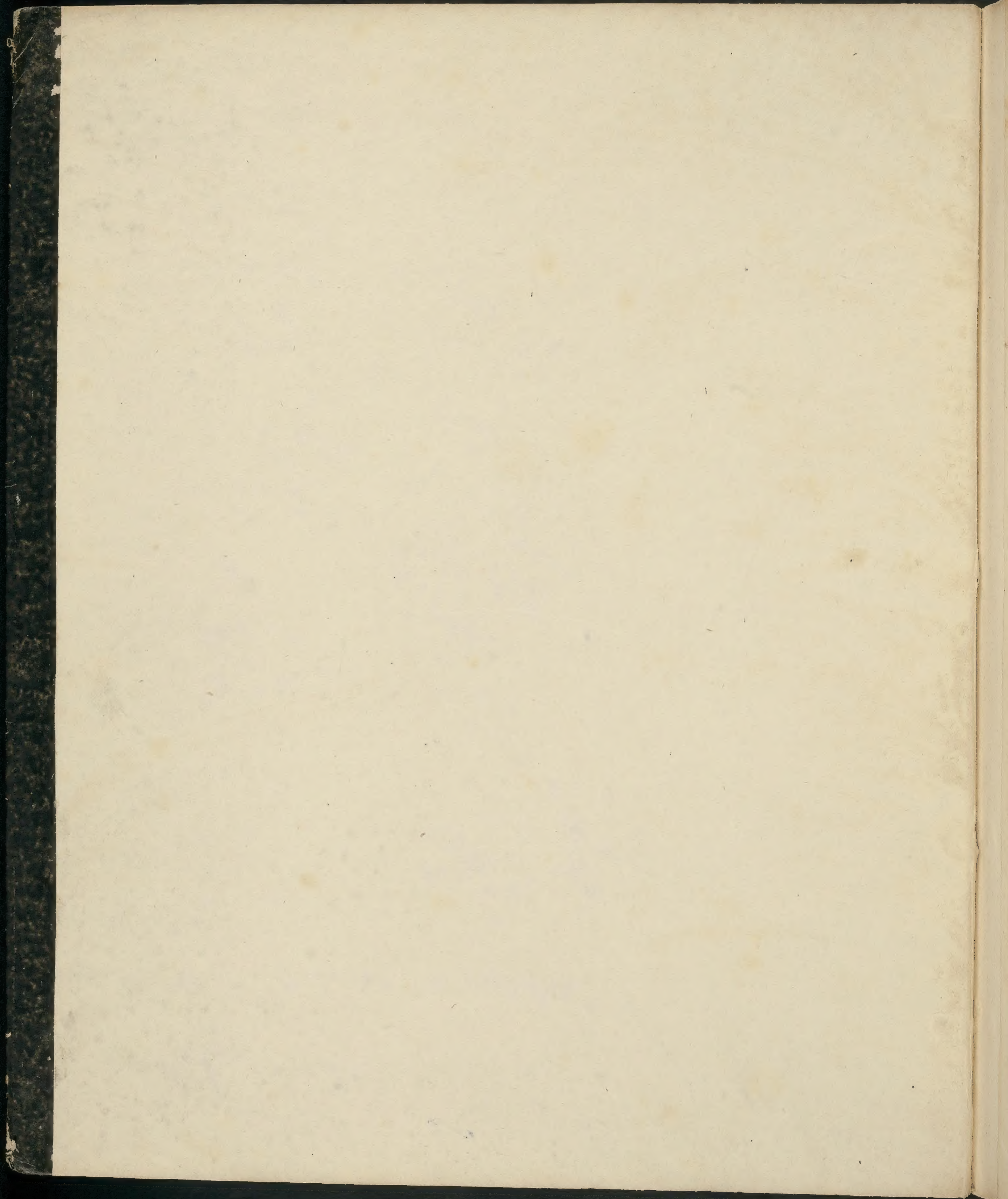
Kesiraja's
— Jewel mirror of
grammar.

M

శ్రీగణాధిపతయే నమః

శుభమస్తు ॥ = ॥ కర్ణాటకవ్యాకరణము ॥ = ॥

సూత్ర ॥ = ॥ శ్రీవాక్స్త్రీవిశదశబ్దది నావింద్రియ విషయమం శ్రోత్రదిం గ్రా
హ్యావిప నిర్మలమూర్తిగళ్గాం వంద్యగే శాస్త్రముఖదోళవనతనప్పెం ॥ ౧ ॥ = ॥
పదచ్ఛేద ॥ శ్రీవాక్స్త్రీవిశదశబ్దదిం । ఆవావింద్రియద విషయమం । శ్రోత్రదో
ళ్ । గ్రాహ్యావిప నిర్మలమూర్తిగళ్గా వంద్యగే । శాస్త్రముఖదోళ్ । అవనతం । అ
ప్పెం ॥ = ॥ టీకు ॥ ఆవావింద్రియద । శ్రోత్ర త్వక్ నేత్ర । జిహ్వా ఘ్రాణాంగళెంబ సర్వే
ంద్రియంగళ । విషయమం । శబ్దస్పర్శరూపరసగంధంగళెంబ సమస్తవిషయంగ
ళం । శ్రోత్రేంద్రియ వెందరల్లింద । శబ్దదిం । శబ్దదిందా అల్లి అయుల్పత్తిసువా ఆ శ
బ్దదిందే గ్రాహ్యావిప నిర్మలమూర్తిగె । గ్రాహ్యావిప । అభివ్యక్తమాద అల్లియున అవనిర్మ
లమూర్తిగె । వివక్షా స్వరూపిల్ యాదయుంగాం వంద్యగే । భాజనదిందా । వందిత
శిష్యబుధరు । శ్రీవాక్స్త్రీవిశ । లక్ష్మీ స్త్రీ యాద । వాక్స్త్రీవిశ । వాక్ఛబ్దవిశ ।
శాస్త్రముఖదోళ్ । శబ్దశాస్త్ర ప్రారంభదల్లి । అవనతం । నమస్కరిసువాతం । అ
ప్పెం । ఆసువ ॥ = ॥ వృత్తి ॥ = ॥ శాంతేయుం బసుననాదోళగక్ష్మితెయుప్పవాక్యంబదే విశ ।
పంచేంద్రియున గ్రహ్య । విషయమప్ప శబ్దస్పర్శరూపరసగంధం నగళెంబ గ్రాహ్య శ్రో
త్రేంద్రియమెందరోళగె శబ్దముఖది । సభివ్యక్తియుం మూర్తి విమలస్వరూపి
శిభువనస్తుత్యనెయుం శబ్దశాస్త్ర ప్రారంభదల్లి నమస్కరిసువాతనప్పెం ॥ = ౧ ॥

౨ ॥ సూత్ర ॥ కవిసుమనోబాణన తనూభవ కటకాచార్యన సువ
దౌహిత్రనేనాం కేశవనెం చిదానంద మల్లికార్జునన సుత
నేం ॥ = ॥ పదచ్ఛేద ॥ = ॥ కవిసుమనోబాణన । తనూభవ కటకాచార్యన

ఏసపదౌపౌత్రనేం। శ్రీ కవికేశవనేం। అనే శ్రీప్రవరచిదానందమల్లికార్జునసుతనేం॥ =॥
టీకు॥ ఆదరదపరటీకాచార్యన। యాదవ। ను దూసలక్ష్మీ ప్రియరక్షకటికొని సముతూహలాఽి ఆచార్య
గురువాద కవిసుమనోబాణన సుమనోబాణానేం బరవిశ్వరను యుసపదౌపౌత్రనేం॥ వ
శివవప్పువదౌపౌత్రనేం। మగళమగనేందు। యెంటి శ్రీప్రవరచిదానందమల్లికార్జునసుతనేం।
ఐదేంటి। ఇదేంటి భల్లి ప్రవర అత్యంతశ్రేష్ఠనాడు చిదానంద గ్నానసంపన్నమల్లనాడు। మల్లి
కార్జునమల్లికార్జునదేవన సుతనేం। మగనాదు ఆం। శాస్త్రకారనాదలి ఆం। కవికేశవనేం।
కేశిరాజకవి శ్వరం॥౨॥
॥సూత్ర॥=॥ గుణాం పమరి శబ్దమణిదర్పణనామవనిట్టునెరెంయె కర్నాట
కలక్షణశబ్దశాస్త్రమం లాక్షణికర్ పేళ్ళెందు బేససి బగెయునివి పేళ్దెం॥=॥ పదచ్ఛేదు॥
గుణాం। అమరె। శబ్దమణిదర్పణనామవం ఇట్టు నెరెయె కర్నాటకలక్షణశబ్దశాస్త్రమం
లాక్షణికర్ పేళ్ఎందు బేససి బగెయునె పేళ్దెం॥=॥ టీకు॥=॥ గుణాం। శబ్దసామర్థ్యవం
బగుణాం। అమరె। పొందుగెయాగలాగి। శబ్దమణిదర్పణనామవం। శబ్దమణిదర్ప
ణావెంబ పెసరం। ఇట్టు। కలాంట్టు నెరెంయె పేళ్దెంయా॥ కర్నాటకలక్షణశాస్త్రమం। కర్నా
టక కన్నడక్కె లక్షణవాదు। శబ్దశాస్త్రమం। వ్యాకరణశాస్త్రవం। లాక్షణికర్। లక్షణాచార్య
కె పేళెందు। పేళెందు। బేసనిరూపిసే। బగెంయునె। మనంబునె। పేళ్దెం। పేళ్దెం॥=॥
వృత్తి॥=॥ యాదవకటకోపాధ్యాయునప్పురవిసుమనబాణన మగళమగనేం। ఐదాఇవ
ళ్భనప్పుమల్లికార్జునదేవనందననేం। కేశవరాజకవియెం। ఆం। శబ్దసామర్థ్యమమరె।
నుసరదిం। కర్నాటకవ్యాకరణమం। శబ్దమణిదర్పణనామవనిట్టు లక్షణాచార్యపేళ్వె
ందుబేసనిమనంబునెవంశే పేళ్దెం॥=॥
॥=॥సూత్ర॥ అపదరిపుడు విబుధమోదక్షవివరెంళ్ళెనానుమునిస్నాతం
ప్రియదింకె దుర్పుడుగుణాంయుక్తమ్మదోషవిదూరవుమాగి మెచ్చిక్కెరెంళ్ళుడుం॥
టీకు॥=॥ విబుధర్ విద్వాంసరు। యిదం। యీ శబ్దమణిదర్పణవం నొ అపదరిపు
డు। కెళ్వుదు। యుదరెంళ్ళ। యీ శబ్దమణిదర్పణదల్లి దోషం। అష్టాదశదోషం
గళ। ఎనాను। ఎక్కాను। పుల్లషం। పుంటొదొండేయుం। ప్రియదిం। ప్రీతియిందం। కిడు।

పుదు। నెరిత్తం పూడు వృదు గుణా యుక్తముం। శబ్దసామర్థ్యవేం బగుణాదిరాజిన
కలాడిపుడుం। దోషవిదూరముం। దోషరహితమందుదం। అకి। అవలాగా
మెజ్జే వదంబట్టు। క్రిరూళప్పదు। అంకి కరిసువృదు।। వృ।। శబ్దమగణోదర్పణా
దోళ్ళినానుం దోషముల్లాడం। విదాపం సరవదల శిక్యేళ్లదకరు నాదింమనః
ప్రీతి వెరసి కిమర్గవృదు గుణాశ్రితముం నిదోషముం మానెమెచ్చిస్తే కరిసు
వృదు।। ౨।।

సూత్ర।। ౧।। గజనన గుణానందింరు మనసిజ నసగన జంద్రభట్టు గుణావ
ర్గశ్రీ। విజయున హీరాంనన హంస। సుజనోత్తంస నసుమాగమిదరెంళ్ళ
లక్ష్యం। టీ।। గజనన। గజనగనెంబరవీశ్వరన। గుణానంది రయు। గణానందంయనెంబరవీశ్వరన।
మనసిజ। మనసిజనెంబరవీశ్వరన। అసగన। అసగనెంబరవీశ్వరన। చంద్రభట్టు గుణావర్గ
శ్రీవిజయు। చంద్రభట్టనెంబ గుణావర్గనెంబ శ్రీవిజయనెంబరవీశ్వరన। హంస
న। హీరాననెంబరవీశ్వరన। హంసన। హంసనెంబరవీశ్వరన। సుజనోత్తంసన। సుజనో
త్తంసనెంబరవీశ్వరన। సుమాగమిలేసాదమాగవు। యిదరెంళ్ళయా శబ్దము
ణాదర్పణాదల్లి లక్ష్యం। ఉదాహరణెగళు కురువానివు।। వృ।। యీకవిగళా
దియాద। ముత్తుంపులబరుం ప్రసిద్ధకవిగళుదాహరణెమిదరోళగావు।। ౫।।

౧౦।। సూత్ర।। ప్రాసఛందోన్యాయవిన్యాసదినంశింతు శబ్దవికల్పవృత్తిన్యాసంకద్వా
కుల్యమందా సూత్రకథావృత్తివశీనిసిబరెదెం।। టీ।। ప్రాసఛందోన్యాయవిన్యాసదిం
ప్రాస। షడ్విప్రాసంగళ। ఛందః। ఛందస్సిన। అన్వయం। అర్థాదివిన్యాసదిం। నిరుగెయుం
వె। శబ్దం। శబ్దంగళ। అంకితు। పల్లటవాని। వికల్ప। వివరవు। వృత్తిన్యాసం। వృత్తివిస్తారం।
కద్వాకుల్యం। కకి। అదు। వ్యాకులమెందు। సందేహమప్పిందు। ఆ సూత్రక్క। ఆ సూ
త్రంగళ్గె అర్థవృత్తి। అధవృత్తి। వశీనిసి। ప్రవశీసి బరదెం। వృత్తియం లిఖిసిదెం।। ౨।। ప్రవృత్తి।
ప్రాసఛందద [illegible] రుతెయుం శబ్దంగళ్ళ [illegible] యులమానిపుర్వు। అవరవర
బళి [illegible] విస్తరం। వ్యాకులమాదప్పుదెందాయా సూత్రంగళి
వృత్తి [illegible] ప్రవశీసి మిరె బరదెం।। ౬।।

సూ॥=॥ జనముం గైకరిపుదు నిత్యని సంబంధాభిధేయ శక్యానుష్ఠానని జేష్ట
సిద్ధిగల్గిలసినిందకారణాది శబ్దమణిదర్పణావము॥=॥టీక॥=॥ సంబంధాభిధేయశ
క్యానుష్ఠానని జేష్టసిద్ధిగళ్। సంబంధ। ప్రకృతిప్రత్యయసంబంధం। లక్ష్యలక్షణాసంబంధం
కర్తృకర్మక్రియాసంబంధం। విశేషణావిశేష్యసంబంధం। సంబంధమెందు ప్రోందుగశ్గె
నిమిత్తం అభిధేయం। అర్థం। శక్యానుష్ఠానం। ఆ అర్థ సాధిస శక్యవ ద్యోతకవుం।
నిజేష్టసిద్ధిగళ్। నిజాతంనయిష్టసిద్ధిగళ్। యిష్టార్థసిద్ధిగళ్। నిత్యనిష్ఠర్తవాని। నెలసి। నెలె
గొల్గిడు నిందకారణాదె। యిర్థకారణాదిందశబ్దమణిదర్పణాముం। శబ్దమణిదర్ప
ణావెంబశాస్త్రవం। జనంవిద్వజ్జనం। అంగీకలపుడు। స్వీకరిసువుదు॥=॥ ప్రశ్నె॥ సంబంధమె
ందుప్రోందుగునెనిమిత్తం। అభిధేయమేంబదర్థం। శక్యానుష్ఠానమెందాపదార్థ
మం సాధిసల్కుద్యోతకం యిష్టసిద్ధియుం వదరఫలప్రాప్తియువెల్లం శబ్దమణిదర్పణా
దొంగ్రేరినొండిప్పుదు। స్వీకరిసదలాకమిల్ల॥=॥

॥సూ॥=॥ క్రమదిం దసంధినామం సమాసవా తద్ధితం ప్రోందుగ్గదాఖ్యాతం ప్రముదితధాతు
మపభ్రంశమవ్యయం శబ్దసంధి శబ్దమణిదర్పణందొళ్॥=॥టీ॥ శబ్దమణిదర్పణా
దొళ్। శబ్దమణిదర్పణాదల్లి క్రమదిందుత్తరువాయిందె సంధి సంధిప్రకరణామెందు నామం
నామప్రకరణామెందు। సమాసం। సమాసప్రకరణామెందు। ఆ తద్ధితం ప్రసిద్ధవాదతద్ధితప్రకర
ణామెందు। ప్రోందుగ్గదాఖ్యాతం। పొందల్ప ప్రసిద్ధపడెద। ఆఖ్యాతం। ఆఖ్యాతప్రకరణామెందు।
ప్రముదితధాతుం। ప్రముదిత। సంతోషిసల్పట్ట ధాతుం। ధాతుప్రకరణామెందు। అపభ్రంశ
అపభ్రంశప్రకరణామెందు। అవ్యయం। అవ్యయప్రకరణామెందు। సంధిసంధిసల్పింటు ప్పం॥=
॥౫॥=॥

॥సూ॥ అనుకూలపవననిం జీవనిప్పదింనాభిమూలదొళ్ త్తలెయ
వం। నినవో॥ళ్వ్యష్టద్యం జనియిసుగుం శ్వేతమదరకార్యం శబ్దం॥టీ॥ జీవన జీవాత్మన
ఇష్టదిం। యిఛెయిందె। అనుకూలపవననిం। అనుకూలజీవను దే నె అనుకూలవా
దపవననిం ప్రాణవాయువినిందె నాభిమూలదొళ్ నాభిమూలదల్లి। కహళెయపాంగినప్పా
ల్నెనదరకహళెయ కారదహా ఆశబ్దప్రత్యం। శబ్దమెంబద్రవ్యం। శ్వేతదపళవసద్వా
। జనియిసుగుం। పుట్టువుదు। శబ్దద్రవ్యవెందిపదు ఘటస్పృష్టికెయుంతె। ప్పరాక్ష
తవాద శబ్దంగళప్పట్టువుదకె। ఆ పండాసకారణాదాదువస్తువెందుపదు॥ ప్రశ్నె॥

అనుకూలపవనవశంబుల యుం జీవనీండనె సంబంధవాని ద్ధ్వనిదరిం నాభియందు మొదల
ల్లి నిగిడి కపాలశయాకారదిం శబ్దమెం బుద్ధ్యర్థవళ నమూని పుట్టుగుం అదరకా
ర్యం శబ్దమెంబర్॥ ౧౧॥

॥సూత్రం॥ వ్యాకరణాదిందే పదమూం। వ్యాకరణం బుపదధ్విన ధర్మార్థ దీక్షా
లాంకరం తత్త్వాలాకరది నానాం కీర్తిపముక్తి యుక్తమదిబుధగణోఘులం॥ టీక॥ వ్యాకర
ణాంబిం చే। శబ్దశాస్త్రదిం చె పదం పదసిద్ధి అర్థం అప్పుడు। అవ్యాకరణాద శబ్దశాస్త్రమున
దబిం। పదసిద్ధి యుండె। అర్థం। అర్థవిచారం। అర్థం। అప్పుడు। అర్థమె। అర్థ విచా
రదిండె। తత్త్వం। తత్త్వజ్ఞానం। అర్థం। అప్పుడు। తత్త్వాలాకరదిం। తత్త్వజ్ఞానదిండె। ఆ
కాంక్షిపముక్తి యుసల్లక్షణ। అర్థం। అప్పుడు। అది। ఆమెం కీర్తి బుధగణ
విద్వాంసనే గుణులకు సత్వులం। అర్థడు। అప్పుడు॥ ప్ర॥ వ్యాకరణాదిం చెపదసిద్ధియు
ఆ వ్యాకరణాదపదసిద్ధి యుండదర్థజ్ఞానదిం। తత్త్వవిచారమర్థం। ఆ తత్త్వవిచారదిం
బలయుసుముక్తి దొరకెనెల్లం బుధగణులకరణాదిం వ్యాకరణాముపాదేయం॥

॥సూత్రం॥ అకారాదితత్త్వ స్వరూపశాస్త్ర జ్ఞానార్థమాధిపేళ్లపడేగుం। ధీరలిపక్షర సంజ్ఞ
కారం వ్యాకరణాదాదియె। కల్గి విధియుం॥ టీక॥ అక్షర స్వరూప జ్ఞానార్థం తత్వా
ర్ధు। ఆ శబ్దశాస్త్రదా। శ్వపయోరత్వవ రముం। జ్ఞానార్థమం। తెలివపయోజనమా।
ఆగుము। విచారించి। వ్యాకరణాదు। వ్యాకరణ శాస్త్రద। ఆదియం [illegible] దలల్లి। ధీర
దిం। విద్వాంసరించె। అక్షరసంజ్ఞాకారం। యుక్తం। అక్షరంగళం। జ్ఞానస్వరూపం। పరివిధియుం।
కమవాయుండె పెల్లపడేగుం। పేళలపడెపుదు॥ ప్ర॥ ఆ శబ్దశాస్త్రపపద్యారమతెం తెలి
యులత్స్వరత్వానక్షర సంజ్ఞారూపం వ్యాకరణాదమొదలోం క్రమదింపేళలపడెగుం॥

॥సూత్రం॥ అక్షరముం వర్ణముమెందర్థం। శుద్ధాక్షరక్షేనామం। బరెపూం। జో
కుచ్చరిసల్వారదు। పక్షరముల్లవు ఘనస్వానాదిధ్వనిగళ॥ ప్ర॥ పదచ్ఛేదవు॥ అక్షరముం। వర్ణముం।
ఎందు। అర్థం। శుద్ధాక్షర క్షేనామం। బరెపం। బెరొర్థం। ఘంటెసల్వారదవు। అక్షర। అల్లు। అవు। ఘన
స్వానాదిధ్వనిగళ॥ టీక॥ అక్షరముం అక్షరమెందు। వర్ణముం। వర్ణమెందు। శుద్ధాక్షరక్షే। శు
ద్ధాక్షరక్షే। నామం పేసర్। అర్థం। అప్పుడు॥ ప్ర॥ బరెపూం బర్థం। బరెవుదప్పె కల్లెవు [illegible] బా
రవు। ఉచ్చారణేవారదవు। అక్షరం। అక్షరంగళ। అల్లు। అల్లు। అవు। అవుతావు। ఘనస్వానాది
ధ్వనిగళ। ఘనమె ఘన స్వనధ్వని। ఆదిమొదలాద ధ్వనిగళ్। పలవు తెరదిధ్వనిగళ్। అర్థం। అప్పువు॥ ప్ర॥
వృత్తి॥ అక్షరమెందు। వర్ణమెందుం। శుద్ధాక్షరక్షే పర్యాయనామం। బరెయుల్లుచ్చరిసల్వారద

పక్షరంబులిల్లవు మొదలుగు మొదలాదపల శెరదప్పనిగల్ ॥౧॥

౧ సూత్ర ॥ వ్యవహారపవేరడురూపిం శ్రావణంబాక్షుషమెంబేరటు శెరదిరాకారదిందేవహ

హారిపూర్వదవక్షరం శ్రావణం స్వస్వరాకారం వివిధాకారలిపిభేదవృత్తి యుంచాక్షుషం పూర్వనమ

కదింప ॥ టీక ॥ పూర్వనము కదింపూర్వకవిగణనుము కదింపు అక్షరం అక్షరంబులు అవ్వు అవ్యవ

యరడురూపిందే శ్రావణంచాక్షుషమెంబేరడు శెరదిందే వ్యవహారవృత్తి వశీ పువు స్వస్వాకార

ప్రద్ధిలిరుంపు వకాకారనుళ్లదు శ్రావణం శ్రావణాపెనిపుడు లిపిభేదవృత్తియుం లిపి లిపిగళ

భేద భేదద వృత్తియుం పర్తినెయుందవివిధాకారం వివిధ నానాప్రకారవాద ఆకార ఆకారనుళ్ల

దు చాక్షుషం చాక్షుషవెనిసువుదు ॥ వృత్తి ॥ ఎరడు శెరద అకారదిందక్షరంపత్తి సటుం శబ్ద

కారదిం శివిశెవిషయవా అక్షరముం శ్రావణాపెంయిదు లిపిభేదదింపులవాకారవాగి

శ్రీ కారవక్షరము చాక్షుషమెంబుదుయిదునాది వరెగదిసరివుదు ॥౧౫॥

౧ సూత్ర ॥ వర్ణంగళ పాఠక్రమవర్ణవ్యవహారికరె ప్రసిద్ధం నిజదిం వర్ణంగళ

కారాద్యాపూర్ణక్రియువదెవాళకారం బరెసుం ॥ టీక ॥ అనాదవ్యవహారికరె

అనాదవిద్యుదదింద వ్రతసుత్తల్ల వ్యవహారికరెల్లా భూమియుల్లి వర్ణంగళు అక్షరంగళ పా

ఠక్రమం మొదు పనక్రమం నిజదిం సహజదిందా ప్రసిద్ధం వర్ణంగళ్ అక్షరంగళ్ అకారాద్యా

పూర్ణాక్రియం అకారం అకారం ఆదిమొదలాగి ఆపూర్ణాక్రియం అపరిపూర్ణాక్షరం

ఆళకారంబరెగం అళకారపర్యంతరందుదెవువుదెవువు ॥ వృత్తి ॥ అక్షరంగళనోదువ సుక్ర

మంగదలువిశేయరాదపూడవియొళ్ ప్రసిద్ధం అక్షరంగళకారమొదలాగి ళకారపర్యంతరం

పరిపూర్ణవాగివువు అవావెందొడె ॥ — ॥ అ ఆ ఇ ఈ ఉ ఊ ఋ ౠ ఌ ౡ ఎ ఏ

ఐ ఒ ఓ ఔ ॥ అం అః క్ ఖ్ గ్ ఘ్ ఙ్ చ్ ఛ్ జ్ ఝ్ ఞ్ ట్ ఠ్ డ్ ఢ్ ణ్ త్ థ్ ద్ ధ్ న్ ప్ ఫ్ బ్ భ్ మ్ య్ ర్ ల్

వ్ శ్ ష్ స్ హ్ ళ్ ॥ ౪౭ ॥ — ॥౧౬॥

౧ సూత్ర ॥ — కులదనియమదొళింతు ఌ ౡ క్కె అక్షరవికల్పవిల్ల వికల్పం ఌ ౡ గనల్లది

ల్లసంస్కృతదొళగాలకారక్కె పేళ్దనదలం ఌ ౡ గనం ॥ టీక ॥ కులద కులళకారదనియమదొళ్ పాస

నల్లి ఌ ౡ క్కె ఌకారక్కె అక్షరవికల్పం ఌకారదవికల్పం ఎందుం అవాగళుం ఇల్లవుంటాగదు

కులప్రాసింగె వికల్పం ఌ ౡ గనల్లది ఌ ౡ ళకారమల్లదెల్లి ఌకారదవికల్పమిల్ల అదరిం అదు

ಕಾರಣಾದೇಶಯಿಂದಂ ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳ್ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಅಲಕಾರಕ್ಕೆ ಆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿರ್ದ ಲಕಾರಕ್ಕೆ ಕ್ಷುಳನಂ ಕ್ಷು
ಳನೆಂದು ಪೇಳ್ದಂ ಕುಳಿಕವೆಂದುಮಾದೇಶಂ ನದಿಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಪ್ಲುಲಕಾರಂ ಕ್ಷುಳಮೆಂದುಮಾದೆ ಸಂಸ್ಕೃತಶಬ್ದದ
ಲ್ಲಿ ಲಳಯೋರಭೇದಮೆಂದುಂ ತಾನಿ ಲಕಾರಳಕಾರಂಗಳ್ಗೆ ಭೇದಮಿಲ್ಲದ ಳಕಾರಮೆಂದರಿವುದು ॥ ವೃತ್ತಿ ॥
ಕುಳಿಕಪ್ರಾಸಮಾನಿ ಪೇಳ್ದ ಶಬ್ದಂ ಕ್ಷುಳನಂ ಕಳಿಗೆ ಯಥ್ಯವಾನಿ ಲಕಾರಪಂ ವಿಕಲ್ಪಮಂ ಮಾಡಿ ಬಾರದು ॥ ಲ
ಕಾರಪ್ರಾಸಮಾನಿ ಪೇಳ್ದ ಕಂನಡಶಬ್ದದೊಳ್ ಕ್ಷುಳನಂ ವಿಕಲ್ಪದಿನಿಲಿಸಬಾರದಾನಿ ಉದುಪ್ಪಮಾಗದು
ಕ್ಷುಳನೆಂಬದಿಲ್ಲದೆ ಸಂಸ್ಕೃತಪದದ ಲಕಾರಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪಮಂ ಪೇಳಲ್ಬಾರದ್ದಾನಿ ಕ್ಷುಳನಿದಿರೊಳ್ ಬೆರಸಿ ಪೇಳ್ದಂ
ಕುಳಕ್ಷುಳಪ್ರಾಸಪಮೊಂದು ಕೆಂಪಿಕೆ ಪಾಯುಂ ಕಳಿಕೆ ಜಿಲ್ಲದನಿ ಬಂಗಳ್ಗೆ ಜಂಗಳ್ ಲಕಾರಕ್ಕೆ ಕ್ಷು
ಳನನಿರಿಸಬಂ ದುದಕ್ಕೆ ಪುಂರಿತಂ ॥

ಸೂತ್ರ ॥ ಕರಿದು ಮೊದಲಾಗಿ ಪದಿನಾಲ್ಕುಂ ಸ್ವರಂಗಳಾದಿಯ ಪತ್ತಕ್ಕರ
ಮಂ ಸಮಾನಮೆನಿಸುಗುಂ ಮೆರಡೆರಡು ಪರೊಳ್ ಸವರ್ಣಮಂ ಪೊರ್ದಿರ್ದುವಂ ॥ ಟೀಕೆ ॥
ಕರಿದಿಂ ಕರುವಾಯಿಂದೆ ಅಕಾರಂ ಪ್ರತ್ಯಂ ಮೊದಲಾಗಿ ಆದಿಯಾಗಿ ಇರೆ ಇರಲಾಗಿ ಪದಿನಾಲ್ಕುಂ
ಪದಿನಾಲ್ಕಕ್ಕರಂಗಳಂ ಸ್ವರಂಗಳ್ ಸ್ವರಾಕ್ಷರಂಗಳ್ ಎನಿಸುಗುಂ ಎನಿಸುವುವು ಆದಿಯ ಮೊದಲ
ಪತ್ತಕ್ಕರಮುಂ ಪತ್ತಕ್ಷರಂಗಳುಂ ಸಮಾನಂ ಸಮಾನಂಗಳ್ ಎನಿಸುಗುಂ ಎನಿಸುವವು ॥ ಅವರೊಳ್
ಆ ಸಮಾನಸಂಜ್ಞೆಯುಂ ಪಡೆದ ಪತ್ತಕ್ಷರಂಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡೆರಡು ಎರಡೆರಡಕ್ಷರಂಗಳ್ ಪೊರ್ದಿದವಂ
ಅನುಲೋಮವಿಲೋಮಂಗಳಾಗಿ ಪೊಂದಿದವೆಯುಂ ಸವರ್ಣಂ ಸವರ್ಣಂಗಳ್ ಎನಿಸು
ಗುಂ ಎನಿಸುವುವು ॥ ವೃತ್ತಿ ॥ ಕ್ರಮದಿಂದ ಅಕಾರಮೊದಲಾಗಿ ಔಕಾರಪರ್ಯಂತರಮಿದ ಪದಿನಾಲ್ಕಕ್ಕರಂ ಸ್ವ
ರಸಂಜ್ಞೆಯುಂ ಪಡೆಗುಂ ॥ ಅವಾವೆಂದೊಡೆ ॥ ಅ ಆ ಇ ಈ ಉ ಊ ಋ ೠ ಌ ೡ
ಎ ಏ ಐ ಒ ಓ ಔ ಎಂಬವು ಅಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಪತ್ತಕ್ಕರಂ ಸಮಾನಸಂಜ್ಞೆಯುಂ ಪಡೆಗುಂ ॥ ಅ ಆ ಇ ಈ ಉ
ಊ ಋ ೠ ಌ ೡ ಎಂಬಿವು ಆ ಪತ್ತಕ್ಕರಂಗಳೊಳ್ ಎರಡೆರಡಕ್ಕರಂಗಳುಂ ಪೊಂದಿದನುಲೋ
ಮದೊಳ್ ವಿಲೋಮದೊಳಂ ಸವರ್ಣಸಂಜ್ಞೆಯುಂ ಪಡೆಗುಂ ॥ ಅನುಲೋಮಕ್ಕೆ ಅ ಆ ಇ ಈ ಎಂಬಲ್ಲಿ
ಮೊದಲಾದುವು ವಿಲೋಮಕ್ಕೆ ಆ ಅ ಈ ಇ ಯುಂ ಕೆಲ್ಲವುಮನರಿವುದು ॥

ಸೂತ್ರ ॥ ಕ್ರಮದಿಂ ಹ್ರಸ್ವಂ ಹ್ರಸ್ವಮೊಂದುವೆ ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘಮೊಂದುವೆ ಕಗಳ್ಗಂ
ಸಮಸಂಧ್ಯಕ್ಷರಂಗಳ್ಗಳಮಕ್ಕೆ ಸಮಾನಗಳ್ಗಿಲ್ಲಿಯುಂ ಸವರ್ಣವಿಧಾನಂ ॥ ಟೀಕೆ ॥
ಸಮಸಂಧ್ಯಕ್ಷರಂಗಳ್ಗಳೊಳ್ ಸಮಸಂಧ್ಯಸಮಾನಮಾನಿಸಂಧ್ಯ ಆಯ್ಯಸಂಧ್ಯೆಗಳೊಳ್

అయిరడెరడక్షరంగళ్ క్రమదిం। తెరువాయిందె। హ్రస్వక్కెం। హ్రస్వా
రక్కెం హ్రస్వం। హ్రస్వాక్షరం। ఒదవె ప్రాప్తిసి। దీర్ఘక్కెం। దీర్ఘాక్షరక్కె
దీర్ఘం। దీర్ఘాక్షరం। ఒదవె ప్రాప్తిసి। అమళినవాగి। నిర్దోష
మాగి। వళ్ళియుం। ఆవెడెయుళ్ళియుం। సవర్ణవిధానం। సవర్ణ
సంజ్ఞావిధానం। తక్కుగుం। ఎయువుదు॥ వృ॥ తెరువాయిందా యుగళం
[illegible] హ్రస్వక్కె హ్రస్వం। పరమాదొడం దీర్ఘక్కె దీర్ఘం పరమాదొడం నిర్దోష
మాగి సవర్ణసంజ్ఞెయు పదెసుగుం॥ అ ఆ ఇ ఈ [illegible] ఎవరివుదు॥ ౨౪

సూత్రం॥ ౯॥ సవినిశదె ఎ ఏ ఒ ఓ [illegible] నదరొళ్ [illegible] దిందొళవు
సవర్ణవుముప్పువు [illegible] సవర్ణసంజ్ఞెయొళమదవు గం వ్యాకృతిం [illegible]
[illegible] నదరొళ్ [illegible] భాషెయుళ్ళి సవనిసి [illegible] ఎ ఏ ఒ ఓ యుం బివృత
హ్రస్వదీర్ఘంగళాగి। ఎ ఏ ఒ ఓ యుం బివృ [illegible] స్వభావదిందె సహజదిందె
[illegible] సవర్ణవుం సవర్ణంగళు అప్పువవు। [illegible] వ్యాకరణంగళ్।
వాకరణదల్లి సవర్ణసంజ్ఞె [illegible] సవర్ణ [illegible] సంజ్ఞెయుళ్ళియుం [illegible]
[illegible] సంజ్ఞె సవర్ణంగళు అప్పువు [illegible] ప్రాప్తిసువుదు॥ వృత్తిః॥ ఎ ఏ ఒ ఓ
యుం బివృ [illegible] అక్షరంగళ్ [illegible] సవర్ణసంజ్ఞెయుమ [illegible]
దు॥ [illegible] వ్యాకరణదొళ్ [illegible] సంజ్ఞె [illegible] సంజ్ఞెయు [illegible]
ఎ ఏ ఐ ఒ ఓ ఔ [illegible] సవర్ణసంజ్ఞె ఎవర్ణ ఒవర్ణ
యదు॥ ౧౮

సూత్రం॥ [illegible] సవర్ణ సంధిళ [illegible] పూర్వదక్షరం హ్రస్వముదర పరదక్షరమం
తరదు దీర్ఘముపవర్ణం [illegible] హ్రస్వ [illegible] పదెసుగుం॥ [illegible]

।నము ముఖ్యసంధ్యక్షరంగళ

వు నిజదిం। హ్రస్వమదేకమాత్ర దీర్ఘము భయమాత్రకం ॥ త్రిమాత్రకం ప్లుత
ముకర్ణం॥టీ॥ క్రమదిందే। తరువాయించె ఎకారముఖ్యసంధ్యక్షరంగళ్। ఎకారం। ఐ
కారం। ముఖ్యమెదలాద సంధ్యక్షరంగళ్। ఎఐఓఔయుంబ సంధ్యక్షరంగళ్ అవు
అవు శావు। నిజదిం స్వభావదిందే। గురు। గురుగళం। దీర్ఘం। దీర్ఘంగళు
ం। అక్షరం। అప్పువు॥ ఏకమాత్రకం। ఒందుమాత్రెయనుళ్ళదు। అదు। అదు
శాం। హ్రస్వం। హ్రస్వాక్షరం। ఉభయమాత్రం। ఎరడుమాత్రెయనుళ్ళద

దుదీర్ఘం। దీర్ఘాక్షరం। త్రిమాత్రకం। మూరుమాత్రెయనుళ్ళదు। ప్లుతం। ప్లుతవా
దక్షరం। అర్ణం। అప్పుదు। సంధ్యక్షరంగళెందొడె। సంస్కృతవ్యవహారదల్లి। సంధియా
దక్షరంగళెందరివుదు। అదెంతెందొడె। అకారముం। ఇకారముం। కూడెసంధి
యాగె। ఏకారంపుట్టుగుం। అకారముం। ఏకారముం। కూడెసంధియాగె ఐకా
రంపుట్టుగుం। అకారముం। ఉకారముం సంధియాగె ఓకారంపుట్టుగుం।
అకారముం। ఓకారం। కూడిసంధియాగె। ఔకారంపుట్టుగుం। అకారమి
కారంకూడెసంధియాగె ఏకారమాదుదక్కుదాహరణం। నిజ ఇష్టశిథిగళ్। ని
జేష్టసిథిగళ్। ఐకారక్కె। జాదిస్తమస్తవికాక్షరం। జాదిసమస్తైకాక్షరం। ఓకార
క్కె। విదితవుభయశాస్త్రం। విదితోభయశాస్త్రం। ఔకారక్కె। విదిత ఓకారం। విదితౌ
కారం। ఎంబంతె॥ వృత్తి॥ తరువాయిం గురుసంజ్ఞెయుం। దీర్ఘసంజ్ఞెయుంగూ
డెసంధియుమాగె। స్వభావదిందెకారమొదలాద సంధ్యక్షరంగళప్పవు। ఎఐఓ
ఔ యరడువ్యంజనమనుచ్చరిసువనితంకాలముం ఏకమాత్రెయుంబుదు। హ్ర
స్వముం। లఘువెంబుదు। స్వరవ్యంజనదిందెకమాత్రవాదొడె హ్రస్వం। ద్విమా
త్రవాదొడె దీర్ఘం। త్రిమాత్రమాదొడె ప్లుతం। హ్రస్వదీర్ఘప్లుతప్లుతప్రయో
గం। తంఖమం భుభూభూవెందు తుతూతూవెందు తెతాగిదవాగళ్ ౨౦౧

౫ సూత్ర॥

సూత్ర॥ వర్గద్వితీయవర్ణం। వర్గచతుర్థాక్షరం మహాప్రాణమవం మార్గవిదసం
ఖ్యెయొళం భోంకెనెవనుకృతియొళం ప్రయోగిసుతిపర్॥ టీ॥ వర్గద్వితీయవర్ణం
వర్గవర్గంగళద్వితీయవర్ణం। ఖఛఠథఫయెంబెరడనెయక్షరంగళుం। వర్గచ
తుర్థాక్షరం। వర్గవర్గంగళచతుర్థాక్షరం ఘఝఢధభయెంబనాల్కనెయక్ష
రంగళుం। మహాప్రాణాక్షరంగళెనిసువువు। అవం మహాప్రాణాక్షరంగళం
మార్గవిదర్। కవిమార్గమంబల్లవర్। సంఖ్యెయొళం। సంఖ్యావాచిగళ
ల్లియుం। భోంకెనెవనుకృతియొళం। భోంకెనెవ ధ్వనిగ్రవ। అనుకృతియొ

ಳಂ। ಅನುಕರಣಶಬ್ದಂಗಳಲ್ಲಿಯುಂ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತಿರ್ಪರ್। ಪ್ರಯೋಗಮಂ ಮಾಡುತಿರ್ಪರ್। ವಿಚಾರಂ ವರ್ಗದೆರಡನೆಯ ನಾಲ್ಕನೆಯಕ್ಷರಂಗಳ್ ಮಹಾಪ್ರಾಣಂಗಳಾದಲ್ಲಿ ವರ್ಗದೊಂದನೆಯ ಮೂರನೆಯ ಕಚಟತಪ ಗಜಡದಬ ಎಂಬಿವು ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣಂಗಳೆಂದರಿದವು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ವರ್ಗದೆರಡನೆಯಕ್ಷರಂಗಳುಂ। ನಾಲ್ಕನೆಯಕ್ಷರಂಗಳುಂ। ಮಹಾಪ್ರಾಣಾವೆನಿಸುಗುಂ। ಇವಂ ಸಂಖ್ಯೆಯೊಳಮನುಕೃತಿಯೊಳಂ ಮಾರ್ಗವಿದರ್ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವರ್। ಅಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಪ್ರಯೋಗಂ। ಇಛಾಸಿರಂ। ಇರ್ಛಾಸಿರಂ। ನೂರ್ಛಾಸಿರಂ। ಅನುಕರಣಕ್ಕೆ ಖಣಿವೆನೆ। ಛಂಮನೆ। ಪರಿವೆನೆ। ಢೋಕ್ಕನೆ। ಸ್ಫೋಟನೆ। ಘುಳಿವೆನೆ। ಝುಳಂಮನೆ। ಧುಧುಂಮನೆ। ಧಳಂಮನೆ। ಭೋರನೆ। ಎಂಬೀವಾದಿಯಾಗರಿವುದು॥೪೫

ಸಾಕ್ರುಬ್ಬುವು ಮಹಾಪ್ರಾಣಂಗಳ್ ಕೆಲ ಸಕ್ಕನಾಡ ಭಾಷಂತೊಳ್ ಕೆಲವು ನಿಜೋಜ್ವಳಮಾಗಿ ವರ್ಗದಂತ್ಯಂಗಳನರಿಯನುನಾಸಿಕಾಖ್ಯೆಯುಂ ತಳೆದಿರ್ಕುಂ॥ ಟೀ॥ ವಿಲಸತ್ಕರ್ಣಾಟಭಾಷೆಯೊಳ್। ವಿಲಸತ್। ವಪ್ಪುಲ್ಲ। ಕರ್ನಾಟಕರಂ ನಡದ। ಭಾಷೆಯೊಳ್। ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ। ಮಹಾಪ್ರಾಣಂಗಳ್। ಮಹಾಪ್ರಾಣಂಗಳಂ ಕೆಲವು। ಕೆಲವು ಶಬ್ದಂಗಳ್। ನಿಜೋಜ್ವಳಂ ನಿಜನಿಜದಿಂದೆ। ಉಜ್ವಲಂ ಪ್ರಕಾಶವುವು। ಆಗಿ। ಆಗಿ। ಬಳವುವುಂಟು। ವರ್ಗದ ವರ್ಗಂಗಳ। ಅಂತ್ಯಂತಂಗಳುಂ। ಙಞಣನಮ ಎಂಬಿವು। ಅಂತ್ಯಾಕ್ಷರಂಗಳುಂ। ಅರಿ। ತಿಳಿ। ಅನುನಾಸಿಕಾಖ್ಯೆಯುಂ। ಅನುನಾಸಿಕ ಎಂಬ ಪೆಸರಂ। ತಳೆದು। ಧರಿಸಿ। ಇರ್ಕುಂ। ಇರ್ಪುವು। ಅನುನಾಸಿಕವೆಂದೊಡೆ ಮುಖನಾಸಿಕದೊಡನೆ ಕೂಡೆಯುಚ್ಚರಿಪುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಕನ್ನಡದೊಳ್ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಾ ಕೆಲವು ಮಹಾಪ್ರಾಣಂಗಳೊಳವು। ಅವು ಯಾವುವೆಂದೊಡೆ ಅಜ್ಞಾನಂ। ಧ್ಯಾನಂ। ಶಾಪಿನೆ। ರಾವು। ರಾನಾ। ಯಿವು ಮೊದಲಾದವು। ವರ್ಗಂಗಳೈದನೆಯಕ್ಷರಂಗಳನುನಾಸಿಕಾಖ್ಯೆಯುಂ ಪಡೆಗುಂ। ಙ ಞ ಣ ನ ಮ ಎಂಬಿವು॥೪೬॥

సూత్ర॥ అనునాసికము౦రువల।మననునాసికము౦ఫలే౦బరా సంస్కృతశబ్దని
యుక్తలకారదనే।లెగెనిందుసరియాగిసల్లుదు౦క్షుళ్ళమె౦బర్॥ టీకు॥ యకారలకా
రవకారంగళ్।అనునాసికము౦।అనునాసికగళిందు।అననునాసికము౦।నిరనునాసి
కంగళిందు।ఫలే।నిశ్శ్రయవాగి।ఎంబర్।పెళ్వర్।ఆసంస్కృతశబ్దనియుక్తలకారద
ఆసంస్కృత।ఆసంస్కృతద।శబ్ద।శబ్దదల్లి।నియుక్త।కూడల్పట్ట।లకారదలుళ్ళద
నెలగెస్థానక్కెసరియాగి।సమానవాగి।నిందు।నెలెగొండు।సల్లుదు।సలువ
ళియాగిపళ్ళకారము౦క్షుళం,క్షుళనెందు।ఎంబర్।పేళ్వర్।వృత్తి॥యవలంగళనునాసి
కంగళు౦నిరనునాసికంగళుమప్పువు।సంస్కృతలకారక్కె।స్థానక్కెసరియాగిసల్లు
దు౦క్షుళనెంబర్॥అనునాసికయకారక్కె।మెయ్సిదు౦।మయనా౦।నయుంమా
యం।వకారక్కె।సివం।సూ౦వె।సావె।జావం।మావంకెలా౦ధవనా౦।కావనా౦।లకా
రక్కె।కొల్లనాలిగె।అల్లనాలిగె।అల్లగెయుండు।నిరనునాసికయకారక్కె।బయకె।
బియళం।వాయుం।బయల్।ఆవకారక్కె।కవళం।హావళం।తివళి।తవకం।లకార
క్కె।హాలగె।హాలసిగె।క్షుళక్కె।జళం।జలం।కిలం।కిళం।ఫలం।ఫళం।ఖలం।ఖళం।
ఇవుమొదలాదవు॥

॥సూత్ర॥సమసంధిదీర్ఘకమమః(ప్లు)తమవొందిదబిందువువిసర్గ
ముమె౦।వర్ణమివేయ్దెయోగవాహ౦క్రమదింకపయుంగళమివరొళనుబ
ంధంగళ్॥టీకు॥సమసంధి।స్థానమాగి।సంధు।ఇదీర్ఘకము౦।ఇదర్గ।ఇదర్గ।అః।కము
వెంబజంహ్వామూలీయము౦।అఃపము।అఃపెంబఉపధ్మానీయము౦।ఒందిద
బిందువు।ఒందిదకూడిదబిందువుం।సూన్నెయుం।విసర్గము౦।విసర్జనీయ

ము౦। ఎ౦దు। ఎ౦దు। యువు। యీనాల్కక్షరంగళ్। ఎర్పడింన్నిన్ని। యోగవాహం। యో
గవాహాక్షరంగళ్। అప్పువుక్రమదిందాతరువాయిందే। కపయుగళం। కకారపకా
రగళింబెరడుం। ౨ వరొళ్। జిహ్వామూలీయోపధ్మానీయంగళల్లి। అనుబం
ధంగళ్। సంబంధంగళాని పూర్వం కకారముచ్చారణార్థమాగుళిద పసుంబెయుల్లాచ్చె
నాదంశిదవర్ణమం జిహ్వామూలీయమెంబుదు। అదరస్వరూపం। ౪ పకారముచ్చా
రణార్థమాగి ముళిదకుమారిస్తనముకు ళాకృతియ వర్ణముపధ్మానీయమ
దరస్వరూపం। పికగెంరులారవమారంభిసిదంతె బర్దితెత్తాగి తోప్పుదు। సున్నె
యదరస్వరూపం। ౦। మేలెయుంకెళగెయువూతెరదినిరె విసర్గమదరస్వరూ
పం। ః। యీనాల్కుం యోగవాహంగళ్॥ = ॥ = ॥

సూత్ర॥ అతిపీడనదిం। రేఫాశ్రితమాద రకారముం సమంతు డకారా
శ్రితమాదరకారముం। క్రియాపదలక్ష్మ్యనేమసల్లద కుళనం॥ ఉ। ~~టీకా~~॥ పద। అతిపీడ
నదిం। రేఫాశ్రితం। ఆదరకారముం। సమంతు। డకారాశ్రితం। ఆదరరనుం। అంక్రియాపదలక్ష్
క్నేమసల్లదకుళనుం॥ వర్ణావృత్తిగెసల్లువు। సందుం। ప్రాసదెడెగెసల్లవు। యమక
వ్యవహృతిగె। ఆగవు। దేశీయ్యం। ఎనిపువు। ఆప్రాస్యం ఎనిసదెబుసహితం। అప్రాస్యమె
నిసిదెబు సహితం। దేశీయమెనిపువు। యంబుదన్వయం॥ టీక॥ అతిపీడన
దిం రేఫపుట్టువస్థానవం। బెట్టితెత్తాగి। యుచ్చరిపుదరిందె। రెఫాశ్రిత ఱరేఫియనా
శ్రయిసి। పుట్టుదుదు। ఆదరకారముం। ఆదు। ఆదు। రకారముం। రక్షెవుం। సమం
తుపూంగె। డకారాశ్రితం। డకారవనాశ్రయిసిపుట్టుదుదు। ఆదరరనుం। ఆదు। ఆదు।
రరనుం। రరనెంబ రకారవుం। అంక్రియాపదలక్ష్మ్య। అంక్రియ। అంక్రియెరిసల్పట్టి। పదప
దంగళ। లక్ష్మ్య। లకారక్నే। నెమసల్లదకుళనం। నెమ ప్రాససల్లద। సలువళియాగద
కుళనుం। కుళనెంబళకారముం। ఇవుతు అక్షరంగళ్। వర్ణావృత్తిగె వర్ణావృత్తిగెసల్లువు

ಸಲುವುೞಿಯಪ್ಪುವು। ಸಂದುಂ। ವರ್ಣಾವೃತ್ತಿಗೆ ಸಂದುಂ। ಪ್ರಾಸದ ನಿಯಾಮದ। ಯತಿಗೆ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ
ಸಲ್ಲುವು। ಸಲುವುೞಿಯಾಗವು। ಯತಿಕವ್ಯವಹಾರಿಗೆ। ಯಮಕವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಆಗವು। ಸಲು
ವುೞಿಯಾಗವು। ಅಪ್ರಾಸ್ಪಮೆನಿಸದು। ಎಬಸಹಿತಂ। ಅಪ್ರಾಸ್ಪಮೆನಿಸದೆ। ಅಸ್ವರಸ್ಥಗ್ಗೆ
ಯಲ್ಲಿ। ಪ್ರಾಸಂಗಳೆನಿಸದೆ। ಎಬಸಹಿತಂ। ಎಬ್ಸಹಿತವಾಗಿ। ದೇಶೀಯ್ಯಂ। ದೇಶೀಯಾಕ್ಷ
ರಂಗಳ್। ಎನಿಪುವು। ಎನಿಸುವುವು।। ವೃತ್ತಿ।। ರೇಫೆ ಪುಟ್ಟುತಾನಾಂ ಮುಂಬೆಟ್ಟಿತ್ತಾಗಿಯುಚ್ಚ
ರಿಸೆ ಱಕಾರಂ ಪುಟ್ಟುಗುಂ। ಡಕಾರಂ ಪುಟ್ಟುವತಾನಾಂ ಮಂಬೆಟಿತ್ತಾಗಿಯುಚ್ಚರಿಸೆ। ಱಱಂಪು
ಟ್ಟುಗುಂ। ಲಕಾರಂ ಪುಟ್ಟುವತಾನಾಂ ಮುಂಬೆಟ್ಟಿತ್ತಾಗಿಯುಚ್ಚರಿಸೆ ೞಳಕಾರಂ ಪುಟ್ಟುಗುಂ।
ರೇಫಮೂರ್ಧನ್ಯಂ। ಱಕಾರವೊಂದರೊಳೇಕಸ್ಥಾನೀ। ಡಕಾರಮೂರ್ಧನ್ಯಂ। ಱಱನದರೊಳೇಕಸ್ಥಾನಿ। ಲ
ದಂತ್ಯಂ। ೞಳನದೊಂದೊಳೇಕಸ್ಥಾನಿ। ಮಱೆ ಮುಱೆ ಮಡೆ ಮಱೆ। ಕಡಲ್ ಕಡೆಲ್। ಮೊಲೆ। ಮೊೞೆ। ಕಲೆ ಕಳೆ।
ಇಂತೇಕಸ್ಥಾನಿಗಳಾದ ಕಾರಣದಿಂದಲು ವರ್ಣಾವೃತ್ತಿಗೆ ಸಲ್ಲುವು ನಿಯಮಕ್ಕಂ। ಯಮಕಕ್ಕಮಾಗ
ವು। ಱಕಾರಮುಂ। ಱಱನಂ। ೞಳನಂ। ಪ್ರಾಸಮಾದ। ಎಬ ಯುಂಬಿವು। ಕೂಡಿ ದೇಶೀಯಂಗಳಾಗಿ। ಕಂನ್ನ
ಡದೊಳ್ಳೊಳವು। ರೇಫಱಕಾರಂಗಳ ವರ್ಣಾವೃತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಯೋಗಂ।। ೨೪

ಸೂತ್ರ।। ಸೂಱಱಿದೊಱನಿದಬಿಱುದಱಕರುಳಂ। ಕೊಱೆಕೊಱೆದು ಮಱುೞಿರುೞ್ತಿಂಬಡೆ
ಯೊಳ್ ಡಕಾರಱಂಗಳ ವರ್ಣಾವೃತ್ತಿಗೆ ಱವೆನುನುಡಿದರವೆ ಬಗ್ಗಿ ಶಘುರಿಲನೆ ನಡೆಯಂದು ಜಡಿ
ದು ಸಾರೆದೆಯಂ।। ವೃತ್ತಿ।। ಲಕಾರೞಳಂಗಳ ವರ್ಣಾವೃತ್ತಿಗೆ। ದೆಶೆಗಳನಳದು ಸುಕಳ್ಳಲದುಮಿ
ೞಿದುಕೊಡಗಳ್। ರೇಫೆಱಕಾರಂಗಳ ನಿಯಮಮಾಗಿ ದುದಕ್ಕೆ ಮರದೊಳ್ ಪರಿಪರಿಯಾಡುವ ಕೆಱದಿಂ। ಡುಱ
ದಿಱಿದನೆಂಬ ನಿಯಮದುದಾಹೃತಂ। ಡಕಾರಱಳ್ಳಮಂ। ಶೆಕೊಂಡ ದಿಱದಿಂ ಪ್ರಾದನಾರ್ ವಿರಿಸೆ ಯೊಳ್ಳ್ರೆ। ಕೆ
ಱೆಬ ನಿಯಮಂದುದಾಹೃತಂ। ಡಕಾರಱಱಂಗಳಂ। ಱಕಾರೞಳಂಗಳಂ ಇಂತೆರದಿನರಿವುದು। ಡಕಾರಕ್ಕೆ ದೇಶ
ಪೂಱಿ। ಱಱಂ ಪಱಿಸುಗುಂ। ಕಾಡ್ಗಿಚ್ಚು। ಕಾರ್ಗಿಚ್ಚು। ಕೋಡ್ಗಲ್ಲು। ಕೊಱ್ಗಲ್ಲು। ನೀಡು ಕಲ್ಪಿಸಿದಂ। ನೀ
ಱ್ ವಿಸಿದಂ। ಯೀಂತೆರದಿನರಿವುದು।। ೨೫ ॥

ಸೂತ್ರ।। ದಾಡಿಮಮಾಂಗೂಶ್ಮಾಂಡಂ। ಕಾಡಂಗುಡಮಡಸಿ ಘೊಂಡೆವಝುಗಡೆ

ವಿಡಂಗಂ।ಸೂಡೆಗುಳನೆಡರಮುಮರಿ।ರೂಢಿಯರುಳ್ನೆಂದುರಳದಪಭ್ರಂಶತೆಯೊಳ್॥

॥ಟೀಕು॥ರಳದ।ರಳವೆಂಬ ರಕಾರದ।ಅಪಭ್ರಂಶತೆಯೊಳ್।ತದ್ಭವದಲ್ಲಿ।ದಾಡಿಮಂ।ದಾಡಿಮವೆಂಬಶಬ್ದಂ।ಆಸೂಷ್ಮಾಂಡವೆಂಬಶಬ್ದಂ।ಗಾಡಂ।ಗಾಢವೆಂಬಶಬ್ದಂ।ಗುಡಂ।ಗುಡವೆಂಬಶಬ್ದಂ।ಅಡಸಿ।ಸಂಡಸಿ।ಪೊಂಡೆವ।ಝುಗಡೆ।ಪೊಂಡೆವ।ಪೇಂಡೆವ।ಝುಗಡೆಯುಂಬಶಬ್ದಂ।ವಿಡಂಗಂ।ವಿಡಂಗಶಬ್ದಂ।ಸೂಡೆ।ಪೊಡೆನೆ।ಕುಳಂ।ಕುಳವೆಂಬಳಕಾರಂ।ಎಡರಮುಂ।ಎಡರವೆಂಬಶಬ್ದಮುಂ।ರೂಢಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯು।ಕುಳನೆಂದು।ಕುಳನೆಂಬಳಕಾರಮೆಂದು ಅರಿ।ತಿಳಿ॥ವೃತ್ತಿ॥ದಾಡಿಂಬಂ।ಕುಂಬಳಂ।ಗಾಳಂ।ಗುಳಂ।ಜಗಳೆ।ಎಳಂಗಂ।ಇವು ಕಂನಡಕ್ಕೆ ಪುಟ್ಟಿದ।ರಳದಪಭ್ರಂಶತೆಯುಂ।ಪಡೆದುಂ।ಕುಳಂಗಳ್।ಎಳಗಮೆಂಬುದು।ಪೆಡಕಕ್ಕೆ ಪುಟಿದುದು।ಕುಳಂ॥೩೦॥

॥ಸೂತ್ರ॥ಶ್ರುತಿಮಾರ್ಗದೊಳುಂ ಟತಕಾರಶಕಾರತಕಾರರೆಫದೆಡೆಗಂಬಹುಳಸ್ಥಿತಿಯಂ ಕ್ಷಳರಮಪಭ್ರಂಶತೆಯೊಳ್ ಸುಕವೀಂದ್ರರಿಂದೆ।ರಳದಾದೇಶಂ॥ಟೀಕು॥ಶ್ರುತಿಮಾರ್ಗದೊಳ್।ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ।ಸುಕವೀಂದ್ರರಿಂ।ಸತ್ಕವೀಂದ್ರರಿಂದೆ।ಅಪಭ್ರಂಶತೆಯೊಳ್।ಅಪಭ್ರಂಶತೆಯಲ್ಲಿ।ಟಕಾರ।ತಕಾರ।ಡಕಾರ।ರೇಫದ।ಟಕಾರ।ಟಕಾರದ।ತಕಾರ।ತಕಾರದ।ಡಕಾರ।ಡಕಾರದ।ರೇಫದ।ರೇಫವೆಂಬ।ಯಡೆಗುಂ।ಸ್ಥಾನಕ್ಕುಂ।ಕ್ಷಳಕಂ।ಕ್ಷಳಳಕಾರಕ್ಕೆಯುಂ।ಬಹುಳಸ್ಥಿತಿಯುಂ।ಬಹುಳಸ್ಥಿತಿಯುಂಡೆ।ರಳದ।ಆರಕಾರದ।ಆದೇಶಂ ಪುಟ್ಟುಗು।ಪುಂಟಂಗಿಪುದು।ಆದೇಶಮೆಂದೊಡೆ।ಮೊದಲಿರ್ದುದಂ ಕೆಡಿಸಿ ಬಪ್ಪುದಂ ಅರಿವುದು।

ವೃತ್ತಿ॥ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗದೊಳಂ।ಟಕಾರ।ತಕಾರ।ಡಕಾರ।ರೇಫಕ್ಕೆ।ಳಂಗಳ್ಗೆ ರಳಾದೇಶಮಪಭ್ರಂಶತೆಯೊಳುಂಟಪ್ಪು।ಟಕಾರಕ್ಕೆ।ಘುಟಿಗೆ।ಗಳಿಗೆ।ಘೋಟಿಕೆ।ಘೋಳಿಗೆ।ಧಾಟಿ।ಧಾಳಿ।ಲಾಟಿಂ।ಲಾಳಿಂ।ಘೋಟಕ।ರೂಢಂ।ಗೋರಾಂಟೆಯುಂ।ಕುಕ್ಕುಟಂ।ಕೋಳಿ।ತಕಾರಕ್ಕೆ।ಪ್ರತಿಹಸ್ತಂ।ಪರಿಹಸ್ತಂ।ಪ್ರತಿಪಾದುಗೆ।ಪರಿಪಾದುಗೆ।ಡಕಾರಕ್ಕೆ।ಮಡಿಕೆ।ಮರಿಗೆ।ಪೀಡಿಕೆ।ಪೀಳಿಗೆ।ರೇಫಗೆ।ಕ್ರೂರಂ।ಕೂರ್।ಝಲ್ಲರಿ।ಜಲ್ಲರಿ।ಕ್ಷಳಕ್ಕೆ।ಶಾಳಂ।ಶಾರ್।ಪುಳಿನಂ।ಪುರ್ಳಿ।ಕಳದುಂ।ಕರ್ಳೆ।ಅರ್ಗಳಂ।ಅಗುಳಿ।ಮಂನ್ವಳಿ।ಮಂನ್ನರಿ।ಅಳಕಾಬಂಧಂ।ಅರಿಪದ್ದ

॥ಸೂತ್ರ॥ ಸ್ಫುಟಿಕಂ। ಪೇಟಿಕೆ ವೀಟಿಕೆ। ಘುಟಿಕೆ ವರಾಟಂ ಪೊಂದಳ್ದರ ಘುಟಿ
ಕುಳಂ ತಾಂ। ಸ್ಫುಟಿ ಸಹಿತಂ ಸ್ಫೋಟಿಕಲಂಪಟ ಶಬ್ದಂಯುಗಂ ರರಕ್ಕೆ ನೆರೆಸಂದಿಹವು॥
ಟೀಕು॥ ಸ್ಫುಟಿಕಂ। ಸ್ಫುಟಿಕವೆಂಬ ಶಬ್ದಂ। ಪೆಟಿಕೆ। ಪೇಟಿಕೆಯೆಂಬ ಶಬ್ದಂ। ವೀಟಿಕೆ। ವೀಟಿ
ಕೆಯೆಂಬ ಶಬ್ದಂ। ಘುಟಿಕೆ। ಘುಟಿಕೆಯೆಂಬ ಶಬ್ದಂ। ವರಾಟಂ। ವರಾಟವೆಂಬ ಶಬ್ದಂ।
ಪೊಂದಳ್ದರ ಘುಟಿ। ಪೊಂದಳ್ದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮಾದ ರಘುಟಿಯೆಂಬ ಶಬ್ದಂ। ಸ್ಫುಟಿಸಹಿ
ತಂ। ಸ್ಫುಟಿವೆಂಬ ಶಬ್ದಸಹಿತಮಾಗಿ। ತಾಂ ಯೀ ಶಬ್ದಂಗಳ್। ತಾಂ ಕುಳಂ। ಕುಳವೆಂಬ
ಳಕಾರಮಪ್ಪವು। ಸ್ಫೋಟಿಕಲಂಪಟ ಶಬ್ದಂಯುಗಂ। ಸ್ಫೋಟಿಕಲಂಪಟವೆಂಬ ಶಬ್ದಂ
ಗಳೆರಡುಂ ರರಕ್ಕೆ। ರರವೆಂಬ ರಕಾರಕ್ಕೆ। ನೆರೆ। ಬಹಂನಾಗಿ। ಸಂದಿಹಂ। ಸಂದಿಹಂಮಪ್ಪವು। ಕುಳ
ಳವೆ। ಅಪ್ಪುದೆಂಬರ್ಥ॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಪುಳಿಕಂ। ಪೇಳಿಕೆ। ವರಾಳಂ ಸುಳಿಗೆ। ರಗಳೆ। ಪುಳು। ಯಿವಪ
ಭ್ರಂಶಕೆಂದೆರಲ್। ಜುಟಿಕಾರಕ್ಕೆ ಘುಟ್ಟಿಯೆಂ ಕುಳನಾದವು। ಸ್ಫೋಟಿಕ ಶಬ್ದಕ್ಕಾದ ಪಾಳಿಗೆ
ಯೆಂಬುದು। ಲಂಪಟ ಶಬ್ದಕ್ಕಾದ। ಲಂಬಳಮೆಂಬುದಂ। ರರಕ್ಕೆ ಸಂದಿಹಂ। ಕುಳನೆಯಪ್ಪ
ವು॥೨೨॥

ಸೂತ್ರ॥ ಏಕದ್ವಿತ್ರಿ ಚತುಃ ಪಂಚಾಕಲಿತಾರ್ಥಂಗಳಾಗಿ ರರನೆಲ್ಲವು ನಿಸರ್ಗಕೃ
ತಿಯಿಂದವನಾದಿ ಮಹಾಕವಿಕೃತಿದೃಷ್ಟಮುಂ। ನಿರಾಕುಳಮು ಸಿವೇಂ॥ ಟೀಕು॥ ಏಕದ್ವಿತ್ರಿ
ಚತುಃ ಪಂಚಾಕಲಿತಾರ್ಥಂಗಳ್। ಏಕವೊಂದರಲ್ಲಿ। ದ್ವಿಯೆರಡರಲ್ಲಿ। ಚತುಃ ನಾಲ್ಕರಲ್ಲಿ। ಪಂಚ
ಐದರಲ್ಲಿ। ಆಕಲಿತ। ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟ। ಅರ್ಥಂಗಳ್। ಅರ್ಥವುಳ್ಳವಂಗಳು। ಆಗಿ। ಆಗಿ। ರರಂ। ರರಶಬ್ದಂಗಳ್
ಕ್ಕುಳವುಂಟು। ನಿಸರ್ಗಕೃತಿಯಿಂದೆ। ನಿಶ್ಶಯಂಕಾರದಿಂದೆ। ಅವಂ। ಆ ರರಶಬ್ದಂಗಳಂ।
ಆದಿಮಹಾಕವಿದೃಷ್ಟಮುಂ। ಆದಿಪೂರ್ವದ ಮಹಾಕವಿ। ಮಹಾಕವಿಗಳ। ಕೃತಿ। ಕೃತಿದೃಷ್ಟಮು
ಂ ಕಾವ್ಯದೃಷ್ಟಮುಂ। ನಿರಾಕುಳಂ ವ್ಯಾಕುಳಮಿಲ್ಲದಹಾಗೆ ಪುಸಿವೆಂ ಪೇಳ್ವೆಂ॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಒಂದರ್ಥ
ವನೆರಡರ್ಥಮುಂ। ತ್ರಿ ಮೂರರ್ಥಮು। ನಾಲ್ಕರ್ಥಮುಂ। ಐದರ್ಥಮುಂ। ಪೇಳ್ವೆ ಸಹಜ ರರಂಗಳಂ। ಪ್ರ
ಮಾಣಪುರುಷರ ಕಾವ್ಯವಾಂಗದಿಂದ ಕಂಡು ನೆರೆಪೇಳ್ವೆಂ। ಅವಾವುವೆಂದೊಡೆ। ಉರಿಗೆಯ
ಂದು ಬೆಟ್ಟಂ। ಪುರಿಗೆನಿದನೆಂದೊಲ್ಲಂ। ಕೇದರನೆಂದು ಪೇಳಿದಂ। ಅದರನೆಂದು ಮರುಗಿದಂ। ಬರ
ಲ್ಲನೆಂದು ಜಗದರ್ಂ। ಜಗುಳ್ದನೆಂದು ಜಾರಿದಂ। ಅಗುರ್ದನೆಂದು ನಿನ್ನೇಲೆದಪ್ಪಿದಂ। ತೆಗರ್ದ

ನೆಂದು ಪರಿದಂ। ಅಸಕರಿದನೆಂದು ಕಯ್ಯುಮುರಿದಂ। ತಗಿದನೆಂದು ಕುಸಿದಂ। ಕಿಱಿದನೆಂದು ಗುಜ್ಜಂ।
ದಂಡುಳಿಸನೆಂದು ದಂಡದೊಳ್ಪಡೆವಂತಿರಾರಿಗವೆಂದು ಸಾವಧಾನಂ ಸ್ಪಮೋರಬಂಧಂ। ಅವಗರಿಯವೆಂದು ಶರವ
ಣ್ಶೀಕಾರ್ಥಂ। ಬಳಿಯನೆಂದು ವಿಧೇಯಂ। ಮಣ್ಣಲಿಯೆಂದು ರೂಪಱಿದು ಸಾವು। ದರ್ದರಿಯಂ
ದು ಸಂಕಲೆತೊಡರಿಯೆಂದು ಸೊಪ್ಪಿದುದು। ಪಾಳಿಯೆಂದು ಕ್ರಮಂ। ತೂರಿನೆಂದಗ್ಗಂ। ಘುರಿ
ಯಮೆಂದು ಸಮರಟ್ಟು। ಕೆರನೆಂದು ಮುದಕಂ। ಪಳಗಮೆಂದೊಂದಿದಳೆ। ಕರಕುಳಮೆಂದು
ಸ್ಟಾನವ್ಯಾಕುಳತೆ। ಜಿರಿಗನೆಂದು ಶಕುನದಪಕ್ಷಿ। ದರದುರಮೆಂದು ಬಲ। ತಲ್ಲರಮೆಂದು ಭಯಂ।
ಗುರಮೆಂದು ಅನೆರುದರಿಗಳು ಪಕ್ಕರಕ್ಕಿಗರಪನೆಂದು ಸ್ವರಹಾವಂ। ಬರಿಯಂ। ಬರಿಕ್ಕುಱುಬರಿಕಂ
ಬರಿಕೆ। ಬರಿಕ್ಕೆಯುಂ ಬಿವು ಪಶ್ಚಾರ್ಥಂಗಳ್। ಅರಿಯೆಂದು ಪ್ರೀತಿ। ಅದನರ್ಥಿಯೆಂದೊಂದೆ ಬದ್ಧಂ।
ಜೀರ್ಕೊಳವಿಯೆಂದು ಜಲಯಂತ್ರಂ। ತೊರಕ್ಕೆ। ಮೊರಗುವಾದ್ಯಂ। ಬರ್ಕೆಂದು ಸರಿತ್ಪ್ರವಾಹಂ।
ಪೆರಿಕೆಂದು ಜಗಳಂ। ಪೊರಕೆಂದು ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ರಿತಿ। ಪರಳವೆಂದು ನೆರೆನಿಕ್ಕುವರಪು। ಪರವೆ
ಂದಡವಿ। ತರಕಲೆಂದು ಸೊಂಪಾದುದು। ಅರ್ಥಪರವೆಂದು ಪುರುಕಂ। ಸೂರೆಂದು ಬಾರಿ। ಕು
ಪ್ಪುರೆಂದು ಪಕ್ಷಿಯಕೊಮು। ಕಿಪ್ಪುರೆಂದು ಪಕ್ಷಿಯಗರಿ। ಬೆರದೊಂದು। ಮರಂ। ಪೊರವೆಂದು
ಮೊರದಪೊಕ್ಷೆ। ಬಿರಿವೆಂದು ಮರದಜಡೆ। ಬಾಸುಳೆಂದು ಪೊಯ್ಪುಬಳೆ। ಆಂಬಿರಿಯಂ
ದು ಕೊಡತಗ। ಜಾರಿಗೆಯೆಂದುಂಡಿಗೆ। ಪೊರರಿಯೆಂದು ದಯಕಾಲಂ। ಬೋರೆಯೆಂದೆರಾ
ದಂಬಿನಭೇದಂ। ಬಿರ್ಕ್ಕಿಯೆಂದೊಂದು ಮರಂ। ಅರಮೆಯೆಂದರಮೆ। ಪೊರ್ಕೆಯೆಂದು ಲ್ಪಭಾ
ವಂ। ಮರವೆಂದು ವೃಷ್ಟಿ। ಕರಿವೆಯೆಂದು ಬಿದಿರಕುಡಿ। ಪೊರವೆಂದು ಪುರಂ। ಅರ್ಕೆಯೆಂದು
ಕೊದನಂ ಸುರಿಯೆಂದು ಜಿಳ್ಳಾವನಂ। ಕುರಿಯೆಂದಸುದೇಡೆ। ಬೆಂಬರಿಯೆಂದು ಪಿಂದೆಬ
ಪ್ಪುದು। ಪರಿಯೆಂದು ಕಾಪಾಸಂ। ಅಗಶೆಯೆಂದು ಖನನಂ। ಪೊಗಶೆಯೆಂದು ಕೀರ್ತನಂ।
ನಿಶನೆಂದು ನಿರ್ಮೂಲಿಸಿದಂ। ಪರಿವಿಗೆಯೆಂದು ಕೇಶನಂ। ಮಲ್ಲಿಯೆಂದೊಂದು ಮರಂ।
ನೆಶಿಸೆಂದು ಗಡ್ಡೆ। ಪುರವೆಂದು ಕೀಟಕಂ। ಪರವೆಂದು ಜ್ಯೇಷ್ಠಂ। ಮುಶಗೆವೆಂದು ಮರಂ।
ಕಶೆಯೆಂದು ಖರಂ। ಕಶಿವೆಯೆಂದು ಮಪ್ಪು। ಕಿಮುಶಿದನೆಂದು ಚಿಕ್ಕಣಾವಾಡಿದಂ।
ಕಿಮುರ್ದಿರಿದನೆಂದು ಸಂಗ್ರಾಮಾಣಿರಿದಂ। ಪೇಳ್ಪನೆಂದು ನಿರೂಪಿಸಿದಂ। ಮೆರಗಾಲೆಂದೊಳಾದಿ
ಡಿಲಯಸಂದು। ಕೌಂಕುರಿಯೆಂದು ಕಷ್ಟಲಮೂಲಂ। ವೆಳಿವನೆಂದು ಕಾಲಿಲ್ಲದವ। ಪೊರಕ್ಕ

॥

ಕೆಂದು ನಾಭಿ। ತೆರೆಂದು ವೃಶ್ಚಿಕಂ। ಖರಿಲೆನೆ ಖಟಿಲೆನೆ ಧರಂ ಮನೆ। ಮಹಾಪ್ರಾಣಾನುಕರ
ಣಾಂಗಳ್ ನೆರವೆನೆವು। ಬಿಪ್ಪುದು। ಪುರಪುರನೆಂದು ವಿರಳಾರ್ಥಂ। ಗರಗರನೆಯುಂದು ಬೇಗಂ। ಕರ್ರ
ನೆಯುಂದಾಕಸ್ಮಿಕಂ। ಇವು ಮನುಕರಣಾಂಗಳ್। ತರತರಗುಡಿ ತರ್ರರಘುಡಿ। ಯುಂಬಿವು ಗು
ರಿವರ ಸಿದ್ಧ ವ್ಯಾಕರಣಾಂಗಳ್ ತರತರನೇ ಸಮರ್ಯಾದಿದಂ। ಕರಕರ ಸಿದನ ಕ್ರಂ ಗರಗರನೆಗು
ರಿಗುರಮನುತಂಪರಿ ಪೊನಲ್ಗಾನಿಗಯಿಸುಗಂ। ಯಿವು ಮೊದಲಾದವಪ್ಪ ಪ್ರಾಣಾನು
ಕರಣಾಂಗಳ್। ರರನುಂ ಕರನುಮಪ್ಪುವು। ಹಿಂರಿದು ಪೆಂದು ರಸವುಂ। ಪಿಂಡು ವಲ್ಲಿರಳಿರಂ।
ಹಿರ್ಗ್ರಿ। ಬಿರುದುದೆಂ ಬಲ್ಲಿರುಳಂ। ಪರಿಯುಂದು ವಸ್ತ್ರವಿಶೇಷವಂ। ಸುಳ್ಯಾಲ ದಾರುವಿಂ ನೊಳೆ
ರರಿಂ। ಸತ್ರಧೂದೊಳ್ಳುಳಂ। ನಾಳವಾಸನೆಯುಂದು ಕಳ್ಳವಾಸನೆ। ನಾಳ ಶಬ್ದಂ ಸಂಸ್ಕೃ
ತದೊಳ್ಳುಳಂ। ತರಂಯುಂದಾತಪತ್ರದೊಳ್। ರರಂ। ತಳಿಯುಂ ಬಕ್ರಿಂಪೆಂ ಯೊಳಂಪ
ಶುವಿನ ತಳ್ಳೆಯೊಳಂ। ಕುಳಂ ಕೂರಕೆಂದು ವಾದ್ಯದೊಳರವಂ। ಕೂರಲೆಂ ಬಕಿಯು
ಯೊಳ್ ಕುಳಂ। ಕಿರಿಯುಂದು ಪಂಕ್ತಿಯೊಳ್ ರರಂ। ಕ್ರೀಡೆಯೊಳ್ಳುಳಂ। ಬಾರೆಂದು
ಕೂಂವಾಳ್
ಜೀವನಾರ್ಥದೊಳ್ ರರಂ। ನಾವಿದವಾಳ್। ಹಾರಘುವಬಾಳೆಂ ಬಲ್ಲಿರುಳಂ। ಎದ್ದನೆಂ
ದುನೆಗೆದನುಂ। ನಿದ್ರೆತಿಳಿದನುಮಕ್ಕುಂ। ಯುಲ್ಪನೆಂದು। ಜಾಲ್ದನೆಂದು। ಬದಿದನುಮ
ಕ್ಕುಂ। ತುರದನೆಂದು ಬಡವಾಡನು। ಅಗಲ್ದನುಮಕ್ಕುಂ। ಕರಲೆಂದು ಮಜ್ಜಿಗೆಯುಂ।
ಮುಂದುಗೆಯುಮಕ್ಕುಂ। ಪರ್ಕೆಂಯುಂದ ಶಯನಸ್ಥಾನಮುಂ। ಶಯನಸಾಧನಮುಮಕ್ಕುಂ।
ನೆರಲೆಂದು ಆತಪಾಭಾವಯುಂ। ಪ್ರತಿಬಿಂಬಮಕ್ಕುಂ। ಇಕ್ಕರೆಂದು ವ್ಯಾಧಿವಿಕಾರಮುಂ
ಸಂದೇಶಮುಮುಮಕ್ಕುಂ। ಕರಿದನೆಂದು ಸತ್ತನುಂ। ದೂರಂಬೋದನುಂ। ಕ್ರೆಮಿರಿದನು
ಮಕ್ಕುಂ। ಮೊರೆಗೆಂದು ಮುಗಿಲ್ದನಿಯುಂ। ಪಂದು ಮರದಪೆಸರಮಕ್ಕುಂ। ಬೀಳ್ದೆಂದು ಪಳ
ಸಿದುದುಂ। ಸತ್ತುದುಂ। ಕ್ರಿಯ್ಯಾಲ್ದುದಮಕ್ಕುಂ। ಪೊರೆಂದು ಸಾಮಾನ್ಯಕಾಲಮುಂ। ಪ್ರಸವ
ಕಾಲಮುಂ। ನೆಸರಮಕ್ಕುಂ। ಅರಿದನೆಂದು ಸತ್ತನುಂ। ಕೆಟನು। ಕೆಡಿಸಿದವನುಮಕ್ಕುಂ।
ಬಾರವೆಂದು। ಮುಂಡಮುಂ। ಮುಂಡವೆಂದೊಂದೌಷಧಿಮಕ್ಕುಂ॥ ೪- ॥

సూత్ర॥ జౢరకంఝుౢపిసిదంజొంగుౢబొంబుౢయాౢమాౢమం

ంతేవ।మాౢం।రవౢగెనెగళ్బ్రందుౢజంగుౢపుత్తౢగొౢపేౢరరసందేహం॥౪౼౪

జౢకంజౢరకమంబుశబ్దం।ఝుౢపిదం।ఝుౢపిశిదనెండుబుశబ్దం।జొంగుౢజొంగు

ౢయంబుశబ్దం।బొంబుౢబొంబుౢయంబుశబ్దం।ఆౢమాౢం।ఆౢమా

ౢమంబుశబ్దం।అంతే।మాంగె।రమాౢంరమాౢమంబుశబ్దం।వౢనె।వౢనెయం

బుశబ్దం।నెగళ్లాందుౢనెగళ్ప్రసిద్ధివడెదవందుౢవందుౢశబ్దం।జంగుౢ

జంగుౢయంబుశబ్దం।పుత్తౢ।పుత్తౢయంబుశబ్దంరరసందేహం।కుౢనే।అవు

డెంబుదర్థం॥౪౼౪

॥సూత్ర॥ యుౢదౢయనేౢదంనో।కుౢయోంగుౢకౢరుపేౢరుమరుకుౢయౢ

యంకుౢయంమాౢనెజాౢగెకౢగె।ంతోౢబుళసుబౢసంమోౢకాం॥

ఆౢసదంపేౢసదంకేౢంజూదాౢలెకౢవౢమాంప్రియోౢంమాౢంతా

ౢగెయుౢగెయురుకుౢయువాదియాంగలకుౢనం॥టీక॥ యుౢదౢయం।ఇౢదనెండు

అౢదనెండు।ఎౢదం।ఎౢదనెండు।సోంకుౢ।సోంకుౢయందు।వోంగుౢ।వోంగుౢయె

ందు।కౢరు।కౢరెందు।పేౢరు।పేౢరెందు।మరుకుౢ।మరుకుౢయందు।అౢయం।అౢ

యనెండు।కుౢయంకుౢయనెండు।మాౢనెమాౢనెయందు।జాౢగె।జాౢగెయందు

కౢగెయోౢకే।కౢగెయోౢకెందు।బుళస।బుళసనెండు।బుళసిగంబుళసిగనెండు।

మోౢ।మోౢయందు।తాౢం।తాౢమెందు।ఆౢదం।ఆౢదనెండు।పేౢశిదం।పేౢసి

దనెండు।కేౢం।జూదాౢ।జూదాౢయందు।అౢతే।అౢతెయందు।కౢవౢంకౢవౢ

మెందు।మాౢంమాౢమెందు।తాౢగె।తాౢగెయందు।తాౢగెయౢగెయందు।

యురకుౢ।యురకుౢయందు ఇవాదియాం॥ ఇవుమోదలాదకుౢనం।కుౢరా

రమం।అరి।కిౢ। ఇవుకుౢంగళ్॥౪౨౪

సూత్ర॥ చిరచిరదూరకల్లరల్లసరలల్పరల్మరలుమంతెనరలుం ముంగ్రసరలుం। లాంతమిదంగా వ్యవహరియదుఛ్ఛరిసువర్ణకాంతత్వమెయం॥ టీక॥ చిర్।చిరవెంబశబ్దం ఎర్।ఎరవెంబశబ్దం।బిర్।బిరవెంబశబ్దం।కూరల్।కూరలెంబశబ్దం।సరల్।సరలెంబశబ్దం అరల్।అరలెంబశబ్దం।పరల్।పరలెంబశబ్దం।మరల్।మరవెంబశబ్దం।అంతెరాంగె।నరలుం।నరలెంబశబ్దవు।ముంగ్రసరల్ం।ముంగ్రసరవెంబశబ్దం।లాంతం।లకారాంత్యం।ఇవం।ఇలకారాంతశబ్దంగళు।గ్రావ్యర్।ముందర్।అరియదె।తిళిదవర్।కలకాంతంబవెయం।కుళకారాంతత్వమెయిందువుఛ్ఛరిసువర్।ఓదువర్।ఇల్లకారాంతశబ్దంగళం।గ్రావ్యరల్లనాగరియందుఛ్ఛరిపరదుసల్లదు॥—౪౨—౧

సూత్ర॥ మరలరలెరలంబివరం।తరాళరేఫక్కెలక్షముండొరకొళ్గం।పిరిదుం వొలరలరెలరెంబోలివుదుకృతియోళ్ వికల్పవిధియందుమివం॥ టీక॥ మరల్।మరవెందు।అరల్।అరలెందు।యరల్।యరలెందు।ఎంబివర।ఎంబీవమూరుశబ్దంగళ।అంతరాళరేఫక్కె।అంతరాళ।నడువణ।రేఫక్కె।రేఫెగె।లక్షముం।లకారముం దొరకొళ్గం।ప్రాప్తిసువదు।వుం।ఎంబివరసముఛ్ఛయదింద।అంత్యదలక్షక్కె రేఫెయరిందొరకుళ్ళదుం।పిరిదుం।బహళవాగి।కృతియొళ్।కావ్యదల్లి।ఇదం।ఇమూరుశబ్దంగళం।మలర్।మలరెందు।అలర్।అలరెందు।ఎలర్।ఎలరెందు।వికల్ప విధియిందె।వికల్పవిధానదిందెబరెవుదుపేళ్వుదు।వికల్పమెందొడె।యెరడుతెర నుడియెంబర్థం।పిరిదుయెంబబహళగ్రహణదిం।మరవెంబుదరరేఫెగెలక్ష ముమాగి।మలవెందుముంట్టు॥వృత్తి॥అరల్।ఎరల్।ఎంబివరమధ్యరేఫెగెలక్షము సముఛ్ఛయవశదిందంత్యలక్షక్కెరేఫముమాగి।మలర్।అలర్।ఎలర్।యెందు।వికల్పదిం దక్కుం।పిరిదెంబుదరిం।మరవెంబుదరిం।రేఫెగెలక్షముమాగిమలవెందుంట్టు॥౪౩॥

ఇభురరతులవక్షర్షి॥

॥సూత్ర॥ కంఠలుం జిహ్వామూలముం ఉరముం తాలుగెయుం ఓష్ఠము నాసికె

యుం। శిరముం దంతము ఎంటుం అక్షరముదయిప స్థానం మందవీ పేళ్దింబుం॥టీకా॥ కంఠలు

౦। కంఠముం। జిహ్వామూలముం। నాలిగెయ బుడనుం। ఉరముం। ఎదెయుం। తాలుగె

యుం గల్లముం। ఓష్ఠముం। నాసికెయుం। శిరముం దంతముం। ఎంబుదు ఎంటుం

యుం పేళ్దింబుది। స్థానంగళుం। అక్షరంగళుపుట్టువ స్థానంగళ్ ॥వృత్తి॥ యీ యక్ష

రంగళుదయిప స్థానంగళవర ళేరస్థానంగళం నరిదు వర్ణోత్పత్తియుం మాళ్పు

దు॥ ౪౮౦॥

సూత్ర॥ కవిగళ్ స్వరదిం వర్గదిం అవర్గదిం యోగవాహదిం దేశియోళ్ పుట్టువమప్పు

వర్ణదిం పంచవిధతెనెందు తిళుపువ శబ్దగెయుం॥ టీకా॥ కవిగళ్। విద్వాంసర్ త౦

తావు। స్వరదిం స్వరాక్షరగళిందె। వర్గదిం వర్గాక్షరగళిందె। అవర్గదిం। అవర్గాక్షరంగళిందె।

యోగవాహం। యోగవాహాక్షరగళిందె। దేశియొళ్ తంనెలదదేశదల్లి పుట్టు

వమప్పు వర్ణదిం। పుట్టువరుట్టువ అప్పు ఆదువర్ణదిం। అక్షరంగళిందు పంచవిధం।

ఐదు ప్రకారమెంబు। శబ్దగెయుం। శుద్ధాక్షరగళం। తిళిపువర్। తిళిసువర్॥ వృత్తి॥

స్వరదిం వర్గదిం అవర్గదిం। యోగవాహదిం। దేశీయగళిం। ఇంతు। శుద్ధాక్షరంగ

ళం కంనడదొళ్ పంచవిధమెందు కవిగళ్ బాలశిక్షెయం మాళ్పర్॥ ౪౯॥

సూత్ర॥ క్రమదిందం పదినాల్కుం స్వరవిసర్గ్రైదు వర్ణమవు వర్గం తత్పురదొంథ

క్తుమవర్గం। పరిభావిసె యోగవాహమవు నాల్కెవలం॥ టీకా॥ క్రమదిం క్రమదిం

దం పదినాల్కుం పదినాల్కక్షరంగళొందెప్పురస్వరాక్షరంగళ్। పరిభావిసె విచా

రిసె। యోగవాహం। యోగవాహాక్షరంగళ్। అవు। అవు నాల్కె నాల్కక్షరంగళ్

ವಲಂ ನಿಶ್ಚಯಂ ॥=॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಕ್ರಮದಿಂ ಸ್ವರದಿಂ ಪದಿನಾಲ್ಕಕ್ಷರಂಗಳ್ ವರ್ಗಮಿಪ್ಪತ್ತೈದು ಅಕ್ಷರಂ
ಗಳ್ ಅವರ್ಗಮೊಂಬತ್ತಕ್ಷರಂಗಳ್ ಯೋಗವಾಹಂ ನಾಲ್ಕಕ್ಷರಂಗಳ್ ಅಂತು ಸಂಸ್ಕೃತದೊ
ಳ್ ಐವತ್ತೆರಡಕ್ಷರದಿಂ ॥೨೪॥

ಸೂತ್ರ॥=॥ ಱೞದೇಶೀಯಂ ವ್ಯಾಮುಮ್ಮೊದಂ ಕಳೆನಿಂ ಬುಳ್ದ ವರ್ಣ ಶಷ ವಿಸರ್ಗಃ ಪಿತ್ತ
ಳನಂ ನಾಲ್ವತ್ತೆಳ್ ಯೊಳ್ ಶುದ್ಧಗೆಯಪ್ಪ ಕನ್ನಡಕ್ರಮದಿಂ ॥ಟೀಕು॥ ದೇಶೀಯಮುಂ
ಇದಂ ನೀಂ ಕಳಿಬುಳ್ದ ಶಷ ವಿಸರ್ಗಃ ಪಿತ್ತಳಂ ಕಳೆ ಈ ಕ್ರಮದಿಂ ಅಪ್ಪ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಶುದ್ಧ
ಗೆ ಶುದ್ಧಾಕ್ಷರಂಗಳ್ ನಾಲ್ವತ್ತೆಳುಂ ಯಿತು ನಾಲ್ವತ್ತೆಳಕ್ಷರಂಗಳಂದವೆಂದು ಅಳೆ ಪ್ರಮಾ
ಣಿಸು॥=॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಕನ್ನಡದೊಳ್ ದೇಶೀಯವಪ್ಪುದು ಕೆರಂ ಪಿಂತಣ ಐವತ್ತೆರಡಕ್ಷರಂಗಳೊಳ್
ಡಿ ಯೆಪ್ಪವತ್ತೆಳಕ್ಷರಂಗಳ್ ಅವರಿಂ ಕಳೆ—ಋ ೠ—ಌ ೡ ಶಷ ವಿಸರ್ಗಃ ಪಿತ್ತಳಗಳೆಂಬ
ಪತ್ತಂ ಕಳೆಯಲಪ್ಪ ಕನ್ನಡದೊಳ್ ಶುದ್ಧಗೆ ನಾಲ್ವತ್ತೆಳು ವಿಧಂ ವಿಸರ್ಗಮುಂ ವಿಸರ್ಗಮಿಲ್ಲ ॥೨೫॥

ಸೂತ್ರ॥ ತನು ವಾದ್ಯಂ ನಾಲಿಗೆ ವಾದನದಂಡಂ ಕರ್ತೃ ಆತ್ಮನ ಪವನ ಮನೋವೃತ್ತಿ ಮಾಡಿಸ
ಲ್ಕೆ ಜನಿಯಿಸಲ್ಕೆ ಧವಳವರ್ಣಾಕ್ಷರರೂಪಂ ॥ಟೀಕು॥ ತನು ಶರೀರಂ ವಾದ್ಯಂ ವಾ
ದ್ಯಂ ನಾಲಿಗೆ ಜಿಹ್ವೆ ವಾದನದಂಡಂ ವಾದ್ಯವನು ಬಾಜಿಸುವ ಕಡುರು ಆತ್ಮಂ ಜೀವಾತ್ಮಂ
ಕರ್ತೃ ವಾದ್ಯಮಂ ಬಾಜಿಸುವ ಕರ್ತೃ ಅವನ ಜೀವಾತ್ಮನ ಮನೋವೃತ್ತಿ ನಿಮಿತ್ತಂ ಮನಃ ಮ
ನಸ್ಸಿನ ವೃತ್ತಿ ವರ್ತನೆ ನಿಮಿತ್ತಂ ಕಾರಣಂ ಆಗಿ ಆಗಿ ಧವಳವರ್ಣಂ ಶ್ವೇತವರ್ಣಮಾದ
ಅಕ್ಷರರೂಪಂ ಅಕ್ಷರಾತ್ಮಕವಾದ ಶಬ್ದಂ ಧ್ವನಿ ಜನಿಯಿಸುತುಂ ಪುಟ್ಟುಗುಂ ಪುಟ್ಟು
ಕವೆಂಬುದರ್ಥಂ ॥ವೃತ್ತಿ॥ ಶರೀರವೆ ವಾದ್ಯವು ನಾಲಿಗೆ ಬಾಜಿಸುವ ಕಡುಪು ವಾದಕನಾತ್ಮಂ
ಆತನ ಮನೋವೃತ್ತಿಯಿಂ ಧವಳವರ್ಣವು ಅಕ್ಷರರೂಪಮಪ್ಪ ಶಬ್ದಂ ಪುಟ್ಟುಗುಂ ॥೨೬॥

సూత్రం॥ పదదర్థమం విభాగిసువుదరిందె విభక్తియుం తదంప్రత్యయమెం బుదు తత్ప్రత్యయదిం పూర్వదొళ్ ప్రకృతి యెరడుమమదెూర్దవె పదం॥ ॥టీక॥ పదద పదంగళ అర్థమం పురుళ్ విభాగిసువదరిందె విభాగిసలెూండువదరిందె విభక్తి విభక్తియెనిపువు అంతు వాంగె అదం ఆ విభక్తియుం ప్రత్యయం ప్రత్యయమెందు వెంబుదుపెళ్ళుదు తత్ప్రత్యయదిం ఆ విభక్తియిందె పూర్వదొళ్ మొదలల్లి ప్రకృతి ప్రకృతియెుర్గంగ ళిర్పుదు యెరడుం ప్రకృతిప్రత్యయమెంబెరడుం అమదుర్ఘెూందుగియాగి బిదవె ప్రాప్తిసి పదం పదవెనిసువుదు॥ ॥వృత్తి॥ పదదొళ్ ఇర్ద అర్థమం తంతం మనుగునావాగి విభాగిసలెూండువదరిందె విభక్తియెనిసుగుం ఆ విభక్తియ ప్రత్యయమె నలక్ష్యం అవావెందొడె యే అమ్ మొదలాద నామాఖ్యాత విభక్తిగళ్ లింగం ధాతుమం ప్రకృతియ నలక్ష్యం ప్రకృతిప్రత్యయగళిరడుం కూడె పదనక్కుం మరదెవం యందు నామలింగమనిరిసి యే యంబ విభక్తియుం కూడె మరదెవం యందు నామపదనక్కుం నొడు బేడ వెంబ ధాతువం విరిసి అమ్ యెంబాఖ్యాత విభక్తియం కూడె నొడిదం బేడిదం యెందు ఆఖ్యాతపదనక్కుం అవ్యయముం సమాసదొళగనానామభాగమం విభయం తొత్తిళ్ పుదరిం పదనెందరిపుదు॥౭౫॥

సూత్రం॥ కెలవు నిజబిందుగళ్ కెలకెలవు వికల్పార్థ బిందుగళ్ ద్విత్వంగళ్ కెలవా సిథిలద్విత్వం కెలవు భయము వాగి కెలపదనఱివుదం॥ టీక॥ కెలవు కెలవు శబ్దంగళ్ నిజబిందుగళ్ నిత్యబిందుగళెనిసువువు కెలకెలవు హలవు కెలవు శబ్దంగళ్ వికల్పార్థబిందుగళ్ వికల్పదిం సబిందుకమబిందుకమాగి పుగువు కెలకెలవు శబ్దంగళ్ ద్విత్వంగళ్ ద్విత్వరంగళాగి పుగువు కెలకెలవు శబ్దంగళ్ కెలవు పదా

అశిథిలద్విత్వం। అప్రసిద్ధవాం। శిథిలవాదద్విత్వంగళాం। ఇర్పువు। కెలవుపదం। కెలవుపదంగళ్।
ద్విత్వశిథిలత్వమెంబుభయముం। ఆగి। ఆగిర్పువు। అవు। ఆ పదంగళ్। అరివుదు తిళి
వుదు॥ వృత్తి॥ కెలవుపదంగళ్ స్వభావదిం। నిత్యబిందుగళ్। కెలవుపదంగళ్ కల్పదిం
సబిందుకవుం అబిందుకముం ఇర్పువు। కెలవుపదంగళ్ నియతదిం। ద్విత్వంగళ్। కెలవు
పదంగళ్ శిథిలద్విత్వంగళ్। కెలవుపదంగళ్। శిథిలముం ద్విత్వముమాం ఇర్పువు। నిత్యబిం
దుగె। బెడంగం। కడంగలుం। అడంగలుం। తొండంబె। తొండంరు। తొండంరె। పడంగు।
బడంగు। ఎరంకె। తురంబు। కురుంబి। బరంతె। కొరంతె। పరుంకిదం। అవుంకిదం। క్రొం
కుళ్। పింకుళి। తెంకు। కుసుంబె। హాసుంబె। హాసుంబం। కరుంబు। దాంటు। దూం
టు। గెంటు। గెంటుగె। మెంటె। మిట్టు। తూంటు। కూంటు। కుంటణె। సోరం
బ్బు। తెరంట్లు। బంటు। సాందు। సిందు। విందదం। కటందు। కడంబురు। నాందు। బ
ాంజిగం। బెందురు। బెండదెలుంబిదం। అసుంబిదం। ఇవు మొదలాదవున
వు। ఇనను వికల్పబిందుగె। కదంపు। కదపు। ఇరుంపె। ఇరపె। నొరంజు। నెరజు। జి
నుంగు। జినుగు। బెళంతిగె। బెళతిగె। కరింకురి। తొళంకు। తొళకు। కణాంజు।
కణాజు। కరుంకె। కరుకె। కరుంకిదం। కరుకిదం। ఇరుంకిదం। ఇరుకిదం। దుడుంమోరిదం
దుడమోరిదం। తుళుంకిదం। తుళుకిదం। పొళంకిదం। పొళకిదం। ముసుంకిదం। ము
సుకిదం। ఇవు మొదలాదవుగళు॥ ౯ ॥ ద్విత్వక్కె। వప్పు। కంకప్పుదె। బిప్పంటు। తిప్పు
గళ్। సొప్పుగళ్। చప్పరం। బిప్పం। నెప్పు। కప్పుళి। తప్పుది। దొంప్పం। తెప్పం। దుప్పది। హి
ప్పలి। మొక్కళం। ముక్కసి। రక్కసి। కొక్కరసు। బక్కరసి। ముగ్గరు। మొగ్గలు। బగ్గం। బగ్గణె
అగ్గిగం। అగ్గళం। వెగ్గళం। సుగ్గం। తొళల్లం। బళల్లం। బీళ్లం। ఎళ్లం। ఆళ్లం। సూళ్లం।
కసుళ్లం। పొదళ్లం। అళ్లె। కర్తె। కర్తిలె। తొర్తు। ఇవు మొదలాదవు ౪=౧౪

ಇಂನ್ನ ಶಿಥಿಲದ್ವಿತ್ವಕ್ಕೆ | ಮಸುಳ್ದಂ | ಅಗುಳ್ದಂ | ಪೊಣರ್ಚಿದನೆಂಬಂತೆ | ತಿಳಿಯುವುದು | ಮತ್ತೆ ದ್ವಿ
ಶಿಥಿಲಮುಮಾದುದಕ್ಕೆ | ಪೊರಳ್ದಂ | ಪೊರಳ್ದನೆಂಬಂತೆ ಅರಿಯುವುದು ॥=॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಪೋರ್ದಂ ಬಿರ್ದಂ ತರ್ದಂ | ಮರ್ದಂ ಸರ್ದಂ | ಸಮಂತು ತಿರ್ದಂ ಪರ್ದಂ ಗರ್ದರು
ಮೂಱಿದಂದೆನೆಯುಂ ಗರ್ದೆಯುಮಾಸುರ್ದೆಯುಂ ಸರೇಫಪದಂಗಳ್ ॥ಟೀಕು॥ ಪೋರ್ದಂ |
ಪೋರ್ದೆಂದು | ಬಿರ್ದಂ | ಬಿರ್ದೆಂದು | ತರ್ದಂ | ತರ್ದೆಂದು | ಮರ್ದಂ | ಮರ್ದೆಂದು | ಸರ್ದಂ | ಸರ್ದೆಂದು |
ಸಮಂತು ಧಾಂಗೆ | ತಿರ್ದಂ | ತಿರ್ದೆಂದು | ಪರ್ದಂ | ಪರ್ದೆಂದು | ಗರ್ದರಂ | ಗರ್ದರೆಂದು | ಮೂಱಿದಂ |
ಮೂಱಿದನೆಂದು | ಗರ್ದೆಯಂ | ಗರ್ದೆಯೆಂದು | ಆಸುರ್ದೆಯಂ | ಆಸುರ್ದೆಯೆಂದು | ಸರೇಫಪದಂಗಳ್ | ರೇಫೆಯೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ಪದಂಗಳೆನಿಸುವುವು ॥೪॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ನುಗ್ಗಿದುದೆನೆ ತಗ್ಗಿದುದೆನೆ ಕಿಗ್ಗಿದುದೆನೆ ಜಗುಳ್ದುದೆನೆ ಪೇಳ್ ಕತ್ತಾ | ಪೊ
ಗ್ಗಿದಬರ್ಗಳವೆನೆ | ಕುಗ್ಗಿದುದೆನೆ | ಮಾರ್ಗದೊಳ್ ಸರೇಫಪದಂಗಳ್ ॥ ನುಗ್ಗಿದುದು ಎನೆ | ತಗ್ಗಿ
ದುದು ಎನೆ | ಕಿಗ್ಗಿದುದು ಎನೆ | ಜಗುಳ್ದುದು ಎನೆ | ಕುಗ್ಗಿದುದು ಎನೆ | ಮಾರ್ಗದೊಳ್
ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ | ಇವೆಲ್ಲ ಸರೇಫಮಾದ ಪದಂಗಳೆಂಬುದರ್ಥಂ ॥=॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಉರ್ಚಂ | ಕೋರ್ಚಂ ಕೇರ್ಚಂ | ನೇರ್ಚಂ | ಪೇರ್ಪೆಯುಮಡಪುರ್ಚಮಾರ್ಚಂ |
ಕೂರ್ಚಂ | ಪರ್ಬಿಕೆಯುಮೆರ್ಚಂ ಮೊಗ್ಗುರ್ಚಮೊದಲಾದ ರೇಫಸಂಯೋಗಂಗಳ್ ॥
ಇವು ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಂಗಳ್ | ರೇಫೆಯೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ಪದಂಗಳೆಂಬುದರ್ಥಂ ॥೩॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಆರ್ದಂ | ಸಾರ್ದಂ ಪೋರ್ದಂ ತೀರ್ದಂ ಪಾರ್ದಂ ಸಮಂತು ಪೇರ್ದಂ ಕಾರ್ದಂ ನೇ
ರ್ದಂ ಬಾರ್ದಂ ಗೋರ್ದಂ ಸೋರ್ದಂ ತಾನೆಂದೊಂದಂ ಗುರುಪಥೆಯುನಿತುಂ ॥ಟೀಕು॥
ಆರ್ದಂ ಎಂಬ ಪದವು | ಸಾರ್ದಂ ಎಂಬ ಪದಂ | ಪೋರ್ದಂ ತೀರ್ದಂ ಪಾರ್ದಂ ಸಮಂತು ಧಾಂಗೆ
ಪೇರ್ದಂ ಕಾರ್ದಂ | ನೇರ್ದ ಬಾರ್ದಂ | ಗೋರ್ದಂ | ಸೋರ್ದಂ | ಎಂಬ ಈ ಶಬ್ದಂಗಳು | ಈ ಗುರುಪ

క్కెళువరు।వుపధెయెందొడె।వ్యాకరణదల్లి అంత్యాత్పూర్వము పధాయెందర్థ
వుంటు ఉదరిందలు అంత్యదక్షరకిందొందలు పధెయెందరివుదు ॥౫౦॥

సూత్ర ॥ పుంగళ్ళేగళ్ళెగళ్ళశగళ్ళెగళ్ళగళ్ళెయాగళ్ళోగళ్ళెగళ్
ళ్ళెగళ్ళాగళ్ళున్నగళ్ళరూపధార్ధమేనిశికృంఖ్యె ॥ పుంగళ్।కేగళ్।చే
గళ్।నాగ్గళ్।శేగళ్।నెగళ్ళియ।ఆగళ్।కెంగళ్।నేగళ్నెగళ్।శాంగళ్।
సూంగళ్।కాంగళ్ ఎంబివెల్లనురూపధార్థవెంబుదర్థం॥౫౧॥

॥సూత్ర॥ పింతమదిరెరరకుళక్షేపాంతం ప్రాగ్వదిలింగమంతవునళ్ళే
ంతెజకుద్ధియగెయె మెన్నాంతమదిరెపిరిదుమొందవు నుంశిథిలత్వ మిదె ॥ సూ
నప్పదిలింగం।ప్రాసప్పదిలింగంగళాద।రరకుళక్షేపాంతం।రరాంత।కుళాంత।క్షే
ంతంగళాద శబ్దంగళ్।పింతే।పిందుగడెయల్లి।అంతుహూంగిలవు।ఆశబ్దంగళ।అ
మదిరెపొందిగెయాగిరె।మెన్నాక్షరల్లుదిందెగళ్।బహువచనదగళాగమం।అతు
దాంగె।మెన్నాక్।అదల్లదె।జతుర్థీజతుర్థీవిభక్తియగెయె।గ్యెకారం।యుంతె।ము
ందుకడెయల్లి।అమదిరె।పొందుగెయాగిరె పిరిదుం బహుళమాగిశిథిలత్వాశి
థిలత్వవు।పొందవు నుం।ప్రాప్తిసువుదు॥వృత్తి॥ ఉదిరగణావృయెంబ్ లఘువొంద
లాగిరద।రరకుళక్షేపాంతంగళప్పలింగంగళిగె।ముందెగళ్।అదక్కె మెన్నాక్।జతు
ర్థీయాదగెకారమక్కె।శిథిలమక్కుం।రరాంత్యక్కె।అగగళ్।ఆగగళ్।అగగె।ఆ
గ్గె।ఆదీర్ఘమాదొందం దీర్ఘమాదొందంగురువాదొందం శిథిలమిల్లం॥
బాసుగళ్।ఇక్కుగళ్ మరుగళ్।బాసుగె।ఇక్కుక్కె।ముళ్ళాంత్యక్కె ముకుళ్ళగళ్।

పుగుల్లల్। అమల్లల్। పుగుల్లి। పుగుల్లి। అమల్లి। ఇవి రిదు మెంబుదలిం। కెలవురీయల్
శిథిలమిల్ల। కరుల్లల్। మరుల్లల్। పురుల్లల్। రేఫాంతక్కై। కనగల్। కేలనగల్। అమ
నిగ। నవినిగ। రకారాంతకె శమాందలి ఘనం। శిథిలత్వం। అలినగలల్। పంనగలల్। ఎడగల్
పిలిదు మెంబుదలి। రకారగల్లింబుదనా నిదీర్ఘమానీ యుంశిథిలమా యత్తు॥
సూ॥ శదవజకారమవిదిలిలిపదమధ్యం విషయమాంగనేకాక్షరదోళ్లపదియెలఘూంపథ
కెలకెలవెందవిరుగారాంతల్లాంతవవు శిథిలతెయం॥ టీ॥ పదమధ్యం సమాసమధ్యం
విషయంబ్రంతొంజనం। ఆగెలి గెగదవజకారం। దకార। జకార। వకారంగల్। అవు
అవు। ఇదిరిలి। మొందిలి। అనేకాక్షరదోళ్। అనేకాక్షరదల్లి ఫుదియెప్పవిశేషమా
నీ। లఘుపథ లఘుపథియాంద। కెలకెలవు। కలకెలవు। రాంత్ల। లాంత్ల। రేఫాంతరకా
రాంతశబ్దంగల్। అవు। అవు। శిథిలతెయం। శిథిలత్వవుం। ఓదవి కుగం। ప్రాప్తియా
నిపుదవు॥ వృత్తి॥ ముంతె। శదవజకారంగళ రేఫేరనానావ్యయోళ్। రాంతల్లాంతనల్
సమాసమధ్యవే విషయమానిపలవక్కరంగళొళ్కాడినిలెశిథిలత్వమక్కుం। కుల్లిగాల్
ళలిలదోళ్ శనాం। పొంగవస్తు అలజాగంపం। లాంతకె। మనుల్లాయ్। అమల్లంసాల్।
ఎసల్లసి। అమల్లంశ్రీం॥ ౫౭౨॥

సూత్రం॥ పోంగెదదపవకారం। యుగకారంవర్ణమం। నకాలదుగంధా తదెరర
కుల్లరేఫాం। తరొగ్గె నిసుంశిథిలత్వమ సురుపూర్వస్థితియుం॥ టీక॥ అగురుఘా
ర్వస్థితియుం। లఘుమొందలాందపూర్వదరిందెరర కుల్లరెఫాంతక్కె। రాంతకుల్లాంతరేఫా
ంతగల్లాంద ధాతుగెధాతుగల్గె। దదపవకారం। దకారపకారవకారంగల్గం। విధిరుయవి
దర్ఘదుగకారంగె శిరయుం బక్కరం। వర్ణమాంనకాలదు। వర్ణమాంనకాలాంధుదుసుం
కార। పుం। పునెరుపవిశేషాంగె। శిథిలత్వం। సిథిలత్వవుబగెగుం। కుట్టసుం॥

వృత్తి॥ ప్రాస్వాదికళలప్పుర కళలకు షాంతకళలప్పునిత్యంబగు|ధాతుకళ్ల భూతవర్తమాన భ
విష్యంతిగాదులకుం ప్రథమపురుషవిభక్త్యర్థద్యోళ్ళాదగే యంబుదు|పరమాందయొడం
ప్రథమపురుషద వర్తమాన భవిష్యంతిగాదగుం యంబు వచు పరమాంద్యో
దంత్రిలరూపదదొళ్ శిథిలతయన్నౌదువదు|బరాంతక్కె|జగత్తుం|అగత్తుం|వగ
త్తుం|కులాంతక్కె|నసుళ్ళం|మసుళ్ళం|మగుళ్ళనెంబంతెల్లక్కం|పత్తిగం|గకారక్కె
నుసుళ్ళె|మసుళ్ళె|నుంమ్మిగె|నసుళ్ళగె|మసుళ్ళగం|తెరదర్గం|తెరళ్ళం|పొరళ్ళం
యంబంతె|కేలవక్కె|ను శిథిలముం|ద్విత్వముం|అప్పువు|రిఫాంతక్కె|తొడళ్ళం|
తొడదర్గం|బిదిదర్గం|నిమిళ్ళం|నిమిర్దం|నిమిర్దనెంబంతెల్లక్కం|పత్తిసుఫదు॥
గకారక్కె|తొడగెగె|అదగెగె|నుంమిగె|అమళ్ళం|నిమిళ్ళం॥౨౪॥

॥సూత్ర॥ బదిరిలం సగక్కె వెస|గదుగె సివమదుగె వదుగె వళ్ళికంపలదుగె
నల్లిదర్వాంయదిముఖక్కె పొందళ్ళిదెగ్గాంబివు సహజశిథిలవృత్తియనాళ్గుం॥
టీక॥ బదిరిలం|బదిరిలవెందు|సగక్కె|స్వగక్కం|వెసక్|హెసక్|గదుగె, గదు
గెవెందు|పసవమగె|వప్పువ|అవుదుగె|అవుదువెందు అవుదువళ్లియెందు|కం
పలదుగెదు|కంపలదుగెదువెందు|ఎనల్కె|ఎల్కె|ఎదెగ్గాంయు|ఎదెగ్గాంయ
ఎందు|అదిర్కె|అదిర్కెయెందు|యంబీశబ్దంగళ్|సహజశిథిలవృత్తియం|
సహజవాదశిథిలవశగనెయం|అళ్గుం|కాళవపుదు|ఋదక్కె ఋదెవృత్తి॥౨౫॥

॥సూత్ర॥ నరవుం నెరవుం దేవరబరవుం తెరవుం నెగళ్గెయుళ్కెరవుం సంచరి
సువనూళవుంసం|చరిసువత్తాబరిబరమతదిందంత్యవగ్గాంగలోపమనాళ్గుం॥
టీక॥ నరవునరవుయంబశబ్దము|నెరవునెరవుయంబశబ్దవు|దేవర
రవుందేవరబరవుయంబశబ్దవు|తెరవుతెరవుయంశబ్దవునెగళ్గెయుపసిద్ధితె

ಯುಂ ಉತ್ತರವಂ। ಉತ್ತರವುಮೆಂಬ ಶಬ್ದಮುಂ ಸಂಚರಿಸುವನೊಳ್ ಅವುಂ। ಸಂಚಾರವುಂ
ಳ್ವನೊಳವುಯೆಂಬ ಶಬ್ದಮುಂ। ಕಾಂ। ಅರಿಬರೆ। ಕೆಲಬರ। ಮತದಿಂದ। ಅಂತ್ಯವರ್ಣಲೋ
ಪಮುಂ। ಅಂತ್ಯಕಡೆಯ ನಾ ವರ್ಣ। ಅಕ್ಷರದ। ಲೋಪಮುಂ। ಅದರ್ಶನಮುಂ। ಆಗುಂ। ಅ
ಳವವು॥ ಪುದಿಸುವ ಪದಂಗಳ್ ಕಡೆಯುವ ಕಾರಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ಲೋಪಮುಂ। ಬಾ।
ನೆರ। ನರಂ। ಬರಂ। ಕರಂ। ಉತ್ತರಂ। ನೆಲಂ। ಳಂ। ಯುಂ ಎಂದು ॥೨೮॥

ಸೂತ್ರ॥ ಪುದಿಸುಂ ನಿರ್ಧಾರಣಾರ್ಥದಲ್ಲದೆ ಎಂಬವೇಕಾರದೆಡೆಗೆ ಪಿರಿದುಂ। ಲೋಪಂ
ಪುದಿಯದು ಲೋಪ। ಪ್ರತಿಷೇಧದೊಳ್ ಅಲ್ಲದುಮೆಂಬ ಪದವನಲ್ಲದೆ ನಲಕ್ಷ್ಯಂ॥ ಪದವಿಭಾಗ॥
ಪುದಿಸುಂ। ನಿರ್ಧಾರಣಾರ್ಥ। ಅಲ್ಲದೆ। ಎಂಬವೇಕಾರದ। ಎಡೆಗೆ। ಪಿರಿದು। ಲೋಪಂ। ಪುದಿಯದು।
ಲೋಪಂ। ಪ್ರತಿಷೇಧದೊಳ್। ಅಲ್ಲದು। ಎಂಬ ಪದಮುಂ। ಅಲ್ಲು। ಅನ್ಯತ್। ಅಕ್ಷರ। ನಿರ್ಧಾ
ರಣಾರ್ಥ। ಅಲ್ಲದೆ। ಎಂಬವೇಕಾರದ ಎಡೆಗೆ ಪಿರಿದುಂ।
ಟೀಕು॥ ನಿರ್ಧಾರಣಾರ್ಥದ ನಿರ್ಧಾರಣಾರ್ಥದ। ಅಲ್ಲದೆಯೆಂಬ ವೇಕಾರದ। ಅಲ್ಲದೆಯೆಂದು
ಪೇಳ್ದ ವೇಕಾರದ ಎಡೆಗೆ। ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ। ಪಿರಿದುಂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ। ಲೋಪ। ಅದರ್ಶನಂ। ಪುದಿಸುಂ
ಪ್ರವೇಶವಾಗುವುದು। ಪ್ರತಿಷೇಧದೊಳ್। ಪ್ರತಿಷೇಧದಲ್ಲಿ। ಲೋಪಂ। ಅದರ್ಶನವು। ಪುದಿಯ
ದು। ಪ್ರವೇಶವಾಗದು। ಅಲ್ಲದು ಎಂಬ ಪದಮುಂ। ಅಲ್ಲದೆಂಬ ಪದಮುಂ। ಅಲ್ಲದುವೆಂದು
ಪೇಳ್ವ ಪದವುಂ। ಅಲ್ಲದೆನಲ್। ಅಲ್ಲುವೆಂದು ಪೇಳಲ್। ಅಕ್ಷರಂ। ಅಪ್ಪುದು ॥ ವೃತ್ತಿ॥
ನಿರ್ಧಾರಣಾರ್ಥಂ ಪೇಳ್ವ ಅಲ್ಲದೆಯೆಂಬ ಶಬ್ದದೇಕಾರಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ಲೋಪಮುಂ। ಬಾ।
ಅಲ್ಲದುಮೆಂಬ ಪ್ರತಿಷೇಧದೊಳ್ ದುಕಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪಮಾಗಲೆನಲಾಗದು। ಅಲ್ಲದುಯೆ
ಂಬುದು। ನಲ್ಲೆಂದು। ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ ನಲಕ್ಷ್ಯಂ॥ ಅದಕ್ಕೆ ಲಿಂಗವಚನವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಲ್ಲದೇಕಾರ
ಲೋಪಕ್ಕೆ ಸೇಬುಂ। ಗೋರವನಲ್ಲದೆ ಪೊಂಗಳ್ ಎನೆಂಬಲ್ಲಿ। ಗೋರವನಲ್ಲಿ ಪೊಂಗಳ್ ಎನೆಂದುಂ। ಬಾ।
ಪ್ರತಿಷೇಧದ ಲಿಂಗತ್ರಯಕ್ಕೆ। ಅವನಲ್ಲು। ಅವಳನಲ್ಲು। ಅದಲ್ಲು। ವಚನಕ್ಕೆ। ಪೂರ್ವನೆಂದ
ನಲ್ಲೆ। ಪೂರ್ವದೊಳ್ ಕಲ್ಲೆ। ಶಕ್ರಾರ್ಥಕರಲ್ಲೆ ॥೨೯॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಯರಲಣನಳಱೞವರ್ಣಂಗಕ್ಕರಮೆವಲಂ ಪದದ ಕಡೆಯೊಳ್ ಸ್ವರವಿಧಿಯಂ।
ಪಿರಿದುಂ ತಾಳ್ದುಗುಮಿವನರಿವರೆ ಕನ್ನಡಕಬ್ಬದೊಳ್ ಪ್ರಾಂತಂ ಕಡೆಸಲ್ವುವೆ॥ ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಯರಲಣ
ನಳಱೞವರ್ಣಂಗಕ್ಕರಮೆ। ವಲಂ। ಪದದ। ಕಡೆಯೊಳ್। ಅಸ್ವರವಿಧಿಯಂ। ಪಿರಿದುಂ। ತಾಳ್ದುಗುಂ। ಇವಂ।
ಅರಿವರೆ। ಕಂನಡಕಬ್ಬದೊಳ್। ತೊಡಂಕಡೆ। ಸಲ್ವುವೆ॥ ಟೀಕು॥ ಯರಲಣನಳಱೞವರ್ಣಂಗಕ್ಕರಮೆ।
ಯರಲಣನಳಱೞ। ಯಕಾರ। ರೇಫ। ಲಕಾರ। ಣಕಾರ। ನಕಾರ। ಳಕಾರ। ಱಕಾರ। ೞಕಾರಂಗಳೆಂಬ। ವರ್ಣ
ಅಕ್ಷರಂಗಳ। ಅಕ್ಕರಮೆ ಪೇೞ್ದಕೆಯೆ। ವಲಂ। ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ। ಪದದ। ಪದಂಗಳ। ಕಡೆಯೊಳ್। ಅಂ
ತ್ಯದಲ್ಲಿ। ಅಸ್ವರವಿಧಿಯಂ। ವ್ಯಂಜನವಿಧಿಯಂ। ಪಿರಿದುಂ ಬಹಳವಾಗಿ। ತಾಳ್ದುಗುಂ। ಧರಿಸುವವು। ಇ
ವಂ। ಈ ವ್ಯಂಜನಾಂತಶಬ್ದಂಗಳಂ। ಅರಿವರೆ ತಿಳಿವರೆ। ಕಂನ್ನಡಕಬ್ಬದೊಳ್। ಕರ್ನಾಟಕಕಾವ್ಯಂ
ಗಳಲ್ಲಿ। ತೊಡಂಕಡೆ। ತೊಡಕಿಲ್ಲದೆ। ಸಲ್ವುವೆ। ಸಲುವಳಿಯಾಗಿ ವರ್ತಕ್ಕೆ॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಯಕಾರ। ರೇಫ। ಲಕಾರ।
ಣಕಾರ। ನಕಾರ। ಳಕಾರ। ಱಕಾರ। ೞಕಾರಂಗಳ್। ಕಂನಡದೊಳ್। ಪಿರಿದುಂ। ವ್ಯಂಜನಾಂತಂಗಳಾಗಿ। ಪದಂಗ
ಳಾಗಿಪುವು। ಇವನರಿವುದು। ಪ್ರಯೋಗಿಸುವಗೆ। ಕವಿತ್ವದೊಳ್ ಪ್ರಾಂತದಕಲ್ಲಿ। ಯಕಾರಕ್ಕೆ। ಕಯ್।
ಮೆಯ್। ರೇಫಕ್ಕೆ। ಸಾರ್। ಬೇರ್। ತೇರ್। ಲಕಾರಕ್ಕೆ। ಪಾಲ್। ಕೇಲ್। ಕೋಲ್। ಣಕಾರಕ್ಕೆ। ಪೆಣ್। ನಾಣ್।
ಜಾಣ್। ನಕಾರಕ್ಕೆ। ಪೊನ್। ಜೇನ್। ತಾನ್। ಳಕಾರಕ್ಕೆ। ಮಿದುಳ್। ಕದುಳ್। ಕಱುಳ್। ಕುರುಳ್। ಱಕಾರ
ಕ್ಕೆ। ರಱ್। ಬಸಿಱ್। ನೆಸಱ್। ೞಕಾರಕ್ಕೆ। ಅಗೞ್। ಪೊಗೞ್। ನೇಗೞ್। ಪಿರಿದುಮೆಂಬುದರಿಂ। ಕೆಲದೊ
ಳ್ ವ್ಯಂಜನಮಿಲ್ಲ। ಕಱು। ತನು। ಅನುಕೆಲವು। ಕಱು। ತುರು। ಪಱು। ಪೞ। ಪೞು। ಇವು ಮೊದಲಾ
ದವು ಯಕಾರಲಕಾರಂಗಳ್ಗೆ। ಸೋದಿಕೊಳ್ವುದು॥ ೫೮॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ವಿರಹಂ ಪಲವುಂ ವರ್ಣಂ। ಪರಸ್ವರಂ ಕೂಡುವಂದಮದು ಸಂಧಿ ವಲಂ। ಸ್ವರರಹಿತ
ವ್ಯಂಜನಮವು। ಪರವರ್ಣಮನೆಯ್ದುವಿಪವಾಂ ಸಮಯದೊಳ್॥ ಪದವಿಭಾಗ॥

ఎరడుం పలవుం। వర్ణాః। పరస్పరం। కూడువందం। అదు। సంధి। వల। స్వరరహితవ్యంజనం।
అవు పరవర్ణముం। అనెయ్దు। యుర్ణవు। ఆ సంహితెయోళ్ ॥ టీకా ॥ ఎరడం। ఎరడక్ష
రంగళుం। పలవర్ణం। ~~...~~ పలవు అక్షరంగళ్। పరస్పరం। అన్యోన్యవాగి। కూ
డవందు॥ సంయోగవాగువందు। అదు। అదు। సంధి। సంధియెనిపుదు। వల। నిశ్చయం॥
ఆ సంహితెయోళ్। ఆ సంధియల్లి। స్వరరహితవ్యంజనం। స్వరరహిత। స్వరహీనవాద
వ్యంజనం। వ్యంజనాక్షరం। అవు। అవు। పరవర్ణమం। ముందణాక్షరమం। ఎయ్దుతే। కూ
డుతే॥ ఇర్పవు। ఇర్పవు॥ వృత్తి॥ ఎరడక్షరం మేణ్ పలవక్షరం। తమ్మొళగన్యోన్యమాగి
కూడువుదు। సంధియెనిసుగం। అ సంధియల్లి స్వరరహితవ్యంజనంగళ్ ముందణాక్షరమనె
య్దువవు। ప్రయోగం। కూ ఈ ఇష్టం। కూశివం। ఎన అరసం। ఎన్నరసం। ముంనె ఇరివం।
మున్నిరివం। వ్యంజనక్కె। జాణ్। బంటు। జాణబంటు। కురుళ్। కూంకొయ్తు। కురు
ళ్కొంకొయ్తు॥ ౭౯॥

॥ సూత్రం ॥ పదమధ్యం। పదదంత్యం విదస్సురిం సంధివిషయ మెరడక్కమిల్లా। విది
తప్రకృతిప్రత్యయ। మేందవిదపదయుగకెబెరకె బేడిదుర్దరిం॥ పదవిభాగవు॥ పదమధ్య
పదద। అంత్యం। విదస్సురిం। సంధివిషయం। ఎరడు। అక్కుం। ఇళ్లా విదితప్రకృతిప్రత్యయం। ఓద
విదపదయుగద। బెరకె। బేడిదుర్దరిం॥ ఆ ఇళ్లా విదిత। ప్రకృతిప్రత్యయం।
టీకా॥ ఇళ్లా విదితప్రకృతిప్రత్యయం। ఇళ్లాభూమియల్లి। విదితప్రసిద్ధవాద। ప్రకృతిప్ర
త్యయం। ప్రకృతిప్రత్యయంగళ్। ఓదవిదపదయుగద। ఓదవిదప్రాప్తిసిద। పదయుగద
పదంగళ తదర। బెరకె సంయోగం। బేడిదుర్దరిం। పదమధ్యం పదమధ్యద సంధియందు।
పదదంత్యం। పదాంతసంధియందు। విదస్సురిం। విద్వాంసరిందే। సంధివిషయం। సంధిప్రయో

౧ జననం | ఎరడు | ఎరడుతెరం | అర్థం | అప్పుదు | ప్రకృతిప్రత్యయంగళ్గొడవుదు | పదమధ్య
సంధియెనిపుదు ॥ వృత్తి ॥ ప్రకృతిప్రత్యయంగళమధ్యమం | పూర్వపదాంత్యపదపూర్వం |
కూడిదెపదమధ్యసంధి | పదాంతసంధియెందు సంధివిషయం ముత్తెరం | పదమధ్యసంధి
గె మాంతు | అల్ | మాంతం | మాంతు | ఇమ్ | మాంతిం | మాంతు | ఇంగె | మాంతింగె | మాంతిన
అత్తణిం | మాంతినత్తణిం | మాంతు | ఇన | మాంతిన | మాంతు | ఒళ్ | మాంతినొళ్ | క్రియా
విభక్తిగె | నుడిద | అమ్ | నుడిదం | నుడిద | అర్ | నుడిదర్ | నుడిద | అయి | నుడిదయి |
నుడిదయిర్ | నుడిదర్ | నుడిద | ఎన్ | నుడిదెను | నుడిద | అవు | నుడిదవు | పదాంత్య
సంధిగె | అవన | ఆళ్తనం | అవనాళ్తనం | కావన | అండవె | కావనండవె | క్రియాపద
క్కె | మాడిదర్ | అవర్ | మాడిదవర్ | బెససిద | ఒళ్పం | బెససిదవొళ్పం | ఇంతిరిప్పు
దుం ॥ ౬౦౪ =॥

॥ సూత్ర ॥ ఇదు పూర్వప్రకరణం మింతిదరొళ్ సాకల్యసంజ్ఞెవేళ్దువెనల్బేడుదిత
ప్రకరణాంగళా | సూత్రదిష్టదిం సంజ్ఞెయొండనెవేళ్పడెగుం ॥ పదవిభాగ ॥
ఇదు పూర్వప్రకరణం | ఇంతు | ఇదరొళ్ | సాకల్యసంజ్ఞెవేళ్వు | ఎనల్ | బేడ | ఉ
దితప్రకరణాంగళా సూత్రద | ఇష్టదిం | సంజ్ఞెయొండనె | పేళల్ | పడెగుం ॥ =॥ ఇదు | ఇదు
పూర్వప్రకరణం | ముదలప్రకరణం | ఇంతుం పిందింగె | ఇదరొళ్ | ఈ ప్రకరణద
ల్లి | సాకల్యసంజ్ఞె | సమస్తసంజ్ఞెగళ్ | పేళ్దువెనల్బేడ | పేళతిల్లనెబ్బాడ | ఉదితప్రకర
ణాసూత్రద | ఉదిత | ఉండాగల్పట్టప్రకరణం | ప్రకరణంగళ | సమూహద సూత్ర
ద | సూత్రంగళ | ఇష్టదిం | ఇష్టదింద | సంజ్ఞెయొండనె | సంజ్ఞెయం కూడె | పేళల్పడె
గుం | పేళల్పట్టవు ॥ =॥ — ॥ సంజ్ఞాప్రకరణం సంపూర్ణం ॥ —

॥విభక్తిస్వరవు॥

॥సూత్ర॥ స్వరమిదిరొళిరె విభక్తిస్వరక్కం ప్రకృతిస్వరక్కమక్కుం లోపం। వరసం
స్కృతకన్నాటకమెరడరొళం నామరూఢియల్లియదపక్కుం॥పదవిభాగ॥
స్వరం। ఇదిరొళ్। ఇరె। విభక్తిస్వరక్కం। ప్రకృతిస్వరక్కం। అక్కుం। లోపం। వరసంస్కృ
తకన్నాటకం। ఎరడరొళం। నామరూఢి। అల్లియదపక్కుం। వరసంస్కృతకన్నాట
కం। ఎరడరొళం। నామరూఢి। అల్లియదపక్కుం। స్వరం। ఇదిరొళ్। ఇరె। విభక్తిస్వ
రక్కం। ప్రకృతిస్వరక్కం। లోపం। అక్కుం॥టీక॥ వరసంస్కృతకన్నాటకం। వరశ్రేష్ఠవాద।
సంస్కృతకన్నాటకం। సంస్కృతకన్నాటకంగళెంబ। ఎరడరొళం। ఎరడుశబ్దం
గళల్లియుం। నామరూఢి। నామప్రసిద్ధి। అల్లియదపక్కుం। కెడదపక్కదల్లి। స్వరం
స్వరాక్షరం। యిదిరొళ్। ముందుగడెయల్లి। ఇరె। ఇరలు। విభక్తిస్వరక్కం। ప్రకృ
తిస్వరక్కం। లోపం। లోపవు। అక్కుం। అప్పుదు॥వృత్తి॥ స్వరపరమాగి సంస్కృ
తదకన్నడద స్వరక్కం ప్రకృతిస్వరక్కం। నామప్రసిద్ధి కెడదపక్కం లోపమక్కుం
సంస్కృతద విభక్తిస్వరలోపక్కె క్రమవెరయ్యు క్రమవాదయ్యు। ఇంద్రంగె। ఐరావతం।
ఇంద్రంగైరావతం। గిరియత్తణిందఇళిదం। గిరియత్తణిందిళిదం। ఈశ్వరన। ఓలవు
ఈశ్వరనోలవు। గృహదల్లి। ఇర్దం। గృహదల్లిర్దం। సంస్కృతప్రకృతిస్వరలోపక్కె
బుధ। అర్। బుధర్। దేవ। ఎంబర్। దేవెంబర్। రాగ। ఇసు। రాగిసు। భంగ। ఇసు।
భంగిసు। భావ। ఇసు। భావిసు। ఇంతివుదు। కన్నాటక విభక్తిస్వరలోపక్కె। నెల
దిందవాణ్ణాం। నెలదిందవాణ్ణాం। లెసింగె। ఒడెయం। లెసింగొడెయం।

మదదర్శనాంచి ఇళిదం। మదదర్శనాంచిళిదం। చలద ఆళ్ళం। చలదాళ్ళం। పొ
లదల్లియుర్గం। పొలదల్లిర్గం। ఆఖ్యాతవిభక్తిస్వరలోపక్కె। మూండివె ఓళ్ఫం।
మూండివెళ్ఫం। ఆప్రకృతిస్వరలోపక్కె। అరసు ఆళ్। అరసాళ్। అభ్య। అనే। అభ్యనే।
జీయ ఎయంబ। జీయెంబ। బడబ। ఆదం। బడబాదం। దాళి ఉత్తం। దాళిత్తం।
పసియుక్కిదం। పసి ఉక్కిదం। మూంకు ఎల్లం। మూంకెల్లం। సుక్కు ఒలె। సూంకొలె। లే
సు ఉల్లం। లేసిల్లం। నామంగళుపదె సంస్కృతరవానోటెరదు ప్రకృతిస్వరక్కె లోప
మిల్ల। పదు ఏకవాక్యం। విదు ఇదు। విధువిదు ॥ ౯ ॥ ౨౦౪

॥సూ॥ ఆక్షదినివర్ణాదిందు। త్రైక్షదిస్వైక్షదినేవర్ణాదిం। ముందక్కం। య
క్షమవధారణార్థపరమక్షం బంతాగె షష్ఠినియమదె యక్షం॥ పదవిభాగ॥ ఆక్షదిం।
ఇవర్ణాదిం। మక్తె। బక్షదిం। ఐక్షదిం। ఎవర్ణాదిం। ముందె। అక్కం। యక్షం। యం
దు। అవధారణార్థపరం। అక్షం। పింతు। ఆగె। షష్ఠినియమదె। యక్షం॥
॥ టీక ॥ ఆసంహితెయోళ్ స్వరమిదిరోళ్ ఇరియంబుదనువర్తనె। ఆసంధియల్లి ఆ
క్షదిం। ఆకారదిందె ఇవర్ణాదిం। ఇ ఈ యుంబ సవర్ణాదిందె మక్తె బళిక బక్షదిం। బకా
రదిందె। ఐక్షదిం। ఐకారదిందె ఎవర్ణాదిం। ఎ ఏ యుంబ సవర్ణాదిందె। ముందె ముందు
గడెయల్లి। యక్షం। యకారం। అక్కుం। అప్పుదు। అదు। అదు। అవధారణార్థ। నిర్ధార
ణార్థయ ఏకారదపరం। ముందణోదు। అక్షం। అకారం పింతు। పింతు। ఆగె। ఆగె। ష
ష్ఠినియమదె షష్ఠివిభక్తియ కర్త్రైనిందె। యక్షం। యకారం। అక్కుం। అప్పుదు॥
వృత్తి॥ ఆ ఇ ఈ ఎ ఏ యంబివనల్లిగె స్వరం। పరమాగె నడువె యక్షమక్కుం।

ಷಷ್ಠ್ಯಂತ ಪ್ರಕಾರಂ ಪೆರನಿಶಿತ ಅವಧಾರಣೆ ಏಕಾರಂ ಪರದೊಳಿರೆ ಯತ್ವಮಕ್ಕುಂ। ಇದರ್
ಮಾಂಕೆಗ। ಆಯುಧರ್ ಮಾಂಕ್ಕೆ। ಕೃಕ್ಕೆ। ಬಳಿ। ಅಂ। ಬಳಿಯಂ। ಕವಿ ಆಕ್। ಕವಿಯಾರ್।
ಈಕಾರಕ್ಕೆ। ಈ। ಅಂ। ಈಯಂ। ಶ್ರೀ। ಅಂ। ಶ್ರೀಯಂ। ಏಕಾರಕ್ಕೆ। ಏ ಯೆಂದುಪಾಡಿದರ್।
ಸೋಯಿಸಿದಂ। ಸೋ। ಇಸಿದಂ। ಕೋಯಲ್। ಕೋ। ಅಲ್। ಐಕಾರಕ್ಕೆ। ಕೈ। ಪೊಂದವಿತ್ತು। ಕೈಯಿ
ದವಿತ್ತು। ಬೈ। ಬೈಯಂಬಿನ। ಬೈ। ಬೈ ಅಂಬಿನಂ। ಒಕಾರಕ್ಕೆ। ಮೋರೆಯಂ। ಮೋರೆ। ಅಂ।
ಪನಿಯಿರ್ಪ। ನಡೆ ನಡೆಯಂದು। ನಡೆ ನಡೆ ಅಂದು। ಔಕಾರಕ್ಕೆ। ಕೌಯಿಸಿದಂ। ಕೌ ಇಸಿ
ದಂ। ಘೌಯಿಸಿದಂ। ಘೌ ಇಸಿದಂ। ವೃಷ್ಟಿಯ ಯುಷ್ಟಿಯಂದು। ಅವಧಾರಣೆಗೆ। ಅರ
ಸೇಯೆ। ಅವಳಯೆ। ಅದರಯೆ ॥೭೪=೧೪=೪॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಸದಮಳಸಂಸ್ಕೃತಕರಣಾಂತದ ಪದಂತ ಪ್ರಕೃತಿಗಳ್ಗಿ ಸುಪ್ರತ್ಯಯಮಿಂತಿದಿರಾ
ಗಿಂ ಯತ್ವಮನುಕೃತಿ ಪದಕಂ ಮುಂದನುಕೃತಿಸ್ವರ ನಿಲೆ ಯತ್ವಂ ॥ಪದವಿಭಾಗ॥
ಸದಮಳಸಂಸ್ಕೃತಕರಣಾಂತದ। ಅದಂತ ಪ್ರಕೃತಿಗಳ್ಗೆ। ಇ ಸುಪ್ರತ್ಯಯಂ। ಇಂತು। ಇದಿರ್।
ಆಗೆ। ಯತ್ವಂ। ಅನುಕೃತಿ ಪದಂ। ಮುಂದೆ। ಅನುಕೃತಿಸ್ವರಂ। ನಿಲೆ। ಯತ್ವಂ ॥ಟೀಕು॥
ಸದಮಳಸಂಸ್ಕೃತಕರಣಾಂತದ। ಸತ್ ಶೋಭನ। ಅಮಲ। ನಿರ್ಮಲವಾದ। ಸಂಸ್ಕೃತ। ಸಂಸ್ಕೃತದ। ಕರಣಾಂತ
ದ। ಕರಣಾಂತದ। ಕನ್ನಡದ। ಅದಂತ ಪ್ರಕೃತಿಗಳ್ಗೆ। ಅಕಾರಾಂತ ಪ್ರಕೃತಿಗಳ್ಗೆ। ಇ ಸುಪ್ರತ್ಯಯಂ। ಇ ಸುವೆಂ
ಬ ಪ್ರತ್ಯಯಂ। ಇಂತು ಹೀಂಗೆ। ಇದಿರಾಗೆ ಪರಮಾಗೆ। ಯತ್ವಂ। ಯಕಾರವಪ್ಪುದು। ಅನುಕೃತಿ
ಪದಕಂ। ಅನುಕರಣಾಪದಕ್ಕೆಯುಂ। ಮುಂದೆ। ಮುಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ। ಅನುಕೃತಿಸ್ವರಂ। ಅನುಕ
ರಣಾಪದದ ಸ್ವರಂ। ನಿಲೆ। ನೆಲಸೆ। ಯತ್ವಂ। ಯಕಾರವಪ್ಪುದು ॥=॥ವೃತ್ತಿ॥ ಅಮರತರ ಕರಣಾಂತ
ಕಸಂಸ್ಕೃತದ ಅಕಾರಾಂತ ಪ್ರಕೃತಿಗಳ್ಗೆ। ಇ ಸುಪ್ರತ್ಯಯಂ। ಪರಮಾಗೆ ಯತ್ವಮಕ್ಕುಂ। ಅದಂತ ಮಪ್ಪ
ನುಕೃತಿ ಪದಕ್ಕೆ ಅನುಕೃತಿಸ್ವರಂ ಪರಮಾಗೆ ಯತ್ವಂ। ಪ್ರಯೋಗಂ। ಶುಭ। ಇಸಿದಂ। ಶುದ್ಧಯಿಸಿದಂ।

ನಿನ್ನಾರ್ಗಇಸಿದಂ। ನಿನ್ನಾರ್ಗಯಿಸಿದಂ। ಪೂರಇಸಿದಂ। ಪೂರಯಿಸಿದಂ। ಬೆರಇಸಿದಂ। ಬೆರಯಿದಂ। ಕೆರಯಿ

ಸಿದಂ। ಕೆರಇಸಿದಂ। ಕಿಲ್ಲಯಿಸಿದಂ। ಕಿಲ್ಲಇಸಿದಂ। ಮೆಳ್ಳಇಸಿದಂ। ಮೆಳಯಿಸಿದಂ। ಎಂದು ಅನುಕ್ರಶಿಪ್ಪ

ರಕ್ಷೆಪುಳ್ಳಪಳ್ಳಯೆಂಬಾನಿರಲ್ಲುಳುದಿದುವು। ಗಗಳಕಳಯನುತಂ ಪರಿರವಪ್ಪೊಂದ್ರಗಳಕಳಯನುತಂ

ಪರಿರವಪ್ಪೊಂನಲ್॥ ೬೪-೩೩-೭॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಅವತರಿಸಿ ಕ್ಸ್ಕಮು ವರ್ನಾದಬು ವರ್ನಾದಿ ಕ್ಷೆತ್ರದ ಸ್ವದೊಳ್ ಸ್ವರಮಿ

ಕೆವತ್ತವಿಧಾನಂ। ಬಹುಳಕೆಯ ಕ್ಷೆವತ್ತದೊಳ್ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ತಾನಿಲ್ಲೆಂದು ಪದವಿಭಾಗವು॥

ಅವತರಿಸಿಯುಕ್ಸ್ಕಂ। ವರ್ನಾದ। ಬುವರ್ನಾದ। ಜೊ ಕ್ಷೆತ್ರದ ಸ್ವದೊಳ್। ಸ್ವರಂ ಇರೆ। ವತ್ತವಿಧಾ

ನಂ। ಬಹುಳಕೆ। ಯ ಕ್ಷೆವತ್ತದೊಳ್। ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ। ತಾಂ। ಇಲ್ಲಂ। ಯೆಂದು॥ ವರ್ನಾದ। ಬು

ವರ್ನಾದ। ಬ ಕೆವೆತ್ತದ। ಸ್ವದೊಳ್ ಸ್ವರಂ। ಇರೆ। ವತ್ತವಿಧಾನಂ। ಅವತರಿಸಿ। ಇಕ್ಸ್ಕಂ। ಸಂಸ್ಕೃ

ತಕ್ಕೆ। ಯ ಕ್ಷೆವತ್ತದೊಳ್। ಬಹುಳಕೆ। ತಾಂ। ಯೆಂದು। ಇಲ್ಲ॥ ಟೀಕು॥ ವರ್ನಾದ। ಬು

ಬರೆಯಂಬ ಸವರ್ನಾದ। ಬುವರ್ನಾದ। ಬು-ಬುಂಯಂಬ ಸವರ್ನಾದ। ಜೊ ಕೆವೆತ್ತದ। ಬಕಾ

ರ। ಜೊ ಕಾರದ। ಮುಂದೆ ಸ್ವರಂ। ಸ್ವರಾಕ್ಷರಂ। ಇರೆ। ಇರೆ ವತ್ತವಿಧಾನಂ। ವಕಾರವಿಧಾನಂ। ಅವತರಿ

ಸಿಕ್ಸ್ಕಂ। ರುಳಿತ್ತಪ್ಪುದು॥ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ। ಸಂಸ್ಕೃತಶಬ್ದಕ್ಕೆ। ಯ ಕ್ಷೆವತ್ತದೊಳ್ ಯ ಕ್ಷೆಸಂಧಿ।

ವತ್ತಸಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ। ಬಹುಳಕೆ। ಬಹುಳತ್ವದಂ। ತಾಂ। ತಾಂಯೆಂದು। ಆವಾಗಳುಂ ಇಲ್ಲ। ವುಂ

ಟೀಕದು॥ ಕಂನ್ನಡ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಯ ಕ್ಷೆವತ್ತಸಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಳವುಂಟೆಂಬ ದರ್ಥಂ॥ ೭॥ ಆತ್ತ

ದಿ। ನಿತ್ತರ್ನಾದಿಂ। ಮತ್ತೊತ್ತದಿ। ನ್ವೆತ್ತದಿ ನ್ಕೆವರ್ನಾದಿಂ ಮುಂದಕ್ಕುಂ। ಯಕ್ಷಂ। ಅವರ್ನಾದ। ಬುವರ್ನಾದೊ

ಕೆವೆತ್ತದ ಸ್ವದೊಳ್ ಸ್ವರಮಿರೆ ವತ್ತವಿಧಾನಂ। ಯಂಬ ಯ ಕ್ಷೆಸಂಧಿ ವತ್ತಸಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಚಾರವುಂ

ಟು। ಅಂತದೆಂತೆಂದೊಡೆ। ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನದಲ್ಲಿ॥ ಸೂತ್ರ॥ ಆತಸ್ವಬಿಷ್ಣೆ ಸ್ವರೆಘರಿ

ವಕ್ಷಪತಿಯಂದು। ಆಕಾರಕ್ಕೆ ಓಷ್ಠ್ಯಸ್ವರಂ ಪರಮಾಗೆ ವರ್ಣಸಂಧಿಯಾಗುವದು। ಅವುದರಂ।
ಆಉದರಂ। ಆಊರ್ ಆವೂರ್ ಆಓಟಂ। ಆವೋಟಂ। ಆಓಲೆ। ಆವಲೆ। ಓಷ್ಠ್ಯಸ್ವ
ರಂಗಾದಿಂ। ಕಂಠೋಷ್ಠ್ಯಗ್ರಹಿಸಲಪ್ಪುವೆವು। ಉಊ—ಋೠ—ಓಔ ಯೆಂಬಿವನ
ಳಿಗೆ ಸ್ವರಂ ಪರಮಾಗೆ ನಡುವೆ ವರ್ಣಂ ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳ್। ಯತ್ವವತ್ವಗಳ್ಗೆ ಬಹುಳಮಿಲ್ಲ
ನಿಶ್ಚಂ। ಕ್ರಮಪ್ರಯೋಗಂ। ಆಕಾರಕ್ಕೆ ಋ ದುವದು। ಋಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಾವಿಕ। ಮಾವಿನ। ಋರ
ಕ್ಕೆ ಪೆಂತ್ರ ಷೆರ್ತ್ರಿವಾದಂ। ಋಕಾರಕ್ಕೆ ಋವೆಂದಂ। ಋವಿತ್ರಂ। ಊಕಾರಕ್ಕೆ ಗೋವಿನ
ಗೋವಂ। ಔಕಾರಕ್ಕೆ ನಾವಗ್ನ್ಯಾವಂ। ಕಂನಡದೊಳ್। ಯತ್ವವತ್ವಂಗಳ್ ಬಹುಳ ತೆನೆ। ಓತ್ತೆ
ಋತ್ವಂ। ಓತ್ತಿತ್ವಂ। ತೆಗೆವೆ। ಯಪ್ಪುದೆ। ತೆಗವಪ್ಪುದೆ। ಮಾತುವಲ್ಲಂ। ಮಾತೆಲ್ಲಂ। ಸೋವದು
ಓಂದು। ಸೋವದೊಂದು। ಸಂಸ್ಕೃತದ ನಿಶ್ಚಕ್ಕೆ। ನಧಿಯಲ್ಲಿ। ವಿಧುವಿಲ್ಲ। ದಿರುಳ್ ಇಂತರಿವುದು॥೨೪॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ೨೫॥ ಅತಿಪ್ರತೀತಿಗಳೇವರ್ಣಮೋವರ್ಣಮಂತ್ಯವೆನಿಸಿದ ನಿಪಾತಮವಧಾರಣಾರ್ಥ।

ತ್ವವಿಸಂಖ್ಯೆಗಳೆಂಬಿವರೊಳ್ ವ್ಯವಹರಿಸದು ಸಂಧಿಯಾಪ್ಲುತಕ್ಕಮಭಾವಂ॥ಪದವಿಭಾ॥
ಅತಿಪ್ರತೀತಿಗಳ್। ಏವರ್ಣಂ। ಓವರ್ಣಂ। ಅಂತ್ಯಂ। ಎನಿಸಿದ ನಿಪಾತಂ। ಅವಧಾರಣಾರ್ಥ। ತ್ವವಿ
ಸಂಖ್ಯೆಗಳ್। ಎಂಬಿವರೊಳ್ ವ್ಯವಹರಿಸುದು। ಸಂಧಿ। ಆಪ್ಲುತಕ್ಕಂ ಅಭಾವಂ। ಅ। ಎಂಬಿ
ವರೊಳ್। ಸಂಧಿ। ವ್ಯವಹರಿಸದು। ಆಪ್ಲುತಕ್ಕಂ ಅಭಾವಂ॥ಟೀಕು॥ ಅತಿಪ್ರತೀತಿಗಳ್। ನಿಶ್ಚಿ
ತಾರ್ಥಗಳಾದ। ಏವರ್ಣಂ। ಏ ಎಂಬ ವರ್ಣಂ। ಓವರ್ಣಂ। ಓ ಓ ಯೆಂಬ ವರ್ಣಂ। ಅಂ
ತ್ಯ(ಕಡೆ)। ಎನಿಸಿದ ನಿಪಾತಂ। ಎನಿಸಿದ ಅವ್ಯಯಂ। ಅವಧಾರಣಾರ್ಥ। ನಿರ್ಧಾರಣಾರ್ಥ। ತಳ್ವಸಂಖ್ಯೆಗಳ್
ತಳ್ವಿಯೆಂದುಂ ಗೆಯಂದು। ಸಂಖ್ಯೆಗಳ್। ವಿಸಂಖ್ಯೆಗಳ್। ಎಂಬಿವರೊಳ್। ಎಂಬಿವರೊಳ್।

ಎಂಬಿವರಲ್ಲಿ।ಸಂಧಿ।ಸಂಹಿತೆ।ಪ್ರವಹಾರಿಸಿದಂ।ಬಾರದು।ಅಪ್ಲುತಕ್ಕಂ।ಆ ಮೂರುಮಾತ್ರೆ
ಯನುಳ್ಳಪ್ಲುತಕ್ಕೆಯುಂ।ಅಭಾವಂ।ಸಂಧಿಯಲ್ಲ॥ವೃತ್ತಿ॥ನಿಪಾತಂಗಳಪ್ಪ ಏ ಓ ಎಂ
ಬಿವು ಪರದೊಳಿರಲು।ನಿಪಾತಾವಧಾರಣೆ।ನಿರ್ಧಾರಣೆ।ಅಲ್ಲವಿಸಂಬೋಧನೆಗಳೆಂಬಿವಕ್ಕೆ ಸ್ವ
ರಂಪರಮಾಗೆ।ಸಂಧಿಯಿಲ್ಲ।ಪ್ಲುತಕ್ಕಮಂತೆ ಸಂಧಿಯಿಲ್ಲ।ಪ್ರಯೋಗಂ॥ಅರಮೆ।ಅರಲ್ಲು
ಎಲೆಎಲೆ।ಅರಿಯಡೆ।ಹಾಸ್ತ್ರೀ।ಶಿಕ್ಷೆ।ನಾ ವಿಜಯೇ।ಬಿಹಿಯಾ।ಯುತಲಿ।ಅವಧಾರಣೆ
ಸೆನು ಬಿಡನಯೆ।ಅದುಕಲ್ಪ್ಯದು।ಆತನೆ।ಇಂದ್ರಂ।ಆತನೆ ಅಂಬು ಜೋಡರಂ।ವಿಸಂ
ಬೋಧನೆ।ಅವನೆ।ಅಃ ಪಿರಿದವಂ।ಆನೆಯೋ।ಅದಿಂತೋ।ಪ್ಲುತಕ್ಕೆ ರಂಕಲ್ಪಾಂ ಯಂದು।ಹರಾ
ಮಾಯಂದು ಸೀತೆಬಾಯಲ್ಲಿ ವಕ್ತ್ರಳ್॥೬೬॥

॥ಸೂತ್ರ॥ಮೊಳ್ಗಿನೊಳಾಕ್ಷೇಪಕದೊಳ್ ಬೆಸದೊಳಭ್ಯುಪಗಮಾರ್ಥದೊಳಮೆಂಬ ಶಬ್ದಂ।
ತಟ್ಟುಚ್ಚರಿಯಿಸ ಗಾಂಧಾರಸ್ವರಮದಿರೊಳಿರೆ ಖೇದದೊಳಂ॥ಪದವಿಭಾಗ॥
ಮೊಳ್ಗಿನೊಳ್।ಆಕ್ಷೇಪಕದೊಳ್।ಬೆಸದೊಳ್।ಅಭ್ಯುಪಗಮಾರ್ಥದು।ಎಮ ಶಬ್ದಂ।
ತಟ್ಟುಚ್ಚರಿಯಿಸ ಗಾಂಧಾರಸ್ವರಂ।ಅವು।ಇದಿರೊಳ್।ಇರೆ।ಖೇದದೊಳಂ॥ಟೀಕು॥
ಮೊಳ್ಗಿನೊಳ್।ಮೊಳ್ಗಿನಲ್ಲಿ।ಆಕ್ಷೇಪಕದೊಳ್।ಆಕ್ಷೇಪಕದಲ್ಲಿ।ಬೆಸದೊಳ್।ಬೆಸುಗೆಯಾ
ಮಬ್ಬಿರಲಂ।ಅಭ್ಯುಪಗಮಾರ್ಥದು।ಅಂಗೀಕಾರಾರ್ಥದು।ಎಮ ಶಬ್ದಂ।ಎಮ ಶಬ್ದಂ।ತ
ಟ್ಟುಚ್ಚರಿಯಿಸ।ತಡಿದಾತಿರ್ಸದು।ಗಾಂಧಾರಕ್ಕಂ।ಗಾಂಧಾರದು।ಅಕಾರಂ।ಸ್ವರಂ।ಸ್ವರಾಕ್ಷರಂ।
ಅವು।ಅವು।ಇದಿರೊಳ್।ಮುಂದೆ।ಇರೆ।ಇರೆ।ಖೇದದೊಳಂ।ದುಃಖದಲ್ಲಿಯುಂ।ಬಿ
ಡಿಸುಗಂ।ಸಂಧಿಬಿಡಿಸುವುದು॥ವೃತ್ತಿ॥ಮೊಳ್ಗಿನೊಳ್।ಆಕ್ಷೇಪಕದೊಳ್।ನೆಲಸಿದ
ಓಕಾರಕ್ಕಂ।ಅಂಗೀಕಾರಾರ್ಥದ।ಎಮಶಬ್ದಕ್ಕಂ।ಗಾಂಧಾರಸ್ವರದಿಂ ಮಾಡಾಕಾರಕ್ಕಂ

ಸ್ವರಂ ಪರಮಾಗೆ ಸಂಧಿಯಿಲ್ಲ। ಪಿರಿದುಮೊಳವಂತೆ ಸಂಧಿಯಿಲ್ಲ। ಮೆಚ್ಚಿಂಗೆಯಂತೆಂದೋ।

ಅಃ ಕಬ್ಬಮೋ ಳಿತ್ತಾಯ್ತು। ಎನೆಮೋ ಬರಿದು ಪಿರಿಲೆಸು। ಆಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ। ಎಡೆ ಬಿಡದೆನೋ ಅವ

ನನೋ ಸಲಕ್ಷಣಂ। ತೊಡಮುದರ್ಕ್ಕಂ। ಮುಕ್ತಿದನೋ ಇಂದೆ ಕೋಂ ಟಿಧೂಳಿಪಟ್ಟಂ

ಎವಶಬ್ದಕ್ಕೆ। ನಿಗಮಕ್ಕೆವು। ಅಬ್ಜಗರ್ಭನಾಯುಂ ಶ್ರೀಯುಂ ಗಂಗರವಕ್ಕೆಮಲಂಜೇಂ

ತಡಶಬ್ದದಾರಾರಕ್ಕೆ। ಪೂರಲಾಂಯಮದಾನಿದುಗುಡೆ। ಆನಾನಿಂಪ್ಮಡಿಯಾಂರಕ್ಕುಮರೆ

ಅಯಿಬನ್ನೆನೆರಕ್ಕೆದಹಾಂ। ಖೇದಕ್ಕೆ। ಅಯ್ಯೋ। ಅಕ್ಕಟಾ। ಇಂದ್ರಂಗೇಡಾಯ್ತೆ ॥೬೭॥

ಸೂತ್ರ ॥ ಪೊರಗೊಳಗು ಪೊಸತು ಪೊಳ್ದೆಳ ದರಿಕೆಯದಂತೆಳೆಯ ನಾಸಾವಾ

ಸಾಂತ್ರರದೊಳ್ನೆರೆ ಕೊಳ್ಗು ಸಂಧಿಯಾಂಗವು ಕರಿಸಂಧಿವಿರೊಳ್ಸ್ವರಂಗಳಾವುವ್ ನಿಲೆಯುಂ॥

ಪದವಿಭಾಗ॥ ಪೊರಗು। ಒಳಗು। ಪೊಸತು। ಪಳದು। ಎಳದು। ಅರಿಕೆಯ। ಅದಂತೆಳೆಯಂ।

ಆಸಮಾಸಾಂತದೊಳ್ ನೆರೆ ಕೊಳ್ಗು ಸಂಧಿ। ಆಗವು। ಕರಿಸಂದು। ಇದಿರೊಳ್। ಸ್ವರಂಗಳ್।

ಆವುವ್। ನಿಲೆಯುಂ ॥ಟೀ॥ ಪೊರಗು। ಪೊರಗೆಂಬ ಶಬ್ದಂ। ಒಳಗು। ಒಳಗೆಂಬ ಶಬ್ದಂ।

ಪೊಸತು। ಪೊಸತೆಂಬ ಶಬ್ದಂ। ಪಳದು। ಪಳದೆಂಬ ಶಬ್ದಂ। ಉಳದು। ಉಳದೆಂಬ ಶಬ್ದಂ। ಅರಿಕೆ

ಯ। ಉಪಾಂತಸ್ವರಕ್ಕೆ। ಲೋಪಮಾಗಿ। ಆಕಾರವಂ ಪಡೆವುದೆಂಬರಿಕೆಯ। ಅದಂತೆಳೆಯಂ।

ಆಕಾರಾಂತತ್ವಂ। ಆಸಮಾಸಾಂತರದೊಳ್। ಆಸಮಾಸಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ। ನೆರೆ। ಚೆನ್ನಾಗಿ।

ಕೊಳ್ಗು ಧರಿಸಿ। ಇದಿರೊಳ್। ಮುಂದಗಡೆಯಲ್ಲಿ। ಕರಿಸಂದು। ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಂದು। ಸ್ವರಂಗಳ್

ಸ್ವರಾಕ್ಷರಂಗಳ್। ಆವುವ್। ಆವುವ್। ನಿಲೆಯುಂ। ನೆಲೆಗೊಂಡಿರೆಯುಂ। ಸಂಧಿ। ಸಂಹಿತೆ

ಆಗವು। ಆಗವು ॥ವೃತ್ತಿ॥ ಪೊರಗು। ಒಳಗು। ಪೊಸತು। ಪೊಳದು। ಎಳದು। ಎಂಬಿವಕೆ ಸ

ಮವಿಷಯದೊಳ್ ಉಪಾಂತ್ಯಸ್ವರಕ್ಕೆ ಲೋಪಮಾಗಿ। ಅಕಾರಾಂತತೆಯನೆಯ್ದುವ ನಿಪಾತ

ದಂತೆ। ಪರದೊಳ್ ಸ್ವರಮಾವುವಿದೊರ್ಡಂ ಸಂಧಿಯಿಲ್ಲ। ಪ್ರಯೋಗಂ। ಪೊರಡೆ। ಒಳಅ

ಟ್ಟುಂ। ಪೊಸಅಡಕೆ। ಪಳಅಲಗು ॥ ಎಳಅಂಬೈ ॥೭೮॥

ಸೂತ್ರ॥ ಪರಪದಪೂರ್ವಂ ದ್ವಿತ್ವಾಕ್ಷರಮಾಗಿರೆ ಪೂರ್ವಪದದಕ್ಷರಮಂ ಹ್ರಸ್ವಾಕ್ಷರಮಾಗೆ ಸಂಧಿದೋಷಂ ಸಶ್ಲೇಷಮಿದಿರಾಗೆ ಶಿಥಿಲಮೆಂದನು ಕವಿಪರ್॥ ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಪರಪದಪೂರ್ವಂ। ದ್ವಿತ್ವಾಕ್ಷರಂ। ಆಗಿ। ಇರೆ। ಪೂರ್ವಪದದ। ಅಕ್ಷರಮಂ। ಹ್ರಸ್ವಾಕ್ಷರಂ। ಆಗೆ। ಸಂಧಿದೋಷಂ। ಸಶ್ಲೇಷಂ। ಇದಿರಾಗೆ। ಶಿಥಿಲಂ। ಎಂದು। ಅನುಕವಿಪರ್॥ ಟೀಕು॥ ಪರಪದಪೂರ್ವಂ ಪರಪದಮುಂದಣಾಪದ। ಪೂರ್ವಂ ಮೊದಲಕ್ಷರಂ। ದ್ವಿತ್ವಾಕ್ಷರಂ। ಒತ್ತಿನಕ್ಷರಂ। ಆಗಿ। ಆಗಿ। ಇರೆ। ಇರೆ। ಪೂರ್ವಪದದ। ಮೊದಲಪದದ। ಅಕ್ಷರಮಂ। ಅಂತ್ಯಂ। ಹ್ರಸ್ವಾಕ್ಷರಂ। ಹ್ರಸ್ವವಾದಕ್ಷರಂ। ಆಗೆ। ಆಗೆ। ಸಂಧಿದೋಷಂ। ಸಂಧಿದೋಷಮಪ್ಪುದು। ಸಶ್ಲೇಷಂ। ಶ್ಲೇಷೆಯೊಡನೆ ಕೂಡಿದಕ್ಷರಂ। ಇದಿರಾಗೆ। ಮುಂದಾಗೆ। ಶಿಥಿಲಮೆಂದು। ಶಿಥಿಲವಾಗುವದೆಂದು। ಅನುಕವಿಪರ್॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಪರಪದಮೊದಲಕ್ಷರಂ ದ್ವಿತ್ವಮಾಗಿರೆ। ಪೂರ್ವಪದದ ಕಡೆಯಕ್ಷರಂ ಲಘುವಾಗಿರೆ। ಸಂಧಿದೋಷಮಕ್ಕುಂ। ಅಂದೂ ವಿಷಯದೊಳ್ ಪರಪದಪೂರ್ವಾಕ್ಷರಂ। ಶ್ಲೇಷೆವೆರಸಿ ದೊರ್ಡಂ। ಶಿಥಿಲವಾಗಲಾಪುದೆಂದು ಕವಿಲಂಬರದನೆಂತೀ ಕವಿಸುವರ್। ಸಂಧಿದೋಷಕ್ಕೆ ಬರಸಿ ಪ್ರಧಾನರಂ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಪ್ರಿಯ ಕುಶಲವಾರ್ತೆಯಂ ನೆರೆ ಕೇಳ್ದು ಸ್ಥಿರಮಿರ್ದ ಪ್ರಭು ನುಡಿಯಿಸೆ ಪುರಂದರ ಮುದನಾಥ ನಾಥನೆಂಬುದು ಮಾರ್ಗಂ। ಸಶ್ಲೇಷಸಂಧಿಗೆ। ಮಿರುಗುವಿಪರ್ ಶ್ರೀಲವಿಂ ಪುಣ್ಯದ ತ್ರಿಪಥಗೆನಡದು ತ್ರಿನೇತ್ರನೋಲವಿಂದೇಕಾಳ್ದುದಂ ಮಸ್ತಕದೊಳ್॥

ಸೂತ್ರ॥ ಬಗೆಯದೆ ಸತ್ಸನ್ನಾಕ್ಷ್ಯವಹರಿಕಳ್ ಪುಸಿವ ಗದ್ಯಕಾವ್ಯದೊಳ್ ನಿಬಂಧಂ ಪುಗದೆಂದರೋಚಿಗಳ್ ದಂತೆಗಳಿಂದಾ ಗದ್ಯಪದ್ಯಕಾವ್ಯದೊಳ್ ಇಕ್ಕರ್॥ ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಬಗೆಯದೆ। ಸತ್ಸನ್ನಾಕ್ಷ್ಯವಹರಿಕಳ್। ಪುಸಿವ। ಗದ್ಯಕಾವ್ಯದೊಳ್। ನಿಬಂಧಂ। ಪುಗದು। ಎಂದು। ಅರೋಚಿಗಳ್। ಅದೆಂತೆಗಳ್। ಎಂದು। ಆ ಗದ್ಯಪದ್ಯಕಾವ್ಯದೊಳ್। ಇಕ್ಕರ್॥ ಟೀಕು॥

సర్వనాభ్యవహారిగళ్ । సర్వనాం । త్రణాందొందె నెరూందిదు । అభ్యవహారిగళ్ । వ్యా
పారవనుళ్ళరవిగళ్ । గద్యకావ్యదొళ్ । గద్యకావ్యదల్లి । నిర్బంధం । బలాత్కారం । పో
గదెందు ప్రవేశవాగదెందు । బగెయ విచారిసదె । అదం । ఆ సరేషమిదిరాగె । శిథి
లవప్పుదెంబ సంధియం । వుసివర్ । పేళ్దర్ । అరూచిగళ్ । హేయవుళ్ళవర్ ।
అదం । ఆ సంధియం । తెగళిందు । నిందెంబవుదెందు । ఆ గద్య(పద్య)కావ్యదొళ్ । ఆ గద్య
పద్యకావ్యంగళల్లి । ఇర్కర్ । పేళ్దర్ ॥ ౨౦ ॥

॥ సూత్రం ॥ కరెగళ్ దిగేయిల్లదె పరమిరె పద్యార్ధవాక్యవిష్పనదెడెగం స్వర
దనుకృతిగం స్వరమవు పరమిరె బుుత్వక్కమంతె సంధి వికల్పం ॥ పదవిభాగవు ॥
కరెగే । అర్ధదుఇగే । అక్ । అదె । పరం । ఇరె । పద్యార్ధవాక్యవిష్పనదు ఎడెగం । స్వరద
నుకృతిగం । స్వరం । అవు పరం । ఇరె । బుుత్వక్కం । అంతె । సంధి । వికల్పం ॥ టీకు ॥ కరెగే । కరె
యంబధాతువింగె । అక్ । అల్లెందు । అదె । అదెయంబుదు । పరమిరె పరవాగిరె । ప
ద్యార్ధవాక్యవిష్పనద । పద్యపద్యంగళ । అర్ధ । అర్ధద । విష్పనద సంస్కృతవాక్యవి
ష్పనద । వెడెగం । స్థానక్కెయుం । అనుకృతిగం । స్వరకె । ప్రకాశిసువందక్కె । అనుకృ
తిగం । అనుకరణశబ్దక్కెయుం । స్వరం । స్వరాక్షరంగళ్ । అచ్ । అవు । పరమిరె । ప
రదల్లియిరె । బుుత్వక్కం । బుుకారం । పరమాదుదక్కెయుం । అంతె । హాంగె । సంధి
సంహితె । వికల్పం । వికల్పమప్పుదు ॥ వృత్తి । కరెయెంబశబ్దక్కె । అల్లపరమాదొడం ।
అదం తమాదిగెగె అదె పరమాదొడం । పద్యార్ధక్కం । వాక్యవిష్పనక్కం । అనుకరణక్కె
గం । స్వరం పరమాదొడం । సంధి వికల్పం । బుుకారం పరమాదొడమంతె ॥ క్రమ

ಪ್ರಯೋಗಂ। ಕರಿ। ಅರ್। ಕರಿಯರ್। ಇರ। ಅದಿ। ಇರದಿ। ಪದ್ಯಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿ। ಇಂದುಂಟೆಂಬ
ಥದೊಳೆಲ್ಲಿಯುಮುಳ್ಳೊಡೆಯ ವಂಶಶಬ್ದಮಮಕ್ಕಂ। ಯಲ್ಲಂದದೊಳಂ ಪೊಲಿಸು
ವಲ್ಲಿಗು ನಾಧಿಕರೊಳಂ ತಿಪ್ಪೊಲಿನಲಕ್ಕಂ। ಸಂಧಿಗೆ। ಬನದೊಳಗೆ। ಪೊಗಿ ಪೊಸಪೂ
ವಿನಗೊಂಚಲನಕ್ಕನಿನಗೆ ತದಿಪ್ಪಂ। ನಿನಿನಿತೊಂದು ಬೇಗದಿಂ ನಿಂನಿನಿಯನಪಕ್ಕೆಯೊ
ಳಿರೆಂದು ಸಖಿ ತೊಲಗುವುದುಂ। ವ್ಯಾಕೃವೆಪ್ಪನ ವಿಸಂಧಿಗೆ। ಕಃ ಕಿಂನಾಥಿನೊರೂಂದರಿದು
ಎನಿತುಮೆನಿತು। ಮಂಥನ ಪುಂಜನ। ಸೂರೆಗೊಟ್ಟಂ। ಸಂಧಿಗೆ। ನದೇವಚರಿತಂಚ
ರನೆನಿಶಿದಿರ್ಗ್। ಅನುಕರಣಾರ್ಥದ ವಿಸಂಧಿಗೆ ಕವಕ್ಕವ ಎಲೆ ಎಲೆ ಜುಜೂ ಪೊಪ್ಪೊ ಪುಗಲ್। ಪು
ಗಲೆಂದೊಂಬ್ಬತಪ್ಪಿ ಕೊಗಿಲೆಯುಂ। ಸಂಧಿಗೆ। ಭಂ ಎಂಬ। ಥುಟಥಟೆಂಬ ಬು
ಕಾರ ವಿಸಂಧಿಗೆ। ಎಸೆಗುಂ। ಬುಜ್ಜಾಗತಂ। ಸಂಧಿಗೆ। ಸರಸಮೃಜ ವೀರನೆಂದು। ವಾ
ಕ್ಯವೆಪ್ಪನ ಶಬ್ದಮುಂ ಅನುಕರಣಾ ಶಬ್ದವುಮಿದಕ್ಕಂ ತಿಪ್ಪುದು। ಕಂನ್ನ
ಡ ವಿಭಕ್ತಿಯುಂ ಪುಂಡಬ್ಯಾದಿ। ಪ್ರಕಾಶಮಾನಃ ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಂ ತಪ್ಪುಂ
ಪ್ರಕಾಶಮಾನವೆಂದೆನಲಾಗದು। ಧಗಧಗವೆಂಬುದಂ ಧಗಧಗಂ ಎನಲಾಗದು

೫೭೫

ಸೂತ್ರ॥ ಪದದಯುಗದ ಸಂಧಿಯೆಂಬರಿ ಮಂದಲು ಸಹಿಸ್ಕೃತಿ ಪುಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಡವು
ದುರ್ಭಾಗದೊಳುಳ್ಳ ಸಂಧಿಯಂ ಕೆಡುವುದು ಮಾಗದು ತಾಂ ಎಥೆಷ್ಟಮೆಂದರಿವುಳ್ಳರ್॥
ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಪದಯುಗದ। ಸಂಧಿಯಂ। ಬೆರೆ। ಅದು। ಬಂದು। ಅಸಹಿಸ್ಕೃತಿ
ಪುಲ್ಲಿಪ್ರಮಾದುವುದು। ಮಾಗದೊಳ್। ವುಳ್ಳ ಸಂಧಿಯಂ। ಕೆಡಪುದಂ। ಆಗದು। ಮಾ
ಗದೊಳ್ ಪುಳ್ಳ ಸಂಧಿಯಂ ಕೆಡಿಪುದಂ। ಆಗದು। ತಾಂ। ಯಥೇಷ್ಟಂ। ಯಂದು। ಅರಿವುಳ್ಳರ್

॥ಟೀಕು॥ ಅರಿವುಳ್ಳರ್। ವಿಚಾರವುಳ್ಳರ ವಿಗಳಿತಾಂ। ತಾಂ। ಯಥೇಷ್ಟವೆಂದು। ಸಂಧಿಯಥೇಷ್ಟವೆಂ
ದು। ಇತ್ತೆ ಬಂದರಾಂಗೆ। ಎಂದು ಎಂಬುದರ್ಥಂ। ಪದಂಗಳು। ಪದದೆರಡರ ಸಂಧಿಯಂ। ಸಂ
ಹಿತೆಯಂ। ಬೇರೆ। ಅಂತ್ಯವಾಗಿ। ಅದೇಂದು। ಅದುತಾನೊಂದು। ಅಸಮ್ಯೋಕ್ತಿ। ಅಸಂಧ್ಯ
ಅಸಂಹಿತ್ವವಾದ। ಉಕ್ತಿವಾಕ್ಯಂ। ಫುಲ್ಲೈ। ಫುಲ್ಲೈ ಮಾಡು ಪದಂ। ಸಂಧಿಮಾಡುವುದು। ಮಾರ್ಗ
ದೊಳ್ ಕವಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ। ವುಳ್ಳ ಸಂಧಿಯಂ। ಕಾಥವಾಗಿ ಯುಳ್ಳ ಸಂಧಿಯಂ। ಕೆಡಿಸದು।
ಸ್ವರಲೋಪ ಸಂಧಿಯಂ ಮಾಡಿ ಕೆಡಿಸುವುದು ಆಗದು। ಸಲುವಳಿಯಾಗದು॥ ವೃತ್ತಿ॥
ಯೆರಡು ಪದಂಗಳ ನಡುವೆ ಬೇರೊಂದು ದುಕ್ತ ತಿಳಿಪುತ್ತುವಡೆ। ಸ್ವರಲೋಪ ಸಂಧಿಮಾಡ
ಲಾಗದು। ಸಂಧಿಯಂ ಮಾಡಲಾಗದು। ಸಂಧಿದೋಷಕ್ಕೆ। ಬಂದಿಯ ಕರಡಕ್ಕೆ। ಸುರಯೊಂ
ನೆಂಯ ಕರುಡ ಮರುಗಕೆ। ಕಡುದಿಪಾರ್। ಚೆನ್ನಂಗಿಯ ಕರುಡಾಣೆಗೆ ಯೊಂ ನಂ ಕಡು
ವೆಡೆಗೆ ಕಲ್ಪ ಕರುಡಾರ ಸಂಘಾರಕೆ ಪೋಸತು॥೭೨॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಯರ್ದುಂ ರೇಫಗಳಂ ತಂ। ದುರವಣಿಯಂ ಕೂಡಿದಂತೆ ಪೊಲ್ಲ ಕೆಕಷ್ಟಂ। ಬ
ರೆಸಂಧಿ ಮಾಡಲಾಗದು। ಕರಡೆಯ ನಿಗಟಿದಧನಿಯೊಳ್ ಅಮರವತೆಂದುಂ॥ ಪದವಿಭಾಗವು॥
ಎರಡುಂ। ರೇಫಗಳಂ। ತಂದು। ವುರವಣಿಯಂ। ಕೂಡಿದಂತೆ ಪೊಲ್ ತ್ಯ ಕೆಕಷ್ಟಂ। ಬರೆ ಸಂಧಿಮಾಡಲ್।
ಆಗದು। ಕರಡೆಯ। ನಿಗಟಿದ ಧನಿವೊಲ್। ಅಮರವು। ಅಪ್ಪ। ಎಂದುಂ॥ ಟೀಕು॥ ಎರಡುಂ
ರೇಫೆಗಳುಂ। ಪೂರ್ವಪದದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಪರಪದದ ಮೊದಲಲ್ಲಿಯುದರ್ ಯೆರಡು ರೇಫೆಗಳು।
ತಂದು। ತಂದು। ಕೊಂಡು। ವುರವಣೆಯಂ। ಶೀಘ್ರದಿಂದ। ಕೂಡಿದಂತೆ ಪೊಲ್। ಕೂಡಿದಹಾ
ಗೆ। ತ್ಯ ಕೆಕಷ್ಟಂ। ತ್ಯ ಕೆಕಷ್ಟವೆಂಬ ಕರ್ಣಕಠೋರಂ ಬರೆ। ಸಂಧಿಯಂ ಮಾಡಲ್। ಸಂಧಿಯಂ ಮಾ
ಡಲ್ಕೆ। ಆಗದು। ಸಲುವಳಿಯಾಗದು। ಅಪ್ಪ। ಅವು। ಎಂದುಂ। ಆವಾಗಳುಂ। ಕರಡೆಯ ಕರ
ಡೆಯಂಬ ವಾದ್ಯದ। ನಿಗಟಿದ। ನಿಗಟಿಯೆಂಬ ವಾದ್ಯಧ್ವನಿವೊಲ್। ಧ್ವನಿಯ ಹಾಂಗೆ। ಅ
ಮರವು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಪದಂಗಳೆರಡರಂತ್ಯಾದಿ ರೇಫಂಗಳಂ। ಕೂಡಿದಂತೆ ತ್ಯ ಕೆಕಷ್ಟವಾಗೆ ಸಂ
ಧಿಯಂ ಕೂಡಲಾಗದು। ಕರಡೆಯ ನಿಗಟಿದ ಧ್ವನಿಯಂತೆ ರವು। ನೇರ್ಪಡೆಪ್ಪ। ರೇಫದ್ವಿ
ತಯ ಸಂಧಿದೋಷಕ್ಕೆ। ಬಂದರ್। ರಾಮರ್। ದೇವರ್॥೭೩॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಅವಧಾರಣೆಯ ನಿಯೋಗದ್ವಯಸ್ಥಾಕ್ರಿಯುರೆ ನಿಪಾತ ವಿಷಯದೊಳಪ್ಪಿ
ರ್ಥವನಾಳ್ವ ತೆವಸ್ತುವಿನರ್ಥವನುಸುರುತ್ತಿ ಕೆಳಸುಳ್ಳವು ದುಸಂಹಿತೆಯಂ॥ ಪದವಿಭಾಗವು॥

ಅವಧಾರಣೇ। ಅನಿಯೋಗವ್ಯಾಪೃತಿಯುಂ ಪೇಳ್ವೆನಿಪಾತವಿಷಯದೊಳ್। ಅಲ್ಪಾರ್ಥವಂ। ಆಱ್ಪ
ರೆ। ಆ ವಸ್ತುವಿನ ಅರ್ಥವಂ। ಪುಸುಱ್ತು। ಇರೆ। ಎನಲ್ವೇಡ। ಸಂಹಿತೆಯಂ॥ ಟೀಕು॥ ಅವಧಾರಣೆ
ಯ। ಏಕಾರಂ। ಅನಿಯೋಗವ್ಯಾಪೃತಿಯುಂದ। ತಂನ ನಿಯತಾರ್ಥವಂ ಬಿಟ್ಟು। ಅನಿಯೋಗವ್ಯಾಪಾ
ರದಿಂದ। ಇರೆ। ಇರೆ। ನಿಪಾತದ ವಿಷಯದೊಳ್। ಅಲ್ಪದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ। ಅಲ್ಪಾರ್ಥವಂ। ಆಱ್ಪರೆ।
ಆಱ್ಪ। ಆಱ್ಪ। ಅರೆ। ಅರೆಯೆಂಬ ಶಬ್ದಂ। ಬಸ್ತುವಿನ। ಬಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಅರ್ಧವಂ। ಸರಿಭಾಗವಂ। ಪುಸು
ಱ್ತಿರೆ। ಸಂಹಿತೆಯಂ। ಸಂಧಿಯಂ। ಎನಲ್ವೇಡ। ಬಯ್ಯದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಅವಧಾರಣೇ। ಏಕಾರಂ।
ತಂನ ನಿಯತಾರ್ಥವಂ ಬಿಟ್ಟು। ಅನಿಯೋಗಮಾದಲ್ಲಿಯುಂ ಸಂಧಿಯುಂಟು। ಅನಿಯೋಗಸಂ
ಧಿಗೆ। ಪೋಮರನಲ್ಲದಿಲ್ಲ। ತಂನಿಸಂಪಿನ ಮಲ್ಲಿಗೆಯಲ್ಲದಿಲ್ಲ। ಕಿಱಿದೆಂಯಪ್ಪ ಅಲ್ಪನಿಪಾತಾರ್ಥ
ದರೆಯೆಂಬ ಶಬ್ದವೊಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಭಾಗಮಂ। ಪೇಳ್ವಲ್ಲಿಯುಂ। ಅರೆಯೆಂಬ ಸಂಧಿಗೆ। ಕುರುಪತಿಯಂ।
ವಿಷ್ಣುಬಿಡದೆಂದರೆಯರೆಯಂ॥೭೪॥=೮

ಸೂತ್ರ॥ ಇರೆ ವರ್ಗಪ್ರಥಮಂಗಳ್ ಪರದೊಳ್ ಚಟತವರ್ಗಮುಳ್ಳೊಡೆ ತಂತಮ್ಮ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಮಕ್ಕುಂ
ಪದವಿಧಿಯೊಳ್ ಪರಿಹರಿಸಲ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಬಹುಳತ್ವಕಿರಿಯಂ॥ ಪದವಿಭಾಗ॥ ಇರೆ। ವರ್ಗಪ್ರಥಮಂ
ಗಳ್। ಪರದೊಳ್। ಚಟತವರ್ಗಂ। ಪುಳ್ಳೊಡೆ। ತಂತಮ್ಮ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಂ। ಅಕ್ಕುಂ। ಪದವಿಧಿಯೊಳ್
ಪರಿಹರಿಸಲ್ಬಾರದು। ಅಲ್ಲಿ ಬಹುಳತ್ವಕಿರಿಯಂ॥ ಟೀಕು॥ ಪದವಿಧಿಯೊಳ್। ಸಮಾಸವಿಧಿಯ
ಲ್ಲಿ। ಚಟತವರ್ಗ। ಚವರ್ಗ ಟವರ್ಗ ತವರ್ಗಂಗಳ್ ಪುಳ್ಳೊಡಂ ಇರೆ। ಇವರ್ಗಪ್ರಥಮಂಗಳ್। ವರ್ಗವರ್ಗಂಗಳ।
ಪ್ರಥಮಂಗಳ್। ಕಚಟತಪಂಬ ಮೊದಲಕ್ಷರಂಗಳ್। ಪರದೊಳ್। ಪರಪದದಾದಿಯಲ್ಲಿ। ಉಱೆ। ಉಱೆ।
ತಂಮ್ಮ। ತಂಮ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಂ। ಮೂಱನೆಯದಬ ಎಂಬಕ್ಷರಂಗಳ್। ಅಕ್ಕುಂ। ಅಪ್ಪುವು। ಅ
ಲ್ಲಿ ಆ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರವಾಗುವಲ್ಲಿ ಬಹುಳತ್ವಕಿರಿಯಂ ಪರಿಹರಸಲ್ಬಾರದು। ಬಿಡಬಾರದು॥
ವೃತ್ತಿ॥ ಚಟತವರ್ಗದಿಂ ಪಿಂದಿದ ಕಚಟಪಂಗಳ್ ಪರಪದಾದಿಯೊಳಿರ್ದು ಸಮಾಸವಿಷಯದೊಳ್
ತಂಮ್ಮತಂಮ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಂಗಳಂ ಬಹುಳತೆಯನೆಯ್ದುಗುಂ ಕಕಾರದ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ
ಪಳನಡುಂಗಳ್ವೆಗಂ ಸಾಂಡವರ್। ತಕಾರಕ್ಕೆ। ಕಂನಡಿರವಿ। ಮೆಲ್ಲುದಿನಿಪ್ಪೆ ಬಿದೊಂಪ್ಪರ್। ಪಕಾರಕ್ಕೆ।
ಕಂಬರಿ। ಕಬ್ಬಿಲರ್। ಕಂಬುವುಲಂ। ಬಹುಳಮೆಂಬುದಱಿಂ। ಕಿಱಿದೊಂದೆಯೊಳಲ್ಲಾ
ಕಲೆಕಟ್ಟು। ಬೆಸಕೊಂಸಲ್। ಬಳಕೆಯ ಚಟತವರ್ಗಕ್ಕೆ ತೃತೀಯಾ ಕ್ಷೇಮಂಬುದುವಿಲ್ಲಂ। ಕಡುಬಾ
ನಿ। ಕಣ್ಣಿಲ್ಲಂ। ಕಡುಟಕ್ಕು ಘೋಸಲೆ ಹೊಪ್ಪಿಗೆ। ಕಲ್ಲಟಪ್ಪುನಾಂ॥೭೫॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಬಂದಿರೆ ಟಕ್ಕೆ ಟಕಾರಕ್ಕಂ ದಾದೇಶಶೇಷಕೆಂದ್ವಿತ್ವಂ। ಬಂದಾದೇಶರರಕ್ಕಂ।
ಸಂಧಿಸಮುತ್ಕೃತಿಯೊಳ್ ವೃತ್ತಿ ಕೆಲವಕ್ಕೆಂದಂ॥ಪದವಿಭಾಗವು॥ಬಂದು। ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಕಾರಕ್ಕೆ। ಅಂದು
ಆದೇಶಶೇಷಕೆಂದ್ವಿತ್ವಕ್ಕೆ। ಬಂದಾದೇಶರರಕ್ಕಂ। ಸಂಧಿಸಮು। ತ್ಕೃತಿಯೊಳ್ ವೃತ್ತಿ। ಕೆಲವಕ್ಕೆ। ಎಂದಂ॥ಟೀಕು॥
ಇಲ್ಲಿ ಅನುವರ್ತಿಸುವ ವಿಧಿ ಅರಸೊಳ್ ವರ್ಗಪ್ರಥಮಂಗಳ್ ಪರದೊಳ್ ಕೆ ಬಂದಿರೆ ದಕ್ಕೆ ಬಂದಿರ
ದಂಬಿವರ್ತ್ಯ। ಟಕಾರಕ್ಕೆ। ಟಕ್ಕೆ। ಅಂದು। ಆ ಸಮಾಸವಂ ವಾಡುವಂದು। ಆದಾದೇಶಶೇ
ಷಕಂ। ಆದು। ಆದು। ಆದೇಶಶೇಷಕಂ। ಆದೇಶದ ಶೇಷಕೆಯುಂ ದ್ವಿತ್ವಂ। ಟಕಾರಕ್ಕಂ। ಬಂದಾ
ದೇಶರರಕ್ಕಂ। ಬಂದ। ಬಂದ। ಆದೇಶರರಕ್ಕಂ। ಆದೇಶರರಕ್ಕೆಯುಂ। ಕೆಲವಕ್ಕೆ। ಪರಮಾಂಡ।
ಕೆಲವಂಗಳ್ಗೆ ತ್ಕೃತಿಯೊಳ್ ವೃತ್ತಿಮಾರನೆಂಯೆತ್ತರದ ವೃತ್ತಿ। ಎಂದುಂ। ಆವಾಗಳುಂ। ಸಂಧಿಸದು। ಸಂ
ಘಟಿನೆರಲಾಗದು। ಬರೆಬೆಯುದರ್ಥಂ॥ವೃತ್ತಿ॥ಬಂದಿರದಂಬಿವರ್ತ್ಯಂ। ಟಕಾರಕ್ಕಾದೇ
ಶಮಾದ ಶೇಷಕಂ। ಟಕಾರಕ್ಕಾದೇಶಮಾದ ರಕಾರಕ್ಕಂ। ಪರವಾದ ಕತಪಂಗಳ್ಗೆಂದು ತ್ಕೃತಿಯ
ತ್ವಮಿಲ್ಲ॥ಪ್ರಯೋಗಂ॥ಬಕ್ಕೆನಿಸಿ ಬಿಲ್ಲಮಂಬುಮಂದುಂ। ಬಿಟ್ಟತ್ತ್ಯಾಬಿಸಿದ। ಇಕೆಲ್ಲಟಿ
ಇಕ್ಕಲೆ। ಇರ್ಪತ್ತು। ಮಾಕೆಲಾರಲಭ್ರೆರವಂ। ರಕ್ಕೆ। ಕಾಡ್ಡಿಚ್ಚಾಕಾಬಿನಜ್ಜಾನಕವುಗಾರು। ಕ
ವಗಂ। ಸಮ್ಮುಚ್ಚ್ಯಯವಶದಿಂ ಟಕಾರಕ್ಕಂ ನಾದ್ದಾದೇಶದ [struck] ವಾದ ರಕಾರಕ್ಕಂ। ತ್ಕೃತಿಯತ್ವಮಿ
ಲ್ಲಕಿಲಿಯ ತಿಯುಂಬಂತೆ॥೭೬॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ವಿದಿತಸ್ವರದಿನನಾದೇಶದ ಸಹಜವ್ಯಂಜನಗಳಿಂ ಪರದ ಪವರ್ಗದ ನೆಲೆಗ
ಕ್ಕಂ ವತ್ವಂ। ಪದವಿಧಿಯೊಳ್ ಬಹುಳ ವೃತ್ತಿಯುಂ। ವಾಕ್ಯದೊಳ್॥ಪದವಿಭಾಗವು॥ವಿದಿತಸ್ವರದಿಂ।
ಅನಾದೇಶಂ। ಸಹಜವ್ಯಂಜನಗಳಿಂ ಪರದ। ಪವರ್ಗದ। ನೆಲೆಗೆ। ಅಕ್ಕಂ। ವತ್ವಂ ಪದವಿಧಿ
ಯೊಳ್। ಬಹುಳ ವೃತ್ತಿಯುಂ। ವಾಕ್ಯದೊಳ್॥ಟೀಕು॥ಪದವಿಧಿಯೊಳ್। ಸಮಾಸವಿಧಿಯ
ಲ್ಲಿ। ಬಹುಳ ವೃತ್ತಿ। ಬಹುಳ ಪ್ರವರ್ತನೆಯಿಂದ। ವಾಕ್ಯದೊಳ್। ವಾಕ್ಯದೊಳ್ಗಳೊಯುಂ। ವಿದಿ
ತಸ್ವರದಿಂ। ವಿದಿತ। ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ। ಸ್ವರದಿಂದ। ಸ್ವರಾಕ್ಷರಂಗಳಿಂದ। ಅನಾದೇಶದ। ಆದೇಶವ
ಲ್ಲದ। ಸಹಜವ್ಯಂಜನಗಳಿಂ। ಸಹಜ। ಸಹಜವಾದ। ವ್ಯಂಜನಂಗಳಿಂ। ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರಂ
ಗಳಿಂದೆ ಪರದ। ಮುಂದಣ। ಪವರ್ಗದ। ಪಬಮ ಎಂಬ। ಪವರ್ಗದ। ನೆಲೆಗೆ। ಸಭಿಕಕ್ಕೆ। [struck]
[struck] ವತ್ವಂ। ವಕಾರಂ। ಅಕ್ಕಂ। ಅಪ್ಪುದು॥ವೃತ್ತಿ॥ಸ್ವರಂಗಳಿಂದ ಅನಾದೇಶದ ಪ
ಸಹಜವ್ಯಂಜನಗಳಿಂ। ಪರದೊಳಿರ್ದ ಪವರ್ಗಕ್ಕೆ। ಸಮಾಸವಿಷಯದೊಳ್ ವತ್ವಕ್ಕಂ।

ಬಹುಳಮೆಂಬುದರಿಂ। ಕೆಲವರೊಳಿಲ್ಲ. ವಾಕ್ಯದೊಳಂ ವಿಕಲ್ಪಮುಂಟು। ಕ್ರಮಪ್ರಯೋ
ಗಂ। ಬಳಿವರದಾಡಿ। ಬೆಳೆವೊಲಂ। ಪೇರ್ಚಿತೆ। ಕಡುವೇರ್ಚುವ ಮ। ವಸಾರಿ। ಪಳವಾನಿಸಂ। ಸ
ಹಜವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ದುಸಂ। ಯಳಿ ನೀರ್ಕೊರ್ಯನೆಲ್। ಮೆಲ್ವಿತು। ಕನ್ನಡದೆ। ಅ
ಳ್ವದೆ। ಕೋಳ್ವದೆ। ಬಾರ್ಚೆನಾಂ। ಆದೇಶವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪಮಿಲ್ಲ। ಕೀಳ್ಬೊರ್ಚಿದೆ
ಬ್ಬಾಳ್। ಇತ್ಯಾದಿ। ಬಹುಳದಿಂ। ಕೆಲವರೊಳ್ ಕೆಲ್ಲಮಿಲ್ಲ। ಕಸ್ತೂರಿ ಮಿಗಂ। ಕನ್ನಡಿಸ್ತಂ।
ಪೊಳ್ತನೆ। ಬಾರ್ಚ್ತನೆ। ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪಂ। ದಿವದಿಂ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ವರ್ಪದಿ ವಿಜಾಂಗ್ನನೆಯರ್। ಬೆಂಗೆ
ವಂದಂ। ಕರವೆಳ್ದಂ ೨೨೫=೫

॥ಸೂತ್ರ೫ ಇಕೆಂಯಲರಹಿತವ್ಯಂಜನಪರಮಾಗಿ ಸಕಾರಮಲ್ಲಿ ಬಹುಳಂ ಚತ್ವಂ। ಅ
ರೆಯುಡೆಯೊಳ್ ಜತ್ವಂ ಮೇಣ್ ಅರೆಯಡೆಯೊಳ್ ಸಂಖ್ಯೆಯಾಗೆ ನಿಯತಂ ಛತ್ವಂ। ಪದವಿಭಾಗವು
ಇಕೆ। ಯಲರಹಿತವ್ಯಂಜನಪರಂ। ಆಗಿ। ಸಕಾರಂ। ಅಲ್ಲಿ ಬಹುಳಂ। ಚತ್ವಂ। ಅರೆಯುಡೆಯೊ
ಳ್। ಜತ್ವಂ ಮೇಣ್। ಅರೆಯುಡೆಯೊಳ್। ಸಂಖ್ಯೆಯಾಗೆ ನಿಯತಂ। ಛತ್ವಂ॥ ಟೀಕು ಯಲ
ರಹಿತವ್ಯಂಜನಪರ। ಯಲರಹಿತ। ಯಕಾರ ಲಕಾರಂಗಳಿಂ। ವಿರಹಿತಂಗಳಾದ। ವ್ಯಂಜನವ್ಯಂ
ಜನಂಗಳ್ಗೆ। ಪರಂ। ಮುಂದಣಾಕ್ಷರಂ। ಆಗಿ। ಆಗಿ। ಸಕಾರಂ। ಸತ್ವಂ। ಇಕೆ। ಇಕೆ। ಅಲ್ಲಿ। ಆ ಸಕಾರಸ್ಥಾ
ನದಲ್ಲಿ। ಬಹುಳಂ। ಬಹುಳವಾಗಿ। ಚತ್ವಂ। ಚಕಾರಮಪ್ಪುದು। ಅರೆವಡೆಯೊಳ್। ಕೆಲವೆಡೆ
ಯಲ್ಲಿ। ಜತ್ವಂ। ಜಕಾರವಪ್ಪುದು। ಮೇಣ್। ಅದಲ್ಲದೆ। ಅರೆಯುಡೆಯೊಳ್। ಕಿರಿದೆಡೆಯಲ್ಲಿ।
ಸಂಖ್ಯೆ। ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿ। ಆಗಿ। ಆಗಿ। ನಿಯತಂ। ಕಟ್ಟಿತಿ। ಛತ್ವಂ। ಛಕಾರವಪ್ಪುದು। ಬಹುಳ
ಮೆಂಬುದರಿಂ। ಸ್ವರಂಗಳಪರದಲ್ಲಿಯುದನ। ಸಕಾರಕ್ಕಂ। ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ। ಚಕಾರ। ಜಕಾರಂಗ
ಳಪ್ಪುವು। ಮುಚ್ಚಿ। ಮುಚ್ಚಾರ್। ಕುಡುಜ್ಯೋದರ್॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಯಕಾರಲಕಾರಂಗಳ್ ಕಳೆದುಳಿದ
ವ್ಯಂಜನಂಗಳ್ಗೆ ಪರಮಾಗಿ ನಿಂದ। ಸಕಾರಂ ಬಹುಳತೆಯಿಂ। ಚತ್ವಮಕ್ಕುಂ। ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್
ಜತ್ವಮಕ್ಕುಂ। ಕಿರಿದೆಡೆಯೊಳ್ ಸಂಖ್ಯೆಯಾಗೆ ಛತ್ವಮಕ್ಕುಂ। ಚತ್ವಕ್ಕೆ। ನುಚ್ಚರಂ। ನುಣ್ಣಸರಂ।
ಇನ್ಸರಂ। ಇಂಸ್ಸರಂ। ಜತ್ವಕ್ಕೆ ಪೊಂಜರಿಗೆ। ಮುಂಜಾರ್। ಮುಂಜರಗು। ಮುಂಸರಗು।
ಛತ್ವಕ್ಕೆ। ಇಚ್ಛಾಸಿರಂ। ಸಾಸಿರಂ। ಪದಿನೆಣ್ಛಾಸಿರಂ। ಬಹುಳಮೆಂಬುದರಿಂ। ಕೆ
ಲವರೊಳಿಲ್ಲ। ಕಣ್ಸೊಗಲಂ। ಬೆಳ್ಸರಿ। ಕಳ್ಸವಿಗೆ। ಕೂಡಿದ। ಯಲರಹಿತಕ್ಕೆ। ಬಾಯ್ಸ
ವಿ। ಮೆಲ್ಸೊಬಗು। ಕಯ್ಸರಿಗೆ। ಬಲ್ಸೊನೆ। ಕಲ್ಸರಿ। ಮೆಲ್ಸರಂ ೨೨೫=೬

॥సూత్ర॥౫=॥పదదొళిర్ద హ్రస్వైకస్వరమదర పరం స్వరం పడెదాగె ణనలయ
ళంగళ్గాదయిసుగుం ద్విత్వం పూర్వదీర్ఘకవ్యయకేవణార్థకికె ద్విత్వం॥పదవిభాగ।
పదదొళ్।హ్రస్వైకస్వరం।అదర పరం స్వరం।ఆదు।ఆగె।ణనలయళంగళ్గె।ఆప
దయిసుగుం।ద్విత్వం।పూర్వదీర్ఘక్కె।అవ్యయక్కె।వణార్థకికె।ఆదిత్వం॥టీక॥
పదదొళ్।ఆదియల్లి।హ్రస్వైకస్వరం।హ్రస్వ హ్రస్వవాదు ఏక।ఒందు।స్వరం।సర
రం।అదు।అదర।పరవయుందు।ఆగె।ఆగె ణనలయళంగళ్గె।నకార।ణకా
ర।లకార।యకారంగళ్గె ద్విత్వం।ద్విర్భావం।పుదయిసుగుం।పుట్టువదు।పూ
ర్వదీర్ఘక్కె ఆదిదీర్ఘక్కె।అవ్యయక్కె।అవ్యయశబ్దంగళ్గె।వణార్థకికె।అనేకా
క్షరంగళ్గె।ఆద్విత్వం।ద్విత్వమిల్ల॥=వృత్తి॥హ్రస్వమప్పైకస్వరం।పూర్వమాగె।స్వరం।
పరమాగె।ణనలయళకారంగళ్గె ద్విత్వముంటు।పూర్వదీర్ఘమాదొడం।
అవ్యయమాదొడం।అనేకాక్షరమాదొడం।ద్విత్వమిల్ల।నకారక్కె।పుణ్ణ
ళవం।బెణ్ణప్పళిసి।ణకారక్కె।కణ్ణాణహణం।పుణ్ణాళెపిణ్ణం।లకార
క్కె।కల్లెల్లం।పుల్లం।యకారక్కె।వెయ్యం।కొయ్యం।పెయ్యం।ళకారక్కె।
ముళ్ళాని।కళ్ళుంటెం।బెళ్ళాళ్।పూర్వదీర్ఘక్కె।నకారక్కె।మీనాణియుం।కా
నల్లం।బానుద్ద।ణకారక్కె।నాణం।జాణం।లకారక్కె।కేలాలం।కలం।య
కారక్కె।కాయోవనళ్।బాయమాన్।ళకారక్కె।తోళాటం।బాళెప్పం।అవ్య
యక్కె।కలిదవివం।అనేకాక్షరక్కె।శరణారు।పరవెల్లం॥౫౯౫=॥

॥సూత్ర॥౬।ధాతుగళ పరమాదొడజాదిద్విత్వం యకారదల్లి వికల్ప
మాకే నల్వెణ్ణియుమ్మ య్యుయప్పి కలగళొళ్ అక్షమిల్లదిల్ల వికల్పం॥పదవి॥
ధాతుగె।అలం।పరం।ఆదొడె।అజాదిద్విత్వం।యకారదల్లి।వికల్పం।మాతెం।
పుణ్యెయుల్ల।య్యుయక్షరగళొళ్।ద్విత్వం అల్లదిల్ల వికల్పం॥టీక॥
అనువర్తనె।ణనలయళకారంగళ్ద్విత్వా అల్।ఎంబుదం।ఎఱెయుంబస
వుభయదింద।ఎకారాది స్వరంగళం।పరం బందు।ఆదొడె।ఆదొడె ద్వి
త్వం ద్విర్భావం।అజాదిత్వం పుట్టెదు।యకారదల్లి।యకారాంత ధాతువినల్లి

వికల్పం। వికల్పవాచిబహుళము। మోంతం। హేళువెం। ఉ। య్యి। య్యు। య్యు। య్యేకు
నళ్యోళ్ళ్। ఉలయ్। నేయ్। సుయ్। బయ్। యంబధాతునళల్లి। ద్విత్వమల్లదద్వి
భావమల్లదె। వికల్పము। వికల్పవు। ఇల్లవుంటాగదు॥ వృత్తి॥ నన్నాలయళకారం
నళంత్యమాంద ధాతునళ్వరమాందొడం। ద్విత్వమిల్ల। యకారాంతదల్లి। వికల్పం। ఉ
యో। నెయ్। సుయ్। బయ్। ఎంబివక్కె। అల్పరమాందొడం। ద్విత్వనిత్యం। క్రమ
ప్రయోగం। తినల్కొందం। ఉన్నాల్బందం। కూలల్బిగెయం। కూలల్బాదనం। యు
క్తి। షోంయులుం। షోంయ్యులుం। తోంయులుం। తోంయ్యులుం। కోంయులుం
కోంయ్యులుం। ఆదిదీర్ఘవాందొడం। అనేకాక్షరమాందొడం। ఉరయ్
యంబధాతువినె। యంటు ఆరయులుం। ఆరయె। ఆరయ్యె। నిత్యద్విత్వక్కె ఉదా
య్యం। నెయ్యళ్। సుయ్యళ్। బయ్యళ్। సము ద్భరుదిందెకారాంతవిస్తరం।
పరవాందొడం। ద్విత్వమిల్ల। ఎనె కూలె। ఉన్నాలాడం। కళలాడం॥ ౮౦౪—౪

॥సూత్ర॥ ప్రతిషేధధాతువినె ముం। దెతరెంబివిభక్తిపూర్వకాలక్రియయో
ళ్ ప్రతిషేధదవెంబుదుముం। దెతోరెమె ద్విత్వవృత్తి నిత్యమె నిత్యం॥ పదవిభాగవు
ప్రతిషేధద। ధాతుగె। ముందె। తెరుంబె। విభక్తిపూర్వకాలక్రియయోళ్ ప్రతి
షేధదవెంబుదుముందె। తోరెమెనె ద్విత్వవృత్తి నిత్యంవె నిత్యం॥ టీక॥ అను
వర్తనె। నన్నాలయళకారంగళంత్యవాంద ప్రతిషేధప్రతిషేధార్థద। ధాతుగె। ధా
తుక్కె। ముందె। ముందగడెయల్లి। విభక్తిప్రత్యయ। తెరుంబె। నిందిరె। మోనె।
అదల్లదె। పూర్వకాలక్రియయోళ్। భూతకాలక్రియయల్లి ప్రతిషేధప్ర
తిషేధార్థద। అదెంబుదు। అదెంబుదు। ముందె। ముందుగడెయల్లి। తోరె
గాణిసె। ద్విత్వవృత్తి। ద్విభావవృత్తి। నిత్యం। నిత్యం। ఎనిత్యం। ఎనిసువుదు॥ వృత్తి॥
ప్రతిషేధధాతువింగె విభక్తిపరమాందొడం। భూతకాలక్రియయోళ్ ప్రతి
షేధమనుకరిసి [illegible] అదెయంబుదుపరమాందొడం। నన్నాలయంగళె
ద్విత్వనిత్యం। క్రమప్రయోగం। ఎన్నం। ఎంనక్। ఉణ్ణం। ఉన్నాక్ మెల్లియ్ వె
ల్లిక్। బయ్యళ్। బయ్యళ్। కొళ్ళవు। అదెనె। తినదె। ఉణ్ణదె। ఒల్లదె

ಬಂದ್ದುದೆ| ಕೊಂಡ್ಲದೆ ಮೆಲ್ಲಂಬುದರಿಂ| ಕಲ್| ಯೆಂಬ ಧಾತು ವಿಂಗಿಲ್ಲಿಯುಂ ದ್ವಿತ್ವಮಿಲ್ಲ
ಕಲ್ಪುಂದಂ| ಕಲ್ತುದೆ ಬಂದಂ| ಇಂತರಿವುದು||

ಗದ್ಯ|| ಇದು ಸಮಸ್ತ ಶಾಬ್ದಿಕ ಜನ ಮನೋ ಜನಿತ ಶಬ್ದ ಸಂದೇಹ ಸಂತಮಸ ಚಂ
ಡಮಾರ್ತಾಂಡಾಯಮಾನ ಕರ್ನಾಟಕ ಲಕ್ಷಣ ಶಾಸ್ತ್ರಾಚಾರ್ಯ ಸುಕವಿ ಕೇಶಿರಾ
ಜ ವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದೊಳ್ ಸಂಧಿಕಾರ್ಯಂ ಪ್ರಥಮಪ್ರಕರಣಂ ಸಂ
ಪೂರ್ಣಂ|| ಮಂಗಳಮಹಾ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ

ಶ್ರೀ || ದ್ವಿತೀಯ ಪ್ರಕರಣಂ || ಶ್ರೀ

ಸೂತ್ರ|| ಕ್ರಿಯೆಯುಂ ನುಡಿಯದುದು ವಿಭಕ್ತಿಯನಿಲ್ಲದುದರ್ಥಮುಳ್ಳುದಂತದು ಲಿಂ
ಗಂ ನಿಯತಚತುರ್ಭೇದಮದಾರಯೆ| ಕೃತ್ತದ್ಧಿತಸಮಾಸ ನಾಮಸ್ಥಿತಿಯಿಂ|| ಪದವಿಭಾಗ||
ಕ್ರಿಯೆಯುಂ| ನುಡಿಯದುದು| ವಿಭಕ್ತಿಯುಂ ಇಲ್ಲದುದು| ಅರ್ಥಂ| ಉಳ್ಳುದು| ಅಂ
ತು| ಅದು| ಲಿಂಗಂ| ನಿಯತಚತುರ್ಭೇದಂ| ಅದು| ಆರಯೆ| ಕೃತ್ತದ್ಧಿತಸಮಾಸನಾ
ಮಸ್ಥಿತಿಯಿಂ|| ಟೀಕು|| ಕ್ರಿಯೆಯುಂ| ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಮಂ| ನುಡಿಯದುದು| ಹೇಳದುದು|
ವಿಭಕ್ತಿಯುಂ| ಸಪ್ತವಿಭಕ್ತಿಗಳಂ| ಇಲ್ಲದುದು| ಇಲ್ಲದೆಯಿರ್ದುದು| ಅರ್ಥಂ| ಪುರುಳ್| ಉ
ಳ್ಳುದು| ಉಂಟಾದುದು| ಅಂತು| ಹಾಂಗೆ| ಅದು| ಆದು| ಲಿಂಗಂ| ಲಿಂಗವೆನಿಸುವುದು| ಅದು
ಲಿಂಗಂ| ಆರಯೆ ವಿಚಾರಿಸೆ| ಕೃತ್ತದ್ಧಿತಸಮಾಸನಾಮಸ್ಥಿತಿಯಿಂ| ಕೃತ್| ಕೃಲ್ಲಿಂಗವೆಂಬ
ತದ್ಧಿತ| ತದ್ಧಿತಲಿಂಗವೆಂಬ| ಸಮಾಸ| ಸಮಾಸಲಿಂಗಮೆಂಬ| ನಾಮ| ನಾಮಲಿಂಗವೆಂ
ಬ| ಸ್ಥಿತಿಯಿಂ| ಇರ್ಕೆಯಿಂದೆ| ನಿಯತಚತುರ್ಭೇದಂ| ನಿಯತ| ನಿಶ್ಚಯವಾದ| ಚ
ತುರ್ಭೇದಂ| ನಾಲ್ಕುಭೇದವಾಗಿ ಪುದು|| ವೃತ್ತಿ|| ಕ್ರಿಯಾವಾಚಕವಾಗಿ| ಸಲ್ಲದುದು|
ಸಪ್ತವಿಭಕ್ತಿಗಳನಿಲ್ಲದುದು| ನಿರರ್ಥಕಮಾಗಿ ಸಲ್ಲದುದು ಲಿಂಗಮೆನಿಸುಗುಂ| ಆ ಲಿಂ
ಗಂ ಕೃತ್ತೆಂದು| ತದ್ಧಿತಮೆಂದು| ಸಮಾಸಮೆಂದು| ನಾಮಮೆಂದು| ನಾಲ್ಕು ತೆರನಕ್ಕುಂ|

కృత్తింగె॥ మాడిద। నోండిదయాందుతిళదు। నామవిభక్తిగళం పత్తిసంవుదు।
మాడిదం। మాడిదనం। మాడిదుంగె। మాడిదనాత్తణిం। మాడిదన। మాడిదనోళ్। తద్ధి
తలింగళ్కె। అడపవళ। మడివళ। సజ్జెవళయోం। యంతిళదు। సప్తవిభక్తిగళం పత్తి
సువదు। అడపవళం। అడపవళనం। అడపవళనిం। అడపవళంగె। అడపవనా
త్తణిం। అడపవళన। అడపవళనోళ్। ఇంతరివుదు॥ స్త్రీప్రయోగంగళం। సప్తవిభ
క్తియం పత్తిసువదు॥ తెంగాళి। తెంగాళియుం। తెంగాళిం। తెంగాళింగె। తెంగాళి
యత్తణిం। తెంగాళియ। తెంగాళియోళ్॥ ౫౨॥ ఇంతుపరివు। దీర్ఘదు। కుడువి
ల్లు। మరవిడు। బిల్లు - కిమ్ము - కంగళ్। ముంగటెం - సంస్కృతదిల్లి - ఘురవనం। నీ
లాంబ్జులం। త్రిశూలం। నవయం। తిరులకె। జితమదనం। ఎంబివు మవరం తెలింసం
గళప్పువు। అమవిష్ణువెంబ సమకాసమాసము। పిరిదవనెంబ క్రియాసమా
సముం। కృత్తువిష్ణులింగంగళ్। ఇంన్ను నామలింగక్కె। అరసు। ఇంద్రువరహా। హాలినా
యందరిసి సప్తవిభక్తియం పత్తిసువుదు॥ అరసం। అరసనం। అరసనిం। అరసంగె
అరసనత్తణిం। అరసన। అరసనోళ్। ఈపరియనరివుదు। అరసనెందుం।
అరసువెందువుంటు॥ ౫౩॥

॥సూత్ర॥ భూతభవిష్యత్క్రియగళుం ప్రపేతవిభక్తిగళనుళియె కృత్తప్పువసం।
భూతం। సంప్రతివిధిగళోళ్ తెరదిం మధ్యమోత్తమక్రియగళోళం॥ పదవిభాగవు॥
భూతభవిష్యత్క్రియగళ్। ప్రపేతవిభక్తిగళం। పుళియె కృత్తు అప్పువు। సంభూతం।
సంప్రతివిధిగళోళ్ ఆతెరదిం మధ్యమోత్తమక్రియగళోళం॥ టీకు॥ భూతభ
విష్యత్క్రియగళ్। భూత। భూతకాలద భవిష్యత్। భవిష్యత్కాలద క్రియగళ్। క్రియాప
పదంగళ్। ప్రపేతవిభక్తిగళం। ప్రప్యేతనం మ్మళిరాండిద విభక్తిగళం క్రియావిభ
క్తిగళం। పుళియె। కళియె కృత్తు కృల్లింగం। అప్పువు। ఆను ప్రవు సంప్రతివిధిగ

ಳೊಳ್।ಸಂಪ್ರತಿ।ವರ್ತಮಾನಕಾಲದ।ವಿಧಿಗಳೊಳ್।ವಿಧಿಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ।ಆತೆರದಿಂ।ಆರೀತಿ
ಯಿಂದೆ।ಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮಕ್ರಿಯೆಗಳೊಳಂ।ಮಧ್ಯಮ।ಮಧ್ಯಮಪುರುಷದ।ಉತ್ತಮ।ಉತ್ತ
ಮಪುರುಷದ।ಕ್ರಿಯೆಗಳೊಳ್।ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ।ಅಸಂಭೂತಂ।ಕೃತ್ತುಗಳಿಲ್ಲದುದು।ವೃತ್ತಿ॥
ಭೂತಕಾಲಕ್ರಿಯೆಯುಂ।ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲಕ್ರಿಯೆಯುಂ।ಶಂತಮಂತಗಳ್ ಶಾನಮುಂಗ
ಳಂ।ಬೆರಸಿರ್ದ।ವಿಭಕ್ತಿಮಾತ್ರಮಂ।ಕಳೆಯೆ।ಕೃಲ್ಲಿಂಗಮಪ್ಪವು।ವರ್ತಮಾನಕ್ರಿಯೆಯುಂ।
ವಿಧಿಕ್ರಿಯೆಯುಂ।ಮಧ್ಯಮಪುರುಷಕ್ರಿಯೆಯುಂ।ಉತ್ತಮಪುರುಷಕ್ರಿಯೆಯುಂ।ಕೃಲ್ಲಿಂ
ಗಮಾಗವು।ಅವಕೆ।ವಿಭಕ್ತಿಯಂ।ಪತ್ತಿಸಲಾಗದು।ಭೂತಭವಿಷ್ಯತಿಯ।ಕೃತ್ತಿಂಗೆ।ನಲಿದಂ
ಎಂಬಲ್ಲಿ।ಅರ್।ಯಂಬ ವಿಭಕ್ತಿಯಂ।ಕಳೆದು ನಲಿದ ಎಂದಿರಿಸಿ ನಾಮವಿಭಕ್ತಿಯಂ ಪತ್ತಿ
ಸಿ ನಲಿದನೆಂದು।ಮಾಳ್ಪುದು।ನಲಿದಂ।ಬಂದಂ।ಭವಿಷ್ಯತಿಗೆ।ಬೇಡವಂ।ಪೋಪ್ಪಂ।
ಕೃತ್ತಾಗವವರ್ಕೆ।ಮಾಡಿದಪಂ।ಕಡು।ಕುಡು।ಬೇಡದಿರ್।ಬೇಡದಿರ್ವರ್।ಪಾಡುವೆನ್।ಪಾ
ಡುವೆವು ಯೆಂಬಂತೆ॥೨೫॥೫೫

॥ಸೂತ್ರ॥ವಿನುತಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕಂಗಳುಮೆನಿಸುವ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಭಾವವಚನಂ
ಗಳನಾಯ್ದು ನಿರರ್ಕಮಿಸುಪ್ರತ್ಯಯವ ಪತ್ತಿಸಿ ನಿರಿಸೆ ಬರ್ಕುಮಾ ಕೃಲ್ಲಿಂಗಂ॥೨೬॥
ಪದವಿಭಾಗವು॥ವಿನುತಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕಂಗಳುಂ ಎನಿಸುವ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಭಾವವಚನಂಗಳಂ
ನಾಯ್ದು।ಅನಿರರ್ಕಂ।ಇಸುಪ್ರತ್ಯಯವನೆ।ಪತ್ತಿಸಿ।ನಿಲಿಸೆ।ಬರ್ಕುಂ।ಆ ಕೃಲ್ಲಿಂಗಂ॥ಟೀಕು॥
ವಿನುತಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕಂಗಳುಂ।ವಿನುತರೆಂ ಹೊಗಳಲ್ಪಟ್ಟ।ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕಂಗಳುಂ।ಕ್ರಿಯಾ
ಸ್ವರೂಪಂಗಳುಂ।ಎನಿಸುವ ಸಂಸ್ಕೃತದ।ಎನಿಸುವ।ಎನಿಸುವ।ಸಂಸ್ಕೃತದ।ಸಂಸ್ಕೃತದ।
ಭಾವವಚನಂಗಳಂ।ಭಾವವಾಚಿಗಳಂ।ಆಯ್ದು।ಆಯ್ದುಕೊಂಡು।ಅನಿರರ್ಕಂ।
ಅಪ್ಪುಕೆಯಂ।ಇಸುಪ್ರತ್ಯಯವನೆ।ಇಸು ಎಂಬಪ್ರತ್ಯಯವನೆ।ಪೊತ್ತಿಸಿ।ಪೊಂದಿಸಿಗೆ
ಯುಂ ಮಾಡಿ।ನಿರಿಸೆ।ನಿರಿಸೆ ಮಾಡೆ।ಆಕೃಲ್ಲಿಂಗಂ।ಆ ಹಿಂದೆ ಹೇಳದ ಕೃಲ್ಲಿಂಗಂ।ಬರ್ಕು
ಬಪ್ಪುದು॥ಅದೆಂತೆಂದೊಡೆ।ಭಾವ–ಬಂಗ–ಭಾಗ–ಭೋಗ–ದರ್ಶನ–ಎಂಬಿವಾ
ದಿಯಾದ।ಭಾವವಾಚಿಗಳ ಮೇಲೆ।ಇಸುಪ್ರತ್ಯಯಂ ಪತ್ತಿಸೆ।ಭಾವಿಸು।ಭಂಗಿಸು
ಭಾಗಿಸು।ಭೋಗಿಸು।ದರ್ಶಿಸು।ಎಂದುಕಂಸ್ಥದರ್ಧಾತುವಂದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಪಂಗಳಾ
ಗಿ ಭೂತಭವಿಷ್ಯತ್ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಪೇಳುವ ವಿಭಕ್ತಿಗಳನುಳಿಯೆ ಕೃತ್ತಪ್ಪವೆಂದರಿವುದು॥

ವೃತ್ತಿ॥ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕಂಗಳ್ ಪ್ರಸಂಸ್ಕೃತಭಾವವಚನಂಗಳನಾಂತಲ್ಲಿ ಕೊಂಡುಂ ಇಸು ಪ್ರತ್ಯಯಮಂ ಪತ್ತೆಸಿ ತೃಲ್ಲಿಂಗವಹವಾಗ್ವುದು॥ ಪ್ರಯೋಗಂ। ಭಾವಿಸಿದಂ। ಭಂಗಿಸಿದಂ। ಭೋಗಿಸಿದಂ। ಪ್ರೇರಿಸಿದಂ। ವರ್ಣಿಸಿದಂ। ಹರಿಸಿದಂ। ಧರಿಸಿದಂ॥೩॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಸಮಪ್ರಾಕೃತಕ್ರಿಯೆಯುಂ ವಾಕ್ಯಮಾಲೆಯುಂ ಸುಕವಿವಿರಚಿತನಾಮಮುಮದಾದಂದಮಗುಂ ಲಿಂಗಂ ಮಾನಕ್ರಮಮಾಕಾನಾಲ್ಕೆ ಬಪ್ಪುವದಾದ್ಯರತ್ರಿಯೊಳ್॥ ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಸಮಪ್ರಾಕೃತಕ್ರಿಯೆಯುಂ। ವಾಕ್ಯಮಾಲೆಯುಂ। ಸುಕವಿವಿರಚಿತನಾಮಮುಂ। ಅದು। ಆದಂದು। ಅಮಗುಂ। ಲಿಂಗಂ। ಮಾನಕ್ರಮಂ। ಆಕಾನಾಲ್ಕೆ। ಬಪ್ಪುದು। ಆದ್ಯರತ್ರಿಯೊಳ್। ಟೀಕು॥ ಸಮಪ್ರಾಕೃತಕ್ರಿಯೆಯುಂ। ಸಂಲೆಸಾನಿ। ಪ್ರಾಕೃತ। ಎಯ್ದುವೃತ್ತಿ। ಕ್ರಿಯೆಯುಂ। ವಾಕ್ಯಮಾಲೆಯುಂ। ವಾಕ್ಯಂಗಳ ಸಮೂಹವುಂ। ಸುಕವಿವಿರಚಿತನಾಮಂ। ಸುಕವಿ। ಸತ್ಕವೀಶ್ವರರಿಂದ। ರಚಿತ। ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ। ನಾಮಂ। ಪೆಸರ್। ಉದು। ಅದು। ಆದಂದು। ಆದಕಾಲದಲ್ಲಿ। ಲಿಂಗಂ। ಲಿಂಗಮೆಂಬ ಸಂಜ್ಞೆ। ಅಮಗುಂ। ಪದುಗೆಯಪ್ಪುದು। ಮಾನಕ್ರಮಂ। ಅವರ ಮಾನದ। ಆದ್ಯರ। ಪೂರ್ವಕವಿಗಳ। ಕೃತಿಯೊಳ್। ಕಾವ್ಯಂಗಳಲ್ಲಿ। ಆಕಾನಾಲ್ಕೆ। ಮೂರು ಹಂತಲ್ಕೆ। ಬಪ್ಪುದು। ಬರುವದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಪ್ರಾಕೃತಕ್ರಿಯೆಯುಂ। ವಾಕ್ಯಮಾಲೆಯುಂ। ಕವೀಶ್ವರರಿಂದ ವಿರಚಿತವಾದನಾಮವಾದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಮಪ್ಪವು। ಅವರ ತೆರಮುಂ। ಪುರಾತನಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಪ್ಪುದು॥೪॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಕೃತಿಯೊಳ್ ರೂಢಾನ್ವರ್ಥಾಂಕಿತಮೆಂದಾ ನಾಮಮರಿಗೆ ಮೂಂದೆರ ನಸಮಾಸತೆಯೊಳ್ ನೆಲೆಸಿರ್ಪುದು ನಿಶ್ಚಿತನಾಮಂ ಪಂಚವರ್ಣಕೃತಪರಿಮಾಣಂ॥ ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಕೃತಿಯೊಳ್। ರೂಢಾನ್ವರ್ಥಾಂಕಿತಂ। ಎಂದು। ಆ ನಾಮಂ। ಅರಿಗೆ ಮೂಂದೆರಂ। ನಿಶ್ಚಿತನಾಮಂ। ಆ ಸಮಾಸತೆಯೊಳ್। ನೆಲಸಿ। ಇಪ್ಪುದು। ನಿಶ್ಚಿತನಾಮಂ। ಪಂಚವರ್ಣಕೃತಪರಿಮಾಣಂ॥ ಟೀಕು॥ ಕೃತಿಯೊಳ್। ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ। ರೂಢಾನ್ವರ್ಥಾಂಕಿತಂ। ರೂಢ। ರೂಢನಾಮವೆಂದು। ಅನ್ವರ್ಥ। ಅನ್ವರ್ಥನಾಮವೆಂದು। ಅಂಕಿತಂ। ಅಂಕಿತನಾಮವೆಂದು। ಆ ನಾಮಂ। ಆ ಹಿಂದೆ ಹೇಳ್ದ ನಾಮಲಿಂಗಂ। ಮೂಂದೆರಂ। ಮೂರು ತೆರನೆಂದು

ಅಱುವೆತ್ತಿಱುವೆ। ನಿಶ್ಚಿತನಾಮಂ। ರೂಢನಾಮಂ। ಪಂಚವರ್ಣಾತ್ಮಕಪರಿಮಾಣಂ। ಪಂಚವರ್ಣ
ವಿದಕ್ಷರದಿಂದ ಕ್ರಮಮಾದಲ್ಪತ್ತಿ। ಪರಿಮಾಣಂ। ಪ್ರಮಾಣವನುಳ್ಳದಾಗಿ। ಅಸಮಾಸಕೆ
ಯೊಳ್। ಸಮಾಸವಲ್ಲದುದರಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿರ್ಪುದು। ನೆಲೆಗೊಂಡಿರ್ಪುದು। ವೃತ್ತಿ॥ ರೂಢಮೆಂ
ದು। ಅನ್ವರ್ಥನಾಮವೆಂದುಂ। ಅಂಕಿತನಾಮಮೆಂದುಂ। ನಾಮಂ ಮೂಱೆರನಾಗಿರ್ಪುದು।
ರೂಢನಾಮಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧತರಮಾಗಿರ್ಪುದು। ಅನ್ವರ್ಥಂ। ನಾಮಗುಣಾತನುರೂಪಮೆಂದು
ಅರ್ಥಾನುರೂಪವೆಂದು। ಮಱುತ್ತೆರನಾಗಿರ್ಪುದು। ಅಂಕಿತನಾಮಂ। ಪೆಸರಿಡುವನಿಷ್ಟದಿನೆಂ
ತಾದುದಂ। ಯಿರ್ಪುದು। ಭಿನ್ನದನಾಮಂ। ಸಮಾಸವಿಲ್ಲದೊಂದಕ್ಷರಂ ಮೊದಲಾಗಿಯ
ಯ್ದಕ್ಷರಂಬರಮುಂಟು। ರೂಢನಾಮಕ್ಕೆ। ನೆಲಂ। ಪೊಲಂ। ಜಲಂ। ಗುಣಾತನುರೂಪಮ
ಪ್ಪನ್ವರ್ಥನಾಮಕ್ಕೆ। ದಾನಿ ದುರಾಪರನಶ್ವಭಿಮಾನಿ ಪರಾಕ್ರಮಿ ಯಶೋಧನೀ ಶಿಷ್ಟಂ॥
ವಿದ್ಯಾನಿಲಯಂ। ಅರ್ಥಾನುರೂಪಮಪ್ಪನ್ವರ್ಥನಾಮಕ್ಕೆ। ನಿಡುಮುಗಂ। ಕುಸಿಗೊರಲಂ।
ಸಪಟವಾಯಂ। ಸುಳಿಗಣ್ಣಂ। ಅಂಕಿತನಾಮಕ್ಕೆ। ಕಾಡಂ। ಕಸವಂ। ಮಾಚಂ। ಮಾರ। ಇ
ವು ಮೊದಲಾದವು। ನಿರ್ವರ್ಥಮಲ್ಲದೆ ಭಾಷೆಗಮೀಕೆರ್ದ್ದಿ ದೆಸಲ್ಪುವುದು। ದಿಟದನಾಮಕ್ಕೆ ಕಡೆಯ
ನೆಕ್ಕೆ ಕೊಳ್ಳಿಂ। ಯಾಮರಂ। ಯೋತ್ತಿಗೆ। ಕವಳಿಗೆ। ಕಟ್ಟುವತ್ತಿಗೆ॥ ೫೪ =

॥ಸೂತ್ರ॥ ಬಳ್ಳಿಕು ಮೆಲ್ಲಿಕು ಬೆಟ್ಟಿಕು ಕೆಲ್ಲಿಕು ಬಸಿದಸಿದು। ಕಡಿದು ನಿಡಿದನಿದೆಂಬು
ಂಕುಳ್ಳವು ಕುದು ಕಡೆಯನೆಕ್ಕೆ ಕೊಳ್ಳಿಂ ಸುನಾವಾಚಿ ಮೇಣ್ ತುಕಾರಂ ದ್ವಿತ್ವಂ॥ = ॥ಪದವಿಭಾಗ।
ಬಳ್ಳಿಕು। ಮೆಲ್ಲಿಕು। ಬೆಟ್ಟಿಕು। ಕೆಲ್ಲಿಕು। ಬಸಿದು। ಅಸಿದು। ಕಡಿದು। ನಿಡಿದು। ಇನಿದು। ಎಂಬೆಂತೆ।
ವುಳ್ಳವು। ಕುದು। ಕಡೆಯನೆಕ್ಕೆ ಕೊಳ್ಳಿಂ। ಸುನಾವಾಚಿ ಮೇಣ್। ತುಕಾರಂ। ದ್ವಿತ್ವಂ॥ ಟೀಕು॥
ಮೆಲ್ಲಿಕು। ಮೆಲ್ಲಿಕೆಂದು। ಬಳ್ಳಿಕು। ಬಳ್ಳಿಕೆಂದು। ಬೆಟ್ಟಿಕು। ಬೆಟ್ಟಿಕೆಂದು। ಕೆಲ್ಲಿಕು। ಕೆಲ್ಲಿಕೆಂದು।
ಬಸಿದು। ಬಸಿದೆಂದು। ಅಸಿದು। ಅಸಿದೆಂದು। ಕಡಿದು। ಕಡಿದೆಂದು। ನಿಡಿದು। ನಿಡಿದೆಂದು। ಇನಿದು
ಇನಿದೆಂದು। ಎಂಬಂತೆ। ಎಂಬಿವಾಗಿವುಳ್ಳವು। ಪುಂಟಾದಶಬ್ದಂಗಳ್। ಕುದು ಕಡೆ। ಎನೆ ಕಕಾರಾ
ಂತ ದುಕಾರಾಂತವೆನೆ। ಸುನಾವಾಚಿಗಳ್। ನಾಂದ್ಯಪನಂಗಳಿಂದು। ಕ್ರೆಕೊಳ್ಳಿಂ। ಗುಡಾಯಿಡಿಂ।
ಮೇಣ್। ಅಲ್ಲದೆ। ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ। ತುಕಾರಂ। ತುಕಾರಂ। ದ್ವಿತ್ವಂ। ದ್ವಿಭಾವಂ॥ = ॥ವೃತ್ತಿ॥
ತುಕಾರ ದುಕಾರಂಗಳ್ ಕಡೆಯಾನಿಪಲ್ಲವು ಸುನಾವಚನಂಗಳಾಳವು ಅವರೊಳ್ತು

ಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ದ್ವಿತ್ವಮುಂಟು। ಬಟ್ಟಿತು। ಬಟ್ಟಿತ್ತು। ದಟಿತು ದಟ್ಟಿತ್ತು। ತೋರಿತು।
ನೇರಿತು। ಕೂರಿತು। ಜಡ್ಡಿತ್ತು। ಸುಣ್ಣಿತ್ತು। ಕಣ್ಣಿತ್ತು। ಬಣ್ಣಿತ್ತು। ಗುಂಡಿತ್ತು। ದೊಡ್ಡಿತ್ತು।
ಎಂಬಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು। ಕಾರಕ್ಕೆ ಬಸಿದು। ಅಸಿದು। ಕರಿದು। ಬಿಳಿದು। ಎಂಬಂತರಿ
ಪುದು ॥೭೪॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಅದು ಇದು ಉದು ಆವುದು ಎಲ್ಲದು ಪೆರತೆ ಪೆರಗೆನಿಪ್ಪ ಶಬ್ದಂಗಳ್ ತಪ್ಪದೆ ಸರ್ವನಾಮಮಕ್ಕುಂ ವಿದಗ್ಧರಿವನರಿದು ನಿರುತಲಿಂಗಸ್ಥಿತಿಯೊಳ್ ॥ಪದವಿಭಾಗ॥ ಅದು। ಇದು। ಉದು। ಅವುದು। ಎಲ್ಲದು। ಪೆರತು। ಪೆರದು। ಎನಿಪ್ಪ। ಶಬ್ದಂಗಳ್। ತಪ್ಪದೆ। ಸರ್ವನಾಮಂ। ಅಕ್ಕುಂ। ಅವಿದಗ್ಧರ್। ಇದಂ। ಅರಿದು। ನಿರುತ। ಲಿಂಗಸ್ಥಿತಿಯೊಳ್ ॥ಟೀಕು॥ ಅದು। ಅದೆಂದು। ಇದು। ಇದೆಂದು। ಉದು। ಉದೆಂದು। ಅವುದು। ಆವುದೆಂದು। ಎಲ್ಲದು। ಎಲ್ಲದೆಂದು। ಪೆರತು। ಪೆರತೆಂದು। ಏನ್। ಏನೆಂದು। ಪೆರದು। ಪೆರದೆಂದು। ಎನಿಪ್ಪ ಶಬ್ದಂಗಳ್। ಎನಿಸುವ ಶಬ್ದಂಗಳ್। ತಪ್ಪದೆ। ತೊಲಗದೆ। ಸರ್ವನಾಮಂ। ಸರ್ವನಾಮಂಗಳ್। ಅಕ್ಕುಂ। ಅಪ್ಪುವು। ವಿದಗ್ಧರ್। ವಿದ್ವಾಂಸರ್। ಇದಂ। ಈ ಸರ್ವನಾಮಂಗಳಂ। ಅರಿದು। ತಿಳಿದು। ಲಿಂಗಸ್ಥಿತಿಯೊಳ್। ತ್ರಿವಿಧ ಲಿಂಗಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ। ನಿರುತೆ। ನಿರುಗೆಮಾಡುಗೆ ॥ವೃತ್ತಿ॥ ಇಕ್ಕ ಶಬ್ದಂಗಳ್ ಸರ್ವನಾಮಂಗಳ್ ॥೭೫॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಏನೆಂಬ ಸರ್ವನಾಮಂ ತಾನದು ದಲ್ಲಿಂಗದೇಕವಚನಂ ನಿಜದಿಂ। ಪೀನಂ ಬಹುವಚನಾರ್ಥಮನಾಂತು ನಲ್ ಸಲ್ಲುತ್ತಮತ್ತೆ ಕೃತಿಪದ್ಧತಿಯೊಳ್ ॥ಪದವಿಭಾಗ॥ ಏನ್। ಎಂಬ ಸರ್ವನಾಮಂ। ತಾಂ। ಅದು। ದಲ್ಲಿಂಗದ। ಏಕವಚನಂ। ನಿಜದಿಂ। ಪೀನ। ಬಹುವಚನಾರ್ಥಮಂ। ಆನಲ್। ಸಲ್ಲುತ್ತು। ಮತ್ತೆ। ಕೃತಿಪದ್ಧತಿಯೊಳ್ ॥ಟೀಕು॥ ಏನ್। ಏನೆಂದು। ಎಂಬ ಸರ್ವನಾಮಶಬ್ದಂ। ತಾನದು। ಅದು ತಾಂ। ಧ್ರುವ। ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ। ನಿಜದಿಂ। ಸ್ವಭಾವದಿಂದೆ। ಲಿಂಗದ। ಲಿಂಗತ್ರಯದ। ಏಕವಚನಂ। ಏಕವಚನಮೆನಿಪ್ಪುದು। ಮತ್ತೆ। ಬಳಿಕ। ಕೃತಿಪದ್ಧತಿಯೊಳ್। ಕಾವ್ಯಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ। ಪೀನಂ। ವಿಶೇಷವಾಗಿ। ಬಹುವಚನಾರ್ಥಮಂ। ಬಹುವಚನದ ಅರ್ಥಮಂ। ಆನಲ್ಕೆ। ಧರಿಸಲ್ಕೆ। ಸಲ್ಲುತು। ಸಲುವಳಿಯಾಯಿತು ॥ವೃತ್ತಿ॥ ಅವನೇನ್। ಅವಳೇನ್। ಅದೇನ್। ಬಹುವಚನಾರ್ಥಕ್ಕೆ। ಪರಿಜನಾ[illegible]ಳಾವಂಗಳೇನ್ ॥೭೬॥

।సూత్ర।సముదితసంఖ్యావ్యయరహితమెనిసి వర్తిప నిఘంటువిన నామ
పదోత్తమవర్ణప్రకృతిగళం సమసంస్కృతవెసరనిట్టు లింగంమాళ్పర్।।పదవిభాగ।
సముదితసంఖ్యావ్యయరహితం।ఎనిసి।వర్తిపనిఘంటువిన।నామపదోత్తమవర్ణ
ప్రకృతిగళం।సమసంస్కృతవెసరం।ఇట్టు।లింగం।మాళ్పర్।।టీక।।సముదితసంఖ్యా
వ్యయరహితం।సం।లెసాగి।ఉదితప్పందసంఖ్యెవాచిగళిందం।అవ్యయశబ్ద।అవ్య
యశబ్దంగళిందం।రహితం।విరహితవెనిసి।వర్తిపనిఘంటిన।వర్తిపన।వర్తిసు
వఅమరసింహ్మాది దిలాదసంస్కృతనిఘంటుగళ।నామపదోత్తమవర్ణ
ప్రకృతిగళం।నామ।పద।అభిధానపదంగళాద।ఉత్తమవర్ణంగళ అక్షరం
గళాదప్రకృతిగళం।విభక్తిరహితమాదశబ్దంగళం।సమసంస్కృతనామవి
ట్టు।సమసంస్కృతవెసరిట్టు।లింగం।మాళ్పర్।శబ్దజ్ఞర్ లింగంమాడువర్।ఇ
ల్లి సమసంస్కృతవెసరనిట్టెయుపాతపరిసమాసమప్పలాని।సమసంస్కృ
నామవిట్టు ఎందు తిద్దిబరియబహుదు।।వృత్తి।।సంఖ్యావ్యయంగళంకళదుళిదని
ఘంటువిన సులలితాక్షరంగళప్ప నామప్రకృతిగళంకం నడక్కె సరిమాడిస
మసంస్కృతమెంబపెసరనిట్టు శబ్దజ్ఞర్ లింగమం మాళ్పర్।కావం।ఖేయం।రాం
పుఙ్గోమం।నారదం।నారాయణంమెంబంతె సమసంస్కృతమెంబపెసరని
ట్టవంగళ నట్టకెం స్థడదోళ్ బెరసి సమాసంమాడలాగువుదు।।అనుకా
రాం।ముఖితావరితెంగాయమెంబంతె।।౯౪ ==।।

సూత్ర।।విదితమెనిప్పవ్యయముం కృదాదియుం శ్రుతముం సంస్కృతదోళ్
ళ్పదవిధియం నెరెతళిదల్లదె కంనడదల్లి లింగమాగల్ నిజదిం।।పదవిభాగప్ప।।
విదితం।ఎనిప్ప।అవ్యయముం।కృదాదియుం।శ్రుతముం।సంస్కృతదోళ్।పద
విధియం।నెరెతళిదు।అల్లదె।కంనడదల్లి।లింగతాగవు।నిజదిం।।=।।టీక।।విది
త।ప్రసిద్ధ।ఎనిప్ప।ఎంబవెందం।అవ్యయముం।అవ్యయశబ్దముం।కృదాది
యుం।కృదాదియాంద।సర్వనామశబ్దంగళుం।శ్రుతముం।శ్రుతం

ತವಾಂದಶಬ್ದಮುಂ। ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳ್। ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ। ಪದವಿಧಿಯಂ। ಸಮಾಸವಿಧಿ
ಯಂ ನೆರೆ। ಪೇಳ್ವಾಗಿ। ತಳೆದಲ್ಲದೆ ಧರಸಿದಲ್ಲದೆ। ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ। ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಿಜ
ದಿಂ। ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಲಿಂಗಂ। ಲಿಂಗಂಗಳ್। ಆಗವು। ಸಲುವಳಿಯಾಗವು॥ ವೃತ್ತಿ। ಪ್ರಸಿದ್ಧಮ
ಪ್ಪವ್ಯಯಂಗಳುಂ। ತ್ಯದಾದಿಯುಂ। ಶತ್ರಂತಮುಂ। ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳ್। ಸಮಾಸಮಂ ಪಡೆದಲ್ಲದೆ
ಕನ್ನಡದೊಳ್ ಸ್ವಭಾವದಿಂ ಲಿಂಗಮಾಗವು। ಅಂತಃ। ಬಹಿಃ। ಉಚ್ಚೈಃ। ನೀಚೈಃ। ಮುಹುಃ।
ಅಹಂಸ್ರು। ಈಷತ್। ಯುಗಪತ್। ಪೃಥಕ್। ಇವು ಮೊದಲಾದ ಸಹಜಾವ್ಯಯಂಗಳನಿರಿಸಿ।
ವಿಭಕ್ತಿಯಂ ಪತ್ತಿಸಲಾಗವು। ಅಂತರ್ಮುಖಂ। ಬಹಿರಂಗಂ। ಉಚ್ಚೈರ್ಧ್ವನಂ। ನೀಚೈರ್ಗ
ತಂ। ಮುಹುರ್ನಿರೀಕ್ಷಣಾಂ। ಪುನಃಪಾಠಂ। ಪ್ರಾತಃಕಾಲಃ। ಅಹರ್ನಿಶಂ। ಈಷದ್ಭೇದಂ।
ಯುಗಪತ್ಸಂಭ್ರಮಂ। ಪೃಥಕ್ಚರಿತ್ರಂ। ಎಂದು ಸಮಾಸವಂ ಮಾಡಿ। ಅಂತರ್ಮುಖಂ। ಅಂತರ್ಮು
ಖನಂ। ಅಂತರ್ಮುಖನಿಂ। ಅಂತರ್ಮುಖಂಗೆ। ಅಂತರ್ಮುಖನತ್ತಣಿಂ। ಅಂತರ್ಮುಖನ। ಅಂ
ತರ್ಮುಖನೊಳ್। ಎಂಬಂತೆಲ್ಲಕ್ಕಂ। ವಿಭಕ್ತಿಯುಂ ಪತ್ತಿಸುವುದು। ಇಂತು ತ್ಯದಾದಿಗೆ। ತ್ಯ
ದ್। ತ್ಯದ್। ಯದ್। ಏತದ್। ಇದಮ್। ಯುಷ್ಮತ್। ಅಸ್ಮತ್। ಭವತ್। ಕಿಮು। ಎಂದಿತ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಂಗ
ಳಿಗೆ ವಿಭಕ್ತಿಯಂ ಕೂಡದೆ। ತತ್ಕೃತನ। ಯದ್ವಚನ। ತದ್ವಚನ। ಏತತ್ಸೌಖ್ಯಂ। ಇ
ದಂನಿಮಿತ್ತಂ। ಅಸ್ಮತ್ಪುತ್ರಃ। ಇದಂ ದೇವಂ। ಯುಷ್ಮದ್ಗುಣಾಂ। ಅಸ್ಮದ್ವಿಹಿತಂ। ಭವ
ದ್ರಾಜ್ಯಂ। ಕಿಂವಾರ್ತಂ। ಇತ್ಯಾದಿಂ ಸಮಾಸಮಂ ಮಾಡಿ। ವಿಭಕ್ತಿಯಂ ಪತ್ತಿಸುವುದು।
ಕ್ವಣಾತ್। ಝಣಾತ್। ಭ್ರಮತ್। ರಟತ್। ಚಲತ್। ದಳತ್। ಮಿಳತ್। ಲಸತ್। ಮುಂಚತ್। ಚಂ
ಚತ್। ಘೂರ್ಣತ್। ಎಂಬ ಶತ್ರಂತಂಗಳ್ಗೆ। ವಿಭಕ್ತಿಯಂ ಪತ್ತಿಸದೆ। ಕ್ವಣತ್ಕಂಕಣಾಂ। ಝಣನ್ನೂ
ಪುರಂ। ಭ್ರಮದ್ಭ್ರಮರಂ। ರಟತ್ಕೋಕಿಲಂ। ಚಲತ್ಕುಂತಳಂ। ದಳತ್ಕೈರವಂ। ಮಿಳದ್ವಿಷ್ಟರಂ। ಲ
ಸದ್ವಚನಂ। ಮುಂಚತ್ಕಂಚುಕಂ। ಚಂಚದ್ರೂಪಂ। ಗರ್ಜನ್ಮೇಘಂ। ಘೂರ್ಣದ್ಗಾನವಂ।
ಎಂದು ಸಮಾಸಮುಂ ಮಾಡಿಯಲಕ್ಕಂ। ವಿಭಕ್ತಿಯಂ। ಪತ್ತಿಸುವುದು ॥೧೦೪॥

ಸೂ ॥ ಸೂತ್ರ ॥ ಏಕದ್ವಿತ್ರ್ಯಾದಿ ಸಮಾಸಾಂತ್ಯ ಕೃತಿಯಂ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತದಿಂದಿರೆ ಲಘು
ವಪ್ಪಿಕಾರಮನಂತಮನಿರದಾಕಾರಂ ಬಹುಳದಿಂದೆ ತಳೆದಿರೆ ಲಿಂಗಂ। ಪದವಿಭಾಗವು॥
ಏಕದ್ವಿತ್ರ್ಯಾದಿ। ಸಮಾಸಾಂತ್ಯ ಕೃತಿಯಂ। ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತದಿಂದ। ಇರೆ। ಲಘುವಪ್ಪಿಕಾರಮುಂ
ಅಂತಮುಂ। ಇರದೆ। ಆಕಾರಂ। ಬಹುಳದಿಂದ। ತಳೆದು। ಇರೆ ಲಿಂಗಂ। ೧ ಟೀಕು ॥

ಏಕದ್ವಿತ್ರ್ಯಾದಿ। ಏಕ-ದ್ವಿ-ತ್ರಿ-ಎಂಬಿವಾದಿಯಾದ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಶಬ್ದಂ। ಸಮಾಸಕೃತಿಯಿಂ। ಸಮಾ
ಸಾಕಾರದಿಂದೆತ್ತ್ಯಯಾಂತದಿಂದೆ ಕೆಯ ಪ್ರತ್ಯಯಂ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತದಿಂದಂ। ಇಕೆಲಿಂ
ಗಂ। ಲಿಂಗಮಪ್ಪುವು। ಆಕಾರಂ। ಆಕಾರಾಂತಶಬ್ದಂ। ಲಘುವಪ್ಪಕಾರಮುಂ। ಲಘುವಾದಕಾ
ರಮುಂ। ಅತ್ತಿಮಂ। ಅಕಾರಮಂ। ಇರದೆ ನಿಲ್ಲದೆ। ಬಹುಳದಿಂದ। ತಳೆದು। ಧರಿಸಿ। ಇಕೆ। ಇ
ಕೆ। ಲಿಂಗಂ। ಕಂನ್ನಡಕ್ಕೆ ಲಿಂಗಮಪ್ಪುವು। ವೃತ್ತಿ॥ ಏಕದ್ವಿತ್ರಿಚತುರ್। ಪಂಚಷಟ್ ಸಪ್ತ। ಅಷ್ಟನ
ವದಶ ಎಂಬಿವು ಸಮಾಸದಿಂದ ಲಿಂಗವಾಗವು। ಸಮಾಸಮಂ। ಮೇಣ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತ
ಮಂ ಮಾಡೆ ಲಿಂಗಮಕ್ಕುಂ। ಆಕಾರಾಂತಮುಂ ಹ್ರಸ್ವಮಪ್ಪೆತ್ತಿಮಂ ಪಡೆದು ಅಕಾರಾಂ
ತತೆಯಂ ಪಡೆಯೊಡೆ ಲಿಂಗಮಕ್ಕುಂ। ಏಕಾಂಗ। ದ್ವಿಮುಖ। ತ್ರಿಲೋಕ। ಚತುರ್ವೇದ। ಪಂ
ಚಭೂತ। ಸಪ್ತದ್ವೀಪ। ಅಷ್ಟಭುಜ। ನವನಿಧಿ। ದಶವ್ಯಾಕರಣಂ। ಎಂದು। ಸಮಾಸವಾ
ಗಲೊಡಂ। ಮೇಣ್। ದ್ವಿತೀಯ। ಚತುಷ್ಟ। ಪಂಚಕ। ಷಟ್ಕ। ಸಪ್ತಕ। ಅಷ್ಟಕ। ನವಮ। ದಶ
ಮ। ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯಯಂ ಪತ್ತಿಸಲೊಡೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕುಂ। ವಿಭಕ್ತಿಯುಂ ಪತ್ತುವುದು। ಮಾಲಾ। ಬಾ
ಲಾ। ಶಾಲಾ। ಏಲಾ। ಲೀಲಾ। ಜ್ವಾಲಾ। ಅಳಕಾ। ಅಳಿಕಾ। ಯಾತ್ರಾ। ಮಾತ್ರಾ। ನಿದ್ರಾ
ಮುದ್ರಾ। ಶಾಖಾ। ರೇಖಾ। ಭಾಷಾ। ಭೂಷಾ। ದ್ರಾಕ್ಷಾ। ಲಾಕ್ಷಾ। ಎಂಬಿವು ಮೊದಲಾ
ದುದಾಕಾರಾಂತಮಂ। ಮಾಲೆ। ಬಾಲೆ। ಎಂಬಂತೆ ಪಡೆಯವು। ಕಂಧರಾ। ಉಪತ್ಯ
ಕಾ। ಕರ್ಣಿಕಾ। ಅಧಿತ್ಯಕಾ। ದಂಷ್ಟ್ರಕಾ। ವಾಲುಕಾ। ಎಂಬಿವು ಮೊದಲಾದವು। ಕಂಧರ। ಉಪತ್ಯ
ಕ। ಎಂಬಂತೆ ಅಕಾರಾಂತಮಂ ಪಡೆಯಲೊಡಂ। ವಿಭಕ್ತಿಪತ್ತಿಸಂ। ಬಹುಳದಿಂ। ಗ್ರೀವಾ। ಭಿ
ಕ್ಷಾ ಎಂಬೆರಡುಶಬ್ದಂಗಳ್ ಗ್ರೀವ। ಭಿಕ್ಷ। ಎಂದು ಲಿಂಗಮಪ್ಪುವು॥ ೧೧೪-೮।

ಸೂತ್ರ॥ ಆದ ಹ್ರಸ್ವದಂತ ಮದಾಂದಕ್ಕಂ ಹ್ರಸ್ವಮೆನಿಸಿ ದಂತಂ। ಜ್ಯಾದಿಸಮ
ಸ್ತೈಕಾಕ್ಷರಮಾದ ವಿಕೃತಿಶಬ್ದಮುಕ್ತವಿದರಿಂ ಲಿಂಗಂ॥ ಪದ॥ ಅದಂ। ಹ್ರಸ್ವದಂತಂ। ಅದು
ಆದತ್ತಂ। ಹ್ರಸ್ವಂ। ಎನಿಸುದು। ಅಂತಂ। ಜ್ಯಾದಿಸಮಸ್ತೈಕಾಕ್ಷರಂ। ಆದವಿಕೃತಿಶಬ್ದಂ।
ಉಕ್ತವಿದರಿಂ। ಲಿಂಗಂ॥ ಟೀಕು॥ ಆದಂ ಎಂಬ ಷಿನಗ್ರಹಣದಿಂ ಹ್ರಸ್ವದಂತಂ। ಕಂನ
ಡಕ್ಕೆ ಹ್ರಸ್ವವಾದ ಎಕಾರಾಂತಮುಂ। ಅದು। ಅದು। ಆದತ್ತಂ। ಆದಕಾರಾಂತಶಬ್ದ
ಮುಂ ಹ್ರಸ್ವಕ್ಕಂ ನಡೆ ಹ್ರಸ್ವಮೆನಿಸುದುದು। ದದಂತಂ। ದಕಾರಾಂತಮಾಕಾರಾಂತಂ।
ಜ್ಯಾದಿಸಮಸ್ತೈಕಾಕ್ಷರಂ। ಜ್ಯಾದಿ। ಜ್ಯಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದವಾದಿಯಾದ ಸಮಸ್ತ ಬಹುಳ

వాదు। ఏకాక్షరం। ఏకాక్షర వాదు। అ వికృతి శబ్దం। వికారవిల్లద శబ్దంగళ్ । వ్యక్తవిదరిం।
వ్యక్తవిదరిందే। లింగం। లింగప్పువు ।। వృత్తి ।। ఆదమెంబ బహుళగ్రహణాదిందా
కారాంతవెల్లం। అకారాంతమం। హ్రస్వమప్పిత్తమం పడెదొందం। లింగమ
క్కుం। ఋకారాంత ఉకారాంతంగళ్ హ్రస్వమాదొందం లింగమక్కుం। జ్యో
శబ్దం మొదలాదేకారశబ్దంగళి దీర్ఘకిలదిం లింగమప్పువు।। అభిలాష। వ
ధూ। వుదాహరణం। వూరు। అళక। ఎంబివు। వధు। అభిలాషే। ఎంబంత్యక్ష
వుం పడెదొందం లింగమప్పువు।। లక్ష్మీ। గౌరీ। సరస్వతి। శచి। భామిని। కామి
ని। నారీ। కుమారీ। సౌందరీ। గాంధారీ। ఎంబీకారాంతక్కె। లక్ష్మి। గౌరి।
ఎంబంతె హ్రస్వమాదొందం। సరయూ। కండూ। ఖర్జూర। కులయూ। జంబూ।
స్వయంభూ। అబ్జభూ। జీవభూ। ఎంబంతె హ్రస్వమాదొందం। లింగమ
క్కుం। జ్యోమ్యా। శ్రీ। భూ। కూం। ఎంబివు। మొదలాదేకాక్షర శబ్దంగళి దీర్ఘ
తరదిం విభక్తియుం పడెవువు।। ౨౪

సూత్రం।। అత్వాంతమమిత్వాంతమము। ముత్వాంతమ మారుదంతమ
ం నిజలింగం। ఋత్వాకారాదేశం తత్వం పినవిధాతృశబ్దం రాంతం।। పదవిభా।
అత్వాంతమం। ఇత్వాంతమం। ఉత్వాంతమం। ఆరుదంతమం। నిజలింగం। ఋత్వక్కె
ఆరాదేశం। తత్వం। పినం। విధాతృశబ్దం। రాంతం।। టీక।। అత్వాంతమం। అ
కారాంతశబ్దమం। ఇత్వాంతమం। ఇకారాంతశబ్దమం। ఉత్వాంతమం। ఉకారా
ంతమం। ఆఋదంతమం। ఆఋకారాంతశబ్దమం। నిజలింగదిం। నిజలింగమప్పువు
ఋత్వక్కె। ఋకారాంతక్కె ఆరాదేశం। ఆర్ ఎంబారాదేశమప్పుదు।। వృత్తి।। అకారా
ంతము మికారాంతము ముకారాంతము మృకారాంతము స్వభావదిం। లింగమ
ప్పువు। పినగ్రహణాదిం। ఋకారాంతక్కె ఆరాదేశమే యక్కె। యమంతు।
ధాతృశబ్దక్కె తకారాంతమం। విధాతృశబ్దక్కె తే ఘమక్కుం। అకారాంతక్కె। భువన
భవన। నళిన। శయన। నయన। కులిశ। కరణం। జరణం। దేశ। కోశ। ధా
స్వమాన। ఇకారాంతక్కె। శ్రుతి। స్మృతి। శక్తి। సరిపతి। యతి। శుద్ధి। సిద్ధి। బుద్ధి।

ವೃದ್ಧಿ।ಕವಿ।ಪವಿ।ರವಿ।ಅರಿ।ಗಿರಿ।ಹರಿ।ವಿಪಿ।ಕಪಿ।ಭೂನಿ।ಮುನಿ॥ಉಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ।ಪಶು।ಶಿ
ಶು।ರಿಪು।ಭಾನು।ಧೇನು।ಸಾನು।ಸೇತು।ಕೇತು।ಬಂಧು।ಸಿಂಧು।ದಾರು।ಋಕಾರಾಂ
ತಕ್ಕೆ।ಪಿತೃ।ಸವಿತೃ।ಕರ್ತೃ।ನೇತೃ।ಹೋತೃ।ಜಾಮಾತೃ।ದುಹಿತೃ।ಭರ್ತೃ।ಮಾತೃ।ಧಾತೃ।
ಆರಾದೇಶಕ್ಕೆ।ಸವಿತಾರ।ಕರ್ತಾರ।ನೇತಾರ।ಹೋತಾರ।ದುಹಿತಾರ।ಭರ್ತಾರ।ಎಂದು।
ತರಕ್ಕೆ।ಧಾತ।ಮಾಂಧಾತ॥=೪೧೨೪=೧

ಸೂ ೮೪ ಪಿತೃಶಬ್ದದೆಡೆಗರಾದೇಶತೆ।ಸಖಿಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನಟ್ಟಿನದಾದೇಶಸ್ಥಿತಿಯಾಗೆಲಿಂ
ಗಮಕ್ಕುಂ।ವಿಕರ್ಣಮುಂ ಪೇಳ್ದ ಸ್ವರಾಂತಮಿವು ಲಿಂಗಂಗಳ್॥ಪದವಿಭಾಗವು॥ಪಿತೃಶಬ್ದದೆಡೆಗೆ।
ಅರಾದೇಶತೆ।ಸಖಿಶಬ್ದಕ್ಕೆ।ನಟ್ಟಿನೆ।ಅರಾದೇಶಸ್ಥಿತಿಯು।ಆಗೆ।ಲಿಂಗಂ।ಅಕ್ಕುಂ।ವಿಕ
ರ್ಣಮುಂ।ಪೇಳ್।ಸ್ವರಾಂತಂ।ಇವು।ಲಿಂಗಂಗಳ್॥ಟೀಕು॥ಪಿತೃಶಬ್ದದ।ಪಿತೃವೆಂಬಶಬ್ದದ।
ಎಡೆಗೆ।ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ।ಆರಾದೇಶತೆ।ಆರಾ ಎಂಬಾದೇಶತೆ।ಸಖಿಶಬ್ದಕ್ಕೆ।ಸಖಿ ಎಂಬಶಬ್ದಕ್ಕೆ।
ನಟ್ಟಿನೆ।ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ।ಆರಾದೇಶಸ್ಥಿತಿ।ಆಗೆ।ಆಗೆ।ಲಿಂಗಂ।ಲಿಂಗವು।ಅಕ್ಕುಂ।ಅಪ್ಪುದು।
ವಿಕರ್ಣಮುಂ।ವಿವಾದವುಂ।ಪೇಳ್।ಪೇಳ್ದ।ಲಿಂಗಂಗಳ್।ಲಿಂಗಂಗಳ್।ಇವು ಪೇಳ್ದವು।
ಸ್ವರಾಂತಂ।ಸ್ವರಾಂತಲಿಂಗಂಗಳ್।ಅಕ್ಕುಂ।ಅಪ್ಪುವು।ವೃತ್ತಿ॥ಸ್ಥಿತ [illegible] ತಪ್ಪು ಪಿತೃಗಳಾ
ರಾದೇಶಮುಂ।ಸಖಿಶಬ್ದದಿಕಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಮುಮಾಗೆಲಿಂಗಮಕ್ಕುಂ।ಪಿತಾ।ಪಿತರಂ।
ಸಖಿಶಬ್ದಕ್ಕೆ।ಸಖ ಎಂಬಂತೆ ಇವು ಸ್ವರಾಂತಲಿಂಗಂಗಳ್॥೧೩॥=೨॥

॥ಸೂ ೮೫॥ ಜನಮುಳಿವ ಸಂಸ್ಕೃತವೃಂ।ಜನಾಂತಲಿಂಗಂಗಳ್ಕ್ಷತಮಾದ್ವಿತದಿನು
ತ್ಪನಿಯೋಗಮಮುಂತ್ಯದರ್ಶನಮುಂ ಮೇಣ್ ತಾಳ್ದುಗುಂ ನಡೆಕ್ಕೆವು ಲಿಂಗಂ॥ಪದವಿಭಾ॥
ಜನಂ।ಪುಳಿವ।ಸಂಸ್ಕೃತವೃಂ ಜನಾಂತಶಬ್ದಂಗಳ್।ವಿಕ್ಷತಿ।ವುತ್ವವಿನಿಯೋಗಮುಂ।ಅಂತ್ಯದ
ರ್ಶನಮುಂ।ಮೇಣ್।ತಾಳ್ದು।ಇವುಗಂ ನಡೆಕ್ಕೆ।ಲಿಂಗಂ॥ಟೀಕು॥ಜನಂ।ವಿದ್ಯಜ್ಜನಂ।ಪುಳಿವಸ
ಂಸ್ಕೃತವೃಂ ಜನಾಂತಲಿಂಗಂಗಳ್।ಪುಳಿವ।ಪೇಳ್ದ।ಸಂಸ್ಕೃತ।ಸಂಸ್ಕೃತದ।ವೃಂ ಜನಾಂತವೃಂ
ಜನಾಂತಂಗಳಾದ।ಲಿಂಗಂಗಳ್।ಪ್ರಕೃತಿಸಂಜ್ಞೆಯುಳ್ಳಲಿಂಗಂಗಳ್।ಅಕ್ಷಮುಂ।
ಅಕಾರಾಂತವುಂ।ದ್ವಿತದಿಂ।ದ್ವಿಭಾಗವದೊಂದೆನೆ।ವುತ್ವನಿಯೋಗಮುಂ।ಉಕಾರ
ನಿಯೋಗಮುಂ।ಅಂತ್ಯದರ್ಶನಮುಂ।ಅಂತ್ಯವರಡೆಯಕ್ಕರದ।ಅದರ್ಶನಮುಂ।ಲೋ
ಪಂ।ಮೇಣ್।ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ।ತಾಳ್ದು।ಧರಿಸಿ।[illegible]ನ್ನಡಕ್ಕೆ।ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ।ಇವು।ಹೊ

క్లీవు। లింగం। లింగమప్పువు। ఇల్లి విచారవుంటు। సకారప్రకృతిగళ్గె ద్విత్వదినుత్వ
వుం। అంత్యలోపవుం। వికల్పదింద క్కుం। శబ్దానుశాసనదల్లి। సూత్రం ౪ లు
నచాదీనాం। వృత్తి॥ అచాదీనాం లుగాగమో భవతి। యెంబదాగి। అచాదిగళ్గె।
లుగాగమం బప్పుదు। లుగాగమ బందల్లి ద్విత్వముంటు। అప్। వియత్। సంరుత్। విద్యు
త్। జగత్। అగ్నిజిత్। యజుస్। సదస్। తడిత్। ఇవాదియాదవు। అచాద్యాప్రకృతిగళా
ం। ఇవక్కె ద్విత్వమక్కుం। సూత్ర ౪ వాగాదీనాం స్థానతవచః। వృత్తి వాచ్ ఇత్యేవమాదీనా
ం శబ్దానాం స్థానతవర్తి ప్రథమైకవచనవద్రూపమతిశ్యతే లుగాగమో భవతి। యిం
దు వాగాదిగళాక్కె సంస్కృతప్రథమైకవచనదమేలె ద్విత్వనుత్వవుమక్కుం। వాక్కు ది
క్కు। త్వక్కు। ఋక్కు। ఉష్ణిక్కు। స్రుక్కు। ప్రతిపత్తు। పరిషత్తు। ఎంబంతె। వాచ్। త్వచ్। స్రు
చ్। విరట్। సమిత్। సంపద్। ప్రతిపద్। పరిషద్। ద్విషద్। ఉష్ణిక్। స్రుజ్। ఇవాదియాగి
తిళియువదు॥ సూత్ర। మహదాదీనాం నః॥ వృత్తి ౪ మరుదాదీనాం శబ్దానాం
స్థానతవద్రూపమతిశ్యతే। లుగాగమశ్చ భవతి॥ ౭ నపుంసకలింగవిషయే మరు
దాదిగళాక్కె నపుంసకలింగదల్లి ప్రథమైకవచనదమేలె ద్విత్వనుత్వమక్కుం॥ మరు
త్తు। బృహత్తు। ప్రాజ్। అవాజ్। ప్రత్యజ్। ఉదజ్। సమ్యజ్। ఇవాదియాదవు। మ
హదాద్యాప్రకృతిగళాం। వృత్తి॥ సంస్కృతవ్యంజనాంతంగళాదలింగళ్ ద్విత్వవుం పడెదు
ద్విత్వం బెరసదుత్వముం పడెదుం। అంత్యలోపవుం పడెదుం। లింగమక్కుం। ప్రయోగం
౧ దివ్। స్రుజ్। చతుర్। ముర్। ఉదుభ్। వేదవిద్। విహాయస్। సంపద్। ఇవు మొదలా
దవ్యంజనాంతక్కె। దివ। స్రుజ। చతుర ఎంబ తత్వమాదోందం। రజ। అప్। స్రుత్।
ప్రతిపత్। ఋత్। యజుస్। విద్యుత్। ద్విట్। ప్రావృట్। వార్। ఇవు మొదలాదక్కె నలు
త్వం బెరసద ద్విత్వమాగిరువవు। అప్పు। స్రుత్తు। ఎంబంతాదోందం। రాజన్।
మూర్ధన్। పూషన్। అర్యమన్। మఘవన్। కరిన్। ధామన్। సీమన్। ఇవు
మొదలాద శబ్దంగళు అంత్యలోపవాగి। రాజ మూర్ధ పూష ఎంబంతా
దోందం లింగమప్పువు। సీమోష్ణ నళదుం తతిగె। సీమే। ఉష్ణ యిందేత్వము
ంటప్పు। మేనోంబవికల్పదిం సకారాంతదల్లి యశస్సు। తేజస్సు। వయస్సు। మ
నస్సు। పయస్సు। శ్రేయస్సు। ఎందు సల్వుదు। మేనో వెంబుదరిం వ్యంజనమా
గియె। కెలవిప్పవు। వార్। గిర్। యెందు వృత్తముంటు ౪

॥ಸೂತ್ರ॥ ಪ್ರಚುರತೆಯಿಂ ಪ್ರಥಮಾಬಹುವಚನಂಗಳಿಗೇಕವಚನಕೃತ
ಲಿಂಗಂಗಳ್। ನಿಚಿತವಿಸರ್ಗಮನುಳಿದಂದುಚಿತಜ್ಞರ್ ತಿಳಿವುದಿವನುದಾಹೃತಿಮುಖದಿಂ॥ ಪದ।
ಪ್ರಚುರತೆಯಿಂ। ಪ್ರಥಮಾಬಹುವಚನಂಗಳ್। ಅಯ್। ಏಕವಚನಕೃತಲಿಂಗಂಗಳ್। ನಿಚಿ
ತವಿಸರ್ಗಮಂ। ಉಳಿವು। ಅಂದು। ಏಕವಚನಕೃತಲಿಂಗಂಗಳ್। ಉಚಿತಜ್ಞರ್। ಉದಾಹೃ
ತಿಮುಖದಿಂ॥ ಟೀಕು॥ ಪ್ರಚುರತೆಯಿಂ। ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಿಂದ। ಪ್ರಥಮಾಬಹುವಚನಂಗ
ಳ್। ಸಂಸ್ಕೃತಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿಯ ಬಹುವಚನಂಗಳ್। ಅವು। ಅವು। ನಿಚಿತವಿಸರ್ಗಮಂ।
ನಿಚಿತ। ನಿಶ್ಚಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ। ವಿಸರ್ಗಂ। ವಿಸರ್ಜನೀಯಮಂ। ಉಳಿದಂದು। ಬಿಟ್ಟಂದು।
ಏಕವಚನಕೃತಲಿಂಗಂಗಳ್। ಏಕವಚನ। ಏಕವಚನವಾಗಿ। ಕೃತ। ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಲಿಂಗಂಗಳ್
ಲಿಂಗಂಗಳೆನಿಸುವವು। ಉಚಿತಜ್ಞರ್। ಯುಕ್ತಜ್ಞರ್। ಇವಂ। ಈ ಶಬ್ದಂಗಳಂ। ಉದಾ
ಹೃತಿಮುಖದಿಂ। ಉದಾಹರಣೆಯ ಮುಖದಿಂದ। ತಿಳಿಯವುದು। ಅರಿವುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥
ಸಂಸ್ಕೃತಪ್ರಥಮಾಬಹುವಚನಂಗಳ ವಿಸರ್ಗಮಂ ಕಳೆಯೆ ಕನ್ನಡದೊಳೇಕವಚ
ನದಾಣಿ ಲಿಂಗಮಪ್ಪುವು॥ ಶ್ವಾನಂ। ಯುವಾನಂ। ಅಧ್ವಾನಂ। ಸಖಾಯಂ। ವಿದ್ವಾಂಸಂ।
ಭಾಸ್ವಂತಂ। ಶ್ರೀಮಂತಂ। ಹನೂಮಂತಂ। ಇವು ಮೊದಲಾದವು॥೧೬॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ನೀನರಿ ಕನ್ನಡದೊಳ್ ಪೀನಂ ಸ್ತ್ರೀ ಪುಂ ನಪುಂಸಕೋಭಯ ಪುಂಸ್ತ್ರೀ
ಸ್ತ್ರೀನಪುಂಸಮಸ್ತವಾಚ್ಯಾನ್ಯಾನಾವ್ಯಯಮೆಂದು ಲಿಂಗಮೊಂಭತ್ತುತೆರಂ॥ ಪದವಿಭಾಗವು॥
ನೀಂ। ಅರಿ। ಕನ್ನಡದೊಳ್। ಪೀನಂ ಸ್ತ್ರೀ ಪುಂ ನಪುಂಸಕೋಭಯ ಪುಂಸ್ತ್ರೀ ನಪುಂಸಮಸ್ತವಾ
ಚ್ಯಾನ್ಯಾನಾವ್ಯಯಂ। ಎಂದು। ಲಿಂಗಂ। ಒಂಭತ್ತುತೆರಂ॥ ಟೀಕು॥ ಕನ್ನಡದೊಳ್। ಕನ್ನ
ಡದಲ್ಲಿ। ಪೀನಂ। ವೆಗ್ಗಳವಾಗಿ। ಸ್ತ್ರೀ ಪುಂ ನಪುಂಸಕೋಭಯ ಪುಂಸ್ತ್ರೀ। ಸ್ತ್ರೀನಪುಂಸಮಸ್ತವಾಚ್ಯಾನ್ಯಾ
ನಾವ್ಯಯ। ಸ್ತ್ರೀ। ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವೆಂದು। ಪುಂ। ಪುಲ್ಲಿಂಗವೆಂದು। ನಪುಂಸಕ। ನಪುಂಸಕವೆಂದು। ಉಭ
ಯಪುಂನಪುಂಸಕವೆಂದು। ಪುಂಸ್ತ್ರೀ। ಪುಂಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವೆಂದು। ಸಮಸ್ತ। ತ್ರಿವಿಧವೆಂದು। ವಾಚ್ಯ
ವಿಶೇಷ್ಯಾಧೀನಲಿಂಗವೆಂದು। ಅನ್ಯಾನ। ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲದ। ಅವ್ಯಯ। ಅವ್ಯಯಲಿಂಗವೆ
ಂದು। ಲಿಂಗಂಗಳ್। ಒಂಭತ್ತುತೆರಂ। ಒಂಭತ್ತುಪ್ರಕಾರವೆಂದು। ನೀ। ನೀಂ। ಅರಿ। ತಿಳಿ। ಕನ್ನ
ಡದೊಳ್ ಇರಿದುಂ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವೆಂದು। ಪುಲ್ಲಿಂಗವೆಂದು। ನಪುಂಸಕಲಿಂಗಮೆಂದುಂ। ಪುಂನ
ಪುಂಸಕಲಿಂಗಮೆಂದುಂ। ಪುಂಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಮೆಂದು। ಸ್ತ್ರೀನಪುಂಸಕಮೆಂದು। ತ್ರಿವಿಧಲಿಂಗಮೆ
ಂದು। ವಿಶೇಷ್ಯಾಧೀನಲಿಂಗಮೆಂದು। ಅವ್ಯಯಲಿಂಗಮೆಂದುಂ। ಲಿಂಗಮೊಂಭತ್ತುತೆರಂ।

ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಕ್ಕೆ। ಅರಸಿ। ದೇವಿ। ಪುಲ್ಲಿಂಗಕ್ಕೆ। ಅರಸಂ। ದೇವಂ। ನಪುಂಸಕಲಿಂಗಕ್ಕೆ। ಕಂನ್ನಡಿ। ಕಳಸ।
ಪುಂನಪುಂಸಕಲಿಂಗಕ್ಕೆ। ರವಿ ಮಾಡಿದಂ। ವಿಧು ವಿಪಂ। ವಿದು ವಿದು। ಮಂಗಳ। ಬುಧ। ಬೃಹ
ಸ್ಪತಿ। ಶುಕ್ರ। ಶನಿ। ರಾಹು। ಕೇತು। ಯೀಗ್ರಹಂಗಳೆಲ್ಲ। ಪುಂನಪುಂಸಕಲಿಂಗಂಗಳ್। ಅಲ್ಲ
ಅಂಕಂ। ಬಸಂತಂ। ಮಲಯಾನಿಲಂ। ಕಾಮಂ। ಗೇಯಂ। ಕಾಮಕ್ಕೆ ಏಕತ್ವಮುಳ್ಳದರಿಂ। ಕಾ
ಮಶಬ್ದವು। ಇವೆಲ್ಲ ಪುಂನಪುಂಸಕಂ। ಪುಂಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಕ್ಕೆ। ಇವರೆ। ಪುರುಷರ್। ಇವರ್। ಸ್ತ್ರೀ
ಯರ್। ಅವರ್ಕೆ ಗಂಡರ್। ಅವರ್ಕೆ ಪೆಂಡಿರ್। ಇವರ್। ದೇವರ್। ಅವರ್। ದೇವಿಯರ್। ತೊಳ್ಕೆಂಬು
ದುಮಂತೆ। ಇವಂ ದೇವರ ತೊಳ್ಕೆ। ಇವಳ್ ದೇವರ ತೊಳ್ತು। ಇವರ್। ಪುರುಷರ್। ಸ್ತ್ರೀನಪುಂಸಕ್ಕೆ।
ಆ ಪೆಂಣ್ ಗಜ್ಗಣೆ। ಆ ಪೆಂಣ್ ಬಾಂದು। ಆ ಕಂನಿಕೆ ಸಲಕ್ಷಣೆ। ಆ ಕಂನ್ನಿಕೆ। ಪೋಲ್ಲದು। ಸಿರಿ। ಸರ
ಸ್ವತಿ। ದೇವತೆ। ಯೆಂಬಿವು ಮಂತೆ ಸಿರಿ ವಳ್ವಳೆ। ಸಿರಿಯಂದಾಗದೊಂಡಂ। ಸರಸ್ವತಿ ಪೇಳ್ದ
ಪಳ್। ಸರಸ್ವತಿ ಪೆಂಣಾಯು ರೂಪಂ ಧರಿಸಿನಿಂದುದು। ದೇವತೆಯರ್। ಮೆಚ್ಚಿದರ್। ಬಾರಿಸಿದ
ವು। ಬಿಡದೆ ಜಡಿದುವ ನದೇವತೆಗಳ್। ತ್ರಿಲಿಂಗಕ್ಕೆ। ನೀನರಸಂ। ನೀನರಸಿ। ನೀಪಶು। ಅಕ್ಕಾ
ಯಾಂಕರೆಗೆ। ಅದರೆಗೆ। ಶಿಶು। ಹಸುಳೆ। ಮಗುವು। ಕೂಸು। ಪಗೆ। ಕಳೆ। ಅರಸು। ಕರುವಲಿ।
ಇವೆಲ್ಲಮಂತೆ। ವಿಶೇಷ್ಯಾಧೀನಲಿಂಗಕ್ಕೆ। ನೇರಿದನಿವಂ। ನೇರಿದಳಿವಳ್। ನೇರಿತಿದು। ಅಭಿ
ಮಾನಿ। ದಾನಿ। ಸಾಧು। ಪಟು। ಚಂಡಿ। ರಾಗಿ। ಭೋಗಿ। ಸಖಿ। ದ್ವೇಷಿ। ಕಪಿ। ಗುರು। ಲಘು।
ಇವು ಮೊದಲಾದಿಸಲ್ವವು। ಅವ್ಯಯಲಿಂಗಕ್ಕೆ। ಕಂಮ್ಮಿದಂ। ಕಂಮಿದಳ್। ಕಂಮಿತು। ಭೋ
ಂಕನೆ ಬಂದಂ। ಭೋಂಕನೆ ಬಂದಳ್। ಕೊಂಟನೆ। ಮೆಲ್ಲನೆ। ಸುಂಮನೆ। ಕೆಚ್ಚನೆ। ಪಚ್ಚ
ನೆ। ಬೆಳ್ಪಳಂ। ಬಚ್ಚರಂ। ಇವು। ಆದಿಯಾದರಿವುದು ॥ಗ೧೭॥

ಸೂತ್ರ॥ ಬಗೆ ನೀನಾಂತಾನೆಂಬುಕ್ತಿಗಳುಂ ಗುಣಾವಚನಸರ್ವನಾಮಬಹುವ್ರೀಹಿ
ಗಳುಂ ಕೃತ್ತದ್ಧಿತಸಂಖ್ಯೆಗಳುಂ ಸವಿವಾಚ್ಯಲಿಂಗಮೆಂದೀಕ್ರಮದಿಂ॥ ಪದವಿಭಾಗವು॥
ಬಗೆ ನೀನಾಂತಾನೆಂಬುಕ್ತಿಗಳುಂ। ಗುಣಾವಚನಸರ್ವನಾಮಬಹುವ್ರೀಹಿಂಗಳುಂ। ಕೃತ್ತ
ದ್ಧಿತಸಂಖ್ಯೆಗಳುಂ। ಸಲೆ ವಾಚ್ಯಲಿಂಗಂ। ಎಂದು। ಈಕ್ರಮದಿಂ॥ ಟೀಕು॥ ನೀನಾಂತಾನೆಂ
ಬುಕ್ತಿಗಳುಂ। ನೀ। ನೀನೆಂದು। ಆಂ। ಆನೆಂದುಂ। ತಾಂ। ತಾನೆಂದುಂ। ಎಂಬುಕ್ತಿಗಳುಂ। ಎಂ
ಬವಾಕ್ಯಗಳುಂ। ಗುಣಾವಚನಸರ್ವನಾಮಬಹುವ್ರೀಹಿಂಗಳುಂ। ಗುಣಾವಚನ।
ಗುಣಾವಚನಂಗಳುಂ। ಸರ್ವನಾಮ। ಸರ್ವನಾಮಂಗಳುಂ। ಬಹುವ್ರೀಹಿಂಗಳುಂ। ಬ
ಹುವ್ರೀಹಿಶಬ್ದಂಗಳುಂ। ಕೃತ್ತದ್ಧಿತಸಂಖ್ಯೆಗಳುಂ। ಕೃತ್। ಕೃತ್ತಗಳುಂ। ತದ್ಧಿತ। ತದ್ಧಿತಂ

గళుం।సంఖ్యావాచిగళుం।సలె।చెన్నాగి।వాక్యలింగం।విశేష్యాధీనలింగవెంద
రివుదు।ఈక్రమదిం।ఈరీతియిందం।బగెగిబావిసు॥వృత్తి॥నీన్।ఆన్।తాన్।ఎంబి
వు పురుషవచనముం।సర్వనామముం।బహువ్రీహియుం।తద్ధితముం
సంఖ్యెయుం।విశేష్యాధీనలింగమెందరివుదు॥ఉ॥నీంరావుం।నీంరతి।నీంత
లి।ఆంశివం।ఆంశారి।ఆంనంది।తానవం।తానవళ్।తానదు।పురుషవచనక్కె
ఇనియం।ఇనియళ్।ఇనిదు।సర్వనామక్కె।పిరి।పిరియళ్।పిరిదు।బహువ్రీ
హింగె।అవం విమలమతి।అవళ్।విమలమతి।అదు విమలమతి।తద్ధితంగె।
పాటిదం।పాటిదళ్।పాటిదు।సంఖ్యెగె।సాయిరగండర్।సాయిరహెండిర్
సాయిరమనెగళ్॥౧౪౯॥

॥సూత్రం॥ మూఱువడెదవ్యయలింగం సరిసర్వవిభక్తిగం త్రిలింగక్కం
తాం।సరివచనత్రితయమక్కుం సరియెనిసి వికారమిల్లదర్థమన్నీగుం॥
పదవిభాగం॥ మూఱువడెదవ్యయలింగం సరిసర్వవిభక్తిగం త్రిలింగక్కం
తాం సరివచనత్రితయక్కం।అక్కుం।సరి ఎనిసి వికారం ఇల్లదె।అర్థం।ఈగుం॥
టీక॥ మూఱువడెదవ్యయలింగం।మూఱువడెద।ప్రసిద్ధివడెద।అవ్యయ
లింగం।అవ్యయలింగంగళ్।సర్వవిభక్తిగం।సప్తవిభక్తిగెయుం।సరిసమానం।
త్రిలింగక్కం।మూఱు లింగంగళిగెయుం।తాం।తాం।సరిసమానం।వచనత్రి
తయక్కం।ఏకవచన।ద్వివచన।బహువచనంగళ్గెయుం।సరి ఎనిసి।సమా
నమెనిసి।వికారవిల్లదె।రూపాంతరవన్నైదదె।అర్థమం।అర్థవం।ఈగుం।
కొడువవు॥వృత్తి॥అవ్యయలింగం।సప్తవిభక్తిగం।లింగత్రయక్కం।వచనత్ర
యక్కం।సరియాగి నిర్వికారదిం।నర్థమం కొడుగుం॥ నిన్నెరం బందనెంబ
ల్లి।నిన్నిమిత్తం బందనెంబరిదె ప్రథమెయనరివుదు॥ చచ్చరం నుడిదనెంబ
ల్లి।చచ్చరమం నుడిదనెంబ ద్వితీయెయనరివుదు॥ ౨॥ అవర్గె।అంతవరిం
దెంబివరల్లి హరివిడియుం।ఉదరిందెంబ తృతీయెయనరివుదు॥ ౩॥

పఢనేఢనెబగెయనెంబల్లిచతుర్థీ।మంతినయంబల్లిషష్ఠి।త్రిలింగకే
మిగెబళ్ళం।మిగె।బళ్ళళ్।మిగెబళ్ళదు।వచనత్రయక్కెఝేంకనెంవర్
బందం।మెల్లనెల్లర్నుడిదర్।నెట్టనెల్లపొంక్కర్॥౧౯॥

॥సూ॥ పురుషరెపుల్లింగం।స్త్రీయరె తాం।స్త్రీలింగముళ్ళదవెల్లం
నపుంసకసల్గుం।కన్నడదొళ్।పరివర్తిసలుళ్ళదలింగం మూఱు।ళ్ళవాగిదుర్కం॥
పదవిభాగవు॥పురుషరె।పుంలింగం।స్త్రీయరె।స్త్రీలింగం।తాం।ఉళ్ళదవు।
ఎల్లం।నపుంసక।ఆగి।ఇరె।సల్గుం।కన్నడదొళ్।పరివర్తిసవు।ఉళ్ళదలింగం
బళవు।ఆగి।ఇర్దం॥టీక॥పురుషరె।పురుషరంపేళ్ళశబ్దంగళ్।పుల్లింగం।
పుంలింగవెనిపవు।స్త్రీయరె।స్త్రీయరంపేళ్ళశబ్దంగళ్।తాం।తాం।స్త్రీలింగం।
స్త్రీలింగవెనిపవు।ఉళ్ళదవు।పురుషరంస్త్రీయరంపేళ్ళదె।ఉళ్ళదశబ్దంగ
ళెల్లం।నపుంసకవాగిరె।నపుంసకవాగిరె।సల్గుంసల్వవు।కన్నడదొళ్।కంసా
టకశబ్దదల్లి।ఉళ్ళదలింగం।మిక్కలింగంగళ్।వళవాగిదుర్కం।పుంటా
గిదుర్కం।పరివర్తిసువు।ప్రవర్తిసువు।వృత్తి॥పురుషరం।పేళ్ళశబ్దంగళ్।పుంల్లింగం
గళ్।స్త్రీయ్యరంపేళ్ళశబ్దంగళ్।స్త్రీలింగంగళ్।ఉళ్ళదవెల్లం।నపుంసకలింగంగళ్।
పుంల్లింగక్కె।శివం।శంకరం।రామం।కామం।అరసం।స్త్రీలింగక్కె।నారీ।పార్వ
తీ।లక్ష్మీ।సరస్వతీ।కామినీ।భామినీ।నపుంసకలింగక్కె।మరవిడు।పులి।కర
డి।జడె।కొండె।కంనడి।కళస।తిర్యక్జంతుగళెల్లం।నపుంసక।మేనాక్।ఇం
తు॥=॥లింగత్రయం।కన్నడదొళ్ ప్రసిద్ధం॥మిక్కలింగంగళెల్లం।ఋజిత్వయో
గంగళ్॥౨౦॥

సూ॥జనశబ్దము దునపుంసకమెనికుందుస్సుకసరారము పు
పెరనిరెనెర్ట్టనెపుల్లింగంమత్తాజనమూలథబ్దమిరెనపుంసకమక్కుం॥ =
పదవిభాగవు॥జనశబ్దం।అదు।నపుంసకం।ఎని।కుం।దుస్సుతస్సరారం
అపు।పెరగె।ఇరె।నెర్ట్టనె।పుల్లింగం।మత్తె।ఆజనం।మహాంథబ్దం।ఇరె।నపుం
సకం।అక్కుం॥టీక॥జనశబ్దం।జనవెంబశబ్దవు।అదు।అదు।నపుంసక

ಲಿಂಗಂ। ನಪುಂಸಕಲಿಂಗವು। ಎನಿಕುಂ। ಎನಿಸುವುದು। ದುಸ್ಸುತ್ಸುಕಾರಂ। ದುಃಖವೆಂ
ಬದು। ಸರ್। ಎಂಬುದಂ। ಅವು। ಅವು। ಪೆರಸೆ। ಪಿಂದೆ। ಇರೆ। ಇರೆ। ನಿಟ್ಟನೆ। ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಪು
ಲ್ಲಿಂಗಂ। ಪುಲ್ಲಿಂಗವು। ಎನಿಪುದು। ಎನಿಸುವುದು। ಮತ್ತೆ। ಅದಲ್ಲದೆ। ಆಜನಂ। ಆಜನ
ಶಬ್ದವು। ಮಹಾಳಬ್ಬಂ। ಮಹತ್ತೆಂಬ ಶಬ್ದವು। ಇರೆ। ಪಿಂದಿರೆ। ನಪುಂಸಕಂ। ನಪುಂಸಕ
ಲಿಂಗವು। ಎನಿಕುಂ। ಎನಿಸುವುದು। ಅಕ್ಕುಂ। ಅಪ್ಪುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಜನ ಶಬ್ದನಿ ಜದಿಂ ನಪುಂ
ಸಕಂ। ದುಃ। ಎಂಬುದಂ। ಸತ್। ಎಂಬುದಂ। ಮಹತ್ತೆಂಬುದಂ। ಪೆರಗಿರೆ। ಪುಲಿಂಗಮಕ್ಕು
ಂ। ದುರ್ಜನಂ। ಸಜ್ಜನಂ। ಸುಜನಂ। ಮಹಜ್ಜಬ್ಬಂ ಪೆರಗಿದೋರ್ಕದಂ। ಮಹಾಜನವೆ
ಂದು। ನಪುಂಸಕಂ॥೭೭॥

॥ಸೂತ್ರ॥೭೮॥ ಸಂಧಿಸಿ ಮಮಿಂಕೆಯುದದೊಳ್ ಎಂದಿರ್ಪವು ಸಪ್ತವಿಧವಿಭ
ಕ್ತಿಗಳವು ಮಾರ್ಗಂದಪ್ಪುದರ್ಥವಶದಿಂ ಪಿಂದೆ ಗಾಸಿಸಿದ ವಿವಿಧ ವಿಧದ ಲಿಂಗಕ್ಕೆಲ್ಲಂ॥ ಪದವಿ
ಭಾಗವು॥ ಸಂಧಿಸಿ। ಮಮಿಂಕೆಯುದದೊಳ್। ಎಂದು। ಇರ್ಪವು। ಸಪ್ತವಿಧವಿಭಕ್ತಿಗಳ್
ಅವು। ಮಾರ್ಗಂ। ದಪ್ಪುದೆ। ಅರ್ಥವಶದಿಂ। ಪಿಂದೆ। ಯೆನಿಸಿದ। ವಿವಿಧವಿಧದ। ಲಿಂಗಕ್ಕೆ
ಎಲ್ಲಂ॥ ಟೀಕು॥ ಪಿಂದೆ। ಹಿಂದೆ। ಎಣಿಸಿದ। ಎಣಿಸಿದ। ವಿವಿಧವಿಧದ। ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರದ।
ಲಿಂಗಕ್ಕೆ। ಲಿಂಗಗಳ್ಗೆ। ಸಪ್ತವಿಧದ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ್। ಏಳು ತೆರನಾದ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ್ ಪ್ರತ್ಯಯಂಗ
ಳ್। ಅವು। ಅವು। ಮಾರ್ಗಂ ತಪ್ಪದೆ। ಕವಿಮಾರ್ಗಂ ತಪ್ಪದೆ। ಅರ್ಥವಶದಿಂ। ಅರ್ಥವಶ
ದಿಂದ। ಸಂಧಿಸಿ। ಪೊಂದುಗೆಯಾಗಿ। ಮಮಿಂಕೆಯುದದೊಳ್। ಮ್। ಅಮ್। ಕಿಮ್। ಅ
ತ್। ಅದಸ್। ಒಳ್। ಎಂದು। ಹೀಂಗೆಂದು। ಇರ್ಪುವು। ಇರ್ಪುವು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಪಿಂತೆ ಪೇಳ್ದ
ನಾನಾತೆರದ ಲಿಂಗಂಗಳ್ಗೆ ಪರಮಾಗಿ। ನಾಮವಿಭಕ್ತಿಗಳ್। ಮ್। ಅಮ್। ಇಮ್। ಅತ್।
ಉತ್ತಳ್। ಎಂದು ಪ್ರಥಮಗಂ। ದ್ವಿತೀಯಗಂ। ತೃತೀಯಗಂ। ಚತುರ್ಥಗಂ। ಪಂಚ
ಮಿಗಂ। ಷಷ್ಠಿಗಂ। ಸಪ್ತಮಿಗಂ। ಎಲ್ಲಾಗಿ। ಕಾರಕವಶದಿಂ ಪಡೆದಗಂ। ಕ್ರಿಯಾನಿಮಿ
ತ್ತಂ। ಅದು ಕರ್ತೃವೆಂದು। ಕರಣವೆಂದುಂ। ಸಂಪ್ರದಾನವೆಂದುಂ। ಅಪಾದಾನವೆಂ
ದುಂ। ಅಧಿಕರಣವೆಂದುಂ। ಷಡ್ವಿಧಮಾಗಿಪ್ಪುದು। ಷಷ್ಠಿಯೆಂದು ಸಂಬಂಧಾರ್ಥ
ಪ್ರಯೋಗಂ। ಮರಂ। ಮರಮಂ। ಮರದಿಂ। ಮರಕ್ಕೆ। ಮರದತ್ತಣಿಂ। ಮರದ॥ ಮರದೊ
ಳ್ ಯಿಂತರ್ಥವಶದಿಂ ವಿಭಕ್ತಿ ಪರಿಣಮಿಪವು। ವಿಭಕ್ತಿ ಕಾರಕಮನೆಯ್ದುವ ದರಿಂ
ಪದಂ। ನಾನಾರೂಪಮಪ್ಪುದು। ಮರನಿರ್ದುದು। ಮರಮಂ ಕಡಿ। ಮದಿಂ ಮಾಡೆ ನೆಯಂ।

ಮರಕ್ಕೆನೀರಂ।ಮರದತ್ತಣಿಂ।ಎಲೆಯುದಿರ್ದುದು।ಮರದಪಣ್ಣಾಲು।ಮರದದು।
ಪಣ್ಣಾಗರದೊಳ್ಗಿಳಿಗಳ್ಗರ್ಚರನೆ॥೨೪॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಏಕದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಮನೇಕತ್ವದಿ।ಬಹುತ್ವಗಳೊಳಾಚರಿಸಪ್ಪರ್
ಸ್ವೀಕಾರಂ।ಕನ್ನಡದೊಳಗೇಕಬಹುತ್ವಂ ದ್ವಿವಚನಮುಚಿತದೆ ಬರ್ಕುಂ॥ಪದವಿಭಾಗ
ಏಕದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಂ।ಅನೇಕದಿ ಬಹುತ್ವಗಳೊಳ್।ಆಚರಿಪರ್।ಸ್ವೀಕಾರಂ।ಕನ್ನಡದೊ
ಳಗೆ।ಏಕಬಹುತ್ವಂ।ದ್ವಿವಚನಂ।ಉಚಿತದೆ ಬರ್ಕುಂ॥ಟೀಕು॥ಏಕದ್ವಿಬಹುತ್ವವಸ್ತುಗ
ಳ್।ಏಕವಸ್ತು।ಬಹುವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ।ಏಕದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಮಂ।ಏಕವಚನದ್ವಿವಚನಬಹು
ವಚನಮಂ।ಆಚರಿಪರ್।ಪೇಳ್ವರ್।ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ।ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ।ಏಕಬ
ಹುತ್ವಂ।ಏಕವಚನಬಹುವಚನಂಗಳ್।ಸ್ವೀಕಾರಂ।ಅಂಗೀಕಾರಂ।ದ್ವಿವಚನಂ।ದ್ವಿ
ವಚನವು।ಉಚಿತದಿಂ।ಉಚಿತದಿಂದ।ಬರ್ಕುಂ ಬರ್ಪುದು॥ವೃತ್ತಿ॥ವಂಡೆರಡು।ಮೂ
ರೆಂದು।ಪದಾರ್ಥಮಂ ನೇಣಿಸುವೆಡೆಯಲ್ಲಿ।ಏಕವಚನದ್ವಿವಚನಬಹುವಚನಂಗ
ಳಂ।ಸ್ವೀಕರಿಸುವರ್।ಏಕವಚನಬಹುವಚನಂಗಳ್ ಕನ್ನಡದೊಳಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಂಗಳ್।
ದ್ವಿವಚನವನಾಚಿತ್ಯದಿನರಿವುದು।ಮರವಿದು।ಕಣ್ಗಳಿವು।ಕುರುಳ್ಗಳಿವು।ಔಚಿ
ತ್ಯದಿ ದ್ವಿವಚನಕ್ಕೆ।ಭೀಮಾರ್ಜುನರ್।ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರ್।ನಕುಲಸಹದೇವರ್।ಎಂಬಿಂ
ತರಿವುದು॥೨೫॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಸಮನಿಸಿಗುಂ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಮೊದಲೊಳಾದಮೆಂಬ ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವ
ಮದಾಗಳಾಗಮಮಕ್ಕುವು।ಸಮನಿಸುಗುಂ ಸರ್ವನಾಮಗುಣನಾಮವಚನದೊಳಂ॥
ಪದವಿಭಾಗವು॥ಸಮನಿಸಿಗುಂ।ಆ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಮೊದಲೊಳ್।ಆದ ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಂ।
ಅದು।ಆಗಳಾಗಮಕ್ಕೆ।ಅವು।ಸಮನಿಸುಗುಂ।ಸರ್ವನಾಮಗುಣನಾಮವಚನದೊ
ಳಂ॥ಟೀಕು॥ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಂ।ದ್ವಿವಚನ।ಬಹುವಚನಂ।ಅದು।ಅದು।ಆಗೆ।ಆಗೆ
ಆ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಮೊದಲೊಳ್।ಸಪ್ತವಿಭಕ್ತಿಯ ಆದಿಯಲ್ಲಿ।ಆದಂ।ಆದವೆಂಬ ವಿ
ಶೇಷದಿಂದ।ಗಳಾಗಮಂ।ಗಳಾಗಮಂಗಳ್।ಎಂಬಾಗಮಂ।ಸಮನಿಸುಗುಂ।ಪ್ರಾಪ್ತಿಸು
ವುದು।ಸರ್ವನಾಮಗುಣನಾಮವಚನದೊಳಂ।ಸರ್ವನಾಮಗುಣನಾಮವಚನಂಗಳಲ್ಲಿ ಗ
ಳಾಗಮಕ್ಕೆ।ಗಳಂ ಎಂಬಾಗಮಕ್ಕೆ।ಅವು।ಅವುಯೆಂಬಾಗಳಾಗಮಕ್ಕಾದೇಶ

ಮಾಗವುಮಕ್ಕುಂ।ದ್ವಿವಚನಮುಂ।ಸಮನಿಸಲುಂ।ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು॥ಪ್ರಕೃತಿ।ದ್ವಿವಚನಬ
ಹುವಚನವಿವಕ್ಷೆಯಿಂದೊಂದೆವಿಭಕ್ತಿಗಳಮೊದಲೊಳ್ಳಾಗಮಮಕ್ಕುಂ।ಸರ್ವ
ನಾಮಬಹುವಚನಂಗಳೊಳ್ಳಾಗಮಕ್ಕಾದೇಶಮಾಗವು।ದ್ವಿವಚನಕ್ಕೆಹೊಂ
ದೆಗಳ್।ಕಂಡಾಳ್।ಹೊಳ್ಗಳ್।ಕೊಳ್ಗಳ್।ಅಜ್ಜಂಗಳ್।ಮಧುಗಳ್।ಸರ್ವನಾಮದ।ಅ
ವವು।ಅವು।ಇವು।ಬಹುವಚನಕ್ಕೆ।ಇನಿಯವು।ಮೆಲ್ಲಿದವು।ಬೆಟ್ಟಿದವು॥೨೪೬-೬

॥ಸೂತ್ರ॥ಸಂಗಡಿಸಿಸರ್ವನಾಮದಲಿಂಗಾಂತ್ಯಾಕ್ಷರಮವು।ವಿನಾದ್ಯಕ್ಷರಮ
ವುಂಹಿಂಗದೆಲ್ಲಾಪಂಬಹುವಚನದೊಳಂತ್ಯಮಕಾರಮಾದೊಡೆಲ್ಲಾಪಂ॥ಪದವಿಭಾ॥
ಸಂಗಡಿಸಿದಸರ್ವನಾಮದಲಿಂಗಾಂತ್ಯಾಕ್ಷರಂ।ಅವುವಿನ।ಆದ್ಯಕ್ಷರಂ।ಹಿಂಗದೆಲ್ಲಾಪಂ।
ಬಹುವಚನಂಗಳ್।ಅಂತ್ಯಂ।ಮಕಾರಂ।ಆದೊಡೆಲ್ಲಾಪಂ॥ಟೀಕು॥ಸರ್ವನಾಮದ
ಸರ್ವನಾಮಶಬ್ದದ।ಲಿಂಗಾಂತ್ಯಾಕ್ಷರಂ।ಲಿಂಗ।ಲಿಂಗದ।ಅಂತ್ಯ।ಕಡೆಯನಾಂ।ಅ
ಕ್ಷರಂ।ಅಕ್ಷರಕ್ಕೆಯುಂ।ಅವುವಿನ।ಅವುವೆಂಬಾಗಮದ।ಆದ್ಯಕ್ಷರಂ।ಆದಿ
ಮೊದಲ।ಅಕ್ಷರಂ।ಅಕ್ಷರಕ್ಕೆಯುಂ।ಸಂಗಡಿಸಿ।ಒಂದಾಗಿ।ಹಿಂಗದೆ।ಹೋಗ
ದೆಲ್ಲಾಪಂ।ಅದರ್ಶನಮಪ್ಪುದು।ಬಹುವಚನಂಗಳೊಳ್।ಬಹುವಚನಂ
ಗಳಲ್ಲಿ।ಅಂತ್ಯಂ।ಕಡೆಯಕ್ಕರಂ।ಮಕಾರಂ।ಮತ್ತಂ।ಆದೊಡೆ।ಆದೊಡೆಲ್ಲಾ
ಪಂ।ಅದರ್ಶನಪ್ಪುದು।ಸರ್ವನಾಮಶಬ್ದದ।ಕಡೆಯಕ್ಕರಕ್ಕಂ।ಪರದ।ಅವುವಿನ
ಮೊದಲಕ್ಕರಕ್ಕಂ।ಲೋಪಮಕ್ಕುಂ।ಮಕಾರಾಂತಮಾದಬಹುವಚನದಕಡೆಲ್ಲಾ
ಪಂ।ಸರ್ವನಾಮಕ್ಕೆ।ಪಿರಿರುವರ್।ಪಿರಿಯವರೊಳ್।ಎಲ್ಲವರು॥ಬಹುವಚನಕ್ಕೆ
ಕರಿಯವು।ಪಿರಿಯವು।ಅಸಿಯವು॥೨೪೭॥

॥ಸೂತ್ರ॥ಅಕ್ಕುಂಕೂಡೆಮಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ।ತ್ರಿತ್ರಿಯತ್ವಮವುವಿನಾದಿಗೆಲ್ಲಾಪ
ಂಮಿಕ್ಕಸ್ತ್ರೀಪುಲ್ಲಿಂಗದೊಳಕ್ಕುಮಿರದಿದರ್ಶಿಂದುಲ್ಲಾಕೆಳ್ಳಿಗಳೊಳ್॥ಪದವಿ॥
ಅಕ್ಕುಂ।ಕೂಡೆ।ಮಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ।ತ್ರಿತ್ರಿಯತ್ವಂ।ಅವುವಿನಾದಿಗೆ।ಲೋಪಂ।ಮಿಕ್ಕ।ಅ
ಸ್ತ್ರೀಪುಲ್ಲಿಂಗದೊಳ್।ಅಕ್ಕುಂ।ಇರದಿದರ್ಶಿಯಂದುಲ್ಲಾಕೆಳ್ಳಿಗಳೊಳ್॥

ಎಡೆಯೊಳು । ಉಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ । ಸುನಾವಚನದಲ್ಲಿ । ದುಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ ತೃತೀಯಾಲಕ್ಷಣಂ । ಮಯೂರನಿ
ಯತ್ತರದ ಭಾವಂ । ಅಪ್ಪುವಿನ ಆವಾಗಮದ ಆದೇಶ । ವೊಂದಲಕ್ಕರದ ಲೋಪಂ ।
ಅದರ್ಶನಂ । ಕಂಡೆಸೆದನೆ । ಅರ್ಥಂ । ಆಸುವುದು । ಮಿಕ್ಕ ಸ್ತ್ರೀ ಪುಲ್ಲಿಂಗದೊಳ್ । ಮಿಕ್ಕ
ಸರ್ವನಾಮಂಗಳು ನಾವಚನಂಗಳಲ್ಲಿ । ಪುಲ್ಲಿದ ಸ್ತ್ರೀ ಪುಲ್ಲಿಂಗದೊಳ್ । ಸ್ತ್ರೀ ಪುಲ್ಲಿಂಗಂಗ
ಳಲ್ಲಿ । ಇರದಿರ್ವಿರ್ । ಇರ್ । ಅರ್ । ದಿರ್ । ವಿರ್ । ಎಂದುಲಾಗಂ ಕ್ರಿಗಳೊಳ್ । ಜನವಾಕ್ಯಂಗ
ಳಲ್ಲಿ । ಅರ್ಥಂ । ಅಪ್ಪುವು । ವೃತ್ತಿ । ಸುನಾವಚನದ ಉಕಾರಕ್ಕೆ । ತೃತೀಯಾಲಕ್ಷಣವು ವಿಸ
ನಾದಿಗೆ ಲೋಪಮು ಮರ್ಥಂ । ಸರ್ವನಾಮ ಸುನಾವಚನಗಳಲ್ಲಿ ದ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಪುಲ್ಲಿ
ಂಗದೊಳ್ ಎಂಬುದಕ್ಕಾದೇಶಮಾಗಿ । ಇರ್ । ಅರ್ । ದಿರ್ ವಿರ್ । ಎಂದರ್ಥಂ । ಪ್ರಯೋ
ಗಂ । ಬಿಲ್ಲಿದವು । ಕಿಲ್ಲಿದವು । ದಟ್ಟಿದವು । ಬೆಟ್ಟಿದವು । ಇತರ್ । ಪೆಂಡಿರ್ । ಪೆಂಡಿರು । ಅಗ್ಗಿ ।
ದೇವರ್ । ದೇವರು । ನೆಂಟರ್ । ನೆಂಟರು । ಅವಂದಿರ್ । ಅವಂದಿರು ॥ ೭೬ ॥

ಸೂತ್ರ ॥ ಬರೆ ಪುಂಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಮಮದಿರ ಸಂಖ್ಯೆ ಸರ್ವನಾಮಕೃದ್ಗುಣವಚನ
ಸ್ವರದಾರು ತದ್ಧಿತಮುಂ ಮರವಕ್ಕುಮದಂತ ಲಿಂಗದೊಳ್ ಲೋಪಂ ॥ ಪದವಿಭಾಗವು ॥
ಬರೆ । ಪುಂಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಂ । ಅಮದಿರ । ಇರ । ಸಂಖ್ಯೆ ಸರ್ವನಾಮ ಕೃದ್ಗುಣವಚನ ಸ್ವ
ರದಾರು ತದ್ಧಿತಮುಂ । ಮುಂದೆ । ಅರ । ಅರ್ಥಂ । ಅದಂತಲಿಂಗದೊಳ್ ವಿಧಿಲೋ
ಪಂ ॥ ವೃತ್ತಿ ॥ ಪುಂಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಮುಂ । ಪುಲ್ಲಿಂಗಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಂಗಳುಂ । ಬರೆ ಬರೆ । ಸಂಖ್ಯೆ
ಸರ್ವನಾಮ ಕೃದ್ಗುಣವಚನ ಸ್ವರದಾರು ತದ್ಧಿತಮುಂ । ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಗಳುಂ । ಸ
ರ್ವನಾಮ । ಸರ್ವನಾಮಗಳುಂ । ಕೃತ್ತು ಕೃತ್ತುಗಳುಂ । ಗುಣವಚನ ಗುಣವಚನಂಗ
ಳುಂ । ಸ್ವರದ । ಪ್ರಕಾಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟ । ಪ್ರತ್ಯಯ ವಿಶೇಷವಾದ ತದ್ಧಿತಮುಂ । ತದ್ಧಿತಂಗಳುಂ ।
ಅಮದಿರ । ಆ ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಪೊಂದು ನಿಯೋಗಿರೆ । ಮುಂದೆ । ಅಪ್ರದ
ಲ್ಲಿ । ಅರು ಗಳಾಗಮಕ್ಕೆ ಆದೇಶಮಾಗಿ । ಅರ್ । ಎಂಬಾಗಮಂ । ಅರ್ಥಂ । ಆಸುವುದು ।
ಅದಂತಲಿಂಗದೊಳ್ । ಅಕಾರಾಂತ ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಲೋಪಂ । ಹಿಂದೆ ಹೇಳ್ದ ವಿ
ಧಿಲೋಪಂ । ಅರ್ಥಂ । ಆಸುವುದು । ಪಾಂತ್ಯರದಲ್ಲಿ । ಅರ್ । ಅರಾಗಮಂ । ಅರ್ಥ
ಂ । ಆಗುವದು । ಅಕಾರಾಂತಲಿಂಗದೊಳ್ । ಅಕಾರಾಂತಲಿಂಗದಲ್ಲಿ । ವಿಧಿಲೋಪಂ
ಪಿಂದೆ ಹೇಳ್ದ ವಿಧಿಗೆ ಲೋಪಂ । ಅರ್ಥಂ । ಅಪ್ಪುದು ॥ ವೃತ್ತಿ ॥

పుల్లింగముం స్త్రీలింగముం పెరతెనె యుతె అరువర్క్కుం। ఆ పుంస్త్రీలిం
గదోళ్ బహువచనసంఖ్యెయుం సర్వనామముం కృతవచన గుణనామముం।
తద్ధితమిదర్తెతం। మరదోళర్। అక్కుం పుల్లింగక్కె। అరసు అరసర్। సా
మంతను। సామంతర్। కోవిదర్। స్త్రీలింగక్కె దేవియర్। కాంతెయర్। స
ంఖ్యెగె। ఇర్వర్। మూవర్। సర్వనామక్కె। పేర్వర్। పెదర్। అవర్। అవళ్। ఇవ
ర్। ఇవళ్। కృత్తింగె। మాడిదర్। బేడిదర్। కొండర్। గుణవచనక్కె। బల్లి
దర్। బల్లిదర్। తద్ధితక్కె। పణిసారను। మణిగారర్। కంచుగారను। కంచుగా
రర్। పుల్లింగమప్పుదంతె। అకారక్కెల్ల యుం విధిలోపం। సురర్। సురరు। న
రర్। నరర్। అర్। లోపమాద అకారాంతః। పుల్లింగక్కె నరం। సురం। కాడు
రం నాపుంసకల్లదక్కెయుం॥౧౨౬॥

॥సూత్రం॥ బహువచనోళ్ పుంసంఖ్యెయోళం। వ్యవహరిసుం వర్త్తమల్లి
బహ్వాళియుం సంభవిసుముదంతం నిలెబిందు వికల్పం బహ్వమోఘమేనలోపమ
మనాళ్దుం॥ పదవిభాగము॥ బహువచనోళం। అసంఖ్యెయోళం। వ్యవహరిసుం। వ
ర్త్తం। అల్లి। బహ్వాళియుం। సంభవిసుం। అదంతం। నిలెబిందు వికల్పం। బహ్వం బహ్వ లో
పముం। ఆళ్దుం॥ టీకు॥ బహువచనోళం। ఆ పుంస్త్రీలింగదోళమదన్రుమాగా
వాచిసళల్లి యుం। వర్త్తం। వకారం। వ్యవహరిసం। వ్యవహరిపుదు। బహ్వనడె
ంబుదర్థం। అల్లి। ఆ పుంస్త్రీలింగవిషయదా బందవకారదల్లి। బహ్వళియు
ం। బకారశ్రవణాస్థం। సంభవిసుగుం। ఉత్పన్నవుదు। అదంతం। అకారాంతం।
నిలెనిలెసి। బిందు। సోంన। వికల్పం। వికల్పవాగి ఉప్పునదు। బహ్వమేవమే
ఓందుభారి లోపమక్కుం। అదర్శనమా। ఆళ్దుం। తాళ్దుదు॥ వృత్తి॥ ఆ
ఆ పుంస్త్రీలింగ విషయమాదపవనోళం। సంఖ్యెయుళం వర్తవకుం।
ఆ తత్ర్వమే బకారమక్కుం అకారాంతమాదోడె యోళ్బిందు విక
ల్పదిందక్కుం। బకారక్కె క్కెలోపమక్కుం। పవనోళ్ వకారక్కెయుల్ల
వర్। సంఖ్యెగె। మూవర్త్తమూవర్। బకారక్కె। అనిబర్। ఇనిబర్। కెలబర్। వ
నిబర్। బెబర్గం। ఇబ్బర్। అకారాంత్యబిందు విగెవికల్పం। పల్లంబర్। పలబర్। కెలంబర్।

కెలబర్ బరలాపక్షేపలర్ కెలర్ ॥

॥సూత్ర॥ పవణంసూచిప సంఖ్యేయ సవిశేషదినుసివర్ణాదియనితి నితెనెతెల్లవు కెలవు తాంవంత్యదొందవర్ణలోపమనెవర్తిమొందలిరెపడెగుం ॥

పదవిభాగవు॥ పవణం। సూచిప సంఖ్యేయం। అవిశేషదిం। పసివర్ణాదియ। అనితు। ఇనితు। ఎనితు। ఎల్లవు। కెలవు। పలవు। తాం। అంత్యవర్ణలోపమనెవర్తం। ఒందవిరె। పడెగుం ॥ టీకు॥ వర్తం పర్యాయం। పదవిరె। ప్రాపిసిరె। పవణం। ప్రమాణవం। సూచిప సంఖ్యేయం। సూచిసువ లెక్కవం। అవిశేషవం। విశేషవల్లదద రిందం। ఉసివర్ణాదియం। ఉసివర్ణాదియ। ప్రసిద్ధింగళ। అనితు। అనితెంబుదు। ఇనితు। ఇనితెంబుదు। యల్లవు। యల్లవెంబుదు। కెలవు। కెలవెంబుదు। పలవు। పలవెంబుదు। తాం। తాం। అంత్యవర్ణలోపవనే। అంత్యరదేయనా। వర్ణ। అక్షరద। లోపవనే। అదర్శనవనే। పడెగుం। పడెవుదు ॥ వృత్తి॥ అనితు। ఇనితు। ఎనితు। ఎల్లవు। ఎందు। పవణంపేళ్వ నిర్విశేష శబ్దంగళ్। సంఖ్యేయంపేళ్వ పలవు కెలవు ఇంబీశబ్దంగళ్। వర్తమిదిరొళ్ ఇదొందవంత్య వర్ణలోపమం। పడెవువు ॥ ప్రయోగవు॥ అనిబర్। అనిబరు। ఇనిబర్। ఇనిబరు। ఎల్లవర్। ఎల్లవరు। కెలవర్। కెలవరు ॥ ౬౫:

॥సూత్ర॥ విరలంపేరవరొళ్ ఇరువింగె। కళాగమమంతె। సర్వనామదొళంతాం ప్రకటం। గళాగమం తెళి విర్లపదింద ప్పుతల్తె గళ్ప్రవిసనం ॥ పదవిభాగవు॥ విరలం। పేరవరొళ్। ఇరువింగె। కళాగమం। అంతె। సర్వనామదొళం। తాం। ప్రకటం। గళాగమం। తెళి। విర్లపదిందె। అప్పుదు। అల్తె। తెళి ॥ టీకు॥ పేరవరొళ్। కెలవల్లి। ఇరువింగె। ఆగమక్కె। కళాగమం। కళ్। ఎంబాగమం। విరలం। విరల్పమాగి। బప్పుదు। అంతె। హాంగె। సర్వనామదొళం। పుంస్త్రీలింగవిషయవాద సర్వనామంగళల్లియుం। ప్రకటం। ప్రసిద్ధవాద గళాగమం। గళ్। ఎంబాగమం। తాం। తాం। విరల్పం। విరల్పమాగి బప్పుదు। దివిసనం। దిరాగమ। విరాగమంగళ్లి। గళ్। గళాగమం। విర్లపదిం। విర్లపదిందు। అప్పుదు। ఆగువదు। అల్తె। అల్లవె। తెళి। అరి ॥ వృత్తి॥

మత్తెకెలవరొళ్ ఉరువినమేలె కళాగమమక్కుం। పెరవరొళ్ ఉరువిల్లదెయుం
కళాగమమక్కుం। స్వరనామదొళ్ ఉరువినమేలె కళాగమమక్కుం। దివిగళ్
ళివికల్పదిం కళాగమమక్కుం। కళాగమక్కె। బిద్దకగళ్। పొంవకగళ్। ఉరువిల్ల
దల్లి। మక్కళ్। నాల్కళ్। కళాగమక్కె। అవర్గళ్। ఇవగళ్। ఉవగళ్। ది
గళ్। అంనాదిరు। అంనాందిర్। అంనాంగళ్। భాందిర్। భాంవంగళ్। పొంవంది
ర్। పొంవంగళ్। విగళ్। అత్తెవిర్। అత్తెగళ్। తాయ్గుర్। తాయ్గళ్। తందెవిర్। తందెగ
ళ్॥ ౪౦॥

సూత్ర॥ సవనిఘదయత్నకృతసారవముఖదొళ్ గురుమునీశ్వరా
దివిశిష్టాధ్యవవినయదొళ్ పొందిదసత్ప్రవృత్తియొళ్ తాంబరుత్తమే
కత్తదొళం। పదవిభాగవు॥ సమనిఘదు। అయత్నకృతసారవముఖదొళ్
గురుమునీశ్వరందివిశిష్టాధ్యవవినయదొళ్। పొందిదు। అసత్ప్రవృత్తియొ
ళ్। ఏకత్తదొళం। బరుత్తం। తాం॥ టీక॥ అయత్నకృతసారవముఖదొళ్
అయత్నప్రయత్నవిల్లదె। కృతమాతల్పట్టంథా। సారవముఖదొళ్। గురు
త్తముఖదల్లి। గురుమునీశ్వరందివిశిష్టాధ్యవవినయదొళ్। గురుగళు
గళుమునీశ్వరముమునీశ్వరరు। ఆదిమొదలాద। విశిష్ట। అతిశయదల్లి। లు
ప్పవ। ఉత్కృష్టవ। వినయదొళ్। వినయదల్లి। పొందిదసత్ప్రవృత్తియొళ్।
పొందిదరూడిద। అసత్ప్రవృత్తియొళ్। అసత్యవాదవృత్తియల్లి। ఏకత్తదొళం।
ఏకవచనదల్లియుం। బరుత్తం। బరువచనం। తాం। తాం। సవనిఘదు। ప్రాప్తిసు
వుదు। వృత్తి॥ పారవిశేషమిల్లదెప్రయత్నమల్లదిప గురుత్తమొళం। గురుముని
శ్వరాందివిశేషత్తిదొళం। ఏకవచనక్కె। బహువచనమప్పుదు॥ ఉం॥ అమ్మకందెగ
ళ్। అంమ్మపుత్ర్యగళ్। అంమతాయ్గళ్। గురుమునిజనంగళ్గె ప్రభుస్వామి
గళ్॥ — — ౪౧॥

॥ సూత్ర॥ ఉదయిసుగుంగళ్బిగళ్ మొదలాళ్దంతక్కె బిందుపుంత్త్రి
లింగక్కదునప్పినొళ్గె కల్పంపుది దంగళ్బిందు నియతమదు। గుంప్పుకదొళ్॥

ಪದವಿಭಾಗವು। ಪುದುಯಿಸುಕುಂ। ಗಳ್ಪಿನೊಳ್ ಮೊದಲೊಳ್। ಅದಂತಕ್ಕೆ। ಬಿಂದು। ಪುಸ್ತ್ರೀಲಿ
ಂಗಕ್ಕೆ। ಅದು। ನಪ್ಪಿನೊಳ್। ವಿಕಲ್ಪಂ। ಪುಗಿದುಂ। ಇರೆ। ಗಳ್। ಬಿಂದು। ನಿಯತಂ। ಅದು। ಸಂ
ಸ್ಕೃತದೊಳ್। ಟೀಕು। ಪುಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಕ್ಕೆ। ಪುಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಂಗಳಿಂದ। ಅದಂತಕ್ಕೆ। ಅಕಾರಾಂತ
ಕಳ್ಗೆ। ಗಳ್ಪಿನೊಳ್। ಗಳಾಗಮದಿರಾಗಮಂಗಳ್। ಮೊದಲೊಳ್। ಆದಿಯಲ್ಲಿ। ಬಿಂದು। ಸೊನ್
ನೆ। ಉದಯಿಸುಕುಂ। ಹುಟ್ಟುವುದು। ಅದು। ಆ ಬಿಂದು। ನಪ್ಪಿನೊಳ್। ಅಕಾರಾಂತ
ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿ। ವಿಕಲ್ಪಂ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿ। ಜನಿಸುವುದು। ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳ್। ಸಂಸ್ಕೃ
ತಶಬ್ದಂಗಳಲ್ಲಿ। ಗಳ್। ಗಳಾಗಮಂ ಪುದಿದಿರೆ। ಪ್ರವೇಶವಾಗಿರೆ। ಬಿಂದು। ಸೊನ್ನೆ। ಅದು
ಅದು। ನಿಯತಂ। ನಿತ್ಯವಾಗಿ। ಬಪ್ಪುದು। ವೃತ್ತಿ। ಪುಲ್ಲಿಂಗದದಂತಕ್ಕೆ। ಗಳ್ಪಿನೊಳ್।
ಪದಮಂ ಗಿನತುವೆ ಬಿಂದು। ಬಿಂದುವಕ್ಕುಂ। ಅಕಾರಾಂತನಪುಂಸಕಲಿಂಗದೊಳ್ ಕ್ಲೃಪ್ತ
ಆ ಬಿಂದು ವಿಕಲ್ಪಂ। ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳ್। ಬಿಂದು ನಿತ್ಯಂ। ಅಂಣಂಗಳ್। ಅಂಣಂದಿರ್। ಅ
ಪಂದಿರ್। ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಕ್ಕೆ। ಅಕ್ಕಂಗಳ್। ಅಕ್ಕಂದಿರ್। ನಪುಂಸಕಲಿಂಗಕ್ಕೆ। ಮರಂಗಳ್। ಮರಗಳ್। ಪೊ
ಲಂಗಳ್। ಪೊಲಗಳ್। ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ। ಗುಣಂಗಳ್। ಗುಣಗಳ್। ದೋಷಂಗಳ್। ದೋಷ
ಗಳ್। ಕೋಶಂಗಳ್। ಕೋಶಗಳ್ ॥೩೭॥

ಸೂ॥ ಪರದೊಳ್ ಸ್ವರವಿರೆ ಬಿಂದುಗೆ। ದೊರಕೊಳ್ಗುಂ ನತ್ವಮತ್ವ
ಮಂ ಮತ್ವಕ್ಕುಚ್ಚರಿಪವತ್ವಮರೆಬ। ನಿರವದ್ಯಂ ನಿಜಮಕಾರದೆಡೆಗಂ ವತ್ವಂ॥೩೮॥
ಪದವಿಭಾಗವು। ಪರದೊಳ್ ಸ್ವರಂ। ಇರೆ ಬಿಂದುಗೆ। ದೊರಕೊಳ್ಗುಂ। ನತ್ವಮತ್ವಂ।
ಅಮತ್ವಕ್ಕೆ। ಉಚ್ಚರಿಪರ್। ವತ್ವಮಂ। ಅರೆಬರ್। ನಿರವದ್ಯಂ। ನಿಜಮಕಾರದ। ಎಡೆಗಂ
ವತ್ವಂ॥ ಟೀಕು॥ ಪರದೊಳ್। ಮುಂದೆ। ಸ್ವರಂ। ಸ್ವರಾಕ್ಷರಂ। ಇರೆ। ಇರಲು। ಬಿಂದುಗೆ। ಸೊ
ನ್ನೆಗೆ। ನತ್ವಮತ್ವಂ। ನಕಾರಮಕಾರಂ। ದೊರಕೊಳ್ಗುಂ। ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು। ಆ ಮತ್ವ
ಕ್ಕೆ। ಆ ಬಿಂದುವಿಂಗೆ ಬಂದ ಮಕಾರಕ್ಕೆ। ಅರೆಬರ್। ಕೆಲಂಬರ್। ವತ್ವಮಂ। ಮಕಾರಮಂ।
ಉಚ್ಚರಿಪರ್। ಉಚ್ಚರಿಸುವರ್। ನಿರವದ್ಯಂ। ಅವಧಿಯಿಲ್ಲದೆ। ನಿಜಮಕಾರದ ಬಿಂದು
ವಿಂಗೆ। ನಿಜಮಕಾರದ ಎಡೆಗಂ। ಸ್ಥಾನಕ್ಕಂ ಆಯುಂ। ವತ್ವಂ। ವಕಾರವಪ್ಪುದು। ವೃತ್ತಿ॥

ಸ್ವರಂಪರಮಾಗೆ ಬಿಂದುವಿಂಗೆ ನಕಾರಮಕಾರಂಗಳಕ್ಕುಂ। ಆ ಮಕಾರಕ್ಕೆ ಮೇಣ್ ವ
ಕಾರಮಕ್ಕುಂ। ಸಹಜಮಕಾರಕ್ಕುಂ। ವಕಾರಮಕ್ಕುಂ। ನಕಾರಕ್ಕೆ ನೆಲಂ ನರಿಯುವ
ಪ್ಪೊಲಂ ನರಿಯದ। ಮಕಾರಕ್ಕೆ ಕುಲಮಂ ಚಲವಂ। ವಿದ್ಯಾಬಲಂ। ಶೌರ್ಯವಲೇಪಮ
ಂ। ವಕಾರಕ್ಕೆ ಕಾರ್ಣ್ಯದಿ ಮೆಂತು। ನಿಜಮಕಾರದ ವಕಾರಕ್ಕೆ ಶಾಮರಿ। ಶಾವರಿ। ಸಾಮ
ಂತಂ। ಸಾವಂತಂ। ಶಿಮಿರ್। ಶಿವಿರ್। ಸಾಮಿ। ಸಾವಿ॥ ೭೭॥

ಸೂತ್ರ॥ ಬಿಂದು ಮದಂತಕ್ಕುಳಿದಡೆ ಗೆಂದುಂ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನದೊಳ್ ಲೋ
ಪಮದಂತಂದೊರೆವಡೆ ಬಿದಿರೊಳ್ಸಮಂದಿರೆ। ಪುಲ್ಲಿಗದಲ್ಲಿ ನಾಗಮಮಕ್ಕುಂ॥
ಪದವಿಭಾಗವು। ಬಿಂದುಂ। ಅದಂತಕ್ಕೆ। ಉಳಿದಡೆಗೆ। ಯಂದುಂ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನ
ದೊಳ್। ಲೋಪಂ। ಅದಂತಂ। ದೊರೆವಡೆದು। ಇದಿರೊಳ್। ಸ್ವರಂ। ಬಂದಿರೆ।
ಪುಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ। ನಾಗಮಂ। ಅಕ್ಕುಂ॥ ಟೀಕು॥ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನದೊಳ್ ಪ್ರಥಮಾ
ವಿಭಕ್ತಿಯ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ। ಅದಂತಕ್ಕೆ ಅಕಾರಾಂತಶಬ್ದಕ್ಕೆ। ಬಿಂದು। ಮಕಾರದಸೊ
ಂನೆ। ಅಕ್ಕುಂ। ಅಪ್ಪುದು। ಉಳಿದಡೆಗೆ। ಅಕಾರಾಂತವಲ್ಲದುಳಿದಡೆಗೆ। ಎಂದುಂ। ಆವಾ
ಗಳುಂ। ಲೋಪಂ। ಅದರ್ಶನಂ। ಅಕ್ಕುಂ। ಅಪ್ಪುದು। ಅದಂತಂ। ಅಕಾರಾಂತಂ। ದೊರೆವಡೆ
ದು। ಪ್ರಸಿದ್ಧಿವಡೆದು। ಇದಿರೊಳ್। ಮುಂದೆ। ಸ್ವರಂ। ವಿಭಕ್ತಿಸ್ವರಂ। ಬಂದಿರೆ। ಕೂಡಿರೆ। ಪುಲ್ಲಿಂಗದ
ಲ್ಲಿ। ಪುಂಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ। ನಾಗಮಂ। ನಕಾರಾಗಮಂ। ಅಕ್ಕುಂ। ಅಪ್ಪುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಪ್ರಥಮೈಕವಚ
ನದೊಳ್ ಅಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ ಬಿಂದುವಕ್ಕುಂ। ಅಕಾರಾಂತಮಲ್ಲದಡೆ ಯೆಲ್ಲಿಲ ಲೋಪಮ
ಕ್ಕುಂ। ಅಕಾರಾಂತಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಸ್ವರಾದಿವಿಭಕ್ತಿಪರಮಾಗೆ ನಕಾರಾಗಮಮಕ್ಕುಂ। ಬಿಂದುಗೆ।
ವೇದವಿದಂ। ಬಹುಶ್ರುತಂ। ಶುಭವಂಶೋದಯಂ। ಪುಲ್ ಪುಲಿ। ನಕಾರಕ್ಕೆ। ಅವನ। ಅವ
ನಿಂ। ಅವನಾರ್ತ್ತಣಿಂ। ಅವನ। ಅವನೊಳ್॥ ೭೮॥

॥సూత్రం॥ వికృతనపుంసకలింగద్వితీయయోళ్ నత్వమత్వవిధిమత్వమె సంగ
తివడెగుం। సంస్కృతదోళ్ తృతీయాద్యందవర్కె దాగమమక్కుం॥ పదవిభాగవు॥
వికృతనపుంసకలింగద్వితీయయోళ్। నత్వమత్వవిధిమత్వమె సంగతివడెగుం। సంస్కృతదో
ళ్ తృతీయాద్యందలాదుదర్కె దాగమం। అక్కుం॥ టీకు॥ వికృతనపుంసకలింగద్వితీయ
యోళ్। వికృతనా నాప్రకారవాద నపుంసకలింగ నపుంసకలింగ ద్వితీయయోళ్।
ద్వితీయా విభక్తియల్లి। నత్వమత్వవిధి। నకారమకారదవిధి। అక్కుం। అప్పుదు। సం
స్కృతదోళ్ సంస్కృతశబ్దదల్లి। మత్వమె। మకారమే। సంగతివడెగుం। సంబంధవా
గువదు। తృతీయాద్యమొదలాదుదర్కె తృతీయా విభక్తి మొదలాద స్వరవిభక్తి
గె దాగమం। దాగమం। అక్కుం। అప్పుదు। వృత్తి॥ కంన్నడదోళ్ ఋకారాంతన
పుంసకలింగక్కె పరమాద ద్వితీయ్యగె నకారమకారంగళ్ అప్పువు। సంస్కృతదో
ళ్ మకారమె అక్కుం। తృతీయాద్యవొదలాదుదర్కె విభక్తిపరమాగె దకారాంగ
మమక్కుం। నకారక్కె। పొలనం। నెలనం। బిలనం। మత్తక్కె। బెట్టమం। ఘట్టమం।
దళ్ళమం। కొళ్ళమం। సంస్కృతమత్తక్కె। కులమం। ఫలమం। నూంకిదనెంబొండ
ర్థదోళ్। చంద్రుననిక్కనెందు। నకారవు పకారమాయితు। దకారాంగము
క్కె। మనదిం। మనదత్తణిం। మనద। మనదోళ్। యీప్రకారన తెలువుదు॥ ౩౯॥

॥సూత్రం॥ సమనిసితోరిసు గుమిమింద మిందె యం। బివృత్తింయె
యోళ్ ఋకారమదొండిమె। గ్ద్వితీయగె సవయుచితవాదేశమదిందు
కొళ్ళిక్రమదిం॥ పదవిభాగవు॥ సమనిసితోరిసుగుం। ఇమ్। ఇందుమ్। ఇం
దెం బివు ఉత్తత్తియ। యోళ్। మత్వం। ఎకారం। అదు। ఒండిమె। గ్ద్వితీయ
గె సముచితం। ఆదేశం। ఈక్రమదిం। అందు। కొళ్ళి। ఈక్రమదిం॥ పదవిభాగవు॥

ಟೀಕು॥ ತೃತೀಯ್ವೆಯೊಳ್। ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ। ಇಮ್। ಇಮ್। ಎಂದುಂ। ಇಂದೆ। ಇಂದೆ
ಯೆಂದು। ಎಂಬಿವು। ಎಂಬೀ ಮೂರು ರೂಪಂಗಳು ಸಮನಿಸಿ। ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿ। ತೋರಿಸುಗುಂ
ಕಾಣಿಸುವುದು। ಮತ್ತಂ। ಬಳಿಕ। ಎಕಾರಂ। ಎತ್ವಂ। ಅದೊಂದೆ। ಅದು ತಾನೊಂದೆ। ಮೆ
ಣ್। ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ। ತೃತೀಯ್ವೆಗೆ। ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಗೆ। ಸಮುಚಿತಂ। ವುಚಿತಮಾದ ಆ
ದೇಶಂ। ಆದೇಶಮೆಂದು। ಯೀಕ್ರಮದಿಂ। ಧಾರೀತಿಯಿಂದೆ। ಅರಿದು ಕೊಳ್ಳೆ। ತಿಳಿದುಕೊ
ಳ್ಳಿ। ಅಕಾರಾಂತ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯ ಮೂರು ರೂಪಂಗೆ। ವಿಕಲ್ಪದಿಂ
ದೆ। ಎಕಾರಾದೇಶವಾಗುವುದೆಂದರಿವುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಇಮ್। ಎಂದು। ಇಂದೆಯೆಂದು। ತೃತೀ
ಯ ಮೂರು ತೆರವಾಗಿಪ್ಪುದು॥ ಇವಕ್ಕಾದೇಶಮಾಗಿ। ಬೇರೊಂದೇಕಾರಮಪ್ಪುದು।
ತಳಿಯುಂ ತುರಗದ ವಾಹದಳ್ಳಿರುಂ ವೃಭಯದಿಂದಂ ಮುಳಿಸಿದಂ। ರಾಗದಿಂದಂ। ಭಯದಿ
ಂದರಾಂಗದಿಂದೆ। ಆದೇಶದೇಕಾರಕ್ಕೆ ಕ್ರಮದಿನಯದೆ॥ ೭೮॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ವಿದಿತಮುವರ್ಣ ಋವರ್ಣೌ ಕ್ತದೊಳಂ ಪ್ಲಾಸ್ತೈಕ್ತದೊಳಮಿನಾಗಮ
ವಿಧಿತಪ್ಪುದು ವರ್ಣಸಂಧಿಯಡೆಯೊಳ್ ಮುದಿತ ತೃತೀಯ್ವೆಯೊಳ್ ಮರೆ ವಿಕಲ್ಪಸ್ಥಿತಿಯಿಂ॥
ಪದವಿಭಾಗವು। ವಿದಿತ। ಉವರ್ಣ ಋವರ್ಣೌ ಕ್ತದೊಳಂ। ಇನಾಗಮ ವಿಧಿ ತಪ್ಪುದು।
ವರ್ಣಸಂಧಿಯು। ಯಡೆಯೊಳಂ ವಿಕಲ್ಪಸ್ಥಿತಿಯಿಂ। ಅ॥ ಟೀಕು॥ ಮುದಿತ ತೃತೀಯ್ವೆಯೊ
ಳಂ। ವಿದಿತ। ಉತ್ಕೃಷ್ಟ। ತೃತೀಯ್ವೆಯೊಳಂ। ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ। ಉವರ್ಣ ಋ
ವರ್ಣೌ ಕ್ತದೊಳಂ। ಉವರ್ಣ। ಉ ಊ ಎಂಬ ಸವರ್ಣದಲ್ಲಿ। ಋವರ್ಣ। ಋ
ೠ ಎಂಬ ಸವರ್ಣದಲ್ಲಿ ಔಕ್ತದೊಳಂ। ಔಕಾರದಲ್ಲಿಯುಂ। ಪ್ಲಾಸ್ತೈಕ್ತದೊಳಂ
ಪ್ಲಾಸ್ತ ಪ್ಲಾಸ್ತದ। ಎಕ್ತದೊಳಂ। ಎಕಾರದಲ್ಲಿಯುಂ। ವಿದಿತ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ। ಇನಾಗಮವಿಧಿ। ಇ
ನಾಗಮದ ವಿಧಿ। ತಪ್ಪುದು। ತೊಲಗದು। ವರ್ಣಸಂಧಿಯಡೆಯೊಳಂ। ವರ್ಣಸಂಧಿಯ ಸ್ಥಾನ
ದಲ್ಲಿ। ವಿಕಲ್ಪಸ್ಥಿತಿಯಿಂ। ವಿಕಲ್ಪಸ್ಥಿತಿಯಿಂದೆ। ಅ॥ ತಿಳಿ॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮಪ್ಪುವವರ್ಣ
ದೊಳಂ। ಋವರ್ಣದೊಳಂ। ಔಕಾರ ಮೇಕಾರದೊಳಂ। ಪ್ಲಾಸ್ತಮಪ್ಪೈಕಾರದೊಳಂ

త్రితీయ్యమొందలాదవరొళినాగమక్కుం। వర్ణసంధియొళ్। వికల్పదిందక్కుం। క్రమప్ర
యోగం। పాణినిందే। పూవిన। పిత్తవిన। బూవిన। గ్లావిన। గోవిన। మత్తిన। నింనిన।
ముంనిన। వ్యంజనదొళం। ఉంటు। ఆసులిన। వర్ణసంధియ వికల్పకె। మడువిం। మ
డువినిం। మడుగె। మడువింగె। మడువిన। గురువిం। గురువినిం। గురుగె। గురువి
ంగె। మనువిం। మనువినిం॥౭౭॥

॥సూత్ర॥ పగలిరుళెంబల్లి వికల్పగళియినా వ్యంజనాంతదొళ్ ఎల్ల
సూరిగళాగళికగళెంబెడెగగల్లిరుళిదెడెగినాగమం దోషకరం॥ పదవిభాగ॥
పగల్। ఇరుళ్। ఎంబల్లి। వికల్పగళియిం। అవ్యంజనాంతదొళెల్లర్। సూరిగళ్। ఆ
గళ్। ఈగళ్। ఎంబెడెగె। అగల్పర్। ఉళిదెడెగె। ఇనాగమం। ఇనాగమం దోషకరం।
టీక॥ సూరిగళ్। విద్వాంసర్। అవ్యంజనాంతదొళ్। అప్రసిద్ధవాద వ్యంజనా
ంతదొళ్। శబ్దంగళల్లి। పగల్। పగలెంబుదు। ఇరుళ్। ఇరుళెంబుదు। ఎం
బల్లి। ఎంబశబ్దంగళల్లి। వికల్పగళియిం। వికల్పగళియిందె। ఎల్లర్। ఇనాగమం
ఎల్లర్। ఆగళ్। ఆగళెందు। ఈగళ్। ఈగళెందు। ఎంబెడెగె। ఎంబస్థానక్కె। అగల్పర్।
ఇనాగమం తొలగిసర్। ఉళిదెడెగె। మిక్కవ్యంజనాంతక్కె। ఇనాగమం। ఇన్।
ఎంబాగమం దోషకరం। దోషమప్పుదు॥ వృత్తి॥ పగలిరుళెంబ వ్యంజ
నాంతశబ్దంగళొళినాగమం। వికల్పదినప్పుదు। ఆగళీగళెంబ వ్యంజనాం
తదొళినాగమం నిత్యం। మిక్కడెయొళెల్లం। దోషం। ప్రయోగం। పగల్। పగ
లిన। ఇరుళ్। ఇరుళిన। నిత్యక్కె। ఆగళిన। ఈగళిన। దోషక్కె। బెమరిన। ముగిలిన
మనాలిన। ఇవరంతె। నొందికొళ్వదు॥౭౮॥

॥సూత్ర॥ జనియిపుదు దంతకృత్సర్వనామగుణావచనసంఖ్యేగళ్గెపవం

ನ್ನೆ। ಅರುವಿನಂ। ಅಕಾರಂ ದಿಗ್ವಾಚಿನಿಲೆ ಕೃತಿಯ ವ್ಯಾದಿಗಳ್ ಪ್ರಯೋಗಿಸುಪಡೆಗುಂ॥೭೮॥
ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಜನಿಯಿಪುದು। ಉದಂತಕೃತ್ಸುರ್ವನಾಮಗುಣಾವಚನಸಂಖ್ಯೆಗಳ್ಗೆ ಪವ
ಣ್ಗೆ। ಅರಿವಿನಂ। ಅಕಾರಂ। ದಿಗ್ವಾಚಿನಿಲೆ। ಕೃತಿಯ ವ್ಯಾದಿಗೆ। ಅನ್ನಂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಪ
ಡೆಗುಂ॥ ಟೀಕು॥ ಉದಂತ ಕೃತ್ಸುರ್ವನಾಮಗುಣಾವಚನಸಂಖ್ಯೆಗಳ್ಗೆ। ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಗಳ್ಗೆ।
ಪವಳ್ಗೆ। ಪವಾಣಾವಾಚಿಗಳ್ಗೆ। ಅರಿವಿನಿಂ। ಶಿಳಿವೃತ್ತಿಕಿ। ಕೃತಿಯ ವ್ಯಾದಿಗೆ। ಕೃತಿಯ ವ್ಯ
ವಿಭಕ್ತಿ ಮೊದಲಾದುದಕ್ಕೆ। ಅಕಾರಂ॥ ಅರಿ ಎಂಬಾಗಮಂ। ಜನಿಯಿಪುದು। ಉದುತ್ಪ
ವುದು॥ ದಿಗ್ವಾಚಿ। ದಿಕ್ಕಂ ಪೇಳ್ವ ಶಬ್ದಂಗಳ್। ನಿಲೆ। ಇರೆ। ಅಂನ್। ಅಂನ್ನೆಂಬಾಗಮ
ಂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಪಡೆಗುಂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಉಕಾರಾಂತಮಪ್ಪ
ಕೃತ್ತಿಂಗಂ। ಸ್ವರನಾಮಕ್ಕಂ। ಗುಣಾವಚನಕ್ಕಂ। ಸಂಖ್ಯೆಗಂ। ಪವಣ್ಗಂ। ಕೃತಿಯ ವ್ಯ
ಮೊದಲಾದುವರೊಳ್ ರಾವಂ। ಪುಟ್ಟುಗುಂ। ದಿಗ್ವಾಚಿಗದೊಳ್ ಅಂತೆ ಅನ್ನಾಗಮ
ಮಕ್ಕಂ। ಕೃತ್ತಿಂಗೆ। ಮಾಡಿದುದರಿಂ। ಸರ್ವನಾಮಕ್ಕೆ। ಅರಿವರಲ್ಲಿ। ಪೆರವರ। ಪೆರವರಯೊ
ಳ್। ಗುಣಾವಚನಕ್ಕೆ। ಕರಿವಲ್ಲಿಯದೊಳ್। ಗುಣಾವಚನಮಿಲ್ಲದಲ್ಲಿಯುಮಕಾ
ರಮೋಮೆಯು। ಇನಿತರಿಂ। ಎಲ್ಲವರಿಂ। ಅನ್ನೆ। ಮುಂಡಣಿಂ। ತೆಂಕಣಿಂ। ಪಡು
ವಣಿಂ। ಬಡಗಣಿಂ। ಮೇಗಣಿಂ। ಕೆಳಗಣಿಂ। ಕಡೆಯಣಿಂ। ಅತ್ತಣಿಂ। ಇತ್ತಣಿಂ।
ಉತ್ತಣಿಂ। ಎತ್ತಣಿಂ। ಮುಂದಣಿಂ। ಪಿದಣಿಂ। ಮುಂತಣಿಂ। ಪಿಂತಣಿಂ। ಬಳ
ಗಣಿಂ। ನಡುವೆಂಬುದು ಶರೀರಮುಂ ರು ರಿ ತು ಪೇಳ್ವಲ್ಲಿ ದಿಗ್ವಾಚಿಕಂ॥೭೯॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಪುರುಷಪರಮಾಂದೊಂಡಕ್ಷಂ। ದೊರಕೊಳ್ವ ಮದನ್ನಾಗುಳ್ವು
ದಿಗ್ವಾಚಿಕದೊಳ್ ಪರದಿಗ್ವಾಚಿಕದೊಳಂ। ಚರಿಸುವುದಾ ತೆರದಿ ದಕ್ಷವಿಧಿ ಶಾಬ್ದಿಕರಿಂ॥
ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಪುರುಷಪರಂ। ಆದೊಂಡೆ। ಅಕ್ಷಂ। ದೊರಕೊಳ್ವಂ। ಅದು। ಅ
ನ್ನಾಗುಳ್ವು ದಿಗ್ವಾಚಿಕದೊಳ್। ಆ ತೆರದಿ ದಕ್ಷವಿಧಿ। ಶಾಬ್ದಿಕರಿಂ॥ ಸಂಚರಿಸುವದು॥

ಅನ್ಯಾಂಗಳ್ಪ ದಿಗ್ವಾಚಿಕದೊಳ್। ಅನ್ಯಾಂಗಮಂ ಪತ್ತಿದ ದಿಗ್ವಾಚಿಗಳಲ್ಲಿ। ಪುರುಷಪರಂ।
ಪುಲ್ಲಿಂಗಪರಂ। ಆದೊಡೆ। ಆಗೆ। ಅತ್ತಂ। ಅಕಾರಂ। ಅದು। ಅದು। ದೀರ್ಘಕೊಳ್ಗಂ।
ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು। ಪರದಿಗ್ವಾಚಿಕದೊಳ್। ಅನ್ಯಾತ್ರದ। ಪರದಿಗ್ವಾಚಿಕಂಗಳಲ್ಲಿ। ಆತೆರ
ದಿ। ಅರಿಕೆಯಿಂದ। ವಕ್ಷ್ಯವಿಧಿಪ್ರಕಾರ ವಿಧಿಶಬ್ದಗಳಿಂ। ಶಬ್ದಜ್ಞರಿಂದ। ಸಂಚರಿಸುವುದು
ವರ್ತಿಸುವುದು। ಅನ್ಯಪ್ರತ್ಯಯದ ದಿಗ್ವಾಚಿಕಂ। ಪುಲಿಂಗಮಪ್ಪೆಡೆಯೊಳ್ ಅಕಾರಮಂ। ಕ್ರ
ಕೊಳ್ಗಂ। ಅನ್ಯಪ್ರತ್ಯದೆ। ಮಿಕ್ಕ ದಿಗ್ವಾಚಿಕದೊಳ್ ಅಕಾರಮಕ್ಕುಂ। ಮುಂದಣಂ। ತೆಂ
ಕಣಂ। ಪಡುವಣಂ। ಬಡಗಣಂ। ಅತ್ತಣಿಂ। ಇತ್ತಣಿಂ। ದಕಾರಕ್ಕೆ ಕೆಲದಂ। ಬಲದ
ಂ। ಅಲ್ಲಿದಂ। ಇಲ್ಲಿದಂ। ಎಲ್ಲಿದಂ। ಇಪ್ಪ್ರಕಾರ ತಿಳಿಯುವುದು ॥ ೨೪೦ ॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಎನಿತರೆನಿಸುವಾಂತಿಯೊಳಾನೆಗಳ್ಚತುರ್ಥಿಗಕ್ಕುಮೇಕೆಕೆಗೆ
ಬೀ। ನುಡಿಯೆ ತತ್ಪ್ರಕೃತಿಯೆ ತಾನಕ್ಕುಂ ತತ್ಪ್ರಕೃತಿಯೆ ಮೊದಲಾದುದರೊಳ್ ॥
ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಎನ್। ಎತರ್। ಎನಿತು। ಆದಿಯೊಳ್। ಆನೆಗಳ್। ಚತುರ್ಥಿಗೆ। ಅಕ್ಕುಂ।
ಎತರ್ಗೆ। ಎತೆ। ಎಂಬೀನುಡಿ। ಎತತ್ಪ್ರಕೃತಿಯು। ತಾಂ। ಅಕ್ಕುಂ। ತತ್ಪ್ರಕೃತಿಯೆ। ಮೊದಲಾದು
ದರೊಳ್। ಟೀಕು॥ ಆದಿಯೊಳ್ ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ। ಎನ್। ಎನೆಂದು। ಎತರ್। ಎತರೆ
ಂದು। ಎನಿತುಂ। ಎನಿಸುವುದು। ಆನೆಗಳ್ಚತುರ್ಥಿಗೆ। ಆನೆಗಳ್ಪ್ರಸಿದ್ಧಿವಡೆದ। ಚತುರ್ಥಿ
ಗೆ। ಚತುರ್ಥೀವಿಭಕ್ತಿಗೆ। ಎತರ್ಗೆಯ ಎತರ್ಗೆಂದು। ಎಕೆ। ಎಕೆಂದು। ಎಂಬೀನುಡಿ। ಎಂಬೀವಾಕ್ಯಂ।
ಅಕ್ಕುಂ। ಅಪ್ಪುದು। ತತ್ಪ್ರಕೃತಿಯೆ। ಆಪ್ರಕೃತಿಯ್ಯ ಮೊದಲಾದವರೊಳ್। ಮೊದಲಾದವಿಭಕ್ತಿ
ಗಳಲ್ಲಿ। ಎತತ್ಪ್ರಕೃತಿಯೆ। ಎತರ್। ಎಂಬಪ್ರಕೃತಿಯು। ತಾಂ। ತಾಂ। ಅಕ್ಕುಂ। ಆಗುವುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥
ಎನೆಂಬ ಸರ್ವನಾಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಥಮೆಗೆ। ಎನೆಂದು। ಎತರೆಂದುಮಕ್ಕುಂ। ಚತುರ್ಥಿಯೊಳ್ ಏತರ್ಗೆ
ಂದು। ಏಕೆಂದುಮಕ್ಕುಂ। ತತ್ಪ್ರಕೃತಿಯ್ಯ ಮೊದಲಾದುದರ್ಗೆ। ಎತರೆಂದು ಪ್ರಕೃತಿಯಕ್ಕುಂ।

ಪ್ರಥಮೆಗೆ। ಏನಾದುದು। ಏನಾಗಿಯುಮೆನೆಗೆ ಇಯುಪದೇಶಕ್। ಚತುರ್ಥಿಗೆ। ಏತರ್ಕೆ। ಏಕೆ। ತೃ
ತೀಯಾದಿಗೆ। ಏತರಿಂ। ಏತರತ್ತಣಿಂ। ಏತರ। ಏತರೊಳ್ ॥೪೧॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಬಿದವುವುದದಂತಪುಲ್ಲಿಂಗದೊಳ್ಗೆಯಂದಾದಿಬಿಂದುವಿಂ ದ್ವಿತ್ವಂ ಮೇ
ಣ್ ಕಿಡದವುವುದು ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದೊಳ್ ಚತುರ್ಥಿಗೆಗೆಯಕ್ಕಮುಳ್ಳಿದೆಡೆಗೆಲ್ಲಂ ॥೪೨॥
ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಬಿದವುವುದು। ಅದಂತಪುಂಲ್ಲಿಂಗದೊಳ್ಗೆ। ಯಂದು। ಆದಿಬಿಂದುವಿಂ
ದ್ವಿತ್ವಂ। ಮೇಣ್ ಬಿಡದವುವುದು। ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದೊಳ್। ಚತುರ್ಥಿಗೆಗೆ। ಅಕ್ಕಂ। ಉಳ್ಳಿದೆ
ಡೆಗೆ। ಎಲ್ಲಂ। ಅಷ್ಟಂ। ಚತುರ್ಥಿಗೆ। ಅದಂತಪುಲ್ಲಿಂಗದೊಳ್। ದ್ವಿತ್ವಂ। ಮೇಣ್ ಬಿಡದವುವುದು।
ವುಳ್ಳಿದೆಡೆಗೆ। ಎಲ್ಲಂ॥ ಟೀಕು। ಚತುರ್ಥಿಗೆಗೆ। ಯಂಬ ಚತುರ್ಥೀವಿಭಕ್ತಿಗೆ। ಅದಂತಪುಲ್ಲಿಂಗ
ದೊಳ್। ಅದಂತ। ಅಕಾರಾಂತವಾದ ಪುಲಿಂಗದೊಳ್ ಪುಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ। ಆದಿಗೆ। ಎಂದುಬಿ
ಡವುದು। ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು। ಉಳ್ಳಿದೆಡೆಗೆ। ಅಕಾರಾಂತವಲ್ಲದುಳ್ಳಿದೆಡೆಗೆ। ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ
ದೊಳ್। ಅಕಾರಾಂತನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿ। ದ್ವಿತ್ವಂ। ದ್ವಿಭಾವಂ। ಮೇಣ್ ವಿಕಲ್ಪದಿಂ
ದಿ। ಬಿಡವುವುದು। ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು। ಉಳ್ಳಿದೆಡೆಗೆ। ಅಕಾರಾಂತವಲ್ಲದುಳ್ಳಿದೆಡೆಗೆ। ಎಲ್ಲ। ಸ್ತ್ರೀ
ನಪುಂಸಕಲಿಂಗಂಗಳಲ್ಲಿ। ಯಕ್ಕಂ ಗೆಗೆಯಂದು। ಅಕ್ಕಂ। ಅಪ್ಪುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಅಕಾರಾಂ
ತಪುಲ್ಲಿಂಗದೊಳ್ಪರಮಾದ ಚತುರ್ಥೀಬಿಂದುವೆರಸುಗೆ। ಎಂದು। ಅಕಾರಾಂತನಪುಂ
ಸಕಲಿಂಗದೊಳ್ಪರಮಾದ ಚತುರ್ಥಿಗೆ। ವಿಕಲ್ಪದಿಂ। ದ್ವಿತ್ವಮಕ್ಕಂ। ಅಕಾರಾಂತಮಲ್ಲದು
ಳ್ಳಿದ ಸ್ವರವ್ಯಂಜನಾಂತಂಗಳ್ಗೆ ಪರಮಾದ ಚತುರ್ಥಿಗೆ। ಲಿಂಗವಚನವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂ ಯಿಲ್ಲ
ದೆ। ಗೆಯಂದು। ಅಕ್ಕಂ। ಅರಸಂಗೆ। ಅಶಂಗೆ। ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದ್ವಿತ್ವವಿಕಲ್ಪಕ್ಕೆ। ಬನಕೆ। ಬ
ನಕ್ಕೆ। ಪೊಲಕೆ। ಪೊಲಕ್ಕೆ। ಸ್ವರಾಂತವ್ಯಂಜನಾಂತಕ್ಕೆ। ಕಲಿಗೆ। ಕುನುಗೆ। ಅರಕೆಗೆ ವೆಣ್ಗೆ। ಕು
ರುಳ್ಗೆ ಬೆರಳ್ಗೆ। ಅಲರ್ಗೆ। ನೆಗಳ್ಗೆ ॥೪೨॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಅಮರ್ದಿರದು ತೃತೀಯ್ಯಾಕ್ಷರಂ ಸಮಾಸವದ್ಭಾವಮಂದರೊಳ್ ಮೊಳೆ
ಲ್ಲಂ ಸಮಸಂದಚತುರ್ಥಿಗೆ ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗದೊಳ್ ಲಕ್ಷ್ಯಮುಂಟು ತಾನೀ ತೆರದಿಂ॥ ಪದವಿಭಾ॥
ಅಮರ್ದು । ಇರದು । ತೃತೀಯ್ಯಾಕ್ಷರಂ । ಸಮಾಸವದ್ಭಾವಂ । ಆದರಾನಂದರೊಳ್ । ಎಲ್ಲಂ । ಸ
ಮಸಂದಚತುರ್ಥಿಗೆ । ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗದೊಳ್ । ಲಕ್ಷ್ಯಂ । ಉಂಟು । ತಾಂ । ಈತೆರದಿಂ ॥ ಟೀಕು॥
ಸಮಾಸವದ್ಭಾವಂ । ಸಮಾಸದಂತಪ್ಪ ಭಾವಂ । ಭಾವವು । ಆದರಾನಂದರೊಳ್ । ಆದರಾ
ವನಲ್ಲಿ । ಎಲ್ಲಂ ಸರ್ವಂ । ಸಮಸಂದಚತುರ್ಥಿಗೆ ಸಮಾನಮಾಗಿ ಸಂದ ಚತುರ್ಥಿಗೆ ಸಮಾನವಾ
ಗಿ ಸಂದ । ಚತುರ್ಥಿಯ ವಿಭಕ್ತಿಗೆ । ತೃತೀಯ್ಯಾಕ್ಷರಂ । ಮೂರನೆಯಕ್ಷರದ ಭಾವಂ । ಅಮರ್ದಿರದು । ಪೊಂ
ದುಗೆಯಾಗಿರದು । ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗದೊಳ್ ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ । ಈತೆರದಿಂ । ಈರೀತಿಯಿಂ
ದ ಲಕ್ಷ್ಯ । ಉದಾಹರಣೆ । ತಾಂ । ತಾಂ । ಉಂಟು । ಪ್ರಾಣಾಲಾನಿಪುಣ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ॥ ಸಮಾಸ
ವಲ್ಲದೆಯುಂ ಸಮಾಸಲಕ್ಷಣಂ ಪೊಂದ ಚತುರ್ಥಿಗೆ । ತೃತೀಯ್ಯಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲ । ಪ್ರಯೋಗಂ ಕಾ
ರ್ಕೈ । ಕಾರ್ಕೈ । ನಾರ್ಕೈ । ಪರಿಕರೆಗ । ವನಿತರ್ಕೈ । ಅದರೆಗ । ಪತರ್ಕೈ । ಎಂದು ಪುಂಟು ॥೪೨॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಪಿರಿದುಂ ಚತುರ್ಥಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪುರುಷಸ್ತ್ರೀವಿಷಯವಿಹಿತ ಬಹುವಚನದೊ
ಳಂ ದಿರೆ ಶಿಥಿಲವೃತ್ತಿ ತಾನುಚ್ಚರಿಪಗೆ ಯಥೇಷ್ಟಮೆಂದು ತಿಳಿನೀ ಕ್ರಮದಿಂ ॥ ಪದವಿಭಾಗವು॥
ಪಿರಿದುಂ । ಚತುರ್ಥಿ । ಸಂಸ್ಕೃತಪುರುಷ ವಿಹಿತ ಬಹುವಚನದೊಳ್ । ಬಂದಿ । ಇರೆ । ಶಿ
ಥಿಲವೃತ್ತಿ । ತಾಂ । ಉಚ್ಚರಿಪಗೆ । ಯಥೇಷ್ಟಂ । ಎಂದು । ತಿಳಿಗೆ । ಈಕ್ರಮದಿಂ ॥ ಟೀಕು॥ ಪಿರಿದುಂ । ವಿ
ಶೇಷವಾಗಿ । ಸಂಸ್ಕೃತಪುರುಷಸ್ತ್ರೀವಿಷಯವಿಹಿತಬಹುವಚನದೊಳ್ । ಸಂಸ್ಕೃತ । ಸಂಸ್ಕೃ
ತದ । ಪುರುಷಸ್ತ್ರೀ । ಪುಲ್ಲಿಂಗಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳ । ವಿಷಯ । ವಿಷಯದಲ್ಲಿ । ವಿಹಿತ । ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ।
ಬಹುವಚನದೊಳ್ । ಬಹುವಚನದಲ್ಲಿ । ಚತುರ್ಥಿ । ಚತುರ್ಥೀವಿಭಕ್ತಿ । ಬಂದಿರೆ । ಬಂದಿರೆ ।
ಶಿಥಿಲವೃತ್ತಿ । ಶಿಥಿಲವರ್ತನೆ । ತಾಂ । ಉಚ್ಚರಿಪಗೆ । ಓದುವಗೆ । ಯಥೇಷ್ಟಮೆಂದು । ಇಷ್ಟಬ

ంబహూగెందు। ఈక్రమదిం। ఈరీతియిందె। తిళిగె। అరిగె॥ వృత్తి॥ సంస్కృతదస్త్రీలి
ంగపుల్లింగబహువచనదొళం। పిరిదుమెంబుదరిం కం నడదపులింగదొళం
చతుర్థిగె। ద్విత్వవికల్పం। సంస్కృతక్కె। బుధగ్గెం। బుధగెం। బాంధవగ్గెం। బాంధవగెం। కౌ
ంతేయగ్గెం। కౌంతేయగ్గెం। స్త్రియగ్గెం। స్త్రియగెం। కం నడక్కె। ఎరవగ్గెం। ఎరవగెం। సూ
ళెయగ్గెం। సూళెయగెం। ఈప్రకారతిళియువుదు॥౪౪॥

॥సూత్ర॥ అత్తణినెందు నిమిత్తవర్తందాగిదర్ పంచమియనల్లి కె
లర్ పత్తిసువమూఱుదెఱనం పెత్తతృతీయ్యనేకారమం పరిహరిపర్॥ పదవిభాగవు॥
అత్తణిం। ఎందు। నిమిత్తవర్। అత్తు। ఎందు। ఆగిఇదర్ పంచమియం। అల్లి
కెలర్। పత్తిసువర్। మూఱుదెఱనం పెత్తతృతీయం। ఏకారమం। పరిహరిపర్॥
కెలర్। కెలంబర్। అంతెందు। అర్। ఎందు। ఆగిదర్ పంచమియం। ఆగిదర్ పంచమి
విభక్తియం। అత్తణినెందు। అత్తణిం। ఎందు। నిమిత్తవర్। నిర్మిసువర్। అల్లి।
అతెయంబరూపినల్లి। కెలర్। కెలంబర్। మూఱుదెఱనం। ఇమ్। ఇదమ్। ఇందె।
యంబమూఱుప్రకారమం। పెత్తతృతీయ్యయం। పెత్త। పడెద। తృతీయ్యయం।
తృతీయ్యావిభక్తియరూపం। పత్తిసువర్। పదుగెయం। మాడువర్। ఏకారవం
ఉచితవాగిబంద్యేకారమం। పరిహరిపర్। బిడువర్॥ వృత్తి॥ అత్తెంబపంచమి
య। నత్తణింయందు। పేళలక్కుం। ఆపంచమియొళ్। ఇం। ఇదం। ఇందెయెంబీ
తృతీయ్యయం। మూఱురూపమం। పత్తిసువర్। కెలబర్। ఆమూఱక్కాద్యేకమా
ద్యేకారమం। బిడువర్। అళ్ళునత్తణిందం। కెఱెయత్తణిందె। కెఱెయత్తణి
నలాగము॥౪౫॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಆದರಿಪರ್ ಕೆಲಬರ್ ದೀರ್ಘಾದೇಶಮನಗ್ರದಲ್ಲಿ ಷಷ್ಠಿಯಕಾರಕ್ಕಾದೀ
ರ್ಘಮನಿರದರೆಬರ್ ಖೇದದ ಸಂಭ್ರಮದವ್ಯಯ್ಯೊಳುತ್ಪಾದಿಸುವರ್॥ ಪದವಿಭಾಗವು।
ಆದರಿಪರ್। ಕೆಲಬರ್। ದೀರ್ಘಾದೇಶಮಂ। ಅಗ್ರದಲ್ಲಿ। ಷಷ್ಠಿಯ। ಅಕಾರಕ್ಕೆ। ಆ ದೀರ್ಘಮ
ಂ। ಇರದೆ। ಇರೆಬರ್। ಖೇದದ। ದುಃಖದ। ಸಂಭ್ರಮದ। ಅವ್ಯಯ್ಯೊಳ್। ಉತ್ಪಾದಿಸುವರ್।
ಟೀಕು॥ ಷಷ್ಠಿಯ। ಷಷ್ಠೀವಿಭಕ್ತಿಯ। ಅಕಾರಕ್ಕೆ। ಅಕ್ಷರಕ್ಕೆ। ಅಗ್ರದಲ್ಲಿ। ತುದಿಯಲ್ಲಿ। ದೀ
ರ್ಘಾದೇಶಮಂ। ದೀರ್ಘ। ದೀರ್ಘದ। ಆದೇಶಮಂ। ಆದೇಶವು। ಆದರಿಪರ್। ಮಾಳ್ಪು
ವರ್। ಆ ದೀರ್ಘಮಂ। ಆ ದೀರ್ಘವು। ಇರದೆ। ನಿಲ್ಲದೆ। ಇರೆಬರ್। ಕೆಲಂಬರ್। ಕೆಲಬರ್। ಖೇ
ದದ। ದುಃಖದ। ಸಂಭ್ರಮ। ಸಂಭ್ರಮದ। ಅವ್ಯಯ್ಯೊಳ್। ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ। ಉತ್ಪಾದಿ
ಸುವರ್। ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವರ್॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಎಂಬೀ ಷಷ್ಠೀಯಕಾರಕ್ಕೆ ಕೆಲಂಬರ್ ದೀರ್ಘಾದೇ
ಶಮನೊಡಂಬಡುವರ್। ಆ ದೀರ್ಘಮಂ। ಕೆಲಂಬರ್ ಖೇದದೊಳಂ ಸಂಭ್ರಮದೊ
ಳಂ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವರ್। ಮೃಡನಂ। ಎಂಬ ಕಾರಕ್ಕೆ। ಮೃಡ ನರಾಮನಾ। ಖೇದಕ್ಕೆ
ಅಕ್ಕಟಾ। ಸಂಭ್ರಮಕ್ಕೆ। ಬೆಡಗಡೆ। ಬೆಡಗಡ। ವಿಧಿಯೊಳಮುಂಟಿಸ್ಸು। ಸತ್ವಮಂನು
ಡಿಗಡ॥೪೭೫=॥=॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಆವಿಷದಿನಾ ದೀರ್ಘಪ್ಲವಪ್ಲುತಿಶಬ್ದಾಂತರಾಳದೊಳುತ್ಪ
ದಿನುಬ್ಧವಿಕಲಂ ದ್ವಿತೀಯ್ಯಗಂ ಮುಂದುವರಿಸಮೊದಂ ಸ್ವರಪ್ರಪೂರ್ವಪದಂಗಳ್॥
ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಆವಿಶೇಷದಿಂ। ಆ ದೀರ್ಘಪ್ಲವಪ್ಲುತಿಶಬ್ದಾಂತರಾಳದೊಳ್। ಉದ್ಭವಿ
ಂ। ಉದ್ಭವಿಕಲಂ। ದ್ವಿತೀಯ್ಯಗಂ। ಮುಂದೆ। ಅವತರಿಸಲೊಡಂ। ಸ್ವರಪ್ರಪೂರ್ವಪದಂಗಳ್॥
ಆ ವಿಶೇಷದಿಂ। ವಿಶೇಷವಲ್ಲದುದರಿಂದ। ಆ ದೀರ್ಘಪ್ಲವಪ್ಲುತಿ। ಆ ದೀರ್ಘಪ್ಲವಪ್ಲು
ತಂ। ಆ ಶಬ್ದಾಂತರಾಳದೊಳ್। ಆ ಶಬ್ದದ। ಅಂತರಾಳಂ। ಅಂತರಾಳದೊಳ್।

ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ। ಕೆಲಂಬರಪಕ್ಷದಿಂದ। ಉತ್ವವಿಕಲ್ಪಂ। ದಯುಟ್ಟುವುದು। ದ್ವಿತೀಯ್ಯಗಂ। ದ್ವಿತೀ
ಯಾವಿಭಕ್ತಿಗೆಯುಂ। ಮುಂದೆ। ಮುದಗಡೆಯಲ್ಲಿ। ಸ್ವರಪ್ರಪೂರ್ವಪದಂಗಳ್। ಸ್ವರ। ಸ್ವರಾ
ಗಳ್। ಪ್ರಪೂರ್ವ। ಆದಿಯಾದ। ಪದಂಗಳ್। ಪದಂಗಳ್। ಅವತರಿಸಲಾಡಂ। ದಯುಕ್ತವಲಾ
ಡಂ। ದಯುಕ್ತಲಾಡನೆ। ಆದೀರ್ಘಸ್ವವಪ್ರಾಪ್ತಿ। ಆದೀರ್ಘಸ್ವವದಾರಂ। ವುತ್ವವಿಕಲ್ಪಂ।
ದಯುಟ್ಟುವುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಆದೀರ್ಘಮಂ। ಶಬ್ದಾಂತರಾಳದೊಳಂ। ದ್ವಿತೀಯ್ಯವಿಭಕ್ತಿ
ಗೆ। ಸ್ವರಂ। ಪರಮಾಗೆಯುಂ। ವಿಕಲ್ಪದಿನಕ್ಕುಂ। ಶಬ್ದಾಂತರಾಳಕ್ಕೆ। ಇಂದೊಳಂ। ಇ
ಂದೊಳಂ। ಆರೋಗಿಸಿದಂ। ಆರಗಿಸಿದಂ। ಎಣಾಗೊಣಂ। ಪೆಣಾಗೊಣಂ। ದ್ವಿ
ತೀಯ್ಯಗೆ। ಕಲ್ಲನೇರಿದಂ। ಕಲ್ಲಾನೇರಿದಂ। ಬಿಲ್ಲನಿದಂ। ಬಿಲ್ಲಾನಿದಂ। ಪೋಳ್ಪರ
ಮಾಂದಲ್ಲಿಯುಂ। ದೀರ್ಘಮುಂಟ್ಟು। ಕಾಂದಪುಲಿಯ ಪೋಲಿದಳೆಂದು॥೭೭॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಅಲ್ಲಿಯುಳೆಂಬಿವು ಮಿಕ್ಕಡೆಗೆಲ್ಲಂ ದಿಗ್ವಾಚಿಯಪ್ಪುದಂತಕ್ಕಲ್ಲತ್ತ
ಲ್ಲಿಯುದಂತಕ್ಕೆಲ್ತಂ ಬಲ್ಲರಮತದಿಂ ವಿಕಲ್ಪವಿದಿ ಸಪ್ತಮಿಯೊಳ್॥ ಪದವಿಭಾಗವು॥
ಅಲ್ಲಿ। ಉಳ್। ಎಂಬ। ಇವು। ಮಿಕ್ಕಡೆ। ಎಲ್ಲಂ। ದಿಗ್ವಾಚಿ। ಅಪ್ಪುದಂತಕ್ಕೆ। ಅಲ್। ಮತ್ತೆ। ಅಲ್ಲಿ।
ವುದಂತಕ್ಕೆ। ಎತ್ತಂ। ಬಲ್ಲರಮತದಿಂ। ವಿಕಲ್ಪವಿಧಿ। ಸಪ್ತಮಿಯೊಳ್॥ ಟೀಕು॥ ಸಪ್ತಮಿ
ಯೊಳ್। ಸಪ್ತಮೀವಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ। ದಿಗ್ವಾಚಿಯಪ್ಪುದಂತಕ್ಕೆ। ದಿಗ್ವಾಚಿಗಳಾದ ಅಕಾ
ರಾಂತಕ್ಕೆ। ಅರ್। ಎಂದಾಗುವುದು। ಮತ್ತೆ ಬಳಿಕ। ಅಲ್ಲಿ ದಿಗ್ವಾಚಿಕಂಗಳಲ್ಲಿ। ಉದಂತ
ಕ್ಕೆ। ಉಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ। ಎತ್ತಂ। ಪ್ರಾಸ್ತದೀರಾರವಾಗುವುದು। ಬಲ್ಲರಮತದಿಂ। ಬಲ್ಲರಮ
ತದಿಂದೆ। ವಿಕಲ್ಪವಿಧಿ। ವಿಕಲ್ಪವಿಧಿಯು। ಅಪ್ಪುದು। ಮಿಕ್ಕಡೆಗೆ। ದಿಗ್ವಾಚಿಕಂಗಳಲ್ಲದುಳಿ
ದೆಡೆಗೆ। ಎಲ್ಲಂ। ಎಲ್ಲವು। ಅಲ್ಲಿ। ಅಲ್ಲಿಯಿಂದು। ಉಳ್। ಉಳೆಂದು। ಎಂಬಿವು। ಎಂಬೀಯು
ರಡುರೂಪುಗಳ್। ಸಾಮಾನ್ಯದಿಂದೆ। ಆಗುವವು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಅಲ್ಲಿಯೆಂದೊಳ್ ಬಳ್ ಎಂದು

ಸಪ್ತಮಿಗೆ। ಸಾಮಾನ್ಯದಿನಕ್ಕುಂ। ದಿಗ್ವಾಚಿಯಪ್ಪ ರಾಂತದ ಮೇಲೆ। ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ ಲಕ್ಕುಂ
ಉಕಾರಾಂತದ ಮೇಲೆ। ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ ಲಕ್ಕುಂ। ಉಕಾರಾಂತ ದಿಗ್ವಾಚಿಕಂಗಳ್ಗೆ ತ್ತಮಕ್ಕುಂ।
ಪ್ರಯೋಗಂ। ಕೋಳದೊಳ್। ಬನದೊಳ್। ಕೋಲ್ಗೆಳದಲ್ಲಿ। ಬನದಲ್ಲಿ। ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ।
ಉಲ್ಲಿ। ಎಲ್ಲಿ। ಎಂದು ಸ್ಥಳಾಂತರಶಬ್ದವಿಶೇಷದೊಳಮಿ ಶಬ್ದಮೊಳವು ಶರಿನೆಲೆ
ಗೊಂಡುದಲ್ಲಿ ಮವನು ಮನೆಗಟ್ಟಿದನಲ್ಲಿ। ಅಲ್ಲಿಯ ಪೆಂಡಿರ್। ಪ್ರಥಮೆಗಂ। ಸಪ್ತವಿ
ಭಕ್ತಿಗಮಲ್ಲಿಯುಂ ದೇಕರೂಪಮಕ್ಕುಂ। ವಿಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ। ಪಡುವ। ಮೂಡ। ತೆಂಕ। ಬ
ಡಗ। ಅತ್ತ। ಇತ್ತ। ಉತ್ತ। ಎತ್ತ। ಮೂಡಲ್। ತೆಂಕಲ್। ಪಡುವಲ್। ಬಡಗಲ್। ಅತ್ತಲ್। ಇತ್ತಲ್
ಉತ್ತಲ್। ಎತ್ತಲ್ಮೆಯುಂ। ವಿಕಲ್ಪಂ। ಬಳಗು। ಬಳಗೆ। ಪೊರಗು। ಪೊರಗೆ। ಪೆರಗು। ಪೆ
ರಗೆ। ಮೇಗು। ಮೇಗೆ। ಕೆಳಗು। ಕೆಳಗೆ। ನಡುವೆಯುಂ ಬಲ್ಲಿ ನಾಮವಳಿದಪ್ಪುದಾನಿವಕ್ಕಂ॥
ಪೊರ್ಕ್ಕಮುಂ ॥ಸೂ॥ ೨೪೮॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಸವನಿಫುದು। ಮುಂದೆ ಪಿಂದೆಂಬಿವರಂತ್ಯ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ ಕಕಾರಂ ವ್ಯವ
ಹಾರಿಫು ದೇಕ್ಷವಿಧಿ ಬಲ್ಲವರಿಂ ಮೇಲೆಂದು ಪೇಳ್ದ ಬೀಳ್ದ ಕ್ಕರರಂ॥ ಪದವಿಭಾಗವು—
ಸವನಿಫುದು। ಮುಂದು। ಪಿಂದು। ಎಂಬವರ। ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ। ಅರ। ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ। ಕಕಾರಂ।
ವ್ಯವಹಾರಿಫುದು। ಎಕ್ಷವಿಧಿ। ಬಲ್ಲವರಿಂ। ಮೇಲ್। ಎಂದು। ಪೇಳ್ದ ಬೀಳ್ದ ಕ್ಕರರಂ॥ ಟೀಕೆ॥
ಮುಂದು। ಮುಂದು। ಪಿಂದು। ಪಿಂದು। ಪಿಂದೆಂದು। ಎಂಬವರ। ಎಂಬೀ ಶಬ್ದಂಗಳ ಅ
ಂತ್ಯಕ್ಕೆ। ಕುದಿಯ ಮಕಾರಕ್ಕೆ। ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ। ಕಕಾರಂ। ಕುತ್ತಂ। ಸವನಿಸುವುದು। ಪ್ರಾ
ಪ್ತಿಸುವದು। ಅರಿಕಿಳ್ತಿ। ಮೇಲೆಂದು ಪೇಳ್ದ। ಬೀಳ್ದ ಕ್ಕರರಂ। ಮೇಲ್। ಎಂದು ಪೇಳ್ದವ್ಯಂ
ಜನಾಕ್ಷರಕ್ಕೆಯುಂ। ಎಕ್ಷವಿಧಿ। ಎಕಾರದ ವಿಧಿ। ಬಲ್ಲವರಿಂ। ಬಲ್ಲವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದೆ।

వ్యవహరిపుదు।వ్యవహరిసువుదు।అరి।శిల్లి॥వృత్తి॥ముందు పిందెంబివరంత్యె
క్కెవికల్పదిం।ఉకారాదేశమాగె పిందణాంతే।క్షిమక్కం।మేల్।ఎంబవ్యంజనాం
తక్కెల్కెమక్కం।ముందు।ముంతు।పిందు।పితు।ముందెము।ంతె।మేలెంబువర్గె
ఆనెయమేలెయుమాళమెల్లియుం॥౪౮౬=౪

॥సూత్ర॥మొదలెరడువిభక్తియొళం।పొదళ్గముల్కాలవాచి
యుదిందుందెం।బుదుమెరరూపమాగిపుర్దు మొదలెరడువిభక్తిగంసప్తమి
గం॥పదవిభాగవు॥మొదల్।ఎరడువిభక్తియొళం।పొదళ్గం।అల్।కాలవా
చియం।అందు।ఇందు।ఎందు।ఎంబుదం।ఎరరూపం।ఆగిపుర్దు।మొద
లెరడువిభక్తియొళం।పొదళుం।అల్।కాలవాచియం।అందు।ఇందు।ఎ
ందు।ఎంబుదం।మొదల।ఎరడవిభక్తిం।సప్తమిగం।ఎరరూపం।ఆగిపుర్
దు॥టీకు॥అల్।సప్తమిగెబంద।అల్।ఎంబుదుమొదలుఆదియయరడు
విభక్తియొళం(ప్రథమద్వితీయ్యో)ఎంబెరడువిభక్తియొళంపొదళ్గం।పదుగె
వప్పుదు।కాలవాచియు।కాలవాచిశబ్దద।అందు।అదెందు।ఉందు।ఉందెందుఎం
బుదం।ఎంబరూపం।మొదలెరడువిభక్తిగం।ఆదియరడువిభక్తిగెయం।సప్తమి
గం।సప్తమివిభక్తిగెయుం।ఎరరూపం।బిందురూపు।ఆగిపుర్దు॥వృత్తి॥సప్తమిగె
బందఅల్ఎంబుదుప్రథమగంద్వితీయ్యగంపర్కగుం।కాలవాచికంగళప్పు।అం
దు।ఇందు।ఎందు।ఎంబిశబ్దంగళలివినంతెప్రథమెగంద్వితీయ్యగం।సప్తమిగం।
సరి।ముందల్।ముందణాశిం।ముందణ్ణె।ముందణాత్తణి।ముందణా॥ముందల్।
ఆదు।అందు।అందిగె।అందినాత్తణిం।అందిన।అందు।పుళిదవర్గె।రూపరియనరివుదు॥౨౦౪

॥ಸೂತ್ರ॥ ಪುದಿಸುವುದಂತಕ್ಕೆ ಪುಲ್ಲಿಂಗವೋಲು ಕಿರಿದೆಡೆಗಳಲ್ಲಿಯವಲ್ಲಂ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದೊ
ಳಂ।ಪುಂನಪ್ಪಿನೊಳಂ ಪುದಿಗುಂ ಕೆಲ್ಲಿ ಬರುಳ್ಳವಾದುದಾಹರಣೆಗಳಿಂ॥ಪದವಿಭಾಗವು॥
ಪುದಿಸುಂ।ಅದಂತಕ್ಕೆ।ಪುಲ್ಲಿಂಗದವೋಲ್।ಕಿರಿದೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ।ಎಲ್ಲಂ।ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದೊಳಂ।
ಪುಂನಪ್ಪಿನೊಳಂ।ಪುದಿಸುಂ।ಕೆಲ್ಲಿ ಬರುಳ್ಳಂ।ಆದುದಾಹರಣೆಗಳಿಂ॥ಟೀಕು॥
ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದೊಳಂ।ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯುಂ।ಕಿರಿದೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ।ಕಿರಿದು ಕಾಣಂಗಳಲ್ಲಿ।ಅ
ದಂತಕ್ಕೆ।ಅಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ।ಪುಲಿಂಗದವೋಲ್।ಅಕಾರಾಂತಪುಲ್ಲಿಂಗದಹಾಗೆ ಎಲ್ಲಂ।ಎ
ಲ್ಲಂ।ಸಪ್ತವಿಭಕ್ತಿಗಳಾಗಮಂಗಳೆಲ್ಲಾ ಪುದಿಸುಂ।ಪ್ರವೇಶವಾಗುವುದು।ಪುಂನಪ್ಪಿನೊ
ಳಂ।ಗಂಡಾದನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯುಂ।ಕಿರಿದೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ।ಕಿರಿದು ಕಾಣಂಗಳಲ್ಲಿ।
ಅದಂತಕ್ಕೆ।ಅಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ।ಪುಲ್ಲಿಂಗದವೋಲ್।ಅಕಾರಾಂತಪುಲ್ಲಿಂಗದಹಾಗೆ।ಎಲ್ಲ
ಂ।ಸಪ್ತವಿಭಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲಂ।ಪುದಿಸುಂ।ಪದುಗೆಯಾಗುವುದು।ಬಕುಳ್ಳಂ।ಬರುಳ್ಳಂ।
ಆದುದಾಹರಣೆಗಳಿಂ।ಆದುದಾಹರಣಂಗಳಿಂದೆ।ಕೆಲ್ಲಿ।ಅ॥ವೃತ್ತಿ॥ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದೊ
ಳಂ।ಕಿರಿದೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ।ಅಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ ಪುಲ್ಲಿಂಗದಹಾಗೆ ಸಪ್ತವಿಭಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲಂ।ಪತ್ತುಗುಂ।ಗಂ
ಡಾದನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯುಂ।ಕೆಲವು ಶಬ್ದಂಗಳಲ್ಲಿ।ಅಕಾರಾಂತಪುಲ್ಲಿಂಗದಂ
ತೆ ಸಪ್ತವಿಭಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಪತ್ತುಗುಂ।ಇದಂ ಬರುಳ್ಳವಾದವುದಾಹರಣೆಗಳಿವು॥
ಅದಂತಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಗಂ।ಅಕ್ಕಂ।ಅಕ್ಕನಂ।ಅಕ್ಕನಿಂ।ಅಕ್ಕಂಗೆ।ಅಕ್ಕನತ್ತಣಿ
ಂ।ಅಕ್ಕನ।ಅಕ್ಕನ।ಅಕ್ಕನೊಳ್।ಅವ್ವಂ।ಅಂಮಂ।ಎಂಬಿವ ಕರ್ಮವೆತ್ತರಿವುದು।ಗಂಡಾ
ದಕಾರಾಂತನಪುಂಸಕ್ಕೆ।ಹರಿಣಂ।ಹರಿಣನಂ।ಹರಿಣನಿಂ।ಹರಿಣನತ್ತಣಿಂದ
ರಿಣನೊಳ್।ಶೋಣಂ।ಶೋಣಮೃಗಂ।ಕಮಠಂ।ವೃಷಭಂ।ಬಸವಂ।ಎಂಬೀವಾ
ದಿಯಾದುದು।ವಕರ್ಮಿಂತರಿವುದು॥ಭೃಂಗ ತುರಂಗ ಉಯ ಗಜಾದಿಶಬ್ದಂಗಳ್ಗೆ।

నపుంసకరూపమె।భృంగదింతురగక్కెరుయదత్తణాం।గజదఎంబమూర్కుం।
బహుళమెంబుదరిం।వరాహశబ్దదోళ్ళికల్పం।వరాహందిం।వరాహ
నిం।వరాహంగె।వరాహక్కె।ఎంబంతెహింగాదమోడెం।గండాదోడం।
రుంగం।హంసుంబం।సర్పమెంబివాదియాదువర్ణపుల్లింగదంతెరూపు
పత్తుగుం।రుంగనం।హంసుబనిం।సర్పంగె।గరుడన్గాత్తణాం।ఎంబంతెరి
వుదు॥౫౧౪=॥=॥

॥సూత్ర॥అముమెందుసిర్వసముచ్ఛయదుముని విధినిరు
శం।ద్వితీయ్యయోళుపొక్కైరం।సమనిసవెందుషష్ఠియోళముమవుమి
క్కినవిభక్తిగళమేలిశరం॥పదవిభాగవు॥అముం।ఎందు।లుసిర్ధసముచ్ఛ
యదహా।మునివిధినిరుశం।ద్వితీయ్యయు।బళపొక్కు।ఇరం।సమని
సువ।ఎందు।షష్ఠియోళ్।అముం।అవుం।మిక్కినవిభక్తిగళమేలె।ఇశరం।
టీక॥అం।అం ఎందు।లుం।లుంవెందు।లుసిర్ధమెళ్లసముచ్ఛయద।సము
చ్ఛయార్థద।ఉమ్విధి।ఉకారవిధి।నిరుతంనిశ్చయవాని।ద్వితీయ్యయ
ద్వితీయ్యావిభక్తియ।బళపొక్కు।పోళవంపొక్కు।ఇరం।ఇర్పుదు।
షష్ఠియోళ్।షష్ఠీవిభక్తియల్లి।ఎందు।ఆవాగళం।అం।అం ఎంబు।లుం।
లుం ఎంబ అవు అవుసమనిసవు।ప్రాప్తిసవు।మిక్కినవుళిదవిభక్తిమేలె
ఇరం।ఇర్పవు॥వృత్తి॥అమ్।అమ్ ఎంబసముచ్ఛయద।లుమ్ ఎంబద్వి
తీయ్యయనడువెపొక్కిరం।షష్ఠియోళ్।సముచ్ఛయం పత్తదు।అమ్
అమ్।గళ్ళీవిభక్తిగళమేలనాసముచ్ఛయక్కెనరనం।గురువుం।కాలింద

యుం।శ్రీయుందియుం।చతుర్థియొళిరడుంప్రత్యగుంద్యెనాంగం।నినంగం।అ
వంగెయుం।నినగెయుం।జాతియత్తణిందెయుం।కేదగెయత్తణిందెయుం।
సప్తమియ।ళ్ ఎంబుదరమేలెలమ్ప్రత్యవుదు।చలదొళమాచారదొ
ళం।కవిశనదొళం।అళ్లియంబుదరమేలెలుమ్ప్రత్యగం।అల్లియుమిల్లి
యుమెల్లియుంనరం॥౨౭౬

॥సూత్ర॥ఎల్లియుమామంత్రణాదొళ్బల్లప్రథమైకవచనమం
లోపిసువనిల్లదెవికల్పముఖదిం।సొల్లిసువప్లుతదీర్ఘకాకుగళిరడుం॥
పదవిభాగవు॥ఎల్లియుం।ఆమంత్రణాదొళ్।బల్లర్।ప్రథమైకవచన
మంలోపిసువర్।నిల్లదెవికల్పముఖదిం।సొల్లిసువర్।ప్లుతదీర్ఘకా
కుగళిరడుం॥టీకు॥ఆమంత్రణాదొళ్సంబుద్ధియల్లి।ఎల్లియుం।ఆ
వెడెయల్లియుంబల్లర్।విద్వాంసర్ప్రథమైకవచనమంప్రథమావిభక్తి
యఏకవచనమం।లోపిసువర్।లోపమాడువర్।నిల్లదెకడెయదె।వి
కల్పముఖదిం।వికల్పముఖదిందప్లుతదీర్ఘకాకుగళంప్లుతదీర్ఘకా
కుగళం।ఎరడుం।సొల్లిసువర్।పేళువర్॥వృత్తి॥ఆమంత్రణాదొళ్స్వ
రాంతవ్యంజనాంతగళప్రథమకీయుం।లోపం।ఆసంబుద్ధియొళ్।
ప్లుతదీర్ఘగళింబెరడుకాకుగళం।వికల్పదింపేళ్వర్ప్రయోగం।దేవ
బింనపం।యసెంయదిర్కసువామంయుధకేళుమాందవప్లుతదీర్ఘకాకుగ
ళం।ఎలెగనాపఎంబమాంతుబందపుదీర్ఘల్।ఎవెఎలెరంభెయామవనసిరిలా
క్షమెమేనకిమంజుఘోషెదీఘకాకుడంగెసుఖసంపదవంమాంబ్యదెనె
గెపరమునీంద్రాకడవెంకంరారణాకరురుపశివమగీగళ్ఎలెకేంగెలెయెఎలెకంబెలకో॥౨౭౭

॥సూత్ర॥అవిశేషదిందదంతే ఏవర్ణమొందవు వుదివర్ణం వొందలదంత
క్కవతరిసంబిందువబిందువాగిబహువచనదవర్ణనదవు ఏవర్ణం॥పదవిభాగవు॥
అవిశేషదిందే।అదంతక్కె।ఏవర్ణం।ఒదవువుదు।ఏవర్ణం।ఒదవిదదంతక్కె।అ
వతరిసెం।బిందు।అబిందు।ఆగి।బహువచనదఅర్థం।అడర్కుదు।ఏవర్ణం।
టీక॥ఇల్లి।ఆమంత్రణాదొళ్ బుదనువర్తనే।ఆమంత్రణాదోళ్ సంబు
ద్ధియల్లి।అవిశేషదిం।విశేషవల్లదుదరిందే।అదంతక్కె।అకారాంత్యశబ్దక్కె।ఏవర్ణం
ఏఏఎంబవర్ణం ఒదవువుదు।ప్రాప్తిసువుదు।ఏవర్ణం।ఏఏఎంబసవర్ణం
ఒదంతక్కెఒదవిదుప్రాప్తిసిదు।అదంతక్కె।అకారాంత్యక్కె।బిందు।సొన్నె।అవ
తరిసెం।పుట్టువుదు।ఆబిందువాగి।బిందువిల్లదుదాగి।ఏవర్ణం।ఏఏ
ఎంబసవర్ణం।బహువచనదు।బహువచనదు।అర్థం।ఆగమం।అదవు
దుపుట్టువుదు॥వృత్తి॥లింగత్రయమెనదె వచనత్రయమెనదె।స్వరాం
తవ్యంజనాంతంగళేనదె।సంబోధనే యుకడెయోళ్ కల్పదిం।ఏఏఎంబ
వర్ణం।అకారాంత్యదమేలె।ఏఏఎంబవు।పరమాగినదువె బిందువక్కుం।
బిందువిల్లదెబహువచనదమేలె।ఏఏఎంబవక్కుం।అళరుళనీళరసంతళయె।
కోకిలనాదియె।హంసయానయె।ఎళమాల్యెయె।తళిరు।యలెయె।బి
ందువింగె।చంద్రనే।శెళనే।నందనవే।లతాభవనవే।అరువినమేలనా
వర్ణక్కె ద్వివరెభిట్టరె।ఏకవచనదొళిక్కెవికల్పం।యలెయభిమంన్యు।
యలెతుంబి॥౨౪౪-౨౨-౨.

॥సూత్ర॥పిరిదంద్రిక్తబహుత్వరెనళళక్కందిరాగమంబహువచ
నస్ఫురితత్రింయుగేకగతేనిజపరిణామితెమేణోద్ధాతుగే ఏకవచనదోళ్ తైం

పదవిభాగము॥పిరిదుం ద్విత్వబహుత్వం।బరె।గళ్ళళ్గం।ది యిరాగమం।బహువచన
స్ఫురితక్రియెగె।ఏకతెధాతుగె।నిజపరిణాతె।మేణ్।ధాతుగె।ఏకవచనదొళ్।అర్థం।
టీక॥ఇల్లి అనువర్తనె।ఆమంత్రణదొళ్।పిరిదుం విశేషవాగి।ద్విత్వబహుత్వం।
ద్వివచనబహువచనంగళ్।బరె।బరె।గళ్ళళ్గె।గళ్ళాగమ కళ్ళాగమంగళ్।ఇరా
గమం।ఇరవెంబాగమం।పుంటు।పుటాణిపుదు।బహువచనస్ఫురితక్రియ
గె।బహువచన।బహువచనదల్లి।స్ఫురిత।ప్రకాశిసల్పట్టెంథాక్రియెగె।క్రియె
గె।ఏకతె।ఏకవచనం।పుంటు।పుంటాణిప్పుదు।ధాతుగె।ధాతుగళ్గె।ఏకవచ
నదల్లి నిజపరిణాతె।ఇదర్రూగెపరిణామిసువుదు।ఉంటు।ఉంటాణిపు
దుమేణ్।వికల్పదిందె।అర్థం।అకారం।పుంటు।పుటాపుదు।వృత్తి॥
ఆమంత్రణాదొళ్ ద్వివచనబహువచనంగళాదగళ్ళంకళ్ళమిరాగమ ముంటు।
పిరిదుమెంబుదరిందరువినమేలెయుమొంటు।పిరుదుమెంబుదు।ఇరాగ
మం।కిరిదెడెయొళ్ళన్నాప్పుదు।బహువచనక్రియెయొళేకవచనము
ము।ధాతుగె।ఏకవచనదొళిదర్రంతె।సల్గుం।వికల్పధాతువర్థమం।పడెగుం।
క్రమప్రయోగం॥సురతరునందనంగళిర।దేశెగళిర।మునిగళ్ళిర।కళ్గె।దేవకతెగళిర।
బుధరగళిర।అర్గ।నంటరిర।బహువచనక్రియెయొళేకవచనక్కె।విహంగమదిందకంబు
నిమ్మొళిపిక్।అరి।ఇరె।నీవు మూవుమొండనొండనొండివెంబుదనం।నానిజధాతుగె।పా
డలెతుంబిబిగ్గిసిలెశొందిలెశ్వెడెలెగంధవాహం దాతువినక్తక్కె।బారవలాళ్కాశమనె।
నొందజకోరవిలాలనెత్రనింబారయుపీవరస్తననితంబభరాలసకెళకామకాళాం
రకకేశపాశంయనగుత్తరమంశొండెచారవేణివినొరవనీనదారవంగళిల్లిగెపొందవెయాపు
దాశయం।ఇరాగమమిల్లదుదకె।జలధిద్వీపాంతరంగళనిరదేనింపొంనిసిమృగాదిగళ్॥౫౩౫॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಅಭಿರೂಪದಿನಾ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿ ಲಿಂಗಾರ್ಥವಚನಸಂಬೋಧನದೊಳ್ ಪ್ರ
ಭವಿಪುದಾ ದ್ವಿತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿ ಕರ್ಮದೊಳನಾಕುಳಂ ವರ್ತಿಸುಗುಂ॥ ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಅಭಿರೂ
ಪದಿಂ। ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿ ಲಿಂಗಾರ್ಥವಚನಸಂಬೋಧನದೊಳ್। ಪ್ರಭವಿಪುದು। ಆ ದ್ವಿತೀಯಾ
ವಿಭಕ್ತಿ। ಕರ್ಮದೊಳ್। ಅನಾಕುಳಂ। ವರ್ತಿಸುಗುಂ॥ ಟೀಕು॥ ಅಭಿರೂಪದಿಂ। ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾದ
ರೂಪದಿಂದಾ। ಆ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿ ಲಿಂಗಾರ್ಥವಚನಸಂಬೋಧನದೊಳ್। ಆ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭ
ಕ್ತಿ। ಆ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿಯು। ಲಿಂಗ। ಲಿಂಗದ। ಅರ್ಥ। ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ। ವಚನ। ವಚನದ। ಸಂಬೋಧ
ನದೊಳ್। ಸಂಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ। ಪ್ರಭವಿಪುದು। ಹುಟ್ಟುವುದು। ಆ ದ್ವಿತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿ। ಆ
ದ್ವಿತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿಯು। ಕರ್ಮದೊಳ್। ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ। ಅನಾಕುಳಂ। ವ್ಯಾಕುಳವಿಲ್ಲದುದಾಗಿ। ವರ್ತಿ
ಸುಗಂ। ವರ್ತಿಸುವುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಲಿಂಗದೊಳಂ। ಅರ್ಥದೊಳಂ। ಸಂಬೋಧನೆಯೊಳ್ ಪ್ರಥ
ಮಾ ವಿಭಕ್ತಿಯಕ್ಕುಂ। ಲಿಂಗಮೆಂಬುದು ವಸ್ತುವಿನ ಹೆಸರುವಂ ಪೇಳ್ವುದು। ಅರ್ಥಮೆಂಬುದು ಭಾ
ವವಿಶೇಷಮಂ ಪೇಳ್ವುದು। ವಚನಮಾತ್ರವೆಂಬುದು। ಗಣನೆಯಂ ಪೇಳ್ವುದು। ಸಂಬೋಧನೆ
ಯೆಂಬುದು। ಅಭಿಮುಖೀಕರಣಮಂ ಪೇಳ್ವುದು। ಲಿಂಗಕ್ಕೆ। ಇಂದ್ರಂ। ಚಂದ್ರಂ। ಮನುಷ್ಯಂ। ಗೋ
ಮಿನೀ। ಕಾಮಿನೀ। ಆನೆ। ಕುದುರೆ। ಮರಂ। ಗಿಡ। ಅರ್ಥಕ್ಕೆ। ನಿಡಿಯಂ। ಗುಜ್ಜಂ। ಕೆಂಪಂ। ಕರಿಕಂ। ಅ
ಸಿಯಂ। ಇನಿಯಂ। ವಚನಕ್ಕೆ। ಅವಂ। ಅವರ್। ಮೂವರ್। ಸಂಬೋಧನೆಗೆ। ಯಲೆ ದೇವರ್ಕಳಿ
ಸು ನೀನಿಲ್ಲದಿಲ್ಲ ಮೇಳಲಿವೆ ಮಾನುಕನಾಜ। ನಲ್ಲಳೆನಿಂನ ಕಾಲ್ಪಿಡಿದೆಪಂ। ಕಿಳಿಮಾನ ವಿದ್ಯಾ
ಕೆ। ಸ್ತಂಭಕುಂಭಾದಿ ಜಡವಸ್ತುಗಳೊಳಂ। ದೇವತಾಪ್ರಥಮೆ। ಆಲೋಕಾಂತರದೊಳ
ಮಾಕ್ಷಿಯ ಚಿತ್ತಮೊಳಭಿಮುಖೀಕರಣಮುಪಚಾರಂ। ಯಲೆ ಕಂನಡಿ ಕೆಳಸವಿಕಥೆ
ಯಂ ಕೇಳು। ಕಳಾಶಿ। ತಾವರೆಯೆ। ಮದಾಕುಳವೆ। ಕಂನೆಯ್ದಿಲೆ। ಮತ್ತಕೋಕಿಲಮೆ। ಸೀತೆ
ಯ ಕಂಡಿರೆ। ಸ್ಮರಿಸು ಹೃದಯಮ್ಮೈಸರಿಸು। ಯಲೆ ಸಲ್ಲೇಶನಿಂ ನನಿಜಮಂ ತೋರು।

ಆವಜಗಮಂ ಸಾಧಿಸಲ್ಪಡದೆ ಪೇಳ್ದೆ ವಿದ್ಯಾಧರಚಕ್ರವರ್ತಿ ಆವುದು। ಮಾಡಲ್ಪಡುವುದು
ಅದು ಕರ್ಮಂ। ಅದರೊಳ್ ಷಷ್ಠೀ ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿವರ್ತಿಸುಗುಂ। ಕರ್ತೃಕರ್ಮಕ್ರಿಯೆಗೆ ಉದಾಹರ
ಣಂ। ಪಡೆದಂ। ಪದ್ಮಜಂ। ನಿಜಜಗತ್ರಯಮಂ॥೧೬೪

॥ಸೂತ್ರ॥ ಪ್ರವಿದಿತಕರ್ತೃರ್ಗಂ ಕರ್ತೃವಿನೀಪ್ಸಿತತಮಪದಾರ್ಥಮದು ನಾಲ್ಕುಭೇದವನಾ
ಳ್ದಿರ್ಕುಂ। ನಿರ್ವರ್ತ್ಯವಿಕಾರ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯಮೆತ್ತಲುಂ ವೈಷಯಿಕಂ॥ ಪದವಿಭಾಗ॥ ಪ್ರವಿದಿತಕರ್ತೃರ್ಗ
ಂ। ಕರ್ತೃವಿನ। ಈಪ್ಸಿತತಮಪದಾರ್ಥಮಂ। ಅದು। ನಾಲ್ಕುಂ। ಭೇದವಂ। ಆಳ್ದು ಇರ್ಕುಂ। ನಿ
ರ್ವರ್ತ್ಯವಿಕಾರ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯಂ। ಎತ್ತಲುಂ। ವೈಷಯಿಕಂ॥ಟೀಕು॥ ಪ್ರವಿದಿತಕರ್ತೃಗಂ। ಪ್ರವಿದಿತ। ವಿಶೇಷವಾ
ಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ। ಕರ್ತೃರ್ಗೆ। ಆ ಕರ್ತೃವು। ಕರ್ತೃವಿನ। ಮಾಡುವಾತನ। ಈಪ್ಸಿತತಮಪದಾರ್ಥಂ।
ಇಷ್ಟವೆನಿಪ ಪದಾರ್ಥಂ। ಅದು। ಆ ಕರ್ಮಂ। ಆ ಕರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳುವರು। ನಿರ್ವರ್ತ್ಯವಿಕಾರ್ಯಂ। ನಿರ್ವ
ರ್ತ್ಯ। ನಿರ್ವರ್ತ್ಯವೆಂದು। ವಿಕಾರ್ಯಂ। ವಿಕಾರ್ಯವೆಂದು। ಪ್ರಾಪ್ಯಂ। ಪ್ರಾಪ್ಯವೆಂದು। ಎತ್ತಲುಂ। ಎಲ್ಲಿಯುಂ। ವೈ
ಷಯಿಕಂ ವೈಷಯಿಕವೆಂದು। ನಾಲ್ಕುಭೇದವಂನು ಆಳ್ದು ತಾಳ್ದು। ಇರ್ಕುಂ। ಇರ್ಪುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥
ಅಕರ್ಮಮುಂ ಮಾಡುವನಿಷ್ಟವಪ್ಪವಸ್ತುವದು ನಿರ್ವರ್ತ್ಯಮೆಂದುಂ ವಿಕಾರ್ಯವೆಂದುಂ ಪ್ರಾಪ್ಯಮೆಂ
ದುಂ ವೈಷಯಿಕಮೆಂದುಂ। ನಾಲ್ಕುತೆರನಪ್ಪುದು। ನಿರ್ವರ್ತ್ಯಮೆಂದು। ನಿರ್ಮಾಣಮನೈದುವುದು।
ವಿಕಾರ್ಯಮೆಂದು। ರೂಪಾಂತರಮನೆಯ್ದುವುದು। ಪ್ರಾಪ್ಯಮೆಂದು। ಎಯ್ದಲ್ಪಡುವುದು।
ವೈಷಯಿಕಮೆಂದು ನಯನಾದಿಗೆ ವಿಷಯಮಪ್ಪುದು। ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಕೆಲಂದಿಗೆ ಯಥೋತ್ಪತ್ತಂ
ಪೂವಂ ಮುಡಿದಂ। ನಿರ್ವರ್ತ್ಯಕ್ಕೆ ಮನೆಯಂ ಮಾಡಿದಂ। ಕಾವ್ಯಮಂ ಪೇಳ್ದಂ। ವಿಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ
ಪರುವಂ ಕಡಿದಂ। ಕಾಯಂ ಪೊಳ್ದಂ। ಪ್ರಾಪ್ಯಕ್ಕೆ ಊರನೆಯ್ದಿದಂ। ಮರನಂ ಸಾರ್ದಂ
ವೈಷಯಿಕಂ। ನೇಸರ್ನೋಡಿದಂ। ಗೀತಮಂ ಕೇಳ್ದಂ। ನಲ್ಲಳನಪ್ಪಿದಂ। ರಸಮಂ ಪೀರಿದಂ। ಪು
ಷ್ಪಮಂ ಮೂಸಿದಂ॥ —— ॥೧೬೫

॥ಸೂತ್ರ॥ ತೊಡೆದಿಷ್ಟಾನಿಷ್ಟದೊಳ್ ದೆಂಯದುದಗವಿ ಕಾಲಾರ್ಥಮೋ॥ ದ್ವಿತೀಯ

ಯೆಮತ್ತಂ। ನುಡಿಸುಂ ತೃತೀಯೈ ಪೇಳಲ್ಪಡೆಸುಂ ಸಲೆ ಕರ್ತೃಕರಣಾರ್ಹೇತುಸ್ಥಿತಿಯೊಳ್ ॥ ಪದವಿಭಾಗ॥
ತೊಂದರ್ಮನ॥ ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟದೊಳ್। ಎಡೆಯುಡುಗದೆ ಕಾಲಾಧ್ವದೊಳ್ ದ್ವಿತೀಯೆಯಕ್ಕುಂ ಎಮತ್ತಂ। ನು
ಡಿಸುಂ। ತೃತೀಯೆಯುಂ ಪೇಳಲ್ಪಡೆಸುಂ। ಸಲೆ ಕರ್ತೃಕರಣಾರ್ಹೇತುಸ್ಥಿತಿಯೊಳ್॥ ಟೀಕು॥ ಮತ್ತಂ ಮತ್ತೆ
ಯುಂ। ದ್ವಿತೀಯೆಯುಂ ಎ ದ್ವಿತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿಯು। ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟದೊಳ್ ಇಷ್ಟಾ। ಇಷ್ಟದಲ್ಲಿಯುಂ ಅನಿಷ್ಟ ಅ
ನಿಷ್ಟದಲ್ಲಿ। ದೊರೆದರ್ಥಪ್ರಾಮಗೆಯಾಗಿ। ಯೆಡೆಯುಡುಗದೆ। ಎಡೆಬಿಡದೆ। ಕಾಲಾಧ್ವದೊಳ್।
ಕಾಲ। ಕಾಲದಲ್ಲಿ। ಅಧ್ವದೊಳ್। ಪಥದಲ್ಲಿ। ನುಡಿಸುಂ। ನುಡಿವುದು। ತೃತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿ। ಸಲೆ ಚೆಂನಾ
ಗಿ। ಕರ್ತೃಕರಣಾರ್ಹೇತುಸ್ಥಿತಿಯೊಳ್। ಕರ್ತೃ। ಕರ್ತೃವಿನಲ್ಲಿ। ಕರಣಾ। ಕರಣ। ಕರಣದಲ್ಲಿ। ಹೇತುಸ್ಥಿತಿಯೊಳ್।
ಹೇತುವಿನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ। ಪೇಳಲ್ಪಡೆಸುಂ। ಪೇಳಲ್ಪಡುವುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಇಷ್ಟದೊಳಮನಿಷ್ಟದೊಳಂ
ತಾಂ। ದೊರೆಯಮಧ್ವದೊಳಮೆಡೆದಿವರಿಯದೆ ದ್ವಿತೀಯೆಯಕ್ಕುಂ। ಕರ್ತೃವಿನೊಳಂ ಕರಣದೊ
ಳಂ। ಹೇತುವಿನೊಳಂ। ತೃತೀಯೆಯಕ್ಕುಂ। ಇಷ್ಟಕೆ। ನೆವಳಮಂ ಕೆಗಡು। ಅನಿಷ್ಟಕೆ। ಪಾವವಂ ದಾ
ಟಿದಂ। ಕಾಲಕ್ಕೆ। ಆರು ತಿಂಗಳ್ ಕಲಿದಂ। ಉಪವಾಸದಿಂ। ರಾತ್ರಿಯ ನಿದ್ರೆಯಂ। ಜಾಮಮಂ ಕೊಳ್ಳು।
ಅಧ್ವಕ್ಕೆ। ಅರೆಗಾವುದಮಂ। ಪರಿದಂ। ಮೂಗಾವುದಮುಂ। ನಡೆದಂ। ದೊರೆನಾದಿಗಳೊಳ್ ಕ
ರ್ತೃವಿಂತು। ಗುರುವಂ। ಜ್ಞಾನಮಂ। ಬೆಸಗೊಂಡಂ। ದಾನಿಯುಂ। ದಾನಮಂ ಬೇಡಿದಂ। ಪಶುವಂ
ಪಾಲಂ ಕರೆದಂ। ತೃತೀಯೆಯ ಕರ್ತೃವಿಗೆ। ಪದರ ಮಕ್ಕಸಾಲೆಯಿಂ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟುದು। ಕಾವ್ಯಮಂ ನಿ
ಂ ಪೇಳ್ವಲ್ಪಟ್ಟುದು। ಕರಣಕ್ಕೆ। ಕೊಂಡಲಿಯಂ ಕಡಿದಂ। ಗಡೆಯಿಂ ಮೊದಿದಂ ಕಂಗಳಿಂ ನೋಡಿದಂ
ಹೇತುವಿಂಗೆ। ಬಲಗದಿಂ। ಪಡೆದಂ। ಕಿಗಹಾಂಸಿಲ್ಕಿದಂ। ದೈವದಿಂ। ಬಳ್ದಂ। ಸಯೋಗದೊಳಮುಂ
ಟು॥ ಸಂಗರದಿಂ ಬಂದಂ॥ ೨೮॥

॥ ಸೂತ್ರ॥ ನ್ಯುತ ಸಂಪ್ರದಾನರೂಪಂ। ಚತುರ್ಥಿಯದುರುಚಿಯೊಳ್ ಷಷ್ಠಿಯೊ
ಳ್ ಭಾರದೊಳ್ ಕಾಲದೊಳ್ಸಂಬಂಧಿತಿಯೊಳುನ್ನತಿಯಲ್ಲಸ್ತ್ವಾದಿಯೊಳ್ ಭಾವಸ್ಥಿತಿಯೊಳ್॥

।ಸೂತ್ರ। ಪ್ರವಿದಿತಹೇತುವಿನೊಳ್ ಸಂದವನತೆಯೊಳ್ ಪ್ರಣಾಮಾದರಸ್ಮರಣದೊಳುದ್ಘ
ವಿಸಿದನೀಪ್ಸಿತದೊಳ್ ಸದೃಶವೃತ್ತಿಯೊಳ್ ಪ್ರತಿನಿಧಾನದೊಳಮಿಷ್ಟದೊಳಂ। ಪದವಿಭಾಗವು।
ನುತಸಂಪ್ರದಾನರೂಢಂ। ಚತುರ್ಥಿ। ಅದು। ರುಚಿಯೊಳ್। ರೋಷೆಯೊಳ್। ಮತ್ಸರದೊಳ್
ಹಿತದೊಳ್। ಸಂಭೀತಿಯೊಳ್। ಲುಂಠಿತೆಯೊಳ್। ಸ್ವಸ್ತ್ಯಾದಿಯೊಳ್। ಸ್ವಭಾವಸ್ಥಿತಿಯೊ
ಳ್। ಪದವಿಭಾಗವು। ಪ್ರವಿದಿತಹೇತುವಿನೊಳ್। ಸಂದವನತೆಯೊಳ್। ಪ್ರಣಾಮಾದರಸ್ಮರಣ
ದೊಳ್। ಉದ್ಘವಿಸಿದನೀಪ್ಸಿತದೊಳ್। ಸದೃಶವೃತ್ತಿಯೊಳ್। ಪ್ರತಿನಿಧಾನದೊಳಂ। ಇಷ್ಟದೊಳಂ।
ಟೀಕು। ನುತಪ್ರಧಾನರೂಢಂ। ನುತ ಹೊಂದಿದ ಅಲ್ಪತ್ವ ಪ್ರಧಾನ ಮುಖ್ಯಕಾರಕದಲ್ಲಿ। ರೂಢಿ
ರೂಢಿಯು। ಚತುರ್ಥೀ। ಚತುರ್ಥೀವಿಭಕ್ತಿಯೆನಿಸುವುದು। ಅದು। ಆ ಚತುರ್ಥೀ। ರುಚಿಯೊ
ಳ್। ರುಚಿಯಲ್ಲಿ। ರೋಷೆಯೊಳ್ ಕೋಪದಲ್ಲಿ। ಮತ್ಸರದೊಳ್ ಮತ್ಸರದಲ್ಲಿ। ಹಿತದೊ
ಳ್। ಹಿತದಲ್ಲಿ। ಸಂಭೀತಿಯೊಳ್ ಭಯದಲ್ಲಿ। ಲುಂಠಿತೆಯೊಳ್। ಪೀಡನೆಯಲ್ಲಿ। ಸ್ವಸ್ತ್ಯಾ
ದಿಯೊಳ್। ಸ್ವಸ್ತಿಯೆಂಬುದರಲ್ಲಿ। ಸ್ವಭಾವಸ್ಥಿತಿಯೊಳ್। ಸ್ವಭಾವಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ। ಪ್ರವಿದಿತಹೇತು
ವಿನೊಳ್। ಪ್ರವಿದಿತ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ। ಹೇತುವಿನೊಳ್ ಕಾರಣದಲ್ಲಿ। ಸಂದವನತೆಯೊಳ್। ಸಂ
ದ ಸಲುವಳಿಯಾದ। ಅವನತೆಯೊಳ್। ನಮಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ। ಪ್ರಣಾಮಾದರಸ್ಮರಣದೊಳ್।
ಪ್ರಾಣಿ। ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ। ಅನಾದರ। ಉದಾಸೀನದ। ಸ್ಮರಣದೊಳ್। ನೆನಹಿನಲ್ಲಿ। ಉದ್ಘ
ವಿಸಿದನೀಪ್ಸಿತದೊಳ್। ಉದ್ಘವಿಸಿದ। ಹುಟ್ಟಿದ। ಅನೀಪ್ಸಿತ। ಅನಿಷ್ಟೆಯಲ್ಲಿ। ಸದೃಶವೃತ್ತಿ
ಯೊಳ್। ಸಮಾನವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ। ಪ್ರತಿನಿಧಾನದೊಳ್ ಪ್ರತಿನಿಧಾನದಲ್ಲಿಯು। ಇಷ್ಟದೊಳಂ
ಇಷ್ಟದಲ್ಲಿಯುಂ। ಬಪ್ಪುದು। ವೃತ್ತಿ। ಸಂಪ್ರದಾನವೆಂದಾವುದಾನೊಂದು ವಸ್ತುವೆನಿಸ
ಕೊಂಬ ಪಾತ್ರಂ। ಅಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಥಿಯಕ್ಕುಂ। ಅದು ರುಚಿ ಮತ್ಸರ ಹಿತ ಭೀತಿ ಲುಂಠಿತ ಸ್ವ
ಸ್ತ್ಯಾದಿ ಭಾವ ಕಾರಣ ನಮಸ್ಕಾರ ಪ್ರಣಾಮಾದರಸ್ಮರಣ। ಅನಿಷ್ಟ ಸಾದೃಶ್ಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿ
ಇಷ್ಟಮೆಂಬಿನಿತರೊಳ್ ವರ್ತಿಸುಗಂ। ಸಂಪ್ರದಾನಕ್ಕೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂಗೆ ಗೋವಂ ಕೊಟ್ಟಂ।

ಷಡ್ರಸರುಚಿಗೆ। ಕೋಸಂಗೆ। ಅಡಿಗೆಯುಳ್ಳ। ಉತ್ಪಾತಿಗೆ। ಕವಿಗೆ ಕವಿ ಮುನಿವಂ। ಮತ್ಸರಕ್ಕೆ ಸವತಿ
ಸೆಸವತಿ ಪುರುಡಿಪರ್ಕೆ। ಬಿರುದಗೆ। ಬಿರುದಸೆಗಾಂ ಸುವರ್। ಹೀತಕ್ಕೆ ಪಶುವಿಂಗೆ ಶೈಗಾಂ ಹಿಂ
ತಂ। ರೋಗಿಗೆ ಔಷಧಹಿತಂ। ಭೀತಂಗೆ ಪಾಪಕ್ಕಂ ಜುಗಂ। ಕರ್ಮಂ। ಉನ್ನತಿಗೆ ಲೋಕರಕ್ತ
ನದಿಕಂ। ಮೆರುವಿಂಗೆ ತಾನಗಳಪ್ಪಂ। ಸ್ವಸ್ತ್ಯಾದಿಗೆ ಸಮನಿಸುಗೆ। ಜಗತ್ಕೆಲ್ಲಿಯುಮಾವಿಷ್ಟಂ।
ಕ್ಷೇಮವೃತ್ತಿ। ಕುಶಲಂ। ಭದ್ರಂ। ಭವಿತವ್ಯಂ ಶ್ರೇಯಂ। ಶಿವಂ। ಶುಭಂ। ಸ್ವಸ್ತಿ ಮಂಗಳಂ। ಕಲ್ಯಾ
ಣಂ। ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಸಿಂಹಕ್ಕೆ ಶೌರ್ಯಂ। ಕಪಿಗೆ ಚಪಲತೆ। ಹೇತುವಿಂಗೆ। ಸಿರಿಗುದ್ಯೋಗಂ। ಮ
ಳೆಗೆ ಮುಗಿಲ್। ನಮಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ದೇವರ್ಗೆ ಪಡಮತ್ತಂ। ಗುರುಗೆರಿನಿದಂ। ಪ್ರಾಗ್ಯಾದರಸ್ಮರ
ಣಕ್ಕೆ ವಾನಸರಂ। ಪುಲ್ಲೆ। ಕಷ್ಟವಾಗಿನೆನೆವಂ। ಅನಿಷ್ಟಕ್ಕೆ। ಆತಂಗೆ ವಿಷಮನಿಕ್ಕಿದಂ।
ಆತಂಗೆ ಕತ್ತಿಯುಂ ಮಸೆದಂ। ಸಂಪ್ರಶ್ನೆ। ಆತಂಗೆ। ಆತಂ ಕರ್ಮಂ ಬಿರಾವತಕ್ಕೆ ಸುಪ್ರತೀಕಮೋ
ಕಗೆ। ಪ್ರತಿನಿಧಿಗೆ। ಜೇನುತುಪ್ಪಕ್ಕೆ। ಸಕ್ಕರೆ ಸಲ್ಲುದು। ಆ ಕಬ್ಬಿಕ್ಕೆ ಶಬ್ದಮಾಯ್ತು। ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಭ
ಕ್ತಿಗೆ ವರವನಿತ್ತಂ। ಕಳಿಯಂಗೆ ಸಂತೋಷಮಂ ಮಾಡಿದಂ॥ ೨೯೪

॥ಸೂತ್ರ॥ ಆದಂ ಪಂಚಮಿಯಪ್ಪುದ। ಪಾದಾನಸ್ಥಲದೊಳ್ ತಿದವೊದರ್।
ಮಾತಂಕಾದಾನೆಷ್ಟಾನಿಷ್ಟಾಪಾದಿತ ಹೇತುವಿನೊಳುದಯದೊಳ್ ಗೌರವದೊಳ್॥
ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಆದಂ ಪಂಚಮಿಯು। ಅಪ್ಪುದು। ಅಪಾದನಸ್ಥಳದೊಳ್। ಅಹೇದರ್।
ಆತಂಕಾದಾನೇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟಾಪಾದಿತಹೇತುವಿನೊಳ್। ಉದಯದೊಳ್। ಗೌರವದೊಳ್।
ಓದವುಗು॥ ಟೀಕು॥ ಅಪಾದನಸ್ಥಳದೊಳ್। ಅಪಾದಾನಕಾರಕಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ। ಆದಂ
ಆದಮೆಂಬ ಪೇನಗ್ರಹಣದಿಂದ। ಪಂಚಮೀ। ಪಂಚಮೀ ವಿಭಕ್ತಿ। ಅಪ್ಪುವುದು। ಆಗು
ವದು। ಅದೇ। ಆ ಪಂಚಮಿಗೆ। ದಕ್। ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ। ಆತಂಕಾದಾನೇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟಾಪಾದಿತಹೇ
ತುವಿನೊಳ್। ಆತಂಕಭಯದಲ್ಲಿ। ಆದಾನಸ್ವೀಕಾರದಲ್ಲಿ। ಇಷ್ಟ। ಇಷ್ಟದಲ್ಲಿ। ಅನಿಷ್ಟ। ಇ
ಷ್ಟವಲ್ಲದುದಲ್ಲಿ। ಆಪಾದಿತ। ಉತ್ಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ। ಹೇತುವಿನೊಳ್ ಕಾರಣದಲ್ಲಿ। ಉ
ದಯದೊಳ್ ಜನನದಲ್ಲಿ। ಗೌರವದೊಳ್। ಗುರುತ್ವದಲ್ಲಿ। ಓದವುಗು। ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು।

ವೃತ್ತಿ॥ ಅಪಾದಾನಮೆಂದಾವುದಾನೊಂದರಿಂ ತೊಲಗುವುದು। ಅಲ್ಲಿ ಪಂಚಮಿಯಕ್ಕುಂ।
ಆ ಪಂಚಮೀವಿಭಕ್ತಿಯ ಸ್ವೀಕಾರ। ಇಷ್ಟ ಅನಿಷ್ಟ ಹೇತು ವುದಯ ಗುರುತ್ವವೆಂಬ ನಿಕಷೋ
ಳಂ ವರ್ತಿಸುಗುಂ। ಅಪಾದಾನಕ್ಕೆ। ಮರದತ್ತಣಿಂ ಪಣ್ಣಾಲುರುಳ್ದುದು। ಕೆರೆಯತ್ತಣಿಂ ಬ
ಂದಂ। ಆತನಿಂದಂ ಪಿರಿಯನೆಂಬಂತಪ್ಪುವರೊಳಪಾದಾನಮಂ ಮರೆವುದು ವಿಕಲ್ಪಿ
ಸುವರ್। ಕೃಷ್ಣನಿಂ ಪಿರಿಯಂ ಬಲಭದ್ರಂ। ದುರ್ಯೋಧನನಿಂ ಕಿರಿಯಳ್ ದುಸ್ಸಳೆಯೆಂಬಂತೆ
ಭಯಕ್ಕೆ। ಅರಸನತ್ತಣಿಂದಾಳು ಬಂದುದು। ಸ್ವೀಕಾರಕ್ಕೆ। ಸ್ವಾಮಿಯತ್ತಣಿಂ ಸುಖಂ ಪ್ರಾ
ಪ್ತಿಸುವುದು। ಅನಿಷ್ಟಕ್ಕೆ। ಪಗೆಯತ್ತಣಿಂ ಬಂಧನಂ ಬಂದುದು ಹೇತುಗೆ। ವುದ್ಯೋಗದ
ತ್ತಣಿಂ ಸಿರಿ ಬಂದುದು। ಉದಯಕ್ಕೆ। ಸದ್ವಂಶದತ್ತಣಿಂ ಪುಟ್ಟಿದಂ। ಪ್ರೇಮೆಗೆ। ಕೃಷ್ಣನತ್ತಣಿ
ಂ ಬಲಭದ್ರಂ ಪಿರಿಯಂ॥೭೦೪॥

॥ಸೂ॥ ಪ್ರಭುಪತಿಕುಲಜಾತ್ಯವಯವವಿಶ್ರುತಲಕ್ಷಣಾಸಂನಿಧಾನಸಂಸ್ಪರ್ಶನಸಮಾಗತ
ಸಂಬಂಧದೊಳಂ ತದ್ಗತಸಂಬಂಧದೊಳಮುಂಟು ಷಷ್ಠಿಗೆಯೋಗಂ॥ ಪದವಿಭಾಗ॥
ಪ್ರತಿಕುಲಜಾತ್ಯವಯವವಿಶ್ರುತಲಕ್ಷಣಾಸಂನಿಧಾನಸಂಸ್ಪರ್ಶನಸಮಾಗತಸಂಬಂಧದೊಳಂ।
ತದ್ಗತಸಂಬಂಧದೊಳಂ। ಉಂಟು ಷಷ್ಠಿಗೆ ಯೋಗಂ॥ ಟೀಕು॥ ಪತಿ। ಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿ। ಕುಲ। ಕು
ಲದಲ್ಲಿ। ಜಾತಿ। ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ। ಅವಯವ। ಅವಯವದಲ್ಲಿ। ವಿಶ್ರುತಲಕ್ಷಣಾ। ಪ್ರಸಿದ್ಧಲಕ್ಷ
ದಲ್ಲಿ। ಸಂನಿಧಾನ। ಸಂನಿಧಿಯಲ್ಲಿ। ಸಂಸ್ಪರ್ಶನ। ಸಂ। ಲೆಸಾದ। ಸ್ಪರ್ಶನ। ಸ್ಪರ್ಶದಲ್ಲಿ। ಸಮಾ
ಗತ। ಲೆಸಾಗಿ ಬಂದ। ಸಂಬಂಧದೊಳಂ। ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿಯುಂ। ತದ್ಗತಸಂಬಂಧದೊ
ಳ್। ತತ್। ಆ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ। ಗತ। ಐಕ್ಯದಲ್ಲಿರ್ದ್ದ ಸಂಬಂಧದೊಳಂ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿಯುಂ।
ಷಷ್ಠಿಗೆ। ಷಷ್ಠೀವಿಭಕ್ತಿಗೆ। ಯೋಗಮುಂಟು। ಉಂಟುವುಂಟಾಗಿರ್ಪುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥
ಸಂಬಂಧದೊಳಂ। ಷಷ್ಠಿಯಕ್ಕುಂ। ಅದು ಸ್ವಾಮಿಸಂಬಂಧದ। ಕುಲಸಂಬಂಧದ

ಜಾತಿಸಂಬಂಧದ।ಅವಯವಸಂಬಂಧದ।ಲಕ್ಷಣಾಸಂಬಂಧದ।ಸಂನ್ನಿಧಾನಸಂಬ
ಂಧದ।ಸಂಸ್ಪರ್ಶಸಂಬಂಧದ।ಸಂಬಂಧದವೆಂಬ ನಿತರದೊಳ್ ಮಸ್ವಂ।ಪೂರೋಂಡಿ
ಯುಂ।ನಾಡೆಕೆಂಡುಂ।ಕುಲಕ್ಕೆಯುಂ ಮತಂ ಮ।ಎಂಬಲ್ಲಿಯುಂ।ಅವಯಘಟಿ।
ಜಾತಿಗೆ।ಕುದುರೆಯ ಥಟ್ಟು।ಅವಯವಕ್ಕೆ।ಮರದ ಕೊಂಬು।ಫಾಲವಿನೆಸಳ್।ಕುರು
ವಿಂಗೆ।ಪೊಂಪ್ಪಿಗೆಯ ಮಾನಸಂ।ಕಿತ್ತಳೆದಾರಾವುತಂ।ಸಂನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ।ಕೆರೆಯ ಕೊಂ
ಡಿ।ಊರವಂದು।ಸಂಸ್ಪರ್ಶಕ್ಕೆ।ಕಳಸದ ಕೆಳ್ಕೆ।ಸರಹಾವೆನೆ।ಸಂಬಂಧದ ಸಂಬಂಧ
ಕ್ಕೆನೇನೆಲಕಂಣಾದೇವಂ।ತೊಳಬಾಗಿಕಾಂತಿ।ವಸ್ತುವಿಶೇಷಮೇಳಂ।ವಸ್ತುವಿಕಾರದೊ
ಳಮುಂಟು।ಬಳ್ಳದಲ್ಲಿ।ಅದರ ಮತ್ತೆ।ವಸ್ತುವಿಕಾರಕ್ಕೆ।ಪೂನರೊಳ್।ಎಲ್ಲಾ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ್।
ಷಷ್ಠಿಗಳಪ್ಪುದುದಾಗಿ।ಸಂಬಂಧವೆಂಬರ್॥೬೧೪

॥ಸೂತ್ರ॥ಧೀರರಿಮಾಂಪುದು ತಾನಾಧಾರಮವಧಿಕರಣಂ ಮಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಮಿ ಕಿಳಿ
ನಿರ್ಧಾರಣಾ ವಿಷಯ ವ್ಯಾಪಕ।ಸಾರ ವ್ಯವಹಾರ ಕಾಲ ಸತ್ವರ್ಥಗತಂ॥ಪದವಿಭಾಗವು॥
ಆವುದು।ತಾಂ।ಆಧಾರಂ।ಅದು।ಅಧಿಕರಣಂ।ಅಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಮಿ।ಕಿಳ್ಳ।ನಿರ್ಧಾರಣಾವಿಷಯವ್ಯಾ
ಪಕಸಾರವ್ಯವಹಾರ ಕಾಲ ಸತ್ವರ್ಥಗತಂ॥ಟೀಕು॥ಧೀರರಿಂ।ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದೆ।ಆಧಾರಂ।ಆ
ಧಾರಂ।ತಾಂ।ತಾಂ।ಆವುದು।ಆಗುವುದು।ಅದು।ಅದು।ಅಧಿಕರಣಕಾರಕವೆನಿಸುವುದು।
ಅಲ್ಲಿ।ಆ ಅಧಿಕರಣ ಕಾರಕದಲ್ಲಿ।ಸಪ್ತಮೀ।ಸಪ್ತಮೀವಿಭಕ್ತಿ ಬರ್ಪುದು।ಕಿಳ್ಳಿ।ಅರಿ।ನಿರ್ಧಾ
ರಣಾವಿಷಯವ್ಯಾಪಕ ಸಾರವ್ಯವಹಾರ ಕಾಲ ಸತ್ವರ್ಥಗತಂ।ನಿರ್ಧಾರಣಂ।ನಿರ್ಧಾರಣಾ
ದಲ್ಲಿ।ವಿಷಯ।ವಿಷಯದಲ್ಲಿ।ವ್ಯಾಪಕ ವ್ಯಾಪಕದಲ್ಲಿ।ಸಾರ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ।ವ್ಯವಹಾರ।ವ್ಯ
ವಹಾರದಲ್ಲಿ।ಕಾಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿ।ಸತ್ವರ್ಥಗತಂ।ಸತ್ವರ್ಥ।ಸತಿಸಪ್ತಮಿಯರ್ಥದಲ್ಲಿ।ಗತಂ।ಎಯ್ದಿಪ್ಪ
ಟ್ಟುಂಡುವುದು॥ವೃತ್ತಿ॥ಆವುದಾಧಾರಮದು।ಅಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಮಿಯಕ್ಕುಂ।ಅದು ನಿರ್ಧಾರಣಾ
ದೊಳಂ।ವಿಷಯದೊಳಂ।ವ್ಯಾಪಕದೊಳಂ।ವ್ಯವಹಾರದೊಳಂ।ಕಾಲದೊಳಂ।ಸತ್ವರ್ಥ

ದೊಳಂ। ವರ್ತಿಸುಗುಂ। ಅಧಿಕರಣಾರ್ಥಕ್ಕೆ। ಪಾಂಗಿನೊಳ್ ಪನೆಯ್ವಂ। ಪರಿಗೊಳಲೊಳ್ಪುಳ್ಳದಱಿಂ। ನಿರ್ಧಾ
ರಣಾರ್ಥವೆಂಬುದು ಗುಣನಾಮೆಂಬ ಕ್ರಿಯಮೆಂಬೆರಡಱಿಂ। ಜಾತಿಯತ್ತಣಿಂ। ವಸ್ತುವೆಂಬರ್ ಇನಿಯರು।
ನಣಾರ್ಥಕ್ಕೆ। ದೇವರೊಳ್ ಶ್ರೀದೇವಿಯಾಪ್ತಂ। ರತ್ನಂಗಳೊಳ್ ಮಾಣಿಕ್ಯಮುತ್ತಮಂ। ಕ್ರಿಯಗೆ
ಪರಿದೋಡುವವರೊಳಶ್ವಂ। ಕಾಳ್ಗಳ್ಳಿದಂ। ಕಾದುವವರೊಳ್ ಶಂ। ಮೆಯ್ಗಲಿ। ವಿಷಯಕ್ಕೆ। ಕವಿಯೊಳ್ ಪ್ರೌಢ
ದಂ। ವ್ಯಾಪಕಕ್ಕೆ। ಪುವಿನೊಳ್ ಕಂಪು। ಕಬ್ಬಿನೊಳ್ ರಸರೆ। ಪಂಕ್ತಿಗಳೊಳಂ ಗಾಣಿ। ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ।
ತಪದೊಳ್ ಶಿಗಳ್ಳು। ಕಾಲಕ್ಕೆ। ವಸಂತದೊಳ್ ತಂದುದು। ಮಾವು। ಶರದೊಳ್ ಬಿಳ್ಳಿಜಯ
ಮುಚಿತಂ। ಸತ್ಪರ್ಥಕ್ಕೆ। ಬರೆಂದಂ। ಬರ್ಪಡೆಯೊಳ್ ಕಂಡಂ॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಇಂತು ಪೇಳ್ದ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಿಂತುಂ ಪಲ್ಲಟಿಸುಗುಂ ಯಥೇಷ್ಟಂ। ಪ್ರಥಮಾರ್ಥಂ ತೋರೆಯುಂ ದ್ವಿತೀಯಾರ್ಥಂ ತೋರೆಯುಮಲ್ಲಿ ಷಷ್ಠಿಯೊರೆಕೊಂಡಿರ್ಕುಂ॥ ಪದವಿಭಾಗ॥
ಇಂತುಂ। ಪೇಳ್ದವಿಭಕ್ತಿಗಳ್। ಇಂತುಂ। ಪಲ್ಲಟಿಸುಗುಂ। ಯಥೇಷ್ಟಂ। ಪ್ರಥಮಾರ್ಥಂ। ತೋರೆ
ಯುಂ। ದ್ವಿತೀಯಾರ್ಥಂ ತೋರೆಯುಂ। ಅಲ್ಲಿ। ಷಷ್ಠಿ ದೊರೆಕೊಂಡು। ಇರ್ಕುಂ॥ ಟೀಕು॥
ಇಂತು। ಹಿಂಗೆ। ಆಪೇಳ್ದ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ್। ಆಪೇಳ್ದಸಪ್ತವಿಭಕ್ತಿಗಳ್। ಯಥೇಷ್ಟಂ। ಇಷ್ಟಬಂ
ದಹಾಗೆ। ಇಂತು। ಹೀಂಗೆಯಾದೊಡಂ। ಪಲ್ಲಟಿಸುಗುಂ। ಪಲ್ಲಟವಾಗುವುವು।
ಪ್ರಥಮಾರ್ಥಂ। ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿಯರ್ಥಂ। ತೋರೆಯುಂ। ಕಾಣಿಸೆಯುಂ। ದ್ವಿತೀಯಾ
ರ್ಥ। ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯರ್ಥಂ। ತೋರೆಯುಂ। ಕಾಣಿಸೆಯುಂ। ಅಲ್ಲಿ। ಆ ದಿಸ್ಥಾನ
ದಲ್ಲಿ। ಷಷ್ಠಿ। ಷಷ್ಠೀವಿಭಕ್ತಿ ದೊರೆಕೊಂಡಿರ್ಕುಂ। ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಆಪೇ
ಳ್ದ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ್ ಯಥಾಸಂಭವದಿನಿಂತಾದೊಡಂ ಪಲ್ಲಟಿಪುದು। ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮಾ
ರ್ಥದ ಷಷ್ಠಿಗೆ। ನಿಶ್ಶಂಕೆಯುಂ ಸ್ಥಾಪನಪೇಳ್ದೆ। ಚಿತ್ತಭವನ ರೂಢಸೋರ್ಕೆ। ಸುಜನೋ
ತ್ತಂಸಾನ್ವಯಂ ಪೇಳ್ದ್ರರುಂ ಸೋಂಕೆಯಂದರ್ಥಂ ದ್ವಿತೀಯಾರ್ಥದ ಷಷ್ಠಿಗೆ। ಎಲ

ಪೊನ್ನೀನೆಂನ ಕೊಂಡುಪೇಳ್ವುದ ಮದ್ಬ್ಬಂ। ತೆಂಕನಾಡ ಮರೆಯಲ್ಲಿಂ ನುಂ। ಮನರು
ರ್ಥಮೆ। ಎಂನಂ ಕೊಂಡ ನಾಡೊಂಡಂ। ಮರೆಯಲ್ಲೆಂದರ್ಥಂ॥ ೬೨೪

॥ಸೂತ್ರ॥ ಸ್ವಾರ್ಥಂ ಪ್ರಥಮಾರ್ಥಂ ತೃತೀಯಾರ್ಥಂ ಚತುರ್ಥ್ಯರ್ಥದೊಳ್ ದ್ವಿತೀ
ಯೆ ತೃತೀಯೆ ಕಾರ್ಯದೊಳ್ ಸಪ್ತಮಿಯೆ ಸಮರ್ಥಂ ಪಂಚಮಿಯೊಳ್ ತೃತೀ
ಯೆ ಸಮರ್ಥಂ॥ ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಸ್ವಾರ್ಥ ಪ್ರಥಮಾರ್ಥ ತೃತೀಯಾರ್ಥ ಚತುರ್ಥ್ಯ
ರ್ಥದೊಳ್ ದ್ವಿತೀಯೆ ತೃತೀಯೆ ಕಾರ್ಯಾರ್ಥದೊಳ್। ಆ ಸಪ್ತಮಿಯೆ। ಸಮರ್ಥಂ। ಪಂ
ಚಮಿಯೊಳ್। ತೃತೀಯೆ ಸಮರ್ಥಂ॥ ಟೀಕು॥ ಪ್ರಥಮಾರ್ಥ ತೃತೀಯಾರ್ಥ ಚತು
ರ್ಥ್ಯರ್ಥಕೆದೊಳ್ ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ। ತೃತೀಯಾರ್ಥ। ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ। ಚತು
ರ್ಥ್ಯರ್ಥದೊಳ್। ಚತುವಿಭಕ್ತಿಯರ್ಥದಲ್ಲಿ। ದ್ವಿತೀಯೆ। ದ್ವಿತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿ। ಸ್ವಾರ್ಥಂ। ತ
ನ್ನರ್ಥವುಳ್ಳದಾಗಿರ್ಪುದು। ತೃತೀಯೆ ಕಾರ್ಯದೊಳ್। ತೃತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿಯಿಂದ।
ಉಕ್ತ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ। ಅರ್ಥದೊಳ್। ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ। ಆ ಸಪ್ತಮಿಯೆ। ಆ ಸಪ್ತಮೀ ವಿಭಕ್ತಿಯೆ
ಸಮರ್ಥಂ। ಸಮರ್ಥವಾಗಿರ್ಪುದು। ಪಂಚಮಿಯೊಳ್। ಪಂಚಮೀ ವಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯುಂ।
ತೃತೀಯೆ। ತೃತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿ ಸಮರ್ಥಂ ಸಮರ್ಥವಾಗಿರ್ಪುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಪ್ರಥಮಾರ್ಥದೊ
ಳಂ। ತೃತೀಯಾರ್ಥದೊಳಂ। ಚತುರ್ಥ್ಯರ್ಥದೊಳಂ। ಸಮುಚ್ಚಯದಿಂ। ಪಂಚಮ್ಯರ್ಥದೊಳಂ
ದ್ವಿತೀಯೆಯಕ್ಕುಂ। ತೃತೀಯಾರ್ಥದೊಳಂ। ಸಪ್ತಮಿಯಕ್ಕುಂ। ಪಂಚಮ್ಯರ್ಥದೊಳ್ ತೃ
ತೀಯೆಯುಮಕ್ಕುಂ। ಪ್ರಥಮಾರ್ಥದ್ವಿತೀಗೆ। ನುಣ್ಣಿತುಳ್ಳನೆಂಬಲ್ಲಿ। ನುಣ್ಣಿತನುಳ್ಳಂ। ತೃತೀ
ಯಾರ್ಥದ್ವಿತೀಯೆಗೆ। ದೇವರಂ। ಪೂವಿಂದರ್ಚಿಸಿದನೆಂಬಲ್ಲಿ। ಪೂವನರ್ಚಿಸಿದಂ।
ಚತುರ್ಥ್ಯರ್ಥದ್ವಿತೀಯೆಗೆ। ಪೊಂನಂಬಡ್ಡಿಗೆ ಕೊಂಡ್ಬನೆಂಬಲ್ಲಿ। ಪೊಂನ್ನಂ ಬಡ್ಡಿಯ
ಕೊಂಡ್ಬಂ। ಪಂಚಮ್ಯರ್ಥದ್ವಿತೀಯೆಗೆ। ಮಾಣ್ನಾವರ ನತ್ತಣಿಂ ಕಾರ್ಯಮುಬೆಸಗೊಂಡ
ನೆಂಬಲ್ಲಿ। ಮಾಣ್ನಾವನಂ ಕಾರ್ಯಂ ಬೆಸಗೊಂಡಂ। ತೃತೀಯಾರ್ಥದ ಸಪ್ತಮಿಗೆ।

ಕೊಡಲಿಯಂ ಕಡಿದನೆಂಬಲ್ಲಿ। ಕೊಡಲಿಯೊಳ್ ಕಡಿದಂ। ಪಂಚಮ್ಯರ್ಥಕ್ಕೆ ತೃತೀಯ್ಯೆಗೆ।
ಕೆರೆಯನತ್ತಣಿಂ ಬಂದಂ। ಕೆರೆಯಿಂ ಬಂದಂ॥೬೪॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ತೃತೀಯಾಯುಕ್ತಂ ಷಷ್ಠಿಯೊಳಂ ದ್ವಿತೀಯ್ಯೆಯೊಳಮಾ ಚತುರ್ಥಿ-
ಯೊಳ್ ಸಪ್ತಮಿಯೊಳ್ ಸಂಗತಮಾ ಪ್ರಥಮ ಷಷ್ಠಿ ಚತುರ್ಥಿಗಳ್ ಪ್ರಥಮೆಯುಂ ದ್ವಿತೀ-
ಯ್ಯೆಯೊಳಕ್ಕುಂ॥ ಪದವಿಭಾಗವು॥ ತೃತೀಯಾಯುಕ್ತಂ। ಷಷ್ಠಿಯೊಳಂ। ದ್ವಿತೀಯ್ಯೆಯೊ-
ಳಂ। ಆ ಚತುರ್ಥಿ ಸಪ್ತಮಿಯೊಳ್ ಸಂಗತಂ। ಆ ಪ್ರಥಮಾ ಷಷ್ಠಿ ಚತುರ್ಥಿಗಳ್ ಪ್ರಥ-
ಮೆಯುಂ ದ್ವಿತೀಯ್ಯೆಯೊಳ್। ಅಕ್ಕುಂ॥ ಟೀಕು॥ ಷಷ್ಠಿಯೊಳಂ। ಷಷ್ಠೀವಿಭಕ್ತಿಯ-
ಲ್ಲಿಯುಂ। ದ್ವಿತೀಯ್ಯೆಯೊಳಂ। ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯುಂ। ಆ ಚತುರ್ಥಿ।
ಆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಚತುರ್ಥೀವಿಭಕ್ತಿ। ತೃತೀಯಾಯುಕ್ತಂ। ಕಾರ್ಯ್ಯಯುಕ್ತಂ। ಅಕ್ಕುಂ। ಅಪ್ಪುದು॥
ಸಪ್ತಮಿಯೊಳ್ ಸಪ್ತಮೀವಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೆ। ಆ ಪ್ರಥಮಾ ಷಷ್ಠಿವಿಭಕ್ತಿ ಚತುರ್ಥಿ-
ಗಳ್। ಆ ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿ। ಷಷ್ಠೀವಿಭಕ್ತಿ ಚತುರ್ಥೀವಿಭಕ್ತಿಗಳ್ ಸಂಗತಂ। ಸಂಗತಂ-
ಗಳ್। ಅಕ್ಕುಂ। ಅಪ್ಪುವು। ದ್ವಿತೀಯ್ಯೆಯೊಳ್। ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮೆ-
ಯುಂ। ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿಯುಂ। ಅಕ್ಕುಂ। ಅಪ್ಪುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಷಷ್ಠಿಯೊಳಂ। ದ್ವಿತೀ-
ಯ್ಯೆಯೊಳಂ। ಚತುರ್ಥಿಯಕ್ಕುಂ। ಸಪ್ತಮಿಯೊಳ್ ಪ್ರಥಮೆ ಷಷ್ಠಿ ಚತುರ್ಥಿಯ-
ಕ್ಕುಂ। ದ್ವಿತೀಯ್ಯೆಯೊಳ್ ಪ್ರಥಮೆಯಕ್ಕುಂ। ಷಷ್ಠಿಯ ಚತುರ್ಥಿಗೆ। ನಾಡೊಡೆ-
ಯಂ। ನಾಡ್ಗೊಡೆಯಂ। ಕೋಡೆಯೊಡೆಯಂ। ಕೋಡೆಗೊಡೆಯಂ। ದ್ವಿತೀ-
ಯ್ಯೆಯ ಚತುರ್ಥಿಗೆ। ಶಿಷ್ಯನಂ ಕಲ್ಪಿಸಿದನೆಂಬಲ್ಲಿ। ಶಿಷ್ಯಂಗೆ ಕಲ್ಪಿಸಿದಂ। ಆಕೆ-
ಯಂ ತಿಳಿಪಿದೆನೆಂಬಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೆ ತಿಳಿಪಿದಂ। ಸಪ್ತಮಿಯ ಪ್ರಥಮೆಗೆ। ಮಿಂದು ದಿವ-
ಸದೊಳ್ ಬಂದನೆಂಬಲ್ಲಿ। ಬಿಂದು ದಿವಸಕ್ಕೆ ಬಂದಂ। ಸಪ್ತಮಿಯ ಷಷ್ಠಿಗೆ। ಜಾಗ-
ಗಳೊಳ್ ಬಲ್ಲಹಂ। ಚಾಗಿಗಳ ಬಲ್ಲಹಂ। ಇವರೊಳ್ ದೇವಂ। ಇವರ ದೇವಂ।

ಸಪ್ತಮಿಯ ಚತುರ್ಥಿಗೆ। ತಾವರೆಯೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿದಂ। ತಾವರೆಗೆ ಪುಟ್ಟಿದಂ। ಬಿಂಬದೊಳ್
ತ್ತೇಜಂ। ಬಿಂಬಕ್ಕೆ ತೇಜಂ। ದ್ವಿತೀಯಯ್ಯ ಪ್ರಥಮೆಗೆ। ಬಂದು ವರ್ಷಮನಿರ್ದಂ। ಬಂದು
ವರುಷಮಿರ್ದಂ। ಇಂತು ನುಡಿವ ಬಿನ್ನಣದಿಂ ಕಾರಕಮುಂ। ನಿಯತಾರ್ಥಮೆಂದ
ರಿವುದು ॥೬೩೪॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಅಕ್ಷಂ ಜಾತಿಯೊಳೇಕತ್ವಕ್ಕೆ ಬಹುತ್ವಂ। ಬಹುತ್ವದೆಡೆಗೇಕ
ತ್ವಂ ಪ್ರಾಕ್ತ ವಿಶೇಷಗಳಾಮಕ್ಕುಮೊಕ್ಕಳಮಂ ಜಾತಿಯಲ್ಲವಲ್ಲಿಯುಮೆಂಬರ್।
ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಅಕ್ಷಂ ಜಾತಿಯೊಳ್। ಏಕತ್ವಕ್ಕೆ ಬಹುತ್ವಂ। ಬಹುತ್ವದ ಎಡೆ
ಗೆ। ಏಕತ್ವಂ। ಪ್ರಾಕ್ತ। ವಿಶೇಷಂ। ಅಕ್ಕುಂ। ಮೊಕ್ಕಳಂ। ಅಜಾತಿ। ಅಲ್ಲದಲ್ಲಿಯುಂ।
ಎಂಬರ್॥ ಟೀಕು॥ ಜಾತಿಯೊಳ್। ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ। ಏಕತ್ವಕ್ಕೆ। ಏಕವಚನಕ್ಕೆ ಬಹುತ್ವಂ।
ವಚನಕ್ರಿಯಾಪದ ಬಹುವಚನಂ। ಅಕ್ಕುಂ। ಅಪ್ಪುದು। ಮೊಕ್ಕಳಂ ಪೇಳ್ವವಾಗಿ।
ಆ ಜಾತಿಯಲ್ಲದಲ್ಲಿಯುಂ। ಬಹುತ್ವದ। ಬಹುವಚನದ। ಎಡೆಗೆ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ। ಏಕತ್ವಂ।
ಏಕವಚನಂ। ಪ್ರಾಕ್ತ ಪ್ರವೇಶವಾಗಿ। ವಿಶೇಷಗಳಂ ವಿಶೇಷಗಳಂ। ಅಕ್ಕುಂ। ಅಪ್ಪುದು।
ಎಂಬರ್। ಪೇಳ್ವರ್॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಜಾತಿಯೊಳೇಕವಚನಮಿರ್ದು ಬಹುವಚನಮ
ಂಪೇಳ್ವುದು। ಅದುಕಾರಣ ಕ್ರಿಯಾಪದಂ। ಬಹುವಚನವಾಗಲಾಪ್ಪುದು।
ಜಾತಿಯಲ್ಲದಲ್ಲಿಯುಂ। ಬಹುವಚನಕ್ಕೆ ಏಕವಚನಂ। ವಿಶೇಷಗಳಮಾನಿ ಪ್ರಾಕ್ತ
ಬಹುವಚನಮಂ ಪೇಳ್ವುದು। ಜಾತಿಗೆ। ಆನೆ ನೂಂಕಿದನು। ಆನೆಗಳ್ ನೂಂಕಿದವು।
ಕುದುರೆಯೇರಿದವು। ಕುದುರೆಗಳೇರಿದವು। ಕೋಲಾಳ್ಗಳ್ ಕವಿದುವು। ಕೋಲಾಳ್ ಕವಿದು
ವು। ಜಾತಿಯಲ್ಲದಲ್ಲಿಗೆ। ಮಹೇಂದ್ರ ಮಹಾದೈಶ್ವರ್ಯಂಗಳೆಲ್ಲಮದ್ಭುತಂ। ಇವೆಲ್ಲ
ಮದ್ಭುತಂಗಳೇ। ಮನಂ ಸಂಚಲಮಾದವು। ಮನಸ್ಸುಂಗಳ್ ಸಂಚಲಮಾದುದು।
ತ್ರಿಭುವನಂ ಪೇಳ್ತಡಂ ಕನ್ನಡದೊಳ್ ತ್ರಿಭುವನಂಗಳೆನಲಕ್ಕುಂ ॥೬೩೬॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಏಕತೆಯೆ ತನಗೆ ಬಹುತೆಯನಾಕರಿಸದು ಜಾತಿತಾಂ ವಿಶೇಷಣಮುಮದಿಂ
ದಾಕಾರಕಮೇಕತ್ವಮನೇಕತ್ವಮನಾಕ್ರಿಯಾಪದಂ ಪಡೆಯಲಾಂತಲಂ॥ ಪದವಿಭಾಗವು॥
ಏಕತೆಯೆ। ತನಗೆ। ಬಹುತೆಯಂ। ಆಕರಿಸದು। ಜಾತಿತಾಂ। ವಿಶೇಷಣಮುಮದಿಂದ। ಆಕಾರಕಂ।
ಏಕತ್ವಮಂ। ಅನೇಕತ್ವಮಂ। ಆಕ್ರಿಯಾಪದ॥ ಪಡೆಯಲಾಂತಂ॥ ಟೀಕು॥ ವಿಶೇಷಣಮುಮ
ದಿಂದ। ಆಕಾರಕಂ। ಆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕಾರಕಪದಂ। ಏಕತ್ವಮಂ। ಏಕವಚನಮಂ। ಪಡೆಯಲಾ
ತಂ। ಪಡೆಯಲಾಂತನೆ। ಆಕ್ರಿಯಾಪದಂ। ಜಾತಿವಿಶಿಷ್ಟವಾದ। ಜಾತಿ। ಜಾತಿ। ತಾಂ। ತಾಂ। ಏಕ
ತೆಯೆ। ಏಕವಚನಮಂ। ಅರ್ಥಂ। ಅಪ್ಪುದು। ತನಗೆ। ಜಾತಿವಿಶಿಷ್ಟವಾದತನಗೆ। ಬಹುತೆಯಂ।
ಬಹುವಚನಮಂ। ಆಕರಿಸದು। ಅಂಗೀಕರಿಸದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ವಿಶೇಷಣಮಂ ಕಾರಕಮೇಕವ
ಚನದೊಳಿರ್ದೊಡಂ ಕ್ರಿಯಾಪದಮೇಕವಚನದೊಳಿರ್ದೊಡಂ। ವಿಶಿಷ್ಟಮಪ್ಪ ಜಾತಿಗೇಕ
ತ್ವಮಲ್ಲದೆ ಬಹುತ್ವಮಿಲ್ಲ॥ ಕಾರಕಕ್ಕೆ ಇಂತುಂ ಟುಕುದುರೆ ಕ್ರಿಂಚುಗೆ। ನಡೆದುದಾಹಂಸೆ।
ಕುಣಿದುದು ಸೋಗೆ। ಉಲಿದುದು ಕೋಗಿಲೆ। ಪಾಡಿದುದು ತುಂಬಿ। ಅದು। ಇದು। ಎಂಬೇಕ
ವಚನಕ್ಕೆ। ಅರ್ಥ॥ ಎಂಬಾದೇಶಮಾಗಿ। ಜಾತಿ ಏಕತ್ವಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪ ಬಹುಳತೆಯಂ ಬಹುವಚನ
ಮುಂಟು। ಆಲರಿಲೆ ಪೊಂದುವು। ಉಲ್ಲೆ ಬಂದವು॥೭೭॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಪರಿಸಂಖ್ಯೆಯ ಸಂಖ್ಯಾನದದೊರವ್ಯಕ್ತಭಾವದೇಕತೆ ಬಹುತಾದಿನಂ
ವಿಶೇಷಣಾಂ ಬಹುತಾನತೆಮೆ ವಿಶೇಷ್ಯಮೇಕವಚನಮೆಯರ್ಥಂ॥ ಪದವಿಭಾಗವು॥ —
ಅರಿಸಂಖ್ಯೆಯದು। ಸಂಖ್ಯಾನದ। ದೊರವ್ಯಕ್ತಭಾವದ। ಏಕತೆ ಬಹುತಾಧೀನಂ। ವಿಶೇಷಣಾಂ।
ಬಹುತಾನತೆಮೆ। ವಿಶೇಷ್ಯಂ। ಏಕವಚನಮೆ। ಅರ್ಥಂ। ಟೀಕು॥ ಸಂಖ್ಯೆಯದು। ಸಂಖ್ಯಾವಸ್ತುಗಳ।
ಸಂಖ್ಯಾನದ। ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಗಳ। ದೊರೆವ್ಯಕ್ತಭಾವದ। ಪ್ರಸಿದ್ಧಿವಡೆದ ಭಾವದ। ಏಕತೆ। ಏಕ
ವಚನಂ। ಬಹುತಾಧೀನಂ। ಬಹುವಚನಾಧೀನಂ। ಅರ್ಥಂ। ಅಪ್ಪುದು। ನೀಂ। ನೀ। ಅರಿಗಳ॥
ವಿಶೇಷಣಾಂ ವಿಶೇಷಣಾಪದಂ। ಬಹುತಾನತೆಮೆ। ಬಹುವಚನದಾಧೀನವೆ। ವಿಶೇಷ್ಯಂ। ವಿಶೇ
ಷ್ಯಪದಂ। ಏಕವಚನಮೆ। ಏಕವಚನವೆ। ಅರ್ಥಂ। ಅಪ್ಪುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಸಂಖ್ಯಾವಸ್ತುವಿನೊ
ಳಂ। ಸಂಖ್ಯೆಯೊಳಂ। ಭಾವದೊಳಂ ನೆಲಸಿದ್ದೇಕವಚನಮಂ ಪೇಳ್ವುದು॥ ವಿಶೇಷಣಾ
ಪಂ ಬಹುವಚನಮಾಗಲಾಂತಂ। ವಿಶೇಷ್ಯಮೇಕವಚನಮಾಗಲರ್ಥಂ। ಸಂಖ್ಯೆಯಕ್ಕೆ
ಪತ್ತುದೆಸೆ। ಪತ್ತುದೆಸೆಗಳ್। ಮೂಲೋಕಂ। ಮೂಲೋಕಂಗಳ್। ಸಂಖ್ಯೆಗೆ। ಒಂದು ನಾಲ್ಕು

ಬಂದು ನಾಮಗಳ್ । ಎರಡೈದುಗಳ್ । ಕಪ್ಪುಭಾವಕ್ಕೆ । ಕಂಗಾಳಕಪುಗಳ್ । ಕಂಗಾಳಕಪುಗಳು
ಗಳಬೆಳ್ಪುಗಳ್ । ವಿಶೇಷ್ಯವೆನಿಸುವ ಜನಕ್ಕೆನ್ನೇರಿದವು । ಬೇರಕೆ ತೋರಿದವು । ತೋರಿದವುಜ
ಘನಂ । ಬಳ್ಕಿದವುಮೆಂದೆ ॥ ೯೮ ॥

॥ ಸೂತ್ರ ॥ ವಿದಿತವಿಶೇಷಣಪದಮವು ಮೊದಲ ವಿಭಕ್ತಿಗಳನಾಂತು ವಾಕ್ಯದಲಾ
ಳ್ । ಪದಪೆತ್ತುವಗ್ರಕಾರಕಪದದ ವಿಭಕ್ತಿಯನೆಳೆವವನ್ವಯಮುಖದೊಳ್ ॥ ಪದವಿಭಾಗವು ॥
ವಿದಿತವಿಶೇಷಣಪದಂ । ಅವು ಮೊದಲ । ವಿಭಕ್ತಿಗಳಂ ನಾಂತು । ವಾಕ್ಯದ ಮೊದಲೊಳ್ ।
ಪದಪೆತ್ತು । ಅವು । ಅಗ್ರಕಾರಕಪದ ವಿಭಕ್ತಿಯನೆಳೆವವು । ಅನ್ವಯಮುಖದೊಳ್ ॥ ಟೀಕು ॥
ವಿದಿತವಿಶೇಷಣಪದಂ । ವಿದಿತ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ವಿಶೇಷಣಪದಂ । ವಿಶೇಷಣಪದಂಗಳ್ । ಅ
ವು । ಅವು ಮೊದಲ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಂ ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿಗಳಂ । ಆಂತು । ತಾಳ್ದು । ವಾಕ್ಯದ ಮೊದಲೊ
ಳ್ । ವಾಕ್ಯದ ವಾಕ್ಯದ ಮೊದಲೊಳ್ । ಆದಿಯಲ್ಲಿ । ಪದಪೆತ್ತು ಪದವಾಗಿ । ಅವು ಪ್ರಥಮಾಂ
ತವಾದ ಪದಂಗಳ್ । ಅನ್ವಯಮುಖದೊಳ್ ಅರ್ಥದಮುಖದಲ್ಲಿ । ಅಗ್ರಕಾರಕಪ
ದದ । ಅಗ್ರದಿಂ ಕಾರಕಪದದ । ಕಾರಕವಾದ ಪದದ । ವಿಭಕ್ತಿಯನೆ । ವಿಭಕ್ತಿಯರ್ಥಮಂ
ನೆಳೆವವು । ಧರಿಸುವವು ॥ ವ್ಯಕ್ತಿ ॥ ವಿಶೇಷಣಪದಂಗಳ್ ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿಯಂ ಪಡೆದು ।
ವಾಕ್ಯದ ಮೊದಲೊಳಿರ್ದು । ಅನ್ವಯಿಸುವಲ್ಲಿ ಮುಂದಿಯ ಕಾರಕಪದದ ವಿಭಕ್ತಿಯನೆಳೆವವು ॥
ವೀರನುದಾರಂ । ಶುಚಿ ಗಂಭೀರಂ । ಯಶಶ್ಶಾಲಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯೋತ್ತರದೇವ । ವೀರಂಗೆ । ಉದಾರಂಗೆ ।
ಶುಚಿಗೆ । ಗಂಭೀರಂಗೆ । ಯಶಶ್ಶಾಲಿಗೆ । ಕ್ಷತ್ರಿಯೋತ್ತರದೇವಂಗೆ । ಆರೆರಗಂ ಬುದನ್ವಯಂ ।
ಸಂಗರಸನ್ನದ್ಧಂಗಂ । ಕುರುರಾಜಂಗಂ ಕನಾಂಗೆ ಸನ್ನದ್ಧಂಗರಸನ್ನದ್ಧಂ । ಕುರುರಾಜಾಂಗಂ ತೆ
ರ್ಗಂಗಮೆಂಬುದನ್ವಯ ॥ ೯೯ ॥

॥ ಸೂತ್ರ ॥ ಕೂಡಿನುಡಿವೆಡೆಯೊಳಿಂದುಂ ಕೂಡದು ಲಿಂಗತ್ರಯಕ್ಕೆ ತರತಮ
ಭಾವಂ । ನೀಡುಂ ವಾಕ್ಯದ ಕಡೆಯೊಳ್ । ಕೂಡಿರ್ದುದದಾವುದೊಂದವೆಮುಖ್ಯಮೆನಿಪ್ಪಂ ॥
ಪದವಿಭಾಗವು ॥ ಕೂಡಿ ನುಡಿವೆಡೆಯೊಳ್ । ಎಂದು । ಕೂಡದು । ಲಿಂಗತ್ರಯಕ್ಕೆ ತರತಮಭಾ
ವಂ । ನೀಡುಂ ವಾಕ್ಯದ ಕಡೆಯೊಳ್ । ಕೂಡಿ । ಇರ್ದುದು । ಅದು । ಆವುದು । ಅದು ವೆಮುಖ್ಯ
ಮಂ । ಎನಿಪ್ಪಂ ॥ ಟೀಕು ॥ ಕೂಡಿ ಪೊಂದಾಗಿ । ನುಡಿವೆಡೆಯೊಳ್ ಪೇಳ್ವ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ । ಎಂದುಂ

ఆవాగళుం। లింగత్రయక్కె స్త్రీకళుం నపుంసకగళింబ లింగత్రయక్కె క్రకతవంఛాం
వం। తారతంమ్యభావం। కూండదు స్త్రీం మగెయాంనదు। నీడుం। విశేషవాగి।
వాక్యదవాక్యంగళ। కడెయోళ్। అంత్యదల్లి। కూడిదుదు। పదుగెయాగిదుర్
దు। అదు। అవుదు। ఆవుదు। అదువే। ఆలింగవే ముఖ్యం। విశేషం। ఎనిక్కుం।
ఎనిసువుదు। కూడినుడిద లింగత్రయక్కెళం మోళక్కుళ్ళకెయిల్లా। వాక్యద
కడెయోళావలింగమిదోర్దదువే ముఖ్య వక్కుం। సేనెయుమరసియుం
మరసుం బందర్। ఆనెయుమరసనుమరసియుం బందక్। అరసనుమర
సియుం చతురంగబలముం బందవు॥ ౨౦౪

॥సూత్ర॥ వ్యవహరిసువినం ప్రథమైకవచనమం పలవు నోందివాక్యవనిర్వాహం
వనళవడిపడెయోళ్ పుగిసువర్ క్రియానేకవచనమం మార్గవిదర్॥ పదవిభాగవు॥
వ్యవహరిసువినం ప్రథమైకవచనమం। పలవం నోంది వాక్యద నిర్వాహవం అళవడి
డెయోళ్। పొగిసువర్ క్రియానేకవచనమం। మార్గవిదర్॥ టీక॥ ప్రథమైక
వచనమం ప్రథమావిభక్తియ ఏకవచనమం। పలవం। పలవం నోంది। యోళి। వ్యవహ
రిసువినం వ్యవహరిసుతిరె। వాక్యద వాక్యంగళ। నిర్వాహమం। నిర్ణయమం। అళవడిప
డెయోళ్। అళవడిసువ స్థానదల్లి। క్రియానేకవచనమం। క్రియా। క్రియాపద
ద। అనేకవచనమం। బహువచనమం। మార్గవిదర్। వైయ్యాకరణ మార్గవిదరు।
రు పొగిసువర్ ప్రవేశమం మాడువర్॥ వృత్తి॥ ప్రథమైకవచనమం। మొదలాగ
స్థలవం పేళ్వ వాక్యనిర్వాహదోళ్ క్రియాబహువచనమం పొగిసువర్। అవకం
నూక్ష్ములతాడనం కనకాంచీబంధనం। నూపురారవముం తాలజారువామ జాత
గాఘాతం। చలద్భూలతా ప్రవిభాసోత్కటకజనంతరళతాం మృత్కరం చక్రిత్వ
వలం పంప్నాయుష్పితాంపసురతప్రారంభదోళ్ కాంతెయా॥ చరిగిత్త వలంప
ంబిళ్ల ఇవెల్లమేం బుల్లిదథ్వాహారమాం బహువచనమం సల్లుదు॥ ౨౦౫

॥సూత్ర॥ అవనవళిం బలిదర్ంతవ్యాలిదగువావనాళావుదు తానెంబి
వవం పారనగెనిలలరియవాన్నయం తాగువల్లివాక్యేవిదరిం॥ పదవిభాగవు॥

ಅವಂ। ಅವಳ್। ಅದು। ಎಂಬಿವು। ಇರ್ದಂತೆವೋಲ್। ಇರ್ದಪವು। ಆವಂ। ಆವಳ್। ಆವುದು। ತಾಂ।
ಎಂಬಿವು। ಅವಂ। ಪಾರದೆ। ನಿಲ್ವಳ್। ಅರಿಯವು। ಅನ್ವಯಂ ತಾಗುವಲ್ಲಿ॥ ಅನ್ವಯಂ ಸಂಘ
ಟನೆಯಾಗುವಲ್ಲಿ॥ ವಾಕ್ಯಾವಿದರಿಂ॥ ಟೀಕು॥ ವಾಕ್ಯಾವಿದರಿಂ। ವಾಕ್ಯಪ್ರದರಿಂದೆ। ಅನ್ವ
ಯಂ ತಾಗುವಲ್ಲಿ। ಅನ್ವಯಂ ಸಂಘಟನೆಯಾಗುವಲ್ಲಿ। ಅವಂ। ಅವನೆಂದು। ಅವಳ್। ಅ
ವಳೆಂದು। ಅದು। ಅದೆಂದು। ಎಂಬಿವು। ಎಂಬೀ ಪದಂಗಳ್। ಇರ್ದಂತೆ। ವೋಲ್। ಇರ್ದಪಾ
ಂಗೆ। ಇರ್ದಪುವು। ಇರುತಿರ್ಪುವು। ಅವಂ। ಅವನೆಂದು। ಅವಳ್। ಅವಳೆಂದು। ಆವುದು
ಆವುದೆಂದು। ತಾಂ। ತಾನೆಂದು। ಎಂಬಿವು। ಎಂಬೀ ಪದಂಗಳ್। ಅವಂ। ಆ ಪದಂಗಳಂ।
ಪಾರದೆ ಬಯಸದೆ। ನಿಲಲರಿಯವು। ಇರಲರಿಯವು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಅವಂ। ಅವಳ್। ಅದು।
ಯೆಂಬೀ ವನ್ವಯಸ್ವತಂತ್ರಂಗಳ್। ಆವ। ಆವಳ್। ಆವುದು। ತಾನೆಂಬಿವು। ಅವಂ। ಅವಳ್। ಅದು।
ಎಂಬಿವು। ಅನ್ವೈಸಿಕೊಳಲರಿಯವಾಗಿ ಪರತಂತ್ರಂಗಳ್ ಸ್ವತಂತ್ರಾನ್ವಯಕ್ಕೆ। ಒಂದುಳ್ಳವನೇ
ಕುಲೀನನೆಂದೊಡೆ ಆವಂ ಪೊನ್ನುಳ್ಳವನೇ ಕುಲೀನನು। ಸೊಬಗುಳ್ಳವಳೆ ಪೆಣ್ಣೆಂದೊಡಾವಳ್ಸೊ
ಬಗುಳ್ಳವಳೆ ಪೆಣ್ಣೆಂನವೇಡ। ಅದೆ ರೂಢವೆಂದೊಡೆ ಆವದು ರೂಢಿಯಮುಳ್ಳದದುವೆ
ವೆಸನೆವೇಡ॥ ಪರತಂತ್ರಾನ್ವಯಕ್ಕೆ। ಆವನರ್ಥಿರಪುಣ್ಯನವನೆಸೇವ್ಯಂ। ಆವಳ್ಪತಿವ್ರತೆಯ
ವಳೆಮಾನ್ಯೆ। ಆವದುಜಲ್ಲಾದುದುದರ್ಶನೀಯಮಂತೆವೆನೆಹುದುರಂ। ತಾನವಲ್ಲದುರತಿ
ನದು ಪಿರಿದು॥ ಇದು ವಾಕ್ಯಾನ್ವಯಂ॥ ೨೭॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಯುಗಳಾರ್ಥದ ಬರುವ ವಚನಕ್ಕಾಗಿ ತಂದಾ ವಿಷ್ಣುಲಿಂಗದೆಡೆಗೇಕತ್ವಂ।
ನೆಗಳ್ಗುಂ ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಣಮುಮಗಲದೆ ನಿಂದೆಡೆಸಮರಿವರಿಂದೇಕತ್ವಂ॥ ಪದವಿಭಾಗವು॥
ಯುಗಳಾರ್ಥದ ಬರುವ ವಚನಕ್ಕೆ ಆಗೆ ತಂದಾ ವಿಷ್ಣುಲಿಂಗದ ಎಡೆಗೆ। ಏಕತ್ವಂ ನೆಗಳ್ಗುಂ ಕ್ರಿಯಾ
ವಿಶೇಷಣಂ। ಅಗಲದೆ। ನಿಂದೆಡೆಗಂ। ಅರಿವರಿಂದೆ। ಏಕತ್ವಂ॥ ಟೀಕು॥ ಯುಗಳಾರ್ಥದ।
ಯೆರಡು ವಸ್ತುವಿನ ಅರ್ಥದ ಬರುವ ವಚನಕ್ಕೆ ಆಗಿ ತಂದಾ ವಿಷ್ಣುವೆಂಬ ಲಿಂಗದ ಎಡೆಗೆ ಸ್ಥಾನ
ಕ್ಕೆ ಏಕತ್ವಂ। ಏಕವಚನಂ। ನೆಗಳ್ಗುಂ। ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವದು। ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಣಂ। ಕ್ರಿಯಾವಿ
ಶೇಷಣಂ। ಅಗಲದೆ ತೊಲಗದೆ। ನಿಂದೆಡೆಗಂ। ನೆಲೆಗೊಂಡ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆಯುಂ। ಅರಿವ
ರಿಂದೆ ಬಲ್ಲವರಿಂದೆ। ಏಕತ್ವಂ। ಏಕವಚನಂ। ನೆಗಳ್ಗುಂ। ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು। ಯುಗಳಾರ್ಥ
ದೊಳ್ ತೋರಿಸುವ ಬರುವ ವಚನಮುಂ ವಿಷ್ಣುಲಿಂಗಕ್ಕಂ ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಣಕ್ಕಂ ಬಲ್ಲ

ವರಿಂದೇಕವಚನಮಕ್ಕುಂ। ಪದಯುಗಂಗಳ್ಗೆ ಪದಯುಗಂ। ಆವಿಷ್ಟಲಿಂಗಕ್ಕೆ ವೇದಂಗಳ್ ಪ್ರ
ಮಾಣಂ। ಪ್ರತಿಥಿಯುಂ। ಮಧ್ಯೇಸವುಂ। ವಿದ್ವತ್ತೆಯುಂ। ಕಾವ್ಯಪರಿಚ್ಛೇದಯಮುಂ। ಕವಿತೆ
ಗೆ ಕಾರಣಂ। ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಣಕ್ಕೆ। ಎನೆಂಬುದೆಂಬ್ರಾವಂತರುವಗಳೆಂಬು ವಿಮರ್ಶೆಯೊ।
ಏಕ್ ಎಂಬುದ್ರಿಯಗೆ। ಎನೆಂಬ ಕಾರಕಂ। ವಿಶೇಷಣಮಾಗಿ ಬರುವ ವಚನಮಾಯಿತು।
ಎನೆಂಬ ಪೆಂಪ್ರಾವ ಮನುಷ್ಯಂ ತಾನುಂ ಸಂಚರಿತಂ। ಮಮರಕುಜಮಂ ತಾನುಂ ದಾನಿ
ಗಳಂ। ಭೋನಿಧಿಯುಂ। ತಾನುಂ ಗಂಭೀರನೆನಿಪನುದಯಾದಿತ್ಯಂ ತಿಬ್ಬಂ ಮಾಡಿ
ದಂ। ತಿಬ್ಬವೆರೆಗಸ್ತ್ರಯುದುರುಗೆ ಮಾಡಿದಂ। ದೋಷರಹಿತಂ। ಪೇಳ್ವುದೋಷರಹಿ
ತವೆರಾಗರುದುರಾಗೆ ಪೇಳ್ವಂ। ಇದೀಗ ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಣಂ॥ ೨೩೪॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಸಾರಮದಧ್ವರೋಪಂ। ಕಾರಕಂ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಮಗವನೆಯುದ
ದೋಷಂ ಧೀರರ್ಕಳಿಂ ವಿಶಂಕೆಯೆ ಕಾರಕಂ ಪೇಳ್ವುದಾ ಸಮುಜ್ಞೆಯದುಮುಗಂ॥
ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಸಾರಂ। (ಅದು।) ಅಧ್ವರೋಪಂ। ಕಾರಕಮುಂ। ಕ್ರಿಯಗುಂ। ಆಗಲೆನೇಯ
ದದೋಷಂ। ಧೀರರ್ಕಳಿಂ। ವಿಶಂಕೆಯು। ಎ ಕಾರಕಂ। ಪೇಳ್ವುದು। ಆ ಸಮುಜ್ಞೆಯ
ದ। ಉಮುಗುಂ। ಪೇಳ್ವುದು॥ ಟೀಕು॥ ಕಾರಕಂ। ಕಾರಕಕ್ಕೆಯುಂ। ಕ್ರಿಯಗೆ। ಕ್ರಿಯಗೆಯು
ಂ ಅಧ್ವರೋಪಂ। ಅಧ್ವೆಪರ್ಯರಂ। ಅದು। ಅದು। ಸಾರಂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿರ್ಪುದು। ಆಗ
ವೆರೋಂದುಗೆಯಾಗದಿರೆ ನೇಯದದೋಷಂ। ನೇಯದದೋಷಂ ಬರ್ಪುದು।
ಧೀರರ್ಕಳಿಂ। ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದೆ ವಿಶಂಕೆಯುಂ। ವಿಶಂಕೆಯುಂ ಬಾರ್ಧದು। ಎ ಕಾರಕಂ। ಎಕ್ಷ
ಕೆಯುಂ। ಆ ಸಮುಜಯದ। ಆ ಸಮುಜ್ಞೆಯಾರ್ಧದ। ಉಮುಗುಂ। ವುಕಾರಕ್ಕೆ
ಯುಂ। ಪೇಳ್ವುದು। ಅಧ್ವರಾರಮಂ ಪೇಳ್ವುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಕಾರಕತ್ವಂ। ಕ್ರಿಯಗಂ। ನೆಯ
ದೋಷಮಿಲ್ಲದಂತಧ್ವರೋಪಮಂ ಮಾಳ್ಪುದು। ವಿಶಂಕೆಯುಂ। ಎ ಕಕ್ಷೆಯುಂ। ಸಮು
ಜ್ಞೆಯದವುಳ್ಳಿಂಗಂ ಅಧ್ವರೋಪಮುಂ ಟ್ಟು। ನೆಯಕ್ಕೆ। ತಾಂ ಮಾಡಿದಧ್ವ

ಹೊಂಪಮಾಂಸವರ್ಧಮಾನಿಮತ್ತೆಕೆಲವಕ್ಕೆಪ್ರತ್ತುವುದು।ನೇಯದದೋಷಂ।ಆರ
ಕ್ತವಾಗಿನೇರಿಯಂ।ಧೋರೆಯನನುಕರಿವುದಾಂದುದಾಗಪಮೆನೆ।ಸಂಧ್ಯಾರುಚಿಯ
ನೆಂದುಬಗೆವುದನೇಯಂ।ರೆಂಥಲ್ಲಿಯುಂದಾಗಸಕೆಂಪಾದುದಾಗಿಕಾರಕಕ್ಕೆ।ವರೆನಿ
ಶ್ವಾಹಂಗಾಕ್ಕೆ।ಸಲ್ಲು।ವೊಂಪ್ರಂ।ಗಾಳ್ಯಾದಂ।ಪ್ರತಿಬಂಧಮೆಂಬುದರ್ಥ್ಯಾಹಾರ್ಯಂ।ಶ್ರೀಯ
ಶ್ರೀ।ಪುರುಷೋತ್ತಮಂ।ಮನುಷ್ಯಮಾತ್ರಮೆಯನಲ್ಲವೆಂಬುದರ್ಥ್ಯಾಹಾರ್ಯಂ।ಧೃ
ತರಾಷ್ಟ್ರನುಡಿದಾರ್ಥನೆರಳಿಚರಂಗೆಯಾಂಥನೆಯಂದೊಂಡಿಆರುನೆಂಬುದರ್ಥ್ಯ
ಹಾರ್ಯಂ।ವಿಶಂಕೆಯ ಏಕಶ್ಲಿಕ್ಷ್ಲೆ।ಉರಮಂಜಿಮೆಬೇಚರ್ಮಮಬೆಸಕೆರಗೆವ।ದೇವ.
ಯಂಬಲ್ಲಿಲುರಮೆಯಂಬೇತ್ರಮರ್ಥ್ಯಾಹಾರ್ಯಂ।ಸಮುಚ್ಚಯದವುಲ್ಲಿಂಗೆ।ಆ
ಯುಂಗಿರಿಯುಂತಾಯುಂತಂದೆಯುಂರಂಗಾಲುಂಗಳಿವೆನಿಸಿದಪಂ।ಸಿಂಹಸೇನೆ।
ಕ್ಷಿತೀಶನೆಂಬಲ್ಲಿ ಕಡೆಯಸಮುಚ್ಚಯದುಮ್ಂದರ್ಥ್ಯಾಹಾರ್ಯಂ।ವ್ಯಾಬೀಪಸಂ।ಪ್ರತ್ಯೆ
ಕಸಂಬಂಧಂ।ಆತನುಮವನುಂಬಂದನೆಂಬಲ್ಲಿ ಆತನುಂಬಂದ।ಅವನುಂಬಂದನೆಂ
ದುಮಾಂಪೂರ್ಣಕಾರಕಮುಖದಿಂ ವಿಭಕ್ತಿಪರಿಣಾಮಿಸುವುದಾಗಿ ವಿಭಕ್ತಿಪರಿಣಾಮಕ್ಕೆ
ಪ್ರಯೋಗಂ।ಕಡುಗಲಿಸಿಂಗಸುವಭಟರಾಂಕಿಂಡಿಯಂಗಳಿಹಿಂತವರಾಂದುರ್ಕಕೊಂಡಗು
ವರಾಂತೊಂಡದೆಂಡೆಭಂಗಂಬಪ್ಪುದು।ಸಡಗರವಿಂದುಜಯಮೆಮೆರವುದರಿಂಬಾ
ಪ್ಪುಲನಂಕಡುಗಲಿಎಂಬಲ್ಲಿ ಆತನೆಂಬ ಪ್ರಥಮೆಯುಂ ಸಿಂಗಸುವಭಟಾಂತೆಂಬಲ್ಲಿ
ಆತನನೆಂಬ ದ್ವಿತೀಯೆಯುಂ।ಬಡಿಯುಂ।ಗಳಿಹಿಂತವರಾಂತೆಂಬಲ್ಲಿ।ಆತನಿಂ।ಎಂಬೀ
ತೃತೀಯೆಯುಂ।ಅಮರ್ಕೊಂಡಗುವರಾಂತೆಂಬಲ್ಲಿ ಆತಂಗೆಂಬ ಚತುರ್ಥಿಯುಂ।ಕೊಂಡದೆಂ
ಡೆಭಂಗಂಬಪ್ಪುದೆಂಬಲ್ಲಿ।ಆತನತ್ತಣಿಂ ಎಂಬ ಪಂಚಮಿಯುಂ।ಸಡಗರವಿದೆಂ
ಬಲ್ಲಿ ಆತನ ಎಂಬ ಷಷ್ಠಿಯುಂ।ಜಯಮೆಮೆರವುದೆಂಬಲ್ಲಿ।ಆತನೊಳೆಂಬ ಸಪ್ತ
ಮಿಯುಂ।ಎಂತೆರಡಿನರ್ಥ್ಯಾಧ್ಯಾಹಿಪಸಿತೆಲಾ ಳ್ವುದು ೪೭೪

॥ಸೂತ್ರ॥ ಪೀನ ಪ್ರಥಮೆಗೆ ನೀಂ ಆಂ ತಾನೆಂದರಿ ನಿನಗೆ ಎನಗೆ ತನಗೆಂದು
ಚತುರ್ಥೀನಿರ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಇತರಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಇತರದಿ ಇರ್ಪ ನೀನ್ ಏನ್ ತಾನ್ ಗಳ್॥ ಪದವಿಭಾಗವು॥
ಪ್ರಥಮೆಗೆ। ನೀಂ। ಆಂ। ತಾಂ। ಎಂದು। ಅರಿ। ನಿನಗೆ। ಎನಗೆ। ಎಂದು। ಚತುರ್ಥೀನಿರ್ದೇಶಕ್ಕೆ। ಇತರಸ್ಥಾ
ನಕ್ಕೆ। ಅಸ್ವರದಿಂ। ಇರ್ಪ। ನಿಂ। ನಂ। ತಂ। ಗಳ್। ಇತರಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ। ಅಸ್ವರದಿಂ। ಇರ್ಪ। ನಿಂ। ನಂ। ತಂ
ಗಳ್। ಪೀನ ಪ್ರಥಮೆಗೆ। ನೀಂ। ಆಂ। ತಾಂ। ಎಂದರಿ। ಚತುರ್ಥೀನಿರ್ದೇಶಕ್ಕೆ। ನಿನಗೆ। ತನಗೆ। ಎಂ
ದು ಅರಿ॥ ಟೀಕು॥ ಇತರಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಥಮೆ ಚತುರ್ಥಿಯಲ್ಲದುಳಿದ ವಿಭಕ್ತಿಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ
ಅಸ್ವರದಿಂ ವ್ಯಂಜನರೂಪದಿಂ। ಇರ್ಪ। ನಿಂ। ನಂ। ತಂ। ಗಳ್ ಇರ್ಪ। ನೀನ್। ಏನ್। ತಾನ್। ಎಂಬಿವು
ಪೀನಂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಥಮೆಗೆ ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿಗೆ। ನೀಂ। ನೀನೆಂದು। ಆಂ। ಆನೆಂದು। ತಾಂ
ತಾನೆಂದು। ಅರಿತಿಳಿ। ಚತುರ್ಥೀನಿರ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಚತುರ್ಥೀವಿಭಕ್ತಿಯ ನಿರ್ದೇಶಕ್ಕೆ। ನಿನಗೆ
ನಿನಗೆಯೆಂದು। ಎನಗೆ। ಎನಗೆ ಎಂದು। ತನಗೆ। ತನಗೆಯೆಂದು। ಅರಿತಿಳಿ॥ ವೃತ್ತಿ॥
ಪಿರಿದುಂ ಪ್ರಥಮೆಗೆ ನೀನ್ ಆನ್ ತಾನ್ ಎಂದರಿವುದು। ಚತುರ್ಥಿಗೆ ನಿನಗೆ। ಎನಗೆ। ತನಗೆ
ಎಂದರಿವುದು। ಮಿಕ್ಕೆಡೆಯೊಳ್ ಸ್ವರರಹಿತವಾಗಿ। ನೀನ್ ಏನ್ ತಾನ್ ಯೆಂದು ಪ್ರಕೃತಿ
ಯಪ್ಪುವು। ವಿಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ। ನಿಂನಂ। ನಿಂನಿಂ। ನಿಂನ್ನತ್ತಣಿಂ। ನಿಂನ। ನಿಂನೊಳ್।
ಪ್ರಥಮೆ ಚತುರ್ಥಿಗಳ್ ಸೂತ್ರದೊಳ್ ಪೇಳ್ದುದು॥ ೭೫॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ನಿನತೆನತು ತನತೆನಿಪ್ಪುವು। ಜನಿಯಿಸುಗುಂ। ನಿಂನದೆಂನದು ತಂನ
ದೆನಿಪ ನಿತರೊಳಂ ಮೇಣ್ ದ್ವಿತ್ವದಿನನೇಕದೊಳ್ ಕೃತ್ವದೆಡೆ ಮತ್ತಂ ಬರೆಯುಂ॥
ಪದವಿಭಾಗವು॥ ನಿನತು। ಎನತು। ತನತು। ಎನಿಪ್ಪ। ಇವು। ಜನಿಯಿಸುಗುಂ। ನಿಂನ
ದು। ಎಂನ್ನದು। ತಂನದು। ಎನಿಪ್ಪ। ಇನಿತರೊಳಂ। ಮೇಣ್। ದ್ವಿತ್ವದಿಂ। ಅನೇಕದೊ
ಳ್ ನಡೆದು ಎಡೆಗೆ। ಮತ್ತಂ ಬರೆಯುಂ॥ ಟೀಕು॥ ನಿಂನ್ನದು। ನಿಂನ್ನದೆಂದು। ಎಂನದು
ಎಂನದೆಂದು। ತಂನದು ತಂನದೆಂದು ಎನಿಪ್ಪನಿತರೊಳಂ। ಎನಿಪ್ಪ ಎನಿಸುವ। ಇ

ನಿತರೊಳಂ ಉಪ್ಪರಲ್ಲಿಯುಂ। ನಿನತು। ನಿನತೆಂದು। ಎನತು ಎನತೆಂದು। ತನತು
ತನತೆಂದು। ಎನಿಪ್ಪ। ಎನಿಪ್ಪ। ಇವು ಈ ಶಬ್ದಂಗಳು। ಮೇಣ್। ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ ದ್ವಿತ್ವದಿಂ ಯು
ಕ್ತಿನೊಂದನೆ। ಜನಿಯಿಸುಗುಂ। ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿವು ಅನೇಕದೊಳಂ। ಬರುವ ವಚನ
ದಲ್ಲಿ। ನತ್ವದ ನಿಂನದೆಂನ್ನದು ತಂನ್ನದೆಂಬ ನಕಾರದ। ಎಡೆಗೆ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ। ನಿಂಮ್ಮದೆಂ
ದು ತಂಮ್ಮದೆಂದು। ಮಕಾರಂ ಜರೆಯುಂ। ಬಂದೊಡಂ। ಮೇಣ್। ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ದ್ವಿತ್ವದಿಂ।
ನಿಮತು। ಎಮತು। ತಮತೆಂದು। ದ್ವಿತ್ವದಿಂ ಜನಿಯಿಸುಗುಂ। ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿವುದು। ವೃತ್ತಿ॥
ನಿಂನ್ನದು। ಎಂನದು ತಂನದು। ಎಂಬಿದರ್ಕೆ ನಿನತು ಎನತು ತನತು ಎಂದಾದೇಶಮಕ್ಕುಂ
ಮೇಣ್ ಎಂಬ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ ವರ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವಮುಂ ಅಕ್ಕು। ನಿನತ್ತು। ಎನತ್ತು। ತನತ್ತು। ಎಂದು ನಿ
ನತು। ಎನತು। ತನತು। ಎಂಬೀ ನಕಾರಕ್ಕೆ ಬರುವ ವಚನದೊಳ್ ದ್ವಿತ್ವಮುಂ ಅಕ್ಕು। ನಿ
ಮತು। ಎಮತು। ತಮತು। ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ ವರ ದ್ವಿತ್ವಕ್ಕೆ। ನಿಮತ್ತು। ಎಮತ್ತು। ತಮತ್ತು। ಎಂದು॥೨೬೬॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಇದಿರೊಳ್ ಸ್ವರಾದಿ ಸಂಜ್ಞೆಗಳೊಂದಿದಿರೆ ನಿಂಮೆಂ ಮತಂಮೆನಿಪ್ಪವು ಪಿಂತೆ
ಮ್ಮೊದವಿರೆ ನಡುವರ್ಣ್ಣಲು ತುಮಪ್ಪುದು ಪರ ಬರುವ ವಚನದಲ್ಲಿ ಪುಗಿಸದಿರೊಂದಂ॥

ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಇದಿರೊಳ್। ಸ್ವರಾದಿ ಸಂಜ್ಞೆಗಳ್। ಒದವಿ। ಇರೆ। ನಿಂಮೆಂದು। ತಂಮೆನಿಪ್ಪವು।
ಪಿಂತಂಗ್ಗೆ। ಒದವಿ। ಇರೆ। ನಡುವರ್ಣ್ಣ। ಲು ತು ಅಪ್ಪುದು। ಇವರ ಬರುವ ವಚನದಲ್ಲಿ।
ಬಂದ ಪುಗಿಸದಿರ್। ವಂದಂ॥ ಟೀಕು॥ ಇದಿರೊಳ್ ಪರದಲ್ಲಿ ಸ್ವರಾದಿ ಸಂಜ್ಞೆಗಳ್ ಸ್ವರಾದ್ಯ
ರಂಗಳಾದಿಯೊಂದ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಕಂಗಳ್। ಒದವಿರೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿರೆ। ನಡುವರ್ಣ್ಣ। ಮಧ್ಯ
ಕ್ಕೆ। ಲು ತು। ಲು ತು ಎಂಬುದು। ಆಕ್ಕುಂ। ಅಪ್ಪುದು। ಇವರ ಈ ಶಬ್ದಂಗಳ। ಬರುವ ವಚ
ನದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದಲ್ಲಿ। ಒಂದುಂ। ಒದೆಂಬುದಂ। ಪುಗಿಸದಿರ್ ಪ್ರವೇಶಮಂ। ಮಾಡದಿರ್।
ವೃತ್ತಿ॥ ನಿಂನದು। ಎಂನದು। ತಂನದು ಎಂಬಿವರ್ಕ್ಕೆ। ನಿನತು। ಎನತು। ತನತು। ಎಂದಾದೆ

॥ಟೀಕು॥ ಇದಿರೊಳ್। ಪ್ಲುತದಲ್ಲಿ। ಸ್ವರಾದಿಸಂಜ್ಞೆಗಳ್। ಸ್ವರಾಕ್ಷರಂಗಳಿಂದಿಯರಡುಸಂಬೋಧ್ವಾ
ಚಿಗಳ್। ಬುದವಿರೆ। ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿರೆ। ನಿಂಮೆಮ। ತಂಮೆಮ। ಎನಿಪ್ಪುವು। ನಿಂಮ। ನಿಂಮ ಎಂದು। ಎಂಮ
ಎಂಮ ಎಂದು। ತಂಮ। ತಂಮ ಎಂದು। ಪಿ ನಿಪ್ಪುವು। ಎನಿಪ್ಪುವ ನಿಸುವ। ಇವು। ಈ ಶಬ್ದಂಗಳ್।
ಪಿಂತಣ್ಗೆ। ಹಿಂದುಗಡೆಗೆ। ಬಿದವಿರೆ। ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿರೆ। ನಡುವಣ್ಗೆ। ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ। ಉತು। ಉತು। ಎಂಬು
ದು। ಅರ್ಥಂ। ಅಪ್ಪುದು। ಇವರ। ಈ ಶಬ್ದಂಗಳ। ಬಿರುವ ವಚನದಲ್ಲಿ। ಬಂದಂ। ಬಂದೆಂಬುದಂ।
ಪುಗಿಸದಿರ್। ಪ್ರವೇಶವಂ ಮಾಡದಿರ್॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಸ್ವರಾದಿಸಂಜ್ಞೆಗಳ್ ಪರಮಾಂಗಿ ಮೊದಲೊಳ್ ನಿಂ
ಮ ಎಂಮ ತಂಮ ಎಂಬಿವು ಬರೆ ಮಧ್ಯದೊಳ್। ಉತ್ತಮರ್ಥಂ। ಬಂದೆಂಬುದೇಕವಚನ
ಮಾಂಗಾನದು। ನಿಮುಳಿನವರಂ। ಎಮ್ಮುತ್ತೆವರುಂ। ಎಬ್ಬಿರುಮ್ಯೆಣ್ಬರುಮೆಂಬಿವರ್ಕೆ ನಿಮ
ಂತವೆಂಬಿಂತೆಂಬುದರ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಯಂ ಮುಂಪ್ರೋದೊಂದ ಮುಜ್ಞಾರ್ಣಾ ಸುಭಗಮಲ್ಲಾದಿ
ಮಾಂಗಾಪ್ಪುದು॥೨೨೪—॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಎತ್ತಣಾದೆಂಬೀಶಬ್ದಮನೆತ್ತಣಾದೆಂದಿತ್ತು ಕೂಡಿನುಡಿಯಲ್ಲರ್ಥಂ
ಮತ್ತಾರದೆಂಬುದಲಿ। ವಿಬುಧೋತ್ತಮರಾತೆಂದು ಕೂಡಿನುಡಿಯಲರ್ಥಂ॥
॥ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಎತ್ತಣಾದು ಎಂಬೀಶಬ್ದಮಂ। ಎತ್ತಣಾಂ। ಎಂದು। ಕೂಡಿನುಡಿಯ
ಲ್ಕೆ। ಅರ್ಥಂ। ಮತ್ತೆ। ಆರದು। ಎಂಬುದಂ। ವಿಬುಧೋತ್ತಮರ್। ಆತರ್। ಎಂದು। ಕೂಡಿ
ನುಡಿಯಲ್ಕೆ। ಅರ್ಥಂ॥ ಟೀಕು॥ ಎತ್ತಣಾದು। ಎತ್ತಣಾದೆಂದು। ಎಂಬೀಶಬ್ದಮಂ। ಈ ಶ
ಬ್ದವು। ಎತ್ತಣಾಂ। ಎತ್ತಣಾವೆಂದು। ಇಂತು। ಹೀಂಗೆ। ಕೂಡಿನುಡಿಯಲ್ಕೆ। ಕೂಡಿನು
ಡಿವುದರ್ಕೆ। ಅರ್ಥಂ। ಅಪ್ಪುದು। ಮತ್ತೆ। ಬಳಿಕ। ಆರದೆಂಬುದಂ। ಆರದೆಂಬ ಶಬ್ದಮಂ
ವಿಬುಧೋತ್ತಮರ್। ವಿದ್ವತ್ಶ್ರೇಷ್ಠರು। ಆತೆಂದು। ಆತರ್। ಎಂದು। ಕೂಡಿನುಡಿಯಲ್ಕೆ
ಕೂಡಿನುಡಿವುದರ್ಕೆ। ಅರ್ಥಂ। ಅಪ್ಪುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಎತ್ತಣಾದೆಂಬೀಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಎತ್ತಣಾಂದು
ಂ ಆರದೆಂಬೀಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಆತೆಂದು ಮಾಂದೇಶಮರ್ಥಂ ದೆಸೆಯ ಣ್ಣಾಗಸಮೆತ್ತಣ್ಣಾತಣ್ಣಾ
ವಿನಿಯನಿಸಿಪವಿದುದುತಮಂ॥೨೨೫॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಅದುವಿದುವುದುವೆಂಬಿರಂತ್ಯದುಕಾರಕ್ಕೊದವುಗುಂ ವಕಾರಂ ಪುಲ್ಲಿಂಗದೊಳಲ್ಲಿತಕಾರಂ ಮೇಣೀಬುದವಿರೆ ಬಹ್ವರ್ಥದೆ ಬಪ್ಪುದಾದಿಗೆ ದೀರ್ಘಂ ॥ ಪದವಿಭಾಗವು ॥

ಅದು । ಇದು । ಎಂಬಿವರ । ಅಂತ್ಯದುಕಾರಕ್ಕೆ । ಒದವುಗುಂ । ವಕಾರಂ । ಪುಲ್ಲಿಂಗದೊಳ್ । ಅಲ್ಲಿ ತಕಾರಂ । ಮೇಣ್ । ಈಬುದವಿನ್ನಿರೆ । ಬಹ್ವರ್ಥದೆ । ಬಪ್ಪುದು । ಆದಿಗೆ । ದೀರ್ಘಂ ॥ ಟೀಕು ॥ ಪುಂಲ್ಲಿಂಗದೊಳ್ । ಪುಲಿಂಗದಲ್ಲಿ । ಅದು । ಅವೆಂದು । ಇದು । ಇವೆಂದು । ಉದು । ಉವೆಂದು । ಎಂಬಿವರ । ಎಂಬೀಶಬ್ದಗಳ । ಅಂತ್ಯದುಕಾರಕ್ಕೆ । ಕಡೆಯದುಕಾರಕ್ಕೆ । ವಕಾರಂ । ವತ್ವಂ । ಒದವುಗುಂ । ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು ॥ ಅಲ್ಲಿ । ಈಶಬ್ದಂಗಳ್ । ಪುಲ್ಲಿಂಗವಾಗುವಲ್ಲಿ । ಮೇಣ್ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ । ತಕಾರಂ । ತತ್ವಂ । ಬಿಂದು ಬಿಂದು । ಈಬುದವಿರೆ । ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿರೆ । ಬಹ್ವರ್ಥದೆ । ಬಹುತ್ವದಿಂದೆ । ಆದಿಗೆ । ಮೊದಲಕ್ಕರಕ್ಕೆ । ದೀರ್ಘಂ । ದೀರ್ಘವು । ಬಪ್ಪುದು । ಬಪ್ಪುದು ॥ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ॥ ಅದು । ಇದು । ಉದು । ಎಂಬಿವರ ಕಡೆಯ ಉದುಕಾರಕ್ಕೆ ವಕಾರಾದೇಶಮಕ್ಕುಂ । ಆ ದುಕಾರಕ್ಕೊತ್ತೆ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘಂ ಬೆರಸು ತದಕಾರಾದೇಶವಕ್ಕುಂ । ಅವಂ । ಇವಂ । ಉವಂ । ಬಹುವಚನಕ್ಕೆ । ಅವರಿರುವಕ್ । ತಕಾರಾದೇಶಕ್ಕೆ । ಆತನೀತನು । ಬಹುವಚನಕ್ಕೆ । ಆತಂಗಳೀತಂಗಳೆಂದು ॥ ೭ ॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಆವುದೆನಿಪ್ಪೀಶಬ್ದಕ್ಕಾವಂ ಬಹುವಚನದೊಡೆಯೊಳಾಕೆಲ್ಲವೆನಿಪ್ಪ ವಚನಮದೇಕತ್ವಮನಾವರಿಸಿದೊಡೆಲ್ಲಮೆಂದೆಲೆಯ್ತಾದೇಶಂ ॥ ಪದವಿಭಾಗವು ॥

ಆವುದು । ಎನಿಪ್ಪೀಶಬ್ದಕ್ಕೆ । ಆವಂ । ಬಹುವಚನದು । ಎಡೆಯೊಳ್ । ಆಕ್ । ಎಲ್ಲದು । ಎನಿಪ್ಪವಚನಂ । ಅದು । ಏಕತ್ವಮಂ । ಆವರಿಸಿದೊಡೆ । ಎಲ್ಲಂ । ಎಂದೆ । ಲೆಯ್ತು । ಆದೇಶಂ ॥ ಟೀಕು ॥ ಅನುವರ್ತನೆ । ಪುಂಲ್ಲಿಂಗದೊಳ್ । ಪುಲಿಂಗದಲ್ಲಿ । ಆವುದು । ಆವುದೆಂದು । ಎನಿಪ್ಪ ಎನಿಸುವ । ಈಶಬ್ದಕ್ಕೆ । ಈಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಮಶಬ್ದಕ್ಕೆ । ಆವಂ । ಆವಂ । ಎಂದಾಗುವದು । ಬಹುವಚನದ । ಬಹುತ್ವದು । ಎಡೆಯೊಳ್ । ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ । ಆಕ್ । ಆಕೆಂದಾಗುವುದು । ಎಲ್ಲದು । ಎಲ್ಲದೆಂದು । ಎನಿಪ್ಪ । ಎನಿಸುವ । ವಚನಂ । ಆ ಬಹುವಚನವು । ಅದು । ಅದು । ಏಕತ್ವಮ ॥ ಏಕವಚನಮಂ । ಆವರಿಸಿದೊಡೆ । ಅವಗ್ರಹಿಸಿದೊಡೆ । ಎಲ್ಲದು । ಎಲ್ಲಮೆಂದೆ । ಎನಿಪ್ಪ

ವಚನಂ। ಎನಿಪ್ಪ ಎನಿಸುವ। ವಚನಂ। ಆ ಬಹುವಚನವು। ಅದು। ಅದು। ಎರಡಕ್ಕಮುಂ।
ಏಕವಚನಮುಂ। ಆವರಿಸಿದೊಡೆ। ಎಲ್ಲದು। ಎಲ್ಲಮೆಂದು। ಎನಿಪ್ಪ ಎನಿಸುವ ವಚನಂ।
ವಚನವು। ಎಲ್ಲಂ। ಎಂದೆ। ಆದೇಶಂ। ಆಯಿತು ಆಯಿತು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಆವುದೆಂಬ ಶಬ್ದ
ಕ್ಕೆ ಪುಂಲಿಂಗದೇಕವಚನದೊಳಾವನೆಂದುಂ ಬಹುವಚನದೊಳಾರೆಂದುಮಾದೇ
ಶಂ। ಎಲ್ಲದೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ। ಲಿಂಗತ್ರಯದಲ್ಲಿಯುಂ। ಎಲ್ಲಮೆಂದಾದೇಶಂ। ಆವಂ। ಮುತವರಸನಂ
ಕೊಂದನದಾವಂ ಬಕಕಂಸಕೇಸಿಗಳನಳುವಿದಂ। ಎಲ್ಲದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಂ ಗಮೆಲ್ಲಧ
ನಮುಂ। ಯೀಂತರದೊಳರಿವುದು॥೮೦॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಪೆರತಿಪರಂಬಂತ್ಯಾಕ್ಷರ ಪರೆಗುಂ ಗುಣಾವಚನದಂತ್ಯದುತ್ವಕ್ಕಲಂ।
ನೆರೆಗುಂ ತುಕಾರಮಿರೆ ಬಂದರೆ ಸುಗುವಂ ಕಕಾರದೊಳ್ದಕಾರಾದೇಶಂ॥ ಪದವಿಭಾಗ॥
ಪೆರತಿಪರಂ। ಎಂಬಿವರ। ಅಂತ್ಯಾಕ್ಷರಂ। ಅರೆಗುಂ। ಗುಣಾವಚನದ। ಅಂತ್ಯದುಕಾರಕ್ಕೆ
ಅತ್ವಂ। ನೆರೆಗುಂ। ತುಕಾರಂ। ಇರೆ। ಎಂದು। ಎರಿಗುಂ। ಅಕಾರಾದೊಳ್ ದಕಾರಾದೇ
ಶಂ॥ ಟೀಕು॥ ಅನುವರ್ತನೆ। ಪುಂಲ್ಲಿಂಗದೊಳ್ ಪೆರತೆಂಬಿವರ। ಪೆರತು। ಪೆರತೆಂ
ಬ। ಈ ಶಬ್ದಂಗಳ ಕಡೆಯಕ್ಕರಕ್ಕೆ। ಲೋಪಂ। ಲೋಪವು। ಗಂ। ಅಂತ್ಯಾಕ್ಷರಂ। ಕಡೆ
ಯಣಾಕ್ಷರಂ। ಅರೆಗುಂ। ಲೋಪವಾಗುವುದು। ಗುಣಾವಚನದ। ಗುಣಾವಚನ
ದ। ಅಂತ್ಯದುತ್ವಕ್ಕೆ। ಅಂತ್ಯದುಕಾರಕ್ಕೆ। ಅತ್ವಂ। ಅಕಾರಂ। ನೆರೆಗುಂ। ಬಪ್ಪುದು॥ ತು
ಕಾರಂ। ತುತ್ವಂ। ಇರೆ। ಇರೆ। ಅಕಾರಾದೊಳ್। ಅಕಾರವಿನಲ್ಲಿ ದಕಾರಾದೇಶಂ। ದ
ಕಾರಾದೇಶವು। ಬಂದು। ಬಂದು। ಎರಗುಗುಂ। ಪಡುಗೆಯಾಗುವುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥
ಪೆರತು। ಪೆರತೆಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳ ಕಡೆಯಕ್ಕರಕ್ಕೆ ಲೋಪಂ। ಗುಣಾವಚನದ ಕಡೆಯ ದು
ಕಾರಕ್ಕಕಾರಾದೇಶಂ ಆ ಗುಣಾವಚನಂ। ತುಕಾರಾಂತ್ಯಮಾಗಿರೆ ದಕಾರಾದೇಶಂ।
ನರನೆಂಬಾತಂ। ಪೆರನಲ್ಲದಿಕ್ಕೆಂ। ಬಹುವಚನಕ್ಕೆ ಪೆರರ್। ಅಕಾರಾದೇಶಕ್ಕೆ। ಇನಿ
ಯಂ। ಪಿರಿಯಂ। ಕಿರಿಯಂ। ಅಸಿಯಂ। ದಕಾರಾದೇಶಕ್ಕೆ। ಬೆಳ್ಳಿದಂ। ತೆಳ್ಳಿದಂ। ಮೆ
ಲ್ಲಿದಂ। ಬೆಟ್ಟಿದಂ। ಕೊರಿದಂ॥೮೧॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಎಳದು ದೆಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳಮಧ್ಯ ಸ್ತುಂಡ ತುಕಾರಮುತ್ವಂ

ಬರಿದೆಂ।ದೊಳ್ ಬರಿವರಿಕಾರದೊಳ್ ಕ್ಷಿಂ।ಕಿಳಿ ಪ್ರಾಸಕಿಳಿಕೆಡೆಗೆ ಬಿಂದುವೆರಸುಟಕಾರಂ॥
ಪದವಿಭಾಗವು॥ಎಳದು।ಪಳಿದು।ಶಬ್ದಂಗಳ।ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ।ಪ್ರುಂಡು।ಎಕಾರಂ।ಎಕ್ಷಂ
ಬರಿದು।ಎಂದು।ಬಿಳರುವರಿಕಾರದೊಳ್।ನೀಂ।ಕಿಳಿ।ಪ್ರಾಸಕಿರಡೆಗೆ।ಬಿಂದು
ವು।ಎರಸು।ಟಕಾರಂ॥ಟೀಕು॥ ಅನುವರ್ತನೆ।ಪುಲ್ಲಿಂಗದೊಳ್ ಪುಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ
ಎಳದು।ಎಳದೆಂದು।ಪಳದು।ಪಳದೆಂದು।ಶಬ್ದಂಗಳಗುಣಾವಚನಶಬ್ದಂಗಳ।ಮ
ಧ್ಯಕ್ಕೆನಡುವಣಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ।ಎಕಾರಂ।ಎಕ್ಷಂ।ಉಂಟು।ವುಟೆಗುವದು।ಬರಿದೆಂದು
ಬರಿದೆಂದು।ಬರಾವಧ್ವನಿತ್ವಂಯುವರಿಕಾರದೊಳ್।ರಿಕಾರದಲ್ಲಿ।ಉಕ್ಷಂ।ಉಕಾ
ರಂ।ಉಂಟು।ಉಟೆಗುವುದು।ನೀಂ।ನೀನರಿ।ಪ್ರಾಸಕಿಳಿ।ಪ್ರಾಸಕೆಂಬ ಶಬ್ದದಕಡೆಗೆ।
ಅಕ್ಷ್ಯಕ್ಷರಕ್ಕೆ।ಅದಿರಲ್ಲಿ ಬಿಂದು ಕೂಡಿದ।ಟಕಾರಂ।ಉಂಟು।ವುಂಟೆಗುವದು।
ನೀಂ।ಕಿಳೀ।ನೀನರಿ॥ಪ್ರ॥ ಎಳದು।ಪಳದೆಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳ್ಗೆ।ಪುಲ್ಲಿಂಗದಕಾರದ ಬರಿಮಧ್ಯ
ಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತಮುಪೇಕ್ಷಮು ಕ್ಷಂ।ಬರಿ ಶಬ್ದದ।ರುಕಾರಕ್ಕೆ ಉಕಾರಾದೇಶಂ ಪ್ರಾಸಕೆಂಬದರ ಕ
ರಕ್ಕೆ ಬಿಂದುವೆರಸು ಟಕಾರಾದೇಶಮಕ್ಕುಂ।ವಳಿಯಂ।ಪಳಿಯ॥ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದೊಳ್
ಪರವಾಗೆಯುಮಂತೆ।ಯಳಿಯಳ್।ಪಳಿಯಳ್ ಬರಿದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಬರಿವಂ।ಪ್ರಾ
ಸಕೆಕ್ಕೆ।ಪ್ರಾಸಂಬಂ॥೨೨೪

॥ಸೂತ್ರ॥ ಅದು ಇದು ಉದು ಎಂಬಿವರಂತ್ಯದೊಳ್ ವಳಾದೇಶವಿಧಿಕೆ
ಕಾರಂ।ಮೇಣ್ ಬಿಂದುಗೂಡಿದವಿಕರಬಕರ॥ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದೊಳ್ ಪದವಿಭಾಗವು॥
ಅದು।ಇದು।ಉದು।ಎಂಬಿವರ।ಅಂತ್ಯದೊಳ್।ವಳಾದೇಶ ವಿಧಿಕೆಕಾರಂ।ಮೇಣ್।
ಬಿಂದು।ಗುದವಿ।ಇರ।ಬಕರ॥ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದೊಳಂ।ಪುಲ್ಲಿಂಗದಂತೆ।ಇರೆ।ಅದಿಗೆ ದೀರ್ಘಂ॥
॥ಟೀಕು॥ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದೊಳ್॥ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯುಂ।ಅದು।ಅದೆಂದು।ಇದು।ಇದೆಂದು।
ಉದು।ಉದೆಂದು।ಎಂಬಿವರ।ಎಂಬೀ ಶಬ್ದಂಗಳ।ಅಂತ್ಯದೊಳ್ ಕಡೆಯಕ್ಷರದ
ಲ್ಲಿ ವಳಾದೇಶವಿಧಿ।ವಳ್।ಎಂಬಾದೇಶವಿಧಿ।ಬಕ್ಕುಂ।ಬಪ್ಪುದು।ಮೇಣ್।ವಿಕಲ್ಪ
ದಿಂ।ಕೆಕಾರಂ।ಕೆಕಾರವು।ಬಂದು।ಆದೇಶವಾಗಿ ಬದವಿ ಇರೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿ।ಪುಲ್ಲಿಂಗದ
ಂತಿರೆ।ಅದಿಗೆ ಮೊದಲಕ್ಷರಕ್ಕೆ।ದೀರ್ಘಂ।ದೀರ್ಘವು।ಬರ್ಕುಂ।ಬರ್ಪುದು॥ವೃತ್ತಿ॥
ಅದು।ಇದು।ಉದು।ಎಂಬಿವರದು ಕಾರಕ್ಕೆ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದೊಳ್ ವಳಾದೇಶಂ॥ ಅವ
ಕಾರಕ್ಕೆ।ಮೇಣ್ ಕೆಕಾರಮುಮಾದಿಗ ಪುಲ್ಲಿಂಗದಂತಿರೆ।ದೀರ್ಘಮಕ್ಕುಂ।ವಕ್ಕೆ।ಅವಳ್ ಇವಳ್

ಪಳ್ಕ್ಕೆರಾರಕ್ಕೆ। ಅಕೆ। ಇಕೆ। ಉಕೆ ॥೨೫೬॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಕೆಲಕೆಲವು ಸಕ್ಕದದ ಮೂರು ಲಿಂಗಮುಂ ರೂಢಿವೆತ್ತ ಕರ್ನಾಟಕದೊಳ್ ನಿಲೆ ನಪ್ಪು ಅರಿ ಸಜ್ಜನವಧು ಕುಲವಧು ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕಂನಡಮಪ್ಪುದು ॥ಪದವಿಭಾಗ॥ ಕೆಲಕೆಲವು। ಸಕ್ಕದದ ಮೂರು ಲಿಂಗಮುಂ। ರೂಢಿವೆತ್ತ ಕರ್ನಾಟಕದೊಳ್। ನಿಲೆ ನಪ್ಪು। ಅರಿ ಸಜ್ಜನವಧು। ಕುಲವಧು। ಎಂಬಲ್ಲಿ। ಕಂನಡಂ। ನಪ್ಪುದು॥ ಟೀಕು॥ ಕೆಲಕೆಲವು। ಕೆಲಕೆಲವು ಶಬ್ದಂಗಳು। ಸಕ್ಕದದ। ಸಂಸ್ಕೃತದ। ಮೂರು ಲಿಂಗಮುಂ। ಸ್ತ್ರೀ ಪುಂ ನಪುಂಸಕಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಲಿಂಗಮುಂ। ರೂಢಿವೆತ್ತ ಕರ್ನಾಟಕದೊಳ್। ರೂಢಿಯಾದ ಕಂನ್ನಡದಲ್ಲಿ। ನಿಲೆ। ನಿಲೆಸೆ। ನಪ್ಪು ನಪುಂಸಕಲಿಂಗಮಾಗವು। ಅರಿ ಶಿಳ್ಳಿ। ಸಜ್ಜನವಧು ಸಜ್ಜನವಧುವೆಂದು। ಕುಲವಧು। ಕುಲವಧುವೆಂದು ಎಂಬಲ್ಲಿ। ಎಂಬೆಡೆಯಲ್ಲಿ। ಕಂನ್ನಡಂ। ಕಂನಡವಾಗಿ। ಅದವುಂ। ಆಶಬ್ದವುಂ। ನಪ್ಪು ನಪುಂಸಕಲಿಂಗವಾಗುವುದು। ಅರಿ। ಶಿಳ್ಳಿ ॥ವೃತ್ತಿ॥ ಕೆಲಕೆಲವು ಸಕ್ಕದ ಮೂರು ಲಿಂಗಮುಂ ಕಂನಡಕ್ಕೆ ಬಂದಲ್ಲಿ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗಮಕ್ಕುಂ। ಜನಶಬ್ದಂ ಕುಲಸ್ತ್ರೀಯಂ ಪೇಳ್ವಲ್ಲಿ। ಕಂನ್ನಡದೊಳೆಂದುಂ। ನಪುಂಸಕಮೆಯಕ್ಕುಂ। ಲಿಂಗತ್ರಯಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತಂ। ತಿಳಿದುದು ಸ್ತ್ರೀ ಕಿಯಾದುದು। ಭರಿಬೆಳೆದುದು। ನದಿ ಬಂದುದು। ಕುಲಂ। ಮೇಲೆನಿಸಿದುದು। ಸಜ್ಜನಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅಸತಿ। ಸಜ್ಜನಮಾರ್ಗ। ಸಮುಷ್ಟಯದಿಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಶಬ್ದಂಗಳ್ ಸ್ತ್ರೀವಾಚಕಮಾಗಿಯುಂ। ಜನಶಬ್ದ ಲೋಕಶಬ್ದಂಗಳ್। ಪುರುಷವಾಚಕಂಗಳಾಗಿಯುಂ। ನಪುಂಸಕಂ। ಇದು ಕಳತ್ರಂ। ಇದು ಸತ್ವಂ। ಇದು ಜನಂ। ಇದು ಲೋಕಂ ॥೨೫೭॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ನೆಲಸಿದ ವಿಶೇಷಣಾದಿಷ್ಟಲಿಂಗಮೆನಿಪುದು ವಿಶೇಷ್ಯಮದರಿಷ್ಟದಿನಗ್ಗಳಿಂ ಕುವಿಶೇಷಣಾದಲಿಂಗಕ್ಕುಣಾಂದೋಷರಹಿತವಿದು ರೂಪಕದೊಳ್ ॥ಪದವಿಭಾಗ॥ ನೆಲಸಿ। ಯಿದ ವಿಶೇಷಣಾದ। ಇಷ್ಟಲಿಂಗಂ। ಎನಿಪುದು। ವಿಶೇಷ್ಯಂ। ಅದರ। ಇಷ್ಟದಿಂ। ಅಗ್ಗಳಿಕಂ। ವಿಶೇಷಣಾದ। ಲಿಂಗಲಕ್ಷಣಾಂ। ದೋಷರಹಿತಂ। ಇದು ರೂಪಕದೊಳ್ ॥ಟೀಕು॥ ನೆಲಸಿ। ನೆಲಗೊಂಡ। ಇದ ವಿಶೇಷಣಾದ ವಿಶೇಷಣಾ ಶಬ್ದದ। ಇಷ್ಟಲಿಂಗಂ। ಇಷ್ಟವಾದ ಲಿಂಗಂ। ಎನಿಪುದು। ಎನಿಸುವುದು। ವಿಶೇಷ್ಯಂ।

విశేష్యలింగధ। అదెట్లన। ఆవిశేష్యదృష్టాదిం దృష్టదిందె। విశేషణంద। విశేష్యనశబ్దద
లింగలక్షణం। లింగదలక్షణం। అగ్గలికం। పైజేగినడెవుదు। ఇదుకుప్రయోగం।
రూపకయోగం। రూపకదల్లి। దోషరహితం। నిర్దోషమప్పుదు॥ వృత్తి॥ విశేషణం
దలింగదిష్టదిం। విశేష్యముమనాలింగమోగియోజిసికొళ్వుదు। విశేష్యలింగది
ష్టదిం। విశేషణముమనాలింగమోగియోజిసికొళ్వుదు। రూపకదొళిదు
నిర్దోషం। పుదయాంస్తోన్నతశైలశేతుహిమవత్కుక్షిలపర్యంతసంపదియం।
వార్ధితరత్తరంగనినదత్కాంచీకలాపం। చితోస్తదయం సాధిసిరబ్దిసంగనెలనం
నివ్వర్ణజదిందం నిమిచినదగెల్లం భువనైకరామవలభిం యంగకుంఠుకెగకుకేయ్యు
నెలనెంబనపుంసకలింగమం బిట్టుధరావనితెయందు యోజిసికొళ్వుదు।
ఆతం జగత్పూర్ణం। అపెణ్ణాగత్పూర్ణం। అదు జగత్పూర్ణం॥ ౧౭౪

॥సూత్ర॥ పదమధ్యవర్తియకారక్కె ఐదపుగు। వితాంత్యేక్షతవిధియదంతక్కె
త్తం వుదిదిరుగం ప్రాసతెయుం। విదితవికల్పం తగుల్గుమీమూరుకెలెయ్గం॥ పదవిభాగ
పదమధ్యవర్తియకారక్కె। ఐదపుగుం। జైక్షేత్రవిధి। యదంతక్కె। ఐత్తం। ఉదిదు ఇరుగం
ప్రాసతెయుం। విదితవికల్పం। తగుల్గుం। ఈమూరుకెలెయ్గం॥ టీక॥ పదమధ్యవర్తి
యకారక్కె। పదపదంగళ। మధ్య। నడువణ। వర్తి యకారక్కె। వకారయకారంగళిగె।
జైక్షేత్రవిధి। జైకారఔకారదవిధి। ఐదపుగుం। ప్రాప్తిసువుదు। అదంతక్కె। ఆకా
రాంతక్కె ప్రాస్తతెయుం। ప్రాప్తదిందె। ఐత్తం। ఐకారం। ఉదిదిరుగం। ప్రవేశవాగి
పుగదు। ఈమూరకెళెగం। ఈమూరరల్లియుం। విదితవికల్పం। విదిత। ప్రసిద్ధవా
ద। వికల్పం। వికల్పవు। తగుల్గుం। ఐయ్యువుదు॥ వృత్తి॥ పదమధ్యవకారయకార
గళ్గె। జైకారము। ఔకారమక్కుం। పదాంతద। అకారక్కె ప్రాస్తోక్తమక్కుం। వి
వరోళ్కైకల్పముండు। కవుగం। కౌంగం। కౌంకుళ్। కౌసల్గె। అవుంకి। జౌంకి
దం। అవుండు। జౌండు। తవుకల్। తౌకల్। తెరయిసిదం। తెరైసిదం। తూరయి
సిదం। తూరైసిదం। కయువారం। కైవారం। ఐకక్కె। ఆవం। ఆవైం। నుడిదం।
నుడిదైం। పాడిదం। పాడిదైం। ఈప్రకారతిళివుదు ॥౧౭౫॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಅಸಮಾಸದೊಳಮೊಂದೊರೆ ವೃತ್ತಸಮಾಸದೊಳಂ ಣ
ಕಾರದಿಂ ಪರದೊಳ್ ಸಂಧಿಸಿದ ನಕಾರಂ ಣತ್ವಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮುಚ್ಚರಿಸುವಗೆದು ಷ್ಕರಮುದ್ಘ
ಟಂ॥ ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಅಸಮಾಸದೊಳಂ। ದೊರೆ ವೃತ್ತಸಮಾಸದೊಳಂ। ಣಕಾ
ರದಿಂ। ಪರದೊಳ್। ಸಂಧಿಸಿದ ನಕಾರಂ। ಣತ್ವಂ। ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ। ಉಚ್ಚರಿಸುವಗೆ। ದುಷ್ಕರಂ।
ಅದುವುಂ॥ ಅಸಮಾಸದೊಳಂ। ಸಮಾಸದಲ್ಲಿಯುಂ। ಣಕಾರದಿಂ। ಣತ್ವದಿಂದೆ
ಪರದೊಳ್। ಪರದಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಸಿದ ನಕಾರಂ। ಸಂಧಿಸಿದ। ಸಂಧಿಸಿದ ನತ್ವಂ। ನತ್ವವು। ಣಕಾ
ರವಪ್ಪುದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ। ಪ್ರಸಿದ್ಧವು। ಅದುವಂ। ಅಪ್ರಯೋಗಂ। ಉಂ। ಉಚ್ಚರಿಸು
ವಗೆ। ಆದುವಗೆ। ದುಷ್ಕರಂ। ದುಷ್ಕರವಾಗಿಪ್ಪುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಬಿಂನಪದದೊಳಂ।
ಸಮಾಸದೊಳಂ ಣಕಾರಕ್ಕೆ ಪರವಾದ ನಕಾರಂ ಣಕಾರಮನೆಯ್ದುಗುಂ।
ಪ್ರಯೋಗಮುಂಟಾದೊಡಮುಚ್ಚಾರಣಾನುಭಗಮಿಲ್ಲ। ಭಿಂನಪದಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣೆ
ನೊಂದುಪುದು। ಕಣ್ಣೊಂದಪುದು। ಪುಣ್ಣಳ್ವೊಂದಪುದು। ಪುಣ್ಣಳ್ವ
ಪೊಂದುಪುದು। ಸಮಾಸಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣ್ ನೆಳಲ್। ಕಣ್ಣೆಳಲ್। ಕಣ್ಣನೀರ್। ಕಣ್ಣೀರ್।
ಕಣ್ಣಾನೊಂದಂ। ಕಣ್ಣೊಂದಂ॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಸುಂದರಕಾರಕ್ಕೆ ಹಕಾರಂ ದೊರೆಕೊಳ್ಗುಂ ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ಸಂ
ಯೋಗಂ ಸಂಧಿಸಿದೊಡೆ ದುಷ್ಕರಮದು। ಸುಂದರಮಾದೇಶಯುಂದಮೆಂಬರ್ ವಿಬು
ಧರ್॥ ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಸುಂದರಕಾರಕ್ಕೆ। ಹಕಾರಂ। ದೊರೆಕೊಳ್ಗುಂ। ವಿಕಲ್ಪದಿಂ। ಸ
ಂಯೋಗಂ। ಸಂಧಿಸಿದೊಡೆ ದುಷ್ಕರಂ। ಅದು। ಸುಂದರಂ। ಆದೇಶಯುಂದಂ। ಎಂಬ
ರ್। ವಿಬುಧರ್॥ ಟೀಕು॥ ಸುಂದರಕಾರಕ್ಕೆ। ಸುಂದ। ಸುಂದರಕಾರಕ್ಕೆ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ। ಹಕಾರಂ।
ಹತ್ವಂ ವಿಕಲ್ಪದಿಂ। ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ। ದೊರೆಕೊಳ್ಗುಂ। ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು। ದ್ವಿತ್ವಾಕ್ಷರಂ।
ಸಂಧಿದೊಡೆ। ಬಂದೊಡೆ। ಅದು। ಅದು। ದುಷ್ಕರಂ। ಬಾರದು। ಆದೇಶಯುಂದಂ
ಅಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದೇಶೀಯಭಾಷೆಯುಂದ। ಸುಂದರಂ। ಸೌಂದರ್ಯಮೆಂದು ವಿಬು
ಧರ್। ವಿದ್ವಾಂಸರ್। ಎಂಬರ್। ಪೇಳ್ವರ್॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಕನ್ನಡಶಬ್ದದ ಪಕ್ಕೆ। ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ
ಹಕಾರಮಕ್ಕುಂ ದ್ವಿತ್ವದೊಳ್ಳರಿದುಂ। ಪಕಾರಕ್ಕೆ ಹಕಾರವಲ್ಲು। ಪುಲಿಗೆ ಹುಲಿಗೆ
ಪಂದೆ। ಹಂದೆ। ಪಾಸು। ಹಾಸು। ಇದು ದೇಶೀಯತ್ವದೊಳ್ ಒಳ್ಳು ದ್ವಿತ್ವಕ್ಕಿಲ್ಲದ
ದರಿಂ। ತಪ್ಪು। ಹಿಂಪ್ಪು। ಅಪ್ರಕಾರಕೆಳವುದು ॥೪೩೪=೪೧॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಅಂತಱನಿಂತಱನುಂತಱನೆಂತಱನೆಂದಿತ್ತ ಪದ್ವಿರುಕ್ತಿಗೆ ಹಾಸ್ಯಂ
ಭ್ರಾಂತಿಗತಾರ್ಥದೊಳ್ಮೇಣಂತವಱೆಡೆಗಂ ನನಿಂನನುಂನವುಮೆಂನಂ॥ ಪದವಿ
ಭಾಗವು॥ ಅಂತಱಂ। ಇಂತಱಂ। ಉಂತಱಂ। ಎಂತಱಂ। ಎಂದು। ಇಂತು। ಪೇಳ್ದಂಗಂ
ಪದ್ವಿರುಕ್ತಿಗೆ। ಹಾಸ್ಯಂ। ಭ್ರಾಂತಂ। ಗತಾರ್ಥದೊಳ್। ಮೇಣ್। ಅಂತು। ಅವಱಯ
ಡೆಗೆ। ಅಂನಂ। ಇಂನಂ। ಉಂನಂ। ಎಂನಂ॥ ಟೀಕು॥ ಪದ್ವಿರುಕ್ತಿಗೆ। ಅಂತಪ್ಪನಿಂತಪ್ಪ
ನುಂತಪ್ಪನೆಂತಪ್ಪ। ನೆಂಬವಪಕಾರದ್ವಿಭಾವಕ್ಕೆ। ಅಂತಱಂ। ಅಂತಱವೆಂದು।
ಇಂತಱಂ। ಇಂತಱವೆಂದು। ಉಂತಱಂ। ಉಂತಱವೆಂದು। ಎಂತಱಂ। ಎಂತಱನೆಂ
ದು। ಇಂತು ಪೇಳ್ದಂಗೆ। ಹಾಸ್ಯಂ ಪರಿಹಾಸವಪ್ಪುದು। ಭ್ರಾಂತಂ। ಭ್ರಮೆಯಂ। ಗತಾ
ರ್ಥದೊಳ್। ಗತಶಬ್ದಾರ್ಥದಲ್ಲಿ। ಮೇಣ್। ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ। ಅಂತು ಹಾಂಗೆ। ಅ
ವಱ। ಅಂತಱಂಗಡ। ಇಂತಱಂಗಡ। ಉಂತಱಂಗಡ। ಎಂತಱಂಗಡ ಎಂಬಾ
ಶಬ್ದಂಗಳ ಎಡೆಗೆ। ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ। ಅಂನಂ। ಅಂನಂ। ಎಂದು। ಇಂನಂ। ಇಂನಂ। ಎಂದು
ಉಂನಂ। ಉಂನಂ। ಎಂದು। ಎಂನಂ ಎಂನಂ। ಎಂದು। ಆಗುವುದು॥ ವ್ಯಕ್ತಿ॥ ಪ್ರಕಾ
ರಕಾಲೋರ್ಥದ ಗತಾರ್ಥಮಪ್ಪಲ್ಲಿ। ಅಂತಪ್ಪಂ। ನಾಂತಪ್ಪಂ। ಉಂತಪ್ಪಂ। ಎಂತಪ್ಪಂ
ಎಂಬಿವಕ್ಕೆ। ಹಕಾರಮಕ್ಕುಂ। ಮೇಣ್ ಶಂಬುದರಿಂದವಕ್ಕೆ। ಅಂನಂ। ಇಂನಂ। ಉಂನಂ।
ಎಂನಂ। ಎಂದುಮಕ್ಕುಂ। ಅಂತಱಂ। ಇಂತಱಂ। ಉಂತಱಂ। ಎಂತಱಂ। ವಿಕಲ್ಪಕ್ಕೆ
ಸಿಡಿಲಂನಂ। ಸಿಂಗದಂನಂ॥ ೧೯೬॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಮಕಾರದ ಪರದೊಳ್ ವ್ಯಂಜನಮಿದಿರೊಳಿಲ್ಲದೊ
ಡಮನುಸ್ವಾರಂ। ಜನಿಯಿಪುದು ವರ್ಗಮಿದಿರೊಳನಗೆ ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ತದೀಯ್ಯ ಪಂಚಮ
ವರ್ಣಕ್ಕಂ॥ ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಮಕಾರದ ಪರದೊಳ್। ವ್ಯಂಜನಂ। ಇದಿರೊಳಂ।
ಇಲ್ಲದೊಡಂ। ಅನುಸ್ವಾರಂ। ಸಂಜನಿಯಿಪುದು। ವರ್ಗಂ। ಇದಿರಿರೆ। ಶನಗೆ। ವಿಕಲ್ಪ

ಉದುಂಬುಯುಚ್ಛ್ವ ವೃದು। ತನಗೆ। ಆಸೊಂ ನೆರಯಿಂದತನಗೆ ವರ್ಗಂ। ವರ್ಗಾರ್ಣ್ಯಕ್ಷರ
ಂ ಇದರರಿ। ಇದರಲ್ಲಿರಿ। ವಿಕಲ್ಪದೆ। ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ। ತದೀಯಪಂಚಮಂ। ಅವರ್ಗದ
ಅವನೆ। ಅಕ್ಷರಂ। ಅಕ್ಷರಂ। ಅಪ್ಪುದು। ಪ್ರಕೃತಿಕ್ರಮನಕಾರಂಗಳ್ಗೆ ಪರವರ್ಗಿ ವ್ಯಂ
ಜನಮಿದೇರ್ಚಿಮಿಲ್ಲದೆಂದಂ ಬಿಂದುವಕ್ಕುಂ। ಆ ಬಿಂದು ವಿಂಗಿದಿರಾಗಿ ವರ್ಗ
ಮಿರೆ। ವಿಕಲ್ಪದಿನಾ ವರ್ಗದ ಪಂಚಮಮಕ್ಕುಂ। ನೀವರ್। ಯೋಗ್ನರ್। ನೀಂ ಯೋ
ಗ್ನರ್ ಅದೆಂಸುಬಿನಳ್। ಅಂಸುಬಿಗಳು। ತಾಮ್ಸೇವ್ಯರ್। ತಾಂ ಸೇವ್ಯರ್। ನಕಾ
ರಕ್ಕೆ। ಅನ್। ವಾದಿ। ಅವಾದಿ। ನಿಲ್ನ್। ಶುಚಿ। ನೀ ಶುಚಿ। ತಾನ್ಸುಜನಂ। ತಾಂ ಸು
ಜನಂ। ವ್ಯಂಜನಶೂನ್ಯಕ್ಕೆ। ನೀಂ। ಆಂ। ತಾಂ। ವರ್ಗಪಂಚಮಕ್ಕೆ। ಅವಚ್ಛ
ಡುಗಲಿ। ಅವಂ ಕಡುಗಲಿ। ಅವಂಞ್ಚಲವಾದಿ। ಅವಂಚಲವಾದಿ। ಕರಟಕಂ
ಕರಂ ಟಕಂ। ಕೆಣ್ಬುಳಿಕ್। ಕೆಂದಳಿಕ್। ಕೆಂಮ್ಮನೆ। ಕೆಂಮನೆ। (ಸೂ ೪೭) ೪೭
ಇದು ಶಾಬ್ದಿಕ ಮನೋಜನಿತ ಶಬ್ದಸಂದೋಹ ಕಲ್ಪಚಾರುಬೆಲಂಬಿರೋ
ಯಮಾನ ನಾನಾಭಕನಕಾರ್ತ ಟಿಕೆ ಲಕ್ಷಣಂ ಶಿಕ್ಷಾಚಾರ್ಯ ಸುಕವಿ
ಕೇಶಿರಾಜ ವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದೊಳ್
ನಾಮವಿಭಾಗವಲಕ್ಷಣಂ ದ್ವಿತೀಯಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂ
ರ್ಣಂ। ಮಂಗಳಮಹಾ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ

॥ಸೂತ್ರ॥ ಕರುತಾಯ ಬಳಿಯನುಳಿಯದ ತೆರದಿಂದಂ ನಾಮಪದಮರ್ಥನು
ಗಮಾಗೆರಗೆ ಸಮಾಸಂ ನೆಗಳ್ಗೆ ನೆರೆ ಪೂರ್ವಂ ಮಧ್ಯಗತವಿಭಕ್ತಿಗಳವರ್ಲೋಪ॥
ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಕರು। ತಾಯ। ಬಳಿಯಂ। ಉಳಿಯದ। ತೆರದಿಂದಂ। ನಾಮಪದಂ। ಅರ್ಥ
ನುಗಂ। ಆಗಿ। ಎರಗೆ। ಸಮಾಸಂ। ನೆಗಳ್ಗಂ। ನೆರೆ। ಪೂರ್ವಂ। ಮಧ್ಯಗತವಿಭಕ್ತಿಗಳ್। ಅ
ವರ್ಲೋಪ॥ ಟೀಕು॥ ಕರು ತಾಯ ಬಳಿಯಂ। ತಾಯಿ ಬೆಂಬಳಿಯಂ। ಉಳಿಯದ
ತೆರದಿಂ। ಬಿಡದರೀತಿಯಿಂದೆ। ನಾಮಪದಂ। ನಾಮಪದವು। ಅದು। ಅದು। ಅ
ರ್ಥನುಗಂ। ಅರ್ಥದ ಬೆಂಬಳಿ ವಿಡಿದೆಯ್ದುವುದು। ಆಗಿ। ಆಗಿ। ಎರಗೆ। ಪೊಂದುಗೆಯೂ
ಗೆ। ಸಮಾಸಪದಂ। ಸಮಾಸಪದವು। ನೆಗಳ್ಗಂ। ಪ್ರಸಿದ್ಧಿವಡೆವುದು। ಅವರ್ಲೋಪ
ಆ ಸಮಾಸಂಗಳಲ್ಲಿ। ಮಧ್ಯಗತವಿಭಕ್ತಿಗಳ್। ನಡುವಿರ್ಪ ಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳ್। ನೆರೆ। ಚೆ
ನ್ನಾಗಿ। ಪೂರ್ವಂ। ಲೋಪವಾಗಿ ಪೋಗಲೂಂಗುವವು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ತಾಯಿ ಬಳಿಯ
ಕರುವಿನಂತೆ। ನಾಮಪದಂಗಳರ್ಥನುಗತಂಗಳಾಗೆ ಸಮಾಸಂ। ಪುಟ್ಟುಗುಂ। ಅಂ
ತರಾಳದೊಳಿರ್ದ ವಿಭಕ್ತಿಯಲ್ಲ ಪೂರ್ವಂ। ಲೋಪಿಯುಮಪ್ಪುವು। ತೊಂಡೆಯ ಶೆ
ಬ್ಬಿಕ್ಕೆ। ತೊಂಡೆಶಬ್ಬಿಕ್ಕೆ। ನೀರಂ ಕುಡಿದಂ। ನೀರ್ಗುಡಿದಂ। ಪುಯ್ಯಲ್ಗೆ ಪೋದಂ। ಪುಯ್ಯ
ಲ್ವೋದಂ। ಮೆಲ್ಲಿತ್ತು। ಅದಿ ಮೆಲ್ಲದಿ॥೧॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಉದರದ ನಳಿಯದ ನಯದಿಂ ಪೊಂದುವ್ವಾಗಮವೆ
ವೆಯ್ದೆ ಪೋಪುವು ಲೋಪಂ ಪೊಂದಿದ ಆ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಬಳಿವಿಡಿದಿರ್ದ ದನಳಿದಿಪ್ಪ
ದದಿರ್ಪ ಲಾದೇಶಂ॥ ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಇದರ್ದಂ। ಅಳಿಯದ ನಯದಿಂ। ಪೊಂದು
ವುವು। ಆಗಮಂ। ಅವು। ಎಯ್ದೆ ಪೋಪವು। ಲೋಪಂ। ಬಾಂದಿದ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಬಳಿವಿಡಿದು।
ಲೋಪಂ। ಬಾಂದಿದ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಬಳಿವಿಡಿದು। ಲೋಪಂ ಬದಿದ। ಪೋಪುವು। ಇದರ್
ದಂ। ಅಳಿದು। ಉಪ್ಪುದು। ಅರಿಯವ್ವೊಲು। ಆದೇಶಂ॥ ಟೀಕು॥

ಇದರಿಂದಂ। ಶಬ್ದಂಗಳಲ್ಲಿ। ಇದರಿಂದಂ। ಅಳಿಯದೆ। ಲೋಪಮಮಾಡದೆ। ನಯದಿಂ। ಪಿ
ತದಿಂದ। ಪೊಂದುವುದು। ಪದಕ್ಕೆಯಾಗುವವು॥ ಆಗಮಂ। ಆಗಮವೆನಿಸುವವು।
ಅವು। ಆ ಆಗಮಂಗಳ್। ಎಯ್ದೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಬಳಿವಿಡಿದು। ಲೋಪಂಬಡೆ
ಪೋಪುವು। ಇದರಿಂದಂ। ಮೊದಲಿದರಿಂದಂ। ಅಳಿದಂ। ಲೋಪಿಸಿ। ಇಪ್ಪುದು। ಇಪ್ಪುದು।
ಅರಿಯವೊಲು ರಾಗೆಯರಾಂಗೆ। ಆದೇಶಂ। ಆದೇಶವೆನಿಸುವುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥
ಇದರಿಂ ಕೆಡಿಸದೆ। ಪತ್ತುವುದಾಗಮಂ। ಆವು ವಿಭಕ್ತಿಯೊಂದನೆ ಲೋಪಮಪ್ಪು
ವು। ಪಗೆಯಂತಪ್ಪುದಂ। ಕೆಡಿಸಿ ಬಪ್ಪುದಾದೇಶಂ। ಆಗಮಕ್ಕೆ ಮಾತಿನಬಲ್ಲರು
ಂ। ಮೂರರ ಪತ್ತು ತೆಂಕನಾವಂಕರಂ। ಲೋಪಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕೆಮಾಡುವಲ್ಲರುಂ। ಮೂರರ
ಪತ್ತಂ ತೆಂಕನಂಕಂ। ಆದೇಶಕ್ಕೆ ಕೇಕೋಂಬುಗೊಳ್ವುದಲ್। ಇವರ ತಿರುಕ್ತಿಡಿ। ಯೀ
ಪ್ರಕಾರ ತಿಳಿಯುವುದು॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಪರಪದದೊಳರ್ಥವರ್ತನಮಿರೆ ತತ್ಪುರುಷಂ। ಸಮಂತೆ
ದೇಕಾಶ್ರಯಮಾಗಿರೆ ಕರ್ಮಧಾರಯಂ। ನೆಲಸಿರೆ ಮೊದಲೊಳ್ ಸಂಖ್ಯೆಯತೀ
ವಲಂ ದ್ವಿಗುವಕ್ಕುಂ॥ ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಪರಪದದೊಳ್। ಅರ್ಥವರ್ತನಂ। ಇರೆ ತತ್ಪುರು
ಷಂ। ಸಮಂತು। ಅದು। ಏಕಾಶ್ರಯಂ। ಆಗಿಯಿರೆ। ಕರ್ಮಧಾರಯಂ। ನೆಲಸಿಯಿರೆ। ಅದಿವಲಂ।
ದ್ವಿಗುವು। ಅಕ್ಕುಂ॥ ಟೀಕು॥ ಪರಪದದೊಳ್। ಮುಂದಣಾ ಪದದಲ್ಲಿ। ಅರ್ಥವರ್ತನಂ। ಅರ್ಥ
ವರ್ತನೆಯು। ಇರೆ। ಇರೆ। ತತ್ಪುರುಷಂ। ತತ್ಪುರುಷಸಮಾಸವು। ಅಕ್ಕುಂ। ಅಪ್ಪುದು॥
ಸಮಂತುದಾಂಗೆ। ಅದು। ಆ ಸಮಾಸವು। ಏಕಾಶ್ರಯಂ। ಅನ್ಯೋನ್ಯಾಶ್ರಯಂ।
ಆಗಿ। ಆಗಿ। ಇರೆ। ಇರೆ। ಕರ್ಮಧಾರಯಂ। ಕರ್ಮಧಾರೆಯ ಸಮಾಸವು। ಅಕ್ಕುಂ। ಅಪ್ಪುದು।
ಮೊದಲೊಳ್। ಮೊದಲ ಪದದಲ್ಲಿ। ಸಂಖ್ಯೆ। ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿಗಳ್। ನೆಲಸಿರೆ। ನೆಲೆಗೊಂಡಿ
ರೆ। ಅದೀವಲಂ। ಅದು ತಾನೆ। ವಲಂ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ। ದ್ವಿಗುಸಮಾಸಂ। ಅಕ್ಕುಂ। ಅಪ್ಪುದು॥

॥ವೃತ್ತಿ॥ ಮುಂದಣ ಪದಮೊಳರ್ಥಪ್ರವರ್ತನೆ ತತ್ಪುರುಷಸಮಾಸಂ। ಆ ತತ್ಪುರುಷಮೇ
ಸಾಶ್ರಯಮಾಗೆ ಕರ್ಮಧಾರಯಮಕ್ಕುಂ। ಅದು ಸಂಖ್ಯಾಪೂರ್ವಕಮಾಗೆ ದ್ವಿಗುವಕ್ಕುಂ।
ತತ್ಪುರುಷಕ್ರಮಮಿಲ್ಲಿಗೆನೆ ನಿಮಾಣಿಕೆಗಂಪು। ಕರ್ಮಧಾರಯಕ್ಕೆ। ಕೆಳದಂಪು। ಬಿಲ್ಲುಗಳ್
ಕೆಳಗಾಸು ದ್ವಿಗುವಿಗೆ। ಉತ್ತುತ್ತು। ಇಬಾಳ್ಕೆ॥೨॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಪದನೆರಡುಂ ಮೇಣ್ ಪಲವುಂ ಪದಾರ್ಥಮಂ ಬಯಸುತಿರೆ ಬ
ಹುವ್ರೀಹಿ ಪದಾರ್ಥದ ಘಟನಾದ್ವಂದ್ವಮೆನಿಪ್ಪುದವ್ಯಯೀಭಾವಮಾದಿಪದಮುಖ್ಯತೆ
ಯಿಂ॥ ಪದವಿಭಾಗ॥ ಪದನು। ಎರಡುಂ। ಮೇಣ್। ಪಲವುಂ। ಪದಾರ್ಥಮಂ। ಬಯ
ಸುತಿರೆ। ಬಹುವ್ರೀಹಿ। ಪದಾರ್ಥದ ಘಟನಾ ದ್ವಂದ್ವಂ। ಎನಿಪ್ಪುದು। ಅವ್ಯಯೀಭಾವಂ
ಆದಿಪದಮುಖ್ಯತೆಯಿಂ॥ ಟೀಕು॥ ಪದನೆರಡುಂ। ಯೆರಡು ಪದಂಗಳುಂ। ಪದಾರ್ಥ
ಮಂ। ಅನ್ಯಪದಾರ್ಥಮಂ ಬಯಸುತಿರೆ। ಬಯಸುತ್ತಿರೆ। ಬಹುವ್ರೀಹಿ। ಬಹುವ್ರೀ
ಹಿಸಮಾಸಂ। ಎನಿಪ್ಪುದು। ಎನಿಸುವುದು। ಪದಾರ್ಥದ। ಪದಾರ್ಥಂಗಳ ಘಟನಾ। ಸ
ಮಾರಂಭದ್ವಂದ್ವಸಮಾಸಂ। ಎನಿಪ್ಪುದು। ಎನಿಸುವುದು। ಆದಿಪದಮುಖ್ಯತೆಯಿಂ
ಆದಿಪದ। ಮೊದಲಪದದ। ಮುಖ್ಯತೆಯಿಂ। ಮುಖ್ಯತ್ವದಿಂದೆ। ಅವ್ಯಯೀಭಾ
ವಂ। ಅವ್ಯಯೀಭಾವವೆಂಬ ಸಮಾಸಂ। ಎನಿಪ್ಪುದು। ಎನಿಸುವುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥
ಯೆರಡುಂ ಪದಂ। ಪಲವುಂ ಪದಂ। ಮೇಣಾನ್ಯಪದಾರ್ಥಮಂ ಬಯಸುತಿರೆ ಬಹು
ವ್ರೀಹಿಯಕ್ಕುಂ। ಪದಾರ್ಥಂಗಳ ಸಮುದಾಯ ದ್ವಂದ್ವಮಕ್ಕುಂ। ಪೂರ್ವಪದಂ ಪ್ರ
ಧಾನಮಾದೊಡವ್ಯಯೀಭಾವಮಕ್ಕುಂ। ಬಹುವ್ರೀಹಿಗೆ। ಕಡುತಿಣ್ಣ। ಚೆಲವಾ
ದಿ। ಮೆಲ್ಲಿಂನನಸೆ। ನಿಡುವರಾಗಿ। ದ್ವಂದ್ವಕ್ಕೆ ಮರಗಿಡುಬಳ್ಳಿ ಪುಷ್ಪಾದರ ಕ್ರಿಮಿ
ಗಳ್। ಅವ್ಯಯೀಭಾವಕ್ಕೆ। ಅಂಗಯಿಮೆಂಗಾಲ್ ಮುಂಕಿಲ್ ಕಿರ್ಬ್ಯಾಡಿ ಬೆಂಬಿಸ
ಲ್॥—॥೪೭೨॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಅಡಿಮೆಗುಗಳಂತ್ಯಾಕ್ಷರದೆಡೆಗಕ್ಕುಂ ಬಿಂದು ಮುಂದುಪಿಂದು
ಗಳಂತ್ಯಕ್ಕೊದರಿಸುಗುಂ। ಲೋಪನೋರ್ಪಡೆ ಅವ್ಯಯಭಾವದೊಳ್ ಕೆಳಗುರೆನಿಕ್ಕುಂ॥
ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಅಡಿಮೆಗುಗಳ। ಅಂತ್ಯಾಕ್ಷರದ। ಎಡೆಗೆ। ಅಕ್ಕುಂ। ಬಿಂದು। ಮುಂ
ದುಪಿಂದು। ಗಳ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ। ಒದರಿಸುಗುಂ। ಲೋಪಂ। ನೋರ್ಪಡೆ। ಅವ್ಯಯೀಭಾ
ವದೊಳ್ ಕೆಳಗೆ। ಕೆಳಗು। ಎನಿಕ್ಕುಂ॥ ಟೀಕು॥ ಅವ್ಯಯೀಭಾವದೊಳ್ ಅವ್ಯಯೀ
ಭಾವಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ನೋರ್ಪಡೆ। ನೋಡುವಡೆ। ಅಡಿಮೆಗುಗಳ ಅಡಿಮೆಗುಗಳೆಂಬ
ಶಬ್ದಂಗಳ। ಅಂತ್ಯಾಕ್ಷರದ। ಕಡೆಯಕ್ಷರದ। ಎಡೆಗೆ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ। ಬಿಂದು। ಸೊನ್ನೆ। ಅಕ್ಕುಂ
ಅಪ್ಪುದು। ಮುಂದುಪಿಂದುಗಳ। ಮುಂದುಪಿಂದು ಎಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳ। ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ। ಕಡೆಯ
ಅಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಲೋಪಂ। ಲೋಪವು ಒದರಿಸುಗಂ। ಉಪ್ಪುದು। ಕೆಳಗು। ಕೆಳಗು ಎಂಬ ಶಬ್ದ।
ಕೆಕ್ಕ್। ಕೆರೆಂದು। ಎನಿಕ್ಕುಂ ಎನಿಸುವದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಅವ್ಯಯೀಭಾವದೊಳ್ ಅಡಿಮೆಗುವೆ
ಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳ ಕಡೆಯಕ್ಷರಕೆ ಬಿಂದುವಕ್ಕುಂ। ಮುಂನ್ದುಪಿನ್ದೆಂಬಿವರ ಕಡೆಯಕ್ಷರಕ್ಕೆ
ಲೋಪಮಕ್ಕುಂ। ಪೆರಗೆಂಬುದುಮಾ ಕೆರದಿಂ। ಪಿಂತೆಂದಕ್ಕುಂ। ಕ್ರಮದಿಂ ಪ್ರಯೋಗಂ। ಅ
ಂಗಯ್ಯ। ಅಂಗಾಲ್। ಮೆಂಗೈಯ್। ಮೆಂಗಾಲ್। ಮುಂಬೂರಲ್। ಮುಂಬಗೆಲ್। ಪಿಂಬದಿ
ಪಿಬೊಳ್ಗು। ಕೆಳ್ಗೆರೆ। ಕೆಬಗಿ। ಪಿಂತೆಲ್। ಪಿಂತೊಲೆ॥೫॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ವಿದಿತಂ ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸಂ ಮೊದಲೊಳ್ ಕಾರಕಮುಮಗ್ರದೊ
ಳ್ ಕಾರಕಮುಗ್ರದೊಳ್ ಕ್ರಿಯೆಯುಂ ಸಂನ್ನಿಧಮಾಗೆ ಬಿಂದು ಸಕ್ಕದದಂತದೊ
ಳಂ ನ್ನುಡಿಕ್ಕೆಮ್ಮೆ ನುಡಿದೊಳಂ॥ ಪದವಿಭಾಗವು॥ ವಿದಿತ। ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸಂ। ಮೊ
ದಲೊಳ್। ಕಾರಕಮುಂ। ಅಗ್ರದೊಳ್। ಕ್ರಿಯೆಯುಂ। ಸಂನ್ನಿಧಂ ಆಗೆ। ಬಿಂದು ಸಕ್ಕ
ದದ। ಅಂತದೊಳ್। ಕಂನ್ನಡಕ್ಕೆಮ್ಮೆನೆ। ಉತ್ತಿದೊಳಂ॥ ಟೀಕು॥ ಮೊದಲೊ
ಳ್। ಆದಿಯಲ್ಲಿ। ಕಾರಕಮುಂ। ಕಾರಕಪದವು। ಅಗ್ರದೊಳ್ ಪದವಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯೆಯುಂ।

ಕ್ರಿಯಾಪದವುಂ।ಸಂನಿದಂ।ಸಂಬಂಧಂ।ಆಗೆ।ಆಗೆ।ವಿದಿತಂ।ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದಕ್ರಿ
ಯಾಸಮಾಸಂ।ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸವಪ್ಪುದು।ಸಕ್ಕದದ।ಸಂಸ್ಕೃತದ।ಅದಂತೆ
ದೋರ್ಕೆ।ಅಕಾರಾಂತದಲ್ಲಿ।ಬಿಂದು।ಸಿಲೋಂನ್ನೆ।ಬಪ್ಪುದು।ಕಂನಡಕ್ಕೆರನಾಡು
ಕಶಬ್ದಕ್ಕೆ।ಮ್ಯೆಕ್।ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ।ಉತ್ಪಳಂ।ಉಕಾರಾಂತದಲ್ಲಿಯುಂ।ಬಿಂ
ದುಸಿಲೋಂನೆಬಪ್ಪುದು।ಅಂವಂಬಸಮುಚ್ಚಯದಿಂದ।ಅಕಾರಾಂತದಲ್ಲಿಯು
ಂ।ಬಿಂದುಬಪ್ಪುದು।ವೃತ್ತಿ।ಮೊದಲಾದ್ಯಕ್ಷರಕವಯುಂಪರದೊಳ್ಕ್ರಿಯ
ಯುಮರ್ಥವೃತ್ತಿಯುಂ।ಉದಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸಂ।ಅಲ್ಲಿ।ಸಂಸ್ಕೃತದಕಾರಾಂತ
ಕ್ಕೆಬಿಂದುನಿತ್ಯಂ।ಕಂನಡದದಂತಕ್ಕಂ।ಬಿಂದುವಿಕಲ್ಪಂ।ಬಳದೊಂತ್ಪಂ।ತಿರವೆತ್ತಂ।
ವರೆವಕ್ಕಂ।ಸಂಸ್ಕೃತದನಿತ್ಯಬಿಂದುಗೆ।ಗುಣಾಂಗೊಂಡಂ।ಪ್ರಿಯಂನುಡಿದಂ।
ಧನಂಬಡೆದಂ।ರಂಗಂಬೊಕ್ಕಂ।ಕಂನಡವಿಕಲ್ಪದಿಂದುಗೆ।ಮಾಗಂನೊಡಿದಂ।ಬೆಸಂ
ಬಡೆದಂ।ತೆಯ್ಪಲಂಗಾವುದು।ಮನಂಸಂದಂ।ಮನಸಂದಂ।ಕಡಂಗೊಂಡಂ।ಕಡ
ಗೊಂಡಂ।ಉತ್ಪದಬಿಂದು।ಪುದುಂಗೊಳಿದಂ।ಪುದುಗೊಳಿದಂ।ಮಾತುಂಗುಟ್ಟಿ
ದಂ।ಮಾತುಗುಟ್ಟಿದಂ।ಅನುಂಗೊಂಡಂ।ಅನುಗೊಂಡಂ।ಅರ್ಥವೃತ್ತಿಯೊಂ
ದುವುದೆಬಿಂದುಕಳೆಯಲಾಗದು।ಪಯಣಂಬೋದಂ।ಪಸರಂಬಡೆದಂ।
ಗದೆಣಾಂಗೊಂಡಂ।ಬಿಯಂಗೊಯ್ದಂ।ಕೆಲಸಂಬೊಕ್ಕಂ।ಕರಗಂಬೊತ್ತಂ।
ಇದರೊಳಿಪದಂ।ನಿದೋಷಂ।ಸವಣಂಬಳಪಂಗೊಳ್ಗಾಂಡೀವಿ।ಬಿ
ಳಲ್ಗಾಳೆಬಲವಿರೋಧಿ।ಕೈರವಾರಿನದಿಗೊಳ್ವೊಂನಾರಸಾವಮಿಲ್ಲಂ॥೭೪॥

॥ಸೂತ್ರ॥ಜನಿಯಿಸುಗುಂಸಂಖ್ಯಾಸ।ವರ್ಣಮಗುಣಾವಚನಕ್ಕೆತ್ರಘಾ
ರ್ಥನಮುಕಂಪಿರನಿತ್ಯಂತನಗರಿಪದನಿಲ್ಲಕರ್ತೃಧಾರಯಮದುವುಂ॥ಪದವಿಭಾಗವು॥
ಜನಿಯಿಸುಗುಂ।ಸಂಖ್ಯಾಸರ್ವನಾಮಗುಣಾವಚನಕ್ಕೆತ್ರಘಾರ್ಥಂ।ಗವುಕಂ।
ತನಗೆ।ಅತ್ಥಂ।ಪೆರಗೆ।ಅರಿಪದಂ।ಇಲ್ಲ।ಕರ್ತೃಧಾರಯಂ।ಅದುವುಂ॥

॥ಟೀಕು॥ ಸಂಖ್ಯಾಸರ್ವನಾಮಗುಣವಚನಕೃತ್ಪೂರ್ವಂ। ಸಂಖ್ಯಾ ಸಂಖ್ಯಾವಾ
ಚಿಗಳ್। ಸರ್ವನಾಮ ಸರ್ವನಾಮಂಗಳ್। ಗುಣವಚನ ಗುಣವಚನಂಗಳ್। ಕೃತ್। ಕೃ
ತ್ತುಗಳ್ ಪ್ರಪೂರ್ವಂ। ಆದಿಯಾಗಿ। ಗಮರಂ। ಸಮಾಸಂ। ಜನಿಯಿಸುಗಂ। ಪುಟ್ಟು
ವುದು। ಕನಗೆ। ಗಮರಸಮಾಸವಾದಕನಗೆ। ಅಕ್ಷಂ। ಮಧ್ಯಕೆ। ಅಕಾರವುಪೆರಗೆ
ಅಕ್ಷರದಪಿಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ। ಯಿತಂ। ಇಕಾರಂ। ಜನಿಯಿಸುಗುಂ। ಪುಟ್ಟುವುದು।
ಕನಗೆ ಗಮರಸಮಾಸವಾದ ಕನಗೆ। ಅರಿಪದಂ। ಅರಿಸಮಾಸಂ। ಇಲ್ಲ। ವುಂಟಾಗದು ॥ಅ
ದುವಂ। ಆಗಮರಸಮಾಸವುಂ ಕರ್ಮಧಾರಯಸಮಾಸವೆನಿಸುವುದು। ಉಂ ಎಂಬ ಸಮು
ಚ್ಚಯದಿಂದ। ಎಕ್ತಾನುಂ। ತತ್ಪುರುಷಮಪ್ಪುದು। ವೃತ್ತಿ ॥ ಪರಪದದೊಳ್ ಅಕ್ಷರಮುಂ। ಪೂ
ರ್ವಪದದೊಳ್ ಸಂಖ್ಯಾಸರ್ವನಾಮಗುಣವಚನಕೃತ್ತುಗಳುವು ವಿದೊಡಂ। ಗಮ
ರಸಮಾಸಮಕ್ಕುಂ। ಗುಣವಚನದೊಳಂತರಾಳಕ್ಕೆ ಯೊಂದಕಾರವಪದ ಮರಗಂ
ಗ್ಗೆ ಇಕಾರಮಕ್ಕುಂ॥ ಇದರೊಳರಿಸಮಾಸದೊಳಮಿಲ್ಲ। ಅದು ಕರ್ಮಧಾರಯಮು
ದಮೆಕ್ತಾನುಂ ತತ್ಪುರುಷಮಪ್ಪುದು। ಅಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ। ಇರ್ಪತ್ತೈದು। ನೂರಿಪ್ಪತ್ತು।
ಸರ್ವನಾಮಕ್ಕೆ। ಆವಮಾತು। ಆವನಾಯರಂ। ಆವಕಾಂತೆ। ಗುಣವಚನದತ್ತಮಿತ್ತ
ಕ್ಕೆ। ಅಸಿಂಯನಡು। ಬಿಳಿಯ ಕಬ್ಬುನಪಿರಿಯಮಗು। ಕೃತ್ತಿಂಗೆ। ಪಾಡುವತುಂಬಿ।
ಕೊಡವಪುರಿಲ್। ಅರಿಸಮಾಸನಿದೊರ್ಷಕ್ಕೆ। ಬಿಸುವಣಾಮರಂ। ಪೊಡೆವಭೇರಿ। ಪೂ
ಸಿಸುವತಂಬು। ಪೂಸಿದಭಸ್ಮಪರಾಗಂ। ಪೊಣ್ಮುವಘರ್ಮಜಲಂ॥ ೨॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಅದುವಿದುಲುದುಗಾಯಿಂ ಯಾಂ ಪೊಡವುಗಮಾದೇಶಮಾ
ಗಿಗಮರದೊಳಾಯಂ। ಬುದುಪೂರ್ವಪರಾವಶಿಗವೇದವುಗಮಾರಾಂಧಿಗಂರ
ವಿಕ್ಷರಮತದಿಂ ॥ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಅದುವಿದು। ಉದುವಿಗೆ। ಆಯಿಂ ಯಾಂ ಪೊಡವ
ಗಮಾದೇಶಂ। ಆಗಿಗಮರದೊಳ್। ಆಯಂ ಬುದುಪೂರ್ವಪರಾಮಶಿಗಂ। ವೊ
ದವುಗಂ। ಅರುಧಿಗಂ। ರವಿಕ್ಷರಮತದಿಂ ॥ಟೀಕು॥

ಗಮಕದೊಳ್। ಗಮಕಸಮಾಸದಲ್ಲಿ। ಅದು ಇದು ಉದುಗೆ। ಅದು ಇದು ಉದು ಎಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳ್ಗೆ
ಆಯಂದು ಈಎಂದು ಊಎಂದು ಆದೇಶಮಾಗಿ। ಬಿದವುಗಂ। ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವವು। ಕವೀಶ್ವರ
ಮತದಿಂ ಕವೀಶ್ವರಮತದಿಂದೆ। ಆಯಂಬುದು। ಆಯೆಂಬ ಶಬ್ದಮುಂ। ಪೂರ್ವಪರಾಮರ್ಶೆಗಂ।
ಪೂರ್ವಸ್ವರನಾಶೆಯುಂ। ಆರೂಢಿಗೆಂ। ಆಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆಯುಂ। ಬಿದವುಗುಂ। ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವವು
ದು। ವೃತ್ತಿ॥ ಗಮಕಸರ್ವನಾಮದೊಳ್ ಅದು। ಇದು। ಉದು ಎಂಬ ಸರ್ವನಾಮಕ್ಕೆ। ಆಈ
ಊ ಎಂಬಾದೇಶಮಕ್ಕುಂ। ಆಯಂಬುದು। ಪೂರ್ವಸ್ವರದೊಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯೊಳಮುಂಟಕ್ಕು
ಆಮನೆ। ಈಮನೆ। ಊಮನೆ। ಆಕೆ। ಈಕೆ। ಊಕೆ। ಆಬನ। ಈಬನ। ಊಬನಂ। ಸ್ವ
ರನಾಶ್ರಿನಿನದಾಪಿರಂಗ್ಯಕನಂದು ಬಿಕ್ಕುಂದಮಂ ಬಿದಿಗಾಪೊಳಲಿ ಚಿತ್ರಾಡ್ಡ
ದೊಕ್ಕಲ್ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಗಳುರುಯದಾಧಿಯೊಳ್ ಭಗದತ್ತನಿನಾನಳನೆಂಮಿಗಿಲಾದಂ॥೮॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಗದಬಜಕಾರಮವಿದಿರಿರೆ ಮೊದಲಪದಂ ತಾಕೃದಂತಮಾಗಿರೆ ದೊ
ರೆಕೊಳ್ವುದನುಸ್ವಾರವುದಂತದೊಳ್ ಕರ್ಮಧಾರೆಯಂ ಬರೆ ಬರುಗುಳಂ॥ ಪದವಿಭಾಗ॥
ಗದಬಜಕಾರಂ। ಅವು ಇದಿರಿರೆ। ಮೊದಲುಪದಂ ತಾಂ। ಕೃದಂತಂ। ಆಗಿ ದೊರಕೊಳ್ವ
ದು। ಅನುಸ್ವಾರಂ। ಉದಂತದೊಳ್। ಕರ್ಮಧಾರಯಂ। ಬರೆ ಬರುಗುಳಂ॥ ಟೀಕು॥
ಕರ್ಮಧಾರಯಂ। ಕರ್ಮಧಾರೆಯಸಮಾಸಂ। ಬರೆ। ಬರೆ ಗದಬಜಕಾರಂ ಗಕಾರ ದಕಾರ।
ಬಕಾರ। ಜಕಾರಂಗಳ್। ಅವು। ಅವು। ಇದಿರಿರೆ। ಇದಿರಾಗಿರೆ। ಮೊದಲಪದಂ। ಆದಿಯ
ಪದಂ। ತಾಂ। ತಾಂ। ಕೃದಂತಂ। ಕೃಲ್ಲಿಂಗಂ ಆಗಿರೆ। ಆಗಿರೆ। ಉದಂತದೊಳ್। ಉಕಾರಾಂ
ತದಲ್ಲಿ। ಇದಂತದೊಳ್ ಇಕಾರಾಂತದಲ್ಲಿ। ಬರುಗುಳಂ। ಬರುಗಳವಾಗಿ। ಅನುಸ್ವಾರಂ
ಸೊನ್ನೆ ದೊರಕೊಳ್ವುದು ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು ॥ವೃತ್ತಿ॥ ಗದಬಜಕಾರಾದಿಪದಂಗಳ್
ಪರದೊಳಿರೆ ಪೂರ್ವಪದಂ ಕೃತ್ತಾಗಿ। ಉಕಾರಾಂತಮಿಕಾರಾಂತಮಾಗಿರೆ ಬಿಂದು ವಕ್ಕುಂ
ಬರುಗಳದಿಂ। ಕೆಲವರೊಳಿಲ್ಲ। ಉಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ ಕ್ರಮಪ್ರಯೋಗಂ। ಉತ್ತುಂಗೋಳ್
ತುತ್ತುಂಗರಿ। ಕಬ್ಬುಂಗಲ್ಲಂ। ಇದುರುಂಗಬ್ಬಂ। ಉರ್ಕುಂದೊರೆಮಾಡುದೊಳ್ಟಿಟ್ಟ

ಆಱುಂ ದೊಲೆ। ಬಿತ್ತಂ। ಬಯಂ। ಆಡುಂ। ಬೋಲಂ। ಮಿಂಚುಂ ಬಿಚ್ಚ್। ತೂಗುಂ ಚೋರ್ಚ್।
ಅಟ್ಟಂ ಜಗಳಂ। ಕಟ್ಟಂ ಜರಿಗೆ ತೂಗಂ ದೊಟ್ಟಿಲ್ ಎರುಂ ಜವ್ವನಂ। ಇಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ।
ಸಿಡಿಯುಂ ದಲೆ। ಇರಿಯಂ ಬೋಳ್ತು। ಇಲ್ಲಿ ಉಕಾರಂ। ಬಾರ್ಕದು। ಬಳುಳದಿಕ್ಕಕ್ಕಲ್ಲದ
ಲ್ಲಿಯುಂ ಬಿಂದುವುಂಟ್ಟು। ಚೇಟುಂ ಬರೆಯಂದುದು ॥೯೪

॥ಸೂತ್ರ॥ ಸುಡಗಾಡಿಡುನಿಚ್ಚಡುಗಾಳ್ಗುಡುಗೆರೆಯುಂ ಮಾರಿದಾಂ
ಟುಬಿಡುವಗ್ಗೈಡುಜೋಡರರುಗೆ ಎಂಬಿವು ಪದೆಯವು ಬಿಂದುವನುದಂತ್ತವೃ
ತ್ತಿಯನಾಳ್ಗಂ ॥ ಪದವಿಭಾಗವು ॥ ಸುಡುಗಾಡು। ಇಡುನಿಚ್ಚ। ಅಡುಗಾಳ್।
ಉಡುಗೊರೆಯಂ। ಮಾರಿದಾಂಟು। ಬಿಡುಗಣ್। ಬಿಡುವಾಯ್। ಜುಡುಜೋ
ಡರ್। ಅರಿಗೆರೆ। ಎಂಬಿವು। ಪದೆಯವು ಬಿಂದುವುಮಂ। ಉದಂತವೃತ್ತಿಯಂ। ಆಳ್ಗಂ॥ ಟೀಕು॥
ಸುಡುಗಾಡು। ಸುಡುಗಾಡೆಂದು। ಇಡುನಿಚ್ಚ। ಇಡುನಿಚ್ಚೆಂದು। ಅಡುಗಾಳ್। ಅ
ಡುಗಾಳೆಂದು। ಉಡುಗೊರೆಯುಂ। ಉಡುಗೊರೆಯೆಂದು। ಮಾರಿದಾಂಟು
ಮಾರಿದಾಂಟೆಂದು। ಬಿಡುಗಣ್। ಬಿಡುಗಣ್ಣೆಂದು ಬಿಡುವಾಯ್। ಬಿಡುವಾಯ
ೆಂದು। ಜುಡುಜೋಡರ್। ಜುಡುಜೋಡರೆಂದು। ಅರಿಗೆರೆ। ಅರಿಗೆರೆಯೆಂದು ಎಂಬಿ
ವು। ಎಂಬೀ ಸಮಾಸಪದಂಗಳ್। ಉದಂತವೃತ್ತಿಯಂ। ಉಕಾರಾಂತವರ್ತನೆಯ
ಂ। ಆಳ್ಗಂ। ತಾಳ್ಗಂ। ಬಿಂದುಮಂ। ಸೊನ್ನೆಯುಂ ಪದೆಂತುವು॥ ಇದಕ್ಕೆ ಇದೆ ವೃತ್ತಿ॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಕೃತ್ತಿಕೆ ಬೆಂಯುಮ ಕ್ಷಾತ್ಸ್ಯಯಕ್ತಮನನುಸ್ವಾರಮನ್ಸರದನಗಾ
ರಕ್ಷಂ। ಮತ್ತೆ ಳಕಾರಕ್ಕುಕ್ಷಂ। ಪತ್ತಲಾಂಡಂ ಬಿಂದು ಬಂದು ನೆಲೆಗೊಂಡಿಕುನಂ॥ ಪದವಿಭಾಗ
ಕೃತ್ತಂ। ಇರದೆಂಯುಂ। ಉತ್ಕ್ಷಾತ್ಸ್ಯಯಕ್ತಂ। ಅನುಸ್ವಾರಂ। ಅನುಸ್ವರದನಗಾರ್ಕ್ಕೆ। ಅಕ್ಷಂ
ಮತ್ತೆ। ಳಕಾರಕ್ಕೆ। ಉಕ್ಷಂ। ಪತ್ತಲಾಂಡಂ। ಬಿಂದು। ಬಂದು। ನೆಲೆಗೊಂಡು। ಇಕುಟ॥

॥ಟೀಕು॥ ವೃತ್ತ । ವೃತ್ತಪದಂ । ಯಿರವೆಯುಂ । ಇಲ್ಲದೆಯುಂ ಅನುಸ್ವಾರಂ । ಸೊಂನೆ । ಉತ್ಪ
ಯತ್ನಂ । ಉಕ್ತವ್ಯಾಕಾರದಲ್ಲಿ । ಆ ಯತ್ನಂ । ಸಂಬಂಧವಪ್ಪುದು । ಅಸ್ವರದ ವ್ಯಂಜನದ ನ ಣಾಕಾ
ನಕಾರ ಣಕಾರಂಗಳ್ಗೆ । ಅರ್ಥಂ । ಅಕಾರಂ । ಮತ್ತೆ ಬಳಿಕ । ಳಕಾರಕ್ಕೆ । ವ್ಯಂಜನದ ಳಕಾರಕ್ಕೆ । ಉಕ್ತಂ
ಉಕಾರಂ । ಪತ್ತುಲಾಡಂ । ಪತ್ತಲಾಡನೆ । ಬಿಂದು ಸೊಂನೆ ಬಂದು ಬಂದು । ನೆಲೆಗೊಂಡು ನೆ
ಲಸಿ । ಇರ್ಕುಂ । ಇಪ್ಪುದು । ವೃತ್ತಲ್ಲದು ದಂತಕ್ಕೆ । ಮದಂತಕ್ಕಂ । ಬಿಂದು । ಸಂಧಿಸುಗುಂ । ವ್ಯಂಜನ
ಣಾಕಾರಂಗಳ್ಗೆ । ಅರ್ಥಮುಂ । ಳಕಾರಕ್ಕುಕಾರಮುಂ । ಪತ್ತಲಾಡಂ ಸೊಂನೆಯವತರಿಸುಗುಂ ।
ಉದಂತಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡರಿ । ದಕ್ಕುಂದಲೆ । ಕಾಳಿಂಬುರಿ । ಅದಂತಕ್ಕೆ । ಬಿಕ್ಕಂ । ಬಿಯರ್ಕೆ । ಕಲ್ಲಂಗಡಲೆ । ಜ
ಕ್ಕಂದಿಗೊಳಲಿ । ನಕಾರಕ್ಕೆ । ಮಿಂನಂಬುರ್ಕೆ । ಬಾನಂಗುಳಿಗೆ । ಣಾಕಾರಕ್ಕೆ । ಕಣ್ಣಂಗೊಳಲಿ ।
ಳಕಾರಂ । ಬೆಳ್ಳಂಬಟ್ಟೆ ॥ ಯೀಪ್ರಕಾರಂ ತಿಳಿಯುವದು ॥ ೧೧೪ ॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಪಿಡವೆಂಬಾದೇಶಂ ಬಿದಡೆಗೊಳ್ಗುಂ । ಪೆರಗೆ ನಿಪ್ಪ ಶಬ್ದದೊಳ್ ಧುಕಾಂ
ಪಡೆಗುಂ ಬಿಂದು ಮನೆರೆ ಬಿರ್ಕಡೆಗಾಲೆಂಬಂತೆ ಬಿಂದುವು ಮಾಂ ಚೆರಿಪರ್ ॥ ಪದವಿಭಾಗ ॥
ಪಿಡಂ । ಎಂಬಾದೇಶಂ । ಬಿಂದು । ಎಡೆಗೊಳ್ಗುಂ ಪೆರಗು । ಎನಿಪ್ಪ ಶಬ್ದದೊಳ್ । ಅದು ಕಾಂ ।
ಪಡೆಗುಂ ಬಿಂದುಮಂ । ಅರೆಬರ್ಕೆ । ತಡೆಗಾಲ್ । ಎಂಬಂತೆ । ಆ ಬಿಂದುವುಂ । ಆಚೆರಿಪರ್ ॥
॥ಟೀಕು॥ ಪೆರಗು । ಪೆರಗೆಂದು । ಎನಿಪ್ಪ ಶಬ್ದದೊಳ್ । ಎನಿಸುವ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ॥ ಪಿಡಂ । ಪಿಡಂ
ಯೆಂಬುದು । ಎಂಬಾದೇಶಂ । ಎಂಬಾದೇಶವು । ಬಿಂದು । ಬಿಂದು । ಎಡೆಗೊಳ್ಗುಂ । ಎಡೆ
ಗೊಂಬುದು । ಅದು ಕಾಂ । ಕಾನದು । ಬಿಂದುವುಂ । ಸೊಂನೆಯಂ ಪಡೆಗುಂ । ಪಡೆವುದು ।
ಅರೆಬರ್ಕೆ । ಕಿಲಂಬರ್ಕೆ । ತಡೆಗಾಲೆಂಬಂತೆ । ತಡೆಗಾಲ್ । ಎಂಬರಾಗೆ । ಆ ಬಿಂದುವುಮಂ । ಬಿಂ
ದುವಿಲ್ಲದುದಾಗಿಯುಂ । ಆಚೆರಿಪರ್ । ಪೇಳ್ವರ್ ॥ ಪೆರಗೆಂಬುವದಕ್ಕೆ । ಪಿಡವೆಂಬಾದೇಶ
ಮಾಂಗದಕ್ಕೆ । ಬಿಂದುವರ್ಕುಂ । ಡಿಲರ್ಕಡೆಗಾಲೆಂಬವೊಲದಕ್ಕೆ ಬಿಂದುವಿಲ್ಲದೆಯುಂ

మొల్లక్ పెడందవె పెడంగళ్ ప్రపెడం మెట్టు కదంగాళ్ అబిందు విగె పెడగ
ళ్ పెడమెట్టు కడగాళ్ ॥౧౨౪—॥—౪

॥సూత్ర॥ పదవిధిగం నడెక్కుం సక్కదక్కమిల్లెన్దొరిందె సందువనరిదిప్పు
దు బిరుదావళియొళ్ పేళ్వుదు పెరవరొళాగదిదు విరుద్ధసమాస॥
పదవిభాగవు॥ పదవిధిగం నడెక్కుం। సక్కదక్కం। ఇల్లి। ఎన్దరిందె। సందువం। అ
రిదు। ఇప్పుదు। బిరుదావళియొళ్। పేళ్వుదు। పెరవరొళ్। ఆగదు।
యిదు। విరుద్ధసమాసం॥ టీక॥ గం నడెక్కుం తన్నాగిత శబ్దక్కం। సక్కదక్కం।
సంస్కృతశబ్దక్కం। పదవిధి। సమాసవిధి। ఇల్లి। ఉంటాగదు। ఎన్దరిందె। పురాతన
కవిగళిందె। సందవం। సలువళియిందవం। అరిదిప్పు। తిళిదిప్పుదు। బిరుదావళి
యొళ్। బిరుదావళియల్లి। పేళ్వుదు। హేళ్వుదు। పెరవరొళ్। అన్యవాదు
దరల్లి। ఆగదు। సలువళియాగదు। ఇదు విరుద్ధసమాసం। ఈ సమాసవె
నిసువుదు॥ వృత్తి॥ గం నడెక్కం। సంస్కృతక్కం। సమాసమిల్ల। ఆదిమార్గదినెం
తకేకేలవం। సందువనరిదిప్పుదు। బిరుదావళియొళ్ భేదంతె పేళ్వుదు।
మిక్కెడెయొళ్ మాణ్బుదు। ముఖతావరె। అరసుకుమారం తెళ్ళసమె
తం। ఇవరీ సమాసం। మార్గదొళుళ్ళవక్కె తెడురాగం। మోగరాగం।
అరికెనాయకం। గుణాకరుగెండం। కర్పూరతంతం। కల్యారసి। ఆళిజనం।
కురగదళం। మంగళారతి। మంగళసదనం। యితరది నరివుదు॥ బిరుది
గెగజదళాళి। గజవారు। నరలోకదల్లణం। మందళవదనవయ్యతం।
అంతఃత్రినేత్రం। గుణాక్కెనల్లగనేత్రం। దళవముఖధవళం। దళముఖాది
క్యం। రాయకోళాహళం। యితరది నరిదువుదు॥౧౨౪—॥

॥సూత్రం॥సవనిసువువెల్లశబ్దక్కెవికల్పదెదీర్ఘవిధిమఱఅబ్దక్కుద్ధ్వవిరుం
మాదేశందోషవిల్లసంస్కృతపదంపరకొందవలడం॥పదవిభాగవు॥—॥
సవనిసువ్రదు।ఎల్లాశబ్దక్కె।వికల్పదే।దీర్ఘవిధి।మఱఅబ్దబ్దక్కెలుద్ధ్వవిరుం।మా
దేశందోషవిల్ల।సంస్కృతపదం।పరకెబుదవలాదడం।టీకు॥ఎల్లాశబ్ద
క్కె।ఎల్లావెంబశబ్దక్కె।వికల్పదే।వికల్పదిందె।దీర్ఘవిధి।దీర్ఘవిధి।సమ
నిసువ్రదు।బరుదు।మఱఅబ్దబ్దక్కెమఱత్తెంబశబ్దక్కె మాదేశంవా
ఎంబాదేశం।ఉద్ధ్వవిరుం।ఉద్భవుదు।సంస్కృతపదంపరక్కెముందుగడె
గెబుదువలాదడం।ప్రాప్తిసలాదడనె।దోషం।సమాసదోషం।ఇల్లాలుంటాగ
దు॥వృత్తి॥ఎల్లవెంబశబ్దక్కెవికల్పదిందె।దీర్ఘమక్కుం।మఱఅబ్దక్కెమాదు
ంబాదేశమక్కుం।ఇవక్కెసంస్కృతం।పరమాదాదందోషమిల్ల।ఎల్లకా
ర్యం।ఎల్లాకార్యం।ఎల్లరత్నం।ఎల్లారత్నం।ఎల్లధనం।ఎల్లాధనం।మఱఅబ్ద
క్కె।మాదేవి।మాకెళి।మాదాని।మశౌర్యం।కంనడక్కె।మాసాంవంతం।మా
లకుమి।మానవమి॥౧౮౪॥—॥

॥సూత్రం॥నెలెగొళ్గంపూర్వపదాంత్యలోపమదుబరులువిందెత
త్పురుషకన్గలిపుదుబిక్షాగమమోలెగొంతెళిగణికిరిసెంబాదేశం॥
పదవిభాగవు॥నెలెగొళ్గ॥పూర్వపదాంత్యలోపం।అదుబరులువిందె।
తత్పురుషక్కె।అన్గలిపుదు।ఉబిక్షాగమం।బలెగుంతెళిగణంగ్గె।కిరికెన్।
ఎంబాదేశం।టీకు॥తత్పురుషక్కె।తత్పురుషసమాసక్కెపూర్వపదాంత్యలో
పం।పూర్వపద।మొదలపదద।అంత్య।కడెయక్షరద।లోపం।అదర్శనవు।అ
దు।అదుబరులువిందెనెలెగొళ్గం।నెలెగొంబుదు।ఉబిక్షాగమం

ಉಚಿತ।ಉಚಿತವಾದ।ಅಕ್ಷರ।ಅಕ್ಷರದ।ಆಗಮಂ।ಆಗಮವು।ಅಗ್ಗಲಿಪ್ಪುದು।
ಬಪ್ಪುದು।ಕೆಳಗಣ್ಗೆ।ಕೆಳಗೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ।ಕಿಱ್।ಕಿಱ್ತೆಂದು।ಕಿೞ್।ಕಿೞ್।ಎಂದು।ಎಂಬ।ಎಂಬಾ
ದೇಶವು।ಬಲೆಗುಂ।ಬಪ್ಪುದು।ಅಗ್ಗಲಿಪುದೆಂದೊಡೆ।ವೆಗ್ಗಳವಪ್ಪುದು।ಬಲೆಗುಂ।
ಎಂದಡೆ।ಬಲೆವುದೆಂಬರ್ಥಂ।ಔಚಿತ್ಯದಿಂ ಬಪ್ಪುದೆಂಬರ್ಥಂ॥ವೃತ್ತಿ॥ತತ್ಪುರುಷಕ್ಕೆ।
ಬಹುಳದಿಂ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್।ಳ್ದಾದಲಪದದ ಕಡೆಯಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಲೋಪಂ।ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್
ಳೋಪಂಬೆರಸುಚಿತಾಕ್ಷರಾಗಮಂ।ಕೆಳಗೆಂಬುದಕ್ಕೆ।ಕಿಱ್ತೆಂದು।ಕಿಂನ್ನೆಂದು ಮಾದೇ
ಶಮಕ್ಕುಂ ಪದಾಂತ್ಯಲೋಪಕ್ಕೆ।ಬೆಳಕೆಂಟು।ತೆಂಗಾಳಿ।ಅರಮನೆ।ಉಚಿತಾಕ್ಷರಾ
ಗಮಕ್ಕೆ।ತೆಂಬೆಲರ್।ದಾಂಗುಡಿ।ಮಾಂಗಾಯ್।ಆಂಗೊಳ್।ಳಂತಂ ಮಂಗನೆಲೋ
ಪಮಿಲ್ಲದು ಚಿತಾಕ್ಷರಾಗಮಕ್ಕೆ।ನಡುವನೆ।ನಟ್ಟಿಗೊಂಬು।ಇಲ್ಲಿ ಎಕಾರಮುಚಿತಂ।
ಕಿರಾದೇಶಕ್ಕೆ॥ಕಿಱುಗೊಣ।ಕಿಱಿವನ್।ಕಿಱಿನಗೆ।ಕಿನಾದೇಶಕ್ಕೆ।ಕಿಂನಿನೋ।ಕಿಂನೆಲಂ॥೧೫॥

॥ಸೂತ್ರಂ।ಅಕ್ಕುಂ ಪದಾಂತಲೋಪಂ।ತಕ್ಕಂ ತಿರೆ ಕರ್ಮಧಾರಯಕ್ಕುಂ ದ್ವಿಗುಗುಂ
ಮಿಕ್ಕ ದ್ವಂದ್ವಕ್ಕಂ ಮೇಲಕ್ಕರಿಗಳಿನಾ ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸೋಪೇತಂ॥ಪದವಿಭಾಗವು॥
ಅಕ್ಕುಂ।ಪದಾಂತ್ಯಲೋಪಂ।ತಕ್ಕಂ।ತಿರೆ।ಕರ್ಮಧಾರಯಕ್ಕಂ।ದ್ವಿಗುಗುಂ।ಮಿಕ್ಕ ದ್ವಂ
ದ್ವಕ್ಕಂ।ಮೇಲೆ।ಅಕ್ಕರಿಗರಿ।ಅಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸೋಪೇತಂ।ಟೀಕು॥ಕರ್ಮಧಾರಯಕ್ಕಂ।ಕರ್ಮ
ಧಾರಯಸಮಾಸಕ್ಕಂ।ದ್ವಿಗುಗುಂ।ದ್ವಿಗುಸಮಾಸಕ್ಕೆಯುಂ।ಮಿಕ್ಕ ದ್ವಂದ್ವಕ್ಕಂ।ಮಿಕ್ಕ
ವುಳಿದ।ದ್ವಂದ್ವಕ್ಕಂ।ದ್ವಂದ್ವಸಮಾಸಕ್ಕೆಯುಂ।ತಕ್ಕಂ ತಿರೆ।ತಕ್ಕಂತೆ।ಪೂರ್ವಪದಾಂತ್ಯ
ಲೋಪಂ।ಪೂರ್ವಪದ।ಪೂರ್ವಪದದ।ಅಂತ್ಯ।ಕಡೆಯಕ್ಷರದ।ಲೋಪಂ।ಲೋಪವು।ಅ
ಕ್ಕುಂ।ಅಪ್ಪುದು।ಮೇಲೆ।ಆ ಮೇಲೆ।ಅಕ್ಕರಿಗರಿಂ।ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ।ಅಕ್ರಿಯಾಸಮಾ
ಸೋಪೇತಂ।ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಪ್ಪುದು॥ವೃತ್ತಿ॥ಕರ್ಮಧಾರಯಕ್ಕುಂ।ದ್ವಿಗು
ವಿಗುಂ।ದ್ವಂದ್ವಕ್ಕಂ।ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸಕ್ಕಂ।ಪೂರ್ವಪದಾಂತ್ಯಲೋಪಂ।ಕೆಲವರೊಳ್
ಕ್ಕುಂ।ಕರ್ಮಧಾರಯಕ್ಕೆ।ಬಡವುನಡು।ಬಡನಡು।ಅರಸುನೇರಿಲ್।ಅರಸೇರಿಲ್।

ಪೊಲ್ಲದಮೋಗಂ। ಪೊಲ್ಲಮೋಗಂ। ದ್ವಿಗುವಿಂಗೆ। ಪಲವುದೇವಸಂ। ಪಲದೇವಸಂ। ದ್ವಂದ್ವ
ಕ್ಕೆ। ತಂಮ್ಮತಂಮರಾಜ್ಯಂ। ತಂತಂಮರಾಜ್ಯಂ। ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸಕ್ಕೆ। ಪೊಗುತಂದಂ। ಪೊ
ತಂದಂ। ಕೆಯ್ಗಂಸಾರ್ದಂ। ಕೆಯ್ಸಾರ್ದಂ। ಎಯ್ದುತಂದಂ। ಎಯ್ತಂದಂ। ಕಳವಸುತ್ತಿದಂ।
ಕಳಸುತ್ತಿದಂ। ಎಸಂಪೆಳ್ದಿಂ। ಎಪೆಳ್ದಿಂ। ಪರಕೆಗೆಬಂದಂ। ಪಬಂದಂ॥ ೧೬॥

॥ ದೊರೆಕೊಳ್ವುದಕ್ಷವಿಧಿಯಂ ಕರಾಳದೊಳ್ಪುರುಳಾಗಿ ಮಧ್ಯಪದ್ಯಪದ
ಕ್ಕಂ। ದೊರೆಕೊಳ್ವುದದರ್ಶನವಿಧಿ ವಿರಳ್ಗಳೆಯಿಂ ಕರ್ಮಧಾರಯಕ್ಕರಿವವರಿಂ॥
ಪದವಿಭಾಗವು॥ ದೊರೆಕೊಳ್ವುದು। ಅಕ್ಷವಿಧಿ। ವಿರಳ್ಗಳೆಯಿಂ। ಕರ್ಮಧಾರಯಕ್ಕೆ। ಅಂತ
ರಾಳದೊಳ್। ಪುರುಳಂ। ಆಗಿ। ಮಧ್ಯಪದ್ಯಪದಕ್ಕಂ। ದೊರೆಕೊಳ್ವುದು। ಅದರ್ಶನ
ವಿಧಿ। ವಿರಳ್ಗಳೆಯಿಂ। ಕರ್ಮಧಾರಯಕ್ಕೆ। ಅರಿವವರಿಂ॥ ಟೀಕು॥ ಕರ್ಮಧಾರಯಕ್ಕೆ। ಕರ್ಮ
ಧಾರಯಸಮಾಸಕ್ಕೆ। ಅಂತರಾಳದೊಳ್ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ। ಅಕ್ಷವಿಧಿ। ಅಕಾರವಿಧಿ। ಪುರು
ಳಮಾಗಿ। ಪುರುಳವಾಗಿ। ದೊರೆಕೊಳ್ವುದು। ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವದು। ಅರಿವವರಿಂ। ಬಲ್ಲವರಿಂದೆ
ಮಧ್ಯಪದಕ್ಕಂ। ನಡುವಣಪದಕ್ಕೆಯುಂ। ವಿರಳ್ಗಳೆದಿಂದೆ। ಅದರ್ಶನವಿಧಿ। ಲೋಪವಿಧಿ
ದೊರೆಕೊಳ್ವುದು। ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಕರ್ಮಧಾರೆಯದೊಳ್ಕೆಲನುಂ ಮಧ್ಯ
ದೊಳಂ। ದಕಾರಮಕ್ಕಂ। ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ ಮಧ್ಯಪಕ್ಕಲೋಪಮಕ್ಕಂ। ಬಿಳ್ದಿತ್ತ
ಕೊಂಡೆ। ಬಿಳ್ದುದೊಂಡೆ। ಬೆಳ್ದವೆಸಗೆ। ದಳ್ದಿತ್ತ। ದಳ್ದವಲ್ಲಿ। ಇವು ಮಂತೆ। ಮಧ್ಯಪದಲೋ
ಪಕ್ಕೆ। ಅಲರಂ। ತಪ್ಪುಕಣ್ಣ್। ಅಲಗಣ್ಣ್। ಬರೆನೊಸಲ್। ತೊಂಗಲ್ಗುರುಳ್। ಇವು ಮಂತೆ॥ ೧೭॥

॥ ಸೂತ್ರ॥ ಮುಂದಣಪದಂ ವಿಶೇಷ್ಯದೊಳ್ಗೊಂಡಿರೆ ಬಂದಿದರ್ಪದದುಪಾಂ
ತ್ಯಸ್ವರದಿಂ। ಸಂದಿಪುದು ಲೋಪಮಾದಿಯೊಳ್ಗೊಂದಿ ದಿಕಾರಕ್ಕೆಕಾರವಿಧಿ ಪುರುಳ
ಕೆಯಿಂ॥ ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಮುಂದಣಪದಂ। ವಿಶೇಷ್ಯದೊಳ್। ಪೊಂದಿ। ಇರೆ। ಪಿಂದೆ। ಇರ್ದಪದದ
ಉಪಾಂತ್ಯಸ್ವರದಿಂ। ಸಂದಿಪುದು। ಲೋಪಂ। ಆದಿಯೊಳ್। ಪೊಂದಿದ। ಇಕಾರಕ್ಕೆ। ಎಕಾರವಿಧಿ। ಪುರುಳ್ಗಳೆಯಿಂ

టొక్కులువుందనా।అగ్రుదు।పదం।పదవు।విశేష్యదొళ్ విశేష్యదల్లి।బందిరెడెయెం
డిరె।హిందె।హిందె।ఇర్ద పదద।ఇర్ద పదద।ఉపాంత్యస్వరదిం।ఉపాంత్యస్వరదొ
డనె।లోపం।అదర్శనవిధి।సంధిపుదు।సంధిసువుదు।ఆదియొళ్ మొదల
ల్లి।బందిదికారక్కె।ఎకారవిధి।బరువళతెయిం।బరువళక్షదిందు।ఎకారవిధి।ఎకార
విధి।సంధిపుదు।బర్పుదు॥వృత్తి॥పరపదం।విశేష్యమాగిరె పూర్వపదదపాం
త్యస్వరదిం।లోపం।పదదాదియ కారక్కె।బరువళదిందేకారమక్కుం।ఉపాంత్య
స్వరలోపక్కె।శేళ్ళసర్।బళ్ళుడి।బళ్ళుగుల్।మెల్లడి।ఎత్తక్కె।పేమోవె।పే
శరం।తెళ్ళంగళ్।బెళ్ళంగళ్।బరువళక్కె।బిళ్నొనె।బిం నాలోరె।ఇంమావు॥౧౮॥

॥సూత్ర॥అసురుపదాదిగె దీర్ఘంనెగళ్గం మత్తెల్లిబందు నాటు తన

తంగళ్గె పిరతెం ద్విభావం నెగళ్గం స్వరమిదిరొళ్ పొందవె బరువళతెయిందం॥
పదవిభాగవు॥అగురుపదాదిగె।దీర్ఘంనెగళ్గం।మత్తె।అల్లిబందునాటునా
టతంగళ్।పుళి।పిరతెం।ద్విభావం।నెగళ్గం।స్వరదిం।ఇదిరొళ్।పొదవె।బరువళ
తెయిందం॥టీక॥స్వరం।స్వరాక్షరం।ఇదిరొళ్।పరదల్లి।పొదవె।ప్రాప్తిసి।బరువళ
తెయిందం।బరువళదిందె।అగురుపదాదిగె।అగురు।లఘువాదపద।పదంగళ।
ఆదిగె।ఆదిగె।దీర్ఘం।దీర్ఘవుం।నెగళ్గం।ప్రసిద్ధివడెవుదు॥మత్తె।అమేలె।
అల్లి।ఆస్వరాక్షరంగళెడెవల్లి।నాటునళతంగళ్।నాకార।టకార।ణకార।ళకార
తకారంగళ్।బందు।బందు।పుగె।ప్రవేశవాగె।పిరతెం।అన్నవెం।ద్విభావం।ద్వి
త్వం నెగళ్గం।ప్రసిద్ధివడెవుదు।వృత్తి॥స్వరం పరమాగె।పదాదియ హ్రస్వక్కె దీర్ఘ
మక్కుం।పూర్వపదాంత్యదొళ్ నాటునళతంగళిగె ద్విభావమక్కుం।దీర్ఘ
క్కె।పరానె।పేరొక్కల్।పరానె।పిరొక్కల్।పేరడవి।పురంజక్కె।రూవ్వైదు।

ತೊರೊತ್ತೆ। ಬರುವುದಿಂ ವ್ಯಂಜನಪರಮಾದಲ್ಲಿಯೂ ದೀರ್ಘಮಾಯ್ತು। ತಂಬ
ರಂ। ತಂಬುಳಿ। ತಂಗದಿರ್। ತಂದುಟಿ। ದ್ವಿತ್ವಕ್ಕೆ। ಪೆಂಗೂಡೆ। ನುಣ್ಣಾಲಿಗೆ। ತಂಗ್ಗೆ
ಲರ್। ತಣ್ಣಾಯಂ। ಕಟ್ಟಿಳ್ತೆ। ನಿಟ್ಟೆಸದೆ। ನಿಟ್ಟೆಸಳ್। ಬೆಳ್ಗಿನೆ। ಬುಳ್ಳಗಿಸು। ಇಂಸ್ತು
ಗಾಸು। ಕಿತ್ತಡಿ। ಕಿತ್ತೆಸಳ್॥ ೧೯॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಕಡಿದು ನಿಡಿದೆಂಬ ನಡುವೆಂಬುದಕಾರಂ ಲುಪ್ತಮಾಯ್ತು ಕಿರ
ಂದರ್ಕೆ ಕುರುಂಬೆಡೆಯಲ್ಲಿ ತಕಾರಂ ಸ್ವರಮಡೆಸಿ ಪರರುಪ್ತಮಸ್ವರಂ ನಿಲೆ ಪರದೊಳ್॥
ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಕಡಿದು ನಿಡಿದು। ಎಂಬ ನಡುವೆ ಎಂಬ ಡಕಾರಂ ಲುಪ್ತಂ। ಆ
ಯ್ತು। ಕಿರುದರ್ಕೆ ಕರು। ಎಂಬೆಡೆಯಲ್ಲಿ। ರಕಾರಂ ಸ್ವರಂ। ಅಡಸಿ ಪರಕ್ಕೆ ಲುಪ್ತಂ। ಅ
ಸ್ವರಂ ನಿಲೆ ಪರದೊಳ್॥ ಟೀಕು॥ ಪರಕ್ಕೆ ಮುಂದುಗಡೆಗೆ ಸ್ವರಂ ಸ್ವರಾಕ್ಷರಂ।
ಅಡಸಿ ಪೊರ್ದುಗೆಯಾಗೆ। ಕಡಿದು ನಿಡಿದೆಂಬ ನಡುವೆಂಬ ಡಕಾರಂ। ಲುಪ್ತಂ। ಕ
ಡಿದು। ನಿಡಿದು ನಡುವೆಂಬೀ ಶಬ್ದಂಗಳ। ಡಕಾರಂ। ಲುಪ್ತಂ। ಟಕಾರಂ ಆಯ್ತು। ಆಯ್ತು।
ಕಿರುದರ್ಕೆ। ಕಿರಿದೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕುರುಂಬೆಡೆಯಲ್ಲಿ। ಕುರುವೆಂಬಾದೇಶಂ ಬಂದಲ್ಲಿಯು
ಂ। ತಕಾರಂ। ತಪ್ತಂ। ಆಯ್ತು। ಆಯ್ತು। ಪರದೊಳ್ ಮುಂದೆ। ಆ ಸ್ವರಂ। ವ್ಯಂಜನಂ ನಿಲೆ।
ನೆಲೆಗೊಳ್ಳೆ। ಲುಪ್ತಂ। ಇವೇಳ್ಪ ಶಬ್ದಂಗಳ್ಗೆ ಕಡೆಯ ನಾಲ್ಕರ್ಕ್ಕೆ। ಟಕಾರಂ। ಆಯಿತು।
ಆಯಿತು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಸ್ವರಂ ಪರಮಾಗೆ ಕಡಿದು ನಿಡಿದೆಂಬ ಡಕಾರಕ್ಕೆ ಟಕಾರಮಕ್ಕುಂ।
ಕಿರುದೆಂಬ ಡೊಕಾರಕ್ಕುಂ ವ್ಯಂಜನ ತಕಾರಮಕ್ಕುಂ। ವ್ಯಂಜನಂ ಪರಮಾದೊಡೆಯೊ
ಳಿವಕ್ಕೆ ಟಕಾರಮಕ್ಕುಂ। ಟಕಾರಕ್ಕೆ। ಕಟ್ಟೊಳ್। ಕಟ್ಟುಬ್ಬಸಂ। ನಿಟ್ಟೆಡೆಕ್ಕೆ। ನಿಟ್ಟೆಕ್ಕೆ। ನ
ಟ್ಟಡವಿ। ನಟ್ಟೊಳಂ। ನಟ್ಟೆಲ್। ತಕಾರಕ್ಕೆ। ಕಿತ್ತಡಿ। ಕಿತ್ತಳೆ। ಕಿತ್ತೆಸಳ್। ಕುತ್ತುಡಿ। ಟಕಾರಕ್ಕೆ।
ಕಡುಗುದುರೆ। ಕಡುಂಗಾಳಿ। ನಿಡಿದೊಳ್। ನಿಡುವಯನಂ। ಕಿಡಿರುಸು। ಕಿರುದಿವಿ
ಗೆ। ಕಿರುದಲೆ॥ ೨೦॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಜನಿಯಿಸುಗುಂ ಪಜ್ಜೆನೆ ಬೆಜ್ಜೆನೆಗಳ ಜಕಾರದೊಳ್ ಪಕ್ಷಂ ಕೆಜ್ಜೆ
ನೆಯಾದಿಗೆ ಜತ್ವಂ ಮೇಣ್ ಅನಿತರ ಮತ್ವಂ ಸುಕಾರಮೇ ಕ್ಷಿಕಿತ್ವಂ ॥ಪದವಿಭಾಗವು॥
ಜನಿಯಿಸುಗುಂ। ಪಜ್ಜೆನೆ। ಕೆಜ್ಜೆನೆ। ಬೆಜ್ಜೆನೆಗಳ ಜಕಾರದೊಳ್। ಮತ್ವಂ। ಕೆಜ್ಜೆ
ನೆಯ। ಆದಿಗೆ ಜತ್ವಂ। ಮೇಣ್। ಅನಿತರ ಮತ್ವಂ। ಸುಕಾರಂ। ಎತ್ವಕ್ಕೆ। ಇತ್ವಂ॥ ಕೆಯ
ಕೆಜ್ಜೆನೆಯೆಂಬ ಶಬ್ದದ ಆದಿಗೆ। ಮೊದಲೆ। ಜತ್ವಂ। ಜಕಾರಂ। ಜನಿಯಿಸುಗುಂ। ಪು
ಟ್ಟುವುದು। ಮೇಣ್। ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ। ಅನಿತರ। ಅಪ್ಪು ಶಬ್ದಂಗಳ। ಮತ್ವಂ। ಮಕಾರಮುಂ।
ಸುಕಾರಂ ಬಪ್ಪುದು ॥ವೃತ್ತಿ॥ ಪಜ್ಜೆನೆ। ಕೆಜ್ಜೆನೆ। ಬೆಜ್ಜೆನೆ। ಎಂಬ ಜಕಾರಕ್ಕೆ ಹಂಸ
ಎಂಬುದಕ್ಕಂ ಕೆಜ್ಜೆನೆಯೆಂದಿಯ ಕಕಾರಕ್ಕಂ ಜ್ಞಕಾರಮಕ್ಕುಂ। ಆ ಶಬ್ದಂಗಳ ಕ
ಡೆಯ ಮಕಾರಕ್ಕೆ ಸುಕಾರಮುಮಾದಿ ಎತ್ವಕ್ಕೆ ಇತ್ವಮುಮಕ್ಕುಂ। ಮಕಾರಕ್ಕೆ ಪೊಂದು
ವಲ್ ಪಂದಳ್ ಕೆಂಗೆರು। ಕೆಂಜೆಡೆ ಕೆಂದಳಿರ್। ಕೆಬಿಸಲ್। ಕೆಂಬಟ್ಟೆ। ಬೆಂಗದಿರ್। ಬೆಂನೀರ್।
ಜಕಾರಕ್ಕೆ। ಜಂಗನಿ ನಿವೆ। ಜಂನೆಯ್ದಿರ್। ಜಂಬೊನ। ಅಲಿಯತ್ವಂ। ಸುರಸುಸುಕಾ
ರಕ್ಕೆ। ಸುಗಳ್। ಕೆಸುಂಬೆ। ಬಿಸುಗದಿರ್। ಬಿಸುನೆತ್ತರ್। ಬಿಸುಗಾಳಿ। ಪಜ್ಜೆನೆ। ಎಂಬುದಕ್ಕೆ।
ಆದಿಯತ್ವಮಿಲ್ಲಾನಿ ಪಸುಂಗಳ ಸ್ವರಪರಮಾಂಗೆ। ಪಜ್ಜೆಲೆ। ಪಜ್ಜೆಡಕ್ಕೆ। ಪಜ್ಜೆಲೆ। ಕೆಜ್ಜೆ
ನೆಂಬುದಕೆ। ಮೇಣೆಂಬುದರಿಂ। ಕೆಡಸೆಡಿಕೆ। ಸುಬ್ರಿಕೆ ಸಕ್ಕಿ ಎಂದಾಯ್ತು ॥೧॥೭

॥ಸೂತ್ರ॥ ಪದದ ಕಡೆಯ ಣಕಾರಕ್ಕುದಯಿಪುದು ರಕಾರಮಾವುದೆ
ಕಾರಕ್ಕೆ ಪವಿಪ್ಪುದು ಶೇಷವ್ಯಂಜನಪದಮಿದಿರೊಳ್ ಸಂಧಿಸೆ ಸಮಾಸದೊಳ್
ಉಳಿಯುಂ ॥ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಪದದ ಕಡೆಯ ಣಕಾರಕ್ಕೆ। ಉದಯಿಪುದು। ರು
ಕಾರಂ। ಅರಕಾರಕ್ಕೆ। ಉದವಿ। ಇಪ್ಪುದು। ಶೇಷಂ। ವ್ಯಂಜನಪದಂ। ಇದಿರೊಳ್। ಸಂಧಿ
ಸೆ। ಸಮಾಸದೊಳ್। ಬರುಳಿಯುಂ ॥ಟೀಕು॥ ಇದಿರೊಳ್। ಪದದಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಜ
ನಪದಂ। ವ್ಯಂಜನಾದಿಯಾದ ಪದಂ। ಸಂಧಿಸೆ। ಇದಿರಾಗೆ। ಸಮಾಸದೊಳ್। ಸಮಾ
ಸದಲ್ಲಿ। ಬರುಳಿಯುಂ। ಬರುವಜನದಿ ಹಿ। ಸಮಾಸವಲ್ಲದಲ್ಲಿಯು ಪದದ।

ಪದಂಗಳ। ಕಡೆಯಣ್ಣಾ। ಅಂತ್ಯದ ಡಕಾರಕ್ಕೆ ಡತ್ವಕ್ಕೆ ಳಿಕಾರಂ। ಳರಿವೆಂಬ ಳಿಕಾರಂ

ಉದಯಿಪುದು। ಕುಱುಪುವದು। ಆಱಕಾರಕ್ಕೆ। ಆ ಪದದ ಕಡೆಯ ಣಾಱಕಾರಕ್ಕೆ ರೇಫಂ ರೇ-
ಫೆಯೊಂದವಿಪ್ಪುದು। ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ವ್ಯಂಜನಂ ಪರದೊಳ್ ಇಱ ಸಮಾಸದೊ-
ಳಿರ್ದ ಪೂರ್ವಪದದ ಕಡೆಯ ಣಾಡಕಾರಕ್ಕೆ ಱಕಾರಮಕ್ಕುಂ। ಱಕಾರಕ್ಕೆ ರೇಫೆಯಕ್ಕುಂ। ಬ-
ಹುಳದಿಂ। ಸಮಾಸದೊಳ್ ಮತ್ತೆ। ಕಾರ್ತ್ತಿಕೆಂತಿದೇ ರ್ಕುತ್ತು। ನಿರ್ಕಿಸಿದಂ। ಎರಱಿತಂ। ಎರರ್ತ್ತು-
ರುಡೆಸಿರ್ದಲ್ಲಿಗೆ। ನೆಸಮರ್ಣಯನಾಂ ಬೆಸನರ್ಡಿ। ಆ ಸಮಾಸಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗಿಂ। ನೋ-
ರ್ಗಿಂ। ಬೇರ್ಗಿಂ। ರೇಫೆಗೆ। ಶೆಸರ್ದನದುದು। ಎಂಮಾರ್ಗ್ಗದು। ನೆಸರ್ತ್ತಾಡಿದುದು॥೨೨೬॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಕಿರಿಂದ ರಾದೇಶಂ ಕುರುಬಿರುವೆಂಬುವೆಬಿವರೆಗೆ ನೋಂಕಿ-
ಂಗೆ ಕುಡೆಂದರಿರೇಫೆ ಕ್ಕೆಳವರ್ಣಕ್ಕೆ ನಿರ್ದ್ದಿಷ್ಟಂ ವೃತ್ತಿಯ ಸಮಾಸದೊಳ್ ಪದವಿ-
ಭಾಗವು॥ ಕಿರುದಕ್ಕೆ ಆದೇಶಂ ಕುರುಬಿರು ಯೆಂಬುದು ಬೆಳ್ಳಿತೆಕ್ಕೆ ನೋಂಕಂ-
ಗೆ ಕುಡುವೆಂದು। ಅಱಿರೇಫೆ ಕ್ಕೆಳವರ್ಣಕ್ಕೆ। ಎರನಿ ಇರ್ದು। ದ್ವಿತ್ವವೃತ್ತಿ। ಆ ಸಮಾ-
ಸದೊಳಂ॥ಟೀಕು॥ ಕಿರುದಕ್ಕೆ ಕಿರುದೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕುಱು ಕಱು ಎಂಬ ಆದೇಶಂ
ಆದೇಶವು ಬಪ್ಪುದು। ಬೆಳ್ತಿವರ್ಗೆ ಬೆಳ್ತಿತೆಂಬ ಶಬ್ದ ಬಿರು ಬಿರುವೆಂದು। ಎಂಬುದು
ಎಂಬಾದೇಶಂ ಬಪ್ಪುದು। ನೋಂಕಿಂಗೆ ನೋಂಕೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕುಡು ಕುಡುವೆಂದು
ಅಱಿತಿಳಿ। ಆ ಸಮಾಸದೊಳಂ। ಸಮಾಸವಲ್ಲದಲ್ಲಿಯುಂ। ರೇಫೆ ಕ್ಕೆಳವರ್ಣ-
ಕ್ಕೆ ರೇಫೆ ಮೊದಲಿರ್ದ ಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವವೃತ್ತಿ। ದ್ವಿತ್ವವರ್ಣನೆ। ಎರನಿರ್ದಂ ಬಪ್ಪುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥
ಕಿರುದಕ್ಕೆ ಕುರುವೆಂದುಂ ಬೆಳ್ತಿದಕ್ಕೆ ಬಿರುವೆಂದುಂ। ನೋಂಕಿಗೆ ಕುಡುವೆಂದು।
ಮಾದೇಶಮಕ್ಕುಂ ಸಮಾಸದೊಳು ಸಮಾಸದೊಳಂ ರೇಫೆಯ ಡವರ್ಕ್ಕರ
ಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವಮಕ್ಕುಂ ಕ್ರಮದಿಂ ಯೋಗಂ। ಕುರುದಡಿ ಕುರುಗಂರ್ತ್ತು। ಬಿರುವೋಯ್ಲ್
ಬಿರುಗಾಳಿ। ಕುಡುವೆರೆ। ಕುಡುದಾಡೆ। ಕುಡುಮಿಂಚು ಬ್ಬಲ ದ್ವಿತ್ವಕ್ಕೆ। ನೀರಿಗೆ ಭ್ಯಕಾರ್ಗ-
ಲಂ। ಆ ಸಮಾಸಕ್ಕೆ। ಬೇರ್ಪರಿದುದು। ಕೇರ್ಪರಿದುದು। ನೀರೆಳೆದುದು॥೨೨೭॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಯತಿರೇಶರ ಕ್ರಿಯಾಸಂಗತಮದು ಕಾನಾವುದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಬ-
ಹುವ್ರೀಹಿ ತಸುಳ್ಳ ಮಾಂತ್ಯವಿಧಿಸಂಗತಮಾದಿ ಪದಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಚೆ ಠವುಕ್ಕಿತ್ತಂ॥

ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಯಿತರೇತರಪ್ರಿಯಾಸಹಿತಂ। ಅದುತಾಂ। ಆವುದು। ಅಲ್ಲಿಮ
ತ್ತೆ। ಬಹುವ್ರೀಹಿಸಮಾಸಕ್ಕಂ। ಅತ್ವವಿಧಿ ಸಂಗತಂ। ಆದಿಪದಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ। ಚರಮಕ್ಕೆ।
ಇತ್ವಂ ॥ಟೀಕು॥ ಯಿತರೇತರಪ್ರಿಯಾಸಂಗತಂ। ಯಿತರೇತರ। ಅಂನ್ಯೋನ್ಯವಾ
ದಪ್ರಿಯಾ। ಪ್ರೀತಿಯಿಂದೆ ಸಂಗತಂ ಕೂಡುವುದು। ಅದು ತಾಂ। ತಾನದು। ಆ
ವುದು। ಆವುದುಂಟಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ। ಆಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ। ಮತ್ತೆ ಬಳಿಕ। ಬಹುವ್ರೀಹಿ ಸ
ಮಾಸಂ। ಸಮಾಸಕ್ಕಂ। ಎಯ್ದುವುದು। ಆದಿಪದಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ। ಮೊದಲಪದದಕಡೆ
ಯಲ್ಲಿ। ಅತ್ವವಿಧಿ। ಅಕಾರದವಿಧಿ। ಸಂಗತಂ। ಎಯ್ದಲ್ಪಡುವುದು। ಚರಮಕ್ಕೆ। ಕಡೆ
ಯಪದದಂತ್ಯಕ್ಕೆ। ಇತ್ವಂ। ಇಕಾರಂ ಸಂಗತಂ। ಎಯ್ದಲ್ಪಡುವುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಒಂ
ದರ ಕ್ರಿಯೆಯನೊಂದರೊಂದುಕ್ಕೆ ಕೊಂಡು ಮಾಡುವೆಡೆಯೊಳ್ ಬಹುವ್ರೀ
ಹಿಯಕ್ಕಂ। ಅದರ ಮೊದಲಪದದ ಕಡೆಗಾತ್ವಮುಂ ಪರಪದದ ಕಡೆಗಿತ್ವಮು
ಮಕ್ಕುಂ। ಖಡ್ಗದಿಂ। ಖಡ್ಗದಿಂ। ಮಾಡುವ ಯುದ್ಧಂ। ಖಡ್ಗಾಖಡ್ಗಿ। ಮುಷ್ಟಿಯಿಂ। ಮು
ಷ್ಟಿಯಿಂ। ಮಾಡುವ ಯುದ್ಧಂ। ಮುಷ್ಟಾಮುಷ್ಟಿ। ಮಲ್ಲಾಮಲ್ಲಿ। ಎಂಬಿವು
ದ್ಧಂಗಳ್ಗೆ ಸಮಂ॥೨೮೪॥

॥ಅದಸುವದು ಬಹುವ್ರೀಹಿಯ ಕಡೆಗತ್ವಂ। ಬಹುಳಗುಣಮಿಲ್ಲದಿರೆ ತಾಂ
ಕಡೆಗಕ್ಕುಂ। ವಿತ್ವಂ ತೋಳ್ತಡೆಯೊಳ್ ಕೃಲಿಯಂಬುದಕ್ಕುಮಂತ್ಯಾದೇಶಂ॥ ಪದವಿಭಾ
ಗವು॥ ಅದಸುವದ। ಬಹುವ್ರೀಹಿಯ ಕಡೆಗೆ। ಅತ್ವಂ ಬಹುಳಂ। ಅಸ್ತಾಂ। ಇಲ್ಲಂ
ಎಂದು। ಇರೆ ತಾಂ ಕಡೆಗೆ। ಅಕ್ಕುಂ। ಎತ್ವಂ ತೋಳ್ತಡೆಯೊಳ್। ಕೃಲಿಯಂಬುದು।
ಅಕ್ಕುಂ। ಅಂತ್ಯಾದೇಶಂ॥ಟೀಕು॥ ಬಹುವ್ರೀಹಿಯ ಬಹುವ್ರೀಹಿಯ ಸ
ಮಾಸದ। ಕಡೆಗೆ। ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ। ಬಹುಳಂ। ಬಹುಳವಾಗಿ। ಅತ್ವಂ। ಅಕಾರಂ। ಅ
ದಸುವದು। ಪೇಳ್ದುದಾಗಿಯಾಗಲುವುದು। ಬಹುಳದಿಂ ಬುದರಿಂದ। ಇಕಾರವುಂ ಬ
ಪುದಿಂಬರ್ಥಂ। ಅಗ್ರಂ। ಪದಾಂತ್ಯಂ। ಇಲ್ಲೆಂದು। ಇಲ್ಲಾಯೆಂದು। ಇರೆ। ಇರೆ।

ಕಡೆಗೆ। ಅಂತ್ಯರ್ಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪಂ। ಇಕಾರಂ। ತಾಂ। ತಾಂ। ಅಕ್ಕುಂ। ಅತಿಗಪ್ಪುದು ಕೋಂಪೆಡೆಯೊಳ್
ಕೋಂಪೆನೆಂಬೆಡೆಯಲ್ಲಿ। ಕುಲಿಯೆಂಬುದು। ಅಂತ್ಯಾದೇಶಂ। ಕಡೆಯಣಾಂಪದಕ್ಕೆ
ದೇಶಂ। ಅಕ್ಕುಂ। ಅಪ್ಪುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಬರುಪ್ರೀಯೊಂ ಯಕಡೆಯೊಳ್ ಕಾರಮುಂ
ಬರುಳ್ದಿನಿಕಾರಮುಮಕ್ಕುಂ। ಪರದೊಳ್ ಇಲ್ಲವೆಂದಿರೆ ಕಡೆಯ ಕ್ಕರಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪ
ಕ್ಕುಂ। ಪರದೊಳ್ ಕ್ಕೆಂದಿರೆ ಕುಲಿಯಂದಾದೇಶಮಕ್ಕುಂ। ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ। ಅಲ
ಸಣಾಂತೆಸಡಿಯಂ ಕುಡಿವಿಲ್ಲಂ। ಇಕ್ಷ್ವಕ್ಕೆ ಕಡುಗೆಲಸಿ। ನಿಡುಮೂಗಿ। ವಿ
ಕಾರಕ್ಕೆ ಪುಲ್ಲಲಿವಾಯ್। ಅಗಿಲಿಲಿಗಂಧಂ। ಕೂವಿರಿಕಡುಗೋಲ್। ಬೆಳಗಿಲಿಗಣ್।
ಸಾಣಾಲಿವೆಣ್। ಕುಲಿಯೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಮಿಂಗುಲಿ। ಅರುಗುಲಿ॥ ೨೪॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಪೋರೆಕೊಳ್ವುದಖಿಳವ್ಯಾಕರಣಾರಿನೊಂದೆಂಬು
ದಕೋಕರೆಂಬಾದೇಶಂ। ಯರದರ್ಣಮಿರಾದೇಶಂ ಪೋರೆಕೊಳ್ಳಮದಲ್ಲ
ದಂದುಕಾರಾಭಾವಂ॥ ಪದವಿಭಾಗವು। ಪೋರೆಕೊಳ್ವುದು। ಅಖಿಳವ್ಯಾ
ಕರಣಾರಿಂ। ಓಂದು। ಎಂಬುದರ್ಕೆ। ಓಕ್ ಎಂಬಾದೇಶಂ। ಎರಡರ್ಕೆ। ಇದಿರಾದೆ
ಶಂ। ಪೋರೆಕೊಳ್ಗಂ। ಅದಲ್ಲದೆ। ಅಂದು। ಉಕಾರಾಭಾವಂ॥ ಟೀಕು॥ —
ಅಖಿಲವ್ಯಾಕರಣಾರಿಂ। ಸಮಸ್ತವ್ಯಾಕರಣಾರಿಂದ। ಓಂದೆಂಬುದರ್ಕೆ। ಓಂ
ದೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ। ಓಕ್ ಎಂಬಾದೇಶಂ। ಪೋರೆಕೊಳ್ವುದು। ಬಪ್ಪುದು। ಎರ
ಡರ್ಕೆ। ಎರಡೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆಯುಂ। ಇರಾದೇಶಂ। ಇರ್ ಎಂಬಾದೇಶಂ। ಪೋ
ರೆಕೊಳ್ಗಂ। ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವದು। ಅದಲ್ಲದಂದು ಆಯಿರಾದೇಶಂ ಬಾರದೆಂದು
ಉಕಾರಾಭಾವಂ। ಉಕಾರ। ಉಕಾರದ। ಅಭಾವಂ। ಅದರ್ಶನವು। ಪೋ
ರೆಕೊಳ್ವುದು। ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವದು। ಉಕಾರಾಭಾವವೆಂಬುದು। ಉಕಾರಂ। ಪೋ
ಗಿಪೂರ್ವಸೂತ್ರದಿಂದ ಆರದೇಶಂ ಬಪ್ಪುದೆಂಬರ್ಥ॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಒಂದೆಂಬುದರ್ಕೆ ಓಂ
ರಾದೇಶಂ। ಎರಡೆಂಬುದರ್ಕೆ। ಇರಾದೇಶಂ। ಅದಲ್ಲದಂದು ಕಾರಲೋಪವಂ

నిరుపసర్గాదు। ఉపసర్గ। ఉపసర్గాదిగూర్చి ఇత్యత్ర। ఇత్యాది। ఇచ్చోటనే। ఉకార
లోపమునకు। పరరూపదర్శ। పరరూపము। ఉకారభావవెంబుదు సల్లక్షణ్గా
మాంగిర్వ్యంజనడకారమునకు। రరికాదేశవెల్లక్కయు బుట్టుఁడు। మాంపుర్
ముంబిసుపుర్దు। ఎంబంత్తైని॥ ఇలా॥

॥సూత్రం॥ చరమదర్శనమూఁడిరి। బెరికపవర్గమగ్రదోళ్ద్వి
భావం। పిరిదుం ప్రాప్తం మొదలోళ్స్వరమిరె మూఁరల్లి ముయ్యాదేశం॥
చరమక్కె। అదర్శనం। మూఁరు। ఇరె। బరె। కపవర్గం। అగ్రదోళ్। ద్విభా
వం। పిరిదు। ప్రాప్తం। మొదలోళ్స్వరం। ఇరె। మూఁరల్లి ముయ్యాదేశం।
టీక॥ మూఁరు। మూఁరెంబ శబ్దం। ఇరె। ఇరె। చరమక్కె। అంత్యక్కె। అదర్శ
నం। లోపమప్పుదు। కపవర్గం। కవర్గ। పవర్గంగళ్। అగ్రదోళ్। ము
ందగడెయల్లిబరె। బరె ద్విభావం। ద్విత్వమప్పుదు। పిరిదుం విశేషవాగి।
మొదలోళ్। ఆదియల్లి। ప్రాప్తం। ప్రాప్తంబప్పుదు। స్వరం। స్వరాక్షరం। ఇదిరిరె
ముందిరె। మూఁరల్లి। మూఁరెంబా సంఖ్యావాచియల్లి। ముయ్యాదేశం। ము
య్యెంబాదేశంబప్పుదు॥ వృత్తి॥ వ్యంజనం పరమాగి। మూఁరెంబుదర క
డెయక్కరక్కె లోపం। కవర్గపవర్గంగళ్ పరమాగె। తమగె ద్విత్వము।
మొదలోళ్ ప్రాప్తముమక్కుం। స్వరం పరమాగె। మూఁరెంబుదర్కె ముయ్యా
దేశం। అంత్యలోపక్కె। ముఁగోండు। మూవిట్టు। మూవెళసు। మూ
నూరు। ద్విత్వక్కె। ముక్కప్పు। ముగ్గత్తె। ముప్పొళ్। ముప్పురి। ముంబారు।
పిరిదెంబుదరిం కపవర్గమల్లదల్లియుం। ముచ్చోటు। ముజ్జవది।
ముచ్చరి। ముచ్చోళ్। పిరిదెంబుదరిం లిపరోళ్ వాగవిల్ల। ముంగెంణ్
మూంగాపుదం। మూంగారు। కడెమూంగారు। బాల్లిసదనడుదలెయోళ్
ముయ్యంబుదర్కె ముయ్యాదియూ ఉకారలోపయువదు॥ ౨౨॥

॥సూత్ర॥ అక్షం లోపం నాల్కైదర్కం త్వరారరాది యోళ్ హ్రస్వం తానక్కు

విదళ్ళక్కేళందక్కుం చరమక్కె లోపమేనాల్వక్కం ॥పదవిభాగవు॥ అక్షం। లోపం

నాల్కైదరోళ్। అంత్యక్కె। ఆరర। ఆదియోళ్। హ్రస్వం। తాం। అక్షం। అము। ఎళకె। ఎళ్। ఎం

దు। అక్షం। చరమక్కె। లోపం। ఎంతు। ఎనె। అక్షం। నాల్కైదరోళ్। నాల్కైదెంబ సంఖ్యా

వాచిగళ్గె। అంత్యక్కె। కడెయ వర్ణాక్షరక్కె లోపం। అదర్శనం। అక్షం। అప్పుదు। ఆర

ర। ఆరెంబ సంఖ్యావాచియ। ఆదియోళ్। మొదలల్లి। హ్రస్వం। హ్రస్వం। తాను। అదు।

అము। తాం। అక్షం। అప్పుదు। ఎంతెనె। ఎంటెంబ సంఖ్యావాచిగె। చరమక్కె।

ంత్యాక్షరక్కె లోపం। అదర్శనవు। అక్షం। అప్పుదు। ఆరర। ఆరరెంబ సంఖ్యావా

చియ। ఆదియోళ్। మొదలల్లి। హ్రస్వం। హ్రస్వం। తాను। అము। తాం। అక్ష

ం। అప్పుదు ॥ప్రయోగ॥ నాల్కైదెంబ వరకడెయక్షరక్కె లోపం। ఆరెంబదరాదిగె హ్రస్వం।

ఎళు ఎంబుదక్కె। ఎళ్ ఎందాదేశం। ఎణ్టర కడెయక్షరక్కె లోపం క్రమప్రయోగం। నా

ల్వడి। నాల్వత్తు। నాల్వెరళ్। ఐగండుగం। ఐసాసిరం। అరవత్తు। అరునూరు। అరుదిం

గళ్। ఎళ్కడెళ్। ఎళ్వరి। ఎణ్సాసిరం। ఎణ్మ్బైశం ॥౨౬౨॥

॥సూత్ర॥ ఉత్తరపదమాగలాదనాంబుత్తరకం ఆమం। దక్షముగ్రదొళ్

ఉర్నిరెమొత్తం సాసిరమిరెనెలనిత్తాంబుయందు విబుధరిందాదేశం ॥

పదవిభాగవు॥ ఉత్తరపదం। ఆగలాదనె। ఎంబత్తు। శోయ్మ్। ఎందు। అక్షం। ఉగ్ర

దొళ్। నూరు। ఇరె। మొనో। మత్తం। సాసిరం। ఇరె। నెలనిత్తు। ఎంబయ। ఎందు।

విబుధరిందె। ఆదేశం। అప్పుదు ॥టీక॥ ఉత్తరపదం। ఉత్తెంబ సంఖ్యావాచి

సంఖ్యావాచియు। పదంముందనాపదం। ఆగలాదం। ఆగలాదనె। ఎంబత్తు।

ఎంబత్తెంబుదు। శోంమెందు। శోంచ్ ఎందు। అక్షం। ఆగువదు। మొనో।

అదల్లదె। ఉగ్రదొళ్ ముందె। నూరు। నూరెంబ సంఖ్యావాచి। ఇరె। ఇరె।

మత్తం।అదల్లదె।సాసిరం।సాసిరవెంబుదు।ఇరెపరదల్లి ఇరె।విబుధరిందె।విద్వాం
సరిందె।బింబియిందం।బింబియిం ఎందు।ఆదేశం।ఆదేశవు।నెలెగొండిత్తు।
నెలసిత్తు।।వృత్తి।।పత్తెంబుదు పరమాదొడె।బళికె రేఫాగమ్ ఎందాదేశంప
రదొళ్గుర్దు రిదొడదం।సాసిరమిదొడదం।బింబిత్తరకెగ।బింబిత్ ఎంబా
దేశమక్కుం।తొంబత్తుబింబి యప్పారు।బింబియాసవిర

।।సూత్ర।।పత్తెర్కెప య్యనెందాదిత్తాదేశంసమంతు సాసిరమిదిరొళ్పత్తుగె
తెనూరకరం మత్తం సాసిరకమంత్యలోపం విరళం।।పదవిభాగవు।।పత్తెర్కె।।పయ్యన్
ఎందు।అదత్తు।ఆదేశం।సమంతు।సాసిరం।ఇదిరొళ్।।పత్తుగెగొళ్తెనూరకరం।
మత్తెసాసిరకం।అంత్యలోపం విరళం।।టీకు।।సాసిరం।సాసిరవెంబశబ్దం।ఇది
రొళ్।ముందెపత్తుగెగొళ్తి।పదుగెగొళ్తిపత్తెర్కె।పత్తెంబుదర్కె।పయనెందు
పయ్యాన్ యెందు।సమంతు।ఆగి ఆదేశవు।ఆదత్తు।ఆయితు।నూరకరంనూ
రెంబుదర్కె।మత్తంబళికె।సాసిరకం।సాసిరవెంబుదక్కం।స్వరవ్యంజనగళావవు
పరమాదొడం।విరళం।నూరు ఎంబుదర।ఉకారం సాసిరవెంబుదఅకారంవిర
ళవాగి।అంత్యలోపం।అంత్యదలోపం।ఆదత్తు।ఆయితు।।వృత్తి।।సాసిరం।పరదొళిరె
పత్తెర్కె।పయనెందాదేశం।నూరకరం।సాసిరకం।స్వరవ్యంజనవెందావువు।పరమాదొ
డమంత్యలోపమక్కుం।పయింథాసిరం।అంత్యలోపక్కెనూర్మడి।నూర్మ్మరు।
సాసిర్మడి।సాసిరవని తెంయక్।సాసిర్వర్క్।౨౦।।

।।సూత్ర।।పత్తెర్కెపంన్ణెనిక్కుమ।ముత్తరకెంబెరదునెలసిపదియందక్కుమ
త్తొందవివయారునాల్కిరెసుత్తెంస్వరమిరెనకారవిధియుందెల్లం।।పదవిభాగవు।।
పత్తెర్కె।పన్।ఎనిక్కుం।అదు।ఉత్తరక్కె।బందెరడు।నెలసి।పదియందు।అక్కుం।

మత్తెబదవి। మూఁడు నాల్కు। ఇతి సుత్తోన్స్వరం। ఇతి। ముందే। ఎల్లం। నకారవిధి। అ
ర్థం॥ టీక॥ ఉత్తర క్రియ ముందన్గా। బెండు। బెండెంబు శబ్దం। ఎరడు। ఎరడెంబు శబ్దం।
నెలసె। నెలగొంళ్లై। పత్తర్కై। పత్తెంబుదక్కై। ఉన్। పన్। ఎండు। అదు। అదు। ఎనిర్థం। ఎని
సువదు। మత్తెబళ్లిర। మూఁరు। మూఁరెంబు శబ్దం। నాల్కు। నాల్కెంబు శబ్దం। ఉత్తర
క్రియ ముందం గ్గా। ఉదవిరె। ప్రాప్తిసిరె। పదింయందు। పదింయందు। అర్థం। అప్పుడు।
సుత్తెం। భ్రమెయిం। ముందెయల్లం। ఉరుల్లం। స్వరం స్వరాది సంఖ్యేనల్ ఇతి। ముం
దిరె। నకారవిధి పదియంబుదరమైన నకారవిధి అర్థం। అప్పుడు। ప్రాప్తి। బెండెం
బుదు। యరడెంబుదుం। పరమాంగె। పత్తర్కై। పంక్ ఎందాదేశం। మూఁరు నాల్కు
పరమాంగెన కారాగమ మర్థం। పన్నొందు। పన్నెరడు। పదియంబుద
ర్త। పదిమూఁరు। పదినాల్కు। నకారర్కై। పదిన్నైదు। పదినారు। పదిన్నేళు। పదినెం
టు। ఎల్లవెంబుదరిం। దొంభత్తెర్కల్లం॥ ౩౧॥

॥సూత్ర॥ అతిశయతరార్థలిప్సానితనాంతాన్వయపదద్రుమనుకృతి
పదరాం క్రుతమంత్యలోపవితరానగతమత్త్వం నడువి నంతే కదేగంట్లుత్వం॥ ౧
పదవిభాగవు॥ అతిశయతరార్థలిప్సాం నితనాంతాన్వయపదర్థం। అనుకృ
తి పదం। కృతం। అంత్యలోపం। ఇతరాగతం। అత్త్వం। నడువి। నంతే। కదేగం। తు
త్వం॥ టీక॥ అతిశయతరార్థలిప్సానితనాంతాన్వయపదర్థం। అతిశయత
ర। అత్యంతాతిశయవాద। అర్థదీనవాదలిప్సా। ఇఘంటెందన। అంనితకూం
దల్పత్తి। నాంత। నకారాంతవాద। అవ్యయపదర్థం। అవ్యయపదంగళ్లెయుం।
అనుకృతిపదరం। అనుకరణాపదర్కైయుం। అంత్యలోపం। కడెయ నాక్షర
దలోపవు। కృతం। మాడల్పడువుదు। అత్త్వం। ద్విరుక్తియాందన। నడు। కడెయం
బు శబ్దంగళ మొదలపదద కడెగె అకారం। ఇతరాగతం। ఇతర। అంన్యవాగి।

ఆసతం।బప్పుదు।నడువినంతె।నడువెంబశబ్దదహాంగె।కడెగంకడెయంబశబ్ద
దకారక్కం।ఉత్వం।ఉకారం।బప్పుదు।వృత్తి॥అతిశయతరాతిమ ఎప్పొళ్లిప్పి
యనాంతంగళప్పుయంగళ్లమనుక్రతిపదంగళ్గం।మొదలపదకడెయక్క
రక్కెలోపం।కడెయంబదరతక్కెపరదొళందకారంబందునడువెంబశ
బ్దదహాంగె।ఉకారమక్కుం।కంమ।కంమనె।తంగా।తంగానె।మెల్లమెల్లనె।సప్పు
సప్పనె।తొప్పు।తొప్పనె।అనుకరణె।తళతళనె।గళగళనె।జళజళనె।
ఉకారక్కె।వత్తె।నడువె।కత్తె।కడె॥౨౧॥

॥సూత్ర॥తుదిమొదలెంబదకారక్కుదయిసుగుంద్విత్వవృత్తియుండెత
కారం।మొదలెంబ।అకారక్కుదదర్శనవిధివిశేషమంనుడివెడెయొళ్॥
పదవిభాగవు॥తుదిమొదల్।ఎంబ।దకారక్కెలుదయిసుగుంద్విత్వవృత్తియుండెమొదల్
తకారం।ఎంబ।లకారక్కె।అప్పుదు।అదర్శనవిధి।విశేషమంనుడివెడెయొళ్॥ప్రతిపదం॥
విశేషమంనుడివెడెయొళ్।విశేషమంపేళ్వెడెయల్లి।తుదిమొదలెంబదకారక్కె।తు
దిమొదలెంబదత్తక్కె।ద్విత్వవృత్తియుండె।ద్విర్భావదవర్తనదిందె।తకారం।తత్వం।ఉదయి
సుగుం।పుట్టువుదు।మొదలెంబలకారక్కె।మొదల్।ఎంబశబ్దలత్తక్కె।అదర్శనవి
ధి।లోపవిధి।అప్పుదు।ఆగువుదు॥వృత్తి॥విశేషిసినుడివల్లి।తుదిమొదలెంబపదద
దకారక్కెద్విత్వదతకారాదేశమంమొదలెంబదరలకారక్కెలోపముమక్కుం।తుత్తతు
ది।మొత్తమొదల్॥౨౨॥

॥సూత్ర॥దూరాంబిక్షుగాలిప్పొసుదారానుకృతిక్రియాసమభిహార
సమింప్పోరుతరబాపల్లాదిగెసారంబుధరింపదక్కెయుగళోక్తరణాం॥
పదవిభాగవు॥దూరాంబిక్షు।గాలిప్పొసుదారానుకృతిక్రియాసమభిహారస

ವಿಂಪೊಂ ತರಚಾಪಳಂದಿಗೆ। ಸಾರಂ। ಬುಧರಿಂ। ಪದಕ್ಕೆ। ಯುಗಳಂ ಶ್ಲೇಷರ್ಗಳಂ॥
ಟೀಕೆ॥ ಮಾರಾಭಿಕ್ಷ್ಣ್ಯಂಗಳಿಪ್ಪುದಾರಾನುಕೃತಿ ಕ್ರಿಯಾಸಮಭಿಹಾರಸಮೀಪೊಂರು
ತರಚಾಪಳಂದಿಗೆ। ಮಾರಮಾರಕ್ಕೆ। ಅಭಿಕ್ಷ್ಣ್ಯಂ। ಅಭಿಮುಖವಾಗಿನೆಂದುವಪಕ್ಕೆ
ಲಿಪ್ಸಾಯಿತಿಗೆ। ಉದಾಹೃತಿ ಕೃಷ್ಣವಾದ। ಅನುಕೃತಿ। ಅನುಕರಣಾರ್ಥ ಕ್ರಿಯಾ ಕ್ರಿಯ। ಯ
ನು। ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕಾಂಡಿಕೊಂಬುದಕ್ಕೆ। ಸಮೀಪ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ। ಉರುತರಮೊತ್ತಿ
ಕ್ರಾದ। ಚಾಪಳಂದಿಗೆ। ಚಪಳತ್ವಮೊದಲಾದರ್ಕೆ। ಬುಧರಿಂ। ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದೆ। ಪದಕ್ಕೆ। ಪದಂ
ಗಳ್ಗೆ। ಯುಗಳಾಂ। ಶ್ಲೇಷಣಂ। ಯರಡುವ್ಯಾಳೆಯುಚ್ಚರಿಸುವದು। ಸಾರಂ। ಶ್ರೇಷ್ಠವಪ್ಪು
ದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಮಾರಮೊಳಂ ಪ್ರಮುಖಾವಲೋಕನಮೊಳಂ ಲಿಪ್ಸೆಯೊಳಂ। ಅನುಕ
ರಣಾದಮೊಳಂ ಕ್ರಿಯೆಯನಭಿಮುಖವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ವಡೆಯೊಳಂ ಸಮೀಪ
ದೊಳಂ ಚಪಳತೆಯೊಳಂ। ಪದನೆರಡೆರಡುಸಲ್ಲುಂ ಚರಿಸಿಪ್ಪುವೊಳಪ್ಪವು॥ ಮಾರ
ಕ್ಕೆ। ಆತೋಪ್ರ। ದಾತೋ॥ ಪ್ರದಿಬಾನೋಳುಬಪಡುಂ। ಅಭಿಕ್ಷ್ಣ್ಯಕ್ಕೆ। ಗಿಳಿಯೆಡನೋ॥
ದಿನೋ॥ ದಿನದಿಗಲ್ತು। ನೀಪ್ಪಿನೆ। ಆರೆಕೊಂಕೊಂಳ್ಳಿ ರಿಕ್ಕೆಂರಿತೋ॥ ಮನೆ ಮನೆಯೊ॥
ಳ್ಗೆ। ಅನುಕರಣಕ್ಕೆ। ಚೊಂಚೊಂಕೆ ಕ್ರಿಯಾಸಮಭಿಹಾರಕ್ಕೆ। ಇದಿಚಿ ದಿಚು। ಸಮೀ
ಪಕ್ಕೆ। ಇದಿ ಇದೆ। ಸಾರೆ ಸಾರೆ ಗಣಕಾವಳಿ ಪೇೞ್ವಮು ರಾಂತರಂ ಚಪಳತೆಗೆ। ಬಪ್ಪಿಸೊಂ
ಪ್ಪಿಸು। ಇವರ್ಕೆ। ಲಕ್ಷ್ಯಪ್ರಯೋಗಮೊಳ ಪೊಳೆಗಳ್ಪಲ್ವುಪ್ಪುಲ್ಲೈನೆಗಿಳಿಸೊಂ
ಪಾಸಗಳಿಂ ಬಿಡೆಂದ್ರಾನೆ ಕಂಡ್ರಿಮೆಲ್ಲವಕ್ಕುಂ। ಕುಮುದಾರಿಕುಪ್ಪ [illegible] ಪೊಂಯ್ಯಾಕ್ಕೆ॥೪೬॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಕವಿಮಾರ್ಗಗತಸಮಾಸವನವನೆಂನರಿವನಿತನೆಯ್ದೆಪೇೞ್ವೆಂ
ಲೋಕವ್ಯವಹಾರದಿಂದಮಿಂನುಳಿದುದ। ವನರಿವುದು ಶಬ್ದಪಾರಮಾರ್ಗಮು ಶಬ್ದ॥
॥ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಕವಿಮಾರ್ಗಗತಸಮಾಸವಂ। ಅವಂ। ಎಂನಂ। ಅರಿವನಿತಂ।
ಎಯ್ದೆಪೇೞ್ವೆಂ। ಲೋಕವ್ಯವಹಾರದಿಂದಂ। ಇಂನ್ನು। ಉಳಿದುದಂ। ಅರಿವುದು। ಶಬ್ದ

పారమార్గం। అసంఖ్యం॥ టీకు॥ కవిమార్గగళసమాసవం। కవికవిగళ।
మార్గమార్గదల్లిగళసమాసం। ఎంబ్బల్పట్టసమాసం అవం। అవం।
ఎంనరివనితం। ఎయ్బిటంనాగిప్పెట్టం లోకవ్యవహారదిందప్వియ్యాకర
ణాలోకవ్యవహారదిందే। ఇంనుళ్ళిదవం। ఇంనుళ్ళిదసమాసంగళం। అరివు
ముతిళుపుదు। శబ్దపారపారమార్గం। శబ్దశబ్దగళ। పారమార్గంకడెయ
నెయ్దువుదు అసంఖ్యాసంఖ్యమల్తుం॥ ౧౫॥

గద్య॥ ఇదు సమస్తశాబ్దికమనోజనితశబ్దసందేహశల్యకాలచుంబి
కాయమానానుకరణాన్వితకలక్షణాంశకెట్టబౌద్ధసుకవిలేఖకరాజవిర
చితమప్పశబ్దమణిదర్పణదోళ్ సమాసచ్ఛేదవివరణా
ముప్పత్తొక్కియ్యప్రకరణాం సంపూర్ణం॥ మంగళమహాశ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

మంగళమహా శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

తద్ధితప్రకరణం చతుర్థప్రకరణం॥

॥సూ॥ నెలెపరినిర్మితమారూఢవదోరెవడెవనియోగదన్యత
పచనాదాచారణాదశిల్పదమూలదనరసంపెళ్ళల్లిముళ్ళిగత్తుళ్ళయదుమ॥
పదవిభాగ॥ పరినిర్మితమారూఢవదోరెవడెదనియోగద। అన్యతద। అ
ఱుకదు। భునాద। ఆచారణాద। శిల్పద। మూలద। నరసంపెళ్ళల్లిమారెళ్లగ్గత్తు
ళ్ళయమం॥ టీకు॥ ఓరెవడెదనియోగపరినిర్మితమారూఢవదోరె
వడెదనియోగద। ఓరెవడెదప్రసిద్ధవడెద। నియోగద। అరికద। తిళువ
ళికెయ। అన్యతద। సడెయ। భునాద। ఆచారణాద। ఆచారణెయ। శిల్పద
శిల్పిక్రియలసద। మూలద। మూలదనరసం మనుష్యనం పెళ్ళల్లి పెళ్ళెడెయల్లి।

ಇಗವು ಪ್ರತ್ಯಯಮುಂ। ಇಗವೆಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಮುಂ। ಮೂರ್ಕ್ಕೆ ಮಾಡುಗೆ॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಮಾಡು
ವನೋಳಂ। ನಿಯೋಗಿಯೋಳಂ। ಅನೃತದಲ್ಲಿಯುಂ। ಅರಿತದಲ್ಲಿಯುಂ। ರುಣಾ
ಯೋಳಂ। ಆಚರಣದೋಳಂ। ಶಿಲ್ಪಿಕನಲ್ಲಿಯುಂ। ಮೂಲದೋಳಮಿಗಪ್ರ
ತ್ಯಯಮಕ್ಕುಂ। ಮಾಡುವಂಗೆ। ಕಬ್ಬಿಗಂ। ತೋಟಿಗಂ। ಮಾರುವಂಗೆ। ಸಂದಿಗಂ।
ದೂಂಪಿಗಂ। ತಂಬಿಲಿಗಂ। ನಿಯೋಗಕ್ಕೆ। ಅಡಪಿಗಂ। ಚಾಮರಿಗಂ। ಕರಡಾಟಿಗಂ।
ಅನೃತಕ್ಕೆ। ಅಡುಮಟಿಗಂ। ಮಾಳಿಗಂ। ದುಂಸಿಗಂ। ಅರಿತಕ್ಕೆ। ಜೋಯಿಸಿಗಂ।
ಲೆಕ್ಕಿಗಂ। ಪೊಲಂಬಿಗಂ। ರುಣಕ್ಕೆ। ಸಾಲಿಗಂ। ಆಚರಣಕ್ಕೆ। ದೆಗುಲಿಗಂ। ಅ
ಕ್ಕರಿಗಂ। ಬಾಂದಿಸಿಗಂ। ಶಿಲ್ಪಕ್ಕೆ। ಚಿಪ್ಪಿಗಂ। ಮೂಲಕ್ಕೆ। ಮೂಲಿಗಂ॥ ೧೮೧॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ನಡೆಯಿಸುನೀತನಿವನೆಂಬೆಡೆಯೊಳ್ ವಳಮಕ್ಕುಮಾಯ್ತು
ಪ್ರತ್ಯಯಮಕ್ಕುಂ ವಡಿಗಪ್ರತ್ಯಯಮಕ್ಕುಂ ಬಿದಿಕುವನೀತನಿವನೆನಿಪ್ಪೊಂದೆಡೆ
ಯೊಳ್॥ ಪದವಿಗ್ರಹ॥ ನಡೆಯಿಸುವಂ। ಈತಂ। ಇದಂ। ಎಂಬೆಡೆಯೊಳ್। ವಳವ
ಳಂ। ಅಕ್ಕುಂ। ಆಯ್ತುಮುಂ। ಅಕ್ಕುಂ। ವಡಿಗಪ್ರತ್ಯಯಂ। ಅಕ್ಕುಂ। ಬಿಡದೆ। ಇಕ್ಕುದಂ।
ಈತಂ। ಇದಂ। ಎನಿಪ್ಪೊಂದೆಡೆಯೊಳ್॥ ಟೀಕು॥ ಈತಂ। ಇವಂ। ಇದಂ। ಪ್ರಯೋ
ಜನವಂ। ನಡೆಯಿಸುವಂ। ನಡೆಯಿಸುವಾತಂ। ಎಂಬೆಡೆಯೊಳ್। ಎಂಬ ಶಾ
ವಿನಲ್ಲಿ। ವಳವಳಂ। ವಳಪ್ರತ್ಯಯಂ। ಅಕ್ಕುಂ। ಅಪ್ಪುದು। ಆಯ್ತುವಂ। ಆಯ್ತುಪ್ರ
ತ್ಯಯಂ। ವಳಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳ್। ಅಕ್ಕುಂ। ಅಪ್ಪುವು। ಆಯ್ತುಮುಂ। ಆಯ್ತುಪ್ರತ್ಯಯ
ಮುಂ। ಅಕ್ಕುಂ। ಅಪ್ಪುದು। ಈತಂ। ಇವಂ। ಇದಂ। ಬಿಡದಿಕ್ಕುವಂ। ಬಿಡದೆಯಿ
ಕ್ಕುವಂ। ಎನಿಪ್ಪೊಡೆಡೆಯೊಳ್। ಎನಿಪ ಎನಿಸುವ। ಪೊಂದೊಡೆಯೊಳ್। ಬಿಂದು
ಶಾವಿನಲ್ಲಿ ವಡಿಗಪ್ರತ್ಯಯಂ। ವಡಿಗಯೆಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಂ। ಅಕ್ಕುಂ। ಆಗುವುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥

యూనియోగమనీతనడెయిసువనెంబల్లివళప్రత్యయంగళక్కుం॥ప్రయో
గం।అడపవళం।మాసవళం।వడివళం।ఝుళంబాయ్తు।కల్లాయ్తు।అజ్జియె
ఘూర్మిసువంతాయ్తు।అబ్బుళాయ్తు।వడిగప్రత్యయక్కెరంబ్జలవడిగం।
పుల్లవడిగం॥=౨౯౪

॥సూత్రం॥ఇవనొళ్వ్యవహరిపంమాడువనివనెంబల్లికారగార
ంగళ్।సంభవిసుంగారాదిగెలోపమాదియొళ్కంమఱుంభయుగమొ
దవరొండం॥పదవిభాగవు॥ఇవరొళ్।వ్యవహరిపం।మాడువం।ఇవం।ఎంబ
ల్లి।కారగారంగళ్।సంభవిసుం।గారాదిగెలోపం।ఆదియొళ్।కంమఱు
ంభయుగం।ఒదవలొండం॥టీకు॥ఇవరొళ్।ఇవరల్లి।వ్యవహరిపం।వ్యవహ
రిసువం।ఇవం।ఇకిలసంగళం।మాడువం।మాడ్వువక్।ఎంబల్లి।యంబతా
వినల్లి।కారగారంగళ్।కారప్రత్యయ।గారప్రత్యయంగళ్।సంభవిక్కుం॥ఉత్పత్తి
వువు।ఆదియొళ్।మొదలల్లి।కమఱుంభయుగం।కుమకుభయం
బెరడుశబ్దంగళ్।ఒదవలొండం।ప్రాప్తిసలొండనె।గరాదిగె।గకారయంబప్ర
త్యయదమొదలక్కరక్కెలోపం।అదశనవు।సంభవిక్కుం।బుష్పుడు॥వృత్తి॥
ఇవరొళివంవ్యవహరిపనెంబల్లికారప్రత్యయమక్కుం।ఇదనీతం।మాడువ
నెంబల్లిగారప్రత్యయమక్కుం।కంమఱుంభశబ్దంగళ్గెరగిరిగారప్రత్యయదగకా
రక్కెలోపమక్కుం॥ప్రయోగం।నుడివడి।కారం।ఇజ్జెకారం।కైదుకారం।
బగెకారం।గారప్రత్యయక్కె।మారిగారం।బళిగారం।మగాళిగారం।బరిగారం।
గకారలోపక్కె।కంమరం।కుంబరం॥=౨౯౫

॥సూత్రం॥పరదొళ్ప్రత్యయమిరెసల్గుంబిందుమేణ్కారముదంతకుక్షరె
వరిజప్రత్యయమం।పిరిమంతబ్బువదొళుపదెగక్కుం॥పదవిభాగవు॥

ಪರದೊಳ್ ಪ್ರತ್ಯಯಂ ಇರೆ ಸಲ್ಗುಂ। ಬಿಂದು ಮೇಣ್ ಅಕಾರಂ। ಉದಂತಕ್ಕೆ ಬರೆವಕ್॥ ಇಚ
ಪ್ರತ್ಯಯಮಂ। ಪಿರಿದುಂ। ತಪ್ಪುವದೊಳ್। ಉಪದೇಗೆ ಅಪ್ಪಂ। ಪ್ರಸ್ತಂ॥ ಟೀಕು॥ ಪರದೊಳ್
ಗಾರ ಪ್ರತ್ಯಯಂ ಇರೆ। ಉದಂತಕ್ಕೆ ಬಿಂದು ಸಲ್ಗುಂ। ಮೇಣ್ ಅಕಾರಂ ಸಲ್ಗುಂ। ಪಿರಿದಂ। ತಪ್ಪುವ
ನೊಳ್। ಇಚ ಪ್ರತ್ಯಯಮಂ ಬರೆವರ್। ಉಪದೇಗೆ ಪ್ರಸ್ತಂ। ಅಪ್ಪಂ। ಅಪ್ಪುದು॥ ಟೀಕು॥
ಪರದೊಳ್ ಮುಂದೆ ಗಾರ ಪ್ರತ್ಯಯಂ ಗಾರಯ ಇಚ ಪ್ರತ್ಯಯಂ ಇರೆ। ಇರೆ। ಉದಂತಕ್ಕೆ
ಉಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ ಬಿಂದು ಸೊನ್ನೆ ಸಲ್ಗುಂ। ಸಲ್ಗುದು॥ ಮೇಣ್। ಅದಲ್ಲದೆ। ಅಕಾರಂ। ಅ
ಕ್ಷರಂ ಸಲ್ಗುಂ। ಸಲ್ಗುದು। ತಪ್ಪುವದೊಳ್। ಅದರೊಳ್ ತಪ್ಪಿದನಲ್ಲಿ। ಯಿಚ ಪ್ರತ್ಯಯಮಂ।
ಬರೆವರ್। ಪೇಳ್ವರ್। ಪಿರಿದುಂ। ವಿಶೇಷವಾಗಿ। ಉಪದೇಗೆ। ಅಂತ್ಯದ ಮೊದಲ್ಗೆ ಪ್ರಸ್ತ। ಪ್ರ
ಸ್ತವು। ಅಪ್ಪಂ। ಅಪ್ಪುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಗಾರ ಪ್ರತ್ಯಯಂ ಪರದೊಳಿರೆ ಪೂರ್ವದುದಂತಕ್ಕೆ।
ಬಿಂದುವು। ಅಕಾರಮುಮಪ್ಪಂ। ಅದರೊಳ್ ತಪ್ಪಿದನೆಂಬಲ್ಲಿ ಯಿಚ ಪ್ರತ್ಯ
ಯಮಪ್ಪಂ। ಪೋದುಗಾರಂ। ಅಲಸಂಗಾರಂ। ಬೋದಂಗಾರಂ। ಅಕ್ಷಿಕ್ಕಿರಂಚಗಾರಂ।
ಇಚ ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ। ಪೊತ್ತಲಿಚಂ। ಅಲರಿಚಂ ಕೆಲವರೊಳ್ ಉಪದೇಗೆ ಪ್ರಸ್ತಂ। ಕಾಲು
ರಿಚಂ। ಯಿಂತು ಪ್ರಕಾರ ತಿಳಿವುದು॥೪೫—॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಘುಸಮಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವ ನೀತನಿವರೊಳ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕುಟಿಗ ಪ್ರತ್ಯಯಮು
ಡೆನಿಸುಗುಮುಳಿಗ ಪ್ರತ್ಯಯಮನು ಕಾಲಂ ಬಾಳ್ದೆ ನಿದರೊಳ್ ಎನೆಂಬೆಡೆಯೊಳ್॥
ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಘುಸಂ। ಆಗಿ ವರ್ತಿಸುವಂ। ನೀತಂ। ಇವರೊಳ್। ಎಂಬಲ್ಲಿ। ಕುಟಿಗ ಪ್ರತ್ಯ
ಯಮಂ। ಉಂಟೆನಿಸುಗಂ। ಉಳಿಗ ಪ್ರತ್ಯಯಂ। ಇದರೊಳ್। ಇವಂ। ಎಂಬೆಡೆಯೊಳ್ ಅ
ಯಿಂತಂ। ಇವರೊಳ್। ಘುಸಂ। ಆಗಿ ವರ್ತಿಸುವಂ। ಎಂಬಲ್ಲಿ। ಕುಟಿಲಗ ಪ್ರತ್ಯಯವು। ಉಂ
ಟೆನಿಸುಗಂ। ಇವಂ। ಇದರೊಳ್। ಅನುಕಾಲಂ। ಬಾಳ್ಗಂ। ಎಂಬೆಡೆಯೊಳ್। ಉಳಿಗ ಪ್ರ
ತ್ಯಯಂ। ನೀತಂ। ಇವಂ। ಇವರೊಳ್। ಇವರಲ್ಲಿ ಘುಸಮಾಗಿ ವೆಗ್ಗಳವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುಗಂ। ಎಂಬ
ಲ್ಲಿ। ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕುಟಿಗ ಪ್ರತ್ಯಯಂ। ಕುಟಿಗ ಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳ್। ಉಂಟೆನಿಸುಗಂ। ಉಳಿಚಾ

గుపుదు। ఇవం। రూతం। ఇదరోళ్। ఇదరల్లి। అనుకూలం అనుకూలవానిబాం
ళ్లం। బుదుకారుపం। ఎంబెడెయోళ్। ఎంబతావినల్లి। ఉళిగప్రత్యయం। పుళిగవ
ంబప్రత్యయం। ఉండెనిసుగం। పుండెనిసువదు॥ వృత్తి॥ ఇవనివరోళ్లశ్
సువనెంబల్లి కుటిలగప్రత్యయమక్కుం। ఇదరోళ్ళిపంబాశ్వనెంబల్లి పుళి
గప్రత్యయమక్కుం। కల్కుటిగం। నీకుటిగం। మరకుటిగం। గప్రత్యయక్కుదా
హరణం। బీతుసం। కంత్తెగం। బూంతెగం। ఉళిగప్రత్యయక్కె పుళిగందుం
గాయిళిగం॥౫౫॥

॥సూత్రం॥ బిదవుదుగుళిప్రత్యయదుదు పూర్వద బిందువెర
సుశీలగ్రహణార్థదోళ్ కెత్తము నీప్రత్యయవొందవుగమన్నితదిసుత్తానితద
నెంబెడెయోళ్॥ పదవిభాగవు॥ బిదవుదు। గుళిప్రత్యయయం। అదు। పూ
ర్వద బిందువెరసు శీలగ్రహణార్థదోళ్। వృత్తం। ఎనిప్రత్యయం। బిదవుగుం। అం
నితదిం। ఉత్తాం। ఇదం। ఎంబెడెయోళ్॥ టీకు॥ శీలగ్రహణార్థదోళ్
ఆవుదానొందు శీలగ్రహణార్థదల్లి పూర్వద। ఆదియబిందువెరసు బిందుగూ
డిగుళిప్రత్యయం। గుళియంబ ప్రత్యయవు। అదు। అదు। బిదవుదు ప్రాప్తిసువుదు।
ఇదం। ఇదు ॥ అనితదిం। హితదిందె। ఉత్తాంపూడువంపాడువం। ఎంబెడెయోళ్
ఎంబతావినల్లి। వృత్తఆదేశదల్లియుం। పునిప్రత్యయం। పునియంబప్రత్యయం। బి
దలుగం। బిప్పుదు॥ వృత్తి॥ శీలగ్రహణార్థదోళు బిందువెరసు గుళిప్రత్యయ
మక్కుం। రూవస్తువనీతనెంబనుత్తాలి ముని ప్రత్యయమక్కుం। ఆటుంగుళిసాం
లంగుళి। లంబుంగుళి। కం తుంగుళి। కటునాళిగె। అమదునాళి। కుళ్ళునాళి తు
డుగునాళి॥ ౬॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಉಪ ಕುಳಿಯಾಳಿ ಪ್ರತ್ಯಯ ಮಿಕಮುಂ ಶೀಲಾದಿ ವಿಶ್ರುತಾರ್ಥದೊಳ
ಡಿಗೆ ಪ್ರಕಟ ಪ್ರತ್ಯಯಮಕ್ಕುಂ ಸುಕವಿಗಳಿಂ ತದನುಕೂಲ ವರ್ತನ ವಿಧಿಯೊಳ್॥
ಪದವಿಭಾಗವು॥ ಉಪ ಕುಳಿಯಾಳಿ ಪ್ರತ್ಯಯಮುಂ। ಇಕಮುಂ। ಶೀಲಾದಿ ವಿಧಿ ವಿಶ್ರು
ತಾರ್ಥದೊಳ್। ಅಡಿಗೆ ಪ್ರಕಟ ಪ್ರತ್ಯಯಂ। ಅಕ್ಕುಂ। ಸುಕವಿಗಳಿಂ। ತದನುಕೂಲ
ವರ್ತನವಿಧಿಯೊಳ್॥ ಟೀಕು॥ ಶೀಲಾದಿ ವಿಶ್ರುತಾರ್ಥದೊಳ್। ಶೀಲಾದಿ। ಶೀಲಮೊ
ದಲಾದ। ವಿಶ್ರುತ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ। ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ। ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ। ಉಪ ಕುಳಿ ಪ್ರತ್ಯಯಂ। ಉಪ
ಪ್ರತ್ಯಯ ಕುಳಿ ಪ್ರತ್ಯಯ ಆಳಿ ಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳ್। ಇಕಮುಂ। ಇಕ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯವು
ಂ। ಅಕ್ಕುಂ। ಅಪ್ಪುದು। ಸುಕವಿಗಳಿಂ। ಸತ್ಕವಿಗಳಿಂದ। ತದನುಕೂಲ ವರ್ತನ ವಿಧಿ
ಯೊಳ್। ತದನುಕೂಲ। ಆ ಶೀಲಾದಿ ವಿಶ್ರುತಾರ್ಥದೊಳನುಕೂಲವಾದ ವರ್ತನ
ವರ್ತನದ। ವಿಧಿಯೊಳ್। ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ। ಅಡಿಗ ಪ್ರತ್ಯಯಂ। ಅಡಿಗ। ಅಡಿಗವೆಂಬ ಪ್ರ
ಕಟ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಪ್ರತ್ಯಯಂ ಪ್ರತ್ಯಯವು। ಅಕ್ಕುಂ। ಆಗುವುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಶೀಲಾದಿ ನಿಖಿ
ಲಾರ್ಥಂಗಳೊಳ್। ಉಕ ಪ್ರತ್ಯಯಂ। ಕುಳಿ ಪ್ರತ್ಯಯಂ। ಆಳಿ ಪ್ರತ್ಯಯಂ। ಇಕ ಪ್ರತ್ಯ
ಯಂ। ಅಕ್ಕುಂ। ತದನುಕೂಲ ವರ್ತನದೊಳಡಿಗ ಪ್ರತ್ಯಯಮಕ್ಕುಂ। ಕ್ರಮದಿಂ ಪ್ರಯೋ
ಗಂ। ಕಟ್ಟುಕಂ। ತಟ್ಟುಕಂ। ಅಂಟುಕಂ। ಸಂಗಾಂಕಂ। ಬಂದುಕಂ। ಕುಳಿ ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ।
ಪೋರ್ಕುಳಿ। ಉಂಡುಕುಳಿ। ಮರುಕುಳಿ। ಪೆಂಕುಳಿ। ಆಳಿ ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ। ಬೀಧಾಳಿ। ಜೂ
ಜಾಳಿ। ಪೋರಾಳಿ। ಎರಾಳಿ। ಪಡಾಳಿ। ಮಾತಾಳಿ। ಕೆಡಾಳಿ। ಸಿಗ್ಗಾಳಿ। ಇಕ ಪ್ರತ್ಯ
ಯಕ್ಕೆ। ದೀವಟಿಗಂ। ದಾವಟಿಗಂ। ಪೂವಟಿಗಂ॥ ೨೪=೧=೪

॥ಸೂತ್ರ॥ ಧ್ವನಕರಣಾರ್ಥದಾಚರಣಾ ಪ್ರಪನ್ನಾನೊಳ್ ಅಕ್ಕುಂ ಸುವು
ಟುಗ ಪ್ರತ್ಯಯಮೊಂ। ದುಪುದ ಟಿಗ ಪ್ರತ್ಯಯಮಾಡುವದಿ। ವಿಗೆವಿಡಿವರಾರದು
ಗೆಯ್ದುನಿಬರೊಳಂ॥ ಪದವಿಭಾಗವು॥

వ్యవహరణంతదాచరణాప్రవణానెంబర్ అక్కుం సమంతు ఉగప్రత్యయం బందువుదు

అడిగప్రత్యయం॥ ఆడువదీవిగె విడివరూరమగెయనిబరెంళం॥ టీక॥ వ్యవహ

రణావ్యవహారదల్లి తదాచరణా అదరాచరణదల్లి ప్రవణానెంబర్ ప్రసిద్ధవా

దవనల్లి సమంతు రాంగెలు గప్రత్యయం ఉగవెంబ ప్రత్యయం అక్కు ఆగువు

దు ఆడువదీవిగె విడివరూరదూగెయ్యు నిబరెంళం ఆడువ గళవిడిదాడువ

దీవిగె విడివదీవిగెయుం విడివ మదుగ్రెయ్యు బెరాంగళం మూడువ అ

నిబరెంళం అనిబరల్లియుం॥ టీ॥ అ ప్రత్యయం అడగంతయంబ ప్రత్యయం

బందు బందు పూర్ణగెయాంగువుదు॥ వృత్తి॥ వ్యవహరిసువనొళం అల్లివర్త

సువనొళం ఉగప్రత్యయమక్కుం గళవిడిదాడువదీవిగె విడివరూరదూగ్రెయ్య

నొళమడిగప్రత్యయమక్కుం నారుగం బేరుగం ఉరుగం కొళుగం న్యాయు

గం అడిగప్రత్యయక్కెడెల్లడిగం దీవడిగం మూవడిగం॥

॥ సూత్ర॥ ఎనానుమొందుభావమనానల్ సల్లవనొళరిగెకె ప్రత్యయ

మం పినంతద్ధితనగళవూనవనొళ్ తిళిగెమత్తిల ప్రత్యయమం॥ పదవిభా॥

ఎనానుం ఒందు భావమం ఆనల్ సల్లవనొళ్ అరిగెక ప్రత్యయమం పినం

తద్ధితనగళవూనవనొళ్ తిళిగె మత్తె ఇల ప్రత్యయమం॥ టీక॥ ఎనాను

మొందు ఆవనొందు భావం భావవు ఆనల్ ధరిసల్ సల్లవనొళ్

సల్లవనల్లి కప్రత్యయం క ఎంబ ప్రత్యయం అరిగె తిళిగె విశేషవాగి తద్ధితన

గళవూనవనొళ్ తద్ధితన ఆవతనెయల్లి గళ ఎయదప్పుట్టువూనవ

నొళ్ మనుష్యనల్లి మత్తె బళిక ఇలప్రత్యయం ఇల ఎంబ ప్రత్యయవు అ

రిగె తిళిగె॥ వృత్తి॥ ఆవదానొందు భావమం తళెదిర్పనొళ్ ప్రత్యయమక్కుం॥

అదరొళ్ తిరిపనెంబల్లి। ఇల ప్రత్యయ మక్కుం। బడకం। నిడుకం। బన్నకం। తాం
ళకం। ఇలప్రత్యయక్కె। వష్టెయిల పడెయిలగాలిల॥౯౪=౪

॥సూత్ర॥ ఇదరొళిదుం టెంబర్థదుళుదవుపుదుళొండెయవంత
శబ్దంక్కె తొళ్పుదు। వణిగప్రత్యయమన్నాబ్బదు। జీవితయాంగిబరిదెతినితిర్ప
నొళం॥ పదవిభాగవు॥ ఇదరొళ్। ఇదువుంటెం। ఎంబ అర్థదొళ్। ఉద
ఇపుదు। ఉళ్ళొండెయవంత శబ్దంక్కె తొళ్పుదు। వణిగప్రత్యయం। ఉన్నాబ్బదు
జీవితం। అనిబరిదె। తినుతె। ఇర్పవనొళ్। వణిగప్రత్యయంక్కె తొళ్పుదు॥
టీక॥ ఇదరొళ్। ఇదరల్లి। ఇదు। ఇదు। ఉంటెంబర్థదొళ్। ఉంటెంబ
అర్థదల్లి। ఉళ్ళొండెమవంతశబ్దం। ఉళ్ళ ఎంబ ఒడెయం బవంత ఎంబ శబ్దం
ఉదఇప్పుదు। ఉట్టువుదు। ఉన్నబ్బదు। తింబుదు। జీవితమాగి। బాళ్వియ
గిబరిదె సుమ్మనె। తినుతిర్పవనొళ్। తినుతిర్పవనల్లి। వణిగప్రత్యయం। వణి
గవెంబ ప్రత్యయంక్కె తొళ్పుదు। స్వీకారవప్పుదు॥ వృత్తి॥ ఉల్లియుం వస్తు
ఉంటెంబర్థదొళ్ ఒడెయవంత ప్రత్యయమక్కుం। ఉటమె జీవిత
మాగిబాళ్వవనొళ్ వణిగప్రత్యయమక్కుం। ధనముళ్ళం। తేజముళ్ళం। ఒడె
యప్రత్యయక్కె। ప్రాప్తియొండెయం। దేవొండెయం। జగదొండెయం।
జానొండెయం। వంతప్రత్యయక్కె। సిరివంతం। జయవంతం। పుణ్యవంతం।
వణిగప్రత్యయక్కె। తొళ్ళణిగం। మత్తె కెలవరొళ్ ఉంటు। లంచవణిగం।
సొల్లణిగం॥౧౦౪

॥సూత్ర॥ ఆనెయప్రత్యయమెని తినితె నితెంబ సర్వనామంగళ పరకాద
ళ్ నెట్టనె సంఖ్యాపూరణ నియుపుదు మెయ్యంబుదక్కమైగొనిసువ సూత్రదొళ్।
పదవిభాగవు॥ ఆనెయ ప్రత్యయం। అనితు। ఇనితు। ఎనితు ఎంబ సర్వనామంగళ పూరణ
గాదొళ్ నెట్టనె సంఖ్యాపూరణంగాదొళ్ ఒనియుపుదం। ఎంబుదు। అక్కుం ఎనిసువ సూత్రదొళ్॥

టీకు॥ అనితు। అనితెందు॥ ఇనితు। ఇనితెందు। ఎనితం। ఎనితెందు। ఎంబ అసత్త్వప్రమా
ణాపూరణగళొళ్। ప్రమాణాపూరణదల్లి నెట్టనె। వృత్తవాగి। సంఖ్యాపూర
ణగళొళ్। సంఖ్యాలెక్కద। పూరణగళొళ్। పూరణదల్లి। ఆనెయ ప్రత్యయం
ఆనెయంబ ప్రత్యయం। జనియిపుదు। పుట్టువుదు। ఎణిసువ సూళొళ్
ఎణిసువ సూళల్లి। మెయంబ ప్రత్యయం। అక్కుం। ఆగువుదు॥ వృత్తి॥ అనిత
నితె నితెంబ ప్రమాణాపూరణగళొళం। సంఖ్యాపూరణగళొళమనెయ ప్ర
త్యయమక్కుం। ఎణిసువ సూళొళ్ మెయంబుదక్కుం। అనితనెయం। ఇ
నితనెయం। ఐదనెయం। ఎరడనెయం। మూరనెయం। మెయ్ ప్రత్యయక్కె
ఒక్కె। ఇమ్మె। సాసిరమె। వలక్కె॥ ౧౧౪

॥ సూత్రం॥ క్వాంతా విషయదొళాదమదంతక్కెతియుం తదాదిలో
పముమక్కుం। భ్రాంతెనల్ అంతముం నెగళ్గుం తోరదక్కె దంతదల్లి వికల్పం॥
పదవిభాగవు॥ క్వాంతా విషయదొళ్। ఆదం। అదంతక్కె। ఇతియుం। తదాది।
లోపముం। అక్కుం। భ్రాంతి। అళంతముం। నెగళ్గుం। తోరదు। అదక్కె। అ
దంతదల్లి। వికల్పం॥ టీకు॥ క్వాంతా విషయదొళ్। స్త్రీ విషయదల్లి। ఆదం। ఆ
దమెంబ పిన గురుగళింద। అదంతక్కె। అకారాంతక్కె। ఇతియుం। ఇతియెంబ ప్ర
త్యయం। తదాది లోపముం। ఆ ఇతి ప్రత్యయవాదిగె లోపం। అక్కుం। అప్పుదు।
భ్రాంతి। భ్రమెయుం। అళంతముం। అళ్ ఎంబ ప్రత్యయతుం తముం। నెగళ్గుం।
ప్రసిద్ధివడెవుదు। అదక్కె। ఆ యళ్ ఎంబ ప్రత్యయక్కె। అదంతక్కెదల్లి। అకారాం
తదల్లి। కల్పం। వికల్పవు। తోరదు బారదు॥ వృత్తి॥ విషయదొళదంతక్కె ఇ
తి ప్రత్యయముం। ఆదిత లోపముం అదంతక్కె విక్కళ్‌మిళ్దద ప్రత్యయముం।
ఆదమెంబుదరింద దంతక్కె లక్ష్యము మక్కుం। ఇతిగె। జాముర నితి। ముద్దుల గితి। అ
పుజె నితి కంనడ నితి। గురు బితి। తిల నితి। చిక్కల గితి। ఎందు ముం తప్పు।

ఆదంతమల్లదల్లియుం। అక్కసాలిత్తి। ఇత్తలొంపక్కె। మ్మనాలిగాంతిని। గాండిగాంతిని।
ఘటవల్లిసిజ్జెవల్లి। ఫ్రింలతినరతి। ఎడతి। ఇవరంత్యదేశక్కె। సమాసదంతికే
క్షం। అల్పృత్యయక్కె। అవళ్। ఇవళ్। ఉవళ్। పిరళ్। కిరుయళ్। పిరియళ్। ఇర్ల్లి
దళ్। కృత్తినోళ్। రాగిసిదళ్। భోగిసిదళ్। ఎత్తక్కె। దొందెసిరగిబదురివా
గ్జై॥౧౭౭॥

॥సూత్రం॥ చరమస్వరక్కె చరమాంత్యరకస్యం లోపమగ్రదోళ్ తద్ధితమోదిరె తంనోళ్ ళాంశ సమాసాంతరదాఖ్యాంతదలక్షణాంవ్యవహారికస్యం।
పదవిభాగవు॥ చరమస్వరక్కె। చరమాంత్యరక్కె। అకస్యం। లోపం। అగ్రదోళ్ తద్ధితం। బందిరె। తంనోళ్। ఆసమాసాంతరద। ఆఖ్యాతదలక్షణాంవ్యవహారికం। అగ్రదోళ్ తద్ధితంబందిరె। ముందె చరమక్కె। చరమాంత్యరక్కె। టీక॥ అగ్రదోళ్ ముందె। తద్ధితం। తద్ధితప్రత్యయం। బందిరె పాండిరె। చరమస్వరక్కె। అంత్యదస్వరక్కె। చరమాంత్యరక్కె। అంత్యపరక్కె। లోపం। అదర్శనం। అక్కుం। అప్పుదు। తంనొళ్। తద్ధితమోందిదపదం। తంనల్లి। ఆసమాసాంతరదల్లి। ఆసమాసప్రకరణామధ్యద। ఆఖ్యాతద। ఆఖ్యాతప్రకరణాదలక్షణాంలక్షణామాండ। సూత్రంవ్యవహారికం। వ్యవహరిసువుదు। వృత్తి॥ తద్ధితప్రత్యయం। పరదోళిరె। అంత్యస్వరక్కమంత్యపరకం। లోపం। సమాసలక్షణామం। ఆఖ్యాతదలక్షణామయుం స్వరలోపక్కె। ఘుట్టివళ్ళిగెజ్జెవళ్ళి। తెలుగుతి। దేసిగిత్తి। కర్పురతి। నావిదతి। హాదరదరగిత్తి। అపరలోపక్కె। ఎలెవక్కె। ఎతం। బదింగెబెతం। సమాసలక్షణాక్కె। మాంలెగాంతిని। రంబగాంతిని। బళిగాంతిని।
ఇల్లిరఘం। ఆఖ్యాతక్కె। ఆరొం। పాటం। కూటం॥౧౭౨॥

॥సూత్రం॥ ఇక్కెదోళ్ అక్కెదోళ్ ఆహస్తదోళందిదవకారమక్కుం భావక్కెతం। పిరిదుందెవకుంటక్కెంతు ఆస్తెక్కెక్కెమదుకలెవదొయోళ్॥

పదవిభాగవు॥ఇత్తదొళ్।ఉత్తదొళ్।అప్రాస్తికత్తదొళ్।బందదవకార

ం।అష్టం।అత్తం।భావక్కె।అత్తం।పిరిదు।పెరగెవుంటు।అత్తం।ప్రాస్తికత్తం।అదు

కెలవెడెయొళ్॥టీక॥కెలవెడెయొళ్కెలవుస్థళగళల్లి।అత్తప్రాస్తి

కత్తం।అదు।భావక్కె।భావార్థక్కె।ఇత్తదొళ్।ఇకారదల్లి।ఉత్తదొళ్।ఉ

కారదల్లి।అప్రాస్తికత్తదొళ్।అప్రాస్తవాద్యకారదల్లి।బందదవకారం

కూడిదవత్తం।అష్టం।ఆగువుదు।అత్తం।అకారం।పిరిదుం।విశేషవాగి

పిరిగెపిండె।ఉంటు।ఉటాగువదు।కెలవెడెయొళ్కెలవుకావినల్లి

అత్తం।ప్రాస్తికత్తం।అకారము।ప్రాస్తదేకారముం।కూడి।తకారం।అ

దు।అదు।అష్టం।ఆగువుదు।ఇకార।ఉకార।ఎకారదొళం।కూడిద

భావార్థదు।వకారం।తంనపిండి।అకారమిదొందమష్టం।అత్తమేకత్త

ముం।తళిదతకారం।కెలవెడెయొళష్టం।వకారక్కె।అళలిదొళు।

కళవు।పిళవు।తెరవు।మెరవె।పళలెవిళవొష్యంజనమెన్నాత్తక్కె।నిలవు

వులవు।గులవు।సలవు।గెలవు।ఇరవు।బరవు।పిరిదెంబుదంపత్తమిల్లద

ల్లియుమివాందవు।వుళవు।కళవు।తిళవు।అళవు।తకారక్కె।అరితం।ఉ

రితం।కడితం।వతం।బితం।అగత్తెప్పొంగత్తె।నెగత్తె॥౧౪౪॥

॥సూత్ర॥ప్రకటంజేతనభాగదొళ్కేతనముమెయక్క

ముళిదభావదొళవెయుంగకెమెగళుముక్తదిత్తదవకారముంమ

త్తకారముంసమనిసుగుం॥పదవిభాగవు॥ప్రకటంజేతనభావదొళ్

ఇకేతన।ఉమె।అష్టం।ఉళిదభావదొళ్।అమెయుంగకెమొగళుం।ఉ

క్తదు।ఇత్తదు।వకారముం।మత్తె।ఉకారవయుం।సమనిసుగుం॥టీక॥

జేతనభావదొళ్।జేతనభావదల్లి।ఇకెయుకెయుంబప్రత్యయం

ತನ।ತನವೆಂಬಪ್ರತ್ಯಯಂ।ಉಮೆ।ಉಮೆಯೆಂಬಪ್ರತ್ಯಯಂ।ಪ್ರಕಟಂ।ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ।
ಅಕ್ಕುಂ।ಆಗುವುದು।ಉಳ್ಳದಭಾವದೊಳ್।ವಿಶಿಷ್ಟಭಾವದಲ್ಲದುಳ್ಳದಭಾವದಲ್ಲಿ।
ಅಮೆ।ಅಮೆಯೆಂಬಪ್ರತ್ಯಯಂ।ಗೆತಮೆಂಗಳುಂ।ಗೆತಮೆಂಗಳುಮೆಂಬಪ್ರತ್ಯಯ
ಂಗಳುಂ।ಉತದ।ಉಕಾರದ।ಇತದ।ಇಕಾರದ।ಪಕಾರಮುಂ।ವರ್ಣಮುಂ।ಮತ್ತೆಬಳಿಕ
ಉಕಾರಮುಂ।ಉಪ್ರತ್ಯಯಮುಂ।ಸಮನಿಸುಗುಂ।ಪುಟ್ಟುವದು॥ವೃತ್ತಿ॥ಚೇತನ
ಭಾವದೊಳ್।ಕೆತನಮುಮೆಯುಂ।ಬವಕ್ಕುಂ।ಉಳ್ಳದಭಾವದೊಳ್।ಮೆಯುಂ।ಗೆ
ಯುಂದು।ಕೆ।ಯುಂದುಮೆ।ಲಂದು।ಪುಯೆಂದು।ಪಯೆಂದು।ತವೆಂದುಮಕ್ಕುಂ।ಇ
ಕೆಗೆ।ಉಂನತಿಕೆ।ಉದ್ಧತಿಕೆ।ಪಂನತಿಕೆ।ಬಲ್ಲಂತಿಕೆ।ಧೂಸರಿಕೆ।ಇಕೆಗೆ।ದ್ವಿತ್ವಮುಮು
ಂಟು।ಉಂನತಿಕೆ।ಉದ್ಧತಿಕೆ।ವ್ಯಂಜನಾಂತದಮೇಲಿಕೆಯುಂಪತ್ತಿಸಲಾಗದು।ಕಾ
ಣಿಕೆ।ಪ್ರಾಣಿಕೆ।ಜಾಲಿಗೆ।ತೆರಳಿಕೆ।ಯನೆಯುದೋಷಂ।ತನಕ್ಕೆ।ಕಲಿತನಂ।ಚತುರತ
ನಂ।ಆಳತನಂ।ಅಗ್ಗತನಂ।ಮರುಳತನಂ।ಪಿರಿಯನಂ।ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳ್ಳಿದುಸಲ್ಲದು।
ಆರೋಪಕತನಮೆಂಬುದಬದ್ಧಂ।ಉಮೆಗೆ।ಕುಕ್ಕುಮೆ।ಆವೆಗೆ।ತಿರುಮೆ।ಅಕ್ಕುಮೆ।
ಗೇಕಾರಕ್ಕೆ।ಉದುಗೆ।ವಸುಗೆ।ಬಿಸುಗೆ।ಪಣ್ಣುಗೆ।ಪತ್ತುಗೆ।ತೇಕಾರಕ್ಕೆ।ಮಡಿಗೆ।ಉಡಿ
ಕೆ।ಕಾಣ್ಕೆ।ಪೂಣ್ಕೆ।ತೆರಳ್ಕೆ।ನಿಲ್ಕೆ।ತೋಕೆ।ಮೆಕಾರಕ್ಕೆ।ಬಲ್ಮೆ।ಜಾಣ್ಮೆ।ಕುಡುಮೆ
ಕೂರ್ಮೆ।ಪೇಮೆ।ಉಕಾರಕ್ಕೆ।ಪಡೆವು।ಕಡಪು।ಬಲ್ಪು।ತಣ್ಪು।ಕಪ್ಪು।ಪುಸುಪು।ಕೆಂಪು
ಬಿಸುಪು।ಬಕಾರಕ್ಕೆ।ಕಲ್ಪು।ಪಕಾರಕ್ಕೆ।ಉಗ್ಗು।ಸಿಗ್ಗು।ಅಗ್ಗು।ತಿವುದು।ತೆಂಬು।ಗುಜ್ಜು॥೨೨೪॥

॥ಸೂತ್ರ॥ಪಿರಿದೆಂಬ।ತಿಪಕ್ಕೆ।ಪಿರಿಪುಬ್ಬಾರ್ಥಮಪ್ಪುದೊಂದು।ಪ್ರಕಾರಂ
ಪರಮಾರ್ಗೆಬಿಂದುವಂ।ವಾಕ್ಪರಿಣಾತರಂ।ನಿಧ್ಧಿಮಾಯ್ತುಪೆಂಪಿಂಬಪದಂ॥

పదవిభాగవు॥పిరిదుం।ఎంబీ రేఫక్కె।బిందువం।ఆదేశవక్కు।భావార్థం।అప్పు
దు।బిందు।ఉకారం।పరం।ఆగె।బిందువం।ఆదేశవక్కు।పొర్పురినొళరిం।సిద్ధం।
ఆయ్తు।పెంపు।ఎంబ పదం॥టీక॥భావార్థం।భావార్థవు।అప్పుదు।ఆగువు
దు।బిందు।ఉకారం।బిందుప్రత్యయం।పరమాగె పరవాగె।పిరిదెంబీ రేఫ
క్కె।పిరిదు।ఎంబ శబ్దద రేఫక్కె।బిందువుం సొన్నెయుం।ఆదేశవక్కు।
పెళ్వక్కు।పొర్పురినొళరిం।పొర్పెదరిందే।పెంపెంబ పదం।పెరపెంబ పదవు।సిద్ధ
ం।ప్రసిద్ధవాయ్తు।వృత్తి॥భావార్థదొళుకారం।పరమాగె పిరిదెంబ రేఫక్కె
బిందువం పెరగన్నొళిక్కెక్షమక్కుం॥౧౯౬॥

॥సూత్ర॥పిరిదెంబ రేఫక్కె

॥సూత్ర॥మొదలిత్వక్కె ఎత్వముముత్వదొళొత్వముమె సవదీర్ఘం
చరమక్కత్వద విధియుం ధాతుగె భావదొళక్కుం ధాతు నిజదభా
వమదక్కుం॥పద।మొదల।ఇత్వక్కె।ఎత్వముం।ఉత్వదొళ్।ఒత్వముం।ఎ స
వదీర్ఘం।చరమక్కె।అత్వద।విధియుం।అక్కుం।ధాతు।అదు నిజదా భావం
అదు।అక్కుం॥టీక॥ధాతుగె।ధాతుగళ్గె।భావదొళ్।భావదల్లి।మొద
లొళ్।ఆదియల్లి।ఇత్వక్కె।ఇకారక్కె।ఎత్వముం।ఎకారముం।ఉత్వదొళ్
ఉకారదల్లి।ఒత్వముం।ఒకారముం।ఎ సవదీర్ఘమం।ఒప్పు వదీర్ఘ
మం।చరమక్కె।అంత్యక్కె।అంత్యవిధియుం।అకారద విధియుం।అక్కుం।
అప్పుదు।ధాతు।ధాతు అదు।అదు।నిజదే।నిజదిందే।భావం।భావార్థం
అక్కుం।అప్పుదు॥వృత్తి॥భావదొళ్ ధాతువిన మొదలినికారక్కె

ఽకారముంటు క్షదీర్ఘక్షముం।ప్రాప్తక్షదీర్ఘముముఖ్యం।ధాతువినరడేమో

క్షమదిఖ్యం।సహజద్ధాతుద్భావమఖ్యం।వక్షక్షిణ్యేడు ఎసు।బిక్షక్షిశ్యోడు।

దీర్ఘక్షిణ్యేడు బేడు।సూండు।రడియగా క్షక్షి।ఆటంపాటుంనోంటం।

నిజద్ధాతుగే।రడీనడే।బిసు।పడు।మహుగటుహుగసూఖ్యదాంటు।

సూం టు ౪౧ ౨ ౪-౫

ఆసూ।ఫ్లూంవేటితెంబేరడుం।ఫ్లూలిసువడిగాదువంతేఫ్లూలెనలఖ్యం।
ఫ్లూలాళ్ళప్లుతముముఖ్యం।మేలెక్షఖ్యంటుబిందువర్ణంబర్ణం౪
పదు।ఫ్లూల్ఎంబంతే।ఎంబు।వరదుం।ఫ్లూలిసువడిగెఆదుపుదు।అంతేఫ్లూ
ల్।ఎనల్।అఖ్యం।ఫ్లూలాళ్ళప్లుతముం।అఖ్యం।మెలే।ఎక్షక్షిలుంటు।బిం
దువర్ణంబర్ణం॥టీకు।ఫ్లూలిసువేడిగె।ఫ్లూలిసువతావింగె।ఫ్లూలెం
బతెంబేరడుం।ఫ్లూల్ఎంబు।అంతేయెంబు।యరడుం।ఆదవు।సలు
వళియాండువు।అంతేఫ్లూలెనల్।అంతేఫ్లూలు।ఎందుపేళ్ళ।అఖ్యం।ఆగ
వుదు।ఫ్లూలాళ్ళ।ఫ్లూలెంబదరల్లి।ప్లుతముం।ప్లుతము।అఖ్యం।ఆ
గువుదు।వర్ణం।వకారంబర్ణంబకారం।అఖ్యం।ఆగువుదు।ఫ్లూలెంబు
దుం।అంతెంబుదం।లుమెయోక్షప్రత్యేకం।సల్లుం।అంత్తేఫ్లూలెంబేరడు
నొందుమాండిపేక్షేండం।పునరుక్తదోషమిల్ల।ఫ్లూలెంబుదువికల్ప
దిం ప్లుతముఖ్యం।అదంతక్షిముం।దివకారంబిందువెరసు।టకారవఖ్యం।ప్ర
ముప్రంతోంగం।జలనిధియ।ఫ్లూల్।గంభీరం।౧౧ యంతెబిన్నాదం।

రవిసుతనంతేవోలభిందాని పరాక్రమిసింపుదంతేవోర్ బిందువేరసిద బశ్శేర్బ।
ఇంద్రుంబోయోర్। చెంద్రుంబోయోర్। అంతతెయందులుంటుం॥ ౧౮౩

॥సూత్రం॥ చుదవిత్వం సంస్కృతమెనెతెంనదమెనదాయిలప్రత్యయ
మంతదుతా ఇవ్రమొందలాగరి। లుదన్ని తమిర్ కృద్ధితప్రత్యయముం॥ పదవిభా॥
చుదవి ఇత్వర। సంస్కృతం। వంనదతెం నదం। వంనదే। ఆయలప్రత్యయం। అంతు। అ
దుతాం। ఇవ్రమొందర్। అని। అలివుడు। అనితర్। మిశ్రతద్ధితప్రత్యయముం॥
॥టీక॥ సంస్కృతమెంనదే। సంస్కృతశబ్దమెంనదే। కంనదమెంనదే। కనాటకశ
బ్దమెంన్నదే। ఆయిలప్రత్యయం। అంతు। దాంగె। అదుతాం। తానదు। చుదవి
త్వం। ప్రాప్తిసువిత్వం। ఇవ్రమొందలాగి। ఇవాదియాగి। అన్నితర్। విద్వాంసర్
మిశ్రతద్ధితప్రత్యయముం। పుళదతద్ధితప్రత్యయంగళ్। అరివుదు। తిళివు
దు॥ వృత్తి॥ సంస్కృతకనాటకమెంబ వివరణామిల్లదె। ఆయిలప్రత్యయం పత్తుగు
ంగాడాయిలం। తేభాయిలం। తెంనదక్కెబజ్జాయిలం। అడాయిలం। ఘో
ళాయిలం। పుగ్గాయిలం। ఇవ్రమొందలాగి। నదవళిసుదివళిసల్లియం
బంతెవళప్రత్యయముం। తాదుళదప్రత్యయంగళం। తిళివుదు॥ ౧౮౪

ఇదు సమస్తశాస్త్రకమనీయనితంబసందోహ శల్యబాహు
చుంబికాంతమానసానకనాటకలక్షణాశ్రయాచార్యసుకవి
కేశిరాజవిరచితశబ్దమణిదర్పణదొళ్ తద్ధితప్రత్యయనిరూప
ణాంచతుర్థప్రకరణం సంపూర్ణం। సంపూర్ణంగళమహా శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ

॥ఆఖ్యాతప్రకరణం పంచమప్రకరణం॥

॥సూత్ర॥ క్రియెయర్థదమూలం ప్రత్యయరహితం ధాతువదన భావక్రియ
యొళ్నియతం నిష్పన్నమంబుధరెయమందా ధాతుగె విభక్తియారారిర్కుం॥
పదవిభాగవు॥ క్రియెయ అర్థద మూలం ప్రత్యయరహితం। ధాతువం। అదం। అభా
వక్రియెయొళ్। నియతం। నిష్పన్నముమం బుధరెయం। ఆ ధాతుగె విభక్తి। ఆరుం ఆ
రిర్కుం॥ టీకు॥ క్రియెయ। క్రియెయ। అర్థద। అర్థక్కె। మూలం। మొదలాదు
దు। ప్రత్యయరహితం। ప్రత్యయవిభక్తియిందరహితం। రహితవాదుదు। ధాతు। ధాతు
వెనిసువుదు। ఆధాతువం। అభావక్రియెయొళ్। ప్రతిషేధదక్రియెయల్లి। ని
యతం। తప్పాగి। బుధరెయం। విద్వాంసరు। నిష్పన్నదు। నిష్పన్నసువుదు। ఆధాతు
గె। ఆధాతుగళ్గె। విభక్తిప్రత్యయం। ఆరాగి। ఆరుతెరనాగి। ఇర్కుం। ఇప్పుదు॥ వృత్తి॥
క్రియార్థమూలం। విభక్తిరహితముం ధాతువెంబుదు। ఆధాతుమం ప్రతిషేధక్రి
యెయుం కళయిం। నాలక్కం। ఆధాతుగళ్గె విభక్తిగళాగిప్పువు। అల్లి। ఆమ్ వెంబ వి
భక్తియ కళయిమాండుమంద నిల్లదు। భూతెరదిం। కూండమొండు రాడు సూండు।
ఎంబివాదియాంగరివుదు॥౧॥

॥సూత్ర॥ అమరెయిరెనెవుగళక్కుం క్రమదిం కానేవచనదొళ్ ప్రత్యేకం
సమనిసియుగళతెయాంఖ్యాతమాగదొళ్ నెలసిందపురుషత్రయకం॥ పదం।
అవరఇరెనెవుగళ్। అక్కుం। క్రమదిం। ఏకానేకవచనదొళ్। ప్రత్యేకం। సమనిసియు
గళతె। ఆఖ్యాతమాగదొళ్। నెలసిందు। పురుషత్రయక్కం॥ ఆఖ్యాతమా
గదొళ్॥ టీకు॥ ఆఖ్యాతమాగదొళ్। క్రియాపదసంధియంమాడువాఖ్యా

కమంగళప్పల్లి నెలసి నెలెగొండుదు। నిందపురుషత్రయకం। ప్రథమపురుష మధ్యమపురు
షవుత్తమపురుషంగళ్గె। అం। అర్। అయ్। ఇర్। ఎన్। ఎవ్। ఎంబారు విభక్తిగళ్పొలివిడి
యుం ఏకవచన బహువచనంగళొళ్ ప్రత్యేకమెరడెరడొందాగి పత్తువు। ఆమ్గె।
లసెరం। బెసవం। నడెదం। అగె। అడిదర్। కట్టిదర్। ముట్టిదర్। ఆమ్గె। తెగెదయ్యె। బ
గెదయ్యె। వదిద్పై। ఇగె। పొందువిర్। తిదుబిర్। ఎళబర్। ఎన్గె। అవంబెన్దెన్। నిమిర్చి
దెన్। ఎవుగె। కెల్వెవు। కన్దెవు। ఎసెదెవు। ఆదెవు॥౨౪॥

॥సూత్ర॥ బెళెయం బాధాతువ సస్వావళియొళ్ బళెయం బధాతువి
కృతియొళ్ సంగళిరుం తిళియల్పుదు బెళెబళవిగళెంబ భావవచనద్వయదొ॥
పదు॥ బెళెయం బధాతుం। సస్వావళియొళ్ బళెయం బధాతు। వికృతియొళ్। సంగళి
రుం। తిళియల్ బఱ్దు బెళెబళవిగళవెంబ భావవచనదొళ్॥టీక॥
సస్వావళియొళ్ సిసిగళ సమూహదల్లి బెళెయం బధాతు సంగళిరుం బఱ్
దు బెళెబళవిగళ్ బెళెబళవిగళెందు। ఎంబ భావవచనద్వయదొళ్। ఎంబ
భావవచనంగళెరడరల్లి। తిళియల్పుదు అరియల్ ~~తిళి~~పడువుదు॥వృత్తి॥స
స్వాదితరుళతావళియపేక్షెగె యం ప్పెళ్ళధాతువినొళ్ బెళెయందక్కం। బెళె
యం బధాతువిన భావవచనం బెళెయందుం బెళెసిందుం। ఎఱ్దు బళెయం
బధాతువినా భావవచనం బళలియందిఱ్దు నెల్లుం టకె ంగం। మాంవుం। మళ్లె
గెయుం। బెళవువల్లి భావక్కెబెళెగళ్ కళనం పొర్కవు। బెళసకందము। పొళ్ళనొ
ళెందుం। బళెయంబు దర్కెవ్మృదుముగ్ధాలాపం బళెదం। భావక్కె। తనుజనబళలి
యననొండిజనకం నలిదం॥౨౫॥

॥సూత్ర॥ వినుతగుణా వచనదొళ్ స్థానమదొళ్ పుంస్త్వెయొళ్ ప్రవతిఫువా॥

ఖ్యాతనియుక్తగళవు ఘునతరసంస్కృతగుణోక్తియొళమదిర్కుం ॥పద॥

వినుతగుణావచనదొళ్ । సర్వనామదొళ్ । సంఖ్యెయొళ్ । ప్రవర్తిపవు । ఆఖ్యాత
నియుక్తవిభక్తిగళ్ । అవు ప్రవర్తిపవు । ఘునతరసంస్కృతగుణోక్తియొళం । అమదుర్
ఇర్కుం ॥టీక॥ వినుతగుణావచనదొళ్ । వినుతకెందాదప్పుదైగుణావచ-
నదొళ్ । గుణావచనదల్లి । సర్వనామదొళ్ । సర్వనామదల్లి సంఖ్యెయొళ్ । సం
సంఖ్యావాచనగళల్లి । ఆఖ్యాతనియుక్తవిభక్తిగళ్ । ఆఖ్యాత । ఆఖ్యాతదల్లి । నియు
క్తనేమిసల్పట్ట విభక్తిగళ్ ప్రత్యయంగళ్ । అవు । అవు । ప్రవర్తిపవు । ప్రవర్తిసువు
వు । ఘునతరసంస్కృతగుణోక్తియొళం । ఘునతరదొడ్డిత్తాద । సంస్కృత । సంస్కృతద ।
గుణోక్తియొళం । గుణావచనగళల్లియుం । అమదుర్ । అవుందునిగెయాగిర్పు ।
ఇర్పుదు ॥వృత్తి॥ గుణావచనదొళం । సర్వనామదొళం । సంఖ్యెయొళం । సంస్కృ
తగుణోక్తియొళం । ఆఖ్యాతవిభక్తిగళుం । ప్రవర్తిసుగుం । గుణావచనక్కె । బల్లిదం ।
బల్లిదర్ । బల్లిదం । బల్లిదళ్ । బల్లిదిర్ । బల్లిదిరెం । బల్లిదెన్ । బల్లిదనెన్ । బల్లిదెవు । బ
ల్లిదరెవు । సర్వనామక్కం । పెరెన్ । పెరెయ్ । పెరరం । పెరళ్ । పెరనెన్ । పెరవు । పెరరెవు ।
సంఖ్యెగె । బందం । బర్దర్ । బర్దయ్ । బర్దిర్ । బర్దనె । బప్పనెన్ । బర్దెవు । బర్దరెవు ।
సంస్కృతగుణావచనక్కె । విద్యుతం । ఉద్ధతిర్ । ఉద్ధతెయ్ । ఉద్ధతరిర్ । ఉద్ధతనెన్ ।
ఉద్ధతరెవు । సముచ్చయదిం గుణావచనమల్లదల్లియుం । ఉంటు ॥౪॥

॥సూత్రం॥ ఆదేశమాగి ముంగళ్ గాదరువదు । నిల్లమిగనమెవు గం పూర్వ
క్కాదిగెనక్షమదెప్పరమొందొడెశెలరిందె బందువవువనవక్షం ॥పద॥
ఆదేశం । ఆగి । ముంగళ్ । ఆదరు । అదు నిల్లుం । ఇదం । ఇవు గం । పూర్వక్కె । ఆదిగెనక్షం

ಅದುವೆನ್‌। ಪರಂ। ಆದೊಡೆ। ಕೆಲರಿಂದೆ। ಬಿಂದು। ಎರುವಿನವೞ್ತಂ॥ ಟೀಕು॥ ಮುಂದಣ್ಗೆ।
ಮುಂನ್ನಿನಗಳಾಗಮಕ್ಕೆ। ಆದೇಶವಾಗಿ। ಆದರು। ಆಗಳಾಗಮಂ। ಅದು। ಅದು।
ಇಂಗಂ। ಇರಿಂಬಾಖ್ಯಾತವಿಭಕ್ತಿಗಂ। ಎವುಗಂ। ಎವುಎಂಬಾಖ್ಯಾತವಿಭಕ್ತಿಗಂ। ಪೂರ್ವತ್ರಮೊಂ
ದಲ್ಗೆ। ನಿಲ್ಗುಂ। ಆಗಮವಾಗಿ। ನಿಲ್ವುದು। ಎನ್‌। ಎನ್‌। ಎಂಬುದು। ಅದು। ಅದು। ಪರಮಾದೊಡೆ
ಪರವಾದೊಡೆ। ಆದಿಗೆಮೊದಲ್ಗೆ। ನತ್ತಂ। ನಕಾರವಪ್ಪುದು। ಕೆಲರಿಂದೆ। ಕೆಲಬರಿಂದೆ। ಎವುವಿ
ನ। ಎವು। ಎಂಬ ವಿಭಕ್ತಿಯ। ವಕಾರವಂ। ಬಿಂದುನೊಂನೆಯಾಗುವುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಪುರು
ಷತ್ರಯವಿಷಯದೊಳ್ಬರುವಬೆನಗಳ್ಗಾದೇಶಮಾಗಿ ಬಂದ। ಅಕ್‌। ಎಂಬುದು। ಮಧ್ಯ
ಮಪುರುಷದ। ಇರುವಿನಾದಿಯೊಳ್‌। ಉತ್ತಮಪುರುಷದೆವುವಿನಾದಿಯೊಳ್‌ ತಾನ
ಡಮ್ಯಳ್ಕಲ್ಪದಿಂ ದುವಲಗುಂ। ಸಂಸ್ಕೃತಸೂತ್ರಾವಚೆನದೊಳ್ಳಿಕ್ತಂ। ಉತ್ತಮಪುರುಷದ್ಯೆ
ಸುವಿನಾದಿಗೆ ನತ್ತಮಕ್ಕುಂ। ಯೆವುವಿನ ವಕಾರಂ ತೆಲರಿಂ ಬಿಂದುಮಕ್ಕುಂ॥ ಅಗೆನ್‌। ಕೂಲಿ
ದನ್‌। ಕೂಲಿದನ್‌। ನೇಂದರನ್‌। ಪಿರಿಯವು। ಪಿರಿಯರೆವು। ನಿಶ್ಚಿತ್ತೆ। ವೃದ್ಧರಿನ್‌। ಅಪರಿನ್‌।
ಅತಿಬಲರಿನ್‌। ನಕಾರಕ್ಕೆ। ಪಿರಿಯನೆನ್‌। ಪಿರನೆನ್‌। ಬುದ್ಧನೆನ್‌। ಅತಿಚತುರನಂ। ಪಂಡಿತನೆ
ನ್‌। ಬಿಂದುವಿಕಲ್ಪಕ್ಕೆ। ನೊಡುವೆವು। ನೊಡುವೆಂ। ಎನ್‌। ಎವುಗಾದ ಬಿಂದುವೆ ಕರೂಪಾಗಿ
ದೊಷದಂ। ಉಚಿತದಿನರಿವುದು। ತೊಂಬೆಯಂ ಪತ್ತವೆಂ। ವ್ಯಾಕರಣಾಮೆಲ್ಲಮಂ ಕಲ್ತೆಂ॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ದದಪವಕಾರಂಗಳ್ತ। ಪ್ಪದೆ ಕಾಲತ್ರಯವಿಭಕ್ತಿಮೂಲಮಾದೊಳ್‌
ಕ್ಕುಂ। ದದಪಾದಿಗಿದಾಗಮಮಪ್ಪುದವೃತ್ತಿಲ್ಲಮಂ ತ್ರಿವಚನಾನುಗತಂ। ವೃ ದ॥
ದದಪವಕಾರಂಗಳ್‌। ತಪ್ಪದೆ। ಕಾಲತ್ರಯವಿಭಕ್ತಿಮೂಲದೊಳ್‌। ಅಕ್ಕುಂ। ದದಪಾದಿಗೆ
ಇದಾಗಮಂ। ಅಪ್ಪುದು। ವೃತ್ತಿ। ಇಲ್ಲ। ಅದು। ತ್ರಿವಚನಾನುಗತಂ॥ ಟೀಕು॥ ಕಾಲತ್ರ
ಯವಿಭಕ್ತಿಮೂಲದೊಳ್‌। ಭೂತಭವಿಷ್ಯದ್ವರ್ತಮಾನಗಳೆಂಬ ಕಾಲತ್ರಯದ ವಿಭ
ಕ್ತಿಗಳ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ದಕಾರದವು। ತೊಲಗದೆ। ದದಪವಕಾರಂಗಳ್‌ ದಕಾರ ಪಕಾರ। ವ

కారంగళ్‌। అక్కుం। అప్పువు। దదపాదిగె। దకారపకారంగళమొదల్గె యిదాగమం
ఇకెయంబాగమం। అప్పుదు। ఉకారాంత్యధాతువిగెలిగువదు। వర్తక్కె। భవిష్య
త్తియవకారక్కె। ఇల। ఇదాగమం। బారదు। అదుం। అయిదాగమవుం। త్రివచ
నానుగతం। త్రివచన। ఏకవచనద్వివచనబహువచనగళెంబ త్రివచనంగళెల్లి
అనుగతం। ఎంబ్బల్లుదువుదు। విచారం। ఉకారాంతధాతుగళ్గె। ఇదాగమంబ
ర్పుదు॥ వృత్తి॥ దదపవయంబివుపెఱదవర్తిపబర్ప కాలత్రయంగళ్గె సూచక
మాగి। పురుషత్రయదవిభక్తియ। మొదలొళ్గొప్పువుదు। దదపంగళ పెఱగె।
వచనత్రయదమెరెయిల్లదె। ఉకారాంత్యక్కె। ఇదాగమమమక్కుందకారక్కెల్ల। దద
పవకారంగళ్గె। పడెదిం జెదల్వం। కందపం। బందపం। కుడువం। ఉడువుం। ఇదా
గమక్కెస్మొదిదం। బెడెదం। శిడిదపం। పకారక్కెల్లదుదక్కెబినివం। నడెవుం।
మాడెవుం। యీప్రకారతిళియువుదు॥౮౪—౧

॥సూత్రం॥ పరిభావిసి కాలత్రయపరిణామిగళెనిసినెగళ్దమూరుంక్రియ
యొళ్నిరుతం ప్రతిషేధక్రియ। బరెభూతార్థదొళ్సల్లుదెంబపిరియర్‌॥ పద॥
పరిభావిసి। కాలత్రయపరిణామిగళ్‌। ఎనిసి। నెగళ్ద। మూరుం। క్రియయొళ్‌। ని
రుతం। ప్రతిషేధక్రియ। బరె। భూతార్థదొళ్‌। సల్లుదెంబర్‌। పిరియర్‌॥ టీక॥
పరిభావిసి। విచారిసి। కాలత్రయపరిణామిగళ్‌। కాలత్రయ। కాలత్రయదల్లి
పరిణామిగళ్‌। పరిణామవుళ్ళవు। ఎనిసి। ఎనిసి। నెగళ్ద। మూరుక్రియయొళ్‌
ప్రసిద్ధివడెద మూరుక్రియగళల్లి। నిరుతం। నిశ్చయవాగి। ప్రతిషేధక్రియ। ప్రతి
షేధక్రియయు। బరె। బందొడె। పిరియర్‌। విద్వాంసర్‌। భూతార్థదొళ్‌
భూతార్థకాలదల్లి। యిసల్లుదు। సల్లుదెందు। ఎంబర్‌। హేళ్వర్‌॥

॥వృత్తి॥ కాలత్రయంగళం పేళ్వ మూరు క్రియాపదంగళల్లి ప్రతిషేధక్రియెంబ
తిభూతవతిగియాగి యెసల్గుదు। మాడిదనెంబుదకె మాడం। మాడువనెం
బుదకం। మాడువనెంబుదకుం। మాడం॥ ౨౫౬॥

॥సూత్ర॥ పురుషత్రయముం స్వార్థోద్భవరీతిగళ్ యుగపదుక్తిగు
త్తమపురుషం పరమవనుళిదిరె మధ్యమపురుషం క్రమగుణానమిరెయుమ్మో
ళ్ళంతిరెయుం॥ పద॥ పురుషత్రయముం స్వార్థోద్భవరీతిగళ్। యుగపదుక్తిగె
ఉత్తమపరం। అము। ఉళిదు। ఇరె। మధ్యమపురుషం। క్రమగణానం। ఇరెయుం।
బళ్ళంతె। ఇరెయుం॥ టీకు॥ పురుషత్రయముం ప్రథమమధ్యమోత్తమంగళె
ంబపురుషత్రయం। స్వార్థోద్భవరీతిగళ్ స్వతంత్రంగళాగి తంమధ్యదల్లియుళ్ళ
రిసల్పట్ట పుత్రమగణానం క్రమదిందగణానెయాగి। ఇరెయుం। ఇదిర్దోడెయు
ంబళ్ళంతె। పల్లటువాగి। ఇథెబందంతెయు। ఇరెయుం। ఇదిర్దోడెయుం। యుగప
దుక్తిగె। ఒందాగి నుడివుదకె। ఉత్తమపురుషం। పరం। ముఖ్యం। అదంతెయు
త్తమపురుషముం। ఉళిదరె। బిట్టరె। మధ్యమపురుషం। పరం। ముఖ్యవాగువదు॥
॥వృత్తి॥ పురుషత్రయంగళం। మధ్యంగళిం స్వతంత్రంగళ్ పురుషత్రయక్రమదిని
దోడం। మాడినుడి। ప్రత్యయనిదోడం। మాడినుడివెడెయోళుత్తమపురు
షక్కె ముఖ్యత్వం। ఉత్తమపురుషమం కళెదుళిద ప్రథమమధ్యమపురుషంగళనుక్ర
మదినిదోడం। ప్రత్యయనిదోడం। మధ్యమపురుషక్కె ముఖ్యత్వం। యుగపదు
క్తియొళ్ ప్రథమమధ్యమపురుషంగళనుక్రమదినిదోడం ప్రత్యయనిదోడం

ಪುರುಷಕ್ಕೆಮುಖ್ಯತ್ವಮಿಲ್ಲಸ್ವತಂತ್ರಾರ್ಥಕ್ಕೆ।ತಾನಿದಱಿಂ।ತಾಮಿದಱಿಂ।ನೀಂಕಂಡೆಯ್।ನೀವು
ಕಂಡಿರ್।ಆಂಕೇಳ್ದೆಂ।ಆಮ್ಕೇಳ್ದೆವು।ಆಮೆಕೇಳ್ದೆವು।ಉತ್ತಮಪುರುಷಮುಖ್ಯಕ್ಕೆ।ಆತನು
ಂನೀನುಮಾನುಂ।ಪರಗಾಂಗಿದೆವವನೀಪತಿಗೆ।ಪಿಶುನಾರಿಂ।ವೃತ್ತ್ಯಯಕ್ಕೆ।ನೀನುಮಾತ
ನುಂ।ಆನುಂಮನಾಲಿರ್ಕೊಂಡುನಗರಕ್ಕೆಪ್ರೋವೆವು।ಆತನುಮಾನುಂ।ನೀನುಂಕಜ್ಜದಲೆ
ಪುನನವುದು।ಪೇಳ್ದೆವು।ಆನುಂ।ನೀನುಮಾತನುಂಬೆಸಕಯ್ವವು।ಮಧ್ಯಮಪುರುಷ
ಮುಖ್ಯಕ್ಕೆ।ಆತನುಂನೀನುಂಕೂಡಿದಿರಪ್ಪಿದಾಯವರ್ಕ್ಕೆ।ಶಿಕ್ಷಂಗಾಳಿಯು
ಂ।ಕೂಡಿದಿರೆ।ವೃತ್ತ್ಯಯಕ್ಕೆ।ನಾಳಿನದಿನದೊಳ್ನೀನುಮಾತನುಂಕೂಡಿದಪಿರ್॥೯೦೪

॥ಸೂತ್ರ॥ತಿಳಿತಾಂನೀನಾನೆಂಬರ್ಥಂಗಳಂಬಿಗಳ್ಪ್ರಥಮಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮ
ಪುರುಷಂಗಳನೇಕವಚನಮೊಂದನೆ।ಬಳಿಕೆಂಬರುವಚನಮೆಲ್ಲರಪ್ಪೇಳ್ದಿಯೊಳ್॥
ಪದ॥ತಿಳಿತಾಂ।ನೀಂ।ಆಂ।ಯೆಂಬರ್ಥಗಳಂ।ಬಿಗಳ್।ಪ್ರಥಮಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮಪುರುಷಂ
ಗಳ್।ಅವು।ಏಕವಚನಂ।ಒಂದನೆ।ಬಳಿಕೆಂಬರುವಚನಂ।ಎಲ್ಲರಂ।ಪೇಳ್ದಿಯೊಳ್॥
ಟೀಕು॥ತಾಂ।ತಾನೆಂದು।ನೀಂ।ನೀನೆಂದು।ಆಂ।ಆನೆಂದು।ಎಂಬರ್ಥಗಳಂ।ಬಿಗಳ್।ಎಂಬ
ಎಂಬ।ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ।ಳಂಬಿಗಳ್।ಆಲಂಬಿಗಳುಳ್ಳಶಬ್ದಂಗಳ್।ಪ್ರಥಮಮಧ್ಯಮಪುರುಷೋತ್ತ
ಮಪುರುಷಂಗಳ್।ಪ್ರಥಮಪುರುಷ।ಮಧ್ಯಮಪುರುಷ।ಉತ್ತಮಪುರುಷಂಗಳೆಂದು।ತಿಳಿ
ಅರಿ।ಅವು।ಅವು।ಆ ಪುರುಷತ್ರಯಂಗಳ್।ಒಂದನೆ।ಬಳಿಕೆಂಗೆ।ಪೇಳ್ದುವಕ್ಕೆ।ಏಕವಚನಂ।
ಬಹುವು।ಎಲ್ಲರಂ।ಸರ್ವರಂ।ಪೇಳ್ದಿಯಲ್ಲಿ।ಪೇಳ್ತಾವಿನಲ್ಲಿ।ಬರುವಚನಂ।ಬಹುವ
ಚನಂ।ಬಹುವು।ತಿಳಿ।ಅರಿ॥ವೃತ್ತಿ॥ತಾನ್।ನೀನ್।ಆನ್।ಎಂಬರ್ಥಮನಾಶ್ರಯಿಸಿಸ್ತ್ರ

ಪುರುಷರೊಳಂಗಳ ಪುದುವು । ಅಲ್ಲಿಯೊಂದನ ಪೇೞ್ದೆಡೆಯೊಳೇಕವಚನಂ । ಪಲಂ
ಬರ್ಪೇೞ್ದೆಡೆಯೊಳ್ಬಹುವಚನಮಕ್ಕುಂ । ಶಾನೆಭ್ಯಂ । ಪೂರ್ವಮಲ್ಲದವಾಪಿನಿಯುಂ ।
ಶೌಮಸಪ್ರಸಾಚಿಯೊಳ್ ದರ್ಶವುಯಕಿ । ಕ್ಷಣಾತ್ಮೆಂ ನಿಂದನಿಂದನಿಂಮಂಚಿದ್ರೆಯಿಕ್ಕುಂ ॥
॥ಸೂತ್ರ॥ ಉದುಮುದು ಎಂಬಾದೇಶಂ ಪುದಿದಿರ್ಕುಂ ಪ್ರಥಮಪುರುಷದೇಕಬಹು
ತ್ವಕ್ಕಿಂದವಿರ್ದನಪುಂಸಕಲಿಂಗದೊಳಿರ್ದು ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯುಂ ಸಂಗಳಿಕುಂ ॥ಪದ॥
ಉದುಮುದು ಎಂಬಾದೇಶಂ । ಪುದಿದು । ಇರ್ಕುಂ । ಪ್ರಥಮಪುರುಷದ । ಏಕಬಹುತ್ವಕ್ಕೆ ।
ಬಿಡುವಿ । ಇರ್ದ । ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದೊಳ್ । ಉದು । ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯುಂ । ಸಂಗಳಿಕುಂ ।
॥ಟೀಕು॥ ಬಿಡುವಿರ್ದನಪುಂಸಕಲಿಂಗದೊಳ್ ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿದ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ
ಪುರುಷದ । ಅನ್ಯಪುರುಷದ । ಏಕಬಹುತ್ವಕ್ಕೆ । ಏಕವಚನಬಹುವಚನಂಗಳ್ಗೆ । ಉದು
ಉದುಮುದು । ಉದುಕೆವು ವೂಂಯಂದು । ಎಂಬಾದೇಶಂ । ಎಂಬಾದೇಶವು । ಪುದಿದು । ಪುವೇ
ಶಮಾಗಿ । ಅನ್ಯಪುರುಷದ ಏಕಬಹುತ್ವಕ್ಕೆ । ಏಕಬಹುವಚನಂಗಳ್ಗೆ । ಇರ್ಕುಂ । ಇರ್ಪುದು ।
ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯುಂ ಭಾವಾರ್ಥದೊಳಂ । ಉದು । ಉದು ಎಂಬುದು । ಸಂಗಳಿಕುಂ । ಸ
ಂಬಂಧವಾಗುವುದು । ಉಂ ಎಂಬ ಸಮುಚ್ಚಯದಿಂ । ವಿಧ್ಯರ್ಥದಲ್ಲಿಯುಂ ಬಪ್ಪುದೆಂಬು
ದಂ ॥ವೃತ್ತಿ॥ ಪ್ರಥಮಪುರುಷದೇಕವಚನಬಹುವಚನಕ್ಕಾದೇಶಮಾದಿನಪುಂಸಕ
ಲಿಂಗದೊಳುದುವೆಂಬುದಂ । ಉದುಮ ಎಂಬುದು ಮಾದೇಶಮಪ್ಪುವು । ಭಾವಾರ್ಥದೊ
ಳುದುವುಂಟು । ಏಕವಚನಕ್ಕೆ ಬರೆದುದು । ನೆರೆದುದು । ಕರದುದು । ಪಿರಿದುದು । ಬಹು
ವಚನಕ್ಕೆ । ನಿರ್ದಿಷವು । ಪೊಳೆದುವು । ಅಮದುವು । ಜುಂಬಿಸಿದುವು । ಅಪ್ಪುದುವು । ಪು
ೞಿದುವು । ಪುಂಲಿಂಗದಲ್ಲಿ । ಪೇೞ್ದುದಾಂಗೆ ಭಾವಕ್ಕೆ । ತಾವುದು ಕರ್ಣಾಗೆ ಸರಜಂಕೂಂ
ಪುದು । ಇರ್ಪುದು ಮಾರ್ಪುದು । ಸಮುಚ್ಚಯದಿಂ । ವಿಧ್ಯರ್ಥದೊಳಂ । ತಾನುರಕ್ಷಿಪು
ದೆಂನಂ । ಅವಧರಿಪುದು । ಬೆಂನ ಪಮಂ । ರಕ್ಷಿಪುದು ಕರೆಳವುದು ॥೧೮೦॥

॥సూత్ర॥ నెగళ్దనపుంసకైకోక్తిగెకెలరిఱువిత్తువత్తువెందుసువర్నెఱ్పిగె
పుగిసువరంత్తె కోక్తిగెశాంస్త్రీవిషయమాంగళంతస్త్రెయం॥ పద॥ నెగళ్ద॥ అనపుంస
కైకోక్తిగె। కెలర్। ఇఱు। ఇత్తు। అత్తు। ఎందు। ఉసువర్। నెఱెగె। పుగిసువర్। అంతు। ఏకోక్తిగెశాం
స్త్రీవిషయం। ఆగె। ఆగళంతస్త్రెయం॥ టీక॥ నెగళ్దనపుంసకైకోక్తిగెనెగళ్దప్ర
సిద్ధివడెద। నపుంసకైకోక్తిగె। అవుదు ఎంబనపుంసకలింగద। ఏకవచనక్కెకెల
ర్। కెలంబర్। ఇఱు। ఇత్తు ఎందు। ఇత్తు। ఇత్తు। ఎందు। అత్తు। అత్తు ఎందు। ఉసిర్వర్। బఱియ
దింపేళ్వర్। స్త్రీవిషయం। స్త్రీలింగదవిషయం। ఆగె। ఆగె। అంతు। రూంగె। ఏకోక్తిగె। ఏ
కవచనక్కె। అళంతస్త్రెయం। అళ్కెయంబప్రత్యయదస్త్రెయం। శాంవిద్వాంసర్।
నెఱ్పిగెవ్యక్తవాగి। పుగిసువర్। ప్రవేశవంమాడువర్। విచారం। నపుంసకదలింగ
దభూతకాలదప్రథమపురుషద్యేకవచనక్కె। ఇఱు। ఇత్తు। అత్తు। ఎంబువదక్కెర్।
ఆభూతకాలదదకారంబరుళవాగిపుదు॥ అదెంతెందొడె। రూ। బూ। కి। కి।
షూ। బే। బా। మెయంబేకారోకారధాతుగళ్కెపరదల్లిదకారంనిత్యం। ఇకారాంత
గళల్లి। ఇఱు। ఇత్తు। ఎంబెరడక్కెదత్వమిల్లవగర్కృతి। యాంతవగప్రథమంగళా
గువల్లినిత్యం। ఇకారాంతంగళల్లి। వికల్పం। వ్యంజనాంతంగళల్లిబరుళం। సర్వ
ధాతుగళల్లియుం। అత్తు ఎంబుదక్కె। దత్వనిత్యవాగిపుదు। ఇవనుదాహరణా
ముఖదిందరివుదు॥ వృత్తి॥ నపుంసకలింగదేకవచనక్కె। ఇఱు। ఇత్తు। అత్తు। ఎం
దత్తుం ప్రథమపురుషద్యేకవచనక్కెస్త్రీవివక్షెయాంగె। అళ్ ఎందదత్తుం। ఇఱు
గె। ముట్టిఱు మెట్టిఱు। ఇత్తుగె। అల్లాడిసిత్తు। బడిత్తు। అత్తుగె। ఇదఱత్తు। పసరిసిదత్తు
అళ్గె। కడెందళ్। అరిదళ్। ఉళిదవిభక్తిగళ్ మొదలెపేళ్దహాంగె॥ ౧౧౭॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಸವನಾಗಿ ಭೂತದೊಳ್ ಲಿಂಗವಚನದೊಳ್ ತಳ್ತು ವರ್ತಮಾನಭವಿಷ್ಯ
ದ್ವ್ಯವಹಾರಂಗಳ ಗಂ ಕಂ ಸಲ್ವುವು ತಂ ಮನೇಕವಚನದೊಳ್ ನೆಲಸಿರ್ದುವು ॥ಪದ॥
ಸವನು। ಆಗಿ। ಭೂತದೊಳ್। ಲಿಂಗವಚನದೊಳ್। ತಳ್ತು। ವರ್ತಮಾನಭವಿಷ್ಯದ್ವ್ಯವಹಾ
ರಂಗಳ ವ್ಯವಹಾರಂಗಳ್। ಗಂ। ಕಂ। ಸಲ್ವುವು। ತಂ। ಅನೇಕವಚನದೊಳ್ ನೆಲಸಿರ್ದ
॥ಟೀಕು॥ ವರ್ತಮಾನಭವಿಷ್ಯದ್ವ್ಯವಹಾರಂಗಳ ವರ್ತಮಾನ। ವರ್ತಮಾನಕಾಲದ। ಭವಿ
ಷ್ಯತ್। ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದ ವ್ಯವಹಾರಂಗಳ ವ್ಯವಹಾರಂಗಳ್। ಗಂ। ಗಕಾರಂ। ಕಂ। ಕಕಾರಂ।
ತಂ। ತಂ। ಅನ್ಯೈಕವಚನದೊಳ್। ಅನ್ಯಪ್ರಥಮಪುರುಷದ। ಏಕವಚನದೊಳ್। ಏ
ಕವಚನದಲ್ಲಿ। ನೆಲಸಿರ್ದುವು। ನೆಲೆಗೊಂಡಿರ್ದುವು। ಭೂತದೊಳ್ ಭೂತಕಾಲದಲ್ಲಿ।
ಲಿಂಗವಚನದೊಳ್। ಲಿಂಗವಚನಂಗಳ ತ್ರಯದಲ್ಲಿ। ಸವನಾಗಿ। ಸಮನಾಗಿ।
ತಳ್ತು ಹೊಂದುಗೆಯಾಗಿ। ಸಲ್ವುವು। ಸಲುವಳಿಯಪ್ಪುವು ॥ವೃತ್ತಿ॥ ಭೂತಕಾಲವೆಂಬುದು
ಲಿಂಗತ್ರಯವಚನತ್ರಯವೆಂಬುದು ವರ್ತಮಾನಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನ ಗಂ ಕಂ ಎಂಬಿವು ಪ್ರ
ಥಮಪುರುಷದೇಕವಚನಕ್ಕೆ ಮಾಡೇಸಮಪ್ಪುವು। ಭೂತಕಾಲಕ್ಕೆ। ಅಂದು ಮಾಡುಗುಂ।
ಅಂದು ಮಾಳ್ಕುಂ। ಲಿಂಗತ್ರಯಕ್ಕೆ। ಸಸಿಯಂ ನೋಡಿ ಕೆಳೆಯೊಂದರಿ ಬಿಸುಸೂಯ್ಗುಂ।
ಬಂಧ್ಗುಂ। ಭೂವಳಯಾಧಿಪಂ ನುಡಿಗುಮಂದುಂ ತಂಗೆ ತೋಳಿಗಳೆಯು। ಲಿಂ
ಗಂ। ಬೀಸುಗುಂ। ಗಂಧವಹಂ। ವಚನತ್ರಯಕ್ಕೆ ದ್ರೋಣನೆಗಲ್ಗುಂ। ಕೀಚಕನವಬವ।
ಬಲನಾರಾಯಣರಿರ್ವರುಂ ನುಡಿಗುಮಂದುಂ ತಂಗೆಯುಮಂದೇವರುಂ। ಪೇಳ್ಗುಂ ಕುಮ್ಮಿ
ಗೆ ಕೇಳ್ವರನಕೆ ವಿಯುಮಂನಕ್ಕು ಕರಿಮುರಿವೋಕುಂ। ಅಕ್ಕೆಂದುಗಳ ಕವೆನುಂಗಿರ್ಕು
ಕಲೆ। ಇದು ಮದವುಂತೆ ಸಲ್ವುದು ಕ್ರಿಯೆ ಮಾಡಿದೊಂಡೆ ಕವದೊಳ್ ಕದುಂ ಪತ್ತುಸಂ।
ಮಾಡುಗುಂ। ಮಾಳ್ಕುಂ। ಸೂಚಿಸುಗುಂ। ಸೂಚಿಕುಂ ॥೨೭೨॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಇಸುವಿನ ಸುಕಾರಮಂ ಲೋಪಿಸುವರ್ ಕುಂ ಪರದೊಳಾಗೆ ಕುಂ ಮಿಂಗೆ ಕೆಲಪೊಂ

ಸಯಿಸುವ ದ್ವಿಭಾವಮನೆಸಗಲದಂ ಬ್ಯಾಡ ಕೆವಿಗೆ ಸೋಂಗಯಿಸದೆಡೆಯೊಳ್ ॥ಪದ॥ ಇಸುವಿನ ।

ಸುಕಾರಮಂ । ಲೋಪಿಸುವರ್ । ಕುಂ । ಪರದೊಳ್ । ಆಗೆ । ಕುಂ ಕುಂ ಮಿಂಗೆ ಕೆಲರ್ । ಪೊಂಸಯಿಸುವರ್ ।

ದ್ವಿಭಾವಮಂ । ಎಸಗಲ್ । ಅದಂ । ಬೇಡ । ಕೆವಿಗೆ । ಸೋಂಗಯಿಸದೆಡೆಯೊಳ್ । ಅದಂ । ಎಸಗಲ್ ।

ಬ್ಯಾಡ । ಕುಂ । ಪರದೊಳ್ ಆಗೆ । ಇಸುವಿನ ಸುಕಾರಮಂ ಲೋಪಿಸುವರ್ । ಕೆಲವರ್ । ಕುಂ ಮಿಂಗೆ ದ್ವಿಭಾ

ವಮಂ ಪೊಂಸಯಿಸುವರ್ । ಕೆವಿಗೆ । ಸೋಂಗಯಿಸದೆಡೆಯೊಳ್ । ಅದಂ । ಎಸಗಲ್ । ಬೇಡ ॥ಟೀಕು॥

ಕುಂ । ಕುಂಕಾರಂ । ಪರದೊಳ್ । ಧಾತುಗಳ ಪರದಲ್ಲಿ । ಆಗೆ । ಪೊಂದುಗೆಯಾಗೆ । ಇಸುವಿನ । ಇಸುಪ್ರ

ತ್ಯಯದ । ಸುಕಾರಮಂ । ~~ಸುಕ್ಷವಂ~~ । ಲೋಪಿಸುವರ್ । ಲೋಪವಂ ಮಾಡುವರ್ । ಕೆಲರ್ । ಕೆಲಂ

ಬರ್ । ಕುಂ ಮಿಂಗೆ । ಕುಂಕಾರಕ್ಕೆ । ದ್ವಿಭಾವಮಂ । ದ್ವಿತ್ವಮಂ । ಪೊಂಸಯಿಸುವರ್ । ಪೊಂದುಗೆಯಂ

ಮಾಡುವರ್ । ಕೆವಿಗೆ । ಕರ್ಣಕ್ಕೆ । ಸೋಂಗಯಿಸದೆಡೆಯೊಳ್ । ಹಿತವಾಗದ ತಾವಿನಲ್ಲಿ । ಅದಂ ।

ಆ ಕುಕಾರದ । ದ್ವಿತ್ವಮಂ । ಎಸಗಲ್ಬೇಡ । ಮಾಡಲ್ಬೇಡ ॥ವೃತ್ತಿ॥ ಯೆಂತುವಿನೊಳಂದದಿ ಇಸುವಿನ ಸು

ಕಾರಕ್ಕೆ ಕುಂ ಪರಮಾಗೆ ಲೋಪಮಕ್ಕುಂ । ಕೆಲರಾ ಕುಂ ಮಿಂಗೆ ದ್ವಿತ್ವಮಂ ಮಾಳ್ಪರ್ । ಅದು ಶ್ರಾವ್ಯಮಾ

ದಲ್ಲಿ ಸಲ್ಗುಂ । ಸುಕಾರಲೋಪಕ್ಕೆ । ಪರಿಹರಿಕುಂ । ಸಮನಿಕುಂ । ಭಾವಿಕುಂ । ದ್ವಿತ್ವಕ್ಕೆ । ಪುರುಡಿಕ್ಕುಂ

ಪೊಂಗಳಿಕ್ಕುಂ । ಪಂಕಜಾನನೆ ರಂಜಿಕ್ಕುಂ । ಜಂಗಮೆಲ್ಲಂ ಕಮಲಭವಂ ಪಾಳಿಕ್ಕುಂ । ಶ್ರಾವ್ಯಮಲ್ಲದು

ದಕೆ । ಜಡಿದಕ್ಕುಂ । ಕಡಿದಕ್ಕುಂ । ಸೋಪ್ಪಿಕ್ಕುವೆನ ಬ್ಯಾಡ ॥೧೭॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಸೋಂಗಯಿಸುವುಗೆಕೆ ಗೆಳ ನ್ಯೋಕ್ತಿಗೆ ವಿಧ್ಯರ್ಥಕ್ಕೆ ಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮಪು

ರುಷಪುಗಳ ಬರ್ದೂಕ್ತಿಯೊಳೆಮಮೆಂದೊಗೆಕುಂ ಯುಗಪ ಮುಕ್ತಿಯೊಳ್ ಕ್ರಮದಿಂದಂ॥

పదః॥ సోంగయిప్పువు। గె కె గళ్। అంన్యోక్తిగె। విధ్యర్థక్కె। మధ్యమోత్తమపురుషప్రగత

బహూక్తియోళ్। ఇం। అం। ఎందు। బగెకెర్గుం యుగపదుక్తియోళ్। క్రమదిందం॥ టీక॥ —॥

విధ్యర్థక్కె। విధియర్థక్కె। అన్యోక్తిగె। అన్యప్రథమపురుషద। ఉక్తిగె। ఉక్తిగె। అమ్। అక్। ఎంబ ఏ

కవచన బహువచనక్కె। గె కె గళ్। గే కారం కే కారం గళ్। సోంగయిప్పువు। పోంకవాగువవు॥

యుగపదుక్తియోళ్। ఒందాగి నుడివవుదాంద మధ్యమోత్తమపురుషప్రగత బహూ

క్తియోళ్। మధ్యమమధ్యమపురుషదల్లి। ఉత్తమ। ఉత్తమపురుషదల్లి। ప్రగత విశేషవా

గి। యేయ్యవల్లవల్ల బహూక్తియోళ్। ఇర్। ఇవు ఎంబ బహువచనదల్లి క్రమదిందం। త

రువాయిందే। అం। ఇం। యందు। అం। అం। ఎందు। బగెకెర్గుం। బప్పువు॥ వృత్తి॥ ప్రథమ

పురుషదేకవచనక్కం। విధ్యర్థదోళ్ గె యందు। కె యందుమక్కుం। మధ్యమోత్తమం।

పురుషంగళ బహువచనక్కె। యుగపదుక్తియోళ్ వరి। పిడియిం। ఇమ్। అమ్। ఎం

దక్కుం। గే కారక్కె। అవం కుడుగె। అవం పడెగె। అవం తకె। అవం బకె। బహువచన

క్కె। అవమోర్కె। అవతర్కె। కే కారక్కె। గుంమ్మినం తెత్తిత్త వికల్పం। క్కైతె। రక్కె। కె। పూజి

౧ కె। పూజిక్కె। ఇమ్ గె। ఇరసి। తరసి। అముగె। అనిబరు మోందాగి తాగుపోం పల్లునాంసో

ళ్ యడెగర్లుం। పెళ్ళిమెం జోడెందు బిక్ష్యక్॥ ౧౪౪॥

॥సూత్ర॥ పరిణామి సికుర్ ప్రత్యక్షిస్సరూపదిం మధ్యమైకవచనం విధియో

ళ్ దోరకేం ళ్గ ముక్తమిగం। కురిపుదు విధియాం క్రియాసమభిహారదోళ్ అం॥

ಪದ॥ ಪರಿಣಾಮಿಸಿ। ಇರ್ಪರ್। ಪ್ರಕೃತಿಸ್ವರೂಪದಿಂ। ಮಧ್ಯಮೈಕವಚನಂ। ವಿಧಿಯೋಳ್ಪಡೆಲೋಪಂ
ಳ್ಗಂ। ಉತ್ತಂ। ಇದರ್ಗೆ ಅಂತೆ। ಕರೆವುದು। ವಿಧಿ। ಆಕ್ರಿಯಾಸಮಭಿಹಾರದೊಳ್ಗಂ॥ ಟೀಕು॥ ವಿಧಿಯೊ
ಳ್। ವಿಧ್ಯರ್ಥದಲ್ಲಿ। ಮಧ್ಯಮೈಕವಚನಂ। ಅಮ್ ಎಂಬ ಮಧ್ಯಮಪುರುಷದೇಕವಚನಂ। ಪ್ರಕೃತಿ
ಸ್ವರೂಪದಿಂ। ಧಾತುಸ್ವರೂಪದಿಂದೆ। ಪರಿಣಾಮಿಸಿ ಕುರ್ಗಂ। ಪರಿಣಾಮಿಸಿಪ್ಪುದು। ಇರ್ಗೆ ಇರೆಂಬ ಧಾ
ತುವಿಂಗೆ। ಉತ್ತಂ। ಉಕಾರಂ। ದೋಷೆಲೋಳ್ಗಂ। ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು। ಆಕ್ರಿಯಾಸಮಭಿಹಾರದೊಂ
ಳುಂ। ಆಕ್ರಿಯಾಸಮಭಿಮುಖವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಬಲ್ಲಿಯುಂ। ವಿಧಿ। ವಿಧ್ಯರ್ಥಂ। ಅಂ ಕರೆವುದು।
ಅಂಕುರವಾಗುವುದು। ಬಪ್ಪುದೆಂಬರ್ಥಂ। ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡು ಕರಣೆಯೆಂಬ ಧಾತುವಿಗೆ। ಪ್ರಥಮಪುರು
ಷದೇಕವಚನಬಹುವಚನಂಗಳ್ಗೆ। ಅವಂ। ಮಾಡುಗೆ। ಅವರ್ ಮಾಡುಗೆ। ಅವಂ ಮಾಳ್ಕೆ। ಅ
ವರ್ ಮಾಳ್ಕೆ। ಎಂದಾಯ್ತು। ಮಧ್ಯಮಪುರುಷದೇಕವಚನಕ್ಕೆ ನೀಂ। ಮಾಡು। ಬಹುವಚನಕ್ಕೆ
ಪೇಳಲಿಲ್ಲ। ಬಹುವಚನಕ್ಕೆ ಭವಿಷ್ಯಂತಿಗೆ। ಬರ್ಪ ವಕಾರದಮೇಲೆ। ಅಂ ಎಂಬುದು ಪತ್ತಿ। ಅ
ವೆಲ್ಲರಂ ಮಾಡುವಂ। ಎಂದಾಯ್ತು। ಏಕವಚನಕ್ಕೆ। ಹ್ಯಾಗೆಯೆಂದೊಡೆ। ಭವಿಷ್ಯಂತಿಯ ವಕಾ
ರದಮೇಲೆ ಎ ಕ್ ಎಂಬುದು ಪತ್ತಿದಂತೆ। ಅಂ ಮಾಡುವಂ। ಎಂದಪ್ಪುದಾಗಿ ಪೇಳಲಿಲ್ಲೆಂದರಿವು
ದು॥ ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸೂತ್ರ॥ ॥ ಆಶೀರ್ವಿಧಿ ನಿಮಂತ್ರಣಾಮಂತ್ರಣಾಧ್ಯೇಷಣಾ
ಸಂಪ್ರೆಷಣಾ ವಿಜ್ಞಾಪನಾ ಜ್ಞಾಪನಂ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ ಕ್। ಎಂಬಾದೇಶಂ ಬಪ್ಪುದು। ಆಶೀರಾ
ದಿ ವಿವಕ್ಷಾಯಾಂ ಧಾತೋಃ ಪರಯೋಃ। ಅಮ್। ಅಕ್। ಇತ್ಯೇತಯೋರ್ಗೆ ದಿಕ್ಯಾದೇಶೋ ಭ
ವತಿ। ಎಂದುದಾಗಿ। ಆಶೀರಾದಿ ವಿವಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಧಾತುವಿನತ್ತಣಿಂ ಪರಂಗಳಾದ। ಅಮ್। ಅಕ್
ಎಂಬಿವರ್ಗೆ ಗೆ ಕ್। ಎಂಬಾದೇಶಂ ಬಪ್ಪುದು। ಕಕಾರಂ। ಇತ್ತಾಗಿಯಂ ದುಳಿವುದು। ಅವಂ
ಮಾಡುಗೆ। ಅವರ್ ಮಾಡುಗೆ। ಆಯುರೋಶ್ಯೋದುಃ। ಧಾತುವಿನತ್ತಣಿಂ ಪರಂಗಳಾದ
ಅಮ್ ಅಕ್ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ। ಅ ಯ್ ಇಕ್। ಎಂಬುವದಕ್ಕೆ। ಉದು ಎಂಬಾದೇಶಂ ಬಪ್ಪುದು।

ఆశీర్లిఙాదివిషయదల్లి।అవం।మాళ్పుదు।అవర్మాళ్పుదు।నీం।మాళ్పుదు।నీవె
ల్లమాళ్పుదు।మాండువుదు।ఎందుంవికల్పం।లియోల్లాపః ధాతోః।పరస్య ఆయః।
అకారాల్లోపశ్చాద్దేశో భవతి।ఆశీర్లిఙాదివిషయందుదాంగిధాతువినర్త్తనాం
ఆపరదలు అయ్ ఎంబుదక్కె అకారాంద్యేశవుం।లోపముమక్కుం।నీం మాండె।నీం
మాండు।ఇరః ఇమిదాంతోః పరస్య ఇరన్ ఇత్యాదేశో భవతి।ఆశీరాదివిషయే ధాతు
వినర్త్తనాం।పరదల్లి।ఎంబుదక్కె ఇమ్ ఎంబాద్యేశమక్కుం।ఆశీరాదివిషయదల్లి।నీ
వెల్లమాండిం।వనోర్ద్।వక్।ధాతోః పరస్య వక్ ఇత్యస్య వక్ ఇత్యాదేశో భవతి।ధాతు
వినర్త్తనాం।పరదవక్ ఎంబుదక్కె ఎంబాద్యేశంబుక్కుదు।ఆశీరాదివిషయదల్లి।నీవెల్ల
ర్త్తడిం।వనోం వక్।ధాతోః పరస్య ఆనిదం మాత్రైః।ఆంశివనం।పూంజిసువెం।వఫ్రాం వక్
వ్।ధాతోః పరస్యవు।ఇత్యస్య వమ్ ఇత్యాద్యేశో భవతి।ఆశీరాదివిషయే ధాతువి
నర్త్తనాం।పరదఉఉ ఎంబుదక్కె వమ్ ఎంబాద్యేశం బక్కుదు।ఆవెల్లరిగళ్ళక్షమె థమా
మాండవెం।ఇంతుపేళ్వుదాగి।ఆశీర్లిఙాదియందువవల్లిప్రథమైకవచనం।అ
కంమాండునే।ఆకం।మాళ్కె।ఆకంమాండువుదు।ఆకంమాళ్పుదు బహువచనం।అ
వర్మాడునే।మాళ్కె।మాండువుదు।మాళ్పుదు।ప్రథమైకవచనం।నీంమాండె।నీం
డు।మాండువుదు।మాళ్పుదు।బహువచనం।ఆవెల్లర్ మాండువం।మాళ్పం।ఎందెంక
రివుదు ॥-వ్యక్తి॥ ధాతుస్వరూపదిం।మధ్యమపురుషద్యేకవచనం విధ్యర్థమాగి।
పరిణామిసుకుం।ఇరు ఎంబధాతువందక్కమక్కుం।విధ్యర్థం క్రియాసమభి
హారదొళమక్కుం।పాండవేకుంబి।బిగినలెకెలాగిలె।కిడెలెగంధవాహం।

ಪಾರಿಕೆಯೊಳ್। ಧೂಮಪತಾಕೆಗಳಿಂ। ವಾಯಸದಂತೆ ಸೊಗಯಿಸಿದುದು। ಇರ್ದೆ। ಇರುಮರುಳ್ಗಳ್। ಅ
ಷಷ್ಠಿಯಷ್ಟ್ರಕರಣಾಂಗಂ ಕ್ರಿಯಾಸಮಭಿಹಾರಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಬೇಡಬೇಡೆಂದು ಬಿಡಿಸಿದಂ॥೧೮೩॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಧಾತುಗಿಸು ಕನ್ನಡಕ್ಕಾ ಹೇತುವಿನೊಳ್ ಸ್ವಪರಕರ್ತೃವಿನೊಳ್ ಸಂ

ಸ್ಕೃತದಾ ಧಾತುಗನೇಕಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಸಲೆ ಜಾತಂ ನಿಜಕರ್ತೃವಿನ ಪ್ರಯೋಜನದೆಡೆಯೊಳ್॥

ಪದ॥ ಧಾತುಗೆ। ಇಸು। ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ। ಆ ಹೇತುವಿನೊಳ್। ಸ್ವಪರಕರ್ತೃವಿನೊಳ್। ಸಂಸ್ಕೃತದ।
ಆ ಧಾತುವಿಗೆ। ಅನೇಕಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ। ಇಸು। ಜಾತಂ। ನಿಜಕರ್ತೃವಿನೊಳ್। ಪ್ರಯೋಜನದೆಡೆ

ಯೊಳ್॥ ಟೀಕು॥ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ। ಕನ್ನಡದ ಧಾತುಗೆ। ಆ ಹೇತುವಿನೊಳ್। ಆ ಕಾರಣದಲ್ಲಿ।
ಸ್ವಪರಕರ್ತೃವಿನೊಳ್। ಸ್ವಪರಕರ್ತೃವಿನಲ್ಲಿ। ಇಸು। ಇಸು ಪ್ರತ್ಯಯಂ। ಜಾತಂ। ಉಟ್ಟುವುದು।
ಸಂಸ್ಕೃತದ। ಸಕ್ಕದ। ಆ ಧಾತುಗೆ। ಆ ಧಾತುಗಳ್ಗೆ। ಅನೇಕಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ। ಬಹುವರ್ಣಕ್ಕೆ। ನಿ
ಜಕರ್ತೃವಿನೊಳ್। ಸ್ವಕರ್ತೃವಿನಲ್ಲಿ। ಪ್ರಯೋಜನದೆಡೆಯೊಳ್। ಪ್ರಯೋಜನತಾವಿನಲ್ಲಿ
ಇಸು। ಇಸುವೆಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಂ। ಜಾತಂ। ಉಟ್ಟುವುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಕನ್ನಡದ ಧಾತುವಿಂಗೆ।

ಹೇತುವಿನೊಳಂ। ಸ್ವಯಂಕರ್ತೃವಿನೊಳಂ। ಅನ್ಯಕರ್ತೃವಿನೊಳಂ। ಇಸುವಕ್ಕುಂ।
ಸಂಸ್ಕೃತದನೇಕಾಕ್ಷರಧಾತುವಿಗೆ। ಸ್ವಯಂಕರ್ತೃವಿನೊಳಿಸುವಕ್ಕುಂ। ಪ್ರಯೋಜನ
ವಸ್ತುವಿನೊಳ್ ಕರ್ತೃವಿವಕ್ಷೆಯಾಗೆ। ಇಸುವಕ್ಕುಂ। ಹೇತುವಿಗೆ। ಮಾಂತಿನ ನಿಶದಂ।
ಸ್ವಯಂಕರ್ತೃವಿಗೆ। ನಿಟ್ಟಿಸಿದಂ। ಮಟ್ಟಿಸಿದಂ। ಅನ್ಯಕರ್ತೃವಿಗೆ। ನುಡಿಯಿಸಿದಂ। ಮಾ

ಡಿಯಿಸಿದಂ। ಏಕಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ। ಕ್ರಯಿಸಿದಂ। ನೋಯಿಸಿದಂ। ಮೇಯಿಸಿದಂ। ಸಂಸ್ಕೃತದಧಾ
ತುಗೆ। ಖಂಡಿಸಿದಂ। ಭಿನ್ನಕರ್ತೃವಿನೊಳಿಸುವಿಲ್ಲ। ಖಂಡಿಸಿದಪಂ। ಪ್ರಯೋಜನವಸ್ತು
ಚಿತ್ರಿಸಿದಂ। ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ। ತೂಗಿಸಿದಂ। ನೊಂಪಿಸಿದಂ॥೧೮೪॥

॥సూత్రం॥నగళ్ళిర్ధరేఫలువునాంతగాంతసాంతాంత్ధదిదిరవత్వంపత్వం
పుగుగుంద్విత్వంమ్యోన్సుగుయుగక్తైలావ్యావృత్తినాంతనాంత్రబత్వం॥
పదం॥నగళ్ళయిర్ధరేఫలులునాంతగాంతసాంతాంత్ధము॥ఇదిర॥వత్వం॥పుగుగుం॥
ద్విత్వం॥మ్యోన్॥సుగుయుగక్తైలావ్యావృత్తినాంతనాంతంబత్వం॥టీక॥నగళ్ళిదగరే
ఫలులు॥నాంతగాంతసాంతాంత్ధము॥నగళ్ళిదగప్రసిద్ధివదేదిదగరేఫ॥రేఫయ॥లు
లుకారదలువుకారదు॥నాంతనకారాంత్రదు॥గాంతగకారాంతదు॥సాంత॥సకారాం
తదు॥బత్వ॥బకారదు॥ఇదిర॥ముందనా॥వత్వం॥భవిష్యంతి॥యవకారం॥వకారవపు
దు॥మ్యోన్॥వికల్పదిందె॥ద్విత్వం॥ద్విభావం॥పుగుగుం॥ప్రవేశవాగువుదు॥సుగు
యుగక్తై॥సుగయుగక్తై॥సుకారగుకారంగళ్ళిలావ్యావృత్తి॥లావ్యవవర్త్యంబప్పుదు॥నా
ంతనాంతం॥నాకారాంతనాకారాంత్రంగళ్ళిబకారంబప్పుదు॥వృత్తి॥రేఫలుకారలుకా
రనకారసకారబకారాంతదధాతువినపరదభవిష్యంతియవకారక్కెవకారమక్కుం॥అ
దక్కెవికల్పదింద్విత్వమక్కుం॥గాంతసాంతధాతువినకెడెగెల్లియుం॥లావ్యవమక్కుం॥నా
ంతనాంతంగళపరదవత్వక్కెబత్వమక్కుం॥వకారక్కె॥కలంపర్ం॥బివర్ం॥తివర్ం॥ఆపర్ం
అగర్వం॥బెగర్వం॥సోపర్ం॥సిక్కుర్ం॥పోంపం॥తూక్కువం॥కావం॥తరిపం॥బరిపం॥ఇరిప
ం॥బెసపం॥ఇల్లినకారసకారంగళ్ళిలావ్యవవాయితు॥బకారక్కె॥బరుం॥ద్విత్వక్కెతోక
కప్పం॥బేకప్పం॥ఉదయిప్పం॥బకారక్కె॥నాంబం॥ఎంబం॥తింబం॥ఉణ్బం॥కాణ్బం॥
పూణ్బం॥౧౭౬॥

॥సూత్రం॥దపదవకారక్కం సంధివుదు వికల్పదిబుధర్కళింద్విత్వంసంధి
వుమనకారంసోధాతుపరమోళ్ దదపమొందవసోంగంప్రాప్తం॥పదం॥
దపదవకారక్కం॥సంధివుదం॥వికల్పదిబుధర్కళింద్విత్వం॥వికల్పదిసంధివుమనకారం
సోధాతుపరమోళ్ ఆదపమొందిదవెనకారంసంధివుదు సోంగం॥ప్రాప్తం॥

ఉదా॥ కు౹ పదపకారందకారపకారదపకారక్కపక్షంక్షంబు ధరాళిం౹ విద్వాంసరింది

ద్విత్వం ద్విఛ్ఛావతీంతేం౹ వికల్పదిం౹ వికల్పదిందిసంధిపుదు౹ సంధిసలవుదు౹ నోంధాతుపరదోళ్

ళ్ నోంపృథనేంయంబ ధాతువినపరదల్లి౹ ఆదదపం౹ ఆదకారంగళపకారంగళ్ ఎంబ

ధాతువినపరదల్లి౹ నకారం నకారాగమం౹ సంధిపుదు౹ బహుళదు౹ నోంగం౹ నోంయంబ

దర్శకం౹ ప్రాప్తం౹ ప్రాప్తవు౹ సంధిపుదు బహుళదు౹ వృత్తి౹ వికల్పదిందపదపకారక్కం ద్విత్వ

మక్కుం౹ వదపంగళ్లిరమాంద నోంధాతువినమోందల్లే౹ ప్రాప్తమం౹ పరక్షేనక్షేమును

క్కుం౹ సముజ్జాయదిందోంయంబధాతుమంతేబరెదప్పం౹ తేరెదప్పం౹ నిలిసిదప్పం౹ నోం

ధాతుగే౹ నోందం౹ నోందపం౹ బేయంబధాతుగే౹ బేందం౹ బేందపం॥ ౧౮౪

॥ సూత్ర॥ సరతేం మధ్యమపురుషప్రతిషేధద విధియోళ్ ప్రయోజనవస్తా

శ్రితరోళు క్రియయోళ్ మన్నిత మక్రియేతాం క్రియార్థమప్పెడెగళోళ్ పద॥

సరతేం౹ మధ్యమపురుషప్రతిషేధదు౹ విధియోళ్ ప్రయోజనవస్త్వాశ్రితరోళు క్రియ

యోళ్ అన్నితతం ఆక్౹ క్రియతాం౹ క్రియార్థం౹ అప్పెడెగళోళ్౹ ఉదా॥ సరతం౹

ఆవాగళుం౹ మధ్యమపురుషప్రతిషేధద౹ మధ్యమపురుష మధ్యమపురుషద ప్రతిషే

ధద ప్రతిషేధార్థద౹ విధియోళుం౹ కారణక్రియయల్లియుం౹ క్రియె౹ క్రింతే౹

తాం౹ తాం౹ క్రియార్థం క్రియాప్రయోజనం౹ అప్పెడెగళోళ్౹ ఆగువెడెగళల్లి

యుం౹ అక్౹ అతంబుదు౹ అన్నితం ఆదప్పదుపదు॥ వృత్తి॥ మధ్యమపురుషద౹

ప్రతిషేధద విధ్యర్థమాందల్లియుం౹ ప్రయోజనప్రవస్తువింగె నిమిత్తమప్ప క్రియయో

ళు౹ క్రియతాం౹ క్రియార్థమం౹ మెళ్లెడెయోళ్౹ అక్౹ అక్కుం౹ ఉసరలిం౹ సారవిం౹

ప౹ ళ దంగ్రియ్యలిమిగళింమోళ్ విధిబారదల్లియుం పేరతోంద నాం౹ బగె౹

ಯಲ್ಲದನನಿಗೆಸುಮತಿಬೇರಂಬಾರೆಪ್ರಯೋಜನವಸ್ತುಕ್ರಿಯಗೆತರೆಯಲ್ಪಡದ್ಭವತಿಗ
ಳೆಬಿಡದಿಯಳ್ತಕ್ಕಸಂಪತ್ತಿಮಾಂಶರಿಯುಲ್ತಕ್ಕವಿವಿಕಂ।ಕ್ರಿಯಗೆಗೆಲಬ್ದಂದಂ।ಮುಕ್ತಳ್ವೆಳ್ತಂ।ಕ್ಯ
ಯಲ್ಪಿಂದತ್ತು॥ಯೀಂಪ್ರಕಾರನರಿವುದು॥೧೯೬—೪

॥ಸೂತ್ರ॥ಸಂಧಿಪುದವ್ವಿನಪರದೊಳ್ಬಂದುಕೇಕಾರಮುಮುದೊಂಮೆಗೆವೈಕಲ್ಪಿಕ
ದಿಂ।ಸಂಧಿಪುದಲ್ಲಂಲೋಪಂಬಂದಾಪ್ರತಿಷೇಧವಿಧಿಯನೊಂದವದಪ್ತ್ರಂ॥ಪದ॥
ಸಂಧ್ಯಿಪುದು।ಅವ್ವಿನಪರದೊಳ್।ಬಂದುಕೇಕಾರಮುಂ।ಅದುಬಿಮೆಗೆವೈಕಲ್ಪಕದಿಂ।ಸಂಧಿ
ಪುದು।ಅಲ್ಲಂಲೋಪಂ।ಸಂಧಿಪುದು।ಬಂದು।ಆಪ್ರತಿಷೇಧವಿಧಿಯಂ।ಬಿದವಿದಪ್ತ್ರಂ॥—೧೧

॥ಟೀಕು॥ಆಪ್ರತಿಷೇಧವಿಧಿಯಂ।ಅಮಧ್ಯಮಪುರುಷದಪ್ರತಿಷೇಧದವಿಧಿಯಂ।ಬಿದವದ
ಪತ್ರಂ।ಪ್ರಾಪ್ತಿಸದಪ್ತ್ರವಲ್ಲಿ।ಅವ್ವಿನ।ಅಕ್।ಎಂಬುದವು।ಪರದೊಳ್।ಮುಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ
ಕೇಕಾರಮುಂ।ಕೇಕಾರಮುಂ।ಅದು।ಅದು।ಬಿಮೆಗೆ।ಬಂದು ಭಾರಿ।ಬಂದು ಬಂದು।ಸಂಧಿಪು
ದುಸಂಧಿಸುವುದು।ವೈಕಲ್ಪಕದಿಂ।ವಿಕಲ್ಪಕದಿಂದೆ।ಅಲ್ಲಂಲೋಪಂ।ಸಂ।ಅಕ್।ಎಂಬುದವು
ಲಕಾರಕಂ।ಲೋಪಂ।ಅದರ್ಶನಂ।ಸಂಧಿಪುದು।ಬಪುದು।ವೃತ್ತಿ॥ಪ್ರತಿಷೇಧದವಿಧಿಪೊಂ
ದದೊಂದಲು।ವಿನಮುಂದೊಂಣ್ಮೆಕೇಕಾರಮಕ್ಕುಂ।ಅಯಲ್ಲ।ವಿಕಲ್ಪದಿ।ಲೋಪಂ।ಕೇಕಾರ
ಕ್ಕೆ।ನುಡಿಯಪ್ಪ।ಬಂದಂ।ಅಲುವಿನ।ಲೋಪಕ್ಕೆ।ಉದಪ್ಪುದಾರ್ಥ।ತರಪ್ಪೆಳ್।ತರಪ್ಪೆಳ್॥೨೦॥

॥ಸೂತ್ರ॥ಪ್ರತಿಪಾಧ್ಯಮತ್ತೆಮಿತ್ತಂಮತಿಪಂತರಿನೇಯ್ದುಪೂರ್ವಕಾಲಕ್ರಿಯಗಾ
ಯುತಮುತ್ತುಮುತ್ತೆಯತೆಯೆಂದು ಯೆಂದುತಗಳ್ಗಂಪರೇಮಾಂನವಿಪಾಕ್ರಿಯಯೊಳ್॥

॥ಸೂತ್ರ॥ಪದ।ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ।ಉತ್ತಂ।ಇತ್ತಂ।ಪತಿಪಂತರಿಂ।ಎಯ್ದುಪೂರ್ವಕಾಲ
ಕ್ರಿಯನೆ।ಅಯುತಂ।ಉತ್ತಂ।ಉತ್ತೆ।ಉತೆ।ಎಂದುತಗಳ್ಗದರೇಮಾಂನಕ್ರಿಯೊಳ್॥

॥ ಟೀಕು ॥ ವರ್ತಮಾನವಿಹಿತಕ್ರಿಯೆಯೊಳ್। ವರ್ತಮಾನ ವರ್ತಮಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ। ವಿಹಿತ ಹೊಂದಲ್ಪಟ್ಟ। ಕ್ರಿಯೆಯೊಳ್। ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ। ಆಯುತಂ। ಆಯುತಂ। ಎಂದು। ಉತ್ತಂ।

ಉತ್ತುಂ ಎಂದು। ಉತ್ತೆ। ಉತ್ತೆಯೆಂದು। ಶಬ್ದಂ। ಎಯ್ದುವುದು॥ ಇಲ್ಲಿ ವಿಚಾರವೇನೆಂದಡೆ। ಬಾ। ಕಾ। ನೋ। ಪ್ರಾಬೇಬಾ ಎಂಬೇಕಾಕ್ಷರ ಧಾತುಗಳ್ಗಂ। ಇಕಾರಾಂತಂ। ಉಕಾರಾಂತಂಗಳ್ಗಂ। ಉಕಾರಾಂತಂಗಳ್ಗೆ। ಇಕಾರಾಂತಂ ಪತ್ತುವುದು। ವ್ಯಂಜನಾಂತಂಗಳ್ಗೆ। ಬಹುಳದಿಂದೆರಡುಂ ಪತ್ತುಗುಂ। ಅಲ್ಲಿ। ಉತ್ತಂ ಪತ್ತಿದಲ್ಲಿ। ಭೂತಕಾಲದ ದಕಾರ ಪತ್ತುವದು।

ಇತ್ತಂ। ಪತ್ತಿದಲ್ಲಿ। ದತ್ತಂ। ಬಾರದು। ಅವಂ। ಪ್ರಯೋಗಂಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ತಿಳಿವುದು। ಬಂದಂ। ಪೋದಂ। ಯೆಂಬಲ್ಲಿ। ಬಂದು ಪೋದಂ। ಬಂದನೆಂಬಲಿ। ಬಂದನೆಂಬಲ್ಲಿ ಪೋಗಿ ಬಂದಂ। ಎಂಬಂತೆ। ಭೂತಕಾಲಕ್ರಿಯೆಯೊಳು ದಕಾರವು ಇಕಾರವು ಅಕ್ಕುಂ। ವರ್ತಮಾನಕ್ರಿಯೆಯೊಳು ಉತ್ತಂ। ಉತ್ತುಂ। ಉತ್ತೆ। ಉತೆ। ಎಂದು ನಾಲ್ಕುರೂಪ ಮಕ್ಕುಂ। ಭೂತಕಾಲಕ್ಕೆ ಕಸಿದು ನಡೆದಂ। ಬಸಿದು ಕೊಂಡ್ಟು। ನೆನದು ಪೇಳ್ದಂ। ನಚ್ಚಿ ಬಂದಂ। ಮಚ್ಚಿ ಪೋಗಳ್ದಂ। ಎತ್ತಿ ನಡೆದಂ। ಮುತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟಂ। ಉಕಗೆ। ನಗುತುಂ ಬಂದಂ। ಪುಗುತಮಿರ್ದುಂ। ಉತ್ತಗೆ। ಕಾಡುತ್ತುಂ ಬಂದಂ। ಜಡಿಯುತ್ತುಂ ಪೋದಂ। ಉತ್ತಗೆ। ಕೈ ಕತ್ತಿ ನಡೆದಂ। ಕಾದುತ್ತೆ ಬಂದಂ। ಉತ್ತಿಗೆ। ಮಿರುಗುತೆ ಪೋದಂ। ಎಸುತೆನಿಂದಂ॥ ೧೮೭॥

॥ ಸೂತ್ರ ॥ ದದಪಂಗಳ್ ಪರದೊಳಕ್ಕೆ ವೊದವಿರೆ ಮಿಯಂ ಬುದಕ್ಕೆ ತಿರ್ಗಳ್ಗಂ। ದಿದರೊಳ್ ಸಲ್ಲಳ್ ಮಡ್ಡುವುದು ನಕ್ಕಂ ನಿಲೆ ಬಲ್ಲರಿಂದ ವಿಕಲ್ಪಂ॥ ಪದ॥ ದದಪಂಗಳ್। ಪರದೊಳ್। ಕೆಂಡುವಿರೆ। ಮಿಯಂ। ಬುದಕ್ಕೆ। ಕತಿರ್ಗಳ್ಗಂ। ದಿದರೊಳ್। ಸಲೆ। ಗಳ್ಗೆ। ಅಳ್ದುದು। ಇಡ್ದುದು। ಸಕ್ಕಂ। ಬಿಲೆ। ಬಲ್ಲರಿಂದ। ವಿಕಲ್ಪಂ॥ ಟೀಕು॥ ಪರದೊಳ್। ಧಾತುವಿನ ಪರದಲ್ಲಿ। ದದಪಂಗಳ್। ದಕಾರಪಕಾರಂಗಳ್। ತಾಂ ತಾಂ। ಕೂಡುವಿರೆ। ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿರೆ। ಮಿಯಂ ಬುದಕ್ಕೆ। ಮಿಸ್ಸಪನೆಂಬ ಧಾತುಗಳ್ಗೆ

తబునిగసళ్గె తస్ థస్ ఎంబ ధాతుగళ్గె నత్తాం న కారం అమదిప్పుదు మియం బిభర్మ

వాని తస్ థస్ ఎంబ తిఙ్ సిప్ ఎంబ ధాతుగళ్గె ళం తప్పిరకారాదేశమాగిప్పుదు

గెయాంగిప్పుదు విచారం శబ్దానుశాసనదల్లి సూత్రం ॥ తిఙ్ లులాం నరం తిఙ్

సప్ ఇత్యేతయోం ధాతోం నరకారాదేశో భవతి దకారాదౌ ప్రత్యయపరే తిఙ్ సిప్

ఎంబ ధాతుగళ్గె నకారాదేశమక్కుం దకారాది ప్రత్యయం పరమాగె ఎందుదాగి ॥౨౨॥

॥ సూత్రం ॥ తబురిం లిమిబ తస్ థస్ ఇత్యేతయోం ధాతోం నరకారాదేశో

భవతి దకారాదౌ ప్రత్యయమిబపరె తస్ థస్ ఎంబ ధాతుగళ్గె నకారాదేశమక్కుం

దకారాది ప్రత్యయం పరమాగెయుం మధ్యమపురుషదల్లి విధ్యర్థదబరువ బనవా

ఙ్ ఎంబుదు పరమాగెయుం ఎందుదాగి తందం తందపం తందు తంన్ని బందు

బందపం బందా బంన్నిపం ఎందరిప్పుదు ॥ వృత్తి ॥ దదపంగళ్గవరమాగె మియంబు

దకునం తస్ థస్ గళ్గ శేషగం తిఙ్ సిప్ గళ్గ లక్ష్మం నకారాదేశం న్విక్ ఎంబుద

క్కె వికల్పం క్రమప్రయోగం మిదం తందం బందం తొందం సందం నిల్గె నిదంన్విల్లాం

మిందపం తందపం బందపం తొందపం నిందపం నిల్లపం ॥౨౩॥

॥ సూత్రం ॥ ప్రస్తుతి యపూర్వదకారయోం లకారయోం తస్థస్థ్యోర్మయోః

ంబరయోః ప్రకటం తబునిగళ్ళమె ందళకారయోం ల్లిక్షు విధి విలాం మాత్రియయోః

॥ వృత్తి ॥ ప్రస్తుతి ప్రియపూర్వద ఙ్ కారమోం ల్ఙ్ లకారయోం ల్ఙ్ ప్రస్థ ప్రత్తం బిర్త్తం

బరుళ ప్రకటం తబునిగళ్ళమె ందల అకారయోం ల్ఙ్ దీర్ఘవిధి విలాం మాత్రియ

యోం ల్ఙ్ ॥ టీక ॥ ప్రస్తుతియ దదపంగళ్వర మాందవాతువి న పూర్వదమొందల

ఇకారదొళ్ । ఇకారదల్లి । ఉకారదొళ్ । ఉకారదల్లి । ప్రస్తుత ప్రస్తుత । వర్త్తం ।

ఓత్తం । వర్త్తిసుత్తిగళ్ । బరుల్ । బరుల్గళ వానిపొదెము । విలోమక్రియయొళ్ ।

ప్రతిషేధ(క్రి)యయల్లి । తర్కనగళ్ । తక్ । బక్ । ఎంబ ధాతుగళ మొదల । ఆదియ । అ

కారదొళ్ । అత్తదల్లి । దీర్ఘవిధి । దీర్ఘద విధి । ప్రకటం ప్రసిద్ధవాగువుదు । విచా

రం । ఇసుదిసు నిరీక్షిసు । తుళ్వుగుళ్వుగు । రడు । రుడు । ప్రస్తాదిస్వరంగళాదుకారాం

త్యధాతుగళ్ క్రమదిందా । ఆదియ । ఉకారక్కె రకారం । ఉకారక్కె రకారం బర్పుదు

రిపుదు । ప్రవృత్తి । ప్రవృత్తి । పదదపంగళ్గరమాండధాతువినమొదలు వికారదొళమకా

రదొళం ప్రస్తుతమప్పిక్రియమొత్తము మత్తం । తక్ । బక్ । ఎంబధాతుగళమొ

దలకారక్కె । ప్రతిషేధక్రియయొళ్ । దీర్ఘమక్కుం । ఇత్తదేత్తక్కె । బిసుబేట్టం । తిరు

త్తక్కం । నిడుకెట్టం । ఎచ్చపంగెత్తం । గెత్తపం । ఉత్తదొత్తక్కె । ఉగబ । బక్కం । ఉగ ।

ఘాక్కం । సుడుగొట్టం । తుడుతొట్టం । బరుళ్గదిం । పెలంనొక్కెత్తపొత్త

మెత్తవిల్లం । ఇతం । ఇదర్ం । యుట్టం । ఉట్టం । సుట్టం । దీర్ఘక్కె । బారారం । బారం ।

బరుళ్గదిం । ప్రతిషేధవల్లదల్లి । యుం దీర్ఘముంట్టు బారమారంళిరాగమన్ను ॥ ౨౪

॥ సూత్రం ॥ ధాతువినంత్యదపగెం । పెత్తత్రిత్తయ త్రుకారక్కె । తెం ప్రథమత్తం ।

మాంతెంప్పం జనరూంపదినెత్తరదింస్తం తెధాతుగక్కం దెత్తం । ప్రయుద్ధ్రా వినా । అంత్యదవ

గెంగెపెత్తత్రిత్తయం త్రుకారక్కె । తెం ప్రథమత్తం । మంతెం । ప్పం జనరూంకుదినెత్తర

దింస్తం తెధాతుపొలక్కం । బెత్తం । ఒళే బాధవపంగళ్ । పరదొళ్ । బిడవిర । ఎంబుదు

అనువర్తనధాతువినదదపగళ్గరమాం ధప్రస్తుం బిధిత్తస్వరంగళాదలుకారాంత్య

ధాతువినా । అంత్యదా । తదెయున్నారవగెంగెపెత్తత్రిత్తయత్రుకారక్కెదగ । దగంగళ

ఒపేశరూపద్వ్యక్తి । వ్యక్తిః । అక్షరక్కెమూఁరనెయక్షరంగళ్గె ప్రథమక్కంతమేం

దలక్షరద భావం । శం । శం । మఱతెంగుయేళ్ళదుం । వ్యంజనరూఁ ఒపదిం వ్యంజనరూఁ

పదిందె । అర్థం । ఆగువుదు ఉకారదిం । ఉకారియిందక్కం శథా । తున్గెసుకారాంత్రథా

తుగి । జక్షరం । జకారం । ఆగువుదు । విజారం । వుగుననగు । వుగు । మిగు । ఎంబగాంతె

క్షేం । ఆడుసుడు । కడు । కుడుబిడు । లుడు । నుడు । పడు । ఇడు । కిడు । మడు । ఎంబ

ధాతుక్షేం । ఆశెవడు । పడువిడు । ముంబిడు । హూఁలయిగెడు । బెడబిడు । ముంగు

వడు । అల్లజెంబుడు । కరువిడు । కిర్ట్టువిడు । ఉబ్బసంబడు । ఎంబంతెబరుస్వర

ఉక్తంగళాదెంతం । ఇడువడు ॥ మూండుబేడు కెండు । ఎంబరస్వాదిద్విస్వర

గళాందుకారాంత ధాతువిగళంత్యవానిపూర్వదరిందె । ఉక్తియం సమాంసరూం । వృథా

తుగళందాం తదల్లి ముదువృత్త । ఎంబుదర్థం । ప్రథమ అక్షరంబక్కం । ఇసు । క్షి

బిడు । బిసు । వసు ఎంబ సుకారాంతక్కెజె క్షంబక్కం । వృక్షి । ఉదపంగళ్వరమాంద

ధాతువినకడెయ సుకారక్కె వ్యంజనకారమక్కం । గకారక్కె నగు నక్కం । మిగు మిక్కం

దకారక్కె నడు । నుట్టం । ముడు ముట్టం । వకారక్కె ముదు ముత్తం । సుకారద జెక్కె

పసు ఖల్లేం । బిసు బెళ్ళెం । ఇసు ఎళ్లేం దపక్కమంత్రె ॥ ౭౪

సూత్రం । ఉలాంతదూళం మృతదానాంధూంంతదూళం వ్యంజనద తకా

రం దీఘాంతారిబక్కం । ప్రసాత్రం । శక్కంఠే । ధమేంమేంకవృగెవకారం । పదం

లాంతదూళం । మృత్తిదానాంధదూళం వ్యంజనద తకారం । దీఘం । పింతె ।

యిరిబక్కం । ప్రసాత్రం । లాంతక్కం । ధం । బక్కెతవృగెవకార ॥

ఓకు ఉదుపదుపంగస్వరమాంత్రికి ఎంబుదనువర్తనీవుం తదుంళ్లం। ఉకారాం

తధాతుగళల్లియుం। ప్రతిదానాధాంతదుంళ్లం। సాంకేఎంబమరనాంతాదా

నార్థవధాతుగళంక్ర్యదల్లియుం వ్యంజనదవ్యంజనదు। తకారం। తర్షం। బురుసం।

ఉకారాంతక్కె। సాంకే ఎంబుదక్కు। ఆదేశవాగియుం యుంబుదకారగమవాగి

బర్పుదు। పింతె। పింతె। దీర్ఘునం। దీర్ఘకారం। ఇరె। ఇరె। ప్రాస్తత్రే ప్రాస్తక్షం।

బరుసం। బర్పుదు। ఉకారాంతకరం। ప్రకారాంతక్కెయుం। బుర్కె। యుందు। భారి। త్యే

ఘంటె। కేథి। బరుసం। బర్పుదు। తవుగె। తవకయుంబధాతుగె। వకారం। వర్త్తం। బురు

ంబర్పుదు। ఉపకృతం। విచారం। పేరుతెప్పురు। తెరుపారు। ఉళ్ళరు। ఆసరు।

జేసరుఎంబులు। ఉకారాంతక్కె। నకారాంత బర్పుదు। ఉళిదయుకారాంతక్కె

బర్కెయుంబుదరు। వికల్పదిం। తేథియక్కం। వ్యక్తి। ఉదుపదుపంగళ్ పరమాందధా

తువినకడెయవుకారక్కెయుం। సాయియుంబధాతుగళకడెయొళ్ళం వ్యంజ

నతకారమక్కుం। సాంగ్యఎంబవరుంథదీర్ఘునక్కె ప్రాస్తమక్కుం। ఉకారక్కె

లోపమక్కుం। తవుఎంబధాతువినవకారక్కె పకారమక్కుం। ఉకారదతకారక్కెః

రుకెత్తం। తిరువెత్తం। పెరువెత్తం। సాయియుంబివర్కెసత్తం। ఇత్తం। ఉత్తం। బిత్తం।

ఆత్తం ఎంబివుమొదలాదువకెప్రాస్తమనల్లితిళ్ళువుదు। తేథిగె। ఆతం। ఆ

రుఎంబుదక్కెన। ఆతనం। ఆరుతనెందువయుం ... తనకదంష్యా।

తవుగె। తప్పం ౪౭౫।

॥సూత్ర॥ నిరుతం। కచటతపంగళ పరదదకారక్కె పూర్వరూపమదక్కం పరనా
వర్ణం ధాత్వంత్యదొళిరెదత్తం మున్నకారమాక్కెయక్కరం॥వృత్తి॥ నిరుతం। కచటతప
ంగళ। పరదదకారక్కె పూర్వరూపం। అదు అక్కం। పరవర్ణం ధాత్వంత్యదొళం। ఇరెదత్తం।
మున్నకారం। ఋమెన్ అకారం॥ టీక॥ నిరుతం। నిశ్చయవాగి। కచటతపంగళ। కకారచ
కారటకారతకారపకారంగళ పరదముందణ దకారక్కె। దక్కె। పూర్వరూపం। మొందల
క్షరదరూపవు। అదు అదు। అక్కం। ఆగువుదు। పరవర్ణం। కచటతపంగళల్లద। అంత్యవ
ర్ణం ధాత్వంత్యదొళ్। ధాతుగళ కడెయల్లి। ఇరె। ఇద్దొడె। దత్తం। దకారం। మున్నకార్। అదల్ల
దె। తకారం। తత్తం। బిన్నె। బిందు। భారి। అకారం। అత్తం। అక్కం। ఆగువుదు। విచారం। ఉన్నొ
కొన్నొ। ఎంబు నాల్కారద [illegible] విన కారవాగువుదు॥ శబ్దాను
శాసనదల్లి సూత్రం॥ కవలాదిభ్యః కవలాదిభ్యో ధాతుభ్యః పరస్య దకారస్య తకారాదేశో
భవతి। కవలాది ధాతుగళ్ కణిం పరదకారక్కె తకారాదేశము ఆగువుదు ఎందుదాగి। కవుల్
మడల్। బల్। కొక్కె। పొర్కల్। సాల్। నూంక్। కూంక్। కన్నక్। కునల్। తెళిక్। బిగురు। బెమర్। అక్। బెజలు
కెళల్ మొళిల్ అరి। అరిమరె। తంటబారి। పొంచి। కూర్క్। సెక్క్। పెర్క్। అర్క్। నూర్క్। ఎంబివు కవ
లాద్యాకృతిగణం। ఇవరల్లి। అరిమరె। బెమర్। బెళక్। కిర్। ఎంబివాది యొందు వకేన్ వికల్ప
దిం। తకారమప్పుదాగి ఇవు ప్రయోగగమ్యగళెందరివుదు ధాతువిన కడెయ। కచట
తపంగళరూపమం। పరదదకారమంపడెగుం। కచటతపంగళల్లద పెరవక్షరంగళిరె
యొందకావక్కె। తకారముం తకారముమక్కుం। కారక్కె। మిక్కం। మిక్కర్। పొక్కం। పొ
క్కర్। నరకార్కె। నక్కం। నక్కర్। బకారక్కె। యచ్చం। యచ్చర్। బెచ్చం। బెచ్చర్। పుచ్చం। పుచ్చర్।

ಟಕಾರಕ್ಕೆ। ತೋಟಂ। ಕೊಟ್ಟಳ್। ಬಿಟ್ಟಂ। ತಕಾರಕ್ಕೆ। ಪೆತ್ತಂ। ಪೆತ್ತರ್। ಕೆತ್ತಂ। ಕೆತ್ತರ್। ಗೆತ್ತಂ। ಗೆತ್ತರ್। ಪಕಾರಕ್ಕೆ। ತಪ್ಪಂ।
ತಪ್ಪರ್। ಡಕಾರಕ್ಕೆ। ಉಣ್ಡಂ। ಕಣ್ಡಂ। ಕೊಣ್ಡಂ। ಲಕಾರಕ್ಕೆ। ಪೊಲ್ತಂ। ಸೋಲ್ತಂ। ನಿಲ್ತಂ। ಕೆಲ್ತಂ। ಬಳ್ದಂ।
ಬಳ್ತಂ। ಳಕಾರಕ್ಕೆ। ಉಣ್ಡಂ। ಬೆರಂಟಂ। ಮೆಯ್ಗೊಂಬುದರಿಂ ಕೆಲವಯೊಳ್ ಇದರಿಂ ತದಕಾರಮೆ। ಪುಣ್ಡಂ। ಮಾ
ಣ್ಡಂ। ಆರ್ದಂ। ನೆಯ್ದಂ॥೭೮೬॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ನೆಗಳ್ದುಂ ಲೋಪಂ ಪೋಗಾಗುಗಳ ಗಕಾರಕ್ಕೆ ದಪವಿರೆಯಂ ದತ್ತಕ್ಕೆ ತೋಗೆ ವಸ್ತುರಂ
ಯತ್ತಂ ಪಿತುಗೆಗೊಂಡುದು ಗಾಂದ ತುತ್ತದೊಳ್ ಕ್ಲರಿಸಿರೆಯಂ॥ ಪದವಿಭಾಗವು॥
ನೆಗಳ್ದುಂ। ಲೋಪಂ। ಪೋಗಾಗು ಗಳ ಗಕಾರಕ್ಕೆ। ದಪಂ। ಇರೆಯುಂ। ದತ್ತಕ್ಕೆ। ಬಗೆದು। ಅಸ್ತರ ಯತ್ತಂ। ಪಿತ್ತು
ಗೆಗೊಂಡು। ಉಡುಗೆ। ಆದ ತುತ್ತದೊಳ್। ನೆಲಸಿರೆ ಇರೆಯುಂ॥ ಟೀಕು॥ ದಪಂ। ದಕಾರದ ಪಕಾರಂ
ಇರೆಯುಂ। ಪರದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದೆಯುಂ। ದತ್ತಕ್ಕೆ। ಭೂತಕಾಲದ ದಕಾರಕ್ಕೆ। ಅಧ್ವರ ಯತ್ತಂ। ವ್ಯ
ಂಜನದ ಯಕಾರಂ। ಬಗೆದು। ಬಿಟ್ಟು। ಉಡುಗೆ। ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದ ಉಡುವೆಂಬುದರ್। ಆದ ತುತ್ತದೊ
ಳ್। ಆದೇಶವಾದ ತುಕಾರದಲ್ಲಿ। ಪೊತ್ತುಗೆ। ಕೊಂಡು ಪೊಡುಗೆಯಂ। ನೆಲಸಿರೆಯು। ನೆಲೆಗೊಂಡಿದೊ
ಡೆಯುಂ। ಪೋಗಾಗುಗಳು। ಪೋಗಲ್। ಆಗು। ಎಂಬ ಧಾತುಗಳ ಗಕಾರಕ್ಕೆ। ಗತ್ತಕ್ಕೆ। ಲೋಪಂ। ಉದರ್ಶನಂ।
ನೆಗಳ್ದುಂ। ಬಪ್ಪುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ದಪಂ। ಸ್ವರಮಾಂಗೆಯುಂ। ಪೋಗು। ಆಗು। ಎಂಬ ಗಕಾರಕ್ಕೆ। ಲೋಪಂ।
ಭೂತಕಾಲದ ದಕಾರಕ್ಕೆ। ವ್ಯಂಜನ ಯಕಾರಂ ಬಂದು ಪುಡುಗಾಂದ ತುಕಾರದೊಳ್। ಸ್ವರದಿನಿಯುಂ। ಗಕಾ
ರಕ್ಕೆ। ಲೋಪಮಕ್ಕುಂ। ಪೊಂದಂ। ಪೊಂದುಪಂ। ಆದಂ। ಆದಪಂ। ಪೋಯ್ತು। ಆಯ್ತು॥೭೭೪॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಪರದೊಳ್ ವಿಧಿಯ ಕಕಾರಂ ಬರೆಕುಂ ಬರೆಪೋಗೆ ನಿಪ್ಪ ಧಾತುವಿನಂತ್ಯತ್ತುರಲೋ
ಪಂ। ಚರಮಂ ವಿಶ್ವರವಾಂ ಧ್ವಂಪ್ರಸ್ತಮಸ್ತವಾಗೆಂಬುದದೊಳ್। ಪದ। ಪರದೊಳ್। ವಿಧಿಯ ಕಕಾ
ರಂ। ಬರೆಕುಂ। ಬರೆ। ಪೋಗು। ಎನಿಪ್ಪ ಧಾತುವಿನ। ಅಂತ್ಯತ್ತುರಲೋಪಂ। ಚರಮಂ। ವಿಶ್ವರಂ। ಆಧ್ವಂ। ಪ್ರಸ್ತಂ।
ಅಸ್ತಂ। ಆಗು। ಎಂಬುದರೊಳ್॥ ಟೀಕು॥ ಪರದೊಳ್। ಪರದಲ್ಲಿ। ವಿಧಿಯ ವಿಧ್ಯರ್ಥದ ಕಕಾರಂ।

ಕೇಕಾರಂಬಪ್ಪುದು। ಬರಿ। ಬರಿಪ್ಪೊಂಗೆಯ ನಿಪ್ಪ ಧಾತುವಿನ ಪೊಂಗುಯೆಂಬ ಧಾತುವಿನ ಅಂತ್ಯಸ್ವರಲೋಪ
ಂಕೆಡೆಯಪ್ಪುರದಲೋಪಂ। ಅಕ್ಕಂ। ಆಗುವುದು ಆಗೆಯೆಂಬುದರೊಳ್ ಆಗು ಎಂಬ ಧಾತುವಿನಲ್ಲಿ। ಚ
ರಮಂ। ಅಂತ್ಯಂ। ವಿಸ್ವರಂ। ವ್ಯಂಜನದ ಕಾರರ ಅರ್ಧಂ ಮೊದಲ ಸ್ವರಂ। ಪ್ರಾಪ್ತಂ। ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಅಕ್ಕಂ। ಆಗುವುದು।
ಪ್ರಾಪ್ತಿವಿಧಿಯ ಕೇಕಾರಮುಂ। ಕುಂ ಎಂಬುದಂ। ಪರಮಾಗಿ। ಪೊರ್ದಗೆಂಬ ಗಕಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪಂ ಆಗೆಂಬು
ದವು ಕಡೆಯಸ್ವರಕ್ಕೆ ಲೋಪಮುಂ। ಮೊದಲ್ಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತಮುಮಕ್ಕುಂ। ಪೊಂಕೆ। ಪೊಕ್ಕುಂ। ಅಕ್ಕೆ। ಅಕ್ಕುಂ॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಅವರಿಸಿರ್ಕುಂ ಮಡುಳ್ಧಾತುವಿನ ಳಕಾರಕ್ಕೆ ಣತ್ವಮುಡುಗೆ। ಟಕಾರಂ ಪ್ರವಿಲೋಪ
ಮಕ್ರಿಯೆಗಮುಳೆಂದವೆಂದು ಬದಿರ್ಕುಂ ಮುಡುಗಮುವುಗುಂ ಪ್ರಚುರಂ॥ ಪದ॥
ಅವರಿಸಿಯುರ್ಕುಂ। ಅದು। ಉಳ್ಧಾತುವಿನ। ಳಕಾರಕ್ಕೆ। ಣತ್ವಂ। ಅದುವುಡುಗೆ। ಟಕಾರಂ। ಪ್ರವಿಲೋಪ
ಮಕ್ರಿಯಗೆ। ಅದು। ಎಂದು। ಬಂದು। ಇರ್ಕುಂ। ಉದುಗಂ। ಉವುಗಂ। ಪ್ರಚುರಂ॥ —ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ॥ ಉಳ್ಧಾತು
ವಿನ। ಉಳ್ ಸತ್ತಾಯಾಂ ಎಂಬ ಸತ್ತಾರ್ಥದ। ಉಳ್ ಯೆಂಬ ಧಾತುವಿನ ಳಕಾರಕ್ಕೆ। ಳತ್ವಕ್ಕೆ। ಣತ್ವಂ। ಟ
ಕಾರಂ। ಅದು। ಅದು। ಉದುಗೆ। ಉದುಗೆ। ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದ। ಉದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ। ಟಕಾರಂ। ಟತ್ವಂ।
ಅವರಿಸಿರ್ಕುಂ। ಉಳ್ದಿಪ್ಪುದು ಪ್ರವಿಲೋಪಮಕ್ರಿಯಗೆ ಪ್ರತಿಷೇಧಕ್ರಿಯಗೆ। ಉದುಗುಂ। ನಪುಂಸಕಲಿ
ಂಗದ ಉದು ಎಂಬುದಕ್ಕುಂ। ಉಗಂ। ಉಲು। ಎಂಬುದಕ್ಕೆ। ಅದು ಎಂದು ಅವು ಎಂದು ಪ್ರಚುರಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ
ಬಂದಿರ್ಕುಂ। ಬಂದಿಪ್ಪುವು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಉಳ್ ಎಂಬ ಧಾತುವಿನ ಳಕಾರಕ್ಕೆ ಣತ್ವಮುಂ। ಅಲ್ಲಿ ಪರದುದುವಿಂ
ಗೆ ಟಕಾರಾದೇಶಮುಮಕ್ಕುಂ। ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದ ಬಹುವಚನದ ಪುಂಲ್ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅವು ಯೆಂದಕ್ಕುಂ।
ತೋರ್ಪುಗೆ। ತೋರ್ಣ್ಣಾಂಡ। ದೋರ್ಣ್ಣಾಡ್ಕೆ। ಉಳ್ಧಾತುವಿಗೆ। ಮೊದಲ। ಬಳಂ। ಬಳಕೆ। ಬಳಯ್। ಬಳಕೆ।
ಬಳ್ಕೆ। ಬಳವು। ನಪುಂಸಕಕ್ಕೆ ಬಳವು। ಅಂತ್ಯವೆಂಬುದಕ್ಕೆಲ್ಲವುವುಂ ತಪ್ರತಿಷೇಧಮಾಗದಿಲ್ಲೆಂದಾಯಿ
ತು। ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂ ಅರಿಯುವುದು॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಇನೆಗಮುಮಮನಮಂ ನೆಗಮಿನಮಲೊಂದಿಂ ಸೊಂನೆವೆರಸು ಸತ್ವರ್ಥಪೇ
ಕಾರನಿಜಸ್ಥಾನದೊಳ್ಪ್ಪುವಿರನು ಕಾಲಮಂ ತೆಗರದಂದಿಯೊಳ್ ಲೊಂದಂ॥ ಪದ॥

ಇನ್ನೆಗಂ। ಉದು। ಅಂನ್ನೆಗಂ। ಇಂನಂ। ಅಲ್ಲಾಡಂ। ಸೊಂನೆವೆರಸು। ಸಪ್ತ್ಯರ್ಥದ। ಎಕಾರ ನಿಜಸ್ಥಾನದೊಳ್
ಅಪ್ಪುವು। ಇವು। ಅನುಕೂಲಂ। ಅಂತೆ। ಎಕಾರದ। ಆದಿಯೊಳ್। ಅಲ್ಲಾಡಂ॥ ಟೀಕು॥ ಸಪ್ತ್ಯರ್ಥದ ಸತಿ
ಸಪ್ತಮಿಯರ್ಥದ। ಎಕಾರದ ನಿಜಸ್ಥಾನದೊಳ್ ಎಕಾರದ ನಿಜಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ। ಇನೆಗಂ। ಇನೆಗಂ। ಎಂದು।
ಉದು। ಉದು ಎಂದು। ಅಂನಂ। ಅಂನಂ ಎಂದು। ಅಂನೆಗಂ। ಅಂನೆಗಂ ಎಂದು। ಇಂನಂ। ಇಂನೆಂದು।
ಅಲ್ಲಾಡಂ। ಅಲ್ಲಾಡಂ ಎಂದು। ಇವು। ಈರೂಪಂಗಳ ಸೊಂನೆವೆರಸು। ಸೊಂನೆಗೂಡಿ। ಅಪ್ಪು
ವು। ಆದೇಶವಾಗುವವು। ಮತ್ತೆ। ಆಬಳಿಕ ಎಕಾರದ ಸಪ್ತ್ಯರ್ಥದ ಏಕಾರದ। ಆದಿಯೊಳ್ ಮೊದಲಲ್ಲಿ
ಅಲ್ಲಾಡಂ। ಅಲ್ಲಾಡಂ ಎಂದು। ಅನುಕೂಲಂ ವಿಹಿತವಪ್ಪುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಉದುಂ। ಅಂನಂ। ಅ
ಂನೆಗಂ। ಇಂನಂ। ಅಲ್ಲಾಡಂ। ಎಂದು ಅನುಕೂಲಂ ವಿಹಿತವಪ್ಪುದು। ಎಂಬಿವು ಸೊಂನೆವೆರಸ
ಲ್ಲದಿರವು। ಇವು ಸತಿಸಪ್ತಮಿಯ ಉಕಾರಕ್ಕಾದೇಶಮಾಗಿ ಬಂದುವು। ಉಕಾರದ। ಪೆರಗೆಯ
ಮೇಣ್। ಅಲ್ಲೋಡ ಎಂಬುದೊಂದಾಗಮಮಾಗಿಯುಂ ಬರ್ಕುಂ। ನುಡಿಯೆ। ಪೊಡೆನೆ। ಆದೇಶಂ
ಗಳ್ಗೆ। ಕಾಮಕರಂ। ಕರದುದಂ। ನಿನಗಪ್ಪನಗಂ। ಬಿರವಳೆಂಬುದುಮಂ ಜಿನಾಚಲದ ಪೊಲ್
ಎಂಬುದ ವಿದ್ಧಂನೆಗೆ ಮನಂ ನೆರಂಬಿಲ್ಲನೆಗಮಿರು ಗಂಗೆಯ ಮಡುಗಳ ವಡಿಸಿಪ್ಪುಗು ಎನಂ। ರು
ರುಕಟಲಾಧಿಪಂ ನುಡಿಯಲ್ಲಾಡಂ। ಆಗಮಕ್ಕೆ। ಬರಲ್ಲಾಡನೆ ಕ್ಷೋಡ್ಸಿಂ॥ ೨೧॥

ನೆಗಳ್ಗುಂ ಸಂಪ್ರತಿ ಸಂಭಾವಿಗಮಂ ನೆಗಮಂ ನಮಿನ್ನೆಗಮಿನದೊಂಬಿವು ಸೂರಿ
ಗಳಿಂದುದಲ್ಲಾಡಂಗಳ್ಗೆಗಳ್ಗುಂ ಭೂತಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸತಿಸಪ್ತಮಿಯೊಳ್॥ ಪದ॥
ನೆಗಳ್ಗುಂ। ಸಂಪ್ರತಿ ಸಂಭಾವಿಗಂ। ಅಂನೆಗಂ। ಅಂನಂ। ನಿಂನೆಗಂ। ಇಂನಂ। ಎಂಬಿವು ಸೂರಿಗಳಿಂದೆ
ಉದುಮಲ್ಲಾಡಂಗಳ್ ಗಳ್ಗುಂ ಭೂತಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸತಿಸಪ್ತಮಿಯೊಳ್॥ ಟೀಕು॥
ಸೂರಿಗಳಿಂದೆ। ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದೆ। ಸತಿಸಪ್ತಮಿಯೊಳ್। ಸತಿಸಪ್ತಮಿಯಲ್ಲಿ। ಸಂಪ್ರತಿಗಂ। ವರ್ತ
ಮಾನಕಾಲಕ್ಕಂ। ಭಾವಿಗಂ। ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲಕ್ಕಂ। ಅಂನೆಗಂ। ಅಂನೆಗಂ ಎಂದು। ಅಂನಂ। ಅಂನಂ

ಎಂದು। ಇಂನೆಗಂ ಇಂನೆಗಂ ಎಂದು। ಇನಂ ಇನಂ ಎಂದು। ಎಂಬಿವು ಎಂಬೀ ರೂಪಂಗಳ್ ನೆಗಳ್ಗುಂ

ಬರ್ಪುದು। ಭೂತಾರ್ಥದಲ್ಲಿ। ಭೂತಕಾಲದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ। ಉದುಮಲಾಡಿಂಗಳ್। ಉದುಂ ಆ

ಲಾಡಂ ಎಂಬಿವು ನೆಗಳ್ಗುಂ ಬರ್ಪುದು ॥ವೃತ್ತಿ॥ ಅಂನೆಗಂ। ಅಂನಂ। ಇಂನೆಗಂ। ಇನಂ। ಎಂಬಿವು

ವರ್ತಮಾನದೊಳಂ ಭವಿಷ್ಯಂತಿಯೊಳುವರ್ತಿಪುವು। ಉದುಂ ಆಲಾಡಿಂ ಎಂಬಿವು। ಭೂತ

ವರ್ತಿಯೊಳ್ ಕಲ್ಗು। ನೆನೆ ಅಂನೆಗಂ ಬಂದಂತೆಲ್ಲಂ ನಮಿಕ್ಕತೆಲಾಂದ ಬಿಂಸ್ರೆಸುವಂ। ನೆಗಂ ಮೆದಿ

ಗೊಂಡಂ। ಇದಿವರ್ಪ್ಪಿನಮಪ್ಪಿಕೊಂಡಂ। ಭವಿಷ್ಯಂತಿಗೆ। ಈವಿಂನೆಗಮಿರ್ದಂ। ವರಂ ಬಡಿವಂ ನವೂ

ಧಿಸಿದಂ। ಅವಧಿ ಬರ್ಪಿನೆಗಂ ಸ್ಫುರಿಸಿದಂ। ಬೆಗಳ್ಪ್ಪಿನಂ ತೇಳಿಸಿದಂ। ಭೂತವರ್ತಿಗೆ। ಬಗೆಲಂ ಪರೆಯು

ದುಮೊಳೆಂಬನೆ ಪೊರ್ಕಂದಾವಸಿಕಿದಿಲಾಡು ನೀಕೆರ್ಳದುದು। ಇವು ಸತಿಸಪ್ತಮಿಯ ಪ್ರ

ಯೋಗಂ ॥೩॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಅಂನೆಗಮಿಂನೆಗಮಂನೆಗಮೊನದೆಕಡೆಗಂ ತುಲೋಪವಿಧಿರೊಳ್ ಸ್ಯೆಮೊ

ಶ್ವಂನ ವರಂ ವರೆಗಮಿರೆ ತೇಂನಂ ಪೆರವರ್ತೆ ಲೋಪವಿಧಿಮುಟ್ಟೆನೆಯುಂ ॥ಪದ॥

ಅಂನೆಗಂ। ಇಂನೆಗಂ। ಎಂನೆಗಂ। ಎಂನದೆಕಡೆಗೆ। ವುಂ ತುಲೋಪಂ। ಇದಿರೊಳ್ ಸ್ಯೆಮೊಳ್ ಶ್ವಂನ

॥ವರಂ। ವರೆಗಂ। ಇರೆ। ತೇಂನಂ। ಪೆರವರ್ತೆ। ಲೋಪವಿಧಿ। ಮುಟ್ಟೆನೆಯುಂ ॥ಟೀಕು॥

ಇದಿರ್ಕೆ ಪರದಲ್ಲಿ। ಸ್ಯೆಮೊಶ್ವಂನಂ। ಸ್ಯೆಮಸ್ಯೆಮೆಯಲ್ಲಿ। ಉಶ್ವಂನಂ। ಉಟ್ಟಿದಂಥಾಂ। ವ

ರಂ। ವರ ಎಂದು। ವರೆಗ ॥ವರೆಗೆಂದು। ಇರೆ। ಇರ್ದೊಡೆ। ಅಂನೆಗಂ। ಅಂನೆಗ ಎಂದು। ಇಂನೆಗಂ। ಇಂ

ನೆಗಂ ಎಂದು। ಎಂನೆಗಂ। ಎಂನೆಗೆಂ ಎಂದು। ಎಂನದೆ ಎಂನದೆಕಡೆಗೆ ಅಂತ್ಯಲೋಪಕ್ಕೆ। ಲೋ

ಪಂ। ಲೋಪಂ। ಉಂಡಾಗುದು। ಮುಟ್ಟೆನೆಯುಂ। ಮುಟ್ಟವೆನೆಯುಂ। ತೇಂನಂ ವಿಸ್ತಳವಾಗಿ

ಬರೆವರ್ತೆ। ಅನ್ಯವಾದುವರ್ತೆ ಲೋಪವಿಧಿ। ಬರ್ಪುದು ॥ವೃತ್ತಿ॥ ವರಂ ವರ್ತೆ ರಗಮೆಂಬ ಸ್ಯೆಮಾ

ಧರ್ಶಬ್ದಂ। ಪರದೊಳಿರೆ। ಅಂನೆಗಂ। ಯಂನೆಗ। ಎಂಬೀಕಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪಂ। ವರಂ। ವರೆಗಮೆಂ

ಬಿವು ಪರದೊಳಿರ್ದೊಡಂ ಮಿಕ್ಕಲ್ಲಿ ಲೋಪಮಿಲ್ಲ। ಮುಟ್ಟೆಯಂದು। ಸಮಾಂಧರ್ಮಕ್ಕೆ

೧। ಎಂನೆವರಂ। ಸಿರಿತೆಮಸು ಅಟ್ಟುಂ। ಸ್ಯೆವರಂ। ಸ್ಯೆವ್ರಾರ್ತೆಮಿಳತುಂ। ಇಂನೆವರಗಂ ಗುರಿ

ಯೆಂದುದಿಲ್ಲಿ। ರಾಮುಡು ಕರಮುಕ್ತಬಾಣಾವಳಿಗೆ ದೆಸೆ ಮುಟ್ಟಿ। ವಾರ್ಧಿಮುಟ್ಟಿ॥ ಅಂತಮು
ಟ್ಟೆ। ನಿಷೇಧಕ್ಕೆ ಅನಿತುವರಿಸಂ॥ ೨೨೪

॥ಸೂತ್ರ॥ ವಿದಿತೋಭಯಕರ್ತೃಕಮನಿಸಿದ ಸತಿಸಪ್ತಮಿಗೆ ಕಾರಮಪ್ಪುದಕ್ಕಂ ಜಡದೆ
ಲರಲ್ಪಂ ಪೇಳ್ಗೆ। ಚಾದುರರಮೆ ಜಾರಲಾಂಡಮೆಂದೊಂಡೆ ಶುದ್ಧಂ॥ ಪದವಿಭಾಗವು। ವಿದಿತೋಭಯ
ಕರ್ತೃಕಂ। ಎನಿಸಿದ ಸತಿಸಪ್ತಮಿಗೆ। ಎಕಾರಂ। ಅಪ್ಪುದು। ಅದಕ್ಕೆ। ಅಂಜದೆ। ಕೆಲರ್। ಅಲ್ಪಂ ಪೇಳ್ಗೆ।
ಚತುರ್। ಅದಂ ಮೆಚ್ಚರ್। ಅಲಾಂಡಂ। ಎಂದೊಂಡೆ ಶುದ್ಧಂ॥ ಟೀಕು॥ ವಿದಿತೋಭಯಕರ್ತೃಕಂ। ವಿ
ದಿತಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ। ಉಭಯಕರ್ತೃಕಂ। ಪೂರ್ವಕರ್ತೃಗಳನುಳ್ಳದು। ಎನಿಸಿದ ಸತಿಸಪ್ತಮಿಗೆ। ಎನಿ
ಸಿದ ಸತಿಸಪ್ತಮಿ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ। ಎಕಾರಂ। ಎತ್ವಂ। ಅಪ್ಪುದು। ಆಗುವುದು। ಅದಕ್ಕೆ। ಆ ಎಕಾರಕ್ಕೆ। ಎ
ತ್ವಂ। ಅಪ್ಪುದು। ಆಗುವುದು। ಅದಕ್ಕೆ। ಆ ಎಕಾರಕ್ಕೆ। ಅಂಜದೆ। ಹೆದರದೆ। ಕೆಲರ್। ಕೆಲಂಬರ್। ಅಲ್ಪಂ। ಅಲ್ಪರ್। ಎ
ಬುದಂ ಪೇಳ್ಗೆ। ಚತುರರ್। ಬಲ್ಲವರ್। ಅದಂ। ಆ ಪ್ರಯೋಗಮಂ ಮೆಚ್ಚರ್। ಪೊಗಳರ್। ಅಲಾಂಡಂ।
ಅಲಾಂಡಂ। ಎಂದು। ಎಂದೊಂಡೆ। ಪೇಳ್ದೊಡೆ। ಶುದ್ಧಂ। ಶುದ್ಧವಪ್ಪುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಇಬರ್ಕರ್ತೃಗಳ್ಗೆ ನಿಮಿ
ತ್ತಮಪ್ಪ ಸತಿಸಪ್ತಮಿಗೆ ಎಕಾರಮಕ್ಕುಂ ಆ ಎಕಾರಕ್ಕುಂ ಆ ಎಕಾರಮಕ್ಕುಂ ಜಡದೆ ಕೆಲವು ಪೇಳ್ವರದು
ಮಾಗದು। ಅಲಾಂಡಮೆಂದೊಡೆ ಶುದ್ಧಂ। ಗಾಂಯಕಂ। ಪಾಡಿದ ಪಂಮೆಚ್ಚಿದಂ। ಪಾತ್ರವಾಡೆ ಪಾದಕ
ಂ। ಭಾಜಿಸಿದಂ। ಪಂಡಿತೆಂಗಳ್ಗೆ ಚಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಂ। ಅಲ್ಲಿ ಪಾದಪದ್ಮಂಗಳನೊತ್ತಿ ಕಿರಲ್। ಶೂಂದ್ರಿಕನ್ನ
ಪತಿ ಸುಖಾಸೀನನಾಗಿರ್ದನಾಂಗಳ್। ಯಿನಕೆಂಬಿಸುವೆಳ್ಕಸವೆ ಸಿದುವಾತ್ರಯ ಕರುಗಳ್। ಎಂಬಿ
ಪುವ ಬದ್ಧಂಗಳ್ ಶುದ್ಧಕ್ಕೆ ವಸಂತಂ ಬರಲಾಂಡಂ ತೆಂಗಿಲೆ ಯುಳಿಗಂ। ಗಾಳಿ ಬೀಸಲಾಂಡನೆ
ಲೇಕಳಿದವು॥ ೨೪೪

॥ಸೂತ್ರ॥ ಪಿರಿದು ಪದ್ಯಾಂತರಮುಂ ನಿರವಿಶೇಷಕಾರಂ ನಿಜಾಂತಮಾದೊಂಡೆ
ಶಬ್ದಂ। ಪರಿಕಿಸಿ ಧಾತ್ವಂತ್ಯದೊಳಾಪರಿಸಿ ಕುರಂ ಲಿಂಗವಚನಪುರುಷಾಯತ್ತಂ॥

ಪದ॥ಪಿರಿದುಂ। ಪಕ್ಷಾಂತರಮುಂ। ನಿರವಿಶೇಷಕಾರಂ ನಿಜಾಂತಂ ಆದೊಡೆ ಶಬ್ದಂ ಪರಿಕಿಸೆ ಧಾತ್ವಂ
ತ್ಯದೊಳ್। ಅರಿಸಿ। ಇಕಾರ್ಗಂ। ಲಿಂಗವಚನಪುರುಷಾಯತ್ತಂ॥ಟೀಕು॥ಪಿರಿದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ।
ಪಕ್ಷಾಂತರಮುಂ। ಎಂದು ಪಕ್ಷಾಂತರದಲ್ಲಿ। ನಿರವಿಶೇಕಾರಂ। ಪೇಳ್ದ ಪ್ರಕಾರಂ। ನಿಜಾಂತಂ। ತಂನ
ಅಂತಂ ಆದೊಡೆ ಶಬ್ದಂ। ಆದವಡೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದಂ। ಪರಿಕಿಸೆ। ವಿಚಾರಿಸೆ ಧಾತ್ವಂತ್ಯದೊಳ್। ಧಾತು
ಗಳ ಅಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ। ಲಿಂಗವಚನಪುರುಷಾಯತ್ತಂ। ಲಿಂಗ। ಲಿಂಗತ್ರಯದಲ್ಲಿ ವಚನ। ವಚನ
ತ್ರಯದಲ್ಲಿ ಪುರುಷ ಪುರುಷತ್ರಯದಲ್ಲಿ। ಆಯತ್ತಮಾಡಿದುದಾಗಿ ಅವರಿಸೆ ಇಕಾರ್ಗಂ ಪೇ
ದುಗೆಯಾಗಿ ಪೂರ್ದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಪುರುಷಾರ್ಥಮಂ ಪೇಳ್ವ ಕಾರಕದೆಯಾಗುಳ್ಳೊಡೆ।
ಶಬ್ದಂ। ಲಿಂಗತ್ರಯವಚನತ್ರಯ ಶಬ್ದ ಪುರುಷತ್ರಯಾನ್ವಿತಮಾಗಿ। ಧಾತುವಿನ ಕಡೆಯೊ
ಳ್ದೊರ್ಕುಗುಂ। ಲಿಂಗತ್ರಯಕ್ಕೆ। ನುಡಿದಪೊಡವಳ್ ಇರಿಯಳ್। ಸುಮಂ ನುಡಿವದವಂ ನುಡಿವಂ।
ತಿದು ಪೊಡಲ್ಲಿ ಕಂಮಲ ಕ್ಷಿದುಗಂ। ವಚನತ್ರಯಕ್ಕೆ। ಕಾದು ಪೋಗದೆ ವರ್ಣನೆ ಬಳ್ಳಿದಂ।
ಪೋಲಿಸುವದೀವರುಂ ತೆತ್ತರ್। ನುಡಿವೊಡೆಲ್ಲರುಂ ಮಾತರಿಯರ್। ಪುರುಷತ್ರಯಕ್ಕೆ। ಪ್ರ
ರ್ಥವೊಂದವನೊಳ್ ದರ್। ತಿದರ್ ಪಡೆವರೊಳ್ಳದರ್। ಬೇಪೊಂಡೆ ನೀನೆಲ್ಲದರ್ ।
ಯೂವುದೆ ನೀವಲ್ಲಿದುಂ। ಭಾವಿಪೊಂತರನೊಳ್ಳದೆಂ। ಸ್ವೀವಿಪೊಂದಾವಲ್ಲದೆವು। ಪಿರಿದೆಂಬು
ದರಿಂ ತ್ರಯಕ್ಕೆ ಪುಸಿದೊಡೆ ಬಿಟ್ಟಂ ಪಳಂ ಬಿದ ಪೊಡೆ ಕೆಲಂದಘಂ। ಚತ್ರಪಿ
ಡೆ ಕಲಳ ಕೆಯು ಅರಿಸುವುದು ॥೩೨॥

॥ಸೂತ್ರ॥ಧಾತುಗಳವು ನಾನಾರ್ಥೋನ್ಪಿತಂಗಳ್ ಲಕ್ಷ್ಯಸಿದ್ಧಿ ವಿಡುದುವನರಿದನ್ವಿತ ಕ್ರಿಯಾನುಕೂಲ
ಂಮಾತಂ ಪೇರಿಸುಗೆ ಮಮತ್ವಮುಳ್ಳದವನಿದರೊಳ್॥ಪದ॥ಧಾತುಗಳ್। ಅವು। ನಾನಾರ್ಥಾನ್ವಿತಂಗಳ್।
ಲಕ್ಷ್ಯಸಿದ್ಧಿ ವಿಡುದುದಂ। ಅರಿದು। ಅನ್ವಿತರ್ ಕ್ರಿಯಾನುಕೂಲಂ ಮಾತಂ। ಪೇರಿಸುಗೆ ಮತ್ತಂ। ಉಳ್ಳಿದುವಂ।
ಇದರೊಳ್॥ಟೀಕು॥ಧಾತುಗಳ್। ಧಾತುಗಳ್। ಅವು। ಅನೇಕಾರ್ಥದೊಡನೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವು।
ಲಕ್ಷ್ಯಸಿದ್ಧಿವಿಡುವಂ। ಉದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಹುದುವಂ। ಅರಿದು। ತಿಳಿದು। ಅನ್ವಿತರ್। ಬಲ್ಲವರ್।

క్రియానుకూలం। క్రియా। క్రియగె। అనుకూలవాగి। అనుకూలవాగి। మాతింతు పేళ్వుదెం।
ముక్తం। ఇంన్ను। ఉళ్ళమనం। ఉళ్ళదధాతుగళం। ఇదరోళ్। యీయాఖ్యాతప్రయోగద
దల్లి। పూరిసుగె। పూర్ణవం మాడుగె। వృత్తి॥ ధాతుగళ్లలవర్ణంగళం నుడియల్। సమర్థంగ
ళ్। ప్రమాణాపురుషరమాగోదాహరణంగళబళ్లివిడిదు। కావ్యాన్వయసిద్ధియుళ్ళక్రి
యానుకూలమాగి। ర్యయాఖ్యావకరదోళ్ తిళిదుపూరిసుగె॥ ౭౬॥

॥సూత్రం॥ అనుక్తక్రియయొళుపదం। శాం। కర్తృప్రయుక్తమాగిల్లియనదెంబిజ్ఞేయ
నాశ్రయిపుదు। సకర్మకకర్మదల్లు ప్రయుక్తపడుధాతు సర్వధాతుగెయక్కం॥ పద॥
అనుక్తక్రియయొళుపదం। శాం। కర్తృప్రయుక్తం। ఆగి। ఎల్లి। ఎన్। అదు। యంబిజ్ఞేయం। ఆశ్ర
యిపుదు। సకర్మకం। అదు। అల్లి। ప్రయుక్తపడధాతు। సకలధాతుగె। అక్కుం॥
టీక॥ క్రియయొళుపదం క్రియాపదం। శాం। తాం। కర్తృప్రయుక్తం। కర్తృపదదొడనెకూం
డిదుదు। ఆగి। ఆగి। ఎల్లి। ఆవెడె। యీప్రధానేయంబదాదియాద సమస్తధాతుగ
ళ్గె। యు। అల్ ప్రయుక్తపడుధాతు। అల్। ఎంబుదరోళ్। ఆవెడెయల్లి। అదు। అదు। ఎన్
ఎనెందు। యంబిజ్ఞేయం। యంబపేక్షెయం। ఆశ్రయిపుదు। బయిసువుదు। అదు।
ఆపదం। సకర్మప్రయోగం। అక్కుం। ఆగువుదు। సకలధాతుగె। యీప్రధానేయంబ
దాదియాదసమస్తధాతుగళ్గె। అల్ప్రయుక్తపడుధాతు। అల్। ఎంబుదరొడనెకూడి
దపడు। యంబధాతు। అక్కుం। ఆగువుదు। వృత్తి॥ క్రియాపదం కర్తృపదదొడనెకూడిదు
దాగి। ఎల్లియనం। బాపేక్షెయంబయిసువుదు। అదు సకర్మకమక్కుం। అల్లి యీప్రధా
నేయంబదాదియాదిసకలధాతుగళ్గె। అల్। ఎంబుదరొడనెకూడిదపడుధాతు
మక్కుం। అల్లిమొదల్వేళ్వ తాం। నీనానెంబపురుషత్రయక్కె। ఏకానేకవచనదొ

ರ್ಕ್। ಅಮರಯುದನೆಪುಗಳ್ ಕ್ಕಂ। ಎಂಬುದು ನವಶಿಸಪದವಾಕ್ಯಂ ಪ್ರಯೋಗಂ। ಶಾನಿರಲ್ವುಟ್ಟಂ। ಶಾಮಿರಲ್ವು
ಟ್ಟರ್। ನೀನಿರಲ್ವುಟ್ಟೆ। ನೀವಿರಲ್ವುಟ್ಟಿರ್। ಆನಿರಲ್ವುಟ್ಟೆಂ। ಆಮಿರಲ್ವುಟ್ಟೆವು। ಎಂಬಂತೆಲ್ಲಕ್ಕಂ ಶಿಳವುದು। ಶಬ್ದಾ
ನುಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃ ನಿಃಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ। ಅಮ್। ಅರ್। ಅಯ್। ಇರ್। ಎಮ್। ಎವು। ಎಂಬೀ ಪ್ರತ್ಯಯಂಗ
ಳಕ್ಕಂ। ಕರ್ತೃದಲ್ಲಿಯುಂ। ಶಾನಿರಲ್ವುಟ್ಟಂ। ಶಾಮಿರಲ್ವುಟ್ಟರ್। ನೀನಿರಲ್ವುಟಯ್। ನೀವಿರಲ್ವುಟ್ಟಿರ್। ಎಂಬ
ಂತೆಲಕ್ಕಂ। ಪ್ರಕೃತಿಸುಗಮಂ। ಯೋಗವಿಭಾಗಂ।

॥ಸೂತ್ರ॥ ಕವಿಕಾಪ್ರೌಢಿಯೊಳ್ ಶಬ್ದಸಂಭವನೆಕಕಾರಕ್ರಿಯಾಕೌಶಲಂ ಸ್ತವನೀ
ಯ್ಯಂ ಸ್ವವಧೀನವಾದಮಖಿಳಶಾಸ್ತ್ರಾಮ್ನಾಯಮಂ ಕೂಡೆ ಬಲ್ಲವರಿಲ್ಲೆಂನದಿರ್ಬೂಸ್ಥನಿಂದಭಿನವಬ್ರಂ
ಹ್ಮಂಗಡಂಬಂತೆ ತೋರುವನಾತ್ಮೀಯವಚೋವಿಚಿತ್ರತರವಿದ್ಯಾವೇಶವಂ ಕೇಶವಂ॥
ಪದ॥ ಕವಿಕಾಪ್ರೌಢಿಯೊಳ್। ಶಬ್ದಸಂಭವನೆಕಕಾರಂ। ಕ್ರಿಯಾಕೌಶಲಂ। ಸ್ತವನೀಯ್ಯಂ।
ಕವಧೀನಂ ಆದ। ಅಖಿಳಶಾಸ್ತ್ರಾಮ್ನಾಯಮಂ। ಕೂಡೆ। ಬಲ್ಲವರಿಲ್ಲೆಂಯಂನದಿರ್। ಬುಸ್ಥನಿಂ
ದೆ। ಅಭಿನವಬ್ರಂಹ್ಮಂ। ಗಡ ಎಂಬಂತೆ। ತೋರುವಂ। ಆತ್ಮೀಯ ಸಮಸ್ತವಾದಶಾಸ್ತ್ರಾ
ಮ್ನಾಯಮಂ। ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳಂ। ಕೂಡೆ। ಬಿಡದೆ। ಬಲ್ಲವರ್। ಅರಿತವರ್। ಇಲ್ಲ। ಇಲ್ಲಾಯಂ
ದು। ಎಂನದಿರ್। ಎನಲ್ಕೇಡ ಕೇಶವಂ ಕವಿಕೇಶವಂ। ಅಭಿನವ। ಪೊಸಂಬ ನಾದಬ್ರಂಹ್ಮಗಡ।
ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಂಹ್ಮಕೆಂದಿಬಂಬಂತೆ। ಎಂಬರಾಗೆ। ಆತ್ಮೀಯವಚೋವಿಚಿತ್ರತರವಿದ್ಯಾ
ವೇಶವಂ। ಆತ್ಮೀಯತನಸಂಬಂಧವಾದ। ವಚಃ ವಾಕ್ಯಂಗಳ। ವಿಚಿತ್ರತರ। ಚೋದ್ಯತರವಾದ
ವಿದ್ಯಾವಿದ್ಯಂಗಳ। ಆವೇಶವಂ। ಆವೇಶವಂ। ತೋರುವಂ ಕಾಣಿಸುವಂ॥೩೯॥

ಗದ್ಯ॥ ಇದು ಸಮಸ್ತಶಾಬ್ದಿಕಜನಮನೋಂಬುಜನಿಶಶಬ್ದಸಂದೋಹಶಿಲ್ಪಚಾರುಚತು
ಂಚಿಕಾಯಮಾನ ಸೂನಕನಾಗಿಡಕಲತ್ರೆ ನಾಶಿತ್ರೈಚಾರ್ಯಸುತ ಕವಿಕೇಶರಾಜವಿರಚಿತ
ಮಪ್ಪ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣನಾಮಧೇಯಕ್ಕೆ। ಆಖ್ಯಾತಪ್ರಕರಣಾಖ್ಯ ಪಂಚಮಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂ
ರ್ಣಂ — ಶ್ರೀ — ಮಂಗಳಮಹಾ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ — ಶ್ರೀ —

॥ಸೂತ್ರ॥ ಪೆಸವರ್ಣನಾಂಗಿಳಿಮನಿಸಾಂದುದು ಸಂಸ್ಕೃತದಧಾತುಪಾಠದಿಂದಂ । ಯಾಂದವಕಟಾ
ಚಾರ್ಯನಿಸಾಂದುದು ಕರ್ಣಾಟಧಾತು ಕವಿಕೇಶವನಿಂ ॥ ದೊರೆವಡೆದು ಮರ್ದಾಗ ಕಾರಾಂತದಿಂ ಬಳಿ ಶಂಕರಾಂತವೊ
ಳೆಂದ್ರಗಣಾದಿ ನುಡ್ದುವಿಸಲು ಬಲ್ಲ ಕ್ರಮದಿಂ ಧಾತು ತಿಳಿವುದಿವನಿಕ್ರಮದಿಂ ॥ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥೋ ಧಾತುಃ । ರಸ
ಪ್ರಧಾನೇ – ಬಿಸ್ನಿಹಾ । ಕರ್ತೃನ್ನೆಸೆ । ಕಿ । ರಕ್ತವಿಪ್ಲುತೌ । ಕೆಸ್ಶಯನೆ । ನಿಧುವನೇಚ । ಮಿಸುಕು ಸ್ಪಂದನೆ । ಮುಸುಕು । ಆ
ಛಾದನೇಚ । ಕುಸುಕು । ಕುಸುಂಕು । ವಸ್ತ್ರಘೂರ್ಣನೆ ॥ ೧೧ ॥ ಪಿಸುಕು । ಪಿಸುಂಕು । ಅವಜ್ಞಾತಿಶಯೆ । ಕುರುಕು । ಕುರುಂ
ಕು । ಖಾದನೆ । ಮುರುಕು ಮುಖವಿಕಾರೆ । ತುರುಕು । ಗಾಢಪ್ರವೇಶೆ । ನುರುಕು ವೃದ್ಧಿಹೀನೆ । ಸಾಕು ರಕ್ಷಣೆ । ಜ
ಕುಂ ನಖಘೂರ್ಣನೆ । ಯಿಕು । ಯಿರುಂಕು । ನಿಗ್ರಹಣೆ । ತೊಡಕು । ತೊಡಂಕು । ವಿಪರ್ಯ್ಯಾಸನೆ । ತೊಂಕು । ಬಂ
ಕು । ಕೌಟಿಲ್ಯೆ । ತುಡುಕು । ತುಡುಂಕು । ಸತ್ವರಗ್ರಹಣೆ । ಪುಡುಕು । ಪುಡುಂಕು । ಕರಾನ್ವೇಷಣೆ । ಮಿಡುಕು ಚೈತನ್ಯೆ ।
ಯಿಡುಕು । ಯಿಡುಂಕು । ಗಾಢವಿಮೋಚನೆ । ಅಡುಕು । ಸ್ಥಾನಾಂತರಪ್ರಣ್ಯಾಕೆ । ಕುಡುಕು ಚುಂಬಘೂರ್ಣನೆ
ಧಾನ್ಯಾದಿದ್ರವ್ಯೇಚ । ಕದುಕು । ಕದುಂಕು । ಲಘುಚುಂಬಘೂರ್ಣನೆ । ಬದುಕು । ಬದುಂಕು । ಜೀವನಾರ್ಥೆ ।
ಬೆದಕು । ಅನ್ವೇಷಣೆ । ಕುಡುಕು । ರ್ಯಷತ್ಪರಿಧಾವನೆ । ಮುಡುಕು । ಶರೀರೋಪಗೂಹನೆ । ಉಪಗೂಹನೆಮ
ಂದಾಲಿಂಗನಂ । ಮಿನುಕು । ಅಂತರ್ಗತಸನ್ನೆತ್ರಾಂತಕೌಟಿಲ್ಯೇ ಕವರ್ಧನೆ । ತುರುಕು । ಮುಸುಪುಕ್ರಿಯಾ
ಯಾಂ । ಕ್ಲೇಶೇಚ । ತಿರುಕು । ಅಪಾನವಾಯೌ । ಬಿಕ್ಕು । ವುಕ್ಕು । ಸಿಮಾಂತಭೇದೇಚ । ಬಿಕ್ಕು । ಖಲಕರಣೆ ।
ಶಮನೇಚ । ನಕ್ಕು । ಲೇಹನೆ । ಬಿಕ್ಕು । ವಿವರಣೆ । ವಕ್ಕು । ವಿಭಜನೆ ಪ್ರವಾಹಿಕಾಯಾಂಚಂ । ಮುಳುಕು ।
ಮುಳುಂಕು । ಜಲನಿಮಗ್ನೆ । ತುಳುಕು । ತುಳುಂಕು । ಸ್ನೇಚನೆ । ಬುಳ್ಕು ನಮ್ನೆ । ನಿಳ್ಕು । ಪರಿಪೂರ್ಣನೆ । ವುಳ್ಕು
ದೀಪ್ತೌ ದ್ರವ್ಯೇಚ । ಅಳ್ಕು ಭಯೆ । ಅಶಕ್ತೌಚ । ತಳ್ಕು । ಅನುಲೇಪನೆ । ತಿಥ್ವವೇಚ । ಬಳ್ಕು ಪ್ರವಾಹೆ । ಅಳ್ಕು
ಜೀರ್ಣೆ । ನೂಂಕು ಪ್ರೇರಣೆ । ಸೋಂಕು ಸ್ಪರ್ಶನೆ । ಸಾಂಕು । ಪೋಷಣೆ । ಗಮನೆ । ತೆಂಕು ಪ್ಲವನೆ ।
ಜೋಂಕು ದೃಢಪೀಡನೆ । ಕಲಂಕು । ಆಲೋಡನೆ । ಚಿಲುಕು । ಚಿಲುಂಕು । ಜಲಾಂತು ಜನನೆ । ಕರವಿಮೋ
ಚನೇಚ । ಪೊಳಕು । ಪೊಳಂಕು । ಜವರ್ಗಕ್ರಿಯಾಯಾಂ । ಪಳಂಕು । ಗಾಢಸ್ಪರ್ಶನೆ ।

ಜಲಗು ಪ್ರತ್ಯಾರೋಹೇ। ಶಳ್ಕಾಂಗಭೇದೇಚ। ಉಲುಗು ಶರೀರಸ್ಫುರಣೇ। ಮುಲುಗು ಪ್ರಸವನಕ್ರಿಯಾ-
ಯಾಂ। ಘುಲುಗು ಗಂಧಪೂರಣೇ। ಕೋಣಾಕಪತ್ರಗಲಂಘನೇ। ಮುಕ್ಕು ಮೂದನವಿಶೇಷೇ। ನಂ
ಜುಲುಂ ಕಲೀನೇ। ಕಲ್ಕು ಪ್ರಸ್ತ್ರಪುಷ್ಪಘಾತನೇ। ಪಕ್ಷಿಭೇದೇಚ। ಪುಕು। ಜೌದ್ಧಶ್ಮೋಲಾಂಛಭೇದೇಚ।
ಸೊಕ್ಕು ಪ್ರಮಾದೇ। ಸಿಕ್ಕು ಪ್ರತಿಬಂಧೇ। ಸುಕುರ್ ಸಂಕೋಚೇ। ಬೇಕುಱು ನಮ್ರತೇ॥ ೭೯೪
ಉಗಿ। ಆಕರ್ಷಣೇ। ಅನಮ್ರತೇಚ। ಮುಗಿ ಪುಷ್ಪಸಂಕೋಚನೇ। ಬಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷೇ। ವಿಶ್ಲೇಷವೆಂದು ಭಾ
ಗಂ। ಸುಗಿ ಭಯೇ। ಬಿಗಿ ಬಂಧನೇ। ಹಾಯ ಪರಿಕರೇಚ। ಚೆಗಿ। ಅಂಗಳವಿಸರ್ಜನೇ। ಧುಗು। ಪ್ರ
ವೇಶನೇ। ನಗು ಹಾಸನೇ। ಉಗವಿಸರ್ಜನೇ। ಮಿಗು। ಅತಿಕ್ರಮಣೇ। ಅವಶಿಷ್ಟೇಚ। ಮುಗ್ಗ
ಜೀರ್ಣಾವಗಂಧೇ। ಗತಿಭಂಗೇಚ। ಪುಗ್ಗ। ಹಾಚನವಿರೋಧೇ। ಪೋಗು ಗಮನೇ। ಆಗು
ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವೇ। ಸೋಂಗು ವೃಕ್ಷೈರ್ಧ್ವನೌ। ಈಗು ಪ್ರದಾನವಾಯೋಃ। ವೃಕ್ಷಭೇದೇಚ। ತಾ
ಗು ಸಂಘಟ್ಟನೇ। ಬಾಗು ನಮ್ರತ್ವೇ। ತೂಗು ತುಲನೇ। ಬೀಗು ಹರ್ಷಭಾವೇ। ಕೇಗು
ಮಯೂರಸ್ವನೇ। ಉಡುಗು ಗೋಪನೇ। ಪೊಂಗು ಸ್ಫುಟನೇ। ನುಂಗು ಗಿಳನೇ। ತು
ನುಂಗು ಸಮ್ಮೋಚನ। ಕಾಂಧಾರಣಾ ಸಂಘಟ್ಟನಯೋಃ। ಜಿನುಂಗು ಜಿನುಂಗು।
ಅವ್ಯಕ್ತಧ್ವನೌ। ಚಾವಷಭೇದೇಚ। ಮಲುಗು। ಪ್ರಪದಾನಾವಲಂಬಿ। ಪ್ರಪಥಾನೇಚ। ಚ
ಲಂಗು ಕರಮುಕ್ತಿ। ತೊಲಗು। ವಿವಿಕ್ತಿ। ಬಂಗು। ಅಪಸರಣೇ। ಮಿಸುಗು ಕಾಂತೌ। ಯಸು
ಗು ಪ್ರಯೋಗೇ। ಮಸಗು ವಿಜೃಂಭಣೇ। ಕಲಗು ವಿಘಟನೇ। ಕೊರಗು। ರಸಮೋಹನೇ।
ಪರಗು ಸತ್ಕ್ರಿಯಾಯಾಂ। ಮರಗು ಸಂತಾಪೇ। ಪುರುಗು ಪ್ರಗಲ್ಭೆ। ಮಿರುಗು। ಚೆರಚ
ಕಾಯಮಾನೇ। ಉರುಗು। ಸಂಭ್ರಮೇ। ಪುರುಗು ವಕ್ರಭಾವೇ। ಬಿರಗು ಸುಪ್ತೌ। ಕರುಂಗು।
ಕಾಷ್ಣ್ಯೇ। ಕಾರ್ಷ್ಣ್ಯ ಯೆಂದು ಕಪ್ಪು। ಪುದುಗು। ಸಂಕೋಚನೇ। ಕೆಂದುಗು। ಪ್ರಾರಂಭೇ। ಮುದು
ಗು ಗೋಪನೇ। ನಡುಗು ಕಂಪನೇ। ತಡಂಗು। ಜೆತ್ರುಕ್ಕೆ। ಅಡಂಗು ಸಗೋಪನೇ।
ಬಣಂಗು ಶೋಷಣೇ। ಯಡೆಮಡುಗು ವಿಘಟೇ। ತೊಳಗು ಬೆಳಗು। ಕಾಂತೌ ೦೪

ಮುಳುಗು ನಿಮಜ್ಜನೇ। ಅಲುಗು ಸಂಚಲನೇ। ಅಳುಗು ಕ್ಷೀಣತ್ವೇ। ಮುಳ್ಗು ಪತನೇ। ಮೊಳಗು
ನವನೇ। ಅಳಸುಗು ಲಯೇ। ಪುರ್ಗು ದಹನಕ್ರಿಯಾಯಾಂ। ಪುಗು ಸ್ನೇಹೇ। ಮೊಳಗು ಪಾದ
ನಕ್ರಿಯಾಯಾಂ। ಸ್ತನಿತಯೋಃ। ಪೃಷ್ಠಭೇದೇ ಚ। ಬರ್ಗು ಸಂಮೇಳನೇ। ನುರ್ಗು ಸಂಚೂರ್ಣ
ಕುರ್ಗು। ಆಕುಂಚನೇ। ಕುರ್ಗು। ಕಾರ್ಶ್ಯೇ। ಅನೆರ್ಗು। ಅಂತರ್ಲಯನೇ। ತೆಗೆ। ಆಕರ್ಷಣೇ। ಬಗೆ ಜನ
ನೇ। ಪ್ರಕ್ಷಾಳನಯೋಃ। ಬಗೆ। ಪರಿಭಾವೇ। ಚಿತ್ತೇ ಚ। ತಗ ಸ್ತಂಭನೇ। ಹೊಗೆ ಧೂಮದೂಮ್ನ
ನಿರೋಧಕ್ರಿಯಾಯಾಂ। ಧೂಮ್ನೇ ಚ। ನೆಗೆ ಪುತ್ಪ್ಲವನೇ। ಮೊಗೆ ಜಲಾಕರ್ಷಣೇ। ಭೂ
ಭೇದೇ ಚ॥ ೧೫॥ — ಮಿಚು ದೀಪ್ತೌ। ವಿದ್ಯುತಿ ಚ। ಮುಂಚು। ಅಗ್ರಗಮನೇ। ಪಿಂಚು ಪಶ್ಚಾದರ್ಥೇ।
ಕೊಂಚು ಸಂಕೋಚೋದ್ವೇಗೇ। ಪಳಂಚು। ಸಂಘಟನೇ। ಜರುಚು ಬಿರು ಭಾಷಾಯಾಂ।
ಅರಚು। ಉಚ್ಚೈರ್ನಾದೇ। ಮೆರಚು ಪ್ರಥನೇ। ಕಲಿಚು। ವಿಪರೀತಪತನೇ। ಪೆರ್ಚು ವಿಸ್ತಾರೇ।
ಮಚು। ಅತಿಪರಿಚಯೇ। ಬೆಚ್ಚು ಸಂತ್ರಾಸೇ। ತೃಷಪುರುಷೇ ಚ। ಕಚ್ಚು ಖಾದನೇ। ಪ್ರಕ್ಷಾಳ
ನೇ ಚ। ಬಾಚು ಪುಂಜೀಕರಣೇ। ತೀರ್ಚು ನಿಷ್ಪತ್ತೌ। ಪುಚ್ಚು। ಆಕರ್ಷಣೇ। ಭೇದನೇ ಚ। ಗಚು
ಚ್ಚು ಶಸ್ತ್ರಸಂಧಾರಣೇ ಚ। ಬಿಚ್ಚು। ವಿಭಜನೇ। ಅಚ್ಚು। ಅವೃತ್ತಧ್ವನೌ। ಚುಚ್ಚು ದಾ
ಹೇ। ಬೆರ್ಚು ವೆಚ್ಚು ದರ್ಪನಾಶ್ಯಲಜ್ಜಾಯಾಂ। ಕಡೆ ಗಂಗ್ಯ। ಅವಜ್ಞಾಯಾಂ। ಅವಜ್ಞೆ
ಯೆಂದು ಮೀರಿದುದು। ನುಣ್ಚು। ಅಪಸರಣೇ। ಮುಚ್ಚು। ಆಚ್ಛಾದನೇ। ಮೆಚ್ಚು। ಅಭ್ಯುಪಗ
ಮೇ। ನಚ್ಚು ವಿಶ್ವಾಸೇ। ಉಚ್ಚು। ಆಚ್ಛಾದನೇ। ಮೆಚ್ಚು। ಅಭ್ಯುಪಗಮೇ। ಉಚ್ಚು। ಅಂಜನಕ್ರಿ
ಯಾಯಾಂ। ತೆಚ್ಚು ತಂತುವಾಯಕ್ರಿಯಾಯಾಂ। ತರು ಸಾರ್ಕ್ಯೇ ಚ। ಅಲರ್ಚು ವಿಕಸನೇ।
ಎಚ್ಚು ಕ್ಷೇಪಣೇ। ವಿಕರಣೇ। ಉದಿರ್ಚು। ಅಧಃಪತನೇ। ಸಾರ್ಚು ಸಮೀಪಾಗಮನೇ।
ಸೋರ್ಚು ಗಳನೇ। ವಡಚು ಉದ್ಯಮೇ। ಕೊಂಡಚು ಬಂಧನೇ। ಸಡಿಲ್ಚು ಶೈಥಿಲ್ಯೇ। ಬಿಡಿ
ಚ್ಚು ರಥವಿಮೋಚನೇ। ಅಮಚು। ಸಂಘಟೀಕರಣೇ। ಬೆಮರ್ಚು ಸ್ವೇದಕರಣೇ।

ನಿಮುಚುರ್ ಪ್ರಸಾರಣೇ। ಪೊಂಗಾಳ್ಚುರ್ ಸಂಯುಗೇ। ಸಂಯುಗವೆಂದು ಬೆದರುವದು। ತೊಳ್ಚುರ್

ಸ್ಥಿರಾಪಗಮನೇ। ಮರಳ್ಚು ಪರಾವೃತ್ತೌ ಕರಣೇ। ಸುಗುಳ್ಚು ಸ್ವಾಂತ್ಯದ್ವಾರಮು ಗುಳ್ಚು ಸಂಕೋ-

ಚನೇ। ಸುರುಳ್ಚು ಸಂಕೋಚನೇ। ಕೆರಳ್ಚು ಚಲನೇ। ಚಯನೇ ಚ। ಪೊರಳ್ಚು ಲುಠನೇ। ಕೆರಳ್ಚು ಆ-

ಸ್ಫೋಟನೇ ಆಸ್ಫೋಟನವೆಂದು ಕೋಪೋದ್ರೇಕಂ। ಕುರುಳ್ಚು ಶಸ್ತ್ರಜಾಲನೇ। ಉರುಳ್ಚು ನಿಷ್ಪ್ರ-

ಗಮನಕರಣೇ। ಹರಳ್ಚು ನ್ಯಕ್ಕೃತವಿರೋಧಕರಣೇ। ಅರೆ। ಎಲುಬ್ಚು ಆಲಂಬನೇ। ತರಳ್ಚು ಪೃಥಕ್ಕರಣೇ

ಬಯಲ್ಚು ನಿಶ್ಶೇಷ್ಟಾಯಾಂ। ಅಗುರ್ಚು ಜಲಾಶಯಮಗ್ನೆ। ಅವಲ್ಚು ದುಃಖೋಂತವಿದನೇ। ಕಿಮು-

ಚುರ್ ಹಸ್ತಮರ್ದನೇ। ನೆಗಚುರ್ ವಿಖ್ಯಾತೌ। ಪುದುವ್ಯಗೆ ಚ। ತಗುಚುರ್ ಪುದುವ್ಯಗೆ। ಅನ್ನಿಭಾ-

ಥನೇ ಚ। ಅಂಜು ಭಯೇ। ಪಿಜು ಪೃಥುಕ್ಕರಣೇ। ನಂಜು ರೋಷಶ್ಲೇಷಣೇ। ಕಂಜು ಚಯನೇ। ಪಾಂ-

ಜು ಅಪಲಾಯೇ॥ ೧೩೪

ದಾಂಟು ಲಂಘನೇ। ಮಾಂಟು ಏಕಪಾದಗತೌ। ಕುಂಟು ವಿಸ್ತಾರಗತೌ। ಮು-

ರುಂಟು ದಹನಕರಣೇ। ಸುರುಂಟು ಸಂಕೋಚನೇ। ಕೆರಂಟು ಬೆರಂಟು ನಖನನೇ। ತೆರಂ-

ಟು ನಿವಸನೋದ್ಘಾಟನೇ। ಪುರುಂಟು ಅತಿಕ್ರಮಣೇ। ತಾಟುರ್ ಸಂಘಟ್ಟನೇ ಬಗೆಯೊಳು

ಮು ವಿಶೇಷ ಪುಟ್ಟು ಉತ್ಪತ್ತೌ। ದಾರುಹನ್ನೆ ಚ। ಕಟ್ಟು ಬಂಧನೇ। ವಸ್ತ್ರಧಾನ್ಯರನೆ ಚ। ತಟ್ಟು

ತಾಡನೇ। ಬೆಟ್ಟು ಗಾಢಪ್ರವೇಶೇ ಚ। ವರ್ಣತ್ವೇ ಚ। ಮುಟ್ಟು ಸ್ಪರ್ಶನೇ। ಉಪಕರಣೇ ಚ। ಅರೆ-

ಯಟ್ಟು ಎಲ್ಪಟ್ಟು। ಅನುಧಾವನೇ। ಮೆಟ್ಟು ಪದವಿನ್ಯಾಸೇ। ಪಾದತ್ರಾಣೇ ಚ। ತಿಟ್ಟು ಭವ-

ಕ್ರೀಡನೇ। ಉನ್ನತಭೂಮೌ ಚ। ಸುಟ್ಟು ಅಂಗುಲಿದರ್ಶನೇ। ಕಿಡುಕುಟ್ಟು ಸಂಘಟ್ಟನೇ।

ಸಮಕಟ್ಟು ವಿಧಾನೇ। ಗುಡಿಗಟ್ಟು ವರ್ಣಪೂರಕ್ತಿಕಾಯಾಂ। ವರ್ಣಪೂರಕ್ತಿ ಖೆಯಂದು

ಕುಂಡಲೀಕರಣಾಂ। ತಟ್ಟು ತಾಡನೇ। ತ್ರುಪಗಾಡಾಥಾದನೇ। ಎಟ್ಟು ಏಕಕ್ರಿಯಾಯಾಂ।

ಜಡಿ ತಜನೇ। ಅಲ್ಪವೃಷ್ಟೌ ಚ। ಬಡಿ ತಾಡನೇ। ಸಲ್ಪದಂಡೇ ಚ। ನುಡಿ ವಚನೇ। ಪಿಡಿ ಗ್ರಹಣೇ।

ಕರಿಣ್ಯಂಚ । ಸಿಡಿ ವಿಕೀರ್ಣೇ । ಸೂತ್ರತ್ರಯಸದಾಪ್ಯಂತಿಗಜಕ್ರಿಯಾಧವಸ್ತುನೋಪಿಸೂತ್ರವೆಂದು
ಕಾರಣಾಬಾರದುಯುದಾಂಗೆಯುದಗ್ಭಾವಆಯಸಲೆಂದು ಮಪ್ಪುದು । ದಾಹಾಂದಲ್ಲಿಯು ಗಜದ
ಲ್ಲಿಯು ಮುಂಟು । ಹೂಡಿ ವಾನೆ ವಲ್ಗೇಚ । ಮಿಡಿ ಅಂಗುಲ್ಯಪ್ರಹರಣೇ । ಮುಡಿ ಕೇಶಬಂಧನೇ । ನಿರ್ಹ
ಹಾಣ್ಯೇಚ । ಉಡಿ ಮೋಟನೇ । ರೋಗಭೇದೇಚ । ಕಡಿ ಖಂಡನೇ । ಶಕಲ್ಯೇಚ । ಮಡಿ ಮರಣೇ । ಧೌ
ತವಸ್ತ್ರೇಚ । ಗಿಡಿ ಕಬಿಳಪ್ರವೇಶೇ । ಇಡಿ ಚೂರ್ಣೀಕರಣೇ ಸಂಕೀರ್ಣೇಚ । ಆಡು ವಚನೇ । ಸುಡು ದಾಹೇ । ತುಡು
ಶರಸಂಧಾನೇ । ಭೂಷಣೇಚ । ತುಡು ಪ್ರಧಾನೇ । ವಕ್ರೇಚ । ಬಿಡು ವಿಮೋಚನೇ । ಭೂಷಣೇಚ । ಕು
ಡು ಪ್ರಧಾನೇ । ವಕ್ರೇಚ । ಬಿಡು ವಿಮೋಚನೇ । ಉಡು ವಸ್ತ್ರವೇಷ್ಟನೇ । ಮೃಗವಿಶೇಷೇಚ । ನಡು ಸಂ
ಸ್ಥಾನೇ ಮಧ್ಯೇ । ಪಡು ಮರಣೇ । ಶಯನೇಚ । ಇಡು ಕರವಿಮೋಚನೇ । ಕೇಡು ವಿನಾಶೇ । ಮಡು ದೃಢ
ಸಂಧಾನೇ ಅಗಾಧಜಲೇಚ । ಆಡು ನರ್ತನೇ । ಪಾಡು ಗಾನೇ । ಮೊಡು ಪ್ರಕ್ರಮಣೇ । ಕಾಡು । ಅವಹೇಳ
ನೇ ಅರಣ್ಯೇಚ । ತೋಡು ನಿಷ್ಕ್ರಮಣೇ । ನಿಡು ಪ್ರಸಾರಣೇ । ಓಡು । ಪಲಾಯನೇ । ಖಂಡ ಶ
ಕಲೇಚ । ಮಾಡು ಕರಣೇ । ಕುಡ್ಯವಿಶೇಷೇ । ಕೀಡು ವಾಯುಸ್ಪರ್ಶನೇ । ಸೂಡು ಪುಷ್ಪಧಾರಣೇ । ಕೂ
ಡು ಸಂಮೇಳನೇ । ಉಂಡು ಭೋಜನಕ್ರಿಯಾಯಾಂ । ಆಧಾರ್ಯೇಚ । ಮೂಢ ವೃತ್ತೇ । ತೋ
ಡು ಶ್ರೀಕೃಭಯಪ್ರಂಗೇ । ಯಾಚ್ಞಾಯಾಂ । ಶರಬಸಮೂಹೇಚ । ಬಾಡು ಮ್ಲಾನೇ । ಶಾಕೇಚ ।
ಅಳ್ಳಾಡು ನಿರವಿಶೇಷೇ ಪೆಂದಿಲವಾಡುದು । ಕಡಮಾಡು । ಕಡಂಮಾಡು । ವಿಪರ್ಯಾಸೇ । ಎಸಾಡು ।
ಶರಗಳೆ । ಬಾಸಾಡು ಚಲಾಕ್ಷೇತ್ರಣೇ । ಬಿಸಾಡು ಕರವಿಮೋಚನೇ । ಕದಡು । ಕಲಡು । ಕಲುಷೇ ।
ಮುದು । ಸಂಕೋಚನೇ । ಹೊರಡು ಪರಿಲುಠನೇ । ಪರಿಲುಠನವೆಂದು ಹೊರಳ್ವುದು । ಅಪುಡು ಶಂ
ಕಚೂರ್ಣನೇ । ಹರಡು ಪ್ರಸಾರಣೇ । ಗುಲ್ಫೇಚ । ಅಲ್ಲಾಡು ಸಂಚಲನೇ । ಗೊಂಡಾಡು । ಅಶ್ಯಾದರೇ ।
ಆಸೆಪಡು । ಆಕಾಂಕ್ಷಾಯಾಂ । ಪಡುಡು ವಿಕೀರ್ಣವರ್ತನೇ । ಮುಂಬಿಡು ಪುರೋಗಮನೇ । ಹೊಲಂಬಿ
ಸುಡು । ದಿಗ್ಭ್ರಮಣೇ । ಬಡಂಬಡು । ಅಭ್ಯುಪಗಮೇ । ಮೂಗುವಡು ಮೌನೇ । ಬಿಸುಡು । ಬಿಸಾ
ಡು ಹೋಗಾಡು ಪ್ರಮಾದಸೃಜನೇ । ಅಳ್ಳಜಂಬಿಡು । ಅಸೂಯೇ । ಕರುವಿಡು ಲೇಪ್ಯಕರಣೇ ।

ಶಿಷ್ಟವಿಡು। ಚಿತ್ರಪಾರಂಭೇ। ಉಚ್ಛ್ವಸಂಬಿಡು। ಉತ್ಸಾಹನಿಗ್ರಹೇ। ದಾಳಿಥುದುಂರಧಾವನೇ ಗೋಕೇಳಿ

ಡು। ಆಸ್ಫೋಟಶಬ್ದನಾಂ। ವ್ಯಾಳಿಡು। ಶ್ವಾಸಜಂ। ಬಕನ್ನನಾಂ। ಮೆಯ್ಯುಡು। ಕುಂಗಿಡಿ। ಉಚ್ಚೈರ್ಧ್ವನಾಂ।

ಬಾಯ್ಯುಡು। ದೈನ್ಯೇ। ಚೆಕ್ಕಂಬಿಡು। ವಿಸ್ಮಯೇ। ಘೊಂಡಮಡು। ನಮಸ್ಕಾರೇ। ಕನೆವಡು। ಶಿರಸ್ಸಂಧಾ

ನೇ। ಕುಂಪಿಡಿ। ಕ್ರೋಧನಿರ್ದೇಶೇ। ಕಾಪಿಡು। ಸಂರಕ್ಷಣೇ। ಚೆಕ್ಕಿಪಿಡು। ವಿಶ್ರಕ್ತೇ। ವಿವರೇಚ। ನೆಕ್ಕಿಡು

ಸಂಕ್ಲೇಶೇ। ಪೊಂಡ್ಸು ಪ್ರತಿಕಾರೋಂ। ವ್ಯಾಹೃತಿ ಚ। ಪಿಂಡು ನಿಷ್ಠೀವನೇ। ಗೋಂಕಸಮುಶಾಲ್ಕಿ ಚ। ಚಿ

ವುಡು। ನಖಚ್ಛೇದಿ ಚ। ಕ್ರೈಮಾಂಡು। ಶಸ್ತ್ರಸಂಚಾಲನೇ। ವ್ಯವಹಾರವಿತಾಲ್ಪಸಂಕೇತನೇ ಚ। ಬಾಯ್ಗ

ಡು। ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯಾಂ। ಸಂರಚಾಡು। ಮಮೋರ್ದ್ಧಾತವಚನೇ। ಕೋಂರಿಂಡಾಡು। ವಿಕ್ರಾಂ

ಗಾಂಪಹಾನನೇ। ಪೊಂಡೆ। ಸ್ಫುಟನೇ। ದ್ರವ್ಯೇ ಚ। ಪೊಂಡೆ। ಪ್ರಹರಣೇ। ಕುತ್ಸಾಂ ಚ। ನಿಡೆ। ಆಸ್ವಾದ್ಯೇ

ಆಸ್ವಾಲ್ಪಮೆದು। ಹೆಬ್ಬುಗೆ। ರಸಧಾನ್ಯಾಕರ್ಷಣಾ। ಧಾನ್ಯೇ ಚ। ಪಾತ್ರೇ ಚ। ತಡೆ। ಪಕನೇ। ಉಡೆ। ಅ

ಂಗುಳಿ ಪ್ರಹರಣೇ। ಪಂಚಕಾರು ಕರ್ಮಧಾರಯೋಃ। ಪಡೆ। ಉಪಾರ್ಜನೇ। ಬಲೇ ಚ। ಕಡೆ।

ಮಥನೇ। ಅವಸಾನೇ ಚ। ತೊಂಡೆ। ಸಂಮಾರ್ಜನೇ। ಅಂಗೇ ಚ। ನಡೆ। ಗಮನೇ। ತಡೆ। ಕಾಲಕ್ಷೇ

ಪೇ। ಕಟ್ಟುವಡೆ। ಮನೋವಿರೋಧೇ। ಮೊಂಗಂಬಡೆ। ಅನುನಯೇ। ಕೈವಡೆ। ಸಚಿನೀಕ್ರಹರ

ಗಾಥೆ ೨೬೪

ಪಂಗಾಳಿನಂಪ್ಪೈ ಭಯಂ ರಕ್ಷಯೋಃ। ಕುಣಿನಕನೇ। ಕಿಣಿ ಸಂಕ್ಷೋಭೇ। ಕಣಿತೈ

ಷ್ಣಾ। ಅಣಿ ಸ್ಪರ್ಶನೇ। ಕಾಣ್ ದರ್ಶನೇ। ಮಾಣ್। ನಿವಾರಣೇ। ಪೂಣ್। ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯಾಂ। ಪ

ಣ್। ಸಜ್ಜೀಕರಣೇ। ಫಲೇ ಚ। ಅಣಿ। ಅಂಗುಲಿಪ್ರಹರಣೇ। ಪ್ರೇಣೆ। ಮಿಶ್ರಬಂಧನೇ। ಸಂಬಂಧೇ

ಗೆ ಚ। ಸೆಣಿ। ಕ್ರೋಧೇ। ನೋಣಿ। ಶೋಷಣೇ। ಬೋಣಿ। ಶರಾಘ್ರಾಣ। ಬಿಕುಅಮಣೇ। ನದೀತೀರೇ

ಚ। ಸುತ್ತು ವೇಷ್ಟನೇ। ಮುತ್ತು ವೇಷ್ಟನೇ। ಮುತ್ತ ನೀರೋಂದ್ಧಾರಣೇ। ಮಾಕ್ತಿಕೇ ಚ। ಕುತ್ತು

ಸ್ಪಂದನೇ। ಕುತ್ತು ಘೂರ್ಣನೇ। ಕತ್ತು ಕನಾಂಕರಣೇ। ಕುತ್ತ ಕಬಳನೇ। ಪತ್ತು ಸಂಶ್ಲೇಷೇ। ಕಲ

ಹಸಂಖ್ಯಯೋಃ। ಸಂಶ್ಲೇಷವೆಂದು ಪೊಂದುಗೆ। ಬಿತ್ತು ನಿವರ್ಣೆ। ಬಿತ್ತು ಬೀಜಸ್ಥಾನೆ

బ్రేదనేచ। ఓత్తు। అగ్నిపక్వీకరణే। అతిపట్టాన్నిచ శే అపసరణే। తో। ఆర్ద్రీకర
ణేచ॥ ౯౪

ఉదికి నవవివరణే। పుది ఆచ్ఛాదనే। ద్వారపొంసీనేచ। గుది పాదబంధనే।
మిది ముసలక్రియాయాం। ఘూర్ణమర్దనయోః। కుది సంతాపే। కొందు యుక్తౌ।
మోందు ఖండనే। వ్రేందు పతనే। ఉరదు స్థానప్రసారణే। ఉదుర్ నిష్పృష్టౌ। మాం
షేచ। కుదుర్ ముష్టితాడనే। తిదుర్ ముజరణే। పొందుర్ సమీపే। అత్తుజలమ
గ్నే। తాళ్చు ధారణే। మోళ్చు అతిక్రమణే। తెమల్చు చేయటనే। సందూజల నిష్క్రమణే।
నాందు ఆర్ద్రీకరణే। కొందు మరణే। సుందు మైథునే। శయనేచ। నందు వి
నాశే। గతశైత్యేచ। మాందు ప్రతిషేధే। పొందు సమ్మేళనే। సంఖ్యాయాం
చ। గందు గతకాంతౌ। పిష్ణాగ్రతిలాయాంచ। కుందు క్షయే। పశుకో
శేచ। ముందు। పురస్సరణే। అగ్రేచ। బదె పాదప్రహారే। పొందె ఆచ్ఛాదనే।
తరకోశేచ। తది తాడనే। నది। ఇషత్ గౌణపదయోస్సన్నికర్షే।
మునిక్రోధే। తపస్వినిచ। కుని। ఆకుంచనే। వక్రభావేతాచ। ఉని బిందుపతనే। నార్
ఆర్ద్రభావే। బార్। కులాలకరణే। ఆకాశే। గోమయపిండపుంజయోః। ఆర్। ధా
రణే। నోర్ ప్రకాచరణే। సర్ క్రమీకరణే। కూర్ చూర్ణీకరణే। సోర్ వృథనే॥ ౯౫

పూ పుష్పసంభవే। పుష్పేచ। పరపు ప్రసారే। నెరపు సంగ్రహే। తిరుపు భ్ర
మణే। పురుపు। అగ్నిబాధే। మురిపు। ముష్టిభ్రమణే। తిరిపు యాచ్ఞప్తౌ। పొల్పు
ఆసంనగమనే। ఆసంన్నగమనమేందు। గమనోద్యుక్తం। మడిపు। మరణాకరణే। కె
డపు। పతనే। తెండపు కరవికేగణే। సలపు ఆరక్షణే। యిళిపు। అధస్థాపనే। గళ
పు బరుపు భాషణే। కళపు। అనుగమనే। తెళపు క్రోధోంత్సర్జనే। అళపు లాఘవ
కీ। వుళపు శేషకరణే। వప్పు సౌందర్యే। అంగీకారేచ। తప్పు స్ఖలనే। చేపు ప్రహరణే।

అష్టు ఆలింగనే। పుదకేళి సాంపు నివారణే। కపు ఘనవే। కుప కుంజీకరణే। రాంగత్వే
దేశే ॥ ౻ ॥ ఋజి అవసానే। నజు విశ్వాసే। కుజు పూరణే। వృంశజలప్రణోళశయే:
తజు పూరణే। అంజు శోష్యణే। శకేచ నాంజు ఆలస్యే। అలజు జలత్రాళనే। కరు
జు గతిస్తంభే। స్త్రీ కోఽర్ధరూనదీ శరాచ। కయుంజు। అసూంయే। ఉరుంజు యుద్ధక్రమణాగమనే। అసుజు సంచాలనే। కలుంజు కలుషకరణే। నిసుంజు నిలుంజు పుంజీకరణే। కుబ్జు జోరసూంచనే। కల్లంచేచ। నేజుగమ్మైధునే। పజుర్ విస్తారకేంజుర్
సమృద్ధా। లుజుర్ లుతనిజోంధతర్గనంచే:। జజుర్ ఆక్రమణాద్ధనా। కజుర్ ఆ
శ్లేషే। ఆశ్లేషవేంద్రాలింగనం। యళ్ళ్బలు ఉత్పవనే। బాశోఽభే। మిస్తవనే। కేముఖా
నే। కంముదంశస్త్రానే। కుంవు ముసలక్రియాయాం। వోంవు। అనువర్తనే। చి
ంవు। యుగాంగుల విమోచనే। శస్త్రక్రియాయాంచ। హంముర జ్జుక్రియా
యాం। నేంము ప్రస్తప్నపనే। అణ్ణు పౌరుషే। పుణ్ణు వృద్ధమనే। లుణ్ణు। లు
ద్ధకే। శ్వేతే। శ్రీగంణ్ణు అతిక్రమణే। కడేగణ్ణు। కులాక్రమణే। సమే గురు యాంశ్చ
దారిద్రేచ। సమే నిర్హరణేచ। నిశ్శేషేచ। మ్యోతియర్థ్యర్। ఖాదనే ॥ ౧౦౪ ॥

ఫాంణ్। తాడనే। ఋణ్ విక్షేపే। గణ్ శబ్దే। నేణ్ వస్త్రక్రియాయాం।
ఘృతేచ। కుంటులవణే। పుంణ్ నియామే। ఆణ్। అన్వేషనే। సుణ్। ఉత్థానే
కోంణ్ సాద్రశ్లే। హ్రాణ్। పల్లవే। ప్రాప్తే। శ్రీంపేచ। ఆణ్। విరళవస్త్రార్థనే।
ఆయుష్యేచ। పాంణ్ లంఘనే। మనుబోయే। సమగ్రజేష్టాయాం। సంఘా
నజేష్టే। కడుకేంణ్। తీవ్రాత్తే। బళకేంణ్। అంతః క్రియాయాం। కళిక్త్వేణ్
ప్రతిఘాతే। క్రీగాంణ్। సంరక్షణే। కుళి రయివిరిచాక్షైనే యభూషణోద్ధారా
నే। యంజుకేంణ్। అనుమతే అంజుకేణ్। స్థానసంగ్రహే। అప్పుకేణ్ అంగీ
నే। యంజుకేంణ్। అనుమతే అంజుకేణ్। స్థానసంగ్రహే। అప్పుకేణ్ అంగీ

ಕಾರೀ। ಸೂರಿ ಫಲಾಯನೇ। ಸ್ಫುಚ। ಸುರಿ ಗಳನೇ। ಚೇರಿ ಸ್ಫುಟನೇ। ಅರಿ ಕ್ರಂಶನೇ। ಉ ಕಿರಿ ವಪನ್ಸ್ಯೆ।

ಶಂಕು ಗ್ರಂಥಿ ವರಾಹಾಯೋಃ। ಮುರಿ ವಕ್ರಭಾವೇ। ಊರಿ ಧಾವನೇ। ಉರಿ ದರನೇ। ಶರು ವಿಶ್ಲೇಷಣೇ ಚ।
ಕರಿ ದಾರೇ। ಕುರಿ ನಿದ್ರಾವರಣೇ। ಶಿರ ಪತನೇ। ನಿ ಮಿರ್ ಪ್ರಸಾರಣೇ। ಅಮರ್। ಗಾರ್ಹ್ಯೇ ಕಷಿ। ಚಿಮರ್।
ಸ್ವೇದಭಾವೇ। ಶಿಮಿರ್। ಕ್ಷುಲ್ಲ ವಿಸರ್ಜನೇ। ಅಡರ್। ಆರೋಹಣೇ। ತೊಂಡರ್। ಬಿರುದ ಶ್ರಂಖ
ಲಾಯಾಂ। ಫೊಂಡರ್। ಸ್ಫುರಣೇ। ಫೊಂಡರ್। ಕಂಪನೇ। ಬಿದಿರ್। ವಿಕೀರ್ಣೇ ನಿವಳನೇ ಚ। ಉ
ದಿರ್। ಪತನೇ। ಅಲರ್। ವಿಕಸನೇ। ಪುಷ್ಪೇ ಚ। ಹೊರ್। ಮಲ್ಲಯುದ್ಧೇ। ಬಲೇ ಚ। ಸಾರ್। ಸಮೀಪಾ
ಗಮನೇ। ನೇರ್। ಕ್ರಂಶನೇ। ಪಾರ್। ಮಯಾನ್ವೇಷಣೇ। ಗೋರ್। ಜಾಲಕರಣೇ। ಸೇರ್। ಸಾನುಮ
ತೇ। ಕೂರ್। ಸ್ನೇಹೇ। ಬಾರ್। ಚರ್ಮಕ್ಕಿಕರಣೇ। ಪುಷ್ಪದ್ರವ್ಯನಿರ್ಯುಕ್ತೌ। ಸೋರ್। ಗಳನೇ। ಗರ್ಭಪಾತನೇ
ಚ। ಕಾರ್। ಉಮ್ಮೀದನೇ। ಜಡಾಂಗಮೇ ಚ। ಹೀರ್। ಭೂಷಣೇ। ಅರ್। ಉಚ್ಛ್ರಿಧ್ವನೌ। ಪ್ರಹೇಷ
ಭಯುಗ್ಮೇ। ದಾರು ಭೇದೇ ಚ। ಕೊನರ್। ಚಿಗುರ್। ಕಳರ್। ಪಲ್ಲವೋತ್ಪತ್ತೌ। ತನರ್। ಅಪಹರಣೇ।
ಬಸರ್। ಸ್ರವಣೇ। ಕಿಸುರ್। ಅಸುರ್। ಅಸೂಯಾಭಾವೇ। ಪುಸಿರ್। ಭಾಷಣೇ। ಕಸರ್। ಗಳಕಂಡಲಾಳೇ।
ಹಸುರ್। ಹಾರಿತಭಾವೇ। ತಗರ್। ಗತಿ ಬಂಧನೇ। ಅಜೇ ಚ। ಬಿಗುರ್। ಭಯೇ। ತನರ್। ಆನಮ
ಬರ್। ಆಗಮನೇ। ಯಳ್ತರ್। ಯೇಯ್ತರ್। ಸಾರ್ತರ್। ಸಮೀಪಾಗಮನೇ। ನೇರ್ ಕ್ರಂಶನೇ। ಪಾರ್।
ಮಯಾನ್ವೇಷಣೇ। ಗೋರ್। ಜಾಲಕರಣೇ। ಸೇರ್। ಸಾನುಮತೇ। ಕೂರ್। ಸ್ನೇಹೇ। ಬಾರ್। ಚ
ರ್ಮಕ್ಕಿಕರಣೇ। ಪುಷ್ಪದ್ರವ್ಯನಿರ್ಯುಕ್ತೌ। ಸೋರ್। ಗಳನೇ। ಗರ್ಭಪಾತನೇ ಚ। ತಿಳರ್। ಹಯಧ್ವನೌ। ಬೆಳರ್।
ಧಾವಳ್ಯೇ। ಕೇಳ್ ವಿಜೃಂಭಣೇ। ಮಿಳರ್। ಸಮುದ್ರೇ। ಹುಳರ್। ಉಚ್ಚಭೇದೇ। ಹೋಮ್ಯೇ ಚ। ——

ಮಳಿ। ಯೋದ್ಧೃತ್ಯೇ। ಕಗ್ಗ। ಉತ್ತರ ಸ್ವಧ್ವನೌ। ಬಲಿ। ಅಂಡೋಳವೇ। ಅಕ್ಷಾಂತರೇ ಚ।
ಅವಿಪರಿಭಾವಲಾಲನಯೋಃ। ಅಂಡಲೆ। ಆಸನ ಪೀಡನೇ। ಕನ್ನಲೆ ಚಿತ್ರ ಚಿತ್ರಸ್ತು
ರಣೇ। ಪೊಳಲ್। ಸ್ಫುರಣೇ। ಕಿಚಿಕಲ್। ಹೇಷಿತೇ। ತುಳಿಲ್। ಕೋಲಸ್ಸನೇ। ಪಕ್ಷಿಭೇದೇ ಚ।

బల్ స్థిరెనెరల్। నిశ్శేష్టావలంబనె। తెళల్। తనుశ్శేకత్రమం జిరయోః। అవల్ము

సులక్రియాం। బళల్। శ్రాంతె। మేళల్। భ్రమణె। అళల్। దుఃఖె। ఎళల్। ఆలంబనె। పి

ళల్। హంస స్మృతె। మరల్। పరాభృశె। పుష్టిచ। అరల్। వికాశె పుష్టిచ। నరల్ వేదనా

ధ్వనో। [illegible]

[illegible]

ಚಾಂಗದೋಷಹನನಯೋಃ। ಘ್ರಾಸು। ಅಘೋವಾಯೇತಾಂ। ಕಾಸು ದಾಡೆ। ವಿವರ್ತೇಚ।
ಹೊಕ್ಕಸು ಗೂಂತ್ರಪ್ರವೇಶೇ। ಊರಸು। ಅಂಸ್ಪೃಷ್ಟಣೇ। ಮರಸು। ಆಚ್ಛಾದನೇ। ತುರಿಸು ಕಂಡೂಂತಿ
ಕರ್ಷಣೇ। ಮೊಂಗಸು। ವೃದ್ಧ್ಯಾಗಲಂಭೇ। ಫುರಿಸು। ದಹನೇ। ಎಳಸು ಯಾಂಚ್ಞಾಯಾಂ। ಬ
ಳಸು। ಭ್ರಮಣಾರ್ಥೇ। ಕಂಡುಕಾಂಗಯೋಃ। ಬೆರಸು ಕಲನೂ ಸಂಮಿಶ್ರ। ಅಡಸು ಪ್ರವೇಶೇ।
ಅಲಸು। ಆಲಸ್ಯಸನ್ನಾಂಸು। ರ್ದ್ಯಾಷರ್ಯಾಯಾಂ। ಬರಸು ಘರ್ಷಣೇ। ಇಸು ಶರವಿಮೋಚನೇ।
ಬಿಸು ಲಾಂಛನಸಂಧಾನೇ। ಪಸು ವಿಭಜನೇ। ಜೀವಧನೇಚ। ಹೊಂಸಿ ನಿಧುನಕರಣೇ। ಪಾಡು
ಶಿಂದಭೇದೇಚ। ಪೊಂಸ ರಜ್ಜುಕ್ರಿಯಾಯಾಂ। ಬೆಸಿಗವರ್ಗ ಕಾಂಪಾಸ ಪಾಪಿಚನಸಿ
ಉತ್ಪವನೇ। ಮಸಿ ಘರ್ಷಣೇ। ಸಲ್ಲಕ್ಷಾ ಕ್ಷೇಚ। ಪಸಿ ಶೋಭಾಯಾಂ। ಬಸಿ ಪ್ರಸನ್ನ ಸಂ
ಸ್ಮೃತಿ ಪ್ರದಂಶೇ। ಸ್ಥಂಯಂತ್ರೇ। ರಿವಸು ಭವತಿ। ಬರಚಿತ್ರಿಸು ರಹ್ಯಪಾಂದಿ ವಿಲೆಖನೇ। ಸೂಂ
ಪೋಂಸ್ಯಸೂಂತ್ರಸ್ಥಾಪನೇ। ಗರ್ಜಿಸು ಭಯಂಕರಧ್ವನೌ। ತರ್ಜಿಸು ನಿವಾರಣೇ। ಮುದ್ರಿ
ಸು। ಅಂಕಕರಣೇ। ಛದ್ರಿಸು ಮಂಡನಕ್ರಿಯಾಯಾಂ। ವರ್ಣಿಸು ಸ್ತೋತ್ರೇ। ವಿಘೂಂ
ರ್ಣಿಸು ವಿಜೃಂಭಣೇ। ಶಿಕಿಸು ನಿಯಾಮೇ। ಪಾಳಿಸು ಮೇಳಿಸು ಸಂಯೋಗೇ। ರಕ್ಷಿ
ಸು ಪಾಲನೇ। ರಾಜಿಸು ಶೋಭಾಯಾಂ। ಪೂಜಿಸು। ಅರ್ಚನವಿಧೌ। ವರ್ಣಿಸು
ವರ್ಣನೇ। ಕೀರ್ತಿಸು ವರ್ಣನೇ। ನೀರಾಂತಿಸು। ಆರಾರ್ತಿಕ್ರಿಯಾಯಾಂ। ಯೋಚಿಸು
ಅನುಮತೇ। ಜಿಂಕರಿಸು ಪ್ರಶಂಸಾಯಾಂ ಪ್ರಶಂಸವೆಂದು ಕೊಂಡಾಟಂ ದೂರಂ
ಕರಿಸು। ಅವಜ್ಞಾಯಾಂ। ಶಾಸಿಸು ಶಿಕ್ಷಾಯಾಂ। ದಾಸಿಸು। ಆಘ್ರಾಣೇ। ನಿಯಾ
ಮಿಸು। ಆಜ್ಞಾಪನೇ। ಅಭಿನಯಸು। ಅನುಕರಣೇ। ರಂಜಿಸು ಶೋಭಾಯಾಂ।
ಪೂಜಿಸು। ರಾಶೌ। ರಚಿಸು ರಾಗೇ। ಭಂಜಿಸು। ಅಪಮಾರನೇ। ಉದಾಹರಿಸು ಕಥನೇ।

ಜರಿಯಿಸು ಭ್ರಮಣೆ। ವರಯಿಸು ಸ್ವೀಕಾರೆ। ಕೋಪಿಸು ಅಮರ್ಷೆ। ಸ್ಥಾಪಿಸು ಸ್ಥಿರಕರಣೆ
ಸಂಚಿಸು ಸಂಗ್ರಹೆ। ವಂಚಿಸು। ಅಪಲಾಪೆ। ರಮಿಸು ಕ್ರೀಡಾಯಾಂ। ಗಮಿಸು ಗಮಶಕ್ತ್ಯೈ
ಆವಿಸು। ಆಕರ್ಷಣೆ। ಮೋಲಿಸು ಕರೋತ್ಸೆ। ನಿಗುಂಚಿಸು ಸಂಕೀರ್ಣಾರ್ಶಾ। ನಂಬಿಸು। ಅ
ನುಮೋದನೆ। ಸುಡಿಸು ಪುಂಜೀಕರಣೆ। ಬುಡಿಸು ವಾಲಗಕ್ರಿಯಾಯಾಂ। ಕುಟ್ಟಿಸು
ಶಕ್ತೌಯೆ। ಬರಿಸು। ಅಪಾದಾನೆ। ಬೋಸರಿಸು ಮಿಶ್ರೀಧರೆ। ಮುಕ್ಕಳಿಸು। ಗಂಡೂ
ಷೆ। ಬಿಕ್ಕಳಿಸು। ಉದ್ಗಾರೆ। ಅಕ್ಕಳಿಸು ನಿಂವ್ರಕ್ಷೋ। ಭಯೆಚ। ನಿಕ್ಕಳಿಸು ವಿಲಾಸಾವ
ನಮ್ರೌ। ವಿಲಾಸಾವನಮ್ರೌಯುಂದು ವಿಲಾಸದಿಂ। ಬಾಗುವುದೆನಂ। ಜುಕ್ಕಳಿಸು ನರ್ತ್ಯಾರ್ಥ
ಗಾಳಿ। ಉಪ್ಪಳಿಸು ರಾಶೌ। ಅಪ್ಪಳಿಸು। ಆಸ್ಫಾಲನೆ। ಚಿತ್ತರಿಸು ವಿಸ್ತಾರೆ। ಬಿತ್ತರಿಸು ವ್ಯಕ್ತ
ಕಾಯಾಂ। ವುಂಮಳಿಸು। ಜಿಂಕೆಯಾಂ। ಚುಂಮಳಿಸು ಕಿಯ್ಯ್ಕ। ಸಂಮೋಹ ಸ
ಭ್ರಮೆ। ಕೋಕ್ಕರಿಸು ವಿಭತ್ಸಜನೆ। ಬೆಕ್ಕರಿಸು ಅಜುದ್ಧನೆ। ಆಲಿಸು ಪರಿಭಾವನೆ।
ಸೋಲಿಸು ಅಪಜಯೆ। ಸಂದಣಿಸು ಗೊಂದಣಿಸು ಸಮೂಹೆ। ಬಾಚುಪ್ಲೈಚ। ಬಚ್ಚಳಿ
ಸು ವಿಸ್ತಾರೆ। ವುಚ್ಚಳಿಲಂಯೆ। ಬೆಚ್ಚಳಿಸು। ವಿಮೋಹೆ। ಚಪ್ಪರಿಸು ಕಂಠಿಕರಣೆ। ಗಬ್ಬರಿಸು
ಸುಶಾನನೆ। ಉಬ್ಬರಿಸು ಪೂರಣೆ। ಕುಗ್ಗಿಸು ಸಂಕೋಚನೆ। ಜ್ಞಾನಿಸು ಧ್ಯಾನೆ। ಚಿ
ನಿಗಿಸು ನಷ್ಟಚೇಷ್ಟಾಯಾಂ। ಕದರಿಸು। ಆಸಾಂದ್ರನೆ। ಗುಡಿಗುಡಿಸು ಮೋಪ್ರಾತ್ರೆ। ಚೆ
ಮಿಚಿಮಿಸು ಶಬ್ದ್ರೋಲುರನೇಚ। ಕದಕದಿಸು। ಸಂಚರಿತ್ಯೈ। ಕಳಕಳಿಸು ಮನೋಪ್ರಾಕಲ್ಯೌ।
ಕನವರಿಸು। ನಿದ್ರಾವಿಕಾರೆ। ಸ್ವರಿಸು ನರುನೆ। ಸೋಗಯಿಸು ಶೋಭಾಯಾಂ। ಮಂತ್ರಿಸು।
ನಾಂದ್ರಾಕ್ಷೈ। ಸಂಧಿಸು। ಸಂಧಾನೆ। ಟಾಳಿಸು। ಚಾಪಲ್ಯೆ। ಕಡೆಗಣಿಸು ಅವಜ್ಞಾಯಾಂ।
ಸಮನಿಸು ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಾಯಾಂ। ಸ್ಫುರಿಸು ಕ್ರಮಾಕ್ಷಿ। ಕವಿಸು ಕ್ರಿಯೆ। ಅವಧರಿಸು ಸ್ಮರಣೆ।

ಕಿನಿಸು ಕೋಪನೆ। ಹನಿಸು ರಸದಾನೆ। ಬಿಂನವಿಸು ವಿಜ್ಞಾಪನೆ। ಬಿಂನಹ ಕೃತಪ್ರಯೋ
ಗಾಯಾಂ। ಪೆರ್ಚಿಸು ವರ್ಧನೆ। ಬೆಚ್ಚಿಸು ಭಯೆ। ಮಾಡಿಸು ನಿರ್ಮಾಣೆ। ನೋಡಿಸು ಲೋ
ಚನಕ್ರಿಯಾಯಾಂ। ಆಡಿಸು ನರ್ತನವಿಧೌ। ಪಾಡಿಸು ಗಾನೆ। ಒಡ್ಡಿಸು ಶಾಸ್ತ್ರಶಿಕ್ಷಾಯಾಂ
ಕಾದಿಸು ಸಂಗರಕ್ರಿಯಾಯಾಂ। ಮುತ್ತಿಸು ದುರ್ಗಸಂವೇಷ್ಟನೆ। ಯೆತ್ತಿಸು ವುದ್ಧರಣೆ। ತೊಡಯಿಸು।
ಕ್ಷೇಪ್ಯಕರಣೆ। ಕಡಿಯಿಸು ಖಂಡನೆ। ಅಳಿಯಿಸು ಲಯೆ। ಮುಳಿಯಿಸು ಕೋಪೆ। ಕಟ್ಟಿಸು ಬಂಧ
ನೆ। ಒಟ್ಟಿಸು ಪುಂಜೀಕರಣೆ। ಪೊದಯಿಸು ಆಛಾದನೆ। ಪಡೆಯಿಸು [illegible]ನಯಾಂ। ಅಂ
ಗುಳಿಸು ಖಾನನೆ। ತೆಗಳಿಸು ನಿಂದಾಯಾಂ। ಬರೆಯಿಸು ಲೇಖನೆ। ಬರೆಯಿಸು ಕರ್ಷಣೆ। ಮೆ
ರೆ। ವಿಡಂಬನೆ। ಕರೆ ದೋಹನೆ। ಕಳ್ ಸಂಕೋಚೆ। ಮರು ಪ್ರಾಕಾರೆ। ದಲ ನಾವರಣಾಯೋದ್ಘಾಟ
ನಯೋಃ। ಕರೇಚ। ನರಿ ಸಮ್ಯಗ್ರಹೆ। ಮರೆ ವಿಸ್ಮರಣೆ। ತೊರೆ ವಿಸರ್ಜನೆ। ನದ್ಯಾಂಚ। ಅರಿ ಜ್ಞಾ
ನೆ ಪರಿವಿಚಿತ್ತೌ। ಕರಿ ಲೂನೆ। ಮುರಿ ಮೋಟನೆ। ಖಂಡೆಚ। ತರಿ ಛೇದೆ। ಖದಿರೆಚ। ನುರಿ ಸಂಚೂ
ರ್ಣನೆ। ಸುರಿ ಚೋಷಣೆ। ಪರಿ ಭಾಷಣೆಚ। ಇರಿ ಘಾತನೆ। ಅಳಿರಿ ಸ್ಪಂದನೆ। ಉದಿರಿ ಸ್ವಾಂಗ
ಸಂಕರ್ಷಣೆ। ಪಾಂಗರಿ ಪ್ರಾಕಾರಗಮನೆ। ಯಡೆನಿರಿ ಸಂಘಟನೆ। ಏರು। ಆರೋಹಣೆ। ಮೀ
ರು ಅತಿಕ್ರಮಣೆ। ಪೀರು ಧಾರಣೆ। ಬಿರು ಪರಿತ್ಯಾಗೆ। ಕೀರು ಶೋಷಣಕರಣೆ। ತೂರು ಉದ್ಧ್ಯೂ
ತೌ। ದೂರು ಪ್ರಶೋನ್ನೆ। ತಿರು ಕಬಳನೆ। ಸಾರು ಘೋಷಣೆ। ರಸಾದ್ರೆಚ। ಜಾರು ಅಪಸರಣೆ।
ಪಾರು ಪ್ಲವನೆ। ಬಹಿಃತ್ರ ಭೇದೆಚ। ತೋರು ದರ್ಶನೆ। ಕಿರು ಅಗ್ರಪಾಪ್ರಮಾರ್ಜನಯೋಃ।
ಮಾರು ವಿಕ್ರಯೆ। ಕಾರು ವಮನೆ। ನಾರು ಗಂಧೆ। ಅಧಿಕಾರಣೆಚ। ಪೆರು ವಿಕೀರ್ಣ್ಯಮೆಂದು ಚಲ್ಲು
ವುದು। ತೌರು ಶೋಷಣೆ ಶಯನೆಚ। ಉರು ಸನ್ನೆ। ಕೆದರು ವಿಕೀರ್ಣೆ। ಬಿತ್ರಾವಣೆ। ಶಸ್ತ್ರಕೋ
ಶೇಚ। ಬೆದರು ವ್ಯಸನೆ। ಬದರು ಆಸ್ಫೋಟನೆ। ಗದರು ಗರ್ಜನೆ। ಸಮರು ಚಾರು ಕರಣೆ।
ಪುಸರು ಸಂಘಟನೆ। ಯಡರು ವಕ್ರಭಾವೆ। ದರಿದ್ರೆಚ। ಅಳರು ಪೆಳರು ಭಯೆ। ಬಳರು ರಾವೆ।
ಕೆಳರು ಉದ್ಘೋಷಾಯಾಂ। ಪೊರಮಾರು ಪಲಾಯನೆ। ಪೇರು ಉಪಲಜ್ಞೆ ಪ್ರಸೂತೆಚ।
ತೆಪ್ಪುರು ಚೇತನಕರಣೆ। ತೀರು ಪುಷ್ಪದಿ ನಿಮಯೆ। ಕಿರು ವ್ಯವಧಾನೆ। ಪೊರು ಶರೀರೋದ್ಧಾರಣೆ।
ಯರೆದು ಪುಷ್ಪದುಪದಾನೆ ಪರಿತ್ಯಜೆ। ತೊರೆ ಕಂಡನೆ। ಧಾನ್ಯಭೇದೆಚ। ಬುರೆ। ಅಪಹಾರೆ।

ಅಕೆಸ್ವರದಾಭಾವೇ ಕೇಲಾಯಾಂಚ। ಯಚ್ಛೆರುದಾಗರಣೇ। ಬೆಸರು। ಅಸರು। ಆಲಸಿ। ಅಳ್ಕ
ರುದ್ವೆಳ್ಕರುಭಯೆ। ಅಳ್ಕರುಪ್ರೀತ್ಯಾಂ। ಯಚ್ಛರುನಿದ್ರಾಭಾವೇ। ಪ್ರಾಚ್ಛೆರುಸ್ಫುರಣೇ। ಆರುನಿದ್ರು
ವೆಸಮರ್ಥತ್ವೇಚ। ಸಿರು। ದುಃಖಿತೇ। ಕಿರುಭಯದ್ಧ್ವನೌ। ಬಿರುಸ್ತ್ಯೇ ಪ್ರಧಾನೇ। ನಿರುಪರಿ
ಭಾವನೇ। ಚೆರುಭಯೆ। ಯರುಸಮಗ್ರತ್ವೇ। ಜುರೆ। ಆಕ್ರಮಣಾಂಪ। ಬೆರೆ। ಅಹಂಕಾರಭಾವೇ॥೪—೪
ಕುರುಖನನೇ। ನಿಮ್ನಭೂಮೌಚ। ಯುರಿನಿಮ್ನಾವತರಣೇ। ವುರು। ಅವಶಿಷ್ಟೇ। ವಿಮೋಚನೇ। ಅರಿವಿ
ನಾಶೇ। ಮಾನಸೇಷಸೇಚ। ತುದಿಪಾದಸಂಘಟನೇ। ಪಾರಿನಿದ್ರುವಕರಣೇ। ಎರೆ। ಆಕ್ರಮಕರ್ಷಣೇ।
ಕಂತ್ರುಮಾತ್ರೇಚ। ಅಕ್। ರೋದನೇ। ಅಗುಕ್। ಖನನೇ। ಹೆಗಕ್। ನಿಂದಾಯಾಂ। ಜಿಗುರು। ಅಪಸರಣೇ।
ಪೊಂಗಕ್। ಸಂಸ್ತವನೇ। ನೆಗರ್। ವುದ್ಯೋಗನಿಶ್ಚಯೋಃ। ನಕ್ರೇಚ। ಮಿಗುಕ್। ನಿವರ್ತನೇ। ಪೊಂಕೆ। ವಿದಾ
ರಣೇ। ಖಂಡ್ಯೇಚ। ಬಿಕ್। ಪತನೇ। ಬಿಲಕ್ಷ್ಯೇಚ। ಯೇರ್। ಉದ್ಯಾಪನೇ॥

ಬೆಳೆ। ಸಸ್ಯವೃದ್ಧೌ। ಬಳೆ। ಪ್ರವೃದ್ಧೌ। ಕಾಚಭೂಷಣೇ। ತಳೆ। ದಾರಣೇ। ಆತ್ಮಪರಿಭೇದಿ
ಚ। ಸೆಳೆ। ಆಕರ್ಷಣೇ। ಬಾಲಶಿಕ್ಷಾಯಾಂಚ। ಪೊಳೆ। ವೃದ್ಧೌ। ಉಠನೇ। ನದ್ಯಾರ್ಥೇ। ಕಳೆ। ವಿಸರ್ಜ
ನೇ। ಕಳಾಯಾಂಚ। ಕುಳಂ। ತಳಸೇಚನೇ। ಸಕ್ರಿಚ। ಸುಕ್ಷ್ಮಲದಾಕಾಳುಬಚಟುಳ್ಳಂ। ಚಳಿ। ವಿಗ
ತಪ್ರಭಾವೇ ಶೀತೇಚ। ಮುಳಿ। ಕೋಪೇ। ತಿಳಿ। ಸ್ವಾಮರ್ಶ್ಯೇ। ಕೀಳ್। ಆಕರ್ಷಣೇ। ಯಳೆ। ಆಕರ್ಷಣೇ।
ಕಾಳ್। ಉಪಸರ್ಪಣೇ। ತಾಳ್। ಧಾರಣೇ। ತಾಳವೃಕ್ಷೇಚ। ಸೀಳ್। ವಿದಾರಣೇ। ಬೇಳ್। ಹಾವಿಪ್ರಧಾನೇ।
ವೃದ್ಧೌಚ। ನೋಳ್। ಅಗ್ರಗಮನೇ। ಎರಳ್। ನಿಧುವನೇ। ನೀಳ್। ಪ್ರಸಾರಣೇ। ಕಳ್। ಸ್ತೇಯೇ। ಮದ್ಯೇಚ।
ಕೋಳ್। ಗ್ರಹಣೇ। ಮುಳ್। ಕಂಟಕೇ। ಮಸುಳ್। ವಿಗತಪ್ರಭಾಯಾಂ। ನುಗುಳ್। ನುಸುಳ್। ದ್ವಾ
ರಪ್ರವೇಶೇ। ಅಗುಳ್। ಅನುಧಾವನೇ। ಬಗುಳ್। ಕುಕುರಧ್ವನೌ। ಸಾರಣೇಚ। ಮುಗಳ್। ನಿಮೀಲನೇ।
ಕುಡ್ಮಲೇಚ। ಸುರುಳ್। ಸಂಕೋಚನೇ। ಪುರುಳ್। ನಿಮ್ನಪತನೇ। ಪೊರಳ್। ಲುಂಠನೇ। ಸುಳ್। ಗೌ
ಪಥೇ। ಕಂಗೊಳ್। ದರ್ಶನೀಯೇ। ಯೊಳ್। ಸ್ವೀಕಾರೇ। ಬೆಂಗೋಳ್। ಅನುಧಾವನೇ। ಬೋ
ರಪೋಳ್। ಪ್ರಾಪ್ತಾಯಾಂ। ಮನಂಗೋಳ್। ಚಿತ್ರವಿಮೋಹನೇ। ಅಸುಂಗೋಳ್। ಪ್ರಾಣ

ಪಹಾರಕನೆ। ಬಳಿಕೊಳ್ ಕ್ರಮಸಂಧಾನನೆರೆಗೊಳ್ ಸರ್ವಸ್ವಾಪಹಾರಕನೆ। ಮತ್ತಾಭೇದಿಬೆ। ಮಾ
ಕೊಳ್ ಸಂಮುಖಿಸೆ। ಅವರಂಗೊಳ್ ವಿಪ್ರತಿಕರಂಶಿ॥ ಶ್ರೀ ॥ ಇದು ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣಾ
ದಲ್ಲಿ ಧಾತುಪ್ರಕರಣಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ॥ — ಶ್ರೀ — ॥ ಮಂಗಳಮಹಾ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ

॥ ಶ್ರೀ ॥ ಅಪಭ್ರಂಶಪ್ರಕರಣಂ॥ — ॥ ಶ್ರೀ ॥

॥ ಸೂತ್ರ ॥ ರಕ್ಷಿಸಿ ಶಿಕ್ಷಾಸೂತ್ರದ ಲಕ್ಷಣಮಂ ಲಾಕ್ಷರರೂಢಿ ಕೆಡದವೊಲಕ್ಕರ
ವಕ್ ಲಕ್ಷಿಪುದು ನುಡಿಗಳೊಳ್ ಬರುಳ್ಳಾಕ್ಷ್ಯಪಣಮಿಲ್ಲದಿರೆಯುಮರಿಯದೆ ಕೆಲವಂ॥
ಪದ॥ ರಕ್ಷಿಸಿ। ಶಿಕ್ಷಾಸೂತ್ರದ ಲಕ್ಷಣಮಂ। ಲಾಕ್ಷರರೂಢಿ ಕೆಡದವೊಲ್। ಅರಿವರ್।
ಲಕ್ಷಿಪುದು। ನುಡಿಗಳೊಳ್। ಬರುಳ್ಳಾಕ್ಷ್ಯಪಣಂ। ಇಲ್ಲದಿರೆ। ಅರಿಯದೆ ಕೆಲವಂ॥
ಟೀಕು॥ ಶಿಕ್ಷಾಸೂತ್ರದ ಶಿಕ್ಷೆಯ ಸೂತ್ರದ ಲಕ್ಷಣಮಂ। ಲಕ್ಷಣಮನ್ನು। ರಕ್ಷಿಸಿ ನೋ
ಡಿ। ಲಾಕ್ಷರರೂಢಿ। ಲಾಕ್ಷರಪ್ರಸಿದ್ಧಿ। ಕೆಡದವೊಲ್ ಕೆಡದಹಾಗೆ। ಅರಿವರ್। ತಿಳಿವರ್। ನುಡಿಗ
ಳೊಳ್। ವಾಕ್ಯಂಗಳಲ್ಲಿ ಬರುಳ್ಳಾಕ್ಷ್ಯಪಣಂ। ಬರುಳ ಸಮುಚ್ಚಯಂಗಳ್। ಇಲ್ಲದಿ
ರೆಯುಂ। ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ। ಅರಿಯದೆ ಕೆಲವಂ। ಲಕ್ಷಿಪುದು। ಗುರುವಿಡುವದು॥

॥ ಸೂತ್ರ ॥ ಸಕ್ಕದ ತದ್ಭವಂಗಳ ಲಕ್ಷಣಮಂ ಕಂನಡಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷಿಸಿ ಪೇಳ್ದೆಂ। ಸಕ್ಕದ
ಶೇಷದ್ವಿತಿಯ ರಕ್ಷಸ್ವಂ ಸ್ವತ್ವಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಿಂದಲ್ಲದೆ ಯೆಂಳ್ ॥ ಪದ॥
ಸಕ್ಕದದ। ತದ್ಭವಂಗಳ ಲಕ್ಷಣಮಂ। ಕಂನ್ನಡಕ್ಕೆ। ಲಕ್ಷಿಸಿ। ಪೇಳ್ದೆಂ। ಸಕ್ಕದ ಶೇಷದ್ವಿತಿಯ
ಕ್ಷೆ। ಅಸ್ವಂ। ಸ್ವತ್ವಂ। ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಿಂದೆ। ಯಲ್ಲಿಡೆಂ। ಯೆಂಳ್॥ ಟೀಕು॥ ಸಕ್ಕದದ। ಸಂಸ್ಕೃತದ। ತ
ದ್ಭವಂಗಳ ತದ್ಭವಶಬ್ದಂಗಳ ಲಕ್ಷಣಮಂ। ಲಕ್ಷಣವಂ। ಕಂನಡಕ್ಕೆ। ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ। ಲ
ಕ್ಷಿಸಿ ಗುರುಪಿಡ್ಡು। ಪೇಳ್ದೆಂ। ಹೇಳ್ದೆಂ। ಸಕ್ಕದದ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಶೇಷದ್ವಿತಿಯಕ್ಕೆ। ಶಕಾರ
ಷಕಾರವೆಂಬೆರಡಕ್ಕೆ। ಎಲ್ಲಾವೆಡೆಯೊಳ್। ಎಲ್ಲಾ ಠಾವಿನಲ್ಲಿ। ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಿಂದೆ। ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ
ಯಿಂದೆ। ಸ್ವತ್ವಂ। ಸಕಾರಂ। ಅಸ್ವಂ। ಆಗುವುದು। ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಪುಟ್ಟಿದ ಕಂನಡಮಂ ನಿರೂ

ಪಿಸುವೆಂ। ಸಂಸ್ಕೃತದತ್ಸಮಂಗಳ್ಗೆ ಸಕಾರಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮಾಗಿಲ್ಲದೆಯೊಳ್ ಅಕ್ಕುಂ। ಆಗುವುದು।
ಪ್ರಯೋಗಂ। ಶಶಿ। ಸಸಿ। ಶಂಬರಂ। ಸಂಬರಂ। ಶಂಬರಮೆಂದುದು। ಶಂಕು। ಸಂಕು। ಶಂಕುಮೆಂದುದು। ಕೊಂಡದುಂ ನಿರುವಂದಿಯಮಕ್ಕುಂ। ಆಕಾಶಂ। ಆಗಸ। ಶಾಲನಾಂ ಸಾಲನಾಂ। ಶಾರೀರಂ।
ಸಾರೀರಂ। ಷಕಾರಕ್ಕೆ। ಭಾಷೆ। ಭಾಸೆ। ವೇಷಂ। ವೇಸಂ। ಮೇಷಂ। ಮೇಸಂ। ನಿಷಾದಿ। ನಿಸಾದಿ।
ಎಂದು ಮಾಳ್ಪಾತಿಗಂ ॥೨೪॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ವಿರಳಂಮಾಡಿದದ್ವಿತ್ವಕ್ಕರದ ಮೊದಲ್ಗೆ ಅತ್ವಮಿತ್ವಮುತ್ವಮುಮಕ್ಕುಂ ದೊರೆಕೊಳ್ಗಮತ್ವದಿತ್ವದ ಪರವರ್ಣಂ ದೀರ್ಘಮಾದಪಕ್ಷಂ ಪ್ರಾಪ್ತಂ॥ಪದ॥
ವಿರಳಂ। ಮಾಡಿದದ್ವಿತ್ವಕ್ಕರದ। ಮೊದಲ್ಗೆ। ಅತ್ವಂ। ಇತ್ವಂ। ಉತ್ವಂ। ಅಕ್ಕುಂ। ದೊರೆಕೊಳ್ಗಂ।
ಅತ್ವದ। ಇತ್ವದ। ಪರವರ್ಣಂ। ದೀರ್ಘಂ। ಆದಪಕ್ಷಂ। ಪ್ರಾಪ್ತಂ। ಟೀಕು॥
ವಿರಳಂಮಾಡಿದದ್ವಿತ್ವಕ್ಕರದ। ವಿರಳಂ। ವಿರಳವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಬಿತ್ವದ। ಅಕ್ಷರದ ಮೊದಲ್ಗೆ।
ಮೊದಲಕ್ಕರಕ್ಕೆ। ಅತ್ವಂ। ಅಕಾರಂ। ಇತ್ವಂ। ಇಕಾರಂ। ಉತ್ವಂ। ಉಕಾರಂ। ಎಕಾರಂ। ಅಕ್ಕುಂ।
ಆಗುವುದು। ವೃತ್ತಿ॥ ಅತ್ವದ। ಅಕಾರದ। ಇತ್ವದ। ಇಕಾರದ। ಪರವರ್ಣಂ। ಮುಂದಣಕ್ಕರ
ಂ। ದೀರ್ಘಾಕ್ಷರಂ। ಆದಪಕ್ಷಂ। ಆದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ। ಪ್ರಾಪ್ತಂ। ಪ್ರಾಪ್ತವು। ದೊರೆಕೊಳ್ಗಂ। ಬ
ಗ್ಗದು। ವೃತ್ತಿ॥ ಬೇರೆಯ ದ್ವಿತ್ವಕ್ಕರದ ಪೂರ್ವವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ಅಕಾರಮಿಕಾರಮುಕಾರಮು
ಮಕ್ಕುಂ। ಅಕಾರಮಿಕಾರಮುಂದಣ ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಸಮುಮಕ್ಕುಂ। ಅಕಾರಕ್ಕೆ ಯ
ತ್ನಂ। ಜತನಂ। ಇಂದರಂ। ಇಂದ್ರಂ। ಇಕಾರಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ। ಸಿರಿ। ಉಕಾರಕ್ಕೆ। ಲಕ್ಷ್ಮೀ। ಲಕುಮಿ।
ದರುಶನಂ। ದರುಸನಂ। ಅತ್ವದ ಮುಂದಣ ಹ್ರಸ್ವಕ್ಕೆ। ಪ್ರಾಣಂ। ಪರಾಣಂ। ತ್ರಾಸು। ತರಸು।
ಇತ್ವದ ಮುಂದಣ ಹ್ರಸ್ವಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಧಿ। ಬಿಯಧಿ। ಇಂತು ಪ್ರಕಾರ ತಿಳಿಯುವುದು ॥೨೫॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ವರ್ಗಪ್ರಥಮಂಗಳ ವರ್ಗತೃತೀಯಂಗಳ ಪುರುಯಂ ಪವರ್ಗಂ
ವರ್ಗದ್ವಿತೀಯವರ್ಣಂ ವರ್ಗಪ್ರಥಮಂ ಚತುರ್ಥಮರುಗೆ ತೃತೀಯಂ॥ಪದ॥

వర్గప్రథమంగళ్ తద్వర్గతృతీయంగళ్। అప్పువు। ఉలియె। పవర్గం। వర్గద్వితీయ
వర్ణం। వర్గప్రథమం [illegible] చతుర్థం। అలగె। తృతీయం॥ - ॥టీక॥ పవర్గం పవర్గ
వు। పల్లియె। హొంతకారి। వర్గప్రథమంగళ్। వర్గద మొదలక్షరంగళ్। తద్వర్గతృతీ
యంగళిం। ఆవర్గద మూరనెయక్షరంగళ్ అప్పువు। ఆగువువు। వర్గద్వితీయవ
ర్ణం। వర్గద ఎరడనెయక్షరంగళ్। వర్గప్రథమం। వర్గద మొదలక్షరంగళ్ అప్పు
వు। ఆగువువు। చతుర్థ వర్గద నాల్కనెయక్షరంగళ్। తృతీయం। వర్గద మూర
నెయక్షరంగళ్ అప్పువు। ఆగువువు। అలగె। శిలగె॥ వృత్తి॥ పవర్గమం కళెదు।
ళిద వర్గంగళ మొదలు కచటతపంగళ్। మూరనెయ। గజడదబంగళప్పువు।
వర్గద ఎరడనెయ ఖఛఠథఫంగళ్ క్రమం మొదల కచటతపంగళప్పువు। వర్గద నాల్కనెయ
ఘఝఢధభంగళ్ క్రమం మూరనెయ గజడదబంగళప్పువు। ఖకారక్కె। వాసుకి। వాసు
గి। కల్లంతికె। గల్లంతిగె। జీవకం। జీవగం। జీవగమెందు హొంనెమరం। ఛకారక్కె। సూ
చి। సూంజి। వచి। బుజె। టకారక్కె। కటకం। కడగం। అటవి। అడవి। లకుటం। లగుడం। ల
గుడవెందు దాంగె। తకారక్కె। జాతి। జాది। భూతి। భూది। దూతి। దూది। ఖకారక్కె। ఖ
దిరం। కదిరం। ఖళం। కళం। శంఖం। సంకం। నఖం। నకం। ఛకారక్కె। ఛందం। చందం। ఛ
వి। చవి। ఠకారక్కె। [illegible] కంఠం। కంటం। థకారక్కె। కథె। కతె। కంథె
కంతె। పృథ్వి [illegible] యందు ప్రయోజవల్లదుదం। మంథం। మంతం। మంతవెందు
కడెగోలం। మంథళి [illegible] మంతణి [illegible] యందు కడవమడెకెయందు।
కడవమడికెయుం। గుడువనముమక్కుం। ఫకారక్కె। ఫలం। ఫళం। ఫణి [illegible] ఫల
కం। పలకె। ఘకారక్కె। ఘంటె। గంటె। ఘంటికె। గంటికె। ఝకారక్కె।
ఝంగటె। జగళె। ఝడితి। జడితి। ఢకారక్కె। ఢక్కె। డక్కె। ఢుంఢి। డుండి। గాంథం। గాం
దం। ధకారక్కె। ధనం। దనం। ధూపం। దూపం। ధూసరం। దూసరవెందు। భకారక్కె।

ಶುಭಂ। ಸುಭಂ। ಶಂಭು। ಸಂಬು। ಕುಸುಂಭಂ। ಕುಸುಂಬೆ॥ ೩

॥ಸೂತ್ರ॥ ಖತ್ವಂ ಬರುಳ್ಕೆಯುಂ ಗತ್ವಂ ಭತ್ವಂ ದ್ವಿರುಕ್ತಿಯುಂ ಕೂಡಿರೆ ಮೇಣ್ ಯ
ತ್ವಾನ್ವಿತಮಿರೆ ಭತ್ವಂ ದ್ವಿತ್ವಂ ಭತ್ವಕ್ಕೆ ಸತ್ವಮುಂಟಿರೆಯಡೆಯೊಳ್ ॥ಪದ॥
ಖತ್ವಂ ಬರುಳ್ಕೆಯುಂ। ಗತ್ವಭತ್ವಂ। ದ್ವಿರುಕ್ತಿಯುಂ। ಕೂಡಿರೆ। ಮೇಣ್। ಯತ್ವಾನ್ವಿತಂ। ಇರೆ
ಭತ್ವಂ ದ್ವಿತ್ವಂ। ಭತ್ವಕ್ಕೆ। ಸತ್ವಂ ವುಂಟು। ಇರೆಯಡೆಯೊಳ್॥ ಟೀಕು॥ ಖತ್ವಂ। ಖಕಾರಕ್ಕೆ
ಯುಂ। ಬರುಳ್ಕೆಯುಂ। ಬರುಳ್ದಿಂದೆ। ಗತ್ವಂ। ಗಕಾರಂ। ಬಪ್ಪುದು ಬರುವುದು। ಭತ್ವಂ
ಭಕಾರಂ। ದ್ವಿರುಕ್ತಿಯುಂ। ದ್ವಿತ್ವದಿಂದೆ। ಕೂಡಿರೆ ಪೊರ್ದುಗೆಯಾಗಿರೆ। ಮೇಣ್। ಅದಲ್ಲದೆ। ಯ
ತ್ವಾನ್ವಿತಂ। ಯಕಾರದೊಡನೆ ಕೂಡಲ್ಪಟ್ಟುದಾಗಿ। ಇರೆ। ಇದೊಂದೆ। ದ್ವಿತ್ವಂ। ದ್ವಿತ್ವವಾದ। ಚ
ತ್ವಂ। ಚಕಾರಂ ಬಪ್ಪುದು। ಭತ್ವಕ್ಕೆ। ಭಕಾರಕ್ಕೆ। ಅರೆಯೊಳ್। ಕೆಲವೆಡೆಯಲ್ಲಿ। ಸತ್ವಂ। ಸಕಾ
ರಂ। ಉಂಟು। ಉಂಟಾಗುವುದು। ಖಕಾರಕ್ಕಂ ಗಕಾರಮಕ್ಕುಂ। ಭಕಾರಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವ ಚಕಾ
ರಮಕ್ಕುಂ। ಭಕಾರಕ್ಕೆ ಸಕಾರಮುಂ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳಕ್ಕುಂ। ಪ್ರಯೋಗಂ। ಖಕಾರಕ್ಕೆ ಗಕಾ
ರಂ। ಮುಖಂ। ಮೊಗಂ। ಸ್ವೇಕಾಖಂ। ಜೋಸಗೆ। ದ್ವಿತ್ವದ ಭತ್ವಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವದ ಚಕಾರಂ। ಇಭೆ
ಇಚ್ಚೆಮ ಘರಂ। ಮುಚ್ಚರಂ। ಯತ್ವಂ ಬೆರಸಿದ ಭತ್ವಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವದ ಚಕಾರಂ। ಮತ್ಸ್ಯಂ। ಮಚ್ಚ್ಯಂ
ಅಭ್ರಂ। ಅಚ್ಚಂ। ಲಾಂಛನಂ। ಲಾಂಚನಂ। ಭಕಾರಕ್ಕೆ ಸಕಾರಂ। ಭುರಿಗೆ। ಸುರಿಗೆ। ಛ
ತ್ರಿಕೆ। ಸತ್ರಿಗೆ। ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅಳಿಯುವದು ॥೫॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಅರಮೆ ತಕಾರಂ ದವಿಧಿಂ। ಪರಿಣಾಮಿಕಂ ಸತ್ವಮಿಶ್ರಮಪ್ಪ ಧಕಾರಂ।
ಬರೆಯುಂ ತಕಾರಮಕ್ಕುಂ ಸ್ವರಾನ್ವಿತಂ ಧತ್ವಮೊಂಮೆ ಥಟಿತಮಕ್ಕುಂ ॥ಪದ॥
ಅರಮೆ ತಕಾರಂ। ದರಿದಂ। ಪರಿಣಾಮಿಸುಂ। ಸತ್ವಮಿಶ್ರಂ। ಅಪ್ಪ ಧಕಾರಂ। ಬರೆಯುಂ। ತಕಾ
ರದ ಅಕ್ಕುಂ। ಸ್ವರಾನ್ವಿತ ಧತ್ವಂ ಒಮ್ಮೆ। ಥಟಿತಮಂ। ಅಕ್ಕುಂ॥ ಟೀಕು॥ ಅರಮೆ। ಕೆಲವೆಡೆಯ
ಲ್ಲಿ। ತಕಾರಂ। ತತ್ವಂ ದರಿದಂ। ದಕಾರವು ಕಾರಂಗಳಿಂದ। ಪರಿಣಾಮಿಕಂ। ಪರಿಣಾಮಿಸುವುದು

ಸಪ್ತಮಿತ್ರಿಂ। ಸಕಾರದೊಡನೆ ಮಿಶ್ರಮಪ್ಪ ಥಕಾರಂ। ಆಥಕಾರಂ। ಬರೆಯುಂ। ಬರದೊಡೆಯು
ಂ। ಶಕಾರಂ। ಶಸ್ತ್ರಂ। ಲಕ್ಷ್ಯಂ। ಅಪ್ಪುದು। ಸ್ವರಾನ್ವಿತಂ। ಸ್ವರದೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ಥತ್ವಂ ಥಕಾರಂ।
ಬಿಮೆಗೆ। ಬಿಂದು ಭಾರಿ। ದಟಹಮುಂ। ದಕಾರ ಟಕಾರ ಹಕಾರವು। ಲಕ್ಷ್ಯಂ। ಅಪ್ಪುದು।
ಕೆಲವು ಶಬ್ದಂಗಳ ತಕಾರಂ ದರಿಕಾರಮಾಗಿ। ಪರಿಣಾಮಿಕುಂ। ~~ಅಪ್ಪ ದಕಾರಂ ಬರೆಯುಂ~~
ಸಕಾರದೊಡನೆ ಬೆರಸಿದ ಥಕಾರಂ ಸ್ವರಾನ್ವಿತಮಪ್ಪ ತಕಾರಮಕ್ಕುಂ। ಥಕಾರಮೋಮೆ
ದಕಾರವುಂ ಟಕಾರವುಂ ಹಕಾರಮುಮಕ್ಕುಂ ಪ್ರಯೋಗಂ। ತಕಾರಕ್ಕೆ ದಕಾರಂ।
ಹತಾರಂ। ಹೊಡಲಿ। ಮಠಂ। ಮಡಂ। ಮಠಕಾರಕ್ಕೆ ರಿಕಾರಂ। ಮಠಿಕೆ। ಮರಿಕೆ। ಪಿಠಿಕೆ। ಪಿರಿ
ಗೆ। ಸಕಾರದೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ಥಕಾರಕ್ಕೆ। ತಕಾರಕ್ಕೆ ತಕಾರಂ। ಅವಸ್ಥೆ। ಅವತೆ। ಸುಸ್ಥಿರಂ। ತೂ
ಳಂ। ಸ್ಥಾನಂ। ತಾನಂ। ಥಕಾರಕ್ಕೆ ಧತ್ವಂ। ವಿಧಿ। ಬಿದಿ। ಆಥಕಾರಕ್ಕೆ ಟತ್ವಂ। ಗ್ರಂಥಿ। ಗಂಟು। ಥಕಾ
ರಕ್ಕೆ। ಗಾಥೆ। ಗಾಹೆ॥ ॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಅವತರಿಸಿ ಸರ್ಗಂ ಪತ್ತ್ಯೆ ವತ್ತಿ ಹಾಳ್ತ ವಸ್ತ್ವೈ ಕೆಲಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ ಸ
ವನಿಸುಗುಂ। ಬೃಹತ್ ರೂತ್ರ್ಯ ವತ್ಸಮುಂ ವತ್ಸದೆಡೆಗೆ ಬತ್ತಂ ಬಠುಳಂ॥ ಪದ॥
ಅವತರಿಸು। ಇದರಂ। ಪತ್ತಿ ವತ್ತ ಹಾಳ್ತ ವಸ್ತೈ ಕೆಲಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್। ಸವನಿಸುಗಂ। ಬೃಹತ್ ರೂ
ಮೆ ವತ್ಸಮುಂ। ವತ್ಸದೆಡೆಗೆ। ಬತ್ತಂ। ಬಠುಳಂ॥ ಟೀಕು॥ ಕೆಲಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್। ಕೆಲಕೆಲವತಾ
ವಿನಲ್ಲಿ। ಪತ್ತಿಪಕಾರಕ್ಕೆ ವತ್ತ ಹ್ಯೋತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ। ವಕಾರದ ರುಕಾರದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ। ಅವತರಿಸುವ್ಗೆ।
ಹುಟ್ಟಿಪ್ಪುದು। ಬಿಮೆಗೆ। ಬಿಂದು ಭಾರಿ। ಬೃಹತ್ತೆ। ಬಕಾರಕ್ಕೆ। ವತ್ತಮುಂ। ಪಕಾರಕ್ಕೆ। ವತ್ಸದೆಡೆಗೆ।
ವಕಾರ ಸಾನಿಧ್ಯ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ। ಬತ್ತಂ ಬಕಾರಂ। ಬಠುಳಂ। ಬಠುಳವಾಗಿ। ಸುಮಮನಿಸಿಗುಂ। ಪ್ರಾ
ಪ್ತಿಸುವವು। ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ। ಪಕಾರಕ್ಕೆ ವಕಾರಮುಂ। ಹಕಾರಮುಂ। ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ ಅಕ್ಕುಂ। ಬಕಾರ
ಕ್ಕೆ ಬಿಮೆಗೆ ವಕಾರಮುಂ ವಕಾರಕ್ಕೆ ಬಕಾರಮುಮಕ್ಕುಂ। ಪ್ರಯೋಗಂ। ದ್ವಿತೀಯ ವತ್ಸಂ।

ವಾಪಿ।ಬಾವಿ।ದೀಪಿಕೆ।ದೀವಿಗೆ।ಕಪಿಲೆ।ಕವಿಲೆ।ಕೂಪಸ್ತಂಭ।ಕೂವಕಂಬಂ।ಪಕ್ಷ್ಕಿ।ಹಕ್ಕಿ।ಪಿಪ್ಪ
ಲಿ।ಹಿಪ್ಪಲಿ।ಪಾದುಕಂ।ಪಾವುಗೆ।ಗೋಪುರಂ।ಗೋವುರಂ।ಪರವಶಂ।ಹರವಸಂ।ಬಕ್ಷ।ವಕ್ಷಂ
ಕಬಲಂ।ಕವಳಂ।ಶಬಂ।ಸವಂ।ವಕ್ಷ್ಕ್ಯ।ಬಕ್ಕಂ।ವೀದಿ।ಬೀದಿ।ವಸೆ।ಬಸೆ।ಬಸಿ ಉರುಂದುರಂ
ಗೊರಾನೆ।ವೇಗಂ।ಬೇಗಂ।ವಸಂತಂ।ಬಸಂತಂ।ವೀಣೆ।ಬೀಣೆ।ವಲ್ಲಿ।ಬಲ್ಲಿ॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಘನಮಿಲ್ಲ ಯತ್ವದೊಳ್ ಗತ್ವನತ್ವವಿಧಿ ಪಿರಿದು ಜತ್ವವಿಧಿ ಮತ್ತಂ ದತ್ವಂ
ನಿಯುಕ್ತ ಯತ್ವಮುಂ ಜತ್ವ ನಿಯತಮುಂ ಕೆಲವು ಶಬ್ದದೊಳ್ ಕ್ರಾಕ್ತಿ ಯುಕ್ತಂ॥ಪದ॥
ಘನಂ।ಇಲ್ಲ।ಯತ್ವದೊಳ್।ಗತ್ವನತ್ವವಿಧಿ।ಪಿರಿದು।ಜತ್ವವಿಧಿ।ಮತ್ತಂ।ದತ್ವನಿಯುಕ್ತಯತ್ವಮು
ಂ।ಜತ್ವನಿಯತಮಂ।ಕೆಲವು ಶಬ್ದದೊಳ್।ಕ್ರಾಕ್ಷ್ಯಯುಕ್ತಂ॥ಟೀಕು॥ಯತ್ವದೊಳ್।ಯ
ಕಾರದಲ್ಲಿ।ಗತ್ವನತ್ವವಿಧಿ।ಗಕಾರನಕಾರವಿಧಿ।ಘನಮಿಲ್ಲ।ಪೆಗ್ಗಳಮಿಲ್ಲ।ಅಲ್ಪವಾಗಿ ಬಪ್ಪುದೆಂಬುದ
ರ್ಥಂ।ಪಿರಿದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ।ಜತ್ವವಿಧಿ।ಜಕಾರವಿಧಿ।ಬಪ್ಪುದು।ಮತ್ತಂ ಬಳಿಕ।ಕೆಲವು ಶಬ್ದದೊ
ಳ್।ಕೆಲವು ಶಬ್ದಂಗಳಲ್ಲಿ।ದತ್ವನಿಯುಕ್ತಯತ್ವಮುಂ।ದತ್ವದೊಡನೆ।ಕೂಡಿದ ಯತ್ವಮುಂ।ಜತ್ವ
ನಿಯತಮಂ।ಜಕಾರದ ನಿಯತಿಯಂ।ಕ್ರಿಕುರ್ಗಂ।ಧರಿಸಿಪ್ಪುದು॥ವೃತ್ತಿ॥ಯಕಾರಕ್ಕೆ ಗಕಾ
ರನಕಾರಾದೇಶಂ।ಕಿರಿದೆಡೆಯೊಳಕ್ಕುಂ।ಬಹುಳಂ ಯಕಾರಕ್ಕೆ ಜಕಾರಮುಮಕ್ಕುಂ।ಪ್ರಯೋಗಂ
ಯಕಾರಕ್ಕೆ ನಕಾರಂ।ದ್ವಿತೀಯೆ।ಬಿದಿಗೆ।ತೃತೀಯೆ।ತದಿಗೆ।ಚತುರ್ಥಿ।ಚೌತಿಗೆ।ಆಯತ್ವಕ್ಕೆ ನತ್ವಂ।ಯು
ಗಂ।ನೊಗಂ।ಆಯತ್ವಕ್ಕೆ।ಯವೆ।ಜವೆ।ಯಶಂ।ಜಸಂ।ಯೋಗಿ।ಜೋಗಿ।ಯತಿ।ಜತಿ।ಯುಗಂ
ಜುಗಂ।ದಕಾರದೊಳ್ ಬೆರಸಿದ ಯತ್ವಕ್ಕೆ।ದಿತ ಜಕಾರಂ।ವಿದ್ಯೆ।ಬಿಜ್ಜೆ।ವಿದ್ಯಾಧರಂ।ಬಿಜ್ಜಾಧ
ರಂ।ವೈದ್ಯಂ।ಬೇಜ್ಜಂ।ಉದ್ಯೋಗಂ।ಉಜ್ಜುಗಂ॥—॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ವ್ಯವಹಾರಿಕಂ ಲೋಪಂ ದ್ಯೂತ ವಿಧ್ಯ ವಂಧ್ಯಾ ಪ್ರಶಸ್ತ ಸಂಧ್ಯಾ ಧ್ಯಾನ ಪ್ರವಿ
ದಿತದ ಧಕಾರಂಗಳವಶಿಷ್ಟಯಕಾರಮಂತೆ ಜತ್ವಮನಾಳ್ಗುಂ॥ಪದ॥
ವ್ಯವಹಾರಿಕಂ।ಲೋಪಂ।ದ್ಯೂತ ವಿಧ್ಯ ವಂಧ್ಯಾ ಪ್ರಶಸ್ತ ಸಂಧ್ಯಾ ಧ್ಯಾನ ಪ್ರವಿದಿತದ ಧಕಾರಂ
ಗಳ್ಗೆ।ಅವಶಿಷ್ಟಯಕಾರಂ।ಅಂತೆ।ಜತ್ವಮಂ।ಆಳ್ಗುಂ॥ಟೀಕು॥ದ್ಯೂತ ವಿಂಧ್ಯ ವಂಧ್ಯಾ ಪ್ರಶಸ್ತ ಸಂ
ಧ್ಯಾ ಧ್ಯಾನ ಪ್ರವಿದಿತದ ದಕಾರಂಗಳ್ಗೆ।ದ್ಯೂತ।ದ್ಯೂತವೆಂಬ ಶಬ್ದದ।ವಿಂಧ್ಯ।ವಿಂಧ್ಯವೆಂಬ ಶಬ್ದ

ದ। ವಂಧ್ಯ ವಂಧ್ಯವೆಂಬ ಶಬ್ದದ। ಪ್ರಶಸ್ತ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ। ಸಂಧ್ಯಾ ಸಂಧ್ಯವೆಂಬ ಶಬ್ದದ। ಧ್ಯಾನ್ಯ ಧಾನ್ಯವೆಂಬ
ಶಬ್ದದ। ಪ್ರವಿದಿತ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ। ದಥಕಾರಂಗಳ್ಗೆ। ದಕಾರ ಧಕಾರಂಗಳ್ಗೆ। ಲೋಪಂ। ಅದರ್ಶನಂ। ವ್ಯವ
ಹಾರಿಸುಕರಂ। ವ್ಯವಹರಿಪುದು। ಅವಶಿಷ್ಟ ಯಕಾರಂ। ಉಳಿದ ಯಕಾರಂ। ಅಂತೆ ಮೊದಲ್ವೇಳ್ದ
ಕೆ ಜ್ಞತಮಂ। ಜಕಾರಮಂ। ಆಳ್ಗಂ। ತಾಳ್ವುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಮೇಲಿರ್ದ ಥಕಾರಂಗಳಂ। ಲೋಪಿಸುವಿಂದ
ಯಕಾರಕ್ಕೆಯುಂ। ಜತ್ವಮಕ್ಕುಂ ಧ್ಯಾತಂ। ಜಾದು। ವಿಂಧ್ಯಂ। ಬ್ರಾಜಂ। ವಂಧ್ಯೆ। ಬಂಜೆ। ಸಂಧ್ಯೆ। ಸಂ
ಜೆ ಧ್ಯಾನಂ। ಜಾನಂ॥ ೯೪

॥ಸೂತ್ರ॥ ನೆಗಳ್ಗಂ ದ್ವಿತ್ವಾಗ್ರದ ರೇಫೆಗೆ ಲೋಪಂ ವರ್ಣಮಿಶ್ರರೇಫಕ್ಕಂ ತಾಂ ನೆಗಳ್ಗಂ
ಲೋಪಂ ಬರ್ದುಳದೆ। ನೆಗಳ್ಗಂ ವೃತ ರೇಫಮದಿಯೊಳ್ ವರ್ಣದ ಪೂರ್ವದೊಳ್॥ ಪದ॥
ನೆಗಳ್ಗಂ। ದ್ವಿತ್ವಾಗ್ರದ ರೇಫೆಗೆ। ಲೋಪಂ। ವರ್ಣಮಿಶ್ರ ರೇಫಕ್ಕಂ। ತಾಂ। ನೆಗಳ್ಗೆ। ಲೋಪಂ। ಬರ್ದುಳದೆ।
ನೆಗಳ್ಗಂ। ವೃತ್ತಂ ರೇಫಂ। ಅದಿಯೊಳ್। ಆ ವರ್ಣದ ಪೂರ್ವದೊಳ್ ನೆಗಳ್ಗಂ॥ ಟೀಕು॥ ಬರ್ದುಳದೆ। ಬರ್ದು
ಳದಿಂದೆ। ದ್ವಿತ್ವಾಗ್ರದ। ದ್ವಿತ್ವದ ಮೇಲಣ। ರೇಫೆಗೆ। ರೇಫೆಗೆ। ಲೋಪಂ। ಅದರ್ಶನಂ। ನೆಗಳ್ಗಂ। ನೆಗಳ್ವು
ದು ಬುಧರೆಂಬುದರ್ಥಂ। ವರ್ಣಮಿಶ್ರ ರೇಫಕ್ಕಂ। ಅಕ್ಷರದಲ್ಲಿ। ಆವೃತವಾದ ರೇಫೆಗಂ ಲೋಪಂ।
(ತಾಂ। ತಾಂ।) ಅದರ್ಶನಂ। ನೆಗಳ್ಗಂ। ನೆಗಳ್ವುದು ಬುಧರೆಂಬುದರ್ಥಂ। ವೃತ್ತ ರೇಫಂ। ಆವೃತ ರೇಫಂ। ಅದಿಯೊ
ಳ್। ಕೆಳಗೆ। ಅವರ್ಣದ ಪೂರ್ವದೊಳ್। ಆ ಮೇಲಿರ್ದ ವರ್ಣದ ಹಿಂಗೆ ನೆಗಳ್ಗಂ। ಪ್ರಸಿದ್ಧಿವಡೆವುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ದ್ವಿತ್ವಾಗ್ರ
ದ। ಮೇಲಣ ರೇಫೆಗೆ ಲೋಪಂ ಬರ್ದುಳಿಸಿದ ರೇಫೆಗಂ ಬರ್ದುಳದಿ ಲೋಪಂ। ಅಸುತ್ತಿರ್ದ ರೇಫೆ ತಂನ್ನಿಳಿದ್ದ
ಕ್ಷರದಂತೆ ದ್ವಿಭಾವಮಂ ಪಡೆವಡೆಯೊಳ್ ಕೆಳಗೆಸಂ ದ್ವಿತ್ವಾಗ್ರ ರೇಫಲೋಪಕ್ಕೆ। ಬರ್ಬರಂ। ಬಬ್ಬರಂ। ಬ
ಬ್ಬರವೆಂದು। ನಾರುವಬೆಳೆಯಂ। ಬೆಬ್ಬುಲಿಯುಮೆಂದು ದೇಶಮಕ್ಕುಂ। ಪೂರ್ಣಗೆ ಪುನ್ನ। ಶಿಷ್ಟಕಂ। ಸೀ
ಸಕಂ। ಸೀಸಕಮೆಂದು ಶಿಳ್ಳವುದು। ವರ್ಗ। ಬತ್ತಿ। ದುರ್ಗಂ। ದುಗ್ಗಂ। ವರ್ಗಂ। ಬಗ್ಗಂ। ಪರಿವೃತ ರೇಫಲೋಪಕ್ಕೆ।
ದ್ರೋಣಿ। ದೋಣಿ। ದ್ರೋಣಾಂ। ದ್ರೋಣಾವೆಂದು। ದ್ರೋಹಂ। ದೋಹಂ। ಶ್ರೇಣಿ। ಸೇಣಿ। ಬ್ರ
ವರಂ। ಬವರಂ। ಸುತ್ತಿದ ರೇಫೆದಕ್ಷರಮೆಂದುದರ್ಕೆ। ವೇತ್ರಂ। ಬೆತ್ತಂ। ನೇತ್ರಂ। ನೆತ್ತಂ। ಛತ್ರಿಕೆ। ಸತ್ತಿಗೆ।
ಕ್ಷಿಪ್ರಂ। ಕಿಬ್ಬಂ। ವ್ಯಾಘ್ರಂ। ಬಗ್ಗಂ। ನಿದ್ರೆ। ನಿದ್ದೆ। ಪುತ್ರಿಕೆ। ಪುತ್ತಿಗೆ। ಬರ್ದುಳದಿಂ ಪುತ್ತ್ರಕೆ ಉಲಮಕ್ಕುಂ॥ ೯೫

॥ಸೂತ್ರ॥ ದ್ವಿತ್ವಂ ಬೆರಸಿದ ಕತ್ವಂ ಚತ್ವಂ ಖತ್ವಂ ಯಥಾಪ್ರಯೋಗದಿ ವರ್ಣಂ ಕ್ಷತ್ವಕ್ಕೆ ಬರುಳ್ದಿಂದಂ ಸತ್ವಂ ರ
ತ್ವಂ ದ್ವಿರುಕ್ತ ಯಿಲ್ಲರೆಯಡೆಯೊಳ್ ॥ಪದ॥ ದ್ವಿತ್ವಂ ಬೆರಸಿದ ಕತ್ವಂ । ಚತ್ವಂ । ಯಥಾಪ್ರಯೋಗದಿಂ ।
ಅಕ್ಷರಂ । ಕ್ಷತ್ವಕ್ಕೆ । ಬರುಳ್ದಿಂ । ಸತ್ವಂ । ರತ್ವಂ । ದ್ವಿರುಕ್ತಿ । ಯಿಲ್ಲ । ಅರೆಯಡೆಯೊಳ್ ॥ಟೀಕು॥ ಕ್ಷತ್ವಕ್ಕೆ । ಕ್ಷಕಾರಕ್ಕೆ
ಬರುಳ್ದಿಂದ । ಬರುಳ್ದಿಂದೆ । ದ್ವಿತ್ವಂ । ಬೆರಸಿದ ಕತ್ವಂ । ದ್ವಿತ್ವಂ । ಬೆರಸಿದ ಕಕಾರಂ ॥ ಚತ್ವಂ । ಚಕಾರಂ । ಖತ್ವಂ
ಖಕಾರಂ । ಯಥಾಪ್ರಯೋಗದಿಂ । ಪ್ರಯೋಗಾನುಸಾರದಿಂದೆ । ಅಕ್ಷರಂ । ಆಗುವುದು । ಅರೆಯ
ಡೆಯೊಳ್ । ಕೆಲವೆಡೆಯಲ್ಲಿ । ಸತ್ವಂ । ಸಕಾರಂ । ರಕಾರಂ । ರತ್ವಂ । ದ್ವಿರುಕ್ತಿ । ದ್ವಿಭಾವಂ । ಇಲ್ಲ । ಬಾರದು ॥

॥ವೃತ್ತಿ॥ ಕ್ಷಕಾರಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವಂ ಬೆರಸಿದ ಕಕಾರಮುಂ । ಚಕಾರಮುಂ । ಖಕಾರಮುಂ ಪ್ರಯೋಗಾನುಸಾರ
ಮಾಗಿ । ಬರುಳ್ದಿನಕ್ಷರಂ । ಆ ಕ್ಷಕಾರಕ್ಕೆ ಸಕಾರಮುಂ ರೇಫೆಯಕ್ಷರಂ । ದ್ವಿತ್ವಮಿಲ್ಲದ ಕಕಾರಮುಂ
ಕ್ಷಕಾರಕ್ಕೆ । ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ ಅಕ್ಷರಂ । ಕ್ಷಕಾರಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವದ ಕಕಾರಂ । ರಕ್ಷೆ । ರಕ್ಕೆ । ಪಕ್ಷಂ । ಪಕ್ಕಂ । ಲಕ್ಷಂ । ಲಕ್ಕಂ
ಅಕ್ಷರಂ । ಅಕ್ಕರಂ । ದ್ವಿತ್ವದ ಚಕಾರಕ್ಕೆ । ಅಕ್ಷಿ । ಅಚ್ಚಿ । ಭಿಕ್ಷು । ಬಿಚ್ಚು । ಮಕ್ಷಿ । ಮಚ್ಚಿ । ದ್ವಿತ್ವದ ಖಕಾ
ರಕ್ಕೆ । ಪಕ್ಷಾಲಂ । ಪಕ್ಖಾಲಂ । ಬರುಳ್ದಿಂ । ಸಕಾರಮಿಲ್ಲದ ಕ್ಷಕಾರಕ್ಕೆ । ದ್ವಿತ್ವದ ಕಕಾರ । ತೀಕ್ಷ್ಣಂ ।
ತೀಕ್ಕಂ । ಕ್ಷಕಾರಕ್ಕೆ । ಕ್ಷೇಮಂ । ಸೇಮಂ । ಕ್ಷವಣಂ । ಸವಣಂ । ಅದ್ವಿತ್ವದ ಕಕಾರಕ್ಕೆ । ಕ್ಷೇಪಣಂ ।
ಕೇವಣಂ । ಕೇವಣಮೆಂದು ಸೂಚಕವುದು । ಕ್ಷೌರಂ । ಚೌರಂ । ಪರೀಕ್ಷೆ । ಪರಿಕೆ । ಕ್ಷಕಾರಕ್ಕೆ ರ
ಕಾರಂ । ದೀಕ್ಷೆ । ದಿಕ್ಕೆ ॥೪೪॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಪಡೆಗುಂ ಮತ್ವಂ ವತ್ವಮನಡಸಿದ ಚತ್ವಕ್ಕೆ ಸತ್ವದತ್ವಂ ಶಷತಂ ಪಡೆಗುಂ ।
ಚಕಾರಮುಂ ತಾಂ ಪಡೆಗುಂ ಬರುಳ್ದೇಱ ಕಾರದೆಡೆಯಂ ಯಗಣಂ ॥ಪದ॥
ಪಡೆಗುಂ । ಮತ್ವಂ । ವತ್ವಂ । ಅಡಸಿದ । ಚತ್ವಕ್ಕೆ । ಸತ್ವದತ್ವಂ । ಶಷತಂ । ಪಡೆಗುಂ । ಚಕಾರಮಂ । ತಾಂ ।
ಪಡೆಗುಂ ಬರುಳ್ದೇಱ ಕಾರದೆಡೆಯಂ ಯಗಣಂ ॥ಟೀಕು॥ ಮತ್ವಂ । ಮಕಾರಂ । ವತ್ವಮು
ಂ । ವಕಾರಮುಂ । ಪಡೆಗುಂ । ಪಡೆವುದು । ಅಡಸಿದ । ಚತ್ವಕ್ಕೆ । ಶಬ್ದಂಗಳಲ್ಲಿದ ಚತ್ವಕ್ಕೆ । ಸತ್ವದತ್ವಂ
ಸಕಾರದಕಾರಂಗಳ್ ಬಪ್ಪವು । ಶಷತಂ । ಶಕಾರ ಷಕಾರ ತಕಾರಂ । ಚಕಾರಮಂ । ಚತ್ವಮು
ಂ । ಪಡೆಗುಂ । ಪಡೆವುದು । ಬರುಳ್ದೆ । ಬರುಳ್ದಿಂದೆ । ಱಕಾರದ ಱಕಾರದ । ಎಡೆಯಂ ।

ಸ್ಥಾನವಂ। ಯಗಣಾಂತ್ಯ। ಯಕಾರಗಕಾರಣಕಾರಂ। ಶಾಂ। ಶಾಂ। ಥುಡಿಗುಂ। ಪಡೆವುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥
ಪದದೊಳ್ ಯಗಣಾವಕಾರಂ। ವಕಾರಮಕ್ಕುಂ। ಚಕಾರಕ್ಕೆ ಸಕಾರಮುಂ। ದಕಾರಮಕ್ಕುಂ। ಅ
ಷಣಂಗಳ್ಗೆ। ಚಕಾರಮಕ್ಕುಂ। ಹಕಾರಂ। ಬರುಳದಿಂ। ಯಕಾರ। ಗಕಾರ ಣಕಾರಮುಮಕ್ಕುಂ।
ವಕಾರಕ್ಕೆ। ವಕಾರಂ। ಯಮಳಂ। ಜವಳಂ। ಗ್ರಾಮಂ। ಗಾಂವಂ। ಜೆಮನಂ। ಜವಣಾಂ। ಅಮರಿ
ಅವರೆ। ಚಕಾರಕ್ಕೆ ಸಕಾರಂ। ಚರ್ಮಕಾರಂ। ಸಂಮ್ಮಗಾರಂ। ಚೂರ್ಣಂ। ಸುಣ್ಣಂ। ಮರೀಚ
ಂ। ಮೆಳಸು। ಕ್ರಕಚಂ। ಗರಗಸಂ। ಚಕಾರಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಂ। ಪ್ರಾಜ್ಞೆ। ಉದ್ದಂ। ಶಕ್ತಿಕ್ಕೆ ಚಕ್ಷಂ। ಶಿಲ್ಪಿಗಂ।
ಚಿಪ್ಪಿಗಂ। ವಂಶಂ। ಬಂಬಂ। ಶಿಖರಿ। ಚಿರಿ। ಷಟ್ಕಕ್ಕೆ ಚಕ್ಕಂ। ಷಷ್ಠಿ। ಚಿತ್ತ। ಬರುಳದಿಂ।
ಸಕ್ತಕ್ಕೆ ಚಕ್ಕಂ। ಹಂಸಂ। ಅಂಚೆ। ಶಂಳಸಿ। ಹೊಳಚಿ। ಕಾಂಸ್ಯಂ। ಕಂಚು। ಶಕಾರಕ್ಕೆ ಚಕ್ಕಂ।
ನಶರಿ। ನಶ್ವರಿ। ವಕ್ಷಳೆ। ಬಚ್ಚಳೆ। ನಿಕ್ಷಂ। ನಿಚ್ಚಂ। ಹಕಾರಕ್ಕೆ ಯಕಾರಂ। ಕುಹಕಂ।
ಕೊಯಕಂ। ಹಕಾರಕ್ಕೆ ಗಕಾರಂ। ಹುಡುಹು। ಪಡಿಗು। ಸಿಂಪ್ಯಂ। ಸಿಂಗಂ। ಹಕಾರಕ್ಕೆ ಣ
ಕಾರಂ। ಸಂನ್ನಾಹಂ। ಸಂನಣಂ। ಯಿಂತು ಪ್ರಕಾರಂಗಳಪ್ಪುವು ॥೧೫॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಕೆಳಗಣಂ ಮೇಲಣಾಕ್ಷರವಂ ಕಳದ ಶಕಾರಸ್ವರೂಪಮಂ ಮೊಗೆಕೆಸುತ್ತೆ
ಳಸಿದ ಹಕಾರಮುಂ ಕೆಳದೊಳಿರ್ದ ಮನಕಾರರೂಪಮಂ ಧರಿಯಿಸುಗುಂ॥ ಪದ।
ಕೆಳಗಂ ಮೇಲಣಾಕ್ಷರವಂ। ಕಳದ ಶಕಾರಸ್ವರೂಪಮಂ ಮಿಗೆ ಕಗಳ್ವ ಪಳಸಿದ ಹಕಾರಮುಂ।
ಕಳದೊಳಿರ್ದ ಮನನಕಾರರೂಪಮಂ ಧರಿಯಿಸುಗುಂ। ಪದ॥ ಟೀಕು॥
ಮೇಲಣಾ। ಅಗ್ರದ। ಕಸುವಂ। ಶಕಾರಸಕಾರ ಪಕಾರಮುಂ। ಕಳದ। ಕೆಳಗಣಾ ಶಕಾರಸ್ವ
ರೂಪಮಂ। ತಕಾರರೂಪಮಂ। ತಳೆಗುಂ। ಧರಿಸುವುದು। ಮಿಗೆ। ಮೇರೆ। ಕಗಳ್ವ। ಪ
ಳ್ಳಿ। ಎಳಸಿದ ಹಕಾರಮುಂ। ಬಯಸಿದ ಹಕಾರಮುಂ। ಕಳದೊಳ್। ಕೆಳಗೆಯಿ
ರ್ದ ಮನನಕಾರರೂಪಮುಂ। ಇರ್ದ ಮಕಾರ ನಕಾರದ ರೂಪಮುಂ। ಧರಿಯಿಸುಗುಂ।
ಧರಿಯಿಸುವುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಮೇಲಿರ್ದ ಕಸವಾಕ್ಷರಂಗಳ್ಗೆ। ಕೆಳಗಣಾ ಶಕಾರರೂಪಮ
ಕ್ಕುಂ। ಮೇಲಣಾ ಹಕಾರಮುಂ ಕೆಳಗಣಾ ಮಕಾರ ನಕಾರರೂಪಮಕ್ಕುಂ। ಮೇಲಣಾ

కారక్కి।తళదకకారం।శుక్తి।సుక్తి।యుక్తి।జుక్తి।జుగురియుమక్కుంమేలనాకరారక్కి
తళదకకారం।విస్తారం।విత్తరం।కస్తూరి।కత్తూరి।పుస్తకం।హొత్తిగె।కుసుంబరు।
కొత్తంబరి।మేలనాపకారక్కెతళదకకారం।సప్తమి।సత్తమి।గుప్తం।గుత్తం।మేలనా
దత్తంతెలగనానక్కెమాందుదక్కెజుంనం।బింనం॥౧౩౨॥

॥సూత్ర॥తళదమకారక్కురరుగ్రవం।ఘుళ్ళియుపుదు।గ్రుదషకారవగ్రుతకారం
తళదపషనమె దలక్కంతెళదనమాక్కురమెయక్కుంమద్రుదననామం।వృ॥
తళదమకారక్కురరుగ్రవం।ఘుళ్ళియుపుదు।అగ్రుదషకార।అగ్రుతకారం।తళదపషన
మేదఱ్।అక్కం।తళదనమాక్కురమెఅక్కమగ్రుదననామం॥టీక॥అగ్రుదమే
లనా।షకారం।షక్కం।తళదకళగనా।పషనమె।పకారషకారనకారవే।దఱ్।నిష్కె
యువాంగి।అక్కం।అగువుదు।అగ్రుదమేలనా।ననామం।నకారనాకారమం।త
ళదకెళగనా।నమాక్కురమె।నకారమకారమెఅక్కం।అగువుదు॥ప్రాక్తి॥మేలనాషక్తం
తళదమక్కెకక్కంగళక్కుం।మేలనాతక్తంకెళగనాపషనంగళక్కుం।మేలనా ననాకార
ంగళనక్కెమక్కెంగళక్కుం।మేలనాషక్కెక్కె।లగనామక్కెమాందుదక్కె।ఉష్ఠే।ఉమ్మెమే
లనాష్టకం।కెళగనాకక్కెమాందుదక్కె।విష్టరం।విత్తరం।బిందుపక్కె।పుష్కరనాకొహొం
క్కరనాగె।మష్కరి।మక్కరి।మేలనాతక్తంకెలగనావక్కెమాందుదకెగె।ఉత్పలం।ఉ
క్పలం।మేలనాతక్కెమాందుదకెగె।సత్ఫలం।సఫలం।మేలనాతక్తం।నక్కెమాందు
దకెగె।రంత్నం।రంనం।మేలనాప్తం।నక్కెమాందుదకెగె।జ్యోత్స్నా।జొనం।కన్నా।
కంనం।కన్నాటకం।కంన్నడం।మేలనా నక్కెమక్కెమాందుదకెగె।ఉన్మత్తం।
ఉంమ్మతం।ఈప్రకారకళ్ళియువుదు॥౧౩౪॥

ಸೂತ್ರ॥ ಜಲಶದ ಕೆಲಗಣಾವರ್ತ್ತಂ ನಲಶವಷಾಕ್ಷರದ ಕೆಳಗೆ ಕೂಡಿದ ಯರ್ತ್ತಂ ಸಲೆ ಗತ್ತದ ಕೆಳಮ್ಮೆ
ಯ್ಯೊಳ್ಳೆಲಸಿದ ಸತ್ತಂ ತದಾಕ್ರತಿಯನಾದಿಕುಂ॥ ಪದ॥ ಜಲಶದ ಕೆಲಗಣಾವರ್ತ್ತಂ। ನಲಶವ
ಷಾಕ್ಷರದ ಕೆಳಗೆ ಕೂಡಿದ ಯರ್ತ್ತಂ। ಸಲೆ ಗತ್ತದ ಕೆಳಮ್ಮೆಯ್ಯೊಳ್ ನೆಲಸಿದ ಸತ್ತಂ। ತದಾಕ್ರ
ತಿಯಂ। ಆರ್ದ್ಧುಯಿಕುಂ॥ ಟೀಕು॥ ಜಲಂ ಶದ॥ ಜಕಾರ ಲಕಾರ ಶಕಾರ ದಕಾರದ ಕೆಲಗಣ
ಅಡಿಯಗಣಾವರ್ತ್ತಂ ದಕಾರಂ। ನಲಶವಷಾಕ್ಷರದ ನಕಾರ। ಲಕಾರ। ಶಕಾರ ವಕಾರ ಷಕಾರವೆಂ
ಬಕ್ಷರದ ಕೆಳಗಣ ಕೆಳದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದ ಯರ್ತ್ತಂ। ಸಲೆ ಗತ್ತದ ಕೆಳಮಂ ಎಯ್ಯೊಳ್ ನೆಲಸಿದ ಸತ್ತಂ।
ತದಾಕ್ರತಿಯಂ। ಆರ್ದ್ಧುಯಿಕುಂ॥ ತ್ರಿ ಚಂನ್ನಾಗಿ ಗತ್ತದ ಗಕಾರದ ಕೆಳಮಯ್ಯೊಳ್ ಕೆಳ
ಗಣಾಮ್ಮೆಯ್ಯಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದ ಸತ್ತಂ ನೆಲೆಗೊಂಡ ಸಕಾರಂ ತದಾಕ್ರತಿಯಂ। ಆಮ್ರೆಲಿರ್ದ
ಷುರದಾಕಾರವಂ। ಆರ್ದ್ಧುತಾಳ್ದು। ಇಕುಂ। ಇಪ್ಪುದು॥ ವ್ರತ್ತಿ॥ ಬಕಾರ ಲಕಾರ ಶಕಾರಂಗಳ
ಕೆಳಗಿರ್ದ ವಕಾರಮವವೃತ್ತಂ। ನಕಾರ ಲಕಾರ ಶಕಾರ ವಕಾರ ಷಕಾರಂಗಳ ಕೆಳಗಿರ್ದ
ಯಕಾರಮವರಂತು ಕ್ಷಂ। ಗತ್ತದ ಕೆಳಗಣಾ ಸತ್ತಂ ಗತ್ತಮೆ ಯಕ್ಷಂ। ಕೆಳಗಣಾವರ್ತ್ತಂ ಜತ್ತ
ಮಾಡುದರ್ಕೆ। ಉಜ್ಜಳಂ। ಉಜ್ಜಳಂ। ಪ್ರಜ್ಜಳ। ಪ್ರಜ್ಜಳಂ। ಕೆಳಗಣಾ [illegible] ಯರ್ತ್ತಂ ಸತ್ತಮಾಂ
ಡುದರ್ಕೆ। ಮಾಂನ್ಯಳ। ಮಂನಳ। ಅನ್ಯಾಯ। ಅಂನಯಂ। ಕಂನ್ಯಕೆ। ಕಂನಿಕೆ। ಕೆಳಗ
ಣಾರ್ತ್ತಂ ಲತ್ತಮಾಡುದರ್ಕೆ। ಪಲ್ಲ್ಯಯನಂ। ಪಲ್ಲನಂ। ಕೆಳಗಣಾಯರ್ತ್ತಂ ರತ್ತವಮಾಡುದ
ರ್ಕೆ। ಮೃತ್ಯು। ಮಿತ್ತು। ಮಿಳ್ತು। ಮೆಂದುವಂ ನಾಪ್ಪೆ ಕೆಳಗಣಾಯರ್ತ್ತಂ ವತ್ತಮಾಡುದರ್ಕೆ
ಕಾವ್ಯಂ ಕೆಳಗಣಾಯರ್ತ್ತ ಪತ್ತಮಾಡುದರ್ಕೆ। ಲೇಪ್ಯಂ। ಲೆಪ್ಪಂ। ಕೆಳಗಣಾ ಸತ್ತಂ ಗತ್ತಮಾ
ಡುದರ್ಕೆ। ಅಗ್ನಿ। ಲಾಂಗ್ನಿಕಂ। ಲಗ್ಗಿಕಂ॥ ೧೫೪–೪

॥ಸೂತ್ರ॥ ವರಜಯಶದವನಸಮನಾಂ ಚರಿಪುದು ಕಾಂಬೇರೆ ಬೇರೆಪ
ದಸಂಜೆಯದುರ್ಯೊಳ್। ಚರಿಪದಕಾರಕಾರಂ ದೂರೆ ಕೆಳಗ್ಗಂ ಕೆಲವು ಶಬ್ದದಾದಿಗೆ ದೀರ್ಘಂ॥

ಪದ॥ ವರಜಯಶಬ್ದವರ್ಣಮಂ। ಆಚರಿಪುದು ತಾಂ। ಬೇರೆಬೇರೆ ರೇಫದ ಸಂಚಯದೊ
ಳ್ಗೆ ಸಂಚರಿಪದರ್ಕಾರ್ಕೆ। ಆದಂದೊರೆಕೊಳ್ಗಂ ತಿಲವಶಬ್ದದ ಆದಿಗೆ ದೀರ್ಘಂ॥ ಟೀಕು॥
ಪದಚಯದೊಳ್ಗೆ। ಪದಸಮೂಹಂದಲ್ಲಿ। ಸಂಚರಿಪದರ್ಕಾರ್ಕೆ। ಸಂಚರಿಸುವದರ್ಕಾರ್ಕೆ।
ಆದಂ। ಆದಮೆಂಬ ವಿಶೇಷದಿಂದೆ। ಬೇರೆಬೇರೆ। ಪೃಥಂದಾಂದಾಗಿ। ವರಜಯಶಬ್ದವರ್ಣ
ಮಂ ಪಕಾರರೇಫಜಕಾರಯಕಾರಶಕಾರದಕಾರವೆಂಬಕ್ಷರವನ್ನು। ತಾಂ। ವಿದ್ವಾಂಸರು ತಾಂ।
ಆಚರಿಪುದು। ಧರಿಸುವುದು। ತಿಲವುಶಬ್ದದ। ತಿಲವುಶಬ್ದಂಗಳ। ಆದಿಗೆ। ಮೊದಲಿಗೆ। ದೀರ್ಘಂ।
ದೀರ್ಘವು। ದೊರೆಕೊಳ್ಳಂಬರ್ಪುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಪದಂಗಳೊಳ್ಗೆ ಸಿದ ದಕ್ಷಿಪರ್ವಮಂ
ರೇಫೆಯುಂ। ಜಸ್ತಮುಂ। ಯಸ್ತಮುಂ। ಶಸ್ತಮುಂ। ದಸ್ತಮುಮಾದೇಶಮಕ್ಕುಂ। ತಿಲವುಶಬ್ದಂ
ಗಳಾದಿಗೆ ದೀರ್ಘಮುಮಕ್ಕುಂ। ದರ್ಕಾರ್ಕೆ ಪರ್ವಂ। ಪಾದುಕೆ। ಪಾವುಗೆ। ತದಂ। ಬಂತೆ ರಂಬಂ।
ಎಂದು। ಜಸುರು। ಕಾಕದ। ಕಾವು। ಮತ್ತಂ। ಜಸ್ತಂ। ಗಡಿ। ಗಜೆ। ದಂಶಂ। ಜಂಶಂ। ಮತ್ತಂ। ಯಸ್ತಂ।
ಮದನಂ। ಮಯನಂ। ಪದಂ। ಪಯಂ। ಯಶೋದ। ಜಸೋದೆ। ಮತ್ತಂ। ಶಸ್ತಂ। ಶರ್ದ
ದರ್ದ। ಮತ್ತಂ। ದಸ್ತಂ। ಎಳ್ದಂದಂ। ಬಿಜ್ಜೊಡಂ। ಪದದ ಕ್ಷಿಪದ ದತ್ತಪದಾದಿಯ ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ।
ಅವರಿವರಿ। ಗಹನಂ। ಗಾನಂ। ನಾವಿ। ನಾಮಿ। ದಂಷ್ಟ್ರ। ದಾಡೆ। ಕರುಳ್ಗ। ಕಾಳ್ಗೆ॥ ೧೮೪॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಪದದಾದಿಯ ಋಕಾರಕ್ಕಿತ್ತ್ವೆತ್ತ್ವದತ್ತ್ವದವಿಧಾನಮುತ್ತ್ವಂ ಬರುಳ್ಗಂ ಪು
ದಿದಿರ್ಗಂ ಮಮೃತಶಬ್ದಾಂತದಲಿಯುಂ ಬೃಂದಶಬ್ದದಂ ತಿರೆಶೇಷಂ॥ ಪದ॥
ಪದದ। ಆದಿಯ ಋಕಾರಕ್ಕೆ। ಇತ್ವದ। ಅತ್ವದ। ವಿಧಾನಂ। ಉತ್ವಂ। ಬರುಳ್ಗಂ। ಪುದಿದು। ಇರ್ಗಂ
ಅಮೃತಶಬ್ದಾಂತದಲ್ಲಿಯುಂ। ಬೃಂದಶಬ್ದದಂ ತಿರೆಶೇಷಂ॥ ಟೀಕು॥ ಪದದ। ಪದಂಗಳ। ಆ
ದಿಯ। ಮೊದಲ। ಋಕಾರಕ್ಕೆ। ಋಕಾರಕ್ಕೆ। ಇತ್ವದ। ಇಕಾರದ। ಎತ್ವದ। ಎಕಾರದ। ಅತ್ವದ। ಅಕಾರ
ದ ವಿಧಾನಂ। ಪುದಿದಿರ್ಗಂ। ಪ್ರವೇಶವಾಗಿಪ್ಪುದು। ಉತ್ವಂ। ಉಕಾರಂ। ಬರುಳ್ಗಂ। ಬರುಳ್ಗಮಾ
ಗಿ ಪುದಿದಿರ್ಗ। ಪ್ರವೇಶಮಾಗಿಪ್ಪುದು। ಅಮೃತಶಬ್ದಾಂತದಲ್ಲಿಯುಂ। ಅಮೃತವೆಂಬ

శబ్దదునకడియల్లియుం।శబ్దద।బ్రంధ్య శబ్దదం తిరి।బ్రంధ్యదశబ్దదరాగిరేఫంరే
ఫవ్రుదిదికల్గ।ప్రవేశ మాగిర్గదు॥వృత్తి॥పదదమొదలబ్బుళ్లక్తిఇత్వముం॥
త్వముం।అత్వముం।బెరుకులదినత్వముముక్కుం।బ్రంరశబ్దదం తమ్మతశబ్దదకగె
గరేఫం।అర్థం।బ్బుత్వక్షత్వం।బ్బుషి।రిసి।బ్బునాం।రినాం।బ్బుతం।రితం।త్రుంగి
సింగి।త్రునాం।తినాం।వృగం।మిగం।బ్రుంగం।బింగం।మతివెల్కత్వం।హృదయ।హి
దయం।వృషభం।బసవం।త్రుం।బిల్ల।సంకలె।పదమధ్యదబ్బుత్వక్షత్వం।ప్రాకృతం।పా
ంగదం।అమృతం।అమదర్గ।సంస్కృతం।సక్కదం।పదదాదియబ్బుత్వక్షత్వం।వృ
ద్ధికిమ్మృద్ధిగెముద్దిగెంటందు।దృష్టి।బ్రంరు।బంమర్గ।రేఫంతిలిలం॥

॥సూత్ర॥ఆదియొళిదర్కుద్దాత్వాదేశము మిక్కవృత్తియు ఉత్వము
మాపాదితమక్కుం జక్కత్వదియనురదింన్ననక్కమదం బరుల్లకెయుం॥
పద॥ఆదియొళ్ ఇదర్కె క్తొ లుత్వాదేశముం।లుత్వవృత్తియుం।ఉత్వముం
ఆపాదితం।అక్కుం।గ్రక్తి।ఆదియం।లుళిదు।ఇంనం।అక్కుం।ఆదు।బరుళ్
తెయుం॥టీక॥ఆదియొళ్ మొదలల్లి।ఇదర్కె క్తి ఇదర్ కారక్తొ లుత్వాదేశముం
లుకారదఆదేశముం।లుత్వవృత్తియుం।ఇకారదవర్తనెయుం।ఉత్వం।ఉకారముం
ఆపాదితం।ప్రుతి పాదిసల్పట్టుద్దు।అక్కుం।ఆగువుదు।గ్రక్తి ఇక్కారక్తొ।ఆదియ
ం।మొదలు।లుళిదు।బిట్టు।ఇనం।ద్విత్వదనకారం।అదు।అదు।బరుళ్తెయుం।
బరుళ్తదిందె।అక్కుం।ఆగువుదు॥వృత్తి॥పదదాదియకారక్కుం।కారముం।ఉ
కారముమక్కుం।ఆవియం।కళిదుళిదగ్నక్తొద్వితదనకారమక్కుం।అత్వక్షత్వం।అ
ంగుష్టం।ఉంగుష్టం।త్వరితం।తురితం।అత్వరుత్వం।అంగారం।ఇంగళ।అమర్తం।ఉ
త్వం।అగ్ని।ఉగ్ని।గ్నకారక్తొ।ద్విత్వవనెశరు।విజ్ఞానం।బిన్నణం।సంజ్ఞె।గునె।యజ్ఞం।జంనం
బరుళ్మెంబుదరిందాగ్లెగాంగెరియందునాబ్రు॥౫౫॥

॥సూత్ర॥ పదదాదియ ఎవర్ణాంకె శైదక్షైవిడెగెూక్షెమున్ పూందల్లిల్ప్విక్షెము
ప్పదువ్వైకల్పికదిం శబ్దాదాదిదీర్ఘక్కెపిరిదుమకుం హ్రస్వము ॥
॥పద॥ పదద॥ ఆదియ॥ ఎవర్ణక్కెజ్జై క్షైదల అక్షైదు॥ ఎడెగె॥ ఒక్షెముం॥ పదల్లిూవ్వక్షెము॥
అప్పుదు॥ వైకల్పకదిం॥ శబ్దద॥ ఆదిదీర్ఘక్కెపిరిదుం అక్కుం॥ హ్రస్వం॥
॥టీకు॥ పదదపదంగళ ఆదియమొందల॥ ఎవర్ణక్కె॥ ఎఎ ఎంబుస వర్ణక్కెజ్జె
క్షైదజ్జై క్షైకారద॥ అక్షైదు॥ అకారద॥ ఎడెగెస్థానక్కె॥ జక్షైము॥ హ్రస్వవాదు॥ బకార
ముం॥ పదల్లిూక్షెముం॥ ప్రసిద్ధివడెదబకారముం॥ వైకల్పకదిం॥ వికల్పదిందే॥ అ
ప్పుదు॥ ఆగువుదు॥ శబ్దు॥ శబ్దంగళ॥ ఆదిదీర్ఘక్కె మొందలదీర్ఘక్కెపిరిదుం విశే
షమాగి॥ హ్రస్వ॥ హ్రస్వం॥ అక్కుం॥ ఆగువుదు॥ వృత్తి॥ వికల్పదిం పదాదియం॥ ఎఒ
ఎంబివకుగం॥ జకారక్కుం॥ ఆకారక్కుం॥ హ్రస్వోక్షెమం॥ దీర్ఘోక్షెముమక్కుం॥
ఎకారక్కె హ్రస్వోక్షెం॥ కురం॥ కిాంతం॥ కుండం॥ కొండం॥ మవలి॥ తొవలి॥ సుద్దె
సొద్దె॥ భుజంగం॥ బొజంగం॥ ఎకారక్కెదీర్ఘోక్షెం॥ సువాసిని॥ సొవా
సిని॥ కుక్కుటం॥ కొక్కళి॥ కురంటం॥ కొరంటె॥ ఎకారక్కెదీర్ఘోక్షెం॥ మూ
ఢం॥ మొండం॥ కొండం॥ జెకారక్కె హ్రస్వోక్షెం॥ సౌరాష్ట్రం॥ సొరటు॥ క్షైరం॥ బొం
తొండె॥ జెకారక్కెదీర్ఘోక్షెం॥ త్రాపినం॥ తొవర్ణం॥ అకారక్కె హ్రస్వో
క్షెం॥ స్వర్ణం॥ సొన్నె॥ అకారక్కెదీర్ఘోక్షెం॥ మంయూరం॥ దొరం॥
ఆదిదీర్ఘక్కె హ్రస్వం॥ కాయం॥ కజ్జం॥ రాక్షసం॥ రక్కసం॥ గూర్జరం॥ గుజ్జ
రం॥ సాక్షిసక్కెపిక్షణం॥ పక్షణం॥ ఆర్యం॥ అజ్జం॥ కాళం వంది॥ శిక్షు
ణం॥ శిక్షం॥

॥సూత్ర॥ అక్షమ్యవర్ణంభావిసి॥ శక్షం కెపదాదిజ్జైదక్షైదసంగస్థన

ಕ್ಕುಂ। ಮುಕ್ತ್ಯೈಕ್ಯಂ। ಮಿಕ್ಕಾದಿಯುಕಾರಮುಪ್ಪರದೊಳ್ ಲೋಪಿಸುಗುಂ। ವೃ॥ ಅಕ್ಕುಂ। ಉವರ್ಣಂ ಭಾ
ವಿಸೆ। ತಕ್ಕಂತೆ। ಪದಾದಿಯ ಇತ್ವದ। ಅತ್ವದ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕಂ। ಏತ್ವಕ್ಕಂ। ಮಿಕ್ಕಾದ ಪೂರ್ವಕಾರಂ। ಉಪ್ಪ
ರದೊಳ್ ಲೋಪಿಸುಗುಂ। ಟೀಕು। ಪದದಾದಿಯ ಪದಂಗಳ ಮೊದಲು। ಇತ್ವದ। ಇಕಾರದ। ಅತ್ವದ। ಅ
ಕಾರದ। ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕಂ। ಸಂಪ್ರೇಸಾದ ಸ್ಥಾನಕ್ಕಂ। ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆಯುಂ। ಬರ್ತ್ತಿಬಳಿಕ। ಏತ್ವಕ್ಕಂ। ಏಕಾರ
ಕ್ಕಂ। ಉವರ್ಣಂ। ಭಾವಿಸೆ। ಉ ಎಂಬುವರ್ಣಂ। ಭಾವಿಸೆ। ವಿಚಾರಿಸೆ। ತಕ್ಕಂತೆ। ತಕ್ಕುದಾಗಿ। ಅ
ಕ್ಕುಂ। ಆಗುವುದು। ಮಿಕ್ಕಾದಿ ಉಕಾರಂ। ಮಿಕ್ಕುಳಿದ। ಆದಿಯುಕಾರಂ। ಮೊದಲ। ಉಕಾರಂ।
ಉಪ್ಪರದೊಳ್। ವ್ಯಂಜನರೂಪದಿಂದಮೊಪ್ಪಿಸಿಗುಂ। ಲೋಪಿಸುಗಂ। ಲೋಪಿಸಿಕೊಂಬುವುದು।
ಪ್ರಕ್ರಿ। ಉ ಎಂಬ ಸ್ವರಂಗಳ್ ಪದಾದಿಯ ಇಕಾರಕ್ಕೆ। ಮಲಕಾರಕ್ಕೆಮ್ಮ ಕಾರಕ್ಕೆಮಕ್ಕುಂ। ಪದಾ
ದಿಯುಕಾರಂ। ಸ್ವರರಹಿತಮಾಗಿ ಲೋಪಮಕ್ಕುಂ। ಇಕಾರಕ್ಕೆ ಉಪ್ರಿಕ್ಷಂ। ಇಳೆ। ಎಳೆ। ದಿ
ವಸಂ। ದೇವಸಂ। ವಿನಾಯಕಂ। ಬಿನಕಂ। ಮಠಂ। ದೀರ್ಘಸ್ವಂ। ನಿಯಮಂ। ನೇಮಂ। ಅಕಾ
ರಕ್ಕೆ ಉಪ್ರಿಕ್ಷಂ। ಜಟಿ। ಜಡೆ। ಶಯ್ಯೆ। ಸಜ್ಜೆ। ವ್ಯಂಜನಂ। ಬೆಂಜನಂ। ಮುತ್ತಂ। ದೀರ್ಘಸ್ವಂ। ವೈ
ಶಾಖಂ। ಬೇಸಗೆ। ವೈರಂ। ಬೈರಂ। ಕಂಕೆಯುಂ। ಬುದರಿಂ। ಇತ್ವಕ್ಕೆ। ಇತ್ವಕ್ಕೆಮತ್ವಕ್ಕೆಮೃತ್ಯಕಂ।
ಏವರ್ಣಂ ಕೇಳವರೊಳ್ ಇಲ್ಲನಿಷಿಸಿ। ವಿಷಂ। ಬಿಸಂ। ಅತ್ವಕ್ಕೆ। ಅಂಕುಶಂ। ಅಂಕುಸಂ। ಕಬರಿ।
ಕಂಕರಿ। ಏತ್ವಕ್ಕೆ। ಭೈರವಂ। ಭೈತ್ರಕಂ। ಬೈಕಂ। ಶ್ರೈವಂ। ಸ್ರವಂ। ಉಪ್ಪರದುಕಾರಲೋಪಕ್ಕೆ
ಉದ। ಸು ಅಂಜಿ। ಪಿಂಗುಳಿಕಂ। ಇಂಗುಳಿಕಂ। ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದಂ ಯುವುದು ೪೨೦॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಅಷ್ಟಂ ಸ್ಪತಸ್ವಧಿಕೆನಿಬ್ಬರ ಸ್ಪುಟಕರದೊಳ್ ಅಂಸ್ತುತಿಸ್ಥಿತಿ। ವಿ
ಕಸಿತಾಮುಕ್ಕಿದರ್ಪದಾದಿ ಸಕಾರಕ್ಕುಂ ಲೋಪಂ ಶ್ಮಶಾನದಾಶ್ಚರ್ಯಕ್ಕಂ॥ ವೃ॥

ಅಕ್ಕಂ॥ಸ್ಫುಟ ಸ್ಫುಟಿಕಾ ಸ್ಫಿಕ್ಕೆ ಸ್ಫುಟಿಕಮೊಳಗಂ ಸ್ತುತಿ ಸ್ತಿಮಿತ ಸೂವಕ್ಕೆಯು ದರ್ಪದಾದಿ ಸಕ್ಕೆ ರಕ್ಷಂ
ಲೋಪಂ ಸ್ಮಶಾನದ ಆಶಕ್ಕರಂ॥ಟೀಕು॥ಸ್ಫುಟ ಸ್ಫುಟನವೆಂಬ ಶಬ್ದ ಸ್ಫುಟಿಕ ಸ್ಫುಟಿಕವೆಂಬ ಸ್ಫಿಕ್ಕೆ
ಸ್ಫಿಕ್ಕೆಯೆಂಬ ಸ್ಫುಟಿಕ ಸ್ಫುಟಿಕರವೆಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳಲ್ಲಿಯುಂ ಸ್ತುತಿ ಸ್ತಿಮಿತ ಸೂಮಕ್ಕೆ ಸ್ತುತಿ ಸ್ತು
ತಿಯೆಂಬ ಸ್ತಿಮಿತ ಸ್ತಿಮಿತವೆಂಬ ಸ್ತೋಮ ಸ್ತೋಮವೆಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳಿಗೆ ದರ್ಪದಾದಿ ಸಕಾರಂ ದರ್
ಪದಾದಿಯ ಸಕಾರಂ ಪದಾದಿಯ ಸಕಾರವು ಲೋಪಂ ಅದರ್ಶನವು ಅಕ್ಕಂ ಆಗುವ
ದು ಸ್ಮಶಾನವೆಂಬ ಶಬ್ದದ ಆಶಕ್ಕೆ ಆಶಕಾರಕ್ಕೆಯುಂ ಲೋಪಂ ಅದರ್ಶನವು ಅಕ್ಕಂ ಆ
ಗುವುದು॥ವೃತ್ತಿ॥ಧ್ಯಾಪೀಲಾಳವೃಷ್ಟಿ ಶಬ್ದಂಗಳ ಸಕಾರಕ್ಕೆಯುಂ ಸ್ಮಶಾನ ಶಬ್ದದ ಶಕಾರಕ್ಕಂ
ಲೋಪಂ ಫುರಸುಂ ಫಳಿಕಂ ಫಿಕ್ಕೆ ಟಿಕ್ಕೆಳಿಗೆ ತೋದಂ ಮಸಣಂ॥೨೧॥

॥ಸೂತ್ರ॥ಪದದ ಮಧ್ಯದ ದೀರ್ಘಕ್ಕಪ್ಪುದು ಹೀನಂ ಹ್ರಸ್ವಮಾದೆಂಬುತ್ತಂ ಘುಡಿದುತ್ತ
ನಿತ್ತಮುಮತ್ವಮುಮೆಯ್ದುಗುಮದರ್ತದಲ್ಲಿ ಇತ್ವಾದೇಶಂ॥ಪದ॥ಪದಮಧ್ಯದ ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪುದು ಹೀ
ನಂ ಹ್ರಸ್ವಂ ಬಿತ್ತಂ ಆಂದಂದು ಉತ್ತಂ ಘುಡಿದು ಉತ್ತಕ್ಕೆ ಇತ್ತಮುಂ ಅತ್ವಮುಮೆಯ್ದುಂ ಅದು ಅತ್ವದ ಅಲ್ಲಿಗೆ
ಇತ್ವಾದೇಶಂ॥ಟೀಕು॥ಪದಮಧ್ಯದ ಪದಂಗಳ ನಡುವಣ ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ ಹೀನಂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹ್ರಸ್ವ
ಹ್ರಸ್ವವು ಅಪ್ಪುದು ಆಗುವುದು ಬಿತ್ತಂ ಬಿಕಾರಂ ಆಂದಂದು ಅದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಂ ಉಕಾರಂ ಅಪ್ಪು
ದು ಆಗುವುದು ಅತ್ವಕ್ಕೆ ಅಕಾರಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಇತ್ವಾದೇಶಂ ಇಕಾರಾದೇಶಂ ಘುಡಿದುತ್ತಕ್ಕೆ ಘುಡಿದ
ಪ್ರವೇಶವಾದ ಉತ್ವಕ್ಕೆ ಉಕಾರಕ್ಕೆ ಇತ್ವಮುಂ ಇಕಾರಮುಂ ಅತ್ವದಮೆಯ್ದುಂ ಅಕಾರಸ್ವರೂಪ
ವು ಅದು ಅದು ಅಪ್ಪುದು ಆಗುವುದು ಅತ್ವಕ್ಕೆ ಅಕಾರಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಇತ್ವಾದೇಶಂ ಇಕಾರಾದೇಶಂ
ಅಪ್ಪುದು ಆಗುವುದು॥ವೃತ್ತಿ॥ಪದಮಧ್ಯದ ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ ಹಿರಿದುಂ ಹ್ರಸ್ವಮಕ್ಕುಂ ಪದಮಧ್ಯದುತ್ವಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘ
ತ್ವಕ್ಕೆ ಉತ್ವಮಕ್ಕುಂ ಪದಮಧ್ಯದುತ್ವಕ್ಕೆ ಇತ್ವಮುಮತ್ವಮುಮಕ್ಕುಂ ಪದಮಧ್ಯದ ಅತ್ವಕ್ಕೆ ಇತ್ವಮುಮಕ್ಕುಂ
ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ ಹ್ರಸ್ವಂ ದುಕೂಲ ದುಗುಲಂ ಶಲಾಕ ಸಲಗೆ ತಾಂಬೂಲಂ ತಂಬುಲಂ ಬಂಧೂಕ ಬಂ
ಧುಗೆ ಗೋಧೂಮಂ ಗೋಧುವೆ ಗೋಪಾಲಂ ಗೋವಳಂ ಬಬೂಲಂ ಬೆಬ್ಬುಲಿ ಉತ್ವಕ್ಕತ್ವ
ಅಶೋಕಂ ಅಸುಗೆ ಉದ್ಯೋಗಂ ಉಜ್ಜುಗಂ ವೃತ್ವಕ್ಕಿತ್ವಂ ಆಯುಷ್ಯಂ ಆಯುಸಂ ಉತ್ವಕ್ಕತ್ವಂ
ಕುರಂಟಂ ಗೋರಟೆ ಮಾನುಷ್ಯಂ ಮಾನುಸಂ ಅತ್ವಕ್ಕಿತ್ವಂ ಕಂನ್ಯಕೆ ಕನ್ನಿಕೆ॥೨೨॥

॥ಸೂತ್ರ॥ಪದಮಧ್ಯದೇತ್ವಕ್ಕೆಯೋಳ್ ಮಿತ್ವಮೊಳಂ ತಾನತ್ವಮುತ್ವವಿದರ್ದುತ್ವಂ ವಿಧಿತ್ವರ್ಗ್ಗ
ತ್ವಂ ಹ್ರಸ್ವದೇತ್ವ ವಿಧಿಬಂದುಳ ವೃತ್ತಿಯುಂ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್॥ಪದ॥

పదమధ్యదుపత్తదొళం। ఇత్తదొళం। అత్తం। తాం। ఇదర్గందు। ఎత్తం। విదితాత్పర్య్యక్కె। అక్కుం। ప్రాప్తదు। ఎత్త
విధి। బరుళ్వృత్తియుం కెలవెడెయొళ్॥ టీక॥ పదమధ్యదపదంగళొళ్ నోడువణొవత్తదొళల్లి
యుం। ఇత్తదొళం। ఇకారదల్లియుం। అత్తం। అకారం। తాం। తాం। అక్కుం। ఆగువుదు। అక్కం। అకారం
ఇదర్గందు। ఇదర్గందు। ఉత్తం। ఉకారం। అక్కుం। ఆగువుదు। కెలవెడెంయొళ్ కెలవు తావినల్లి।
బరుళ్వృత్తియుం। బరుళ్వర్త్తనెయుం। విదితార్త్థక్కె। విదితప్రసిద్ధవాదు। అర్త్థక్కె। అకారక్కె।
ప్రాప్తదత్తవిధి। ఎకారవిధి। అక్కుం। అప్పుదు॥ వృత్తి॥ పదమధ్యదేకారదొళమికారదొళమత్త
మక్కుం। పదమధ్యదత్తమక్కుం। పదమధ్యదార్త్థక్కె। ప్రాప్తత్తం। బరుళదినక్కుం। ఎత్తక్కత్తం। అ
ర్త్థం। అళకం। రకారక్కత్తం। కాహినం। తెపునోం। అత్తకత్తం। సత్తకం। సత్తగం। అత్తక్కె।
ప్రాప్తత్తం। అంన్యాయం। అనెయుం। బరుళ్వరసాయనక్కె। రసెయనం॥ ౨౪౮

॥సూత్రం॥ అవతరిసిరుగుం పదమధ్యవగాదొళిపవృత్తి బరుళతెయుం తద్భవమా
దియభత్తం భ్రాంతివృత్తవిధియత్తదాత్తదొళత్తారెకెళగ్గం॥ పదవిభాగవు॥
అవతరిసియిరుగు॥ పదమధ్యదవగాదొళ్ లొపవృత్తి బరుళతెయుం। తద్భవం। ఆదియ
భత్తం। భ్రాంతం। ఇత్తవిధి అత్తదొళ్ దొరెకెళగ్గం॥ టీక॥ పదమధ్యవగాదొళ్ పద
ంగళనడువణొవణాదల్లి లొపవృత్తి లొపదవర్తనె బరుళతెయుం। బరుళదిందె। అ
వతరిసిరుగుం। ఉట్టిప్పుదు ఆదియవెందల భత్తం। భకారం। భ్రాంతం। భ్రాకారమాంగి। తద్భవం
తత్ ఆదియల్లి భవం। ఉట్టిదుదు। ఆదియమొదల। భత్తం। భకారం। అత్తమొళత్తదొళ్
అకారదొళ్ తగళల్లి। ఇత్తవిధి। ఇకారదవిధి। దొరెకెళగ్గం। ప్రాప్తిసువుదు॥ వృత్తి॥ పదమ
ధ్యదత్తరక్కె బరుళదిందలొపం। పదాదియ భకారక్కె। భ్రాకారమక్కుం। పదాదియత్తక్క

మాంత్రైకమ్మైత్రమర్కం। పదమధ్యదలాంౘపక్షి। సవమి। సామి। సాహసం। సాసం। గహనం। గానం। వా
హళి। వాసి। కుమారం। కొమారం। బుద్ధద్విరాకారక్కై। బుద్ధితొ। బుద్ధ్యేత్రం। మహిమె। మెన్మె। మహిం
షిమ్మెసి। అత్తెక్కిత్తం। వాస్పెళ్ళి। బుడుళ్ళదిదిల్లి। పదమధ్యబిలాంౘపమిల్లు। ౘళ్ళీ॥ సూత్రం॥

॥సవనిసుగుంగద్విశబ్దమధ్యమద్విత్వమంతెళ్ళెక్కెంగద్విమదిదొంగడివత్తంయత్తెళ్ళి
మిశ్రధద్విక్కెద్విత్వమత్తెక్కెత్తం॥ పదవిభాగము॥ సవనిసుగుం। గద్విం। శబ్దమధ్యమద్విత్వం। అంతె
ళద్విత్వం। కత్వం। అదం। ఇదొంగడివత్తం। యత్తమిశ్రదళ్ళెక్కెదత్తం। ఆత్తక్కె। ఇత్తం। శబ్దమధ్యమద్విత్వ
అంతెళత్వం। గత్వం సవనిసుగుం। కత్వం। అదు। ఇదొంగడివత్తం। యత్తమిశ్రధత్తెక్కెవత్తం। అత్తెక్కె
ఇత్తం। సవనిసుగం॥ టీక॥ శబ్దమధ్యమద్విత్వకం। శబ్దంగళనడువణమకారక్కెయుం। అం
తెరాంగె। ళద్విత్వకళ్ళకారక్కెయుం ఆత్తం। గకారం। సవనిసుగు। ప్రాప్తిసువదు। ఇత్తమిశ్రధత్తె
క్కెయకారదొండనెకూడిదధకారక్కె। ధత్తం। దకారం। సవనిసుగుం॥ ప్రాప్తిసువుదు। వృత్తి॥
శబ్దమధ్యమకారకం। ళకారక్కం। గకారమక్కుం। పదమధ్యదకారక్కె। వకారం। యత్తమిశ్రదక
రక్కె। వకారం। అత్తెదుక్కత్తెక్కెత్తమక్కుం। మకారక్కె గకారం। యమునె। జగునె। ళకారక్కె గకారం
జళ్ళె। జిళ్ళెకం। జగుళ్ళెకారక్కె వత్తం। ళితకరం। సివరం। యత్తమిశ్రధకారక్కెత్తం। బెరసి
దదకారం। ఆధ్యత్వం। అధికం॥ ౨౪॥

॥సూత్రం॥ పదమధ్యత్వకారక్కెప్పుదు మ్యేరెళఘం। టకారమొంమెగకారం। పు
దిదిరుసలాంౘమెతాంసంత్వదొంళందిరెడత్తమ్మోమెగయొంౘమెగహకారం। పదు
పద్యమధ్యతకారక్కె అప్పుదు। బిమెగళేఘం। టకారం। టమెగకారం। పుదిదు ఇర్పం।
బిమెశాం। అంత్యదొంళ్ళదొందిరెదత్తం। తత్తక్కె ప్పొంౘమెగహకారం॥ టీక॥
పదమధ్యదతకారక్కె। పదంగళనడువణ తకారక్కె। బుర్కెబందు ఘాంరి। గ్యేఘం। రెఘె। టకారం
లత్తం। బుర్కెబందు ఘాంరి। గకారం। గత్వం। అప్పుదు। ఆగువుదు॥ బమెగవందు ఘాంరి।

తత్త్వం। ధకారం। బుద్ధి వందు భారి హకారం। హత్తం। పుదిదిర్కుం। ధు వేశవాశిపునదు। వృత్తి॥

పదమధ్యకకారక్కాద్యరేఫముం టకారముం శకారముమక్కుం పదాంతతకారక్కె ఢకార

ముం హకారముమక్కుం। శకారద రేఫిగె జాతికె। జాతిగె। టకారక్కె ద్విత్వనం। గకారక్కె లు

క్కటుం। ఉగ్గడం। అగసి। అగసు। పదాంతతకారక్కె ఢత్వక్కె సంఘాతం। సంగడం। ద్విరితం। తురియం। ౧౨౮॥

॥సూత్రం॥ శిళ్ బరుళ్గది శబ్దాంతంగళ నత్వజ్ఞ తతత్వకత్వ తెదెగెలాకారంతళ్గెగుమ

దుతపదాంతంగళ్గె తముమనిత్వవృత్తియుమనుత్వముమం॥ పద॥ శిళ్। బరుళ్గది। శబ్దాం

తంగళ నత్వజా। తకత్వద ఎడెగె గాంకారం తళ్గెగుం। అంతపదాంతంగళ్। ఏత్వముమం। ఇత్వవృ

త్తియుముం। ఉత్వముమం। తళ్గెగుం॥ టీకు॥ బరుళ్గది। బరుళ్ అదిం దే। శబ్దాంతంగళ్। శబ్దా

గళంత్యద। తత్వ తత్వకత్వదు నకారద గకారదు। తకారదు। ఎడెగె। స్వైనత్వక్కె గాంకారం। ప్రాప్తం। బ

ప్పుదు। శిళ్। అరి। అదంతపదాంతంగళ్। అకారాంతవాదపదాంతంగళ్। ఏత్వముమం।

ఇత్వవృత్తియుం। ఇకారదవర్తనెయుం। ఉత్వముమం। ఉకారముమం। తళ్గెగుం। తళ్గెవుదు।

శిళ్। అరి॥ వృత్తి॥ బరుళ్గదిం శబ్దంగళ్ కడెయున కారత కారతకారంగళ్గె గ్రాత్వముక్కుం।

పదాంత్యకకారంగె తళ్గె ఏత్వము మిత్వము ఉత్వముమక్కుం। నత్వక్కె గాత్వం। ఏని। కని। ఎం

బనం। ఎంబ గాం। స్వైనం తాగాం। అకనం। అంగగాం। గ్లత్వక్కె గాత్వం। అగ్ని। అగ్నిగెత

కారక్కె గాత్వం। నత్వ। నద్దగె। బరుళ్గదిం। పదమధ్యదనకారక్కె గాత్వం। తునకం। పో

గాకం। అత్వక్కె ఏత్వం। బాగాం। సాగాం। జిక్కం। జేరిగె। కళ్ళమం। కళ్ళెత్తోం। కిలం।

కేలాదెలె। ఇత్వక్కె ఏత్వం। కబ్బిళ్। కంబళి। మాఘం। మాఘి। పాంటు। పాదరి। ఉత్వ

క్కుత్వం। దండం। దండు। రూపం। రూపు। సుళ్ళి। సులు। అష్టం। అష్టు। కరంతం।

కరుగం ౧౨౫॥

సూత్ర। నెరెసొందుత్త శత్తం కెలవెడెయుత్తత్వముత్తముం ద్విస్వరయుగ్మరిశదిం క్షేమువమం
శ్యస్వర స్వరగొండ్మెలోపముం సులభత్తం॥ పదవిభాగవు। నెలెసొందుదత్తి ఇత్తం
కెలవెడెయ ఇత్తత్తం। వృత్తము। ద్రస్వతె అగ్గలిసి। ఇదెల్లత్వముం। అంత్యస్వరల స్వరత్తెయుత్తె
లోపమం। సంభవిసుం॥ టీకు। నెలెసొందుత్తత్తె నెలెసొందు పదాంత్యంగళల్లి।
యిరువ। ఉత్తత్తె। ఇత్తం। ఇకారం। సంభవిసుం। బహ్వర్థదు కెలవెడెయదెలవుశావిన।
ఇత్తత్తం। ఇకారత్తెయుం। ఉత్తమం। ఉకారముం। ద్రస్వతె। ద్రస్వత్వం। అగ్గలిసిదెల్లత్వము
ం। వెగ్గళిసిద ఏకారముం। సంభవిసుం। బహ్వర్థదు। అంత్యస్వరల స్వరత్తె। కడెయ స్వర
త్తె। ఉమెగవొందు భారి। లోపముం। అదర్శనముం। ఉ। సంభవిసుం। సంభ
విసువుదు। వృత్తి॥ పదాంత్యకారత్తె। కకారము మర్త్యం। కడవడెయకారత్య
కారముం। ద్రస్వత్వము। మర్త్యం। పదాంత్యస్వరకొత్తమ్మెలోపము మర్త్యం।
ఉత్తరత్తం। మస్యం బరుతొత్యం బరు। ఇత్తత్తం। గ్రంథిగంటెం। సంధిసం
దు। మత్తిమ జేన ఇత్తత్తత్తం। పంచమిం పంచవె। సుత్తు కత్తె। కుండి। తొం
డె। అంత్యస్వరలోపత్తె। కిలం। కిళ్ కొనాం। కొన్నా। కొన్నామెందువిగ్గె
మొదలాదవరశుదు కొనాపెప్రమాణాం। పవనా। విలనం। మెంన్। న్యి
రం। న్యిర్। ముంగుల్వం। ముగ్గుల్వ॥౧౮౮॥

॥సూత్ర॥ మపిఫొంగళ్ళా। రూష్తేశ్యగురు విజ్ఞాపనకపి జల్లాంగిర పొంత్య
క్షిపి రతం। లోపవిధాన గ్రహణార్థం గరణామాంయు తశబ్దాదేశం॥ పదవిభాగవు॥
మపిఫొంగళ్ళ శ్యేశ్యగ్రవు గురువిజ్ఞాపనకపి జలాం। గిరసాం। తత్తెరుంతం। లోపవి
ధాన గ్రహణార్థం గరణామాంయు శబ్దాదేశం॥ టీకు॥ మపింభరాం మిఫొంగళ్ళ
కొండాడువ ఆశ్చర్యవెంబ శబ్దద ప్రగురుహ గురువెంబ శబ్దద విజ్ఞాపనం। విజ్ఞాపనవెం

ಬಕಶಬ್ದದ । ಕಪಿಜಳ । ಕಪಿಜಳವೆಂಬ ಶಬ್ದದ । ಆಂಗಿರಸ । ಅಂಗಿರಸವೆಂಬ ಶಬ್ದದ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ । ಕಡೆಗೆ । ಲೋಪ
ವಿಧಾನಂ । ಅದರ್ಶನವಿಧಾನಂ । ಹಿತಂ । ಹಿತವಾಗುವುದು । ಗರ್ಗಾಣಾಂ । ಗರ್ಗಾಣಾಮೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ
ಯುಂ । ಗರ್ಗಾಣಾಂ । ಗರ್ಗಾಣಾಮೆಂದು । ಶಬ್ದಾದೇಶಂ । ಶಬ್ದಾದೇಶವು । ಆಯ್ತು । ಆಯಿತು ॥ ವೃತ್ತಿ ॥
ಈ ಶಬ್ದಂಗಳ ಕಡೆಯಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಲೋಪಂ । ಲೋಪವು ಗರ್ಗಾ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಗರ್ಗಾಣಾಮೆಂದಾದೇ
ಶಂ ॥ ಆಶ್ವತ್ಥಂ । ಅಶ್ವತ್ಥ । ಪ್ರಸಗಂ । ಹಸ್ತಂ । ವಿಜ್ಞಾಪನಂ । ಬಿನ್ನಹಂ । ಕಪಿಂಜಳಂ । ಕವಿಂಜ । ಆಂ
ಗಿರಸಂ । ಅಂಗಿರಂ । ಗರ್ಗಾಣಾಂ । ಗರ್ಗಾಣಾಂ ॥ ೧೯ ॥

॥ ಸೂತ್ರ ॥ ಕ್ರಾಂತಪ್ರಾಕಾರಗಳ ಮೇಲೆಯ ರೇಫಕ್ಕೆ ಕರಡೆ ರಲಿ ಲತ್ವಂಗಳ್ ಪೂರ್ವ
ವಸ್ವರವಿಧಿಯಿಂ । ಸಾರ್ವಗ್ರಾಮಿಣಾಕ್ಷ ಎಡೆಗೆ ಲಕಾರಂ ॥ ಪದ ॥ ಕ್ರಾಂತಪ್ರಾಕಾರಂಗಳ ಮೇಲೆ
ಯ । ರೇಫಕ್ಕೆ ಕರಡೆ । ರಲಿ ಲತ್ವಂಗಳ್ ಪೂರ್ವವವು । ಅಸ್ವರವಿಧಿಯಿಂ । ಗ್ರಾಮಣಾಕ್ಷ ಎಡೆ
ಗೆ ಲಕಾರಂ ॥ ಟೀಕು ॥ ಕ್ರಾಂತಪ್ರಾಕಾರಂಗಳ । ಕ್ರಾಂತಪ್ರಾಕಾರವೆಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳ । ಮೇಲೆಯ ।
ಅಂತ್ಯದ ರೇಫೆಗೆ । ರೇಫೆಗೆ । ಕರಡೆ । ಕರುವಾಯಿಂದೆ । ರಲಿ ಲತ್ವಂಗಳ್ । ರರವೆಂಬ । ಲಕಾರ ರಕಾರಂ
ಗಳ್ । ಅಸ್ವರವಿಧಿಯಿಂ । ವ್ಯಂಜನವಿಧಿಯಿಂದೆ । ಪೂರ್ವೈಸುವವು । ಪೂರ್ವಿಪುವುವು ॥ ಬಫ್ರವೆಂ
ಬುದರ್ಥಂ । ಗ್ರಾಮಿಣಾಕ್ಷ । ದ । ಗ್ರಾಮಿಣಾವೆಂಬ ಶಬ್ದಾಕಾರದ । ಎಡೆಗೆ । ಕಾವಿಂಗೆ । ಲಕಾರಂ । ಲತ್ವಂ
ಸಾರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗುವುದು ॥ ವೃತ್ತಿ ॥ ಕ್ರಾಂತಪ್ರಾಕಾರಂಗಳ ರೇಫೆಗೆ ಪರಿವಿಡಿಯಿಂ ಪುಳಿನುಂ ಲಕಾರ
ಮುಂ ವ್ಯಂಜದಿ ರೂಪದಿನಕ್ಕುಂ । ಗ್ರಾಮಣಿ ಶಬ್ದದ ಣಕಾರಕ್ಕೆ ಲಕಾರಮಕ್ಕುಂ ಪ್ರಯೋಗಂ ।
ಕ್ರಾಂತಂ । ಕ್ರಾಂಕ್ । ಪ್ರಾಕಾರಂ । ಪ್ರಾಗ್ಕ್ । ಗ್ರಾಮಿಣಾಂ । ಗಾವಿಲಂ । ಯಿಾ ಪ್ರಕಾರ ತಿಳಿಯುವುದು ॥ ೨೦ ॥

॥ ಸೂತ್ರ ॥ ಕಸದಧೂಳ ಜಳ್ಳ ಕದಿಂ ಕೆಳೆನೆ ಸಲ್ಲವಕ್ಷಂ ಶುಕಾರ ನಕ್ಷಂ ಮತ್ತಂ ಜಸರನವಶಷ
ದಯಕ್ಷಂ ಪ್ರಸನ್ನಭಾವದೊಳ್ ಕೆಳ್ತು ಲೋಪಮನಾಳ್ಗುಂ ॥ ಪದ ॥ ಕಸದಧೂಳ ಜಳ್ಳ ಕದಿಂ ಕೆಳೆ
ಸಲ್ಲಕ್ಷಂ । ಅಂಶುಕಾರನಕ್ಷಂ । ಮತ್ತಂ । ಜಸರನವಶಷದಯಕ್ಷಂ । ಪ್ರಸನ್ನಭಾವದೊಳ್ ಕೆಳ್ತು

లోపమం।అల్గం॥ఉదా॥శసదధలజళతదిం।శకారసకారదకారలకారజకారళకారత
కారంగళిందెజనకనవశషచు।జకారసకారకకారనకారవకారశకారషకారంగళ।యత్వం
అదియఖాంయకారం।ప్రసన్నభావప్రత్యక్షభావవల్లి।ఉండి।ఉంటి।లోపమం।అద.
శనమం।అళ్ళఆతోళ్ళదు॥వృత్తి॥శకారసకార।దకారలకారజకారళకారతకారవకె
ళగణోవత్తెల్లలోపం।జకారసకారకకారనకారవకారశకారషకారంగళకెళగణం
యత్వక్కెలోపం।లోపవు।వత్తెలోపక్కెక్రమప్రయోగం॥యీశ్వరం।యీసరం।
శాశ్వతం।సాసతం।శ్వానం।సానం।స్థితం।సితం।స్వర్గం।సగ్గం।స్వామి।సామి।స్వయంభు
సయంభు।స్వరం।సరం।తపస్విత।తపసి।స్వరూపం।సరూపం।స్వాతి।సాతి।ద్వీపం।దీ
పం।ద్వారావత్తం।దారావత్తం।ధ్వని।ధని।సల్లు।సలు।సల్క్।యందు మత్వం।జ్వాలె।
జాలె।జ్వరం।జరం।ఇళ్వం।కిళ్।తంరితం।తురితం।శ్వకారనత్తెలోపక్కె।శ్వషి।సూం
సి।యత్వలోపక్కె।జ్యోతి।జోతి।జ్యోతిషం।జోయిసం।సస్యం।ససి।కాంస్యం।కంచు।
అమావాస్యె।అమావాసె।అమవసె।మాణిక్యం।మాణికం।న్యూనం।నూనం।
న్యాయం।నేయం।వ్యాధి।బేతె।వ్యంజనం।బెంజనం।వ్యవహారం।బెవహారం।వాస్యం
వాసం।ఆయుష్యం।ఆయుసం॥

॥సూత్రం॥యత్వదసత్వదజత్వదు।దత్వదవిధిజత్వదల్లిసంభవిసిర్కుంభత్వక్కె
రూపవపర్యం।తత్వం।లల్లమునుమర్యమోపెందెడెయోగ్గి॥పద॥
యత్వదు।సత్వదు।జత్వదు।విధిజత్వదల్లి।సంభవిసి।యిర్కుం।భత్వక్కె।రూపవెర్యం।తత్వం।
అళమం।అర్యం।బెరెయిండెయోగ్గి॥ఉదా॥జత్వదల్లి।జకారదల్లి।యత్వదు
యకారదు।సత్వదు।సకారదు।జత్వదు।జకారదు।దత్వదు।దకారదు।విధి।విధి।సంభవిసిర్కు
ం।యిర్కుత్తిరలు।భత్వక్కె।భకారక్కె।రూపవపదం।రూకారపకార।వకారం।అర్యం।అనువుదు।

చిరించిదేయోర్ట్ కేఁడుంబుతావినల్లి॥ రత్తం॥ ర్యేషిగం॥ లళ్లముం॥ లకార ళ్లకారంగళుం॥

అక్కం॥ ఆగుచున్నది॥ వృత్తి॥ యత్తముం॥ సత్తముం॥ జత్తముం॥ దత్తముం॥ జుకన్నద్విత్వమక్కం॥

భక్తస్య త్తముం॥ మత్తముమక్కం॥ ర్యేషిగె॥ లత్తముం॥ ళ్లత్తముం॥ కి రదిదియోర్ట్ క్కం॥ జు

త్తస్య యుత్తం॥ రాజం॥ రాయం॥ సత్తస్య కుటి జికం॥ చెండ సని॥ జత్తస్య లాం మజ్జం॥ లాం మ

ం జం॥ దత్తస్య ముం॥ జం॥ మెండ భక్తస్య రుత్తం॥ వల్లభం॥ బల్లరం॥ పత్తస్య భిండివాళ్లం॥

పిండివాళ్లం॥ వత్తస్య వృషభం॥ బసవం॥ ర్యేషి యలత్తస్య కులారం॥ కొండలి॥ ళ్లకారస్య మ

రిజం॥ మెనాసు॥ ౩౨॥

॥సూత్రం॥ దత్తం జిత్తం ధిత్త్వా ధిత్తధకారస్య యోగివారణమనాళాం ద్విషస్త

దత్తం డిత్తం ద్విత్వదినమంటకారమోంమర్ద్విత్తం॥ పదవిభాగ॥ దత్తం॥ జిత్తం॥ ధిత్త్వా ధి ధకారస్య

యోగవారణం॥ ఆద్విషస్తస్య దత్తం॥ టిత్తం॥ ద్విత్వదిం॥ అక్కం॥ టకారయుక్తా ఆద్విత్వం॥

టీకకు॥ ద్విత్త్వా॥ ద్విత్వదు॥ ధకారస్య ద్విత్వ॥ ద్విత్వదు॥ ధకారస్య ధకారస్య దత్తం॥ డకారం॥ జత్తం॥ జకా

రం॥ అక్కం॥ ఆగుచున్నది॥ ద్విత్వవాగి॥ ఆద్విత్వవాగి ఆగుచున్నది॥ యోగవారణముం॥ ద్విత్వదు

ఆళ్లద్విషస్తస్య అళ్లద్వితాళ్ల॥ అషస్తస్య అషకారస్య దత్తం॥ టత్తం॥ డకార టకారం నల్ ద్విత్వదిం॥

బుత్తినొండనే॥ అక్కం॥ ఆగుచున్నది॥ టకారం॥ టిత్తం॥ బిమెగబుందుఖారి॥ అ ద్విత్తం॥ ద్విత్వమి

ల్లదిదు॥ అక్కం॥ ఆగుచున్నది॥ వృత్తి॥ ద్విత్వముమ ద్విత్వముమప్పధకారస్య ద్విత్వదు॥ దకారదెకదను

రూపముంని॥ డకారముం॥ జకారముమక్కం॥ యోగవాహం పకారస్య ద్విత్వదకారముం టకా

రముమక్కం॥ ద్విత్వమిల్లదెటిత్వమోంమర్యక్కం॥ ద్వితీ ధకారద ధకారస్య వర్ధక్యాబుక్కగ॥

బుడగియుమక్కం॥ బుత్తస్య పద్ధతి॥ పజ్జి॥ అల్లికడె యతకారస్య లాఘవం॥ ఆద్విత్వద ధకారదజ

త్తస్య ధాతు॥ జాడు॥ యోగవాహం॥ షకారస్య దత్తం॥ కాష్ఠ॥ కడ్డి॥ లుకారస్య॥ నిష్ఠ॥ నిడ్డి॥

ఘోష్టిగొండ్డి॥ పుష్టి॥ చెడ్డి॥ దుష్టం॥ దుటం॥ దుండి॥ పుష్కరం॥ మంజిష్టి॥ గెలింగుష్ఠ॥ వుంగుటి॥

యీయకారద్విత్వవికల్పం। మంజీవ్యంగుడుం। ఆద్విత్వయకారక్కె ప్రతిషేధంబిది। జపి। జషి।
సార్వాప్యం। సారఙం। యీప్రకారమరియువుదు ॥౨౩॥

॥సూత్ర॥ విదితం దాడిమకూష్మాండదమత్వస్థానదల్లి ఛత్వం కూష్మాండదషత్వ
కం బిందుగముదయిసుగుం లోపవృత్తిలక్షణావిధియం॥ పదవిభాగవు॥
విదితం। దాడిమకూష్మాండదమత్వస్థానదల్లి। ఛత్వం। కూష్మాండదబిందుగం। ఉదయిసు
గుం। లోపవృత్తి। లక్షణావిధియం॥ టీకు॥ దాడిమకూష్మాండద దాడిమ। దాడి
మమెంబశబ్దద। కూష్మాండకూష్మాండవెంబశబ్దద। మత్వస్థానదల్లి। మకారస్థానద
ల్లి। ఛత్వం। ఛకారం। విదితం। ప్రసిద్ధవాగువుదు। కూష్మాండకూష్మాండశబ్దదషత్వకం
షకారక్కెయుం। బిందువిందె। బిందువిందెయుం। లక్షణావిధియిం। లక్షణావిధి
యిందె। లోపవృత్తి। లోపవర్తనె। ఉదయిసుగుం। పుట్టువుదు॥ వృత్తి॥ దాడిమ
కూష్మాండంగళమత్వక్కె మత్వక్కె ఛత్వక్కె ఛత్వం। కూష్మాండదషకారక్కం బిందు
గం లోపమక్కుం। దాడిమం। దాళింబం। కూష్మాండం। కుంబళం। యీప్రకార
మరియువుదు ॥౨౪॥

॥సూత్ర॥ సమనిసుగు మాదివర్ణాంతమదొళ్ వెరడనెయవర్ణదంతిమ
దొళ్ మాసముచితబిందుస్థితిబిందుమంతశబ్దక్కె బిందులోపం బుధరుళ్॥ పద॥
సమనిసుగుం। ఆదివర్ణాంతమదొళం। ఎరడనెయవర్ణద। అంతిమదొళం। ఆసము
చితబిందుస్థితి। బిందుమంతశబ్దక్కె। బిందులోపం। బుధరుళ్ం॥ టీకు॥
ఆదివర్ణాంతమదొళం। ఆదిమొదల। వర్ణ। అక్షరద। అంతదల్లియుం। అంతిమ
దొళం। కడెయక్షరదల్లియుం। ఆసముచితబిందుస్థితి। ఆయుచితవాద

బిందుస్థివినష్టిః। సమనిసుగుం హ్రస్వసువుదు। బిందుమం బిందువుల్లశబ్దక్కె। బహుళ
ంబహుళవారి। బిందులోపం। బిందువినలోపం। సమనిసుగుం హ్రస్వసువుదు॥
వృత్తిః। మొదలక్షరద కడెయొళ్ళిక్కె। యరడనెయక్షరద కడెయొళ్ళవు ఇతరవాగి బి
ందుయుక్తశబ్దంగళ్గె బహుళదిం లోపం। ఆద్యక్షరద బిందుగె। మేదిమెంటె।
తాంతం। కందె। మకరందం। ముంకరం। మక్కిదము। ముంగాల్పద్ధి। త్వియక్షరద బిందువిగె
రముకం। గాంసు। బిందులోపక్కె। ముంజు। మొందె। సంస్కృతం। సక్కదం। లాంఛనం।
లాంఛనం బహుళదిం। కెలవక్కెలోపమిల్ల। సంఘాంతం। సంగడం। అంకుశం। అం
కుసం॥ ౧౨౫౪ — ॥ — ॥

॥సూత్ర॥ పదదెరడనెయక్షరదత్తదొళ్ తం హ్రస్వద్వితమత్తాకుత్తం। కు
దయికుమత్తస్థితి బహుళదదీర్ఘహ్రస్వమాంత్రెత్తీయాక్షరము॥ పద॥
యరడనెయక్షరదుఅత్తదొళ్ ఎత్తం హ్రస్వద। ఎత్తద। అకత్తి। ఉకత్తి వందయికుం।
అకస్థితి బహుళదదీర్ఘం హ్రస్వం। అకత్తెత్తీయాక్షరకం॥ టీకు॥
పదద। యరడనెయక్షరద అత్తదొళ్ అకారదల్లి ఎత్తం। అకత్తి హ్రస్వద్విత్తం। అకత్తి
అకస్థితి ఉదయిక్కం। ఉదయిసువుదు బహుళదె। బహుళదిందె ఆత్తెత్తీయాక్ష
క్షరకం। దీర్ఘం హ్రస్వం పదదపదంగళ। ఎరడనెయక్షరద యరడనెయక్షరద
అత్తదొళ్ అకారదల్లి। ఎత్తం। ఎకారం ఆసువుదు। అత్తక్కె అకారక్కె హ్రస్వద్విత్తం
హ్రస్వద ఎకారం। బహుదదు। ఉకత్తిగె ఉకారక్కె ఆకస్థితి। అకారదస్థితి। ఉదయిక్కం
దుత్తువుదు। బహుళదిం బహుళదిందె। ఆత్తెత్తీయాక్షరకం। ఆవుదానెందు

ಘುರಕಂ। ದೀರ್ಘಂ। ದೀರ್ಘವ್ಯ ಪ್ರಸ್ತುತಂ। ಪ್ರಸ್ತಾವನುವುದು। ಬರುಲ್ಲಸಮುಚ್ಚಯಂಗಳಿಂ

ದ್ವಿತೀಯಾಕ್ಷರಕಂ ಪ್ರಸ್ತಂಬಪ್ಪುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಪರಚೆರಡನೆಯಕ್ಷರದತ್ತ ಕ್ರೈತಮುಮಂ ಪ್ಲು

ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಮುಮಕಾರಕತ್ತಮುಮಕ್ಕುಂ। ಆ ದ್ವಿತೀಯಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ। ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತ

ಮುಮಕ್ಕುಂ। ಆ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಕ್ಕಮಂತೆ ಅತ್ತಕ್ಕೆ ತಂ। ಉಜ್ಜಯನೀ। ಉಜ್ಜಣಿ। ಅತ್ತಕ್ಕೆ

ತೃಕ್ಕೆ ತಂ। ರಸಾಯನಂ। ರಸಿಯಂ। ಉಕಾರಕ್ಕತ್ತಂ। ನಿರೂಪಿಸಿದಂ। ನಿರವಿಸಿದಂ।

ತೃತೀಯಾಕ್ಷರದೀರ್ಘಕ್ಕೆ ಹ್ರಸ್ವಂ। ಗುಂಗುಳಕಂ। ಹಿಂಗಲಿಕಂ। ಪ್ರಸಾದನಂ। ಪಸದನಂ। ದ್ವಿತೀ

ಯಕ್ಕೆ। ಬಿದಿಗೆ। ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ। ಅಮವಸೆ। ವಿನಾಯಕಂ। ಬೆನಕಂ। ತೃತೀಯಾಕ್ಷರದೀ

ರ್ಘಕ್ಕೆ। ಉತ್ತರೀಯಕಂ। ಉತ್ತರಿಗೆ। ವರ್ಧಮಾನಂ। ಬದವಣಂ। ವರ್ಧಮಾನವೆಂ

ದಾಡಲುಂ॥ ೭೬೪ ॥

॥ ಸೂತ್ರ ॥ ಪ್ಲವರುರಿಸುಗುಮತ್ತೆ ಕ್ರಿತವಿಧಾನಂ ಪ್ರಸ್ತುತದೊಳ್ ತಮತ್ತೆ ಶಬ್ದ

ಪ್ರವಿದಿತಮಾದುದು ತ್ತಕ್ಕತ್ತ ವೃತ್ತಿ ಮೂರನೆಯವರ್ಣದೊಳ್ ತ್ತೆಲೆಗೊಳ್ಗುಂ॥

ಪದ॥ ಪ್ಲವರುರಿಸುಗುಂ। ಅತ್ತಕ್ಕೆ। ಇತ್ತವಿಧಾನಂ। ಪ್ರಸ್ತುತದೊಳ್ ತ್ತಂ। ಉತ್ತಂ। ಶಬ್ದ ಪ್ರವಿದಿತ

ಂ। ಅದುತ್ತಕ್ಕೆ। ಅತ್ತವೃತ್ತಿ। ಮೂರನೆಯವರ್ಣದೊಳ್ ನೆಲೆಗೊಳ್ಗುಂ॥

ಟೀಕು॥ ಮೂರನೆಯವರ್ಣದೊಳ್। ಮೂರನೆಯಕ್ಷರದಲ್ಲಿ। ಅತ್ತಕ್ಕೆ। ಅಕಾರಕ್ಕೆ

ಇತ್ತವಿಧಾನಂ। ಇತ್ತದವಿಧಾನವು। ಪ್ರಸ್ತುತದೊಳ್ ತಂ। ಪ್ರಸ್ತುತದೊಳ್ ಕಾರವು। ಉತ್ತಂ।

ಉಕಾರವು। ಪ್ಲವರುರಿಸುಗುಂ। ಪ್ಲವರುರಿಸುವುದು। ಶಬ್ದಪ್ರವಿದಿತಂ। ಶಬ್ದಂಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರ

ಸಿದ್ಧಂ। ಅದುತ್ತಕ್ಕೆ। ಅದವ್ಯಕಾರಕ್ಕೆ। ಅತ್ತವೃತ್ತಿ। ಅಕಾರದವರ್ತನೆ। ನೆಲೆಗೊಳ್ಗುಂ। ನೆಲೆ

ಗೊಳ್ಳುವುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಶಬ್ದಂಗಳ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರದತ್ತಕಿತ್ತಮುಂ ಪ್ರಸ್ತುತಮುಂ ಉತ್ತ

ಮುಮಕ್ಕುಂ। ಉತ್ತಕತ್ತಮಕ್ಕುಂ। ಅತ್ತಕ್ಕಿತಂ। ಹಿಂಗುಳಕಂ। ಹಿಂಗುಳಿಕಂ। ಬತ್ತಕ್ಕೆ।

సురపనాళిగసురక్షేంనె। ఆలక్షకం। అలసుకె। ఉక్షదక్షక్కె। కుసుంబురు। కొత్తంబరి।
యీప్రకారతిళియలువుదు॥౨౨౪॥

॥సూత్ర॥ దొరెకెయొళ్గం నాల్కనెయక్షరదక్షరక్కొత్తిప్పత్తి శబ్దగళొళ్ ఇదెరడనె
యమూరనెయ సంచరిసువ నాల్కనెయ వర్గావం ప్రమాణవం॥పద॥
దొరెకెయొళ్గం। నాల్కనెయక్షరద। అక్షక్కె। ఒత్తిప్పత్తి శబ్దంగళొళ్। ఇదెరడనెయ
మూరనెయ సంచరిసువ నాల్కనెయ వర్గాం అర్థం॥టీకు॥ నాల్కనెయక్షరద నాల్కనె
యక్షరద అక్షక్కె। అకారక్కె। ఒత్తిప్పత్తి। ఒకారద వర్ణనె। దొరెకెయొళ్గం। దొరెకొండుదు।
శబ్దంగళొళ్। శబ్దంగళల్లి। ఇదెరడనెయ। మూరనెయ సంచరిసువ నాల్కనెయ వర్గాం
ఇదెరడనెయదాదమూరనెయ నాల్కనెయక్షరక్కె లోపం। అకారదొత్తక్కె। ఆదేశ
రూపకం। ఆదేశంగె ద్వితీయాక్షరక్కె వకారం। ధకారం। తృతీయాక్షరలోప
పక్షపల్లయనాం। పల్లనాం। అమావాస్య। అమావాసె। మధ్యవరం। మద్రగం। చేశాధార్
క్షురలోపక్కె ఉత్తరీయకం। ఉత్తరికం। సంస్కృతక్కెదప్పుం శబ్దక్కె నదెదమాసవం
పృథ్వీసుపథనెరెదుం తప్పువదొళ్పది పరెమార్పుదు। సమాసముం పదయుగళ్వద
మొందెనెయప్పుం విధిగొందవదె నివెయుం సమాసముం లెక్షపదెయొళ్॥—॥
పదభిన్నావు॥పదం। ఎరదుం। తప్పువదొళ్। పుదిదు। ఇరె। మార్పుదు। సమాసముం
పదయుగదొళ్। సమాసం। ఉంటు। అరివెదెందొళ్। పదం। ఎరడుం। తప్పుదొ
ళ్। పుదిదు। ఇరె। సమాసముం। మార్పుదు। పదయుగదొళ్। బందు పదం। ఒకెయప్పు
విధిగొందవదె। నిలెయుం। అరెయదెందొళ్। సమాసవుం। ఉంటు॥

ಪದನೆರಡುಂ । ಎರಡು ಪದಂಗಳುಂ । ತದ್ಭವದೊಳ್ । ತದ್ಭವದಲ್ಲಿ । ಪುದಿದಿರೆ । ಪೊಂದುಗೆಯಾಗಿರೆ ।
ಸಮಾಸಮಂ । ಸಮಾಸವಂ । ಮಾಳ್ಪುದು । ಮಾಡುವುದು । ಪದಯುಗದೊಳ್ । ಪದವೆರಡರಲ್ಲಿ ।
ಪದವೊಂದು । ಒಂದು ಪದಂ । ಎಸೆಂದ್ಪು ಎನುಮಾಡಿಯುಂ । ವಿಧಿಗೆ । ತದ್ಭವವಿಧಿಗೆ ಪದವದೆ
ಪ್ರಾಪ್ತಿಸದೆ । ನೆಲೆಯು । ನಿಂದೊಡೆಯುಂ । ಅರಿಯದಿರೆಯೊಳ್ । ಕಿರಿದೆಡೆಯಲ್ಲಿ । ಸಮಾ
ಸಂ । ಉಂಟು । ಪೂರ್ವದ ಕವಿಗಳ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಉಂಟು ॥ ವೃತ್ತಿ ॥ ಎರಡು ಪದಂಗಳ ಪ
ಭ್ರಂಶದೊಳ್ ಲೆಸೆ ಸಮಾಸಂ ಮಾಳ್ಪುದು । ಎರಡು ಪದಂಗಳೊಳ್ ಒಂದು ಪದಮನಪಭ್ರ
ಂಶಕ್ಕೆ ಬಾರದೆ ನಿಜದಿನಿರೆ ನಿರ್ದೋಷಮಾಗಿ ಕಿರಿದೆಡೆಯೊಳ್ ಸಮಾಸಮುಂಟು । ಎರಡ
ಪಭ್ರಂಶಕ್ಕೆ । ಸ್ವರಲಕ್ಷಣಂ । ಸಬ್ಬಲಕ್ಷಣಂ । ಸರ್ಪಸಂನಾಹಂ । ಸಬ್ಬಸಂನಾಹಂ । ಸಮೋ
ಘಸಂನಾಹಂ । ಸವಗಸಂನಾಹಂ । ತರ್ಕಶಿಲ್ಪವ್ಯಸನಂ । ತಕ್ಕಸಿಪ್ಪವ್ಯಸನಂ । ದಶಶಿರಂ । ದಸಸಿ
ರಂ । ವರ್ಗಾಶರಂ । ಬಂಗಾಸ್ವರಂ । ದೃಷ್ಟಿವಿಷಂ । ದಿಟ್ಟಿವಿಸಂ । ಶಿಲ್ಪಕವಿದ್ಯ । ಜಂಪಿಗಬಿಜ್ಜೆ । ಯಮ
ಪುರಂ । ಜಮಪುರಂ । ಪುಷ್ಟಿಗ್ರಹಣಂ । ಚೆಟ್ಟಿಗಹಣಂ । ಸ್ನಾನದೀಪಿಕೆ । ತಾಣದೀವಿಗೆ । ಸ್ಥಾ
ನಭ್ರಷ್ಟಂ । ಠಾಣಭಟ್ಟಂ । ಕ್ರೂರಕರ್ಮಿ । ಕೂರಕಮ್ಮಿ । ಶ್ರೀಖಂಡಂ । ಸಿರಿಖಂಡಂ । ವೀರಶ್ರೀ
ಬೀರಸಿರಿ । ಅಭ್ರಸ್ಫಟಿಕಂ । ಅಬ್ಬಪಳಿಗಂ । ಸಂಭಾರಕಬಿಳ್ಳಂ । ಸಂಬರಗವಳಂ । ಖರಶಾಣಾ ।
ಕರಸಾಣೆ । ಪ್ರತಿಛಂದಂ । ಪಡಿಛಂದಂ । ಆಂದೋಳಛತ್ರಿಗೆ । ಅಂದಳಸತ್ತಿಗೆ । ಮೊದಲ ಪದ
ನಪಭ್ರಂಶಕ್ಕೆ ಬಾರದಿರಪಡಂ । ತದ್ಭವಮಾದ ಸಮಾಸಕ್ಕೆ । ಮಂಗಳಪ್ರಸಾಧನಂ । ಮಂಗ
ಳವಸದನಂ । ವಿಜಯಶೇಷೆ । ವಿಜಯಸೇಸೆ । ಪರಮಶ್ರೀ । ಪರಮಸಿರಿ । ಜನವಶಿ । ಜನವಸಿ ।
ಪಂಚಶಿರಂ । ಪಂಚಸರಂ । ಪಾದರಕ್ಷೆ । ಪಾದರಕ್ಕೆ । ಪರಬ್ರಹ್ಮಂ । ಪರಬೊಮ್ಮಂ । ಕರುಣಾರಸಾ
ಲೆ । ಕರುಣಸಾಲೆ । ಪಟ್ಟಶಾಲೆ । ಪಟ್ಟಸಾಲೆ । ದಾನಶಾಲೆ । ದಾನಸಾಲೆ । ಉತ್ತರದೇಶಂ । ಉತ್ತರದೇಸಂ ।

బీరువళయం। బారుంళ్లె। పాదస్రంఖలె। పాదసంకలె। పూర్వపదం। తద్భవమాందు
దక్కై। త్రిపురాంతకం। తిపురాంతకం। త్రిగుణాం। తిగుణాం। స్వరకర్ణాం। స్వరకరణాం। స్వరవా
ది। సరవాది। పదగతి। పయగతి। యమదండం। జవదండం। సంధివాతం। సందువాతం।
శనివారం। సణివారం। పశుపతి। పసుపతి। దిశాభలి। దెసెవలి। శూలపాణి। సూ
లపాణి। ఎరడుపదం। తద్భవమాగువల్లియొందదు। పదమనుసరిసితప్పిదుదర్కె
మాంసరాంజనప్రయోగం॥ తరవ్యేళ్లాణిత్యదభండారదఘుటికెగళం। ఇల్లిమాం
ణిక్యశబ్దక్కె మాణిక్యమెనిశుద్ధం॥ ౨౬౫॥

॥సూత్ర॥ ఏకద్విత్రిచతుశ్శబ్దాకృతిగె క్రమదిజొంగళాదేశంగళ్ స్వీకృతసమా
సపూర్వదొళాంతరిప ప్రత్యయాంత్యదొళమి విధియం॥ వృ॥
ఏకద్విత్రిచతుశ్శబ్దాకృతిగె క్రమదిజొంగళ్। ఆదేశంగళ్ ప్రత్యయాంత్యదొళం। ఈవి
ధియం। అంగీకరిసల్పట్ట సమాసపదంగళమొందలల్లి। ఏకద్విత్రిచతుశ్శబ్దాకృతిగె।
స్వీకృతసమాసపూర్వదొళ్। ఆకరిపక్ ప్రత్యయాంత్యదొళం। ఈవిధియం॥
స్వీకృతసమాసపూర్వదొళ్। ఏకద్విత్రిచతుశ్శబ్దాకృతిగె। ఏకమత్తిచేంగళ్। ఆదేశ
ంగళ్ ప్రత్యయాంతదొళం। ఈవిధియం। ఆకరిపక్॥ టీక॥ స్వీకృతసమాసపూర్వ
దొళ్। అంగీకరిసల్పట్ట సమాసపదంగళల్లి। ఏకద్విత్రిచతుశ్శబ్దాకృతిగె। ఏక ఎంబు
దు। ద్వి ఎంబు। త్రి యంబు। చతుర్ యంబు। శబ్దంగళ్గె। ఆదేశంగళ్। ఆదేశంగళప్పువు।
ప్రత్యయాంతదొళం। ద్వికం। త్రికం। చతుష్కం। ఎంబ ప్రత్యయాంతమాదొడవిలక్ష
ణామెం। ఏకసరం। ఏకసరం। ఏకస్సుళ్ళి। ఏకతెళం। ద్వివర్ణమే। మేదురుస్తం। త్రిగ

గాం। త్రిగుణాం। త్రిశిరం। త్రిసరం। త్రిశూలం। త్రిపురం। త్రిపదీ। త్రిపది। త్రివళి। త్రివళీ। చతు

ష్పథం। చతుష్పథం। చాతుష్పథము। చతుర్వర్ణం। చతుర్గుణం। చతుర్వేద। చతుష్ఖండం।

చతుష్కోణం। చతుష్పది। చతుర్వేది। చతుర్దశం। చతుర్దంతం। ప్రక్రియాం తక్కెద్ది

రదు సంత్రిరం। త్రిగం। చతుష్టం। చతుష్కం॥

॥సూత్రం॥ సమసందసరములభ్యమే సామాద్యేశదింస మాంధియోంల్గం। తమది

ర్గాం। పరపదపూర్వము। దంపంజనదీంర్ఘాందిబరుల్ల తెయుందం॥ పదవిభాగము

సమసందమరులభ్యమే సామాద్యేశదింస మాంసాంధియోంల్గం। అంతు। అమధుర్గారు

గాం। పరపదపూర్వం। అదుం। వ్యంజనదీంర్ఘాం దిబరుల్ల తెయుందం॥ టీక॥

పరపదపూర్వం। ముందుగాం పదము మొందటిదీంర్ఘ అదుం। అదుం। వ్యంజనదీంర్ఘ। వ్యంజ

నాక్షరపల్లి। బిందీ రూపే। సమాంసాంధియోంల్గ। సమాంసదమొందల ల్లి। సమసందమ

రులభ్యమే। సమాం సమాంగి సందసరు ఎంబ మరుత్తే జాశబ్దంగళ్లే। సాపూంద్యేశదిం।

సాంయంబు మాంయుంబి అద్యేశదిందే అంతూరాంగె। బరుల్ల తెయుందం। బరుల్లక్షదిందే। ప్ర

మదిర్గాం। ప్రొందుగెయాంగి ప్పూర్గదు॥ వృత్తి॥ వ్యంజనగం పరమాంగె। సమరు ఆంబ్దంగళ్లే

సాపూంయంబాదేశం। బరుల్లదిసక్తం। సరుదేశం। సాందేశం। సరువాసి। సావాని।

మహాదేవం। మాందేవం। మహాకాళి। మాంకాళి। మహాజనం। మాంజనం। మహాదాని।

మాందాని। మహాసామంతం। మాంసామంతం। మహాపాతకం। మాంపాతకం। మహాప

డం। మాంపడం। మహాలక్ష్మి। మాంలక్ష్మి। బరుల్లదిం। కెలవెడె ఆశిల్లాం। సరుజా

తం। సరుధామిగం। సరుజాంజి। మహాగిరి। మహాగడం। మహాస్త్రీ స్నాం॥౮౧॥

॥సూత్రం॥పరదీర్ఘ్యబమంగళ్లిలసిరె వత్వంపి సవర్ణాపకారమదూత్వంబేరసిరేతరం

ప్రాప్తతేలయం। తరెంబశబ్దాంతరేఫెగక్కుంలోపం॥పద॥పరదీర్ఘంగళ్।పబమంగళ్ నెలసి

రె।వత్వంపినం।అపకారం।అదు।ఉత్వం।బేరసిరె।తాం।హ్రస్వతేతరెంబశబ్దాంతదరేఫెగెలక్కుం॥

॥టీకు॥పరదీర్ఘంగళ్।పరపదాదియల్లి।పబమంగళ్।పకారబకారమకారంగళ్ నెలసిరె।

నెలెగొండిరె।వత్వం।వకారం।అక్కుం।అప్పుదు।పినం।విశేషవాగి।అపకారం।అవత్వం।

అదు।అదు ఉత్వబేరసిరె।ఉకారంబేరసిరె।ప్రాప్తంతె।హ్రస్వత్వం।తాం।తాం।అక్కుం।అ

ప్పుదు।అంతరెంబశబ్దాంతరేఫెగె।అంతర్।ఎంబశబ్దదకడెయక్కరేఫెగె।లోపం।అ

దర్శనం।అక్కుం।అగువుదు॥వృత్తి॥పరపదదమొదలొళ్ల పకారబకారమకారంగళ్ నెలె

వత్వమక్కుం।అపకారమత్త్వ హ్రస్వమప్పుకారమక్కుం।అంతర్।అంతరెంబశబ్దదకడె

యక్కరేఫెగెలోపమునక్కుం।పకారక్కె।వత్వం।పాంసు।పిండం।అజ్జెవిడు।పుంజి

రపుక్కి।ఉంజరవక్కి।ప్రాదవాంశం।పాదవాంసం।పాదపట్టం।పాంసుపట్టం।రత్నపట్టికె।

రంనవట్టిగె।అరెంగపాదుకం।జొంగువాధుగె।సంపాపతనం।సంతపట్టగొంమాన

సప్పస్సుకం।మానసవత్తిగె।సంఘాతప్రిక్కగాం।సంగడలెక్కగాం।రాక్షసప్రకరగాం।

రక్షసవనగాం।చతుర్భుజం।చతుర్వుజం।బకారక్కె।పకారం।శ్రం।బాలబంధం।సంక

లెపిందం।దిశాబలి।దిశెవలి।శరసబరం।కంనఘరం।శిక్షలోపక్కె।అంతఃపురం।అం

తఃఫురం।పిననగరాదింకెలవరొంట్టమిల్ల।కొండపట్టం।సూంజిసలవట్టె।ను

జ్జిరపట్టం।శంకరప్రసాదితం।సంకరపసాయితం।నిబద్ధం।నిబంధితం।ని

బద్ధి।నిబ్బుద్ధి।అభమల్లిగె।అబ్జమల్లిగె।వలిమాలెం।బళ్లిమాడం।అక్షర

మాలె।అక్కరమాలె॥౨౧౯॥

॥సూ(౯)॥ఉదయుమదుక్తశ్రీయచౌపూర్వదసూత్రవిధానదిందెరళవర్ణకెగుళ్ళప్వద్ది

ఘర్ం॥పదవిభాగవు॥పూర్వపదాంత్యదొళుత్తరపదదమొదలపదదొళిర్ద

విరేలాక్షపం।ఉదయుష్మదుక్త్రశ్రీయచౌ।పూర్వదసూత్రవిధానదిందెరళవర్ణకె

గుళ్ళప్వదు।ద్విఘర్ం।పూర్వపదాంత్యదొళ్లోలుత్తరపదదమొదలొళ్ళదవిరె

లాక్షపం॥టీకు॥పూర్వదమొదలసంధ్యుక్రరగాందసూత్రవిధానదిందెసూత్ర

విధియిందెరళవర్ణకెరొరశరొరపరారంగళ్గె।శ్రీయచ్ఛౌ।మూరనెయక్షరద

భావంలుదయిక్కుదు।ఉదిత్త్వవుదు।లుత్తరపదదముందణాపదద।మొంద

లాక్ష్మీ।అదియల్లిలాక్షపం।అదరిందవృద్ధవిరేపూర్వదాంత్యదొళ్ళమొంద

లపదదరడేయల్లిద్విఘర్ం।ద్విఘర్వు।రగుళ్ళప్వదు।వర్ణవుదు।బష్పుర్దంబు

దర్థయపూర్వోక్తసూత్రదిందరదరళవర్ణక్షియచౌయక్ష్యం।మానుష్య

కొష్ఠం।మానుషగర్భం।కపూరరరరండం।కపూరరకరదతి।సంభారకబళ్ళం

సంబరనవళ్ళం।రక్తగంబళ్ళం।రంగనగంబళ్ళి।కాశిగపసదం।కాశిగప్పుదం।

శరాంక్షి।బదిరతాంబూలం।కృంరదూబులం।మూలశీలాక్షనాం।మూలేదిలా

క్షనాం।కొరతందితి।కాగితెూండే।అజ్ఞరుపేలి।అఘదోళువరి।సంఘారదా

ళం।సంగడదాళం।పరాంక్షి।నెూలాదికొళ్ళదు।పూర్వపదాంత్యక్షిద్విఘర్

ముపుళుత్తరపదాదిగెలాక్షపముమాగి।దర్శపాన్నీయక్షాదమూగాని।కాం

స్యశాళక్షి।రంపాళ్ళమందారంయ్యు॥౪॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಉತ್ತರಪದದಾದಿಗೆ ಲೋಪಂ ದೊರೆಕೊಳ್ಗುಂ ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದಾಂತ್ಯಕ್ಕೆರದಕ್ಕಂ ಲೋಪಂ

ವ್ಯವಹಾರಿಕಸಮಾಸಂಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಉತ್ತರಪದದ ಆದಿಗೆ ಲೋಪಂ ದೊರೆ

ಕೊಳ್ಗುಂ ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಇರದ ಅಕ್ಕಂ ಲೋಪಂ ವ್ಯವಹಾರಿಕಸಮಾಸಂಗಳ

ಲ್ಲಿ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್॥ ಟೀಕು॥ ವ್ಯವಹಾರಿಕಸಮಾಸಂಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರಿಕಸಮಾಸಪದಂ

ಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ ಕೆಲಕೆಲಠಾವಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಪದದ ಮುಂದಣ ಪದದ ಆದಿಗೆ ಮೊ

ದಲ್ಗೆ ಲೋಪಂ ಅದರ್ಶನವು ದೊರೆಕೊಳ್ಗುಂ ಬಪ್ಪುದು ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಮಾಸಪದಂ

ಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಪದದ ಕಡೆಯಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಇರದ ಇಲ್ಲದ ಲೋಪಂ ಅ

ದರ್ಶನವು ಅಕ್ಕಂ ಆಗುವುದು॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಸಮಾಸದೊಳುತ್ತರಪದಾದಿಗೆ ಕೆಲವೆಡೆಯೊ

ಳ್ಲೋಪಮಕ್ಕಂ ಪೂರ್ವಪದಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಮೊದಲ್ಗೆ ಕೆಲವರೊಳ್ ಲೋಪಮಕ್ಕಂ ಉತ್ತರಪದಾದಿ

ಲೋಪಕ್ಕೆ ಬೆಳ್ವಕ್ಕಿತೆಗೆ ಬೆಂಮ್ಮಟಿಗೆ ಪೂರ್ವಪದಾಂತ್ಯಲೋಪಕ್ಕೆ ದೇವಕುಲಂ ವೇಸಲಂ

ಸಾಂಚಿಯಾಗಾಂ ಸೂಂಯಸ್ತಾಂ ಯೀಪ್ರಕಾರ ರಚಿಯಿಸಿಯುವುದು॥ ೭೩೨

॥ಸೂತ್ರ॥ ಆಪಗಮಾಕಾರಂಗಾರಾವಳಿಕೆಗಳ್ ವುಸಮಾಸದುತ್ತರಪದನಾಂನಾದಿ

ಯಿಸುವುದು ಲೋಪಂ ಭಾವಿಪುದೆರಡನೆಯ ವರ್ಣದೊಳ್ ಮಾದಿಯೊಳ್॥ ಪದ॥

ಆಪಗಂ ಆಕಾರಂಗಾರಾವಳಿಕೆಗಳ್ ಇವು ಸಮಾಸದುತ್ತರಪದಂ ಆಗಿ ಆವರಿಸಿ ಇ

ಪ್ಪುದು ಲೋಪಂ ಭಾವಿಪಡೆ ಎರಡನೆಯ ವರ್ಣದೊಳ್ ಆದಿಯೊಳ್॥ ಟೀಕು॥

ಆಪಗಂ ಆಪಗಳುಂ ಆಕಾರಾಂಗಾರಾವಳಿಕೆಗಳ್ ಆಕಾರವೆಂಬ ಆಗಾರವೆಂಬ ಆ

ವಳಿಯುಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳ್ ಇವು ಪದಂಗಳ್ ಸಮಾಸದ ಸಮಾಸಪದದ ಉತ್ತರಪದಂ ಮು

ಂದಣ ಪದಂ ಆಗಿ ಆಗಿ ಆವರಿಸಿಯಿಪ್ಪನ ಆವರಿಸಿ ಇರ್ಪ್ಪವು ಭಾವಿಪ್ಪಡೆ ಭಾವಿಸುವಡೆ ಎ

ರಡನೆಯ ವರ್ಣದೊಳಂ ಎರಡನೆಯಕ್ಷರದಲ್ಲಿಯುಂ ಆದಿಯೊಳಂ ಆದ್ಯಕ್ಷರದಲ್ಲಿ

ಯುಂ ಲೋಪಂ ಅದರ್ಶನವು ಬಪ್ಪುದು ಬರುವದು॥

ಪ್ರಕೃತಿ॥ ಆಗಾರ। ಅಕಾರ। ಆವಳಿ ಕಾಶಬ್ದಂಗಳ್ಗೆ ಪರಮಾಂಗಳಾಕಂ ಮೆರಡುಂ ಅನೆಯ ಸ್ವರದೊಳ್ ಮುಂದಿಯ
ಸ್ವರದೊಳ್ ಲೋಪಂ। ಆಕಾರಕ್ಕೆ। ಚಿತ್ರಾಗಾರಂ। ಚಿತ್ರಾಕಾರಂ। ಕೂಪಾಗಾರಂ। ಕೂಪಾರಂ।
ಆಗಾರಕ್ಕೆ। ಕೋಷ್ಠಾಗಾರಂ। ಕೋಷ್ಠಾರಂ। ಭಂಡಾಗಾರಂ। ಭಂಡಾರಂ। ಶೃಂಗಾಗಾರಂ। ಶೃಂಗಾರಂ।
ಕೀಲಾರಮು ಮುಂತಪ್ಪು। ದೇವಾಗಾರಂ। ದೇವಾರಂ। ಧವಳಾಗಾರಂ। ಧವಳಾರಂ। ಗಂಧಾಗಾರಂ
ಗಂಧಾರಂ। ಆವಳಿಕೆಗೆ। ದೀಪಾವಳಿಗೆ। ದೀಪಾಳಿಗೆ। ಆದಿಯ ಸ್ವರಲೋಪಮಾಂತಿ। ದೀಪವಳಿಗೆಯ
ಎಂದಾಯ್ತು॥ ಸಂಪ್ರತ್ಯಾಗಾರ ಕಾರಾಗಾರವೆಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳ್ಗೆ ಬಹುಳದಿಂ ಲಕ್ಷ್ಯಂ ಗಾಮಿಲ್ಲ। ಯೀ
ಪ್ರಕಾರ ನರಿಯುವುದು॥ ೪೨೫॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ದರ ದಾರ ಭಾರದ ಮಕ್ಕಂ ದುರ ದ್ವಾರಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದೊಳ್ ಕ್ರಮದ್ಧ್ರುವಮಾಗಿರೆ।
ಸ್ವೀಯ ವಂಕ ಪಾಣಿಯು ಮಿರೆ ಕಂಠೆಯುಮುಚಿತವಿಧಿ ವಿಕಲ್ಪ ವಿಧಾನಂ॥ ಪದ॥ ದರ ದಾರ ಭಾ
ರಂ। ಅಕ್ಕಂ। ಪರಪದ। ಅದ್ವಾರಕ್ಕೆ। ಪೂರ್ವದೊಳ್। ಕ್ರಮದ್ಧ್ರುವಂ। ಆಗಿ। ಯಿರೆ। ಸ್ವೀಯ ವಂಕ ಪಾಣಿ
ಯಂ। ಇರೆ। ಕಂಠೆಯುಂ। ಉಚಿತವಿಧಿ ವಿಕಲ್ಪ ವಿಧಾನಂ॥ ಟೀಕು॥ ಪೂರ್ವದೊಳ್। ಆದಿ
ಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಮದ್ಧ್ರುವಂ। ಕ್ರಮದ್ಧ್ರುವಂ। ಆಗಿಯುರೆ। ಆಗಿರೆ। ಸೀಯ ವಂಕ ಪಾಣಿಯಂ। ಸೀಯ ಎಂಬ ವಂಕ ಎಂಬ
ಪಾಣಿಯೆಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳ್। ಇರೆ। ಇರೆ ವಿಕಲ್ಪ ವಿಧಾನಂ। ವಿಕಲ್ಪ ವಿಧಾನಮಾಗಿ। ಉಚಿತವಿಧಿ। ಉಚಿ
ತವಿಧಿಯಾಗಿ ಪರದು। ಮುಂದಣ। ಅದ್ವಾರಕ್ಕೆ। ಅದ್ವಾರವೆಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ದರ ದಾರ ಭಾರಂ। ದರವೆಂಬ
ದಾರವೆಂಬ ಭಾರವೆಂಬಾದೇಶಂ। ಅಕ್ಕಂ। ಆಗುವುದು। ವೃತ್ತಿ॥ ಕ್ರಮವಶದಿಂ ಸ್ವೀಯ ಕಂಠಕಮಂ
ಬೀಪಕಾದ ಸೀಯ ವಂಕ ಪಾಣಿಯ ಕಂಠೆಯಂಗಳ್ ಮೊದಲೊಳಿರೆ ಪರದ ದ್ವಾರಶಬ್ದಕ್ಕೆ ದರಮಂ
ದುದಾರಮಂ ದುಬಾರಮೆಂದು ಅಕ್ಕಂ ಇವರೊಳ್ ಕಲ್ಪಮನುಚಿತಮಾಗಿರುವದು (ಕ್ರಿ) ದ್ವಾರಂ।
ಸೀಯದರಂ। ಸೀಯದಾರಂ। ಸೀಯಬಾರಂ। ವಕ್ರದ್ವಾರಂ। ವಂಕದ್ವಾರಂ। ವಕಬಾರಂ। ಪಾಣಿಯ
ದ್ವಾರಂ। ಪಾಣಿಯಬಾರಂ। ಕಂಠಕದ್ವಾರಂ। ಕಂಠೆಯಬಾರಂ। ಇವೆರಡರೊಳ್ ಕಲ್ಪಮಿ
ಲ್ಲ। ಯೀ ಪ್ರಕಾರ ತಿಳಿಯುವುದು॥ ೪೨೬॥

॥సూత్ర॥ ఇల్లిదమెలెకత్తమమ్గాళిమంచెంపటంతోరణాపర్ట్యంగొడ్గాళిసబ
ళవంకలతెగం।కంకణంమెసవరాంటెబలవంగణాంబిలంబండివాలెగాళంగండె॥౪౭౪

॥సూత్ర॥ గల్లమలంతళమింతెల్లంతత్సమమువివరుదాహరణెగళుంసూల్లిసువెనెర
డుమెయ్గుబల్లవగర్గ్ళెబ్బలితెరెసమాసూక్తిగళిం॥పద॥ మ్గాళిమంచెంపటంతోరణాం
అర్ట్వంగొడ్గాళిసబళం।అంకం।లతె।కంకణం।పసవరాంటె।బలవం।అంగణం।బిలం।బండి।
వాలెగాళం।గండం।గల్లం।ముల్లం।తళం।ఇంతెల్లం।తత్సమముం।ఇవక్కె।ఉదాహరణెగళం।
సూల్లిసువెం।ఎరడుమెయ్యం।బల్లవగర్గ్ళ్ మెచ్చలితె।ఇరెసమాసూక్తిగళిం॥

టీక॥ మ్గాళియందు।మంచెమెందు।పట్టవెందు।తోరణమెందుం।అర్ట్వమెందు।గొడ్
గాళియందు।సబళవెందు।అంకవెందు।లతెయందు।కంకణమెందు।పసవరాంటెయం
దు।బలమెందు।అంగణమెందు।బిలవెందు।బండియెందు।వాలెయందు।గాళవెందు।
గండవెందు।గల్లవెందు।ముల్లవెందు।తళవెందు।ఇంతుఱక్తంగె।ఎల్లం।ఱశబ్దంగళెల్లం।తత్స
మముంగళెనిసువు।ఇవక్కె।ఱశబ్దంగళలుదాహరణెగళం।ఎరడుమెయ్యుం।ఇకసంస్కృ
తకర్ణాటకయంబెరడుభాషెయుం।బల్లవగర్గ్ళ్ బల్లవిద్వాంసర్ మెచ్చుత్తిరె।అం
గీకరిసుతిరె।సమాసూక్తిగళిం।సమాసవాక్యంగళిందె।సూల్లిసువెం।ప్రేశ్ర॥౨౪

వృత్తి॥ ఱశబ్దంగళ్ సంస్కృతకం కంనడకం సరి।ఇవరుదాహరణంగళం।సమాసూక్తి
యిం।సంస్కృతకర్ణాటకంగళాళ్ బల్లమెచ్చితాలిదపెం।క్రమప్రయోగం।మ
ఱులమ్గాళి।దినమ్గాళి।తెలవ్గాళి।ఎడవ్గాళి।కాంచనమంచెం।రత్నమంచెం।శాల్మలం
చెం।పర్ట్వమంచెం।తూగమంచెం।పట్టవర్ధనం।పట్టమహిషి।పట్టశరం।పట్టవణి।
పట్టగారె।పట్టగద్దుగె।కాంస్యతోరణం।మకరతోరణం।పచ్చతోరణం।
శిలాతోరణం।అర్ట్వరాసం।అర్ట్వవడి।అడిగవర్ట్వ।గొడ్గాళికాపురం।కరిగొడ్గాళి।

ತಿಗ್ಗೂಣಿ । ಸಬಳತ್ರಿಣಿಶೂಲಂ । ಸಬಳಸಹಸ್ರಬಾಹು । ಸಬಳದಿರಿ । ಮೃಗಾಂಕಂ । ವೃಷಾಂಕಂ ।
ಕಟ್ಟಿಕಂ । ಮಾರಕಂ । ಅಂಕವಣಿ । ಅಂಕವಾಳು । ನಲವಣಿ । ಎಳಲೆಕಂ । ಲತೆವಲ್ಲಿ । ಮಣಿಕಂಕಣಂ । ಹ
ಸ್ತಕಂಕಣಂ । ಪೊಂಡುಕಂಕಣಂ । ಗಜ್ಜೆಕಂಕಣಂ । ಧೂಳಿಕೋಂಟೆ । ಜೆಡೆಕೋಂಟೆ । ಕಳಿಕೋಂ
ಟೆ । ಹಸ್ತಕೋಂಟೆ । ಭೂಬಲಂ । ಭುಜಬಲಂ । ಅಳ್ವಲಂ । ತೋಳ್ವಲಂ । ನೆಲವಲಂ । ಪೇರ್ವಲಂ । ಮಾ
ರ್ವಲಂ । ಅಂಗನಾವಲಯಂ । ಅಂಗನಾವಾಳಿ । ಅಂಗನಾವೆರ್ಸ್ತಂ । ಅಂಕಣಂ । ಅಂಗನಾಶಬ್ದಾಂಗಳೆ ।
ಕಟ್ಟುವಮಾಣಿಯುಂ । ಬಿಲದ್ವಾರಂ । ಬಿಲಸಗಂ । ಪೇರ್ಬಿಲಂ । ಬಂಧಿಗಾರುಣಂ । ಬಲ್ಬಂದಿಕಾರಂ ।
ಬಂದಿವಿಡಿದಂ । ಬಾಬಾಧರಂ । ವನಮಾಲೆ । ಕಂಠಮಾಲೆ । ಪೂಮಾಲೆ । ಪಚ್ಚಮಾಲೆ । ಗಳಗಾ
ಳಂ । ಸಂಣಗಾಳಂ । ಬಡಿಗಾಳಂ । ಗಂಡಗರ್ವಂ । ಗಂಡುಗುಣಂ । ಗಂಡಪರಿಜ । ಗಂಡಗಳಿ । ಗಂಡ
ಪಸದನಂ । ಗಂಡಪೆಂಡಿತಿಕೆ । ಗಲ್ಲಸ್ಥಳಂ । ಗಲ್ಲನಿವಿ । ಗಲ್ಲಸುಗ್ಗರಿಕೆ । ಕಲ್ಗಲಂ । ಮಲ್ಲಮುರಾಂಕಂ ।
ಮಲ್ಲವಾಳು । ಮಲ್ಲಗಾಳೆ । ಗಂಡಶಕಳಂ । ಧರಣಿಕಳಂ । ನೆಂದಳಂ । ಕಟ್ಟೆಕಳಂ । ಎಂಬಿಂತಿವು ॥

॥ ಸೂತ್ರ ॥ ಸಕ್ಕದದ ಮರೆಗೊಳ್ಳದಿ ಚೊಂಕ್ಕಳಿಕೆಯಂ ನಚ್ಚರಂ ನಡಂ ಬೇದ್ದಿರಕ್ರೆಯೊಂ
ಕ್ಕನಿಧಿಯ ನಿಪ ಪಭ್ರಂಶಕ್ಕಂ ದೇಶೀಯ್ಯ ಪದಕ್ಕಮಂ ನಾಜ್ಜು ಸಮಾಸಂ ॥ ಪದ ॥ ಸಕ್ಕದದಂ । ಮ
ರೆಗೊಳ್ಳದೆ । ಚೊಂಕ್ಕಳಿಕೆಯುಂ । ಅಚ್ಚರಂ ನ್ನಡಂ ಬೇದ್ದಿರಕ್ರೆಯೊ ಕ್ಕನಿಧಿವೆ ನಿಪ ಅಪಭ್ರಂ
ಶಕಂ । ದೇಶೀಯ್ಯಪದಕಂ । ಉಂಟು ಸಮಾಸಂ ॥ ಟೀಕು ॥ ಸಕ್ಕದವಂ । ಸಂಸ್ಕೃತಮಂ । ಮರೆ
ಗೊಳ್ಳದೆ । ಮರೆವೊಂಗದೆ । ಚೊಂಕ್ಕಳಿಕೆಯುಂ । ಚೊಂಕ್ಕಟದಿಂದೆ । ಅಚ್ಚರಂ ನಡಂ । ಅಚ್ಚರಂ
ನಡಂ । ಬಯಸುವರಕ್ರೆಯೊಂ ಕ್ಕನಿಧಿಕ್ಕೆ ಸಾಂದರ್ನಿದಾನಂ । ಎನಿಪಪಭ್ರಂಶಕಂ । ಎನಿಪ । ಎನಿ
ಪ ಅಪಭ್ರಂಶಶಬ್ದಕ್ಕೆಯುಂ । ದೇಶೀಯ್ಯಪದಕಂ । ದೇಶೀಯಂ ಪದಕ್ಕೆಯುಂ । ಸಮಾಸಂ ।
ಸಮಾಸಂ । ಪುಂಟು । ಪುಂಟಾಗಿಪುದು ॥ ವೃತ್ತಿ ॥ ಸಂಸ್ಕೃತಂ ಮರೆಗೊಳ್ಳದೆ । ನೆರೆವಣಿ

తెయుం। తజ్జగంనతమం। హిక్కిగియపభ్రంశదపదము మిదసమాసముంతత్సమ
దసమాసముంక్రియోత్పన్నిదానమిదరెండనేకంన్నదదేశ్యంయ్యపదముం। సమా
సిసలప్పుడు। అపభ్రంశకృండేశ్యయ్యపదక్కం। సమాంసం। సజ్జవనెసింగవట్టెల
అపభ్రంశసమాంసకృందేశ్యయ్యపదక్కం। సమాసం। తె। గొంద్యవిగెవెళగు। జవళి
వద్దెలెదేయంగళ్ల। జొవనక్షిగగ్గాళ్లతత్సమం। సమాసకం। దేశ్యయ్యకం। సమాసం
సబిళగిద్ధ్యానదశకట్టింకదల్లిగాంపూంమాంలెదురుంబు॥ ౯౯౦-౪-౨౪-౩॥-॥

ఇదు సమస్తశాబ్దికజనమ్మొంజితశబ్దసంద్యోతశబ్దశాస్త్ర
ఖుంబిరాంతమానానూనరనార్తకళత్రాంశిక్షాచార్యసుకవిశేఖర
రాజవిరచితముప్పశబ్దమణిదర్పణాదొంళపభ్రంశరూపంచలక్షణాం
సంపూర్ణం॥ మంగళమహా శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

॥ అవ్యయప్రకరణం॥

॥ సూత్రం॥ అనుకృతిపదమొందవెయువుదుపనయొంబెరడుంపదాంత్యదొం
ళిస్వరెయుంనెట్టనెళావద్వ్యయమప్పుదు ఉపనయనకారంవికల్పదిందెగకారం॥
॥పదం॥ అనుకృతిపదం। వవవెయం। అదు। అనె। ఎంబెరడుం। పదాంత్యదొళ్ళిస్వరెయు
ం। నెట్టనె। అవ్యయం। అప్పుదు। అనెయనకారం। వికల్పదిం। నకారం॥
టీకె॥ అనుకృతిపదం। అనుకరణశబ్దంగళిందవెయుం। బందొండెయుం।
అదు। అదెందు। అనె। అనెయందు। ఎంబెరడుం। ఎంబెరవరూపం। పదాంత్యదొళ్ళ

ಪದದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಬಲೆಯುಂ ಬಂದೊಡಂ। ನೆಟ್ಟನೆ ವೃಕ್ಷವಾಗಿ। ಕಾಂ। ಆಶಬ್ದಂಗಳ್। ಕಾಂ।

ಅವ್ಯಯಂ। ಅವ್ಯಯಂಗಳ್। ಅಪ್ಪುವು। ಅಪ್ಪುವು। ಆನೆಯ। ಆನೆಯಂ ಬರ್ಗೆ ಪಿನಸರ್ಕಾ

ರಂ ನಷ್ಟಂ। ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ। ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ ಗಕಾರಂ। ಗಳ್ತವಾಗುವುದು। ಪ್ರಕೃತಿ। ಧಿಗಿಲೆನೆ। ಘುಸಲನೆ। ಘೊಂ

ರನೆ। ಯಂಬ ನಂ ಕರಣಂ ಪದಂಗಳ್ಗೆ ಕೆಯು। ಮದುವನೆಯಂ ಬಿಪುದಾಂ ಶಬ್ದಗಳೊಳಗೆ।

ಯುಮವ್ಯಯಪದಂಗಳ್ಗಪ್ಪುವು। ಅದುಗೆನೂಂ ಕದಂ। ಕೆಕ್ಕದಂ। ಕೆಕ್ಕರದೆಂಬರ್ಥಂ। ಅನೆಗೆ। ಕಂಮ

ನೆ। ಜಂಮನೆ। ಸ್ಯೆಯನೆ। ಮೆಲ್ಲನೆ। ಅನೆಯನಕಾರಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ಗಕಾರಂ। ನೆಟ್ಟನೆ। ನೆಟ್ಟಗೆ। ಸುಮ್ಮ

ಗೆ। ಸುಂಮನೆ। ಕಂಮನೆ। ಕಂಮಗೆ। ಜಿಂನನೆ। ಜಿಂನಗೆ ॥ ಯಿ ಪ್ರಕಾರ ನರಿಂಯುವದು ॥ ೧೪ ॥ ೧

॥ ಸೂತ್ರ ॥ ಸುಲ್ಲಾಳಿಯಾಂತ್ಯಕಾವ್ಯಯಮಿಲ್ಲೆಂಬುದುಂ ಕಿರಿದೆಂಬುದಕ ಕೆಕ್ಕರಾರ್ಥ

ತ್ವಂಗಳ್ಲರಿಗೆನಿನಿರ್ನಿಮಿತ್ತಾರ್ಥಂಗಳ್ಲಸಿಕಂ ನಿನಿರೆಂಬುದಂ ನಿನೆರಮುಂ ॥ ಪದ ॥

ಸುಲ್ಲಾಳ್। ಅತ್ಯಕ್ಕೆ। ಅವ್ಯಯಂ। ಇಲ್ಲ। ಎಂಬುದು। ಕಿರಿದು। ಎಂಬುದು। ಆಕೆಕ್ಕಾರ್ಥಂ। ಬಲ್ಲವಿ

ಗೆ। ನಿರ್ನಿಮಿತ್ತಾರ್ಥಂಗಳ್ಲಸಿಕಂ। ನಿನಿರ್ಕೆ। ಯಂಬುದಂ। ನಿನಿರಮುಂ ॥ ಟೀಕಂ ॥

ಇಲ್ಲೆಂಬುದು। ಇಲ್ಲಾ ಎಂಬುದು। ಸುಲ್ಲಾಳ್ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ। ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಪ್ಯಂ। ಕ್ರಿಯಾಸ್ವರೂ

ಪವಾದಪ್ಯಂಯಂ। ಕಿರಿದೆಂಬುದು। ಕಿರಿದೆಂಬುದು। ಆಕೆಕ್ಕಾರ್ಥಂ। ದ್ರವ್ಯಪ್ರವಾಧಧನ್ಯಬಲ್ಲ

ಗೆ। ಬಲ್ಲವಗೆ। ನಿನಿರೆಂಬುದಂ। ನಿನಿರೆಂಬುದುಂ। ನಿನೆರಮುಂ। ನಿನರವುಂ। ಎಂಬುದು

ನಿರ್ನಿಮಿತ್ತಾರ್ಥಂಗಳ್ಲಸಿಕಂ। ನಿರ್ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣಂ ಮಿಲ್ಲದು। ಅರ್ಥ। ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ। ಧುಕ್। ಲುಂ ನ್ನಕಪಾ

ನಿ। ಲಸಿಕಂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದು ॥ ೨೪ ॥ ೧

॥ ಸೂತ್ರ ॥ ನೆಗಳ್ಗಂ ವೆಂ ನಾರ್ಥಂ ಸುಂಮಗೆ ಸುಂಮನೆಯು ಸಿಕನೆಂದು ನುಡಿವ ಪ್ಪೆ

ಯಂದು ॥ ಲ್ಬಗುಣಂ ಗುರುಗುಂಮಗೆ ಬಿಂನಗೆ ಬಿಂನನೆಯಲೊಂದು ಕ್ರಿಯಂ ಶಾಂ ನ್ಯಾರ್ಥಂ ॥

ಪದ॥ ನೆಗಳ್ಗಂ। ಮೌನಾರ್ಥಂ। ಸುಮ್ಮಗೆ। ಸುಮನೆ। ಪುಸಿಕನೆ। ಎಂದು ನುಡಿವವ್ಯಯದೊಳ್।

ಮಿಗುಗುಂ। ಗುರುಗುಂ। ಮನೆ। ಬಿಂನಗೆ। ಬಿಂನನೆ। ಎನಎನಲಾಂಡಂ॥ ಟೀಕು॥

ಸುಂಮಗೆ। ಸುಂಮಗೆ। ಎಂದು। ಸುಂಮನೆ। ಸುಂಮನೆಯೆಂದು। ಉಸಿಕನೆ। ಉಸಿಕನೆಯೆಂ

ದು। ನುಡಿವವ್ಯಯದೊಳ್ ಪೇಳ್ದವ್ಯಯದಲ್ಲಿ। ಮೌನಾರ್ಥಂ ಮೌನಾರ್ಥಂ। ನೆಗಳ್ಗಂ। ಪ್ರಸಿದ್ಧ

ವಡೆವುದು। ಗುರುಗುಂಮಗೆ। ಗುರುಗುಂಮಗೆಯೆಂದು। ಬಿಂನಗೆ। ಬಿಂನಗೆಯೆಂದು।

ಬಿಂನನೆ। ಬಿಂನನೆಯೆಂದು। ಇವೆನಲಾಡಂ। ಎನಲಾಂಡನೆ। ಕ್ರಿಯಾಶಾಂನ್ಯಾರ್ಥಂ। ಕ್ರಿಯಾ

ಯಿಲ್ಲದರ್ಥಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಂಗಂ ಪ್ರವೇಶವಪ್ಪುದು॥ ಯೀ ಪ್ರಕಾರ ತಿಳಿಯುವುದು॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಅನುಮೆನಿಪ್ಪವ್ಯಯಮಂ ಸ್ಥಾನದಿಶಾಕಾಲಸಂಖ್ಯೆಗಳೊಳ್ ನಿಯಮಕೆನುವೆಂ ನಿ

ಪ್ಪರ್ಥಮೆನಿರದಾಗಿಪ್ಪರನಾಂವನಾಂನಾವೆಂದು ನುಡಿವವ್ಯಯದೊಳ್॥ ಪದ॥

ಅನುಂ। ಎನಿಪ್ಪವ್ಯಯಮಂ। ಆಸ್ಥಾನದಿಶಾಕಾಲಸಂಖ್ಯೆಗಳೊಳ್। ಉದಿಸಿವರ್। ಮತ್ತೆ ಎನುಂ।

ಎನಿಪರ್ಥಮುಂ। ಇರದೆ। ಆಗಿಪರ್। ಅನಾಂ। ಆನಾಂ। ಯೆಂದು ನುಡಿವ। ಅವ್ಯಯದೊಳ್।

ಟೀಕು॥ ಆಸ್ಥಾನದಿಶಾಕಾಲಸಂಖ್ಯೆಗಳೊಳ್। ಸ್ಥಾನಂಗಳಲ್ಲಿ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕ

ಗಳಲ್ಲಿ। ಅನುಂ। ಅನುವೆಂದು। ಎನಿಪ್ಪವ್ಯಯಮುಂ। ಎನಿಸುವವ್ಯಯಮಂ ಪುಸಿವರ್। ಪೇಳ್ವರ್।

ಮತ್ತೆ ಬಳಿಕ। ಅನಾಂ। ಅನಾಂ ಎಂದು। ಆನಾಂ। ಆನಾಂ ಎಂದು। ನುಡಿವವ್ಯಯದೊಳ್ ಪೇಳ್ದ

ವ್ಯಯದ। ಎನುಂ। ಎನುಂ ಎಂದು। ಎನಿಪ್ಪರ್ಥಮುಂ। ಎನಿಸುವರ್ಥಮಂ। ಇರದೆ। ನಿಲ್ಲದೆ। ಆಗಿಪರ್। ಸಂ

ಬಂಧಿಸುವರ್॥ ವೃತ್ತಿ॥ ಸ್ಥಾನದೇಶಕಾಲಸಂಖ್ಯೆಯಂ ಬಿಡದೆ ಅನುಮೆಂಬವ್ಯಯಮಂ

ಪೇರಲಕ್ಕುಂ। ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ। ಯಿಲ್ಲಿಂ ಯಾನಂ। ದೇಶಕೆ। ಯತ್ತಾನಂ। ಕಾಲಕ್ಕೆ। ಎಂದಾನುಂ। ಸಂಖ್ಯೆ

ಗೆ ಬೆಂದಾನುಂ। ಯುರದಾನುಂ। ಪತ್ತಾನುಂ। ನೂರಾನಂ। ಅನಾಂ ಕಾರ್ಯಮನಾಂ ಅ

ಗುನಾಂ ಮನೊಲಿಲ್ಲ ಎನುವಿಲ್ಲೆಂಬರ್ಥಂ॥

॥సూత్ర॥ నాఁడె యడె యగావరం నెరె నీడుం గరమాఁదె మెయ్యె నూళ్ళు పిరిదుం। నీడు
మిసెకెం నమిల్లం రూఢియ నుళ్ళదు మివ్వ్యయదొ ళధికార్థం బుపదవిభాగవు॥
నాఁడయడె।ఆవగం నెరె।నీడుం గరం।ఆదం।ఎయ్య నుళ్ళదు।పిరిదు।నీడుం।మిసె।కెం నం।
యల్లం।రూఢియం।ఉళ్ళదు।యివ్వు।అవ్వ్యయదొళ్ ~~అధికార్థ~~ అధికార్థం॥
నాఁడె।నాఁడె।ఎందు।ఎడె।ఎడెయందు।ఆవగం।ఆవగంఎందు।నెరె నెరెయందు।నిడుం
నిడుంఎందు।కరం కరంఎందు।ఆదం।ఆదంఎందు।ఎయ్యె।ఎంబ్బెయందు।నూళ్ళదు।
నూళ్ళదుఎందు।పిరిదుం పిరిదుంఎందు।నిడుం నిడుంఎందు।మిసె।మిసెయందు।
కెం నం।కెం నం।యందు।ఇల్లం।రూశబ్దంగళిల్లం।రూఢియ నుళ్ళదు।ప్రసిద్ధియనుళ్ళ
ళ్ళదు।ఇూశబ్దంగళ్।అవ్వ్యయదొళ్।అవ్వ్యయదల్లి।అధికార్థం।అధికవాదర్థం
ఆగువుదు॥౨౪౧-౫॥

॥సూత్ర॥ ఘొంకనె।చక్కనె ఘొంకనె।ఘాంకలదు పుడెనె నిర్రన్నెర్రె
నెయుం।మర్కెం కడుచెజ్జరముం కూడిరె కంమళ్ళాండవు గుం(శ్రి)పార్థం॥పద॥
ఘొంకనె।చక్కనె।ఘాంరనె।ఘ్రాంకర్।చెడుపడుసె।నిర్రెర్రనెయుం మర్కెం।కడుచె
జ్జరముం కూడిరె।కంమొళ్।కిడవువగుం।(శ్రి)పార్థం॥టీక॥
ఝొంకనెయందు।చక్కనెయందు।ఘ్రాంకర్ఎందు।చెడుపుడు నెయందు।నిర్ర
ర్రనెయందు।మర్కెం।అమేలె।కడుచెజ్జరచెజ్జరముంఎందు।మర్కెం।అమేలె।
కడుచజ్జర।కడజ్జరముంఎందు।కూడిరె।పొందుగెంయాగిరె।కంమొళ్।కంవ్వ
ల్లి।(శ్రి)పార్థం।బెగవంబాంధనం।కిడవు గుం।ప్రాప్తిసువుదు॥౬౪౨॥

‖సూత్రం‖ ఎగం పలం వెరం దల్ తాం గుగుమతి నిర్ణయార్థమంతా నితరార్థాంతరమదు మత్తినను
డియెగెయ్యుం బేరెబేరె ఎనిప్పదు నతం ‖పదం‖ ఎగం। పలం। వెరం। దల్। తాం గుగుం। అతి నిర్ణయా
ర్థయుం తాం। ఇతరార్థాంతరం। అదు మత్తినను డి। ఎగెయుం। బేరె। బేరె। ఎనిప్పుదు నర్థం॥
ఎగం। ఎగం ఎందు। వలం వలం ఎందు। ద్యక్। ద్యక్ ఎందు। తాం గుగుం। అ నిర్ణయార్థమం ఎరిప్పు
వుదు। మత్తినను డి। మత్తినవెం బినుడి। అదు। అదు। తాం। తాం। ఇతరార్థాంతరం। అన్యా
ర్థదల్లి బప్పుదు। ఎగెయ్యుం। ఎనెమాంధియుం బేరె। బేరె। ఎనె। బేరె। బేరె। ఎందోడె
పృథుగర్థం। ఇంత డింగడ ఎంబర్థం॥ ౧౪ ॥—॥—॥

‖సూత్రం‖ అనుకరనె కిట్టనె బట్టనె ఎంబివరోళ్ భ్రమం క్రియెమెయిత నేయ
నెనెట్టనె నెట్టగె ఎనె బందు నిల్కుమివరోళ్ పరిస్ఫుటార్థవిధానం ‖పదం‖
అనుకరనె। కిట్టనె। బట్టనె। ఎంబివరోళ్। భ్రమార్థం। బయ్యనె। ఎనె। నెట్టనె। నెట్టగె।
ఎందు। నిల్కుం। ఇవరోళ్। పరిస్ఫుటార్థవిధానం ‖టీక‖ అనుకరనె। అనుకరనెయుం
ఎందు। కిట్టనె। కిట్టనెయుందు। బట్టనె। బట్టనెయుందు। ఎంబివరోళ్ ఎంబీ శబ్దం
గళల్లి భ్రమార్థం। భ్రమణార్థవు। బయ్యనె బంతకనె ఎందు। నెట్టగె। నెట్టగె ఎందు।
రవరోళ్। ఈ శబ్దంగళల్లి ప్రస్ఫుటార్థవిధానం। వ్యక్తవాదర్థవిధానం। ఎందు నిల్కుం।
ఎందు నిల్కుదు ౧౫ ॥—॥

‖సూత్రం‖ వేదనెయోళ్ అరరా యెంబుదు ఖేదదోళ్ బెరగయోళ్ కృ
పంబుద తక్కదవిదం బనకరుణార్నాదదోళ్ ఆయ్యొయెనిప్పుదవత్తరిసి కుర్నం॥
‖పదం‖ వేదనెయోళ్। అరరా ఎంబుదు। ఖేదదోళ్। బెరగయోళ్। కృపాపో
ఎంబుదు। తక్కదవిదంబన కరుణార్నాదదోళ్। ఆయ్యో యెనిప్పుదు। అవత్తరిసి కుర్నం
‖టీక‖ వేదనెయోళ్ నోవినల్లి। అరరా ఎంబుదు। అరరా ఎంబ శబ్దం।

ಖೇದದೊಳ್। ದುಃಖದಲ್ಲಿ। ಅಚ್ಚರಿಯೊಳ್। ಆಶ್ಚರ್ಯದಲ್ಲಿ। ಅಕ್ಕಟಾ ಎಂಬುದು। ಅಕ್ಕಟಾ
ಎಂಬ ಶಬ್ದಂ। ಕಷ್ಟೇದವಿಡಂಬನ ಕರುಣಾನಾದದೊಳ್। ಆ ದುಃಖವಿಡಂಬನೆಯ ಕರುಣಾ
ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ। ಅಯ್ಯೋ ಎಂಬುದು। ಅಯ್ಯೋ ಎಂಬ ಶಬ್ದಂ। ಅವತರಿಸುಗುಂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪ
ಡುವುದು॥—॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಸವನಿಪುದು ಪೋ ಪೋಗಯ್ ಎನೆ ನಿವಾರಣಾರ್ಥಂ ಸಮ್ಮತಾರ್ಥಮುಂ
ದನೆನೆ। ಆ ಸನಾದಪ್ಪವಪ್ಪುದಿಗರು ಗರುಮೆನಿಪಿರಿದು ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಸೋಂಕದ ಬಾಡಂ॥
॥ಪದ॥ ಸವನಿಪುದು। ಪೋ ಪೋಗಯ್ ಎನೆ। ನಿವಾರಣಾರ್ಥಂ। ಸಮ್ಮತಾರ್ಥಂ। ಕುಡ ಎನೆ। ಎನೆ। ಆ ಸ
ನಪ್ಪವರು ಕಿ। ಗರು ಗರುಮೆನೆ। ಪಿರಿದುಂ। ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ। ಸೋಂಕದಂ। ಬಾಡಂ॥
॥ಟೀಕು॥ ಪೋ ಪೋಗಯ್ ಎಂದು ಪೋ ಪೋಗೆಂದು ಎನೆ। ಎಂದೊಡೆ। ನಿವಾರಣಾರ್ಥಂ
ನಿಲ್ಲಿಸುವರ್ಥಂ। ಸವನಿಪುದು। ಕುಡ ಎನೆ। ಕುಡ ಎಂದೊಡೆ। ಸಮ್ಮತಾರ್ಥಂ। ಸಂಗಡ ಎಂಬಾರ್ಥಂ।
ಗರುಗರುಮೆನೆ। ಆ ಸನಪ್ಪವರ್ಕ್ಕೆ। ನಗುವಪ್ಪವಕಾರಂ। ಪಿರಿದು। ಎಂಬಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ। ಪಿರಿ
ದುಮೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ। ಸೋಂಕದಂ ಬಾಡಂ। ಸೂಡಂ ಬಾಡಂ ಎಂಬಾಗುವುದು॥೧೦॥—॥

॥ಸೂತ್ರ॥ ಪಿರಿವಿಡಿಯಿಂದಾ ಅಂ ಅಃ ಎಂಬೆರಡುಂ ವಿಸ್ಮಯವಿಡಂಬನಂ ವ್ಯಸನಸುಖಸ್ಮರಿತಾರ್ಥ
ದೊಳ್ ಉಃ ಎಂಬಿದು ಪಿರಿದುಮಸತ್ಯಾರ್ಥದೊಳ್ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವಡೆಗುಂ॥ಪದ॥
ಪಿರಿವಿಡಿಯಿಂದ। ಅಂ। ಅಃ। ಎಂಬೆರಡುಂ। ವಿಸ್ಮಯವಿಡಂಬನಂ। ವ್ಯಸನಸುಖಸ್ಮರಿತಾರ್ಥದೊಳ್
ಎಂಬಿದು ಪಿರಿದುಂ। ಅಸತ್ಯಾರ್ಥದೊಳ್ ಪ್ರಯೋಗಿಸಪಡೆಗುಂ॥ಟೀಕು॥—॥
ಪಿರಿವಿಡಿಯಿಂದೆ ಕರುವಾಯಿಂದ। ಅಂ। ಆಃ। ಊ ಎಂಬೆರಡುಂ। ಈ ಎರಡು ಶಬ್ದಂಗಳುಂ। ವಿಸ್ಮ
ಯವಿಡಂಬನಂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಡಂಬನಂಗಳ್। ವ್ಯಸನಸ್ಮರಿತಾರ್ಥದೊಳ್। ವ್ಯಸನಸುಖಂ ಕಾಣಿ
ಸಿದರ್ಥದಲ್ಲಿ। ಪಿರಿದುಂ। ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಸತ್ಯಾರ್ಥದೊಳ್ ಅಸತ್ಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯುಂ ಅ ಕೆ ಎಂ
ಬುದು। ಅದು। ಎಂಬ ಶಬ್ದಂ। ಪ್ರಯೋಗಿಸಪಡೆಗುಂ। ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವುದು॥೧೧॥

॥సూత్ర॥ స్వరగళ విచారం ముత్తగాపరిగతవె నిసిప్పుదెలెవెంబివు సంచరిసువు

దను మతదొళ్ బల్లరిన్నేకారమద్యేకారమవధారణెయొళ్ ॥

పద॥ స్వరగళ విచారం। ముత్తగా పరిగతం। ఎనిసిప్పువు। ఎలెవె। ఎంబివు। సంచరి

సువుదు। అనుమతదొళ్। బల్లరిం। ఎకారం। అదు। ఏకారం। అవధారణెయొళ్॥

టీక॥ ఎలె ఎలె। ఎలెలెయందు। ఎ। ఎఎ ఎంబివు ఎంబీ శబ్దంగళ్ స్వరగళ విచార

గళ ముత్తగా పరిగతం। నెనెవల్లి। విచారదల్లి। సంబుద్ధియల్లి। ఎప్పల్లిట్టవు। ఎని

సిప్పువు। అవధారణెయొళ్। నిర్ధారణదల్లి। బల్లవరిం। విద్వాంసరిందె। అను

మతదొళ్। అనుమతదల్లి। ఎకారం। ఏకారం। అదు। అదు। ఎకారం। ఏకారం।

సంచరిసువుదు। బప్పుదు। ఈ ప్రకారకెల్లి యువుదు॥ ౧౨౨ ॥

॥సూత్ర॥ మత్తెబందు పునరర్థదొళ్ కెత్తాముదల్లియానుమేయంబ

ర్థదొళాయుత్తంగళర మెఅరెగళ్ ళుత్తం తరళార్థదల్లి బెళ్ళమక్కుం॥

పద॥ మత్తెయుంబుదు। పునరర్థదొళ్। ఎత్తానుం। అము। అరమె। అరెగళ్। ఆ

యుత్తంగళ్। సుత్తం। తరళార్థదల్లి। బెళ్ళళం। అక్కుం॥ టీక॥ పునరర్థదొళ్

ఆమేలెయంబర్థదల్లి। మత్తె। మత్తె। ఎందు। అక్కుం। ఆగువుదు। ఎల్లియానం। ఎంబ

ర్థదొళ్। ఎల్లియానుం ఎందు పేళ్దర్థదల్లి। ఎత్తానుం। ఎత్తానుం। ఎందల్లి। ఇదు

ఇదు। అదు। అదు। అరమె। అరమెగళ్। అరమె। అరెయెంబ శబ్దంగళ్। ఆయత్త

ంగళ్। ఎకార్థదల్లి। ఆయత్తంగళ్। అక్కుం। అప్పువు। సుత్తం। భ్రమయుం। తరళార్థ

దల్లి। ఎళ్ళె। ఎంబర్థదల్లి। బెళ్ళళం। ఎంబుదు। అక్కుం। అప్పుదు॥ ౧౨౩ ॥

సూత్ర॥ సలెయంబుదు నిత్యార్థావలంబి రూఢమనెయు మత్తెయత్తెయన్నె

యుం। పలిను గుం పశ్చార్థంగళొళ్ సమానార్థయుగళము శాబ్దికరిం॥

పద॥ సవెయంబుదు నిశ్శ్వాసావలంబిరుం మనెయుం। అత్తె। అత్తెవనెయుం। పరియి
సుగుం। ప్రశ్నార్థోజ్జ్వలానుమానార్థయుగళం॥ —॥

టీక॥ సవెయంబుదు। సవెయంబ శబ్దం। నిశ్శ్వాసావలంబి। నిశ్శ్వాసార్థ। నిశ్శ్వాసార్థదల్లి।
అవలంబి। ఆశ్రయమాళ్పుదు। రురుం మనెయుం రురుం ఎందొడెయుం। అత్తె। అత్తెయ
నెయుం। అత్తెఎందొడం। శాబ్దికరిం। శబ్దజ్ఞరిందె ప్రశ్నార్థోజ్జ్వలానుమానార్థ
యుగళం। ప్రశ్నార్థ ప్రశ్నెయ। అర్థవెందు ఉజ్జ్వల ప్రకాశమానవాద। అనుమానా
ర్థ। అనుమానార్థవెంబ యుగళం। యరడర్థం। అవు। అవు। పలియిసుగుం।
పలిసప్పుదు। ఈప్రకారతిళియువదు॥౧౮॥

॥సూత్ర॥ అముమెంబివెరడుమమగుం సముచ్చయార్థదొళెం
బీ శబ్దమనెప్పి విశంకా ప్రశ్నమండళాక్షేపకార్థదొళ్ సెరెసుగుం॥ —॥

పద॥ అం। ఉం। ఎంబెరడుం। అమగుం। సముచ్చయార్థదొళ్ ఎంబవు శబ్దముం। అ
ప్పి। విశంకా ప్రశ్న మండలాక్షేపకార్థదొళ్ వర్తిసుగుం॥ టీక॥ —॥

అం। అం ఎందు। ఉం। ఉం ఎందు। ఎంబివెరడుం। ఎంబ ఎరడురూపంగళుం। సముచ్చయా
ర్థదొళ్ సముచ్చయార్థదల్లి। అమరుగం। పొందుగెయప్పువు। ఎం ఎంబీ ఎంబి
వు। ఎ ఎందు। ఎఎం యందు। బీ। బీ బీ ఎందు। బీబీ ఎంబివు రూపశబ్దంగళ్ ఈశ
బ్దంగళు। అప్పి కూడి। విశంకా ప్రశ్న మండలాక్షేపకార్థదొళ్। విశంక విశం
కద ప్రశ్న ప్రశ్నెయ। మండలద। ఆక్షేపకార్థదల్లి। వర్తిసువుదు॥౧౭౫॥ —॥

॥సూత్ర॥ బళిక్కె। బళిక్కం। బళిక్కం। బళికెబళియం ప్రసిద్ధ పశ్చాదర్థదొళం। తుళి
యిప్పుదు విరళ ప్రార్థనకరిదెమ్మెగోకెంబ శబ్దదొళ్ శాబ్దికరిం॥౦॥

ಪದ॥ ಬರಿಕೆ। ಬರಿಕ್ಕಂ। ಬರಿಕೆ। ಬರಿಕ್ಕೆ। ಬರಿಯಂ। ಪ್ರಸಿದ್ಧಪಕ್ಷಾದರ್ಥಂ। ಘಳ್ಳಿಯುವುದು। ವಿಕಲ್ಪಾ

ರ್ಥಂ। ಕದಿಲರಿಯಂ। ಬರಿಯಂ। ಎಂದು। ಪ್ರಸಿದ್ಧಪಕ್ಷಾದರ್ಥಂ। ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದಮತ್ತೆಂಬರ್ಥಂ।

ಘಳ್ಳಿಯುವುದು। ಈ ಪ್ರಕಾರಕೆಳ್ಳಿಯುವುದು॥ ೧೬॥—॥—॥—॥

॥ ಸೂತ್ರ॥ ಉಪಮಾನಾರ್ಥದೊಳ್ ಪುವರೆಗೆ ಪುವಂತಿರೆಂಯಂತೆಪೋಲ್ ಪೋಲ್ಗಳ್

ರಂಜಿಪುವು ಗಡ ಗಳ ಗಡಂಗಳ್ ಮುಪಚಿತವಾಕ್ಯದೊಳ್ಗಸಮುಚಿತಸಂಭಾಷಣೆಯೊ

ಳ್॥ ಪದ॥ ಉಪಮಾನಾರ್ಥದೊಳ್। ಇವು ವರೆಗೆ। ಪುವುಗಳ್। ಅಂತಿರೆ। ಯಂತೆ। ಯತೆಪೋಲು

ಪೋಲ್ಗಳ್ ರಂಜಿಪುವು। ಗಡ ಗಳ ಗಡಂಗಳ್। ಅವು। ಪುಚಿತವಾಕ್ಯದೊಳ್। ಸಮು

ಚಿತಸಂಭಾಷಣೆಯೊಳ್। ಟೀಕು॥ ಅಂತಿರೆಯಂತೆ। ಯತೆಪೋಲು ಪೋಲ್ಗಳ್। ಅಂತಿ

ರೆಯುಂದು। ಅಂತ್ತೆಯುಂದು। ಅಂತೆಪೋಲ್ಕೆ। ಯುಂದು। ಈ ಪ್ರಕಾರನುಡಿಯುವ ಶಬ್ದಂ

ಗಳ್। ಉಪಮಾನಾರ್ಥದೊಳ್। ಪೋಲಿಸುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ। ವರೆಗೆ ಪುವುಗಡ। ಗಳ ಗಡಂಗಳ್

ಗಳ ಎಂಬ ಗಡ ಎಂಬ ಶಬ್ದಂಗಳ್ ಉಪಚಿತವಾಕ್ಯದೊಳಂ। ಉಪಚಾರದ ವಾಕ್ಯದ

ಲ್ಲಿಯುಂ। ಉಚಿತಸಂಭಾಷಣೆಯೊಳ್। ಉಚಿತವಾದ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ। ರಂಜಿ

ಪುವು॥ ರಂಜಿಸುವುವು॥

॥ ಸೂತ್ರ॥ ಮೆರೆಗುಂ ಸುಮ್ಮನೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಬರಿದಲ್ಲಿವರೆಂಬ ಮಾತ ಕಾರಣದೊ

ಳ್ ಶೋಭಿಸುಗುಂ ತ್ರೈಲಿಂಗ್ಯಬಂದಂ। ತರಿನೆಂಬ ಪದಕ್ಕಮಾಂ ಯಕಾರಕ್ಕೆ ತರಂ॥ ಪದ॥

ಮೆರೆಗುಂ। ಸುಮ್ಮನೆ। ಸುಮ್ಮನೆ। ಬರಿದೆ। ಅಲ್ಲಿವರ್। ಎಂಬ ಮಾತು। ಅಕಾರಣದೊಳ್

ಶೋಭಿಸುಗುಂ। ತ್ರೈಲಿಂಗ್ಯಬಂದು। ಅಂತರಂ। ಎಂಬ ಪದಕಂ। ಲೆ ಎಕಾರಕ್ಕೆ। ಇತರಂ॥ ಟೀಕು॥

ಸುಮ್ಮನೆ। ಸುಮ್ಮನೆಯುಂದು। ಸುಮ್ಮಗೆ ಸುಮ್ಮಗೆಯುಂದು। ಬರಿದೆ। ಬರಿದೆಯುಂದು।

ಅಲ್ಲವರ್। ಅಲ್ಲವರೆಂದು। ಎಂಬ ಮಾತು। ಎಂಬವಾಕ್ಯಂ। ಅಕಾರಣದೊಳ್। ಕಾರಣಂ

విల్లెంబర్థదల్లి।మెరెగుం।మెరెవుదు।అంతరినెంబపదక్కె।అంతరిఎంబపదక్కె
అపకారక్షితరం।అపకారక్కంన్న।పాదక్షతియె।ఇం।ఇదం।ఇదెంఎంబతృతీయెయ్యే
బందు।పొళ్తెరిగుం।పొంమణిగెయప్పుదు॥

॥సూత్ర॥హొంవనెయాంకస్మికభయబ్భావితపాతింతుగళ్పదాపూర్వ
గాదొళ్కప్పివుచికియిసిగళ్ చితస్సుప్పునార్థదొళ్ళెతిసుగుం॥
పదు॥హొంవనెయాంకసికభయభ్రావితకుం।అంతె।ఇంతుగళ్।పదాపూర్వగా
దొళ్కె।వప్పువు।చి॥ఇస్సిగళ్।తాం।భయం।భవితార్థ।అంతె।ఇంతుగళ్
అంతు।ఇంతుఎంబశబ్దంగళ్।పదాపూర్వగాదొళ్।పదపూర్వగాదల్లి।
ఒప్పువు।ఒప్పువవు॥జిగుప్సార్థదొళ్।హేతికెయర్థదల్లి।చి॥ఇఘ్ఘిగళ్।
చీ।ఎంబరొప్పువంబివు।తాం।తాం।బగెదు।ఉత్తివతిసుగుం।వతిసువుదు॥

॥సూత్ర॥మత్తెంబర్థదొళుసివణబిత్తెగరాబల్లెబళిగళం।కాలా
ర్థం।పత్తువుదంబిందుండెం।దెత్తునుడివవ్యయంగళొళ్।ప్పివరిం॥పదు॥
మత్తెయంబర్థదొళ్।లుసివణతెబిత్తెగళ్।ఆబల్లెబళిగళం।కాలార్థం।పత్తు
వుదు।అందందు।ఎందు।ఎత్తం।నుడివవ్యయంగళొళ్।వాప్పిదరిం।బిత్తెగళ్।
బల్లవర్।ఉక్కరు॥మత్తెంబర్థదొళ్।మత్తెంబర్థదల్లి।ఆబల్లెబళిగళం।ఆ
బల్లెంబబల్లియంబశబ్దంగళం।ఉసివర్।పెళ్ళెర్।వాళ్గిదరిం।వాక్యమం।బల్ల
వరిందె।అందు।అదెందు।ఇందు।ఇందెందు।ఉందు।ఉందెందు।ఎందు।ఎందెం
దు।ఎత్తం।ఆవెడెయల్లియుం।నుడివవ్యయంగళ్।ఎళ్ళవ్యయంగళల్లి।కాలార్థ
ంకాలార్థవు।పొత్తువుదు పొందుగెయాగువుదు॥౨౦॥

॥సూత్రము॥భ్రాంతియనుళ్ళిదంటింతుంటెంతెంబివు తాంప్రకారకాలార్థంగళ్గ

ంతెచతుర్థీషష్ఠ్యంతంగళవెందుతిళిగెవేళ్ళిన్వయమం॥పద॥

భ్రాంతియెనువుళ్ళిదు।అంతు।ఇంతు।ఉంతు।ఎంతు।ఎంబివుతాం।ప్రకారకాలార్థం

గళ్గె।ముంతెచతుర్థీషష్ఠ్యంతంగళ్గె।అవుయందు।తిళిగెవేళ్ళన్వయమం॥

టీక॥భ్రాంతియం।భ్రమెయందువుళ్ళిదు।బిట్టు।అంతు।అంతెందు।ఇంతు।ఇంతెం

దు।ఉంతు।ఉంతెందు।ఎంతు।ఎంతెందు।ఎంబివు।ఎంబీశబ్దంగళ్గె।తాం।ప్రకార

కాలార్థంగళ్గె।అప్రకారమికారమెల్లంతె।పకారకాలార్థవంపేళ్వవు।ముంతెముం

తెవేళ్ళన్వయమం।వేళ్ళన్వయశబ్దంగళం।షష్ఠిచతుర్థ్యంతంగళ్గె।షష్ఠీవిభక్తిచతు

ర్థీవిభక్తిగళిందెవేళగువువు॥అవు।ఆశబ్దంగళ్గె।ఎందుఎందు తిళిగె।అరిగె।వృత్తి॥

వేదవనరివవముందన్వయంగళొళ్చతుర్థీషష్ఠిగళపరిణామిసిపుదవెంద

రివుదు॥౨౧॥

॥సూత్రం॥తళ్ళెగుంకాలార్థమలనాగళ్ళీగళ్ళెంబాగడిగెడెంబివు బిందు

జ్జళ్ళముమివుదయమనుసిప్పుడవు తిళిసదళ్ళదెఫ్రాళ్ళడెనిసవళ్ళడెయనేయుం॥

॥సూత్రం॥సవసందకాలవాచకమివినాడిమనాళ్ళెనింనె।మునెగళిందం

వివరిపువివరిమెనెయదివుకంబిదప్పాత్తకాలకాలవ్వయమెళ్ళె।పదవిభాగవ్వు

తళ్ళెగుం।కాలార్థమం।నాగళ్ళీగళ్ళెంబాగడిగెడెంబివు।బిందుజ్జళ్ళముం।ఇవు।ఉ

దయమం।వుసిప్పుడవు।తిళిసవళ్ళదెఫ్రాళ్ళడె।ఎనిసవళ్ళడె।ఎనెయుం॥

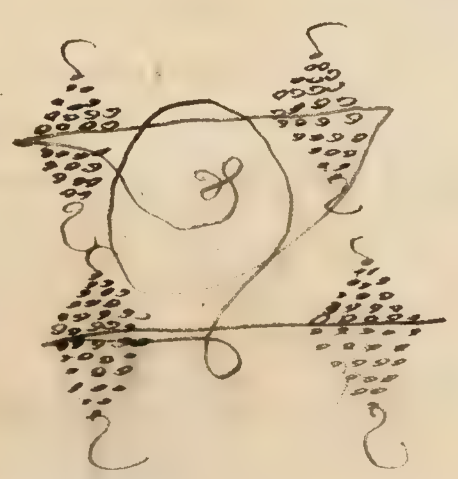
॥పప్రసవసంధకాలవాచకం॥ ఇవనాడిమనాళెనిన్నెమొన్నెగళ్ ఇవం వివరిప్పుం।
ఇదరమొన్నెయదెఇవు కెజెదిద్భూతకాలకాలద్వయదొళ్ ॥టీకు॥
ఆగళ్ ఈగళెంబాగడీగడెంబివు ఆగళ్ ఎంబ ఈగళెయుంబ ఆగడు ఈగడు ఎంబి
వు కాలార్థమం కాలార్థవం తళ్లెసుం తళ్వెవు దు సవళ్వె సవళ్వెయందు పి్రా
క్కడెప్రాళ్వడెయంపు ఎనె వెనె సవళ్వడె సవళ్వడెయందు ఎనెయుం యందొండె
యం బిందొంజ్జళం బిందువినోండనె ప్రకాసిసువదాగి ఇవు ఈశబ్దంగళ్ లు
దయమం ఉపయకాలమం ఉసప్పూర్ణవు పేళ్వప్పుదు శీఘ్ర అరి నాడిదు నాళె।
నిన్నె మొన్నెగళ్ నాడిదు ఎంబ నాళెయుంబ నిన్నెయుంబ మొన్నెయుంబ।
ఈశబ్దంగళ్ ఇవు ఆదం ఆదం ఆదమెంబకినస్రుగుణదిందె సవసంధకాలవాచకం।
సమానవాగిసంధకాలవాచకవం పేళ్వ శబ్దంగళ్ కెజెద్భూతకాలద్వయదొళ్
ఈవరదుకాలదల్లి ఈవరి ఈవరియందు మనెయదుమెనెయిరెందు ఎందు ఇవు
ఈశబ్దంగళ్ వివరిప్పువు వివరవాగువు ఫ్రె ఇవరొళ్ళతు భిన్నషష్ఠిగళ్ళతు వందవ
దుదాహరిపెం॥ ఆగళింగె ఈగళింగె ఆగడింగె ఈగడింగె ఆగళిన ఈగళిన ఆగడిన
ఈగడిన సవళ్వడింగె ప్రాళ్వడింగె నాళెగె నాడిదింగె నానింగె మొనింగె నాళిన నా
డిదిన నిన్నిన మొన్నిన ఈవరింగె మొనె ఎండింగె ఈవరిన మొనెఎడిన ఈవ
రింయబుదిప్యద్భూతకాలం మొనెఎడెందు భూతకాలం ఇవు వర్షవాచకంగళాగి
కాలోపయుక్తంగళ్ విచారం శబ్దానుశాసనదల్లి మమింగె పక్షళిమదొళ్
సొప్పుఎందు సుప్తిజింకపదం ఎందుదానిదము మాంద్వవ్వయం ప్రతిపత్తిప్రత్యయాంత
శబ్దరూపమవ్యయసంజ్ఞభవతి ఎందుదాగి లుదు ఎంబుదాదియాదివగణపఠిత

ప్రత్యయాంతశబ్దరూపం। అవ్యయసంజ్ఞయమక్కుం। ఉదువర్। దన్నయ్। మానస్। మన
గస్। మానగస్। వినస్। వినగస్। ఉతుమ్। ఉత్సుమ్। ఎతె। ఎత్తె। దోండె। పొండతెదు। ఇక్
అదె। అమ। ఆ ఆ। ఆల్। ఎమ। మె। ఎంబివాదియాద ప్రత్యయాంతశబ్దంగళప్పువు। సం
స్కృతదల్లి। గత్వా। వీరత్వా। ధృత్వా। భుక్త్వా। ముక్త్వా। ఉక్త్వా। అటయిత్వా। విదిత్వా॥
ఇతి ప్రత్యయాంతాః॥ ఆపాద్య। సంపాద్య। విక్షిప్య। ప్రక్షిప్య। సమాప్య। నివర్త్య। విదా
య। నిధాయ। ఆదాయ। విచార్య। ప్రభృతయో ల్యప్ప్రత్యయాంతాః॥ సంస్కృతద
ల్లి గంతుం। హంతుం। పాతుం। యాతుం। ఇంతుప్రకారవ అనేకప్రకారవాగి ఇరువుదు॥
॥గద్య॥ ఇదు సమస్తశాస్త్రక్రమనోంజనిత శబ్దసందోహ శిల్ప [illegible] విక్రాయమా
నానానరనాగార్జికర లక్ష్మణాసిష్టాచార్యసుకవిరాజవిరచితమప్ప శబ్దమణి
దర్పణదొళ్ అవ్యయార్థవివరణం అష్టమప్రకరణం సంపూర్ణం॥

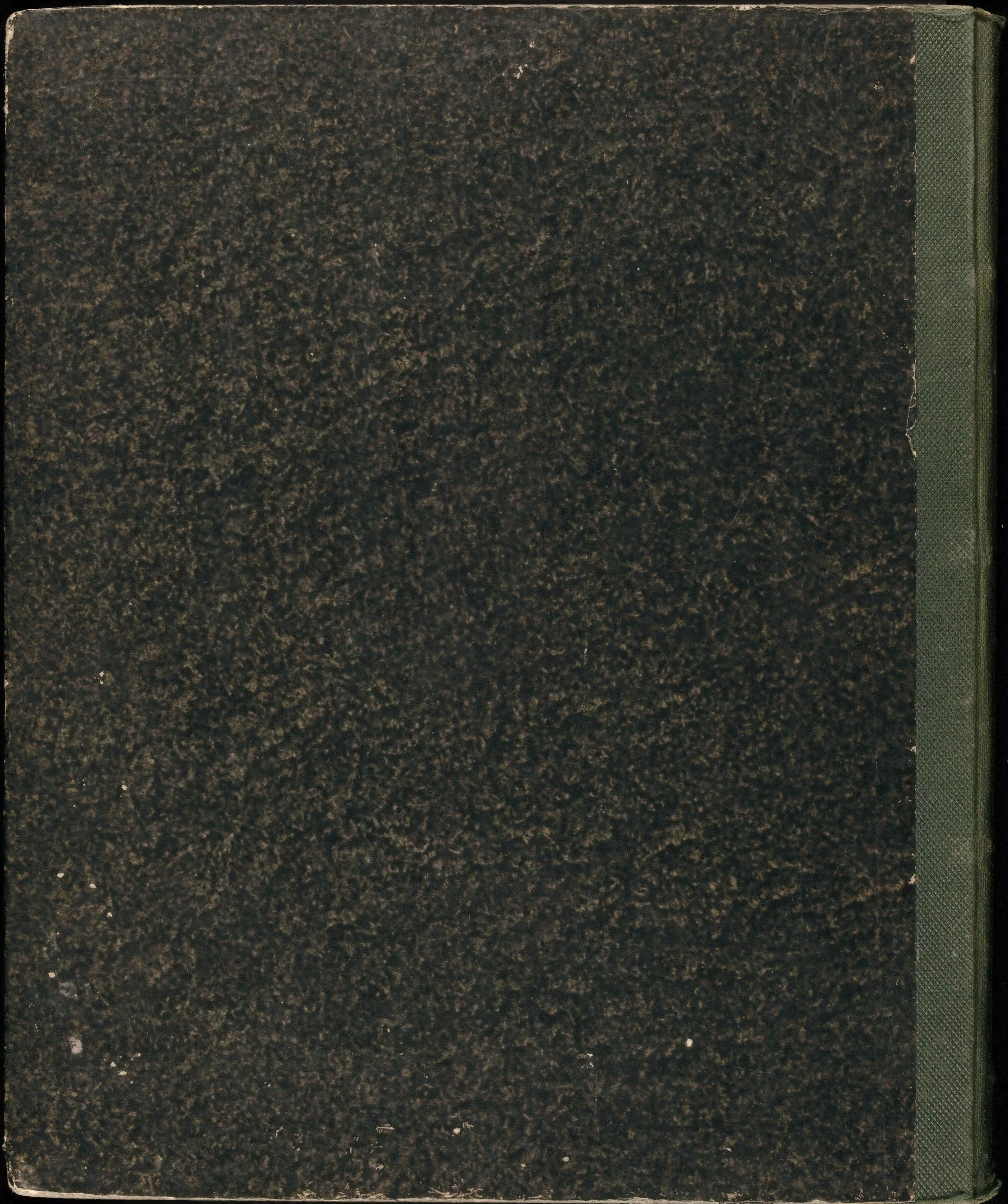
॥ జయతు ॥

-౧౦-

॥ శబ్దమణిదర్పణం సంపూర్ణం ॥

[illegible]

శబ్దమణిదర్పణం ౧౨౪

శ్రీగణాధిపతయే నమః

శుభమస్తు ॥=॥ కంనడవ్యాకరణము ॥=॥

సూత్ర ॥=॥ శ్రీవాక్స్త్రీవిగె శబ్దదిం నావింద్రియ విషయమం శ్రోత్రది
జ్ఞావిప నిర్మలవమూర్తిగె బ్రాంవంద్యగె శాస్త్రముఖదోళవనతన్ ప్పిం ॥
పదఛేద ॥ శ్రీవాక్స్త్రీవిగె శబ్దదిం। ఆవావింద్రియద విషయమం। శ్రోత్ర
ల్ (వి)జ్ఞావిప నిర్మలగమూర్తిగె బ్రాంవంద్యగె। శాస్త్రముఖదోళ్। అవనత
ప్పిం ॥=॥ టీక ॥ ఆవావింద్రియద శ్రోత్ర త్వక్ నేత్ర జింహ్వా ఘ్రాణాంగళె
ంద్రియద ళ్ విషయమం శబ్దస్పర్శరూప రస గంధంగళెంబ సమస్తవిష
యమం। శ్రోత్రేంద్రియ వెందరల్లిం శబ్దదిం। శబ్దదిందా అరి అయల్పట్టిసు
బ్దదిందె వ్యక్తవిప నిర్మలగమూర్తిగె। వ్యక్తవిప। అభివ్యక్తమాగి అరియిస
ల్ మూర్తిగె। విప స్వరూపలయుళ్ళ బ్రాంవంద్యగె। బ్రాంజనదిందా వ
ంద్యళాద। శ్రీవాక్స్త్రీవిగె। లక్ష్మీ స్వరూపళక్కి శియాద వాక్స్త్రీవిగె। వాక్ బిదె
శాస్త్రముఖదోళ్। శబ్దశాస్త్ర ప్రారంభదల్లి। అవనతం। నమస్కరిసువాన
ప్పిం అసువే ॥=॥ వృత్తి ॥=॥ శాంతెంయుం బసుగాడోళగన్నిగెంయు ప్పవాక్కెంబదె
పంచేంద్రియద గ్రహ్య విషయమప్ప శబ్దస్పర్శరూపరసగంధంగళొళ్
శ్రోత్రేంద్రియ మొందరోళె శబ్దము అది। నబివ్యక్తియుం మాళ్ప విమ
లె భువనస్తుత్యెయుం శబ్దశాస్త్ర ప్రారంభదల్లి నమస్కరిసువాతన ప్పిం ॥=
౨ ॥ సూత్ర ॥ కవిసువమనో బాణాన యూం। దపక టీకాచార్యని
జొపింత్రనెనాంకపిగెళవనేంయెరా ॥ పుదరిపిదాన దమబి...

